

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Nye Tidender om lærde og curieuse Sager :
samlede udi Året ...=samlede udi Aaret ...

Bindbetegnelse | Volume Statement:

1730

Udgivet år og sted | Publication time and place: Kbh., 1724-1748

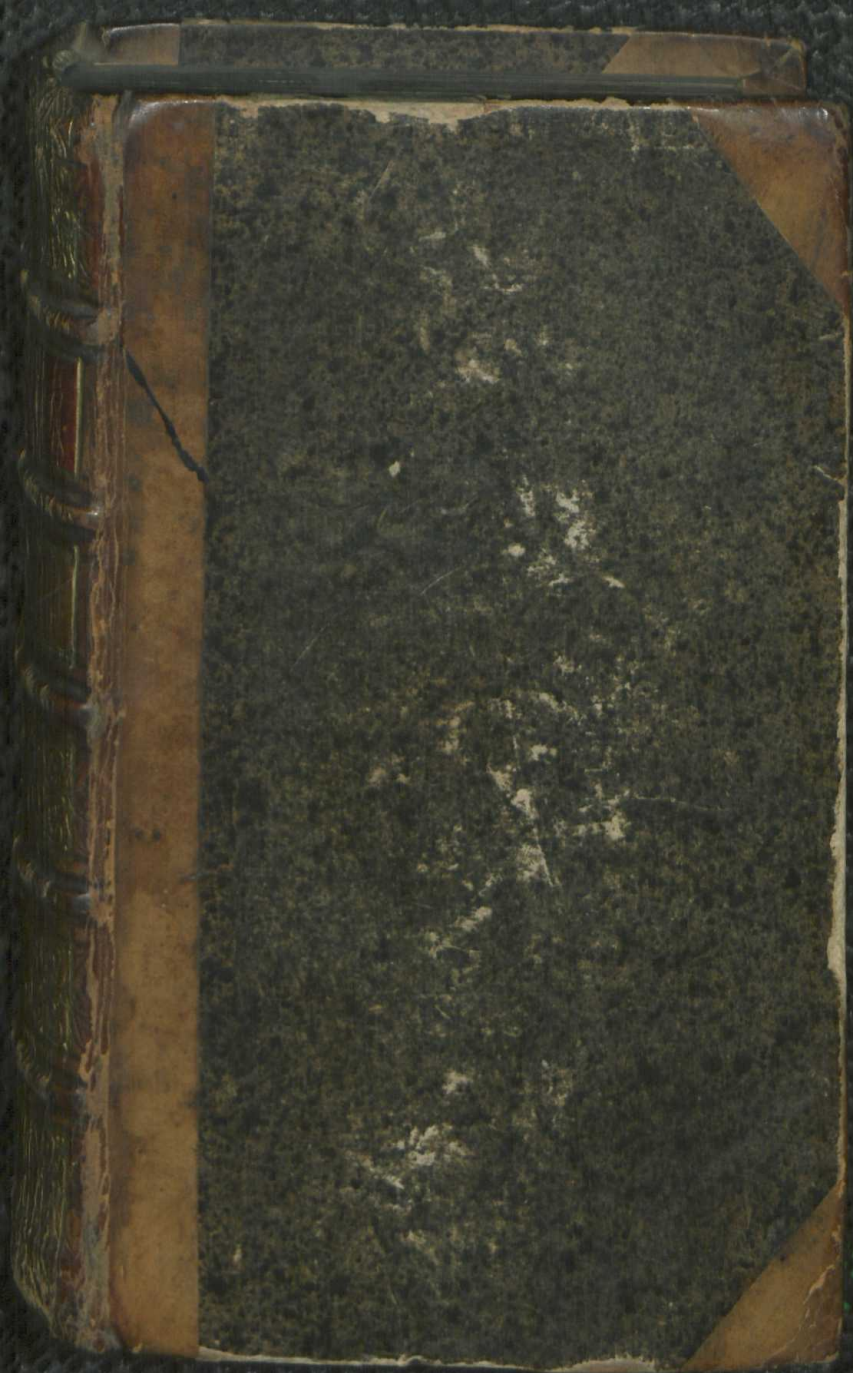
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

49-24-8

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021272109

L

1730
L'ÉCOLE
DE
MÉDECINE

de
la Faculté
de Médecine
de Paris
L'AN 1730.
N° 1000, inclusive.

Seve
Tidender

Om
Særde og Curieuse
Sager,
Samlede

Udi Aaret 1730.

For hvilket Aar findes 50 No. inclusive.
Af

Kiøbenhavn, Trykt udi Konal. Majests.
og Universit. Bogtrykkerie.

1730
 1731
 1732
 1733
 1734
 1735
 1736
 1737
 1738
 1739
 1740
 1741
 1742
 1743
 1744
 1745
 1746
 1747
 1748
 1749
 1750

Sortegnelse

Paa de Adelige Familier,
Som findes udi denne Samling
for Aar 1730.

Lerche	-	-	-	2
Lövenstjerne	-	-	-	18
Lende	-	-	-	33
Linde	-	-	-	50
Luxdorff	-	-	-	98
Leth	-	-	-	113
Lövenrone	-	-	-	146
Margreve af Lister	-	-	-	178
Laffen	-	-	-	210
Lelius	-	-	-	242
Lohendal	-	-	-	290
Lemforth	-	-	-	337
Löwenörn	-	-	-	386
Macabæus	-	-	-	402
Markdan	-	-	-	434
Markmand	-	-	-	466
Marfvin	-	-	-	530
				Mehlen

Mehlen	545
Meinstrup	594
Meinitrup eller Meinsdorff	609
Merke	625
Moltike	641
Morter	706
Mormand	721

Sone

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

I.

Den 5 Januar, 1730.

DANNEMARK.

Lærche,

Skjoldet deeles udi et rødt og blaat
Feldt, hvorudinden stander en hvid
oprettet Huus=Gafl, op paa hver sin Si-
de af Huus=Gaflen udi det blaa Feldt en
sekskantet Guld=Stierne, men imellem
Huus=Gaflen udi det røde Feldt tre hvi-
de Lerker, af hvilke dend ene stander i-
mod det spiße af Gaflen, oven over de
tvende nederste som stander lige efter
hver

hver andre, og vender Hovederne til den
 venstre Side. Oven paa det store Skiold
 staar een aaben Adelig kronet Tourner=
 Hielm af Guld, hvoraf opstiger fem op=
 ret=

rettede Federe, den første fra den venstre Haand er blaa, dend anden gnuul, dend mellemste hvid, dend fjerde iligemaade guul, og dend femte blaa. Af dette Baaben lever nu tvende Linier, nemlig: 1. Hr. Vincents Lerche til Lerchenfeldt og Ruugaard Ridder, Hans Kongelig Majstis. Geheime Estats- og Cancellie-Raad, samt Ober-Ceremonie-Mester og Ordens-Secreterer. 2. Cornelius Johan Lerche til Nielstrup Sal. af Højloflig Ihukommelse Prins Carls Cammer-Junker.

Continuation af Assessor Holbergs Beskrivelse over Dannemark og Norge.

Det 7 Capittel handler om Indbyggernes Inddeeling i Classer, der her saa vel som andensteds bestaar af Verdslige og Geistlige, hvilke første igien inddeeles udi Adel, Borger og Bønder. Hvad Adels-standen angaar, da anfører Author om dends Oprindelse Arild Hvitfelds Meening, der viiser, at den Danske Adel kom først i Anseelse i Waldemari Tid; samt hvorledes en blev giort til Adel. Author anfører dernest sin Be-

tenkning over Hvitfeld, viser hvad Stud, Inne og Lething var, samt hvad frie og ufrie var i gamle Dage, hvad Formular brugtes naar en blev ophøjet til Herrestand, og hvad Styrishaun var. Dernest anføres Oprindelsen til de første Herregaarde, og af hvad Bemærkelse det Ord Stud er, Author holder for, at de Danske Familiers ælde at ulede er vanskeligt, hand taxerer Helvaderi sælsomme Meening om den Danske Adel, der har indsluttet de fleeste Familiers Navne i et Vers. Dernest beskrives hvorledes Adelenes Magt ikke alle Tider haver været lige, og forekommer ved denne Andledning hans synderlige Anmerkning om Haandfestningerne. Hand beskriver at Adelenes Mage var stor udi Kong Friderich den 1stes Tid, men steg paa den højeste Spids under Kong Friderich den 3die, og faldt ved Souverainitetens Restitution. Author deeler ellers Adelen imellem den simpel og distingverte Adel, anfører at Førstelig Titul ikke gives i Danmark, men at i Norge findes nogle gamle Hertuger, hand beskriver hvorledes same bleve creerede, og undersøger om Græber

Og Baroner ere saadanne som Jarler og Herser vare i gamle Dage. En mærkelig Passage derom anføres af Edda. Dernest andrages Forskiellen imellem Jarler og Herser, berettes naar Græve-standen blev indført i Danmark, andrages Grævernes Privilegier, samt Friherrernes Stand, der er lige saa gammel som den Grævelige, hvorpaa følger en Liste over Grævskaberne og Friherksaberne i begge Riger. Derpaa beskrives den Geistlige Stand, som Superintendenterne og deres Embede, Provster og deres Forretninger, Præste, tvende slags Capellaner, Klokkerne, Degne, Substituter, og endelig hvad Lande-Møde og Provste-Møde er. Ved den Andledning at tale om Borger-standen, taxerer hand deres Bildfarelse, som meene at Kiøbenhavns Borgere ej fik Adelig Frihed førend efter Souverainiteten, hand opregner de dem den 10 Aug. 1658 givne Privilegier, som 1661 ere confirmerede, hand beskriver hvorledes Borger-skabet regieres, hvad deres Forretninger ere, som Stokkemænd, Rodemeistere, Fattiges Forstandere, Ober-For-

myndere, Kiemmere og Taxere=Borgere,
 melder om Indrettelsen af de 32 Mænds
 Collegio, hvorledes Borger=Militien er
 indrettet, som Stads=Hauptmandens
 Embede, og hvis der udfordres af den
 der vil tage Borgerskab. Ved at tale
 om den 3die Stand, anføres hvad ved
 Selvejer Bønder er at forstaae, hvor=
 dan deres Bilkøer ere, og hvorledes de=
 res Ejendom er indskrenket, hvorhos
 Author giver sin Meening tilkiende om
 Aarsagen dertil. Derneft forekommer
 andre Anmerkninger over Selvejer
 Bønder og om Odels Bønder, hvorved
 Forskiellen tillige andrages imellem O=
 dels og Selvejer Bønder, og af ham
 sluttet, at en Norsk Odels Bønde er en
 Adelsmand en mignature, hand beret=
 ter derneft hvad Feste=Bønder er, som i
 Norge kaldes Børel=Bønder, hvad ved
 Tienerne forstaaes, hvad ved Børnede,
 hvis Bilkøer beskrives, tillige med For=
 skiellen imellem de Danske Bør=
 nede og de gamle Romerske. Hand an=
 fører, at Oprindelsen til den Børnede
 Stand er u=vis, erindrer hvor uvis Hel=
 vaderi Meening herom er, og hvor u=vis
 dends

dends Grund er, hand taxerer og Ostersøns Bildfarelse herudi, som hans Censor Iver Hirtsholm ej har observeret, da hand hos Ostersøn refuterer det, som de begge ere enige udi. Derneft andrages, at det Ord Borneed har mange Bemærkninger og den rimeligste Meening anføres om Borneedernes Oprindelse samt hvorledes Kong Christian den 2den og efter ham Kong Christian den 4. stræbede efter at ophæve Borneede Rettigheden, hvilken siden blev fuldført af vores nu regierende allernaadigste Konge, hvis Forordning derom af 21 Febr. 1702 til Slutning af dette Capittel indrykkes.

Indskland.

Udi Frankforth er udkommen en nye Journal in 8vo. under den Titul: Die Oeconomische Fama von allerhand zu den Oeconomischen Policey-und Cammeral-Wissenschaften gehörigen Büchern, aufferlesenen Materien, nützlichen Erfindungen, Projecten und dergleichen Sachen. Det første Stykke indeholder tillige med Fortalen 4 Artikler,
1. Det Oeconomiske Politie og Cammer

mer=Bæsens Tilstand for Syndfloden, 2. Om dessens Tilstand efter Syndfloden, i sær hos Israelliterne. 3. Om de gamle og nye Oeconomist Politie - Cameral-Bøger. 4. Fuldstendig Efterretning om det Spanske Elce. Det andet Stykke haver ligeledes 4 Articler, 1. Om Græfernes Oeconomiske Politie - Bæsen samt dessens Oeconomiske Scribentere. 2. Om de øde Agres og Bygge=Pladsers Besætning udi Stæderne og 3. Kunst til at spare Brændeved, eller Paafund til at menagere Brænde. 4. Beretning om Græshopper, samt nogle Anmerkninger derover.

Udi Amsterdam er trykt 1728. udi 2 Vol. in 12. Memoires du Comte de Forbin, Chef d'Escadre Chevalier de l'Ordre Militaire de S. Lovis. Denne Bog er virkelig trykt udi Paris, den er som et Palais uden Frontispice, thi derved findes ingen Fortale. Greven af Forbin som skal være Author dertil har merkelig i sin Tid distingverit sig til Søes heldst udi de tvende sidste Orloger, som Søe-Magterne havde med Frankerige, saa at hans Naun er noksom bekiendt.

Hans

Hans sidste Tog har forarsaget Bruit nok, og det er endnu udi frisk Minde at det var hand, der commanderte den Escadre, som 1708. var destineret at bringe Prætendenten over til Skotland. Hand begynder sine Memoires fra 1656. i hvilket Aar hand er fød, og giver os egentlig en Journal af sit Liv og Levnet, indtil 1710. da hand blev misnøyet og qviterede Tjenesten. Mand finder herudi en troeværdig Beretning af alle de Levligheder og Actioner, i hvilke denne General sig har befundet; mand finder og her og der iblandt ypperlige Leve-Regler, som iblandt andet at de som ville begaae sig i Tjeneste, have ubrødelig at holde over 2 Regler, 1. aldrig at besatte sig med nogen anden Ting end hvis som deres Tjeneste vedkommer. Og 2. blindvek at følge og adlyde de Ordres som gives, i hvor stridende samme end ere med deres egen Meening og Begreb, da mand alletider bør supponere at Ministrerne have dybere Indsigter, og at det ey er tilladt samme at undersøge. Denne Maxime er grundet paa mange Ulyksaliges Forfarenhed, som aldrig vare blevne ulyksalige

ge, om ikke havde vildet være alt for de
floge.

Suite des pensées misantropes.

Sur les Caffez.

J'perçois de la nonchalance
Le séjour si cher aux humains ;
A juger par cette affluence,
J'augure des plaisirs certains.
Déjà la Déesse obligeante,
D'une boisson peu ragoutante,
M'offre le précieux regal.
Là . . . mais quel bruit ! quoi ! la bêtise,
L'esprit, le sçavoir, la sottise,
Marchent ici, d'un pas égal.

Sur les Cercles.

En fin de la sagesse austere,
Je trouve les vrais favoris,
Je sens expirer ma colere ;
Voici le terme de mes cris.
Oui, la raison repudiée,
Dans ce cercle est refugiée ;
Monde orageux, elle te fuit.
Vain espoir ! c'est la colomnie,
Le mensonge, la perfidie,
Qui president dans ce redait.

Sur le jeu.

Au nouveau trafic qu'on va faire,

Pré-

Prêtons un regard moins distrait.
Quoi! sitot de ce temeraire,
Le sort couronne le forfait!
Celui-ci nage dans la joye;
L'autre à la fureur est en proye;
Mais calmons cet emportement;
Taisons-nous, le monde autorise
Un vol que la faveur deguise,
Sous le vain nom d'amusement,

Sur les spectacles.

Mais d'un spectacle magnifique,
J'entrevois ici les appbets:
Du serieux & du comique,
Saisissons les plus heureux traits;
Approchons: on me fait entendre
Que par ces jeux on va m'apprendre
A reprimer mes passions,
La vertu si long-tems cherchée,
Se seroit-elle donc cachée,
Dans l'Ecole des Histrions?

Sur le bal.

Pourquoi d'un vêtement bizarre,
Cet homme s'est-il affublé;
Quelle étrange vapeur s'empare
De ce monde ici rassemblé?
On perd à se faire connoître;
Tel qu'on est, on n'ose paroître

Mais

Mais bien sous des traits imposteurs;
 Perfides, je lis dans vos ames,
 Par ces deguisemens infames;
 Vous voulez seduire les oeurs.

Udi Amsterdam er følgende Vers
 trykt, som fortiener at læses af dem der
 forstaae det Franske:

L'Amour vaincu.

NOUVELLE.

Je veux chanter l'Amour, en épit de
 mes rides.

Anacreon plus vieux que moi,
 En faisoit son unique emploi,
 Et jugeoit, sans Amour, les Muses insi-
 pides.

Mon sage Ami souffre mes Jeux,
 Comme une fièvre intermittente;
 C'est l'Amour vaincu que je chante,
 Damis, c'est comme tu le veux.
 Gênes n'avoit rien vû plus beau qu'Isa-
 belle,

Gênes, si superbe en Palais,
 En Meubles, en Tableaux, en Festins, en
 Balets,

Gênes étoit encor plus superbe par elle.
 Par une infinité d'endroits,
 C'étoit une Beauté charmante;

Le teint, les yeux, la bouche & la gorge
naissante,

A l'envi disputoient leurs droits,
Et ne laissoient pas faire un choix,
A la cupidité flottante.

Bien que sa modestie au bon goût plus
piquante,

L'emportât de toutes les voix;
Faites comme elle étoit, sans bien & sans
naissance,

Elle ne manquoit point d'Amans;
Les Galans par des soins, les Riches par
presens,

S'efforçoient d'ébranler ce Rocher de
constance ;

Mais les soupirs perdus, les presens mé-
prisés,

A tous les Conteurs de fleurette ;
De leur espoir desabusez,
Firent bientôt sonner retraite.

Comme le plus epris, ou le plus obsti-
né,

Vivalde resta seul à tenter l'avanture ;
De toutes les Graces orné

Qu'une haute fortune ajoute à la Na-
ture ,

Vivalde étoit l'honneur de cette Nation;

Galant, liberal, magnifique,
 Bienfait, & dans l'intention,
 Pour signaler sa passion,
 De faire un effort héroïque.
 Que fit-il? Un beau jour il vint lui pro-
 poser,
 D'accoucir le chemin d'Amour de main-
 te lieuë,
 En un mot d'epouser.

Isabelle n'étoit de bronze, ni de roche;
 Son jeune cœur avoit pris feu,
 Comme on prend bien souvent, pour
 peu

Qu'on en approche:
 Grande étoit la tentation,
 Et ne pouvoit être plus forte;
 Après quelque reflexion,
 Elle répondit de la sorte:
 Y pensez-vous, Seigneur? Ah! quand
 ma vanité,
 Me porteroit à l'imprudence,
 De joindre ma bassesse à votre qualité,
 Jen ferois une amere & longue peni-
 tence.

Croirez-vous parvenir à la tranquillité,
 Que cherche vôtre impatience?
 Une premiere jouissance

Etein-

Eteindroit de vos feux toute l'activité:
 Vous languiriez d'ennuis pour avoir re-
 jetté,

Une plus fortale alliance.

Je mourrois de douleur de me voir me-
 priser,

Mon depot en feroit extrême;

Seigneur, parce que je vous aime.

Je ne veux point vous épouser.

Ce beau raisonnement paroïsoit chime-
 rique,

Pour un cœur fortement touché,

Vivalde ne fut pas bien longtems empê-
 ché

D'y trouver la republique:

L'Amour lui prête pour raison,

Des sermens, des transports, des soupirs
 & des larmes,

Vrayes ou feintes pamoïsons.

Insensible, à tous ces vacarmes,

Après avoir bien combattu,

A la fin conclue Isabelle,

Que son amour fidelle,

Sans chocquer le bon sens ou bleffer sa
 vertu,

Ne doit plus s'obstiner à soupirer pour
 elle;

On

On craint le voisinage, ont craint des
mauvais bruits,
On se craint plus soi-même; & la Belle
l'engage

D'aller dissiper ses ennuis
Par la diversion de quelque voyage.
Il part desespéré,
Et quitte le Rivage
De l'Objet adoré.

Italien.

Udi Neapolis har Mathæus Ægyptius udgivet et lærdt Brev, de Senatus Consulto Marciano, in fol. i hvilket heelt udførlig og vel handles om de Gamles Bachanalibus. Senatus Consultum i sig selv er føjet ved Slutningen og meget mere accurat end det som forhen er bragt for Lyset af Gronovio, Fabretta, Clerico og Maffeo, samme har den Kejserslige Bibliothecarius Hr. Garelli ladet afstikke af en gammel reen Raaber-Table i det Kejserslige Bibliothech befindlig, og tilsendt samme Mr. Matthæo Ægyptio.

Sverrig.

Udi Stofholm er trykt in 8. Doct. Matthiæ Hafenrefferi Compendium Doctrinæ Cœlestis.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager,

No.

2.

Den 12 Januar, 1730.

DANNEMARK.

Løvenstjerne,

Si den øverste Deel der udgør en 3 die
Deel af Skioldet som er blaa, ligger
en guul Løve med en 6 kantet Guldstjerne
over Hovedet, den nederste Deel er Sølv,
og i midten en rød Væl, paa Hielmen
3 Plumager, den mellemste hvid og de
tvende blaae. Med dette Zaaben er Com-
merce-Raad Johan Adolph Stuve den
31 Dec.

31 Dec. 1714. da hand blev Adeelet, be-
naadet.

Continuation af Assessor Holbergs Bes-
krivelse over Dannemark og Norge,

Det 8de Capittel angaar Handelen der i gamle Dage var itkkuns liden i Danmark og Norge, da Hanse=Stæderne overalt havde deres Contoirs. Author beretter hvorledes Handelen fordim blev drevn i Oster=Søen, og fortæller Hanse=Stædernes Oprindelse, hvilke Stæder vare deelte udi 4 Classer, og havde deres Comptoir 1. til London, 2. til Brygge, 3. til Neugardt eller Novograd i Rusland. 4. til Bergen udi Norge. Udi Christiani 3. Tid begyndte de Danske først at legge sig efter Handelen, hvorover adskillige Tvistigheder reyste sig imellem Riget og Hanse=Stæderne, som blev bielagt ved den Odenffe Recess udi Kong Friderich 2. Tid. Hand fortæller dernest hvad Hamborgernes Jus restringendi paa Elven var, som Kong Christian den 3die søgte at affkaffe, hvorover Tvistigheder opkomme, som fortsettes under Kong Friderich 2. indtil det i Kiøbenhavn ved en Recess. 1562. blev bielagt. Under Kong Friderich den 2den blev Grundvolden lagt til Hollændernes Handel paa disse Riger, men Kong Christian den 4de var dend, som i

sær arbejdede paa at fremme Rigets Handel, og indskrenke Hanse-Stæderne, dets Aarsag fornyes i hans Tid Tvivligheder om Jure restringendi, som udfalder til en aabenbare Krig. Hense-Stæderne tog siden den Tid af. Author beskriver dernest Handelens Tilstand under Kong Christian 5. og anfører denne Periodus i den Danske Handel, da de Danske Defensions-Skibe, med Privilegier vare forshnede, hvilke vel vare til i Kong Christiani 4ti Tid, som synes i 645. at være bleven ophævede. Borens nu regierende allernaadigste Konge ansees som Handelens rette Stiftere, hvis Forordning om de saa kaldede 4 Species anføres, da samme med egne Skibe skulde hentes. Dernest handler Author om hver slags Handel, in specie her udi Rigerne vises Oprindelsen til den Ostindiske Handel anføres Baldei Bildfarelse, og den til et Compagniets Stiftelse i 616. givne Bevilning, hvorved andrages Prinsens af Migomme Historie, og hans Ankomst til Danmark, hvor hand paa Kejserens vegne af Zeilon slutter en Contract i 618. med Kong Christian den

4de. Den første Ostindiske Rejse gik der paa for sig under Hr. Ove Giedde, hvor ved Baldei Bildfarelse igien opregnes, og dernest anføres at den Zeyloniske Handel over Brinkens af Migomne Død blev til intet. Baldei 3die Bildfarelse anføres dernest, og berettes, hvorledes de Danske oprettede en Colonie paa den Comandelske Kust. Det Ostindiske Compagnies gamle Historie andrages dernest kortelig, forfattet af Original Documenter, hvorpaa følger Autoris Betenkning over den Ostindiske Handels Nytte, samt Betenkning om de Bæbre, som af Compagniet føres til Ostindien. Compagniets Regiering beskrives dernest, og hvorledes en nye Association er foretagen til Handelens Fortsettelse 1728. Derpaa beskrives den Guineiske Handel, og hvorledes Capo Corso er falden i de Danstes Hænder, som der anlegge en Festning, kaldet Friderichsborg, den anden anlagte Danske Festning var Christiansborg, som de Danske nu omstunder alleene eje; Samme Festning beskrives dernest, og den Danske Guineiske Handels Vigtighed. Indbyggernes Maade til at luttre

Guldet andrages, samt deres Snedig-
 hed i Handelen. Derpaa beskrives Com-
 pagniets Regiering tillige med de Zah-
 re, som føres til og fra Guinea. Herneft
 røres om den Vestindiske Handel og
 Compagniets Octroy, samt de Danskes
 Ankomst til St. Thomas. De Spanskes
 giorte Prætensioner derpaa, og Compag-
 niets Association med de Brandenburg-
 ske tillige med Reglementet for Hande-
 len af 19 April 1687 anføres. Herneft
 beskrives Regieringen og hvad for Zah-
 re som bringes fra og til St. Thomas.
 Den Grønlandiske Handel beskrives og
 i dette Capittel, hvor da først forekom-
 mer Beretning om Landets første Colo-
 nie udi Grønland under Erich Rødhø-
 ved, samt hvorledes Landet bliver besat
 med fleere Folk under Kong Oluf Tryg-
 gesøn og deles i Øster og Vester Bygd,
 samt bliver en Grønlandsk Provintz af
 Norge; Her berettes hvorledes den for-
 te Død holdes for at have ødelagt de
 første Grønlands Indbyggere, hvorles-
 des Kong Erich af Pommern og de efter-
 følgende Konger har forsømt den Grøn-
 landiske Handel, som K. Christian den 3.
 forgieves søger at indrette, da hand det

igien vilde lade oplede, hvori Kong Fri-
 derich den 2den ej var meere lykkelig,
 Kong Christian den 4. sendte i sin Tid 4
 gange Skibe til Grønland, og blev un-
 der ham et Grønlandsk Compagnie stif-
 te i Kiøbenhavn. Historien anføres om
 den saa kaldte Grønlandiske Guldsand,
 og hvorledes den Grønlandiske Handel
 igien blev forsømt undtagen Hvalfiske-
 fangsten. Derneft andrages Anlednin-
 gen til det udi vor Tid stiftede Grønland-
 ske Compagnie i Bergen ved Hr. Hans
 Egede, hvis Historie og Forslag beskri-
 ves, som hvorledes hand fandt Bistand
 hos Hoffet i Kiøbenhavn. Det Bergens-
 ske Compagniets første Indskud bestoed
 af 12000 Rdlr., og indrettes en nye Co-
 lonie, Hans Majestet greb siden dette
 Compagnie under Armene, saa at Han-
 delen blev fortsat skøndt med liden For-
 deel. Hvorefter Grønlandernes Art og
 Egenkab beskrives, og dernest den
 Qvæstio undersøges, om det er Umagen
 værd at fortsætte Handelen paa Grøn-
 land? Derneft beretter Author hvorle-
 des Kongen tog Handelen til sig. Den
 Islandiske Handel beskrives dernest, samt

det første Islandſke Compagnie i Kiøbenhavn og dets Decadence, hvorefter Landet deeles i 4 Parter, men 1680 forordnes et nyt Compagnies Stiftelse, derefter Haunene, som deeles udi Fister og Slagter Haune, 1684 bleve bortforpagtede. Author opregner de Zahre, som føres til og fra Island, gierer Reflexion over Danmarks og Norges Handel i Almindelighed, undersøger den rette Marsag til Penge=Mangel, især i disse Tider, og hvorledes den Land hielpes, 1. ved Handel med egne Skibe, 2. ved Manufacturer. Derneft undersøges den Qvæstion, om et Land ved Tarvelighed kand conserveres, da hand ponerer, at Overdaad ikke skader et Land, hvor de overdaadige Ting forarbejdes, hvorpaa Exempler anføres.

Indskland.

Udi Frankforth er under Pressen: das Göttliche Leben in der Seele des Menschen, als der Haupt-Zweck und der Mittel-Punct der wahren Christlichen Religion, woraus zugleich ihre Vortreflichkeit und eigentliche Natur und Beschaffenheit klärlich erwiesen wird: nebst

Einem gründlichen Bericht von dem Anfang und Wachsthum dieses Geistlichen Lebens: ehemahls im Englischen zu London mit einer Vorrede des berühmten Bischoffs Butnets nunmehr aber wegen seiner Vortreflichkeit zur Erbauung im Hochteutschen heraus gegeben von Friderich Wilhelm Berchermann, Hoff-Prediger und Definitore in Darmstadt. Samme er trykt in 8vo. og havde forlængst fortient at kunne læses paa andre Sprog end Engelsk. Thier en Bog nogen Tid skrevet Sindrig, opbyggelig og eftertrykkelig som udfører sin Materie til Læserens fuldkommen Overtydelse og Fornøielse, da er det denne. Author har tydelig og grundig udført den Christelige Religions Fortreflighed og egentlige Beskaffenhed af deres Hoved-Hensigt.

Nederlandene.

Suite de l'Amour vaincu.

NOUVELLE.

C'est ainsi qu'Isabelle heureusement débute,
 Pour vaincre son Amour dans cette occasion,
 Et l'orgueilleuse passion,

Entraîne dans sa chute,
 L'interêt & l'ambition.
 Mais tandis que Vivalde aux Echos de
 Syrie,

Va conter son tourment,
 Isabelle qui se marie,
 Met par sa bizarrerie,
 Genes dans l'étonnement.
 On croit qu'Isabelle extravague,
 Quand parmi tant de concurrens,
 En merite, en naissance, en amour diffé-
 rens
 Un jeune Matelot seul emporte la ba-
 gue;

C'étoit là son entêtement,
 Qui ne manquoit pas de prudence;
 Elle croyoit qu'une Alliance,
 Se cimentoit plus fortement
 Par égalité de naissance.
 Quoiqu'il en soit l'événement,
 Répondit à son esperance.
 Dans son nouvel engagement,
 Ce ne fut plus qu'empressement,
 Plus que parfaite intelligence;
 Mais sans le souvenir de son cher Exilé,
 Qui troubloit les douceurs du nouveau
 mariage,

Jamais il ne seroit parlé
 D'un plus heureux ménage.
 Le premier enfant embellit,
 Ainsi que le vulgaire assure;
 Mais la fécondité de son pudique lit,
 Bien loin qu'à ses attraits elle fit quelqu'
 injure,
 Sur le Proverbe rencherit,
 Et l'incomparable Isabelle,
 A sa troisième couche étoit encor plus
 belle.
 Cependant le Destin jaloux,
 Qui de mal faire a toujours hâte,
 Lui fait éprouver son courroux;
 Son pauvre Matelot montant une Fré-
 gate,
 Est enlevé par un Pyrate,
 Et mis dans sa boîte à cailloux,
 Sans que dans sa Maison restât ni pain ni
 pâte.
 Animez par cet accident,
 Tous ses vieux Soupirans reviennent à
 la charge:
 Ils offrent du secours, & dans leur zèle
 ardent
 Le plus ferré d'ailleurs se montre le plus
 large.
 Isabelle refuse tout,

A la barbe des gens, qui la pouffoient à
bout;

Elle leur dérobe ses charmes,

Et la pauvrette se refout

A vivre de ses larmes.

Vivalde en ce tems-là, de Smirne re-
tourné,

Avoit fait un riche Commerce,

Où, pour passer le tems, il s'étoit adon-
né,

De Perles d'Indosthan & de Tapis de
Perse;

Qui dit Génois, dit Commerçant;

Qu'Amour tant qu'il voudra lutine &
bouleverse,

Mais vive le trente pour cent.

De son adorable Isabelle,

Dont il avoit en gros appris l'évenement,

Il cherchoit toujours sourdement,

A retrouver quelque nouvelle,

Quand par un beau matin on lui vint an-
noncer

Que cette Belle est à sa porte:

Quel étonnement le transporte,

Je vous laisse à penser!

Tantôt il est de feu, tantôt il est de glace;

Dans l'attente de ce combat,

Comme pour sortir de sa place,

Le cœur lui bat,
Et sent donner à son audace,
Echec & mat.

Elle de son côté n'est pas plus assurée,
Et sur son teint de lis une honnête rou-
geur,

Seme dans la pudeur,
L'honorable livrée:

Une commune émotion,
Entr'eux fait regner le silence,
Vivalde plus hardi, l'interrompt & com-
mence

La conversation.

Vous voir dans mon Palais, adorable Isa-
belle,

Est un honneur que je reçois,
Qui passe mon attente; aprenez-moi,
cruelle,

A quel sentiment je le dois:
Est-ce pour m'en chasser une seconde
fois?

Et par trois ans d'exil, de m'en obéissance
A vos severes loix.

N'aj-je donc pas assez confirmé l'assu-
rance?

Seigneur, interrompt-elle, il ne faut plus
songer

A ma faute passée,
 Et je viens vous offrir de quoi vous en
 venger,
 Au delà de vôtre pensée.
 Indigne du bonheur que vous m'aviez
 offert,
 J'ai refusé la main qui me combloit de
 gloire,
 L'amour fait que j'en ai souffert
 Plus de maux que l'on ne peut croire ;
 Mais refusez de secourir,
 Trois enfans malheureux qu'accable
 leur misere,
 Et que sur le point de perir,
 N'y seroient pas réduits si vous étiez
 pere
 Par son caprice negligé,
 Refusez du secours à leur coupable mere,
 Seigneur, & vous êtes vengé.
 J'ai trouvé plus d'un temeraire,
 Qui mal à propos s'est flatté
 De m'acqverir comme à l'enchere ;
 Mais ce n'est qu'en vous que j'esperé
 Et la mort finira mon infortune amere,
 Ou vôtre generosité.
 Courage, Amour, nous tenons la cru-
 elle,
 Nôtre espoir n'est plus limité,

On voit rarement une Belle,
 Avoir assez de fermeté,
 Pour defendre son cœur rebelle,
 Des invicibles traits de la necessité.
 Pendant que l'adroite Isabelle,
 Poursuit de son discours le tour inge-
 nieux,

Vivalde est absorbé, la devore des yeux,
 Et sent que sa vertu chancelle.

Ah! disoit-il, qu'elle est belle!

Jamais elle n'eut tant d'appas:

Peut-on faire meilleure emplette?

Osons, c'est une affaire faite,

Il ne reste qu'à faire un pas.

Puis d'un meilleur avis, ah! disoit-il,
 perfide!

Ce que tu n'a pû par tes soins,

Faut-il que ta fureur aveugle & parris-
 cide

L'arrache à ses besoins?

Quoi! renoncer à la victoire,

Dont l'Amour va me couronner?

Quoi! renoncer à cette gloire,

Que la vertu peut me donner?

Long-tems il flote dans le doute,

Où son esprit est englouti;

Il rougit, il pâlit, il suë à grosse goutte,

Et prend enfin le bon parti,

Madame, reprit-il, calmez vôtre cou-
rage,

Je vais faire tenir chez vous
De quoi fournir vôtre ménage,
Et ce qu'il faut en or pour tirer vôtre
époux

De son rigoureux esclavage ;
Puisque mon sort cruel n'a pû me pro-
curer,

Par un nœud plus étroit, le bonheur de
vous plaire,

Laissez-moi du moins espérer,
A l'honneur d'être vôtre frere.

A ces mots la nouvelle sœur,
Que Vivalde avec grand honneur,

Renvoya dans son équipage,
Passa peut-être au fond du cœur,
D'être sœur d'un frere si sage.

Eh! bien, cher Damis, qu'en crois tu,
Dans ce beau conflict de sagesse?

Qu'Isabelle ait vaincu par sa delicatesse,
Ou Vivalde par sa vertu.

Sverrig.

Udi Stofholm er trykt en Svensk Ö-
versættelse af den Danske Comædie, kaldet
det den Politiske Kandestøber.

Søne Tidender

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

3.

Den 19 Januar, 1730.

DANMÆRK.

Lende,

Skjoldet deeles udi tvende ulige Afdeelingen, saa at de 2 tredie Deele ere hvide, og den 3 die Deel rød. I den første Afdeeling staar en grøn Lind, som i det hvide Feld udbreder sine Grene, i den nederste Deel en guul Lindorm, af Hielmen opstiger en halv guld Lindorm, med udstrakte Vinger.

C

Con-

Continuation af Assessor Holbergs Beskrivelse over Dannemark og Norge.

Det 9. Capittel handler om den Danske Mønt, hvorved Author gjør en liden Forberedelse førend hand indlader sig udi denne Materie, og inddeeler de ældste slags Mønt udi 3 slags, hand statuerer at de første Mønte-Mestere her udi Riget vare Engellænder, forklarar hvad Nummi Usuales og Legitimi vare, hvorledes at i gamle Dage vare Møntestæder i alle Provincier, af hvilke det i Ribe var et af de fornemste. Hand beretter Møntens Tilstand under hver Konge i sær, fortæller at Canuti Magni Penge mesten alle vare Engelske, at Inscriptionerne paa den første Mønt er en blanding af Dansk og Engelsk. Viser hvorledes Møntestæderne toge til i Riget, og Bispernes Navne anføres, samt at Charactererne vare Franske eller Romerske og Ordene Engelske. Dernest meldes om Bispernes Mønte-Rettighed, samt at Møntestædernes Mengde forarsagede at en Provins havde bedre Mønt end en anden. Thi søgte Kongerne at tilegne sig Mønten allene, for at bringe den i Lighed,

hed, men forgieves. Hand beretter at der var intet Chiffer til Kongernes Navne paa Mynten. Hand andrager hvad Forskiel der var imellem lodige Mark og Mark i Penninge, og gjør en Recapitulation af det forhen sagte til dessen bedre Forstaaelse, hvorefter følger en Optegnelse paa adskillige Navne af den Danske Mønt, som Author har fundet i en Catalogo bag udi en gammel skreven Lovbog. Derneft andrages Møntens Tilstand under Kongerne af det Oldenborgske Huus, og at Mark, Skilling, Ore, ikke vare slagne Pengestykke, men mange smaa Penges Summer. Hand anfører, at Hanse-Stæderne 1556. lode slaae de første Markstykker, og at Kong Hans var den som lod sette Aarstall paa Mønten. Udi hans Tid bleve først slagne store Sølv-Stykker, og at Friderich 1. lod slaae de første Rixdalere. Hand andrager Aarsagen til Møntens Uorden, beretter at Kong Christian 3. lod slaae de første Danske Markstykker, og var den første, der lod sette Tall til sit Naavn. Udi Friderici 2. Tid lode Provincerne af at mønte, ligesom Bisko-

perne holdte op dermed under Kong Christian den 3die. Under Kong Christian den 4. sættes Mønten særdeles i god Orden, og udi den som endnu varer, under ham bleve de første Croner slagne, da de Stykker som vi nu kalde Kroner, vare da ikkuns halve Kroner. Hvoraf Dettes ere kaldede, anføres dernest, samt den Finmarffe Mønt kaldet Ryssiske Dæninger. Hvorpaa følger en Recapitulata af det forhen antegnede om Møntens Tilstand under de Oldenborgske Konger. Dernest andrages de sinaa Mønts Fata udi vores Tider. Saa berettes og at af den gammel Norske Mønt findes ikkun 3 stykker paa det Kongl. Kunst-Kammer, hvorpaa følger Authoris Betenkning over den første Norske Mønt, slagen i Trundhiem, den anden udi Asloe, og den 3die udi Bergen, hvilken Stad beholdt af alle Danske og Norske Stæder længst Mønte-Rettighed.

Indskland.

Udi Hamborg har Licentiat Hübner udgivet en Historiske Samling under den Titul: Vita Edzardi Primi Comitiss Fri-

siæ Orientalis cognomine Magni, Hexa-
metro carmine scripta jussu Perillustris
& Excellentissimi Viri, Ennonis Rudol-
phi Brenneyfenii, ab interioribus confi-
liis Serenissimi Orientalis Frisiæ Princi-
pis, ejusdemqve Cancellarii, interpre-
te C. L: Cum Tabula Genealogica Se-
renissimæ Domus typis exscribi curavit
Jo. Hübnerus, J. U. L. 1730. samme be-
staar af 16 Ark in 4to. Foruden den Ge-
nealogiske Tabelle findes en nogen For-
tale herved hvo Author har været sees
af Rect. Hübners Epigramma hvoraf de
2de sidste Disticha lyde saaledes:

Nostri Mæcnas est Brenneyfenius ævi;
Laufferus partes, ecce! Maronis agit.
Vivas Mæcnas! in publica commoda
nate!

Vivas & valeas Tu redive Maro!
Materien til dette Liv og Lefnets Beskri-
belse har Author taget Deel af Epita-
phio Edzardiano, saaledes som det be-
findes in Chronico Frisiæ Orientalis E-
geri Beninga, Crimersumani Nobilis,
Satrapæ Leeroortani libr. 3. cap. 131.
men fornemmelig af Historia Frisiæ O-
rientalis & status regiminis territoria-

lis. Dette Carmen er deelt udi 4 Sectioner: Det første indeholder Edzardi Historie, hvad ved hans Fødsel og Opdragelse er forefalden, samt hans paa denne Side af Ems udførte Bedrifter. Den 2den giver en Beskrivelse over Edzardi berømmelige Gierninger paa hin Side af Ems. Den 3die handler om hans Dyders Berømmelse. Den 4de fortæller hans Svaghed og paafølgende Død. Hver Sections Inddeeling er Bevis paa en god Orden som Author har holdt i sin Historiske Beskrivelse, hvilket i Poesien er noget rart.

Samme Steds har D. Friesen ladet trykke: *Demonstratio exegetica de nonnullis valde notatu dignis modis, quibus Vetus Testamentum in Novo allegatur, pariterque de Græca LXX. Interpretum Versione, quatenus in Novo Fœdère interdum citatur, & ab ipso Spiritu S. in ejusmodi præsertim locutionibus, quæ hebræum textum amplius clariusque illustrant, confirmatur, non obstantibus hujus versionis nævis in aliis & bene multis Veteris Testamenti locis.* Author har herudi egentlig refuteret Guil,
Su-

Surenhusium ved Leylighed. Skriftet er dediceret Canceler Strichen, og tilsi-
ger Author i Fortalen Commentationes
prolixiores de præcipua materia exe-
getica.

Udi Lybeck har Major A. J. von Henel
ladet trykke in 4. som er i Alphabeth 12
Ark stort: Das Anno 1729. florirende
Schweden, oder vollenkommene Be-
schreibung von der sehr klugen und höchst-
rühmlichsten Verfassung, Einrichtung
und Beschaffenheit der Regierung. Det-
te Verk er inddeelt udi 4 Hoved=Afdec-
linger, 1. En kort Underretning om Re-
gieringens Forsatning og Indretning
udi Almindelighed. 2. En udførlig Un-
dervisning om Regieringens Beskaffens-
hed eller alle Kongl. og Rigets ordina-
re Staters Collegier, Contoirer og Ex-
peditioner, i sær hvorved de fornemste
Forretninger ere anførte, som høre es-
gentlig til enhver, tillige med de Perso-
ners Navne som nu samme virkelig be-
klæde. Og derved bringes 3. en nød-
vendig Esterretning om de extraordi-
naire DeputationsCommissioner og For-
retninger, hvorved Forretningerne og

Betienternes Navn anføres. 4. Rigtig Optegnelse paa de i Stokholm værende fremmede Ministrer og Commissarier.

Udi Halle har Magistraten paa Professorernis Begiering tilladt og foranstaltet at Studiosis Juris maa vises Originalen af Kenseer Friderich den 2. Bulle af Aar 1231. og de gamle Bortavler. Cancellar Ludvig har derover holdet en Tale, der tillige med Beskrivelsen af omtalte Aurea Bulla skal trykkes.

Udi Frankfort er ved Trykken ferdig in Fol. Jo. Frid. Schannats Historia Fuldenfis in tres partes divisa, quarum prior Monasterii Fuldenfis Originem &c. altera, in Abbatum Fuld. Jura &c. tertia, res ab Abbatibus gestas fuse exponit cum fig. æri incisiss; accedit integer Codex probationum, plurimis monumentis necdum editis locuples, nec non Index Abbatum emortualis antiqvissimus, una cum generali Necrologio Fuldenfis Avtographo ab anno 779. usque in annum 1509. fol. 2 Tom.

Udi Dresden er under Pressen: Annales Ecclesiastici, oder gründliche Nachrichten =

richten der Reformation = Historie Chur = Sächsis. Albertinischer Linie, wo = bey zugleich von der Churfürstl. Sächsis. Schloß = Kirche zu Dresden, und dem dar = innen angeordneten Gottesdienste ge = handelt wird; dabey die umständliche Lebens = Beschreibung derer Churfürstl. Sächsischen Ober = und übrigen Hof = Pre = digter, so in derselben nach der Reforma = tion bis auf jetzige Zeiten gelehret, nebst dero Schrifften und Bildnissen zu befin = den, aus wahren Original = Documenten und beglaubten Urkunden bestätigt, welchen verschiedenen Käyserl. Königl. Chur = und Fürstl. auch anderer vorneh = mer gelehrten Leute an selbige geschrie = bene Briefe beygefüget; zur besondern Erläuterung der Kirchen = Historie, auch anderwertigen mannigfaltigen Ge = brauch zusammen getragen, von D. Jo = han Andreas Gleichen, Königl. und Chur = fürstl. Sächsis. Ober = Consistorial = Rath und ältesten Hof = Prediger.

Nederlandene.

Udi den Haag har mand begyndt at trykke en nye Journal under den Titul:

Lettres serieuses & badines sur les Ouvrages des savans & sur d'autres matieres, deraf skal hver tierding Aar en Deel udkomme, foruden mange andre curieuse og merkverdige Ting, findes deri et Forsvar for Mr. Saurins Dissertation sur le Mesonge, imod den Censur som derom er givet udi Bibliothequ Raisonné, saa og en fornemme Officerers Anmerkninger over Ridder Folards nye Systema, som hand har foredraget i hans Commentario over Polybium.

Sammeledes er trykt udi 2 Vol. in 8. Les Memoires du Comte de Pontchartrin Ministre & Secretaire d'Etat sous la Reine Marie de Medicis &c. men de som for 2 Aar siden have tilkiøbt sig de 2 smaae Deele af det Skrift kaldet Memoires de ce qui s'est passé en France sous la Regence de Marie de Medecis &c. Kunne lettelig see, at det er en og dend samme Bog som nu er klædt udi en nye Titul, og hvori intet findes om M. Pontchartrin, undtagen en Deel af Beretningen om den i Loudun holdte Conference.

Ligledes er i Holland for nyligen trykt

trykt Memoires Anecdotes d'un Mini-
stre Etranger Resident à la Cour de Rus-
sie in 12. De som have Memoires pour
servir à l'histoire de l'Empire Ruffien
sous le Regne de Pierre le grand ou le
traité du Gouvernement civil, som 1725
er trykt i den Hag, have en nedig at til-
handle sig disse Memoires anecdotes,
som ere en og den samme Bog, og hvori
en findes anden Forandring end Titul-
Bladet.

Udi Amsterdam er følgende trykt.

Pensée.

C'est en vain qu'un Homme se vante
Que sa naissance est éclatante,
Qu'il est riche, bienfait, en cour accré-
dité,
Et que de toutes parts on lui rend mille
hommages;
J'estime peu ces avantages,
S'il n'est Homme de probité.
Mais montre-t-il un cœur & fidelle &
sincere
Tant pour son Dieû, que pour son
Roi:
Je l'honore, je le revere,
Fut-il un Roturier & du plus bas aloy,
Qui

Qui m'oit démantir, je saurai lui re-
pondré,

Et je ..... &c.

Reflexions sur le Genie Poëtique.

L'esprit perfectionne, & le Genie inven-
te:

Tous ces Chantres fameux que l'Anti-
quité vante,

Lui doivent leur renom;

C'est lui seul qui produit immortels Ou-
vrages,

Respectez de l'envie & dignes des suffra-
ges

Du severe Apollon.

Le cœur se fait sentir dans la triste E-
legie;

L'esprit au Sentiment donne de letargie;
L'art brille en un Portrait.

Certain penchant malin, ou complaisan-
ce vile,

Sans verve & sans genie enfante un Vau-
deville,

Dangereux, indiscret.

La memoire & l'étude ont fait de sçavans
hommes;

Mais au tems des Cefars comme au fie-
cle où nous sommes

Rien d'heureux n'est sorti,

De ceux   qui le ciel refusa cette verve,
 Ce feu qu'  leurs enfans , & Ph ebus &
 Minerve,

Ont toujours départi.

Apollon le fait naître & Minerve le guide;
 A nos heureux  tats prenons soin qu'il
 pr siede;

Nous pourrions trop oser.

Un goût judicieux doit regler notre y-
 vresse,
 Et c'est dans les Auteurs de Rome & de la
 Grece,

Qu'il faudroit le puiser.

Mais que pr tens-je ici? Pedagogue in-
 commode,

Je trace des leçons qu'une nouvelle mode
 Rend parmi nous sans fruit!

On cherche dans le monde une étude fa-
 cile;

Il faut un long travail pour devenir habile
 L'Homme indolent le fuit.

Il en coute bien moins de s'ériger soi-m -
 me;

En modele, en grand maître, en arbitre
 suprême,

Des accords de Ph ebus ;

Et frayant au hazard des toutes incon-
 nues,

D'égarer avec foi dans le plus haut des
 nuës,
 Des sectateurs confus.
 Connoissons bien dans nous les dons de la
 Nature,
 Mesurons nous sur eux, mais craignons
 l'imposture
 De nôtre avide orgueil;
 On meurt dès son vivant, quand si jeune
 on se livre
 Au desir de paroître, à l'espoir de revivre;
 Trop seduifant écueil!
 Vous qui n'avez reçu qu'un esprit ordi-
 naire,
 Ornez-le, c'est assez; dans le monde on
 peut plaire
 Sans de rares talens.
 C'est là l'unique loi que l'on peut vous
 prescrire;
 Amusez-vous, plaifez, laissez le soin d'é-
 crire
 Aux esprits excellens.
 Pour vous, laches frelons, Plagiaires in-
 signes,
 Vous, sinistres oyseaux, vils émules des
 Cygnes,
 Restez au pie du Mont;

Dès les premiers efforts sans voix & sans
haleine,

Du Rocher le plus bas, vous tombez dans
la Plaine,

La honte sur le front.

Allez, suivez toujours des routes Popu-
laires,

Miserables troupeaux que des guides
vulgaires,

Font marcher après eux;

Descendez sur leurs pas dans les humbles
campagnes,

Ne voyez que de loin ces superbes mon-
tagnes,

Au sommet épineux.

Pour vous, chantez toujours, vous que
Phœbus anime,

Qui sçavez allier le naïf au sublime,

L'esprit aux sentimens,

De Petrarque & de Laure, imitateurs fi-
delles,

D'une pure union rares & vrais model-
les,

Vos noms vaincront le tems.

Engelland.

Udi Londen Skal Mr. Wright have for=
fer=

ferdiget til Academiets Brug en Globum cælestem, hvorved er anbragt mange curieuse Inventioner, som en findes paa andre, iblandt andet vises der paa Soels og Maanes Formørkelse saaledes som de udsee paa Firmamentet.

Det Ostindiske Compagnie har antaget tvende Dykkere, for at bringe deres sunkne Sager op fra Haffens bund, hvilke og allerede have opbragt adskillige Kostbarheder. Da de fandt være 3 Qvarterers Tid under Vandet tillige. De betiene sig dertil af en Træ Machine, der ved begge Ender er forsynet med en Blye Begt af meer end 600 Bund. For Dykne ne have de Glas som ere 3 Toll tyk. De berette, at Grunden paa Havet er en ulig en skøn Have, i det derpaa findes Mengde smaa Busker og andre Planter, hvis i hinanden viklede Gree ne og Blade giver et angenømt Syn. De have og bragt adskillige Planter op med sig, som see gandske hvide ud, og ere meget haarde, samme give en meget liflig Lugt fra sig naar de ere lidet tørrede i Solen.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

4.

Den 26 Januar, 1730.

DANNEMARK.

Linde,

Haabnet saaledes som det forhen er beskrevet og af Familien føres, vilde den bevaagne Læsere behage at see paa efterstaaende Side. Den første som med dette Haaben er bleven benaadet, var afg. Assessor Christen Linde til Bolstrup, og flere Gaarde, som efterloed sig trende Sønner, Christen, Niels, og Frantz Linde, der eller deres Descendenter besidder anseelige Jorde-Godser udi Inland

Land, hvor Familien udi adskillige Greene
florerer og ved lige holdes.

Con-

Continuation af Asselt: Holbergs Beskrivelse om Danmark og Norge.

Det 10 Capittel om Danmarks og Norges Vaaben har mand en vidst at kunne gjøre nogen fornøjelig Extract over, dets Marsage mand haver taget sig den Frihed, siden det samme dog ikkuns er kort, for Materiens skyld til Læserens Fornøjelse det at indrycke, da det Ord til andet lyder saaledes, naar Notæ Marginales undtages: Naar det Ord Vaaben i Almindelighed og i sin rette Meening, som det meest er brugelig, nævnes, da forstaaes derunder ikke alleene Skiolde, Hielne, Kaarder, Rygstykker, Kyrasser, Pantzer, Bøffer, Buer, Pile, Landser, Picqver, Dolke og Knive, men endog Brygler og Steene, ja alt hvis Menneskene bruge enten for at defendere sig selv, eller skade andre med; Men naar det specialiter considereres, da betegnes der ved det, som kaldes Adelige Vaaben, Skiold og Hielm, eller med et Dansk Ord kaldet Skiolde-Merke, i hvilken Meening det og her tages. Og siunes slige Skiolde-Merker en saa ilde paa Danske at være givne under det Ord Vaaben; Thi i

gamle Tider lode tappere Ridders-
Mænd stikke og udgrave paa deres Rust-
ninger deres Adelige Merke og Symbo-
la, paa det at, naar de vare væbnede, og
havde deres Hielme for Ansigtet, den ene
da derpaa des lettere kunde kiendes fra
den anden. Af dette Ord Baaben maae
de mueligt derfor i gamle Dage være
kaldede Væbnere, som i Ere og Værdig-
hed vare nest efter Riddere, og udi Kri-
gen stedse fegtede ved Kongens Side, ja
bare hans Skiold for ham.

Scutis impacta gerebant

Fortia facta Patrum, qvo talia visa viro-
rum

Incendant animos solius laudis avaros.

Siger en Poet, talende om de gamle
Nordiske Folk; Dog holdes saadant ikke
at have været arveligt udi Familier meer
end 300 Aar.

Skribentere ere ej alle enige om, hvor-
fore de heller have ladet sætte deres Kien-
de-Tegn og Merke paa deres Skiolde,
end paa de andre Parter af deres Rust-
ninger; Thi nogle meene, at de burdte
fornemmelig have baaret deres Baaben
eller Merker paa deres Kaarder, heldst
da

da det er dog Sverdet, der forhverver
Seyeren, og baner Vænen til Æren.

Vil vi see de gamle Tydske og Danske,
da have deres Skiolde ej været i mindre
æstime end hos andre Nationer; Thi som
Alexander ab Alexandro beretter, da
maatte den, som havde mistet og forlø-
bet sit Skiold i en Træfning, efterdags
en indkomme i nogen af deres Hellig-
domme eller Forsamlinger; Thi hand
blev sat fra all Ære og Værdighed, og en
agtet saa værdig, at nogen enten skulde
omgaaes eller tale med ham, hvilket ef-
ter Taciti Beretning gif endeel af dem
saa til Hierte, at de toge Livet af sig selv;
Efter den gamle Suletings Lov var den
holden for en Riding, der mistede sit
Skiold. Det største Skielmstykke, no-
gen af dem kunde overbevise, var, at ha-
ve misted sit Skiold udi en standende
Strid, saa at de som havde havt den Zan-
lycke, hverken maatte være overværende,
hvor nogen public Forsamling var, eller
deres Afguds Tieneste skeede. Ja for at
bevise med et Exempel, med hvad Rid-
skarhed de gamle Nordiske Nationer
holdte ved deres Skiolde i Striden, da

er det krafftigt nok, som udi den tappere Konge i Norge Ole Tryggvasons Liv os er til en ævig Ihukommelse blevet antegnet; Thi, endskjønt denne Herre blev omringet af de Danske og Svenske Jueliner, alle hans Folk vare slagne og nedlagde paa hans Skib kaldet Ormen den Lange, og han efter en lang og tapper Modværn blev nød til at springe udi Havet, holdt hand dog fast ved sit Skiold, og svømmede derunder; ja de have heldigholdet deres Skiolde saaledes, at de derved med Fed have sig til hverandre forbundet, som de Scyter forðum ved deres Sverde; Dog ere Skiolde ey alle her i Norden tillagde militariske Personer, men de ere og givne Berstlige Bestillings-Mænd til et Vres-Tegn. Kong Knud den Store gav vel udi sin Skov-Lov Ober-Jægermesterne, Ober-Forsterne og andre middelstands Personer ved Jagten lov til at bære Skiolde, fordi de vare Adelige, men af dem, som vare udi den nederste Stand ved Jagten, maatte ikkun enhver bære en Landse, Bue og Piiil, og for Resten intet andet Vaaben og Bevær. Som Skiolde af adskillige

Na=

Nationer ere blevne brugte, saa have de en heller alle været giorte paa en Maade, nogle beskrives runde, andre aflange, det 3die slags firekantede, det fjerde som et Hierte, andre igien som en halv Maane, eller som de Franskes i en dobbelt halv Maane, andre igien trekantede, hvilket slags endnu omstunder i Baaben-Konsten hos os ere brugelige; Angaaende de Tydske og Nordiske Nationer, da have de havt deres Skiolde saa lange og høye som et Menniskes Længde vare, at een Mand kunde staae sikker og Skud-fri derinden fore mit udi den skarpeste Kamp og Strid, i hvorvel de beskrives af Cluverio at have været firkantede, som derudi haver fuldt Taciti Ord, og en derhos observeret, at de have været huule. Ja Skioldene her udi Norden have været saa store, at man kunde bære de Døde paa dem, som paa en Ligbaar. Saadan et Skiold blev den Norske Første Skulebaaren paa fra Klosteret ved Trundhiem indtil Byen, som Sturlesøn beretter, end dog hand samme Tiid havde et andet Skiold, som hand bødte for sit Ansigt med, hvilket kand sees sammesteds, og

Det flags Skiolde blev kaldet Buflara af
 de gamle Danske, som mueligt havde
 laant det Ord af det Franske Bouclier; Og
 er ingen Tvivl paa, at jo de Normanner
 havde bragt saadanne Skiolde hiem med
 sig til Seners-Legn, da de havde under-
 tvunget de Franke. Og som de gamle
 Danske Skiolde vare temmelig store, saa
 ere de og paa adskillige Maader, og udi
 adskillige Tilfælde bleve brugte; Nu ha-
 ve de tient for et Telt, naar Soldaterne
 camperede under aaben Himmel; Thi da
 holdte de dem over sig for Snee og Sluud
 som vi læse om Kong Magnus Oluffsons
 Folk, da hand førte Krig udi Benden; Nu
 til en Baad; Thi naar de udi Skibs Fægt-
 ninger bleve nødde til at springe over
 Borde, kastede de dem under sig, og kunde
 derpaa svømme i Land, som sees udaf
 Kong Ole Tryggesens Stollere, det er
 Marik, ved Navn Colbern, der svømme-
 de i Land paa sit Skiold; Nu for en vold;
 Thi i Trefninger saa vel til Lands som
 til Vands, gjorde de en Skioldborg af
 dem, i det Skiold blev sat hos Skiold i en
 Ring eller rund Deel; Nu til Zir at i de-
 res Huuse, da de hængede dem omkring

Bæg-

Gene i deres Palatzer, som kand læses hos Saxo i hans 8 Bog om Kong Jarmeric, der var belejret af de Esilænder, og i Kong Gothriks Historie om den, som havde behængt sine Bægge runden om med forgyldte Skiolde.

Tydskland.

Udi Hamborg har mand med det Mars Begyndelse begyndt at udgive et Moralsk Blad som kaldes: die alte Deutsche. Author søger derudi at forbedre de nu levende Tydskes fordervede Sæder efter de gamle Tydskes dydige LeveMaade.

Udi Rostock har mand for, at udgive Maanedlig et Moralsk Verk paa Vers, som skal kaldes der Satyriske Patriot.

Udi Helmstad er Professor Treuer i Verk med at udgive et stort Opus Historico-Policum og derudi at lade trykke tilhaabe over 700 scripta præsertim minora ad statum ecclesiasticum civilem & publicum Germaniæ facientia. Saa viit af det trykte Catalogo er at see, er Ordenen ey allene at rose, men Collectionens selv skal indbegribe mange udvalde og

til den største Deel rare Skrifter der vil med Nytte oplyse de Geistlige og Verdslige Sager, som angaae saavel Kirken som andre.

Saa er og der udkommen et Philologisk Skrift, hvori findes en vidtløftig Etymologisk Forklaring over det Ord Camelus, med denne Titulkundgiort: Mag. Anth. Jul. von der Hardt Commentatio ad R. Isaaci Aramæ Dissert. Rabbin: de usu lingvæ in Sanhedrin, &c. in Proverbium Judæorum de Camelis pro figurato veterum Judæorum Stylo illustrando in genere Medraschim & Met-schalim &c. in 4. Det af Jødernes Ord-sprog som herudi forklares er følgende: Multi sunt Cameli seniores, qui portat Saniorum Camelorum pelles ad forum at venum dentur.

Udi Marburg har Professor Johan Adolph Hartman udgivet Pave Victoris 3 Lef og Levnet, og andvendet derpaa ligesaa stor Gliid som i afvigte Mar paa Pave Pasinalis 2. Lef og Levnet.

Polen.

Udi Warssau haver D. ChristianHenri-

rich Erde, Hans Kongl. Måest. af Po-
len Lif=Medicus udarbejdet et lærd Værk
som kaldes Varsovia Physice illustrata
cui accessit Viridarium seu Catalogus
Plantarum circa Varsoviam crescen-
tium.

Den Geistlige Cron=Referendarius
Mr. Zalusky arbejder endnu isfrig paa
sin historia literaria Sarmatiæ, hvori
hand handler om de lærde Polakker, Li-
thauer og deres Skrifter; som og udfør-
lig af ham laud forventes, da hand med
de behøvende Reqvifita er forsynet.

Nederlandene.

Udi den Sag er trykt le Paradis per-
du de Milton oversat paa Fransk af det
Engelske, som er meget different fra den
Edition, som forhen er udkommen u-
di Paris, og forbedret med Mr. Addison's
Remarquer, og en critisk Dissertation af
Mr. Constantino Magny.

Udi Amsterdam er trykt:

*Requête d'un jeune Hêtre aux Myrtes des Jar-
dins de Venus, qui sont dans la Ville d'Ida-
lie en Cypre. Allegorie.*

Myrtes des Jardins d'Idalie,
Habitans d'un séjour si doux,

Un arbre étranger vous supplie,
De le recevoir parmi vous.
Il est vrai, je ne suis qu'un Hêtre,
Né dans des lieux, qui vous sont incon-
nus,
Mais avec tout cela peut-être,
Je vaux un Myrte de Venus.
C'est prétendre un peu haut, Myrtes, je
le confesse,
Et non pas cependant plus haut que je
ne doi ;
Si vous me demandez mes titres de no-
blesse,
Je les porte gravez sur moi.
Sachez que l'autre jour une aimable Ber-
gere,
Errant dans nôtre Bois, rêveuse & soli-
taire,
Vint sous nos ombrages charmans ;
A sa douce langueur, à sa démarche
lente,
Nous dimes aussitôt, c'est quelque jeune
Amante,
Car tous les jours nous voyons des A-
mans.
Elle cherchoit des yeux une écorce nou-
velle.

Je

Jeunes Hêtres s'empressoient tous,
 D'offrir leur écorce à la Belle;
 De ces marques d'honneur nous sommes
 fort jaloux.

Heureusement je fus choisi par elle;
 Elle grava Tirsis; moi ravi de prêter
 Mon écorce maiffante à cet aimable u-
 sage,

Glorieux de son choix, je semblois m'en
 vanter

Aux Hêtres envieux de tout mon voisi-
 nage.

Deux ou trois jours après elle vint a-
 jouter,

Et le mot de fidele, & ce petit ouvra-
 ge.

En rêvant dans ces Bois à qui m'a sçu
 charmer,

Sur cette écorce tendre & belle,
 Je gravai son nom seul, sans parler de
 son zele;

Tous les Bergers du nom venoient le ré-
 clamer;

Mais à present que j'ajoute fidele,
 Tirsis, des Amans le modele,
 S'y connoitra lui seul, puisqu'il sçait seul
 aimer?

Ah;

Ah! si vous aviez vû cette jeune per-
 sonne;
 Si vous connoissiez sa beauté,
 Vous ne blameriez pas, Myrtes, la va-
 nité
 Que sa confiance me donne.
 Nos Hêtres les plus vieux, qui mille &
 mille fois
 Prêterent aux Amans une ombre favo-
 rable,
 M'ont dit d'une commune voix,
 Qu'ils n'ont jamais vû dans nos Bois
 Une Bergere plus aimable.
 J'ai demandé son nom à ses petits A-
 mours,
 Qu'en foule depuis quelques jours,
 Un désir curieux dans nôtre Bois amène,
 Et dont autour de moi se fait un grand
 concours,
 Pour voir les Vers, dont mon écorce
 est pleine.
 C'est d'Iris, m'ont-ils dit, & l'Amour se
 promet,
 De tirer une gloire extrême,
 De ce qu'elle t'a pû confier son secret.
 Depuis assez long-tems elle aime,
 Mais son cœur n'en avoit pas fait
 La confiance à son cœur-même.

Tirfis! Eh! quel Amant! quel Amant que
Tirfis!

Quoiqu'elle partageât ses amoureux
foucis,

N'en pouvoit obtenir un aveu de sa bou-
Enfin après un long ennui, (che;

Il sçait depuis un mois que son Amour
la touche,

Et tu l'as sçu presque aussi-tôt que lui.

Songez que cette Iris, obstinée au silence,

Et qui n'aimoit qu'en se cachant de moi,

Ne souffrit dans sa confiance,

Qu'elle-même, Tirfis & toi,

Voilà quelle est mon aventure.

Fier de tant d'honneurs, je suis las

De vivre en une foule obscure,

D'arbres que l'on ne connoît pas.

Souffrez que chez vôtre Déesse,

Par les Amours je me fasse emporter;

Je suis en ma verte jeunesse,

Et propre encore à transplanter.

Parmi vous de nouveau je me prépare à
naître,

D'Iris & de Tirfis vous verrez l'Amour
croître,

En même tems que je croîtrai,

Dans ces heureux Jardins que la Dées-
se habite,

J'en pourrois bien avoir quelque visite,
 Grace aux Vers de sa main que je conser-
 verai.

Ne craignez point la consequence,
 Ni qu'un nombre trop grand des Hêtres
 transplanter.

Ne regne enfin de tous côtez
 Dans les lieux de vôtre naissance.
 Recevez ceux qui porteront écrits
 De tendres Vers d'une Bergere,
 Qui vaille la Bergere Iris,
 Et soyez furs de n'en recevoir guere.
 Vous voyes mes desirs, daignez les ap-
 prouver,
 Myrtes, qu'ainsi toujourns une main im-
 mortelle
 Prenne soin de vous cultiver,
 Que chaque Myrte mâle ait son Myrte
 femelle.

Frankerige.

Udi Paris er nylig trykt en Bog som
 skal være dediceret Hendes Majestet
 Dronningen af Frankerige, under den
 Titul af Lettres Provinciales ou paral-
 lele de la doctrine des Jansenistes avec
 celle des Protestants.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

5.

Den 2 Februar, 1730.

DANMÆRK.

Lurdorff,

Skjoldet er deelt udi 4 Qvarteerer. I
det første udi den øverste Deel, som
er blaae, staaer et hvidt Elephants=Ho=
ved. Det andet Qvarteer i bemeldte ø=
verste Deel er rødt, og derudi trende rø=
de Zieller, Feldtet er afdeelt i trende li=
ge Parter, og i hver af dem sees en 6. od=
det Guld=Stierne. Det første Qvar=
teer i den nederste Deel er som det andet
E i den

i den øverste Deel, og det sidste som det første i den øverste Deel. I Hierte=skjol=det som er Purpur staar en Guld=Krone, hvor igiennem gaar trende forgyldte Pile paa Krydsviis med Spidserne op ad. Udaf Hielmen gaar tvende Arme, holdende en Guldkrone med trende forgyldte og med Spidserne op ad vendte Pile.

Udi Hans Kongel. Majest. og Univer=stetets Bogtrykkerie er i denne Maaned ved Trykken forferdiget in 4. Hans Kongl. Majest. Kong Friderich den Fierdes allernaadigste Forordninger og aabne Breve Aar 1729. udgangne, saa og de Placater og Anordninger som udi allerunderdanigste Følge af Høistbemelte Hans Kongl. Majest. Rescripter og Resolutioner ved Trykken udi Aaret 1729. ere udfæstede.

Udi Sr. Johan Georg Höpffners Bogtrykkerie er nylig udgaaen Friderichshalls Kirkes Indvielses Act, som indeholder alle derved brugte Ceremonier, saa og Provstens Hr. Johan Colds Intimations=Prædiken, og Hr. Conference=Raad og Biskop Deichmans Indvielses Prædiken.

Continuation af Affess: Holbergs Beskrivelse om Danmark og Norge.

Ja naar en ypperlig Strids Kiempe døde, da blev hans Skiold sat ned i Graven med ham; Saaledes lod Grav Skule sætte ved Kong Ingess Grav hans Skiold, Hielm og Sværd, og finde vi udi en Lov, Kong Henrik den første af Engeland gav, at samme Skik har og været vedtagen udi andre Lande, hvor der saaledes bydes: Dræber nogen anden Mand, hvad heller Drabet skeer af Nødværg, eller for at hævne sig, da maa hand ej tage noget af de Dødes Sager, det være sig Hest, Hielm, Sværd eller Penge, men hand skal lade Legemet blive i den Stand, som mand plejer at ligge Liig udi, nemlig med Hovedet imod Vesten og Fødderne imod Osten oven paa hans Skiold, om hand har noget, dernest skal mand rejse hans Lanke op i Bejret, og legge hans Svæer runden om ham. Af denne Maaneer kom det mueligt siden op iblandt de første Christne her i Landene, at, naar den sidste døde af en Familie, blev hans Skiold brut, og nedlagt med hannem i Graven. Endelig at vi ej skal forbigaae den

den fornemste Brug, de gamle Danske uden for Krigen har brugt deres Skiolde til; Saa maae vi vel betiene os af Cassiodori Ord, og tage det an for at være sagt om de Danske, som hand der fortæller os om de Gothe: Vi maa give tilkiende, siger hand, hvorledes vore Gothiske Fædre iblandt deres dragne Sverde have op-
 højet os efter Guds Behag til Kongelig Høihed og Værdighed, i det de efter deres sædvanlige Skik have sat os paa et Skiold, til at betegne, at Baaben og Ge-
 vær skulde give dem Ære, som udi Krig og Feide ved sære Mandoms Bedrifter havde forhvervet sig nogen god Tanke og Credit iblandt sit Folk. Med saa Ord at sige: de Danske have satt saa stor Priis paa Skiolde, at de i deres gamle Sange og Viser gemeenligen kalde deres Konger Skioldunger, det er, de som bære Skiolde; Hvilket Navn, at jeg skal betiene mig af Arngrimi Brev til D. Worm, er det som generaliter er bleven givet og med rette tilkom Kongerne paa de Tider, efterdi de vare hyperligere end andre i deres Skiolde og Baabner. Men fornemmelig og rettest blev det tillagt de Danske
 Kon-

Ronger. Omfider brugte Boeterne den Frihed og at tillegge dette Navn andre Ronger. Som de Gamle have anseet deres Skiolde, som de fornemmeste Stykke og Deel af deres Rustning, saa er det og igien udisputeerlig vist, at de ej liden Slid paa samme deres Skiolde at udzire have anvendt, og udi deres Plan enten deres tappere Gierninger, eller et eller andet Diurs Gestalt, som meest kunne komme overeens med deres Væsen, og nogenledes deres Actioner betegne, ladet udgaae; thi at føre et eller andet Merke i sit Skjold er sundelig en Ting, som ej udi Dag eller Gaar er bleven først optaget, men fra mange Secula her har været i Giænge og Brug. Vil vi ansee de Gamles Krigs Disciplin, da finde vi, at de havde vedtaget, at dem, som bleve først antagne under Militien, blev vel et Skjold giøvet, men det var endnu hvit og bart, og intet der i tegnet, som Hæppingius de jure Insignium Cap. 5, pag: 11. videre fortæller; Hvorfor og Virgilius skriver om een, som var nylig kommen til Krigen, at hand havde ej endnu giørt nogen berømmelig Gierning, og derfor var hans Skjold endnu

hvidt; og blev saadant et Skiold kaldet
 et Exspectantz-Skiold; De Franske He-
 rolder kalder det Escu d'attente. Saa va-
 re da de hvide Skiolde, som en Table,
 hvorudi de unge og raae Soldater haabe-
 de stedse at finde Lykke og Venlighed til ved
 en mandig Gierning at faae et Merk-
 Tegnet, som kunde vidne om deres Mod's
 og Mands Hierte; saa at hver tapper og
 brav Soldat stræbde at bepryde sit
 Skiold med en eller anden Afbildning om
 sine mandige Bedrifter. Saa vi til vo-
 re gamle Danske Kiemper og Førster, da
 finde vi dem og at have haft malede og
 prydede Skiolde, omendskiøndt Plutar-
 chus in Mario vil sige, at de Cimbrer hav-
 de hvide Skiolde. Et rødt Skiold befa-
 les en Stridsmand der enede 18 Mark,
 foruden hans Rustning og Klæder, at skul-
 le bære efter Guletings og andre Love;
 Saaledes bar Sigurd Slemmbiakon et
 rødt Skiold; Ellers vare og Skioldene
 hos os herligen prydede og forgyldte;
 Hertug Skules Skiold hos Snore Stur-
 lesøn var ligeledes rødt; Kong Sigurd
 Harald Gillefons var forgyldt; Kong O-
 laf Tryggvasons Skiolde-Merke var et
 Cru-

Crucifix, som Tangbrand Præsten foræ-
 rede ham, da hand oplærte ham, i den
 christelige Troe; Kong Olaf den Hellige
 havde et hvidt Skjold med et forgyldt
 Kaars udi, og gav hand alle sine Mænd
 Skjolde med hvide Kaars paa. Hvad de
 3 Løver er angaaende, som de Danske Kon-
 ger saa længe have ført udi deres Skjol-
 de; da ere de det rette Kiende-mærke paa
 de Danske Baaben. Nogle betiene sig
 vel af en Løve med blaae Farve tegnet,
 som det Kongerige Cypren, der fører en
 blaae kronet Løve i hvidt og rødt Feldt;
 Lyneborg der har en blaae Løve i et for-
 gyldt Feldt med flere andre, Beyerens,
 Karnthen, Saren, Brunsvig, og Flo-
 renz, en blaae Løve i et Rosen-Baad;
 Østerrige, Flandern og Slesien en blaae
 Løve i et hvidt Feldt; Erzhelborgs Baa-
 ben er en blaae Løve i et rødt Feldt med
 en forgyldt Krone. Andre igien af tven-
 de, som Friesland, der fører tvende blaae
 Løver i et hvidt Feldt, og Slesvig Hol-
 steen, der fører tvende blaae Løver i et for-
 gyldt Feldt, hvilket Baaben det tillige
 med Lehnet af det Kongl. Danske Huus
 uden Tvivl haver bekommet, som siden vi-

dere skal forklares, ikke at tale om adskillige andre Nationer, af hvilke ogsaa nogle føre 3 Løver. Men det Kongerige Danmark er det eneste, der fører 3de himmel-blaae Løver i et forgylt Feldt, hvilket og med al rette tilkommer samme Rige at bruge, siden Naturen ved dette Riges Situation selv saa got som siunes at have villet give Anledning til sligt et Vaaben, hvorudover og Jonas Coldingensis i hans Beskrivelse over Dannemark i den anden Part meget artig siger; Som Frankerige ej uden sjæde Bemærkelser fører til Stiolde-Mærke 3de hvide Lillier, Czaren af Muskau en forgylt, og Kæyseren en sort Orn med tvende Hoveder, saa har Kongeriget Dannemarks, saavel som de dets regierende Monarkers Vaaben, nemlig de trende himmel-blaae Løver, deres Oplømsit af det tre-dobbelte Belt, der med en tre-dobbelte Fart indskiuver sig mellem dette Riges Provincier, og separerer Jylland fra Fyen, Fyen fra Siælland, og Siælland igien fra Skaane. Der siges at Dronning Margarethe en vilde tilstede de Rosenkrantz at føre Løver u-

di deres Vaaben, efterdi det var Konge-
 ligt og er derfor en Tradition, at bemeld-
 te Rosenkrandsen under hendes Regie-
 ring maatte tage Løverne af deres Vaa-
 ben. Som Dannemark, saavel som an-
 dre Kongeriger i Europa har haft sit sær-
 deles Vaaben og Skjolde-merke fra gam-
 le Tider af, hvorved det fra andre er ble-
 ven distingveret, da, for at see dets rette
 Form og Skikkelse, og beskrive det med si-
 ne rette Farver, komme alle Scribente-
 re derudi vel overeens, at det er 3de Lø-
 ver; Men hvad Farven anbelanger, som
 Løverne derudi skal og bør aftegnes med,
 da findes adskillige Relationer og Beret-
 ninger derom, saavel som og Hjerterne,
 der hos disse Løver i samme Skjold findes
 rangerede, hvilke ej alletidet ere lige man-
 ge, ej heller altid paa et Sted satte, men
 ved Tidernes Forandring enten ere blev-
 ne reent udelakte, eller og forandrede,
 som videre skal fortælles. Troværdige
 Skribentere komme deri overeens, at
 det rette Vaaben, der fra det 12te Seculo
 er bleven førdt og brugt til Vaaben-
 Merke, som det Kongerige Dannemark
 ene tilhørende og vedkommende, af de

Høylovlige Danske Konger, er trende himmel-blaae Løver udi et guldt eller for-guldt Feldt med omkring værende 9 Hier-ter; Thi saaledes ere de os mange gange afmaalede og beskrevne, saavel af vore egne, som andre fremmede troværdige Scribentere, og saaledes finde vi dem hos os paa de Høylovlige Kongers udi Danmark af den Oldenborgiske Stamme, saavel Mynt og Penge, som paa de ved deres Breve og Privilegier vedhengende Indsegle. Disse Indsegle vare 2de slags, som i Bor bleve aftrykte, og ved de Danske Kongers aabne Breve hængte; Det ene slags var trykt paa begge Sider, og blev kaldet Rigets-Klemme; Det andet som ikkun paa den ene Side var at see, og den Dag i Dag er saaledes bruges, kaldtes Rigets-Indsegel.

Tydskland.

Udi Leipzig er nu udkommen den 5te Deel af Johan Gotlieb Horns nützlicher Samlungen zu einer Historischen Hand-Bibliotheck, von Sachsen und dessen incorporirten Landen, in 4. Hvorudi indeholdes 1. en Reinharde Br., Munks
 23
 Chro-

Chronike om Landgravernes af Thüringen Opkomst og Arvetagelse. 2. Johan Gottrid Buchners Forestilling om Land-Græv Friderich den Strenges Krig og Tog mod Hendrich Voigten von Plauen, som skeede 1554. 3. Nogle Diplomata og Breve, angaaende Klosteret Beutitz. 4. et Knippe af de udi Thur-Første Augusti Tider udstedte Bestallings og Provisionell-Formularer. 5. Thur-Først Johan Georg den 2 og 3. Hof-Ordninger 1676. og 1688. 6. Kort Underviisning, hvorledes de af Brandenstein med een af deres Fettere som 1621. blev Romersk Catholik, haver ført Trette.

Sammestedes er trykt, kurze Historische Beschreibung von dem ehemahligen Kloster zu St. Moritz vor der Stadt Naumburg; dessen Stifter, Ordens Personen, Gütern, Pröbsten und noch-mahligen Evangelischen Predigern, aus einigen Documenten und andern Schriften verfasst, und mit gewissen Noten und Kupffern versehen: nebst Sachen die Probsten Schölen u. a. betreffend, welche ferner, statt einer Fortsetzung der Thüringischen Kloster-Historie, ausfertiget
Joh.

Joh. Martin Schamelius, Pastor Prim. und Scholarcha zu Naumburg. 2) Dessen Historische Beschreibung des vormahls berühmten Nonnen-Closters zu Rosleben in Thüringen, 2c. 3) Dessen Historische Beschreibung des berühmt gewesenen Benedictiner-Closters zu Memleben in Thüringen, 2c. und 4) dessen Historische Beschreibung der vormahligen vornehmen Abtey und Benedictiner-Closters auf dem Peters-Berge zu Saalfeld, nach dessen Stiftung, Wachsthum und letztern Veränderung, 2c.

Nok er sammesteds trykt: die in Religionen considerable Stadt Torgau, wie sie als ein geringer Beitrag zu den Doppelten und 200 Jährigen Jubilæis, der Catechismorum Lutheri A. 1729. und der Augspurgischen Confession 1730. mit Historischer Feder zu entwerffen wäre.

Udi Halle er med Kongens af Preussen Tilladelse og under hans Bestiermelse oprettet sammesteds et nyt lærd Selskab eller Societas scientiarum i Exempel af de som findes ved Universiteterne udi England og Frankrige. Hensigten er at hver Lem af samme Selskab skal være
be=

betænkt paa enten at udfinde nye Sandheder udi sin Videnskab eller og stadfeste de gamle Meeninger med nye Fundamenter; og skulle hver halv Aar i det mindste gøres en Prøve af hver og udkomme ved Trykken, hvorhos dog tillades enhver at lade sit Navn bekendt gjøre eller holde gediult.

Nederlandene.

Afvigte 12 Octobr. da mand paa Mr. Burmannias Gods i en Landsby kaldet Engvirem, havde gravet en Brønd, og var dermed kommet 23 til 24 Fod dybt, og med en Vandborer havde bragt Arbejdet endnu 5 til 6 Fod dybere, hørte mand heele Morgenen en temmelig Bruslen, fornam og et par gange til Jld, som dog ikkuns saa løselig fiatterte og strax igien ophørte. Imidlertid bleve de derved Arbejdende saa bange, at de om Eftermiddagen ej vilde gaae til deres Arbejde igien, saa at mand maatte true dem dertil, da de nu igien begyndte at boere, blev Lydet og Bruslen endnu større, saa at Arbejderne meente at Vandet med Magt vilde udspinde, og droge der

derfore deres Spande med det øvrige i Brynden havende Berktøng op. Næppe var det skeedt, førend mand hørte et Knal lige som et Pistol-Skud, og saae derpaa en Flamme flyve fra neden af op i Vejret. De tvende Brøndegravere bleve saaledes brendte, at de nogle Uger have maatt holde ved Sengen, og Bondens Daatter, som stoed ved det øverste af Brynden og vilde afverge Luen med sit Skjørt, blev ilde forbrændt udi Ansigtet, og det ved Brynden liggende Halme anstucken. Denne Ild varede ikkuns nogle Minuter, men Lydet og Bruusen til imod Aftenen, hvorpaa Vandet frembrød med Magt, som i Begyndelsen var meget sort, men siden blev klart og drickelig. Materien som mand udskaff ved Bryndboreren, saae vel noget sort ud men vilde ikke brende. Lige Exempel har mand 1719. oplevet til Nonanbula udi Italien, da en Brynd antændtes med nesten samme Omstændigheder.

Frankerige.

Udi Paris er trykt in 8. Essai de l'histoire du Commerce de Venise, samme

er dediceret til Græven af Coubert, den bekandte Samuel Bernard der er en af de som best forstaar den Europæiske Handel og Wandel. Author som er Anonimus, befatter sig ej med den Venetianiske Historie, uden saa viit Handelen angaar, da hand finder den at fejle, udi hvis vi af samme Republikkes Historie haver. Hand har deelt sit Skrift udi 5 Deele, den 1. indeholder de saa kaldede Tribuni deres Regiering. 2. Dogernes, som udbaldtes af den gemeene Mand. 3. Dogernes med et Souverain Conseil og uden nogen dependence. 4. Den Aristocratiske Regiering fra 1291 til den Cambraiske Ligue. 5. Fra samme Epoque indtil denne Tid. Udi dette Volumine findes ifkun de 3de Parter som er mindst angelegne, da det er ndi de tvende sidste vi faaer at vide ved hvad Middel at Republikken er opstegen til sin Rigdom og Storhed, og dernest de Aarsager til dens Forsald og Decadence, samt den Uimage Republikken har gjort sig for saa viit mueligt at conservere sin Handel. Author lover dertil at føje en Critique over

en

en meget højt æstimeret, men i visse Hensigter farlig Bog, kaldet le Tresor du Commerce des Hollandois. Author setter dette til et Principium, at Kunsten til at faae Handel og Wandel til at blomstre i et Land, en er nogen anden Ting end en Konst at berige sig af deres Benge, med hvilke mand handler. Denne Konst bestaar udi at trekke Fordeelen paa en skilt Maade af alle Omstendigheder i Handelen som møder saa vel inden som uden Landet. Men som disse Omstendigheder viser sig paa de Maader som kand være nyttige for een, men en for en anden, og altsaa en have en og den samme Anseende, og den Ting som kand være en Nation nyttig, en saa lige er en anden, saa følger deraf, at for hver Nation udfordres en egen Konst til at faae deres Handel bragt i Floer. Denne Kunst continuerer hand, bliver at udstudere udi de Folkes Conduite, hvis Handel er meest blomstrende. Dette Forsøg er vel skreven og Reflexionerne giorte med en sund Fornuft, saa at de som læse Bogen, have Aarsag til at lenges efter Resten.

Søne Tidender

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

6.

Den 9 Februar. 1730.

DANNEMARK.

Lurdorph.

Den 20 Martii 1679. blev Ordens-Secreterer og Ceremoniemester Bolle Lurdorff, da tillige Assessor i det Danske Cancellie-Collegio, og hands Sødskende, Peder Lurdorff, Vice-Landsdommer i Lolland og Falster tilligemed Holger Lurdorff, Rittmester, og Else Lurdorff Conferents-Raad Wilhelm Worms med dette Baaben benaadet.

§

udi

Udi St. Hieronimi Christian Paulli Efterleverstes Forlag er trykt in 8. en Dansk Oversættelse af følgende Mag. Schrivners Skrifter, under den Titul: Gotholds andægtige Indfald og gandelige Betenkninger 200 i Tallet, ved mange adskillige Tings Betragtelse og udi Konsten og Naturen givne Anledninger, til Guds Ære, Sindets Forbedring, Sjælens Opmuntring og Gudsfrygtigheds Øvelse fremførte og forfattede af Mag. Christian Schriver, Sognepræst til St. Jacobs Kirke udi den gamle Stad Magdeborg, men af Tydsken paa Dansk oversat efter Begiering til Guds Børns Nytte og Tieniste, samme er efter sin Titul inddeelt udi 2de Deele, hvoraf hver indeholder 100de Betenkninger eller andægtige Indfald, som sandelig ere værd at læses, da der udi en allene findes de Ting, som kand fornøje, men end og opbygge en Læser, saa at de, som behage at tillegge sig dette Skrift, som udgiører nogle Ark over et Alphabeth, ville derudi finde deres Fornøjelse.

Continuation af Aless. Holbergs Beskrivelse om Danmark og Norge.

Mand maa her tilstige (heldst efter di

den fremfarne Tid har ved Ælde fortæ-
 ret de Monumenter, som nok havde con-
 servered os Kundskab om, hvorledes dis-
 se 3de Løver for det 12te Seculum udi de
 Danske Monarkers Skiolde have været
 tegnede, hvis ikke Efterkommernes Skis-
 desløshed og Forurettelse dem havde for-
 dervet og forkommet, at mand af de
 Gamles Breve, Fordrager og Slutnin-
 ger en noget vist Land uddrage, førend i
 det 12te Seculo, og i saa Maader kommer
 overeens med dem, der helde Waldema-
 rum den Seyer salige for dette Naabens
 første Stifter, eendeel fordi Saxo Gram-
 maticus, som haver continueret sin Hi-
 storie lige indtil hans Formand Kong
 Knud den 6te. har ingensteds derudi mel-
 det om, at de 3de Løver vare Danmarks
 Naaben, hvilket hand vel, om der da hav-
 de været brugeligt, havde erindret, efter-
 som hand alting, i Synderlighed hvad
 de sidste Tider angaar, saa exacte fortæl-
 ler, eendeel og fordi det Dannebrogske
 Kaars under denne Højpræselige Mo-
 nark skal have taget sin Oprindelse, der
 som en Prindelse ved det Kongl. Danske
 Naaben den Dag, i Dag er, endnu findes,

og i det øvrige, fordi de ældste Indsegle med de 3de Løver i, som vi have, findes heftede ved hans aabne Breve: Thi endskiøndt det Baaben kand have været i brug iblandt de fremfarne Konger, saa er det dog ej udi saadan Suite, som under denne Høyprikelige Monarkes Regiering bleven ført og brugt udi det almindelige Danmarkes Riges Baaben, men ved denne Konges Anordning er det kommen meere i brug ved Characters og Skidders Udstrædelse, Stæders Opbyggelse, samt fornemme Personers Ophøjelse i Adelig Stand. Det sikkerste og visseste Document, mand derfor kand fremføre, til at vise de 3 Løvers Ælde i det Kongl. Danske Baaben, er det Indsegel af Waldemaro 2. ellers gemeenlig kalden den Sejer-salige, som Resenius os haver givet nødvendig Underretning om, at have været seet for nogle gamle Breve, som hand har havt i Hænder, og skal findes i vore Archiver, hvor vel mand maae troe dem dog at have været brugte, og førte af de gamle fremfarne Konger, skjøndt vi dem ej udi nogen af deres Indsegle kand finde, førend under denne Konge Walde-

mari

mari Regiering, der sad paa den Danske Throne fra Aar Christi 1203 til 1242. og have de trende Løver i saa Maader fra det 12te Seculo stedsse havt sted udi det Kongl. Danske Baaben, som af Efterfølgende videre er at foruemme, ja længe før staaet i det Danske Baaben end Lillierne i det Franske, der først som Mr. le Blanc i hans Skrift kaldet le Traité des monoyes de France pag. 208. fortæller os Aar 1287. at være kommen i de Franske Kongers Baaben, hvilket hand udaf Philippi med Tilnavn den Skionnes Indsegler søger at demonstrere, der skal være det ældste udi Franckerige, hvor paa de Franske Kongers Baaben er bleven funden. Samme foromtalte Segl, der er halvtredie Tomme bred, dog uden nogen Inscription, forestiller os paa den første Side Kongen, endnu ung til Anseende siddende paa sin Kongl. Throne udi al sin Kongl. Dragt, i den høyre Haand holdende et Vble med et Raars paa, og i den venstre et Scepter, ziret med en Lille, til lige med en aaben, eller rettere at sige, torneviis spidset Krone paa Hovedet. Paa Reversen sees mesten et 3 kanted

Skiold, med de derudi tegnede trende Sø-
 ver, gaaende fra den høje til den venstre
 Side, oven, ned og iblant Søverne er
 her og der strøet fire og ti ve, dog opret i
 Vejret satte Hierter. Efter Waldema-
 rum den 2den fuldte Mar 1242 hans Son
 Kong Erik den 5te, der blev tagen af Da-
 ge 1250, og skönt ej er forekommen nogle
 af denne Konges Indsegle, saar det dog
 rimeligst, at hand der i 3de Søver haver
 ført, saasom Hans Hr. Broder Kong
 Abel, der succederede ham, sig af sam-
 me sit Fæderne Vaaben haver betient.
 Endskönt Kong Abels Efterlevereske
 Dronning Mechtildis, af den Grevelige
 Holsteenske Stamme af et besynderligt
 Had imod de efterkommende Danske
 Konger, opbrændte hvis gamle Udkomst-
 Breve, der fandtes, hvor efter Kongerne
 i Danmark kunde beviise deris Rettighed
 paa Benden, Nordalbingen, Holsteen,
 og mueligt en stor Deel deraf kunde have
 givet os Aaledning til udaf de Indsegle,
 hvis Brevene in originali havde været
 conserverede, at have kunnet faae nogen
 Oplysning om, hvo af de Danske Konger
 de 3de Søver først udi deres Indsegle ha-
 ve

bejort, saasom der iblandt skal have været Breve, der vedkomme Baldemari 1stes Regiering, og hans Herr Fader Hertug Knud, som blev ihjelslagen af hans Frønde Hertug Magno Aar 1128, saa har dette dog ej kunnet aldeles berøbe os den Beviis, vi af de Kongelige Breve og Indsegle om de 3de Løvers Ælde og Brug kunde søge, langt mindre kunnet hindre, at jo Resenius har fundet dem igien udi Kong Christoffers den 1stes Indsegle, som var Broder til omtalte Kong Abel, og i saa Maade Baldemari den Sever-Saliges Søn; Saaledes have de Baaben med de 3 Løver continueret af efterfølgende Højlovlige Konger, fra hvilke man alle haver conserveret Sigiller til dets Beviis, undtagen af Dronning Margareta og Hendes Søn Kong Oluf, udi hvis Indsegle ikkun 2 Løver findes, og ingen paa Mynten. Udi Kong Christoffer 2. Tiid skeede en merkelig Forandring der udi, thi som samme Konge var meget prægtig udi alle sine Sager, lod hand ved sin Ankomst til Regieringen 1319. forordne, at de 3de Løver, der tilforn vare rangerede over hinanden skulde forflyttes

af den Orden, og som Opvartere stilles
for Hans Kongl. Throne, og bleve der-
hos satte tvende Spiire.

Tydsland.

Udi Leipzig er trykt 1729. in 8. 9 Alph.
8 Ark sterkt, Mag. Ge. Christoph. Dach-
felii Past. Technicenf. Biblia Hebraica
accentuata 200 Exemplis illustrata cum
præf, Salom. Deylingii Theol. D. ut &
Prof. & Superint. Lipsiensis. Mand
maae siige Authori det efter til Berøm-
melse at hand i dette Verk har vüst stor
Forsarenhed udi det Ebraiske Sprog, da
hand ret lykkelig har forklaret mange
Stæder af Skriften, og hiulpet dem en
lidet som have været omhyggelig for den
Grammaticalske Forstaaelse. Hans Hen-
sigt har en været at underskytte med
mange Grunde, Accenternes Alder og
Nytte, eller at menge sig dets Marsag i
nogen Strid med de Lærde, men hand
har taget de tungeste Stæder for sig af
det nye Testamente og ved Accenternes
Hielp opløst lykkelig de fleeste Dubia som
giver et meere overtydende Beviis end
alle vütsøgte Metaphysiske Argumenter.

de

de som ere det hellige Sprog megrige, ville finde herudi megen Fornøielse. Au-
thor har sat for ved sit Arbejde en Af-
handling om Interpunctionens Forskiel
i det gamle og nye Testamente. 2. Dif-
sertationer imod Brunsmans Skrift de
Accentuatione, item en Tractat om E-
lisæi og andre Propheters Salving, men
ved Enden følger et Udtog af et Brev,
hvori handles om de Ebraiske Accenters
Oprindelse, Indførsel, Hensigt og Nytte,
samt om Kari og Chetib. Accenternes
Oprindelse udfører hand langt over
Syndflodens Tider, og gjør de Metriske
ældere end de Prosaiske. Troer og at
hine haver givet Andledning til disse. Thi
hand meener, at iblandt Psalmerne findes
mange Hymni af Enochs og andre
Patriarchers, item at den første Moses
Bogs første Deel haver Gud ladet for-
ferdige for Syndfloden, ved Joseph fort-
sette og bringe til Ende, hvilke af ham
tillige med Jobs Bog i nogle Sange, som
mand havde forferdiget for Syndfloden
ere leverte Levi tillige med Præstedom-
met, og i Amrams Familie conserver-
te til Arons Tider. Hand meener at de

Ebraiske Bogstaver og Accenterne ere af een og den samme paafundne, nemlig for Syndfloden af Enoch eller Seth. Accenternes Ælde søger hand og at vise i blandt andet af Historien, om de hellige Bøgers Forsegling, i det hand holder for vist, at i den Tid da Loven efter Guds Befaling Es. 8. 16, 20. blev beseglet, have alle de da skrevne Bibliske Bøger bekommet deres Accenter. Men de som af Propheterne siden den Tid ere udkastede, have hverken havt Vocaler eller Accenter. Denne Befejling skeede efter Authoris Meening paa den Maade, at mand skrev Consonanterne eller Literas quadratas, paa en aparte Blade, Pergament eller deslige, men Vocalerne som dertil hørte paa egne smale Strimler, som lode sig vikle tilsammen, og besegledes disse sidste, da mand hverken kunde læse Literas quadratas allene uden Vocalerne, ey heller disse uden hine. Men paa det mand ej lettelig skulde tage Fejl, hvilke Consonanter og Vocaler som hørte tilhaabe, bleve Vocalerne som vare skrevne paa egne strimler og literæ quadrata betegnede med et slags Accenter, som maatte komme

over=

overeens med hinanden. Fra samme Beseg-
ling henleder hand og Keri og Chetib; thi
da Chetib er ens i alle Exemplarer, maae
vores Exemplaria være skrevne af en
meget correct og gammel Codex. nem-
lig Esdræ, men Keri, paa de Steder
hvor den ey kommer overeens men Che-
tib, ey være tagen af samme Codicis e-
gen Clave, men af en anden, som har væ-
ret æstimeret men henhørt til en anden
Codex. Læseren tørde vel ved de fleeste
af disse nye Positioner fodre meere Be-
vis og have et og andet derved at erin-
dre.

Sammensteds er trykt i afvigte Aar 3
Alph. 14 Ark sterck: Vollständiges Lexi-
con der alten, mittlern und neuern Geo-
graphie, in welchen alle bekannte Reiche
und Nationes, Fürstenthümer, Republi-
quen, Graf- und Herrschafften, Aemter,
Städte, Festungen, Clöster, Schlöffer,
Wälder, Berge, Insuln, merckwürdige
Hölen, Meeren, Seen, Flüsse, Canäle
und Vorgebürge in allen 4 Theilen der
Welt, meistentheils nach ihrer eigentli-
chen Größe und wahren Beschaffenheit,
auch nach den Graden der Länge und
Brei-

Breite in Alphabetischer Ordnung zu finden sind. Alles aus denen bewährtesten Scribenten und theils aus des Verfassers eigener Erfahrung, nach den wichtigsten und auf Landesherrlichen Befehl und Erlaubniß gefertigten Special=Land=Charten mit Fleiß zusammen getragen und von demselben mit einem besondern vollständigen Register und einer Vorrede versehen.

Herforuden er udi Leipsig trykt D. J. Jac. Museovii dissertatio de jure circa rem Monetariam in terris circuli Saxoniae superioris praesertim Saxonico-Electoralibus. Dette Verk består af 3 Sectioner, den første handler, de statibus superioris Saxoniae regali cudentæ Monetæ gaudentibus. Den 2den de jure circa bonitatem monetæ intrinsecam modoq; Imperiali Zinnenfi & Lipsiensi atqve moneta legitima cudi & conservari peregrinæ autem valor aestimari debeat &c. Den 3die de bonitate extrinseca monetæ, ubi de speciebus monetæ in Saxonia usitatis earumq; computo itemq; de caractere agitur. Dette Verk er trykt in 4. og værd at læses af den

dem som ere Liebhabere af Mont-Bæsenet.

Nederlandene.

Udi Bryffel er trykt 1728 in 4. Histoire des grands Chemins de l'Empire Romain contenant l'origine Progres & extendue quasi incroyable des chemins militaires pavez depuis la Ville de Rome jusques aux extremitez de son Empire, par N. Bergier Avocat au siege presidical de Rheims. Dette Verk bestaar af 2 Volumina, endskiøndt dette Verk en känd kaldes nyt, er dog publicum Editori Mr. Leonard forbunden, som haver opvaakt af Asken det rar blevne Skrift, som 1622 er trykt i Paris, da det over alt er fuld af lærde og curieuse Anmerkninger. Author var fød til Rheims i Champagne, og var een af de første Professorer ved samme Universitet, og døde 1623 i sit 66 Aar meget agtet og æret. Denne Bog er deelt udi 5 Bøger, som indeholder 191 Capitler, udi hvilke Author afhandler alt hvis som angaar de store Beje, Magistraterne, som dermed havde Opsyn, de Summer, som deres Underholdning kostede, Maaden og Materialierne af hvilke samme vare bygte, de Zirater som fand-

tes langs dermed, samt deres Vidløstighed og Lengde, proportioneret efter det Rom. rste Rige. Disse differente Ting give Anledning til mange curieuse Digressioner, hvor mand finder en stor Videnskab i Antiquiteterne, efterdi Author ligne Romernes Beje imod Grækerne, og taler ej alleene om Porterne, Gaderne og Vandledningerne udi Rom samt de andre Canaler sammesteds, men end og om Passagerne over Alpes og de Pyrenæiske Bierge. Hand undersøger Bejenes Navne, de differente Maal som mand brugte paa Rejse-Distancerne, og den Brug som giortes af disse store Beje. Udi adskillige Capitler forklares Posternes Indretning, Ordningen som der udi blev holdt, og hvo der havde Ret til at løbe Post eller ej. Den heele 5te Bog handler om Ziraterne paa Gaderne i Rom, Bygningerne, Statuerne, Malingen og Billederne. Det 6. 7 til 12 inclus. cap. i den 3die Bog, indbefatter lærde Anmerkninger over Antonini Inventario og Peutingers Cart, som findes sidst i den 2 Tome. De Lærde have været søm omhyggelige for at conservere dette Verk, at den lærde Benedictiner Pater Biacchini

haber ladet deraf gjøre 2 Versioner, en paa Latin og en anden paa Italiensk, der foruden findes deraf en anden Latinsk Version med lærde Notis i den 10 Tome af Grævii Thesauris Antiquitatum Romanarum.

Engelland.

Udi London har Mr. Thomas Innes udgivet for Dagen et Critisk Forsøg om de gamle Indvaanere udi Syndre Britannien eller Skotland, udi 2 Vol. in 8. Samme forestiller de Romeres eller Britters Historie, som have beboet de Lande som ligge inellem begge de store Muure, om hvilke nogle Authores have foregivet, at samme ere bygte af Folt som have boet paa hin side deraf ved Lollium Ubricum, andre derimod forklare, at den er byggt af Keyser Severo. Authoer handler ellers i denne Tractat saavel i Besynderlighed om Caledonierne eller Pieterne, som i Almindelighed om de Skotlandske Folt, hand forsikrer at hand haver taget sin Efterretning af gamle Mstis.

Franckerige.

Udi Paris er trykt l'Univers Materiel

ou Astronomie Phisique premiere partie composee par Mr. F. Petit. Denne Bog forestiller et nyt Systema Mundi, der er different ey alleene fra Cartesii men end og de andre hidtil bekiendte Systemata, hand setter fire Materier til Fundament, og tilskriver alleene den første Bevægelse, der alleene skal være Aarsag til ald Tyngsel. Om Luften siger hand, at den ey er tung, og at mand ey kunde tilregne dessen Tyngsel noget, hvilket hand kalder den tredje Materie, men Lyset herrører af en Bevægelse, som er meddeelt de andre Materier af den første.

Sammestedes er trykt i afvigte Aar in 12. et Skrift, hvoraf Titulen tilsiger meget, samme er: Les Sciences dévoilées, démontrées si evidemment, que les personnes, qui on le jugement formé, peuvent les apprendre en peu de tems, sans le secours d'aucun Maitre, & sans aucun dérangement de leurs occupations ordinaires & que l'on peut les enseigner aux enfans dans leur bas âge. Avec des projets d'établissement, qui interessent la Religion, les Souverains, la Noblesse, & tout le public par M. de Vallange.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

7.

Den 16 Februar, 1730.

DANMÆRK.

Lurdorph.

Hr. Ordens-Secreterer og Ceremo-
nie-Mester Bolle Lurdorff efterlod
sig af sit første Hateskab med Frue Jyt-
te Biering en Søn Oberst Christian
Lurdorf til Mørup, og med sin anden
Frue Friderica Adeler, en Daatter,
Hedevig Ulrica Lurdorf, Hans Høy-
Grevelige Excellences Hr. Grev Knu-
thes første Gemahl. Lands-Dommer
Be-

Beder Lurdorf efterlod en Søn Hen-
drich Lurdorf, og 2 Døttre, Ellen
Maria Lurdorf, gift med Oberst
Lieut:

Lient: Fuchs nu Enke, og Margreta Lurdorf, Oberst Christian Lurdorf havde til Ægte Conferentz R. Wilhelm Worm, og Fr. Else Lurdorfs Daatter Susanne Magdalene Worm, og med hende en eneste Søn Bolle Wilhelm Lurdorf, som nu lever.

Den 7 Februarii afviget er Physicus Ordinarius og Medicus Provincialis udi Ribe, Mr. Anker Ankersen, efter holdne Dissertation under Assessor Frankenaus præsidio, De Strophe Septimestri fetus Gallic dicta la Culbute falsa hæctenus crederet paa Consistorio til Medicinæ Doctor. Samme hans Dissertation udgior 4 og et halv Ark in 4to. hvis Indhold best er at slutte af den vedtrykte Scigraphia Dissertationis. Sect. 1. Cap. 1. In historia controversiæ nobis sistitur §. 1. Hippocratis sententia, 2. Eadem pluribus exposita, 3. Diversa ab ea Fernelii, 4. Gallorum, præprimis Dn. de Mauriceau verba pro Hippocrate, 5. Columbi Cremonensis ab hoc discedentis, cui 6. Contrarius Dn. Mauriceau a Dn. de la Motte pro merito exceptus, ut & 7. a Dn. Walthierio. Cap. 2. §. 1. Ratio Con-

nexonis, 2. Primum, 3. Secundum. 4. Tertium adversariorum argumentum, unde
 5. Status controversiæ, & divisio operis formata. Sect. 2. Cap. §. 1. Primum adversariorum argumentum rationibus refutatum. 2. Experientia, & quidem 3. & 4. ex Tactu ante Partum 5. & 6. ex observationibus in Partu & 7. & 8. ex iisdem post Partum. Cap. 2. §. 1. ficti fitus imaginaria commoditas rationibus, & 2. Observationibus convicta. Cap. 3. §. 1. Argumentum ab antecedentibus deductum, 2. ab absentia hujus motus, 3. a frustrato ejus effectu, 4. a diversa ejus causa, & 5. a nimia ejusdem frequentia. Cap. 4. §. 1. Ficta adversariorum causa interitus partus 8. trimestris refutata rationibus, 2. Experientia & Authoritate. Cap. 5. §. 1. Abusus sententiæ Adversariorum, & 2. Nostræ usus.

Continuation af Asselt: Holbergs Beskrivelse om Danmark og Norge.

Udi Kong Erici Pomerani Tid skeede ogsaa en merkelig Forandring ved det Kongl.

Kongl. Danske Baaben. Og er dette da af denne Konge, vi først finde de 3 Løver i det Kongelige Baabens 1te Qvarter, at være satte paa det Sted, de endnu findes; Da denne er den første Konge i Dannemarck, der saa distincte haver multipliceret det Kongl. Baaben, og ladedet det afdeele udi flere Qvarterer, da forrige Konger før ham udi deres Indsegle have allene betient sig enten af de 3de kronede Løver, eller Kaarsæt Dannebrog allene; Thi mand finder Skioldet der udi at være afdeelt udi fire Qvarter ved Kaarsæt Dannebrog der stikker dette Baaben tverts igiennem udi Længden halftredie Tomer, og udi Bredden 2 Tomer, hvilket siden er bleven optaget af de efterkommende Danske Konger, saa vi herefter finde det Danske Kongl. Baaben tvært og langs af at være deelt ved Dannebrog. Udi den første Afdeeling møder os det ældgamle Danske Baaben, nemlig Løve-Merket, bestaaende udaf 3de kronede Løver, for sig havende 9 Hierter, det ene sat i det andet i lige Linie, hvilket Tal de efterfølgende Konger siden stedse have holdt ved, dog med den-

ne Forskiel at de dem paa en ordentlige-
 re og bedre Maade have ladet fordeeles
 I det andet Qvarteer staaer 3de Kroner,
 for hvis Skyld saa meget Blod i de 7 Aars
 Feide, Kong Friderik den 2den førte med
 Sverrig, er bleven udgydet, og sees de
 her paa samme Maade rangerede, som
 de endnu udi vor regierende Konges
 Indsegle findes, og ere disse 3de Kroner
 de samme, som mand af Uptono kand be-
 viise Kong Svend, Knud den Store og
 haarde Knud at have ført i deres Baa-
 ben, og efter dem begge Konger Erik
 Glipping og Mendved, skiont en udi sam-
 me Orden og Skik, som de siden af vor
 Nordiske Semiramis Dronning Margre-
 te, og denne hendes adopterede Søn og
 Medhjælper udi Regieringen, og siden
 Successore efter hendes paafuldte døde-
 lig Afgang 1412. Kong Erico Pomer-
 ano ere bleve satte, ikke allene for at
 betegne den lykkelige Conjunction der
 var skeed imellem disse 3de Nordiske Ri-
 ger, men end og for den ældgammel Ret-
 tighed, de fra de fremfarne Konger til det
 Baaben-Tegn havde. I det 3die Qvar-
 teer sees det Kongl. Norske Baaben, Lo-
 ven

ven med Hellebarden, der først findes
 indlemmet i det Kongl. Danske Vaaben,
 siden samme Rige Dronning Margrete
 efter hendes Salig Herre Kong Haagen
 og hendes Søn Kong Oluf arveligen var
 tilfaldet, og i saa Maade arveligen med
 den Danske Krone combineret; Det 4de
 præsenterer en Gris, som det gamle Pom-
 merste Vaaben og denne Kong Erici Po-
 merani, der var Hertugs Bratislavs
 den 7de af Pomern og Dronning Mar-
 gretes Søster-Daatters Søn Fæderne
 Vaaben. Hvad Christophori Bavari
 Vaaben er angaaende, da finder man
 paa de Indsegle for de Aar 1443 og 1445
 Kongen siddende paa sin kostbare Thro-
 ne holdende Scepteret i den venstre og
 Øblet med den høyre Haand paa sit
 Skiold; ved høyre Side af hans Throne
 sees en Engel, holdende for sig et Skiold.
 hvorudi Dannemarks Riges-Vaaben
 3de kronede Løver ere aftegnede, med
 omkringsatte 9 Hierter, ved den venstre
 Side staar atter en anden Engel, lehnen-
 de sig paa et Skiold, afdeelt udi fire Par-
 ter. I det første sees Dannebroges
 Raars, i det andet en Løve, der skal be-

tegne det Rhals-Brevskab ved Rhin,
 som hand skriver sig af; I det 3.
 det Førstelige Beyerſke Baaben; og en-
 delig i det 4de Dragen, som det Slavi-
 ſke Baaben, og her i ſaa Maade her udi
 Aigt tages, at Kong Chriſtoffer af Bey-
 eren haver været den første af de Danſke
 Konger, der har optaget og indlemmet
 det Slaviſke Baaben iblandt de andre
 Kongl. Danſke Baaben Tegn. Saae vi
 videre til den første Høylovlige Konge af
 den Oldenborgiſke Stamme Chriſtianum
 1. da findes hans Indſegle af det Aar
 1464 med denne Omſkrift: S. Majeſtatis
 Chriſtierni D. G. Daniae, Norvegiae, Sla-
 vorum, Gothorumqve Regis, Comitum
 Oldenburg & Delmenhorſt; paa hans
 contra-Sigill foreſtilles os det Kongl.
 Danſke Baaben, afdeelt ligesom Erici
 Pomerani ved Dannebroge udi 4 Deele,
 og det med ſamme Figurer og antegnede
 Løver, dog med denne Forſkiel, at ved de
 3de Løver findes her ingen Hiertex, og
 Middelfkiltet derudi hint præſenterede
 os den Noſke, her atter igien er deelt i
 4re Part. r ved Dannebroge, i den ſidſte
 og 4de ſees udi hver tvende Løver, som
 er

er det Slesvigiske Vaaben, og i det andet og 3die Nissebladet, som er det Holfreenste, og sees ellers i midt-Skioldet disse Høyløvlige Danske Kongers Stamme Vaaben, nemlig det Oldenborgske 2de Zieller. Hvad sig hans Søn Kong Johannes Vaaben angaar, da finde vi udi hans Indsegle Aar Christi 1486. ligesaa vel som udi de andre Kongers, de 3de Løver, ja det Kongel. Danske Vaaben os med saadanne Figurer og Merker, som udi Hans Hr. Faders Indsegle forestilles, tillige med den Inscription: Secretum Johannis Daniæ, Sveciæ, Slavorum Gothorumqve Regis, Ducis Slesvicensis ac Holfatiæ, Stormariæ & Dithmarskiæ, Comitis in Oldenborg & Delmenhorst. Dog er denne Forskiel imellem disse tvende Vaabner, at hint dees i 4re Barter ved Dannebrog's Kaars som i dette ikke findes, ved Kronen er her og at agte, at denne findes zierligere og bedre udarbejdet, ja Skioldragerne her at være en Løve og Leopard, den ene ved den høire og den anden ved den venstre Side af Skioldet. Iblant Christierni 2dens Indsegle, der succederede denne sin

Hr. Fader Kong Hans Aar 1513, og forlod disse Riger Aar 1523, findes ingen med de 3 Løver, men nogle med 2de; Dog finder mand 3de Løver, som det rette Danske Vaaben paa hans Mynt at have været ført og brugt.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er trykt l'Etat & les Delices de la Suisse en forme de relation critique par plusieurs auteurs celebres 1730. in 12 udi 4 Vol. tillige med 70 Kaa-berstykker. Author har betient sig af Mr. Stanians Etat de la Suisse, saa og Delices de la Suisse, udgiben ved Peter von der Aa og udsøgt det beste, saa at det forestiller et fuldkomere Verk, end hvis man hid til derom haver haft. Det bestaar af 7 Deele, angaaende den første om Ting, som angaae Sveits i Almindelighed, om det gamle og nye Sveits, om deres Forandring, Regierings-Form, Stats-Interesse, Sæder, Handel og Indkomster. 2 Om de 8 Cantons, Zürich, Bern, Lucern, Uri, Schwitz, Unterwalden, Zug og Glaris. 3 Om de øvrige 5 Cantons. 4 Om de Sveitserne underlagde Landes og deres

Uns

Undersaatters Tilstand. 5 Om deres Allierede tillige med Freds=Tractaten imellem de Cantons Zürich og Bern og Abbeden af S. Gallen, og Beretning om den imellem hinanden 1712 førte Krig. 6 Om de Sveitserske Bunds=Forbænder som ligge uden for deres Gebeth, og deres Undersaatter, som Graubunderne, Walliserne og Republicven Genf. 7 Om deres Religion og Militie, tillige med Beretning om de sikkerste og beste Rejser over heele Sveit.

Saa er der og trykt 1729 in 4. De Jure Augusti & Romani Imperii in Parmæ & Placentiæ Ducatus. Dette Verck er 1720 under nu døde, da værende Kejserslige Premier=Minister, Græven af Solms Opshyn bleven forferdiget, og beviser de Romerske Kejsers Over=Herskab over det Lombardiske Rige fra Carl den store til Maximiliani I. Tider, da disse Hertugdømmer underkastede sig Kejseren. I den 4de Afhandling gotgiøres at Parma og Placentz ere Stykker af Lombardien. I den 5te, at den af Kongen i Spanien Philippo 2. tilstaaede Forlehning af disse Lande ej derfor frietager dem, at de jo er det Romerske

ste Rige undergivne. 6 I det 6te at disse tvende Hertugdome aldrig have udgiort et Stykke af Exarchatet, og at det ej kand betage det Romerske Rige noget af sin Rettighed, om Kongerne af Frankerige have stienket samme til Baven. Endelig bevises og, at den af Friderico I. gjorde Anordning en har befriet dem fra at være Riget underdanig, at de af Baverne Hertugerne af Parma meddeelte Forlehninger en ere gyldige; at Parma og Placentz forhen aldrig have været Frie-stæder, en heller kundet udvelge sig deres egne Herrer, saa at Kejserdømmet efter at Maximilianus Sforzia haver afftaet dem til den Pavelige Stoel, forbliver i sin Rettighed dertil ligesaa uforkrænket som efter at Frankerige forærede samme bort til Julium 2.

Samme steds seer mand følgende Epigramma giorte over den Sevilliske Fred, som fortiene at meddeeles den curieuse Læsere.

Ad

Potentissimum M. Britanniae Regem

GEORGIUM II.

Europæ

Pacificatorem.

Au-

Aurea Pax aurô Te, Rex, depicta salutat:
Quid mirum? ex Solio profluit illa tuo.
Europâ in mediâ statuam Tibi conficit

auro,

Atqve inter titulos eminent ecce tuos.

Pace novâ Gentis concessus pande Bri-
tannæ

Aurea quæ sub Te tempora pacis aget.

Franckerige.

Udi Paris kand nude som have sub-
scriberet, lade affordre følgende Verk
der trykt in folio, kaldet les Monumens
de la Monarchie Françoise, qui com-
prennent l'Histoire de France avec les
Figures de chaque regne, que l'injure
de tems a epargnées, Tome premier,
contenant l'Origine des François & la
Suite des Rois jusqu' à Philippe I. inclu-
sivement. Par le R. Dom Bernard de
Montfaucon 1729. in fol. Bores lærde Au-
thor har fundet for tienlig, at udferdige
dette Verk paa Fransk og Latin, ligesaa
hand har gjort ved sin Antiquité Expli-
quée, for at giøre Nyttten og Brugen der-
af desto almindeligere. Udi Fortalen gi-
ver hand Esterretning om den Orden
som

som hand haver brugt i dette Skrift, og anfører de Aarsager som have bevæget ham til at vige fra P. Daniels Meening hvad nemlig Monarchiernes Begyndelse angaar og det Franske Rigets første Indretning. Paa Fortalen følger en Præliminair Dissertation om de første Franske Kongers Salving og Indvielse, om Nimbo eller den klare Circul, som findes omkring de Kongers Hoveder der ere af den første Stamme, hvis Statuer endnu til vores Tider ere conserverede, om Kronerne og Lillernes Oprindelse, om Thronen, Zepteret og Kongens Klædes Dragt, &c.

Italien.

Udi Rom haver Bianchini en faaet for sin Død den 4 Tome af Anastasii Skrifter ud, dog haabes at den skal udkomme, siden den lærde Prælat dog har bragt alting derved i Orden, for sin Død har hand skienket Dom-Capitulet i Verona alle sine MS. og Antiquitet Cabinet.

Udi Meyland har Mr. Argelatti udgivet et Udkast af den 16 Tome til Scriptores Italiae, og derhos søgt alle Lærde paa Hænde, som maatte besidde noget videre

af den Italienske Historie, at vedet vilde behagelig lade Sociis Palatinis tilkomme. I den 6. Tome, som er den 16, naar Supplementa iberegnes, skal indeholdes 1. Matthæi Villanii ejusq; filii Philippi historia ab anno 1348 ad annum 1366, antea edita, nunc vero eum duobus MS. Codicibus collata & variantibus lectionibus aucta. Da nu Exemplarierne saavel heraf som de der fandtes af Jo. Villanii Historie, som staar i den 15. Tome, have været meget rare, haver Editor besluttet at lade alle disse 3 Authorum Skrifter, som egentlig ikke henhøre til den Italienske Historie, udgaae aparte i 2. Tomer in folio. 2. Chronicon Brixianum ab origine urbis ad annum 1332 auctore Jacobo Malvicio, nunc primum in lucem effertur e MS. Codice Comitum Johannis Jacobi de Tassis, Patricii Bergomenis. 3. Antonii Astesani, Poetæ Astensis, Carmen de varietate Fortunæ sive de vita sua & gestis civium Astensium ab origine Urbis ad annum 1342, nunc primum in lucem effertur ex MS. Malaspinco. 4. Annales Cæsenales auctore anonymo ab anno 1162 usque ad annum 1362, nunc primum

nam prodeunt ex MS. Codicæ Brandolino Foroloyiensis.

Da den udi den 10 Tome af Muratorii Scriptores rerum Italicarum, uden at nævne Authoris Navn, indførte Italia medii ævi, hvortil en Benedictiner kaldet Caspar Beretti, skal være Author, haver fundet her og der Sienssigelse, haver hand i følgende Skrift, som ligeledes er trykt i 1729 in 4. til Westland besvaret 3de af sine Contraparter paa engang, In Dissertationem Italiæ medii ævi Censuræ III, Viterbiensis, Veneta, & Brixiana cum Responsis III pro Anonymo Mediolanensis; belli Diplomatici Historia tertio præmissa, parvaq; Mantissa Emendationum ac Additionum ad calcem subjecta: Palatinis sociis cuncta accurrantibus.

Udi Verona er nu nesten ferdig den nye Edition af Cassiodori Skrifter, som ved Subscription under Margræve Maffei Opsigt bliver trykt, den skal bestaae af 2 Folianter, og derved findes Editors Fortale, Authoris Liv og Levnet samt nogle Anmerkninger, og undersøger Margræve Maffei i Fortalen hvad Authoris rette Navn er, og statuerer, at hand bør kaldes Cassiodorius og ikke Cassiodorus.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

8.

Den 23 Februar, 1730.

DANMÆRK.

Leth.

Skjoldet fordeles udi 4 Deele, det første øverste Felt gult, og derudi en blaa springende Løve, det andet øverste hvidt, og derudi en rød Bille, det 3die eller 1. nederste som det andet øverste, og det fjerde som det første øverste. Paa Hielmen en springende blaa Løve. Med dette Vaaben er Niels Leth, til store

H

Boes

Bosborg i Nørre Jylland, da hand blev
adlet den 30 Jan. 1708. benaadet.

Con-

Continuation af Assess: Holbergs Beskrivelse om Danmark og Norge.

Hvad Kong Friderich den førstes Baaben er angaaende, da kand sees af et Juds segel, som af Resenio henføres til det Aar 1532. og saa af ham at have været brugte de gamle 3de Løver dog med denne Forskiel frem for vore andre Løver, at disse ere komnende, nemlig fra den høyre Haand til den venstre, da de andre ere gaaende fra den venstre til den høyre Haand, neden under udi et andet Skiold sees det Slesvigiske Baaben nemlig tvende Løver, ved den venstre Side af Dannebrogge staar den kronede Norske Løve med Hellebarden, iligemaade paa et kronet Skiold, saa at om de 3de Kroner ey udi deres aparte Skilt her settes, saa finde vi dem dog her i dette Indsegl at have faaet Sted, nemlig den ene over de 3de Løver, den anden over Dannebrogge, og den tredie over den Norske Løve, under hvilken sees det Slaviske Baaben som er Dragen, under samme staar det Stormarske Baaben Svanen, hvorved her er at agte, at i steden for Kronen som

denne Svanes Hals pleyer at være be-
 prydet med, sees den her igiennem stun-
 gen med en Pæl. Ved Siden af omtal-
 te Stormarske Baaben sees det Holfreen-
 ske Baaben, nemlig Nallebladet, udi Mid-
 delparten staaer et a parte Skjold med det
 Oldenborgiske og Delmenhorstiske Baa-
 ben, og see vi her de Figurer, som fra hans
 Forfædres Tid udi det Kongl. Baaben
 have staaet nesten uforandrede, af ham
 her at være conserverede, skönt de en
 udi samme Orden, som udi de forrige
 Kongers, findes satte. Udi den Høyprü-
 selige Konges Christiani 3. Baaben, som
 ellers lidet differerer fra de andre, er
 Narstallet besynderlig at merke, som ikke
 findes i de forrige Kongers Indsegle.
 Hvad Friderici 2. Baaben er angaaende
 da seer mand, at det Ditmarske Baaben,
 en Rytter paa en hvid Hest, først under
 denne Høyprüselige Monarks Regiering
 at være indlemmet iblandt de andre
 Kongelige Danske Baaben, efter som hand
 lykkeligen med Magt havde undertvun-
 get dette Folk, der i saa mange Aar ei har
 villet kiende de Danske Konger for deres
 Ober-Herrer, og findes dette Baaben u-
 di

di det af denne Konges Indsegle, som hand haver befalet at lade henge for et Brev dateret Roskild den 16 Julii Aar 1579. Hans Søn og Successor den store Christianus 4. gjorde fast ingen Forandring i det Danske Baaben, som kand sees af de Sigiller, der findes hos Resenium for de Aar 1608. og 1632. Udi Høylovlig Ihukommelse Friderici 3. Baaben er det at merke, at de 3de Løver derudi efter den gamle Maade sees prydede med 9 Hierter omkring dem, hvilke til det Tal udi Erici Pomerani Tid først vare bleven reducerede, da de udi forrige Kongers Indsegle udi stor Mængde findes at have været iblant Løverne rangerede, og siden hans Efterkommer Christophori Bavari Tid en nogen steds udi Kongernes af den Oldenborgiske Stammes Indsegle, og andre Baaben findes, førend udi denne Høypriselige Monarks, i hvis Indsegle, Mynt og andre Baaben, som fra hans Regierings Tid udi Danmark forekomme, de siden alletider sees iblant de 3de Løver. Saaledes er det Kongel. Danske Baaben bleven continueret af de tvende sidst høypriselige

Konger indtil denne Dag; De sinaa For-
 andringer, som derved ere skeede, fand
 sees af adskillige Sigiller og Medailler,
 som ved en og anden Lejlighed ere slagne.
 Dette er nok talt om de Kongelige Dan-
 ske Baabenderes Oprindelse, og hvilke
 Forandringer de have været undergivne.
 Nu rester at forestille disse Rigers saavel-
 som tilhørende Provincers Baaben udi
 Særdeleshed. Dannemarkes Baaben
 bestaar da af 3 himmelblaae Løver i
 gul Felt med omkring satte 9
 Hierter. Norges Baaben er en gul
 kronet Løve med en Hellebard udi Kløer-
 ne udi et rødt Feldt, hvilket af Svani-
 gio henføres til det Aar 1388. under
 Dronning Margretes Regjering at væ-
 re bleven indlemmet i det Kongelig Dan-
 ske Baaben; Skönt man det en udi de
 Danske Kongers Indsegle haver seet, fø-
 rend under Kong Erik af Pomern 1397.
 Rigersnes tilfælles Baaben, som man
 kaldte Unions Baaben, ere 3de gyl-
 dene Kroner, hvis Opkomst iblandt de an-
 dre Kongelige Baaben anføres af Sva-
 ningio til Aar 1388. Udi hvilket de 3de
 Nordiske Riger til eet og det samme Cor-
 pus

pus under eet og det samme Regimente ere blevne antagne. Det gamle Cimbri-
 ske eller Gothiske Skiolde-Merke er en
 blaae Løve over 9 røde Hierter udi et gult
 Felt, hvilket Svaningius gjør meget
 gammelt, og holder for at have været til
 Aar efter Verdens Skabelse 1960. under
 de Cimbrers Første Dommere; Men dog
 ej brugt udaf nogen iblandt de Danske
 Konger, førend under Kong Christians
 den 1stes Regiering, hvor det sees udi et
 af hans Indsegle; Samme Baaben be-
 staar af en gul flyvende Lindorm eller
 Drage, med Fødder udi et rødt Feldt.
 Det Slesvigiske Baaben er 2de blaae Lø-
 ver udi et guult Felt; Det Holstenske et
 hvidt Nalleblad med 3de Nagler udi et
 rødt Feldt, og det Stormarske en hvid
 Svane med en Krone om Halsen udi et
 rødt Feldt; Disse 3de Baabner blev efter
 Hertugens af Holsteen Død Aar 1459.
 af Kong Christian den 1ste hvilken Herre
 samme Lande vare tilfaldne, indlemmet
 i det Kongelig Danske Baaben. Det Dyt-
 marske Baaben er en berustet Rytter paa
 en hvid Hest udi rødt Feldt, som med sam-
 me Lands Undertvingelse Aar 1559. un-

der Kong Fridrik den anden her i Danmark først er bleven ført. Det Oldenborgske Baaben er 2de røde Vieler udi et guult Felt, og det Delmenhorstiske et hvidt Kaars udi et rødt Feldt tegnet, hvilke ved den højpræielige Oldenborgske Stammes Ankomst til Thronen, som samme Konges Stamme-Baaben er bleven indsat iblandt de øvrige Kongl. Danske Skjolde-Tegn Aar 1448. dog er samme Baaben nu en længere at ansee, som blotte Stamme-Baaben, siden samme Grævskaaber af Kong Christian den 5te ere bleven incorporerede med de øvrige nu tilhørende Lande og Riger. Det lille Cimbriske eller Femeriske Baaben er en gyldene Crone udi en Lavendel-blaae Feldt, der udi Frid. 2. Liigbegiengelse iblandt de andre Kongl. Baaben-Fahner er bleven førdt Aar 1558. og om en ældre. Den gyldene Drage eller Lindorm udi et blaat Feldt, skal betegne det gamle Baltiske Riges-Baaben, hvilket under Kong Harald Hyldebrands Regiering gik under ved det Danske Riges Opkomst, og endnu er i den Provintz Borringholm, som en Part af samme Riges Baaben-Tegn, hvil-

hvilket i hvorvel det holdes af langt større Eldre end de 3de Løver, dog en udi de Danske Kongers Vaaben findes, førend under Kong Christian den 5te paa hans Medaille slagen Aar 1671. Noget ældre er det Sullandske Vaaben det hvide Lam, holdende en Fane med et hvidt Raars udi rødt Feldt, som af Svaningio henføres til Aar efter Verdens Skabelse 2264. under dette Lands første Regent Thielvare at have faaet sin Begyndelse. Det Detselske Vaaben en sort Ørn udi et blaåt Feldt; andre skrive den at være gul. Den Land en længere end fra Friderici 2. Tid vindicere sig sted i det Danske Vaaben; Skiont al Verden maa tilstaae Danne-mark paa samme Land fra mange Seculis at have retmessige Brætenfioner, og sees samme Ørn udi det Vaaben at have faaet Sted paa en Rigsdaler slagen efter Kong Friderik den 2dens Befaling Aar 1572. De Færøeske skal være en hvid Buk eller Bæder med sorte Blætter udi et blaåt Feldt. Det Nislandske Vaaben, som er en hvid kronet Stok-fisk udi et rødt Feldt, synes rimelig tillige med det Norske Vaaben, saasom en Dependents

der af Aar 1380. at være bleven indlemmet i det Danske Raaben af Dronning Margrethe. Endelig kand sluttes med det Grønlandſke Raaben=Legn, ſom er en hvid Bjørn udi et blaat Felt, ſom mand forſt finder udi Kong Friderik den 3dies Tid iblandt de Danske Raaben=Legn, hvilket er at ſee udaf den Aar 1660. mantede Medaillie.

Tydfkland.

Udi Berlin er nylig trykt Herold der Ewigkeit, oder Predigten vom Tode, Auferſtehung der Todten, Jüngſten Gerichte, Hölle und Himmel, als ein 2ter Theil von den Boſaunen der Ewigkeit, vorgeſtellet von D. Conrad Mel. Hr. Mels Skrifter have hos begge Religions=Forvante formedelſt deſſen Opbyggelse fundet mange Liebhabere, dets Aarſage har Editor tænkt at giøre Læſeren en Fornejſe med at vedføje en Liſte over alle af Hr. Mell udgivne Skrifter, ſom ere følgende :

In Quarto.

Das Leben der Patriarchen oder Predig=

digten über das erste Buch Moise. 2
Theile.

Das eitle All, oder Predigten über den
Prediger Salomo.

Psalmen der Ewigkeit erster Theil.

Die letzte Reden der Sterbenden 2
Theile, über auserlesene Texte Alten und
Neuen Testaments.

Die Lieder im höhern Chor oder Pre-
digten über die Psalmen der Stufen und
einige Parabeln: Nebst einem Anhang
über die 10 Gebote und das Gebet des
Herrn.

Zions Lehr- und Wunder- Predigten
über die Evangelia.

Salems Wächter- Stimme, Predig-
ten über die Evangelia, 2ter Theil.

Worte zu seiner Zeit, oder Geistliche
Reden bey allerhand Begebenheiten.

Der Tabernakel oder Erklärung der
Structur der Stifts- Hütte samt deren
Bedeutung.

Der Tempel Salomonis.

Der eröffnete Gnaden- Thron oder
Communications- Predigten vor- bey- und
nach dem Heil. Abendmahl.

Antiquarius sacer.

In Octavo.

Missionarius Evangelicus de propa-
ganda fide inter Ethnicos.

Omnia bruta.

Die Wunder Gottes in dem Reiche
der Natur oder Teutsche Physica.

Die Kunst der wahren Vergnügung
oder Teutsche Ethic.

Der Exemplarische Kauffmann.

Die Kirchen-Historie.

Die Lust der Heiligen an Jehova, oder
Gebet-Buch.

Udi Frankforth er trykt in 4. Leutin-
gers Brandenburgske Historie med hans
øvrige Skrifter, under den Titul: Ni-
colai Leutingeri Opera omnia quotquot
reperiri potuerunt Georgius Gotofri-
dus Kusterus recensuit epitomen singu-
lis libris & lemmata ubi deerant additis
indicemq; adjecit. Iblandt alle de ø-
vrige Skrifter ere hans Orationer og
Bers flittig samlede, og har Editor føj-
et foran Leutingers Liv og Levnet saa og
en vel udarbejdet Efterretning om de
Brandenburgske Historie-Skrivere ef-
ter Alfabetske Orden.

Udi Leipsig er trykt i 2ar in 8. Kurher
doch

doch gründlicher Begriff der Edlen Jägerey, in welchem 1. die Waldung und deren vielerley Gehölze. 2. die wilden Thiere so edle als unedle. 3. das Wald, Feld und Wasser=Geflügel. 4. allerhand Jagd=Requifita und Wissenschaften nebst Nutz und Arbeiten des lebendens gründlich beschrieben, die Weidemannschen Redens=Arten jeden Ortes eingebracht, und dadurch dasjenige was sowohl von der hohen und niedern Jagd als auch sonst in Jagdt, Forst, grossen und kleinen Weidewercks Sachen einen Jäger zu wissen nöthig ist, aufrichtig abgehandelt wird.

Herforuden er udi Leipzig trykt i afvigte Aar in 8. Aug. Gabr. Gehlii Codex quatuor Evangeliorum MSS. in lucem prolatus. Den lærde Græker Damianus Sinopeus har ferøret Editori denne Codex, af hvilken hand her har ladet trycke de fornemste Variantes Lectiones, hvilstet den berømte Raphelius har raadt ham. Saa er og her og der tilføjede adskillige Strycker, som fortie-ne at læses.

Nederlandene.

Udi Amsterdam trykkes under Profes-
 sor Sigeberti Haverkamps Opfyn udi 2
 Tomer in folio Morelli Thesaurus Nu-
 mismaticus, hvorudi alle Romerske Fa-
 milier udførlig og grundig forestilles.
 Det er bekiendt, at Morellus ikkun har
 havt faae Ligemænd udi hans Viden-
 skab om Mønt-væsenet i sær de Samles,
 saa at Liebhaberne have at vente sig et
 udvaldt Verk. Breven af Anstadt be-
 troede ham i sin Tiid Opfyn over sit
 Mønt-Cabinet, som nu besiddes af Her-
 tugen af Saren Gotha, og lod ham rej-
 se paa sin Bekostning heele Europa over
 for at aftegne Originalierne af de Møn-
 te-stykker, som ey fandtes i hans Cabi-
 net, hvilke alle her findes, saa at dette
 vil overgaae saa vel Mr. Vaillants som
 andres i denne Materie udgivne Arbejde.
 Kejserne findes og saa fuldkomne derudi
 som nogensteds.

Engelland.

Udi London har Nicolai Robinson la-
 det udgive et nye Systema in 8. om Milt-
 sygen eller den Hypochondriske Lungsin-
 dig-

dighed, hvorudi hand efter Mechaniske Regler forklarer Seenernes svaghed og Spirituum Vitalium stillestaaende.

Frankerige.

Udi Paris er trykt 1729. in 4. la Science des Ingenieurs dans la conduite de travaux de Fortification & d'Architecture civile, dedié au Roi. Par M. Belidor, Commissaire ordinaire de l'Artillerie.

Nof er der udkommen in 12. Les Vies des grands Capitaines Grecs & Romains de Cornelius Nepos, avec les portraits des grands Hommes, & les caractères, des siècles dans lesquels ils ont vecû, tirez de Vellejus Patercule. Traduites par M. le Gras de l'Oratorie.

Ligeledes er der trykt det første Bind af følgende Samling, Nouveau Theatre Italien, ou Recueil General des Comediens Italiens ordinaires du Roi: Nouvelle Edition, augmentée des Pieces nouvelles, des Argumens de plusieurs autres, qui n'ont point été imprimées, & d'un Catalogue de toutes les Comedies représentés depuis le retablissement des Comediens Italiens.

Mand

Mand lader der og oplegge Vatabli Bibel; Det 1ste Bind indeholder det gamle Testaments Bøger indtil den 4 Esrae Bog. I Fortalen handler Editor ej alleene om adskillige Editioner af denne Bibel, men endog om Vatabli Person og Skrifter.

Udi Paris haver Mr. Hecquet ladet trykke følgende: De la digestion & des maladies de l'estomac, suivant le Systeme de la Trituration & du broyement, sans l'aide des levains ou de la fermentation, dont on fait voir l'impossibilité en santé & en maladie: nouvelle edition, revûe, corrigée & augmentée par l'Auteur. Tome premier, qui contient un Discours preliminaire sur la Trituration, une Reponse à M. Silva, & cinq lettres sur la Revulsion, la Saignée, le Kermes mineral & les maladies des yeux.

Portugal.

Udi Lissabon haver Professor de la Pomeranie opfundet en nye Machine, som hand kalder en Band-Bresse, esterdi hand kand døde alle derudi lagde Sisk igiennem Bandets trykning.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

9.

Den 2 Martii 1730.

DANMÆRK.

Lovencrone.

Skioldet er deelt udi 4 lige deele, den første Deel hvis Feldt er sølv, er med tvende røde Bieller overskaaren, udi den anden Deel eller Qvarkeer ere 3de røde Roser i guld Feldt, det tredie Qvarkeer ere lige som det andet, og det fjerde er ligesom det første. Midt paa Skioldet er et lidet Hierte-skiold som er blaat, deri springer en guld Løve med en Krone paa Hovedet og en pül i den 1ste klo, udaf Hielman udspringer en guld Løve med Krone paa Hovedet og en pül i Kloen.

3

CON-

Continuation af Aftest: Holbergs Beskrivelse om Danmark og Norge.

Det 11 Capittel handler om Krigs-
Magten til Lands og Bands, og andrag-
ger os Militiens ældgamle Tilstand, samt
Arild Hvitfelds Beskrivelse derover, ved
hvilken Andledning hans Ord forklares,
I gamle Dage vare ingen staaende Trou-
per. Provincernes Qvota i Skibs-Ud-
rustning anføres dernest, samt Militiens
gamle Tilstand i Norge. Hvorledes de
Norske Skibe vare dannede følger her-
paa, samt Beretning om det Danske
Bannere Dannebrog. De Nordiske Fol-
kes Vaaben beskrives, som Sverd, Hiel-
me og Skiolde, Buklara, Pile, Spyd,
Brynier, Vaabentrøyer, Ører og Ham-
mere. Her anføres de gamle brugelige
Varetegn ved Fiendernes Ankomst, samt
hvorledes Byttet deelede. Berettes at
Krigs-disciplinen ikkun var liden; An-
tegnes naar Kugle og Krud kom først op
i Danmark, naar Danmark først be-
gyndte at betiene sig af fremmede Trou-
per, som iblandt andet af den Sariske
Guarde; dernest beskrives Militiens
Stand

Stand til efter Souverainitetet, og statu-
eris af Authore, at vores nu regierende
allernaadigste Konge er Militiens rette
Stiftere, han fortæller hvorledes Ryt-
ter-Districterne ere indstiftede, 20 Sko-
ler i hver Regiments-District anlagde,
over hver Skole-dør er at læse:

FRIDERICUS IV.

Hanc Scholam hujusqve ad instar, Du-
centas Quadragesima
In circulis ad perpetuo alendas duodecim
Cohortes Equestres, à me institutis
Fundavi MDCCXXI.

Halvtredsfindstyve Aar, Gud, har du
mig opholdet,
At Sygdom, Krig og Pest mig intet ont
har voldet,
Thi yder jeg min Tak og breder ud dit
Navn,
Dg bygger Skoler op de Fattige til
Gavn.
Gud lad i dette Verk din Naades fylde
kiende,
Lad denne Min Fundats bestaae til Ver-
dens ende,

Lad altid paa min Stoel een findes af
min Vt,

Som meener dig min Guld, og disse
Skoler ræt.

Samme Rytter-Districter opregnes, dernest taler Author om Land-Cadetternes Stiftelse 1714. Hand falder dernest paa at andrage Søe-Magtens Tilstand i gamle Dage, hvorledes de havde Jagter paa 12 Marer og lange Skibe, hand antegner Kong Christian 4. som Søe-Magtens rette Stiftere, beskriver i hvad Anseelse den Danske Søe-Magt er, beretter at Søe-Cadetterne 1701 ere stiftede, hvorledes Mengde Matroser, som boe i de ny Boder, underholdes, og hvordan Divisionerne ved Søe-Etaten ere stiftede. Endelig sluttet dette Capittel med en Fortegnelse over Festningerne udi Dannemark og Norge.

Sverrig.

Udi Stokholm er i Mar trykt in 8vo. en nyttig Spørsmaal-Bibel, hvorefter een som er Elskere af Guds Ord kand igiennem Spørsmaal og Svar lære sig og sine inden en kort Tid alle Bibelste

Hic

Historier, samt hvis ellers Land være
 merkværdigt og til Opbyggelse, forhen
 skrevet paa tydsk, men nu forsvensket.
 Hvortil er føjet D. Abraham Calovii Bi-
 belske Calendarium, som giver Anledning
 hvorledes en der er Elskere af Guds Ord
 kand inden et Aars Forløb med Nytte
 igiennemlæse heele Bibelen, samt Psal-
 merne 4 gange, og Ordsprogerne, Præ-
 dikkerens Bog, og Høj-Sangen 2 gange
 om Aaret.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er ellers at bekomme
 et Historisk Skrift om Engelland, un-
 der den Titul: Abregé Chronologique
 de l'Histoire d'Angleterre avec des no-
 tes, ou l'on rapporte les differences, qui
 se trouvent entre les principaux Histo-
 riens de cette Monarchie, & ou l'on don-
 ne aussi l'explication des usages & des
 Coutumes, qu'on y observe. On a joint
 à cette Histiore une Dissertation sur les
 Whigs & les Torris & l'Etat des Do-
 maines, que les Anglois possèdent dans
 les autres parties du monde. Le tout
 tiré des meilleurs Auteurs par M. J. G.
 D. C. 1729. 7 vol.

Udi Amsterdam er trykt i 2 Vol. in fol. og 4. in 12. en nye Edition af Boileau Despreaux Skrifter, med Historiske Anmerkninger og smukke Raaberstykker som ere stukne af B. Picart.

Samme Steds haver et Compagnie af Boghandlerne udgivet en nye Edition af M. de la Mares bekendte Traité de la Police udi 4 Tomer in folio, som kand indbindes udi 2 Bind.

Engelland.

Udi London leveres nu af Mr. Durand til dem som have subscriberet in folio ferdig trykt historia Naturalis auri & argenti, som er extraheret af Naturalistens Plinii 33 Bog. Ved samme er et Supplement horende til Historiam auri.

Franckerige.

Udi Paris haver Mr. Lancelot forferdiget en Beskrivelse over nogle gamle Tapeter, som skal findes i Hoved-Kirken til Bayeux, og udi det 10de Seculo skal være forferdigede af Rollonis, som var Wilhelmi Conqv storis Fader, hans Moder.

Sam-

Sammefteds er trykt udi afvigte Nar
den 5te Tome af Histoire de l'Academie
Royale des Inscriptions & belles lettres
avec les memoires de litterature tirées
des Registres de cette Academie, depuis
l'année 1718 jusques & compris l'année
1725. dette er trykt in 4. paa 872 sider.
Udi samme findes 140 Tractater, og ere de
Articler som udgiøre den Historiske deel
af dette Verk, deelt udi 4 Hoved=Classer.
Den første indbefatter alt hvois som sig-
ter til at forblare een og anden dunkel sted
udi den gamle Historie eller Mythologi-
on, bestaaende af 9 Articler, som 1. Des
Autels consacrez au vrai Dieu, depuis la
la création du Monde jusqu'à la naissance
de Jesus-Christ, par M. l'Abbé de Fonte-
nu. 2. Sur les imprécations des Peres
contre leurs enfans, par M. l'Abbé Fra-
guier. 3. Sur l'origine des noms des sig-
nes du Zodiaque. 4. Nouvelle conjectu-
re sur l'Oracle de Dodone, par M. l'Abbé
Sallier. 5. Eclaircissement sur les Nour-
rices de Bacchus, par M. l'Abbé Sevin. 6.
Sur les Jeux Isthmiques, par M. l'Abbé
Massieu. 7. De la guerre des Atheniens
contre les peuples de l'Isle Atlantique,

par M. Baudelot. 8. Examen du sentiment ordinaire sur la durée du Siège de Troye, par M. Fourmont. 9. Si Crissa & Cirrha étoient une même Ville sous ces deux noms, par MM. de Valois, Fréret & Gedoyn. De Articler, som indbefattedes i den anden Klasse og som angaaer de Critiske Materier, findes i denne Samling i stor mengde 33 i Tallet, som 1. Des Regles de Critique qu'on doit observer dans le retablissement des Textes alterez; avec quelques exemples, qui en decouvrent l'usage, par M. Fourmont. 2. Des Citations, par le même. 3. Reflexions sur l'Oedipe Colone de Sophocle, par M. l'Abbé Sallier. 4. Sur les anciens Poètes Bucoliques de Sicile, & sur l'origine des Instrumens à vent, qui accompagnoient leurs Chançons, par M. l'Abbé Goulley. 5. Examen de quelques difficultez sur le lieu de la naissance de Daphnis, Poète Bucolique, par le même. 6. Reflexions Critiques sur Pindare, par M. l'Abbé Massieu. 7. Sur l'Auteur de l'Epinomis, par M. l'Abbé Sallier. 8. Remarques sur deux Passages de Platon, par le même. 9. Corrections de quelques passages de Platon, d'

Eu-

Euripide & de Suidas, par le même. 10. Discussion d'un passage de Pindare, cité dans Platon, par M. l'Abbé Fraguier. 11. Examen de deux passages de l'Iphigénie Taurique d'Euripide, par M. Hardion. 12. Observations sur quelques endroits des Phéniciennes d'Euripide, par le même. 13. Corrections d'un passage d'Euripide & d'un autre de Longin, par M. l'Abbé Sallier. 14. Sur une Lettre de Denys d'Halicarnasse à Pompée, par MM. l'Abbé Gedoyn & Hardion. 15. Conjectures sur deux passages de la même Lettre de Denys d'Halicarnasse, par le même. 17. De quelle manière Pausanias a entendu un passage d'Homère, au sujet de Jocaste, par MM. l'Abbé Gedoyn & Boivin le Cadet. 18. Conjectures sur quelques endroits de divers Auteurs Grecs & Latins, par M. l'Abbé Sevin. 19. Remarques Critiques sur le Traité de Plutarque, touchant la superstition, par M. l'Abbé Sallier. 20. Remarques sur quelques Vies écrites par Plutarque, par M. Secouffe. 21. Remarques sur les Vies d'Annibal & de Scipion, que divers Auteurs ont citées comme étant de Plutar-

que, par M. de Mandajors. 22. Nouvel examen de la route d'Annibal entre le Rhône & les Alpes, par le même. 23. Reflexions sur un passage de Longin, par M. Hardion. 24. Recherches sur le tems où a vécu Hefychius; avec quelques Reflexions sur son Ouvrage, par M. l'Abbé Sallier. 25. Sur le mot *ισόψηφος*, par M. l'Abbé Maffieu. 26. Sur les mots, Solecisme & Barbarisme, par M. l'Abbé Sallier. 27. Observations sur le Livre intitulé Lucullus, qui quelquefois est nommé le second, quelquefois le quatrieme des Académiques, par le même. 28. Sur un Passage de Cicéron, par le même. 29. De quelle maniere on doit entendre une Strophe de l'Ode 32 du premier Livre d'Horace, par M. Fourmont. 30. Reflexions sur quelques Vers de Tibulle, par M. Valois. 31. Remarques sur quelques passages de Petrone, de Cornelius Severus, de Suidas & d'Hefychius, par M. l'Abbé Sevin. 32. De quelle maniere on pouvoit entendre les Orateurs Romains, qui haranguoient dans la Place publique, par M. l'Abbé Couture. 33. Caractere d'Auguste, avec la comparraison entre Agrippa & Mece-

nas, Ministres de ce Prince, par M. l'Abbe de Verrot. Udi den 3die Classe forekommer alle de Articler, som angaae alle slags gamle Monumenter, som 1. Remarques sur les Bætyles, & sur les Statuës de Cybele, par M. l'Abbé Banier. 2. Le Palais de Caron, ou le Labyrinthe d'Egypte, par le même. 3. L'origine du Jeu des Echecs, par M. Freret. 4. De l'origine & de l'usage des Jettons, par M. Mahudel. 5. Sur une Médaille de Minerve Iliade, par M. l'Abbé de Fontenu. 6. Sur une Médaille de Philippe le Tétrarque, par le même. 7. De quelle maniere on doit lire les mots abregez CER. PER. sur trois Médailles de la Ville de Sidon, par M. Isselin. 8. Des Médailles Contorniates, par M. Mahudel. 9. Remarques sur quelques Inscriptions, par M. Lancelot. 10. Sur une Inscription de Tain en Dauphiné, par M. Moreau, de Mautour. 11. Sur un Morceau de peintute à fraisque, apporté de Romé, par le même. 12. Explication d'un Diptyque d'yvoire, trouvé à Dijon, par le même. 13. Sur la Langue Chinoise, par M. Freret. 14. Sur la Littérature Chinoise, par M. Fourmont. Udi den 4de Clas-

se

se ere samlede de Tractater, som sigte til at opluse de mellemste Tiders Historie, hvis Titler ere 1. Que les Lettres ont été cultivées des les premiers tems, principalement dans les Gaules, par M. l'Abbé Anselme. 2. Causes du progrès & de la décadence des Lettres, par M. Racine. 3. De l'estime & de la considération que les anciens Germains avoient pour les femmes de leur Nation, par M. de Chambort. 4. Recherches sur l'Eveché d'ARISIDUM OU ARESETUM, par M. de Mandajors. 5. Nouvelle conjecture sur le mot CAIEVAIRE, par M. Lancelot. 6. Memoires pour la Vie de Guillaume Budé, premier Bibliothécaire du Roi, par M. Boivin le cadet. 7. Notice d'un Exemplaire d'Homere de la Bibliotheque de Budé, par le même. 8. Devises, Inscriptions & Médailles faites par l'Academie. For ved alle disse Articler findes en Historisk Fortale, udarbejdet af Mr. Boze, om det merkverdige som er passeret ved dette Academie fra 1717 af. Det første blandt disse Merkverdigheder er den Naade Czaren beviiste dette illustre Compagnie, i at besøge deres Forsamling ved sin Nærværelse

relse udi Paris 1717. Da Academisterne explicerte ham deres Bæsen, viiste deres Exercitier og iblandt andre curieuse Ting de under forrige Konge af Frankerige slagne Medailler, da Czaren samme meget nøje igiennemsaac, og til sidst optog af sin Børs 15 Guld-Medailler af differente Størrelse, som angik hans egen Historie, hvilke hand viiste Academisterne, dog en førend hand sig derhen havde expliceret, at det ikke skeede for at conferere og ligne enten Invention eller Arbejde, mindre sine derpaa udførte Bedrifter med Ludvig den Stores, men alleene for at betegne, hvorledes hand alletider havde været betænkt paa Fornødenhed at efterlade sine Descendenter Exempler, som kunde opmuntre og undervise dem.

Udi Avignon er trykt i afvigte Aar følgende for de som ere Elskere af Chirurgien tienlige Skrift in 12. Observation de Chirurgie, au sujet d'une playe à la tête avec fracas, & une place d'os implantée pendant un mois dans le cerveau sans aucun symptome, accompagnée d'une Dissertation au sujet des playes
de

de têtes avec fractures, & de plusieurs autres observations dans ce genre, suivies des Lettres des scavans qui ont été consultez à ce sujet par Louis Francois Manne.

Italien.

Udi Rom er udgivet følgende Skrift: Officium Quadragesimale recognitum & castigatum ad fidem præstantissimi Codicis Barbarini, in latinum sermonem conversum, atqve Diatribis illustratum, cura & labore D. Aug. Mariæ Qvirini Veneti, olim Abbatis S. Mariæ de Florentia, nunc vero S. R. E. Cardinalis Episcopi Brixienfis 1729.

Udi Benedig udgives til dem som have subscriberet det første Volumen af den nye Edition, som indbefatter Scriptores historiæ Byzantinæ, under den Titul, de Byzantinæ Historiæ Scriptoribus, Editio secunda, ad Luparæam fideliter expressa, sub felicissimis Philippi V. Hispaniarum & Indiarum Regis Catholici auspiciis 1729. in fol.

Udi Benedig er trykt følgende til Kirke-Historien henhørende curieuse Dissertation udgivet af den lærde Domini-

caner P. Rossi, som er udgivet 1729. in 8. kaldet F. Bernardi Mariæ de Rubeis Ord. Præd. è Congregat. B. Jac. Salomonii de una Sententia damnationis in Acacium Episcopum Constantinopolitanum post quinquennium silentii lata in Synodo Romana Felicis Papæ III. Dissertatio; ubi quam plura ad Acacianam Historiam pertinentia, ex Epistola nuper è vetusto Codice Veronensi edita, eidemque Felici III. adjudicata illustrantur, in 8. 1729.

Portugal.

Bed Lissabon haver Mr. de la Pomernie paa Havet gjort Brøve af sin paa- fundne Vand-presse, i det hand har kommen en Fiske udi en med Huller forsynet Blikdøse, saa at Vandet kand gaæ ind men Fisken en løbe ud. Ved denne Bysse hengte hand en Snor med en Begt for at lade den ned paa et vist Dyb, da den paa Fisken staaende Vandfrytte for- medelst sin Højde trykkede Fisken lige- saa sterk som Vand-pressen naar Fisken der udi døer, hand lod Bysen nogen tid blive i dette Dyb, og da hand tog den op fandt hand Fisken død der udi, hvoraf hand slutter, at nogle Fiske døe af den

trykning som de føle af Vandets tryngsel, ligesom Dyrene maatte døe paa Landet, om Luften blev saa tyk, at den paa en vis maade trykkede dem, endskjønt vi ordentlig viis ey føle at Luften paa vores Legemer bærer nogen tryngsel, efterdi den er saaledes beskaffen, at den balancerer med denne, men ey med en anden Luft som kunde ligge paa os. Ligeledes føle og ikke Fiskene hvorledes Vandet trykker uden i et vist Dyb, nogle dybere andre højere ligesom deres Corpora ere dannede til at give den højere eller nedrigere Vandstytte Balancen. Denne Vand-presse døder ey alleene Fiskene, men gjør endog at Daaser af Metal eller en anden haard Materie, som ere fulde af Luft og tæt tillukte, maa briste. Samme Daaser briste og paa et vist Dyb i Søen, hvilket kommer overeens med Vand-pressens trykning. Er Materien udi samme Daaser lige tyk, brykkes de i et mindre eller større Dyb, efter som deres flade er større eller mindre, ligesom det og skeer med Vand-pressen, thi Reglerne i Mechaniquen udfordrer, at mand har at anvende mindre Styrke ved en stor flade end en liden.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

IO.

Den 9 Martii 1730.

DANMÆRK.

Løvenrone.

Med dette Raaben er Ditlev Nico-
blaj Piper Kong Christian den 5tes
Raad og Gesandt til Rigs-Dagen udi
Regensborg den 29 Junii 1695. bleven
benaadet, og ham forundt i stæden for
Piper, efterdags at lade sig kalde Lø-
venfrøn.

udi

Udi Hans Kongel. Majest. privilegerede Bogtrykkerie er ferdig trykt in 8. Oratio Sacra Jubilæo-Gamica, det er: en
gu

Gudelig Tale holden i Huset den 4 Febr. 1728. ved tvende gamle ægte Folk i Norbys Sogn paa Fanøe, Hans Hansen, og Karen Anders Daatter, efterat de have levet i Ægteskab sammen 53 Aar, hvorved ere anførte Exempler fra andre Stæder paa dem som have levet langt længe re sammen i Ægteskab. Forfattet og noget vidtløftigere beskrevet af Jens Brasen, Sogne-Præst der sammesteds.

Udi Mr. Joachim Schmidtgens Officin er nylig trykt Nissens Münz und Antiquiteten-Cabinet, oder Beschreibung der Münzen und Antiquiteten, welche Hr. Claus Nissen Bürger und Handelsmann zu Odensee in Fühnen vor vielen Jahren gesamlet.

Continuation af Assess: Holbergs Danmarks og Norges Beskrivelse.

Det tolfte Cap. handler om den Danske Rets Oprindelse og Fremvert. I Begyndelsen deraf anføres Origo & progressus juris civilis Danici. Dernest berettes, at i gamle Dage vare ingen skrevne Love. Og anføres den Danske Rets Fremvert under de Hedenste Konger

I 2

Skjold,

Stiold, Frode 3. Snuo, Regner Lodbrog. Derneft berettes den Danske Rets Tilstand under de Christne Konger. Harald Gormson. var den første Christen Lovgiver i Danmark, derneft Svend Tyvkieg, Knud den Store, som har udgivet Wittherlaghs Ret, Harald Svendsøn, Knud den 4. Erik Ene gode, Erik Emund. Under Kong Baldemar I. tiltog den Danske Ret merkelig, da de Siellandske og Skaanske Love under ham ere udgivne. Author undersøger om Kong Baldemar er alleene Author til disse Love, eller og om det ikkun er en Samling af andre. Derneft handles om Jernbyrden, poneres at de Skaanske Love ere de første som Kong Baldemar har givet, paa samme Tid udkom den Skaanske Kirke = Ret, siden gaves den Siellandske Lov ud. Derneft undersøges om den trykte Siellandske Lov er Kong Baldemars. 1171. er den Siellandske Kirke = Ret publiceret, der efter Rigens Ret og Deele. 1200 udkom Kong Knuds Forordning om Saals Afkaffelse, og forklares hvad Saal var, nemlig Mandebods Bøder. Kong Baldemarus den 2. var den store Lovgiver.

Ad=

Adskillige af hans Forordninger opregnes for den Tydske Lov. Historien til samme Lovs Publication anføres af Hvitfeld, og taxeris Helvaderi merkelige Bildfarelse; Her berettes, hvorledes samme Lovbog er oversat paa adskillige Sprog, paa Neder=Garisk, Latin, nu brugelig Dansk og paa Høy=tydsk, hvorved undersøges, om der er nogen Hollandsk Version deraf. Herneft andrages de Skrifter, som henhøre til denne Lovs Oplysning, som Tord Degns Artikle, Effenbergs Repertorium, Christen Ostenssons Glossarium, Cancellers Bielles Forklaring over de Juridiske terminos. Auther fortæller, hvorledes den Danske Lov siden merkelig har tiltaget under Kong Erich den 5. Kong Abel, Christopher den 1ste, Erik Slipping, Kong Erich Mendved, Kong Christopher, Kong Baldemar den 4de, Kong Ole den 5te, under Dronning Margrete, Kong Erich af Pommern, Christopher af Böhern. Derneft anføres Kong Christian I. Forordninger, Kong Hanses. Herneft tales om Kong Christian 2. nye Lovbog, hvorledes Haand og Hals er given Adelen af Kong

Friderich I. Kong Christiani 3. Recess og den Koldingske anføres dernest. 1562 blev Sø=Retten publiceret af Kong Friderich 2. 1620 udkom Kong Christiani 4. Recess med hvis af Hans Majest. fra 1596 af er bleven publiceret. Om Kong Friderich 3. erindres i sær den af af ham den 14. Nov. 1665 givne Konge=Lov, sluttelig erindres om Kong Christian V. Lovbog, som 1683 udkom, hvis Forfattere anføres, Korthed og Klarhed roses, dernest anføres de deraf udkomne tvende Latiniske og en tydsk Version, og handles om de siden Lovens Publication udkomne Forordninger. Udi Norge har Kong Oluf den hellige været den første Lovgivere der har udgivet første Lov i Norge, Graa Gaasen kaldet, som siden er forbedret af Kong Magnus den gode, af Magno Løgebetter er 1273 forbedret Hirdskraen eller Gaards=Retten, som Kong Oluf den Hellige lod skrive. Efter Kong Magnus udgav Kong Oluf Haagen=son og siden de efterfølgende Konger Norge adskillige Love. Under Kong Christian den 4. udkom en Norss Lovbog 1604 hvilken blev brugt i Norge til Salig og

Højloflig Ihukommelse Kong Christian V. 1687 lod udgive den nu brugelig Lov. Udi Island er den første Lovbog udgiven af Torlev hin spage, hvorudi blev giort Forandring 1097. 1116 gav Bergthoer ud den Islandske Jus Canonicum eller Christen Ret, og 1280 udkom Jons-Loven, saa kaldet efter Jon Lauginand, hvilken Lov er trykt 1518, hvorudi findes Kong Magnus Haagensøns Fortale af Aar 1280.

Tydskland.

Udi Leipzig har mand begyndt at udgive et Skrift Maanedlig som en Samtale om Aanderne's Rige, og den anden Deel deraf er nylig udkommen under den Titul: Gründliche Untersuchung von dem Wesen der Geister, deren Fall, und was dieselben vor Eigenschafften vor und nach dem Fall bekommen, ob und wie es ihnen möchlig Körper anzunehmen, wie weit ihnen Gott nach seiner heiligen Ordnung zugelassen, in der Welt die Elemente zu verwalten, was von der Zauberey, Bündnissen mit den Geistern, der Bewahrung verborgener Sch.

ke und deren Entdeckungen zu halten, in was für einem Zustande sich die Beseffenen befinden. Hierzu kommen die verschiedenen Meynungen von den Seelen der verstorbenen, ihren Erscheinungen, wie weit man die vielfältigen Erzählungen von den Geistern für wahr halten solle. Nach den Grund-Sätzen der Heil. Schrift alter glaubwürdiger Kirchen-Väter, der besten Philosophen und anderer berühmten Männer, untersuchet, und der gelehrten Welt so wohl als andern Liebhabern solcher wunderlicher Begebenheiten zum Nutzen angestellt zwischen Andrenio und Pnevmatophilo das II Stück 1730. in 8.

Udi Helmstad har Abbed Mosheim for saa snart hand er ferdig med Cudvorth at udgive Halesii Lif og Levnet, samt Breve merkelig formeret, tillige med Consultationen, ved hvilken Leylighed hand tillige vil besøare Prof. Welten saa vilt hand finder nodig.

Udi Dresden er trykt Anordnung wie es bey dem instehenden Evangelischen Jubilæo und Danck-Feste 1730 in Ehurfürstenthum Saren auch incorporirten und an-

andern Landen beym öffentlihen Gottes-dienste gehalten werden soll, dabey die Gebethe und Texte befindlich.

Ingermanland.

Udi Petersborg er udkommen i afvigte Aar den 2den Tome af Commentario Academiae Scientiarum Imperialis paa det Aar 1727. Samme er trykt in 4to forsynet med 30 Raaber-plader, indeholdendes følgende Articler. I den Mathematikke Classe Jac. Hermanni de Constructione æquationis differentialis primi gradus; F. C. Maieri Trigonometrica; Christ. Goldbach de Transformatione Serierum; Jo. G. Leutmanni de Bilancibus & novis inventis staticis; F. C. Maieri de Planetarum stationibus; Leonh. Euleri Problematis Trajectoriarum reciprocarum solutio; Dan. Bernoulli Theoria nova de motu aquarum per canales quoscunqve fluentium; Leonh. Euleri de novo quodam curvarum Tautochronarum genere; Jac. Hermanni Theoria generalis motuum; Christ. Goldbach de divisione curvarum; F. C. Maieri de usu interpolationis in solstitiorum momentis

indagandis; Jac. Hermanni de constructione æqvationum differentialium; Jo. Bernoulli Theoremata de conservatione virium vivarum; Dan. Bernoulli Demonstrationes Geometricæ de centro virium, oscillationis & gravitatis; G. W. Krafft de lineis curvis, quæ evolutæ ipsæ se generant. **I** den Physiske Classe Ge. Bern. Bulffingeri de Tubulis capillaribus; Jo. Ge. du Vernoi de Glandulis cordis; Dan. Bernoulli de Actione fluidorum; J. C. Buxbaum nova Plantarum genera; Leonh. Euleri Tentamen explicationis Phænomenorum aëris; J. C. Buxbaum Plantæ dubiæ ad sua genera relatæ; J. C. du Vernoi de Pene Elephantis; G. B. Bulffingeri de Frictionibus corporum solidorum; Observationes Anatomicæ. **I** den Historiske Classe Theoph. Sigfr. Bayeri de Cimneriis; Ejusdem Numi decem Erythræorum in Jonia illustrati; Ejusdem Numus Gyrtones illustratus; Ejusdem vetus Inscriptio Prussica; Vita Nicolai Bernoulli.

Samstedts har Prof. Buxbaum laadet trykke Plantarum minus cognitarum Centuria III. circa Byzantium & in Oriente

ente observatarum per Jo. Christ. Buxbaum, Acad. Scient. Sodal.

Prof. Bayers har sammesteds under Pressen sit Museum Sinicum, som indeholder en Sinesisk Grammatica og Lexicon.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er trykt i Aar in folio Orbis Antiqui Tabulæ Geographicae secundum Claudium Ptolomæum, cum Indice Philologico absolutissimo omnium locorum.

Sammesteds er trykt 1729 in 8. Theologia Naturalis in scholæ privatæ usum concinno ordine & perspicuo composita a Bernh. Seb. Cremer.

End er sammesteds udkommen i Aar in 4. Essai Philosophique concernant l'Entendement humain traduit de l'Anglois de Mr. Locke par Mr. Coste, seconde Edition revue, corrigée & augmentée de quelques additions importantes de l'Auteur & de quelques remarques du traducteur.

Udi Utrecht er trykt i Aar in 4to Philo-
le de Animalium Proprietate ex prima e-
ditio-

ditione Arsenii & libro Oxoniensi restitutus a Johanne Cornelio de Pauw cum ejusdem Animadversionibus & versione latina Georgii Bresmanni.

Engelland.

Udi London er trykt følgende Skrift in 8. Petri de Marchettis Philosophi ac Medici Patavini, Equitis D. Marci, & in Patrio Gymnasio Chirurgiæ olim, nunc verò Anatomes Professoris, observationum Medico-Chirurgicarum rariorum Sylloge. Accesserunt aliquot observationes Autoris posthumæ.

Mr. Wilhelm Weckert har sammesteds udgivet in 4to. Regni Angliæ sub Imperio Serenissimæ piæ & potentissimæ Reginæ Elisabethæ Religio & gubernatio Ecclesiastica.

End har og der Josva Gice udgivet et Skrift om de Engelskes Handel og Sejslads, og dediceret samme det Kongelige Huus.

Endnu sammesteds har Mr. Wagstraffe udgivet 2de Biskoper af Winchester deres Liv og Lefnet, under den Titul: The Lives and Actions of William Wickham

ham, sometime Bishop of Winchester, Lord High Chancellor of England, and Founder of two Colleges, the one at Oxford, the other at Winchester, translated from the Latin of Dr. Thomas Martyn; and of William Patten, alias Waynflete, sometime also Bishop of Winchester, Lord High-Chancellor of England, and Founder of St. Mary Magdalen's College in Oxford; translated from the Latin of Mr. John Budden; with Historical Notes to each Life.

Saa trykkes udi 3 Vol. in 8. ved Subscription Nicolai Bradys Prædikener 14 udi hvert Vol. under den Titul: Sermons preached by Nicolas Brady, Rector of Clapham, Minister of Richmond in Surrey, and Chaplain in Ordinary by the Princess of Wales, now Her Majesty Q. Caroline.

Herforuden har en Anonymus udgivet et lidet Bænk under den Titul: The Index Maker, hvorudi hand gotgjør at Registeret til den bekendte History of England by l' Echard, som 1706. og 1718 udkom udi 3 fol. og har været vel antaget blandt Torrys, er skreven af en Wighs, dets

dets Aarsage de Ting derudi andrages som findes stridigt med hvis i Bogen staar.

Nok er udi London trykt i afvigte Aar in 8. De fide & officiis Christianorum liber Autore Thoma Burnetio STP. Editio nova eademqve Indice aucta. Uden Tvissl er denne Bog paa nye trykt i Leipzig. En Læsere som er vandt til at kien- de det Onde fra det Gode, det Sande fra det Falske, kand føre sig denne Bog til Nytte. Dog maa mand see sig vel for, hvor Burnet alt for frøit vedhenger sit eget Hoved og frie Philosophiske Geist. Det var ej ilde giort om samme Stæder i Fortalen bleve erindrede.

Udi London har Mr. Rooke ladet trykke sin Engelske Oversættelse af Arriani Historie om Alexander den Stores Iddretter, tillige med Historiske, Geographiske og Critiske Anmærkninger, hvilke hand har udgivet udi 3 octav Bind. Hand har dertil føyet en Indiansk Historie, og en Tractat om Rigets Deeling efter Alexanders Død, samt Raderi Tabeller, en Fortegnelse over dem som have skrevet Alexanders Historie, item en kort Chronolo-

nologie og et udførlig Register. Mr. Rooke har foran sat Clerchis Critik over Curtium, og nogle Anmerkninger over Perizonii defensio pro Curtio, tillige med et Landkort.

Frankerige.

Udi Paris er trykt 1729. in 8. 2 vol. L'Italia liberata da Goti di Giangiorgio Trissino revidetta & corretta par l'Abbate Antonini.

Saa er og sammesteds trykt in 4to. Traité de la Coupe des Bois, pour le revêtement des Voutes, arrières-Vouffûres, Trompes, Rampes & Tours rondes, utile aux Arts de Charpente, Menuiserie & Marbrerie. Par Edme Blanchard Maître Menuisier.

Ligeledes er der udkommen in 4to. Observations Mathématiques, Astronomiques, Géographiques, Chronologiques & Physiques, tirées des anciens Livres Chinois, ou faites nouvellement aux Indes & à la Chine, par les Peres de la Compagnie de Jesus, rédigées & publiées par le P. E. Souciet, de la même Compagnie. 1729.

Udi

Italien.

Udi Benedig er trykt in 4. Alexii Symmachi Marockit Metropolitane Ecclesie Campanae Canonici Theologi, in Mutium Campani Amphitheatri titulum, aliasque nonnullas Campanas Inscriptiones Commentarius.

Udi Nof er sammesteds trykt udi Aaret 1728. Dizionario Italiano, Latino, Illirico, con una breve Grammatica per apprendere con propriet  la Lingua Illirica; opera del. P. Ardelio Della Bella della Comp. di Giesu.

Udi Florentz er 1728. udkommen in fol. Orbis sacer & prophanus illustratus. Pars prima, in qu  Diceceson, provinciarum & Metropoleon tum Ecclesiasticarum, tum Civilium distributio, ad Normam veteris notiti  Imperii Romani explicatur. In reliquis, singul  mundi partes, Europa, Asia, Africa, America, earumque Provinciae, Metropoles, & Urbes describuntur, Auctore P. Francisco Orlendio Ord. Præd. Magistro, & in Universitate Pisan  Theolog. Dogmatum publico, Professore.

Søne Tidender

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

II.

Den 16 Martii 1730.

DANMÆRK.

Marggreve af Lister,

Skioldet, som er indfattet udi en
Rame Tavleret af Guld og Sølv,
staar en hvid Griff udi rødt Feld, som hol-
der i den ene Kloe 3de smaae paa og ved
hinanden satte gyldene Høne, og i det an-
det et hvidt Sverd, over hvilket samt
Griffen gaar et blaat Baand, over Skiold-
det staar en Krone, Skioldet staar imel-
lem 2 med Enderne sammenbundne Pal-
me-Grene.

¶

¶

Af Boghandleren Johan Nicolai Lossius er bleven forlagt in 8. Christophori Henrici Amthoris Wenland Prof. Publ. bey der Univerfitet Kiel, und hernach Th. Königl. Majest. zu Dännemarck, Norwegen 2. 2c. wohlbestalten Justitz-Raths, Historiographi, und Præsidenten zu Rendesburg Collegium Homileticum de Jure decori, oder eine Wissenschaft, die da lehret, wie man sich in Conversation mit allerhand Leuten manierlich und wohl-anständig aufführen soll, damit man andern kein Aergerniß gebe, auch daß andere Leute keinen Anlaß nehmen, uns zu verachten, oder für ungeschickt zu halten 2c. Zum Druck befördert von Friderich Gerhard Voss, S. S. Theol. & Philof. Stud. For ved samme findes Editors Fortale, og bestaar dette Verk af 19 Ark in 8. hvor ved Boghandler Lossius tillige gjør bekiendt, at hos ham ere efterfølgende Bøger enten allerede, eller med det første at bekomme:

Amthors (Chr. Henr.) Collegium Philosophiæ Moralis, seu doctrina de Honesto. 8vo.

Ejus-

EjUSD. Collegium de justo seu doctrina
Justi, 8vo,

Die Ersinnens-würdige Begebenhei-
ten des Herrn von Lydio, 1ster Theil,
8vo.

- - - Dessen 2ter Theil, 8vo,

Bruhn de Dolo culpa & Casu fortuito,
4to.

Des verliebten Journalistens erstere Com-
munication, erste Conference, 8vo.

- - Dessen 2te Conference.

- - Dessen 3te Conference.

- - Dessen 4te Conference.

und wird ferner continuiret.

Horrebovii (Petr.) Clavis Astronomiæ,
4to.

EjUSD. Copernicus Triumphans, 4to.

Die Nordische Lucretia, 8vo,

Die Begebenheiten der drey reisenden
Handwercks-Bursche. 8vo,

Dänische Bücher.

Telemachi Staats-Romans 1ster Theil,
8vo.

- - Dessen 2ter Theil, 8vo.

- - Dessen 3ter Theil, 8vo.

- - Dessen 4ter Theil, 8vo.

Avanturier, oder wunderbahre Begebenheiten des Ebn: Thahers.

Die wunderbahre Begebenheiten des Prinzen Eberards. 8vo.

Verzeichniß derer Dänischen Bücher, so jemahlen zum Vorschein kommen, 4to.

Clarice, oder die unglückselige Herzogin von Meyland, 8vo.

Cornelius Nepos Danicè & Latine, 8vo.

Continuation af Asselt: Holbergs Danmarks og Norges Beskrivelse.

Det 13 Capittel handler om den Danske Rettergang og Processus Maade, hvor da først andrages Maaden at procedere paa udi de gamle Dage. Som ved en Kamp, Tjernbyrd/derneft: beskrives naar mand først begyndte at procedere formelig. Rettergang siger Author os derneft at være enten ordinair eller extraordinair, den ordinaire Rettergang beskrives, hvad Bærning og Exceptio fori er forklaret, samt hvor mange slags Ting ere og naar holdes, Stevninger behandles og vises hvorledes de til Lands Ting og Høyeste Ret udtages, hvorved
tilli-

tillige forklares hvad Land-og Contra-
 Stevning, og Continuations-Stevning
 er. Dernest handles om Appellationen,
 forklares hvad lovlig Forsald er; Hvad
 ved Procuratorer, Bidner og Eder er at
 merke, saa og hvor mange slags Eder
 forudm brugtes; Her anføres, naar
 pünlig Forhør tillades. Dernest behand-
 les den extraordinaire Rettergangs
 Maade, ved hvilken Andledning tales
 om Opmaend og Commissarier, hvilke
 sidste ere tvende slags. Dernest behan-
 les Forskiellen imellem Commissarier og
 Opmaend, Doime mellem Sammsfrænder,
 Ridemænd, og Forskiel imellem samme
 og Commissarier. Endelig beskrives hvad
 Sande=Mænd og deres Forretninger
 ere. Det 14 Capittel handler om Rid-
 der=Ordene, hvorved først anføres de
 fremmede Skribenteres Meening om E-
 lephant=Ordenens Oprindelse, og synes
 det Author meest rimeligt, at denne Or-
 den er stiftet ved Leylighed af de Danskes
 Tog i Orienten. Oplysning i denne Ma-
 terie tages af tvende Medailler, dernest
 andrages de skeede Forandringer ved
 Ridder=Ordenen udi Kong Christian I.

Kong Hansis og Kong Christian 2. Kong
 Friderich den 1. Kong Friderich 2. Kong
 Christian den 4de. Kong Friderich 3. Ti-
 der, og endelig den merkeligste under
 Kong Christian den 5te. Der paa andrag-
 ges Ordenens Statuta, Ceremonie-Mes-
 ter, Ordens-Secreterer og Herolder. Ef-
 ter at denne Afhandling er giort om E-
 lephant-Ordenen, følger Ordenen af
 Dannebroege, hvis Oprindelse anføres og
 andrages den at være givet af Kong Wal-
 demar 2. hvortil Beviistighederne an-
 føres, samt berettes hvorledes samme
 Orden 1671 den 12 Oct. af Kong Christi-
 an den 5. er bleven igientaget og fornyet,
 ved hvilken Anledning erindres, hvorle-
 des de første Riddere af Dannebroege
 1671. ere slagne, samt hvorledes de for-
 dum bleve slagne i sær under Kong Fri-
 derich den 2den.

Sverrig.

Udi Norkjøbing er under Trykken en
 Evenst Oversættelse af Mag. Christian
 Scrivers Bøssill over alle Aarlige Søn-
 og Høytids-Dages Evangelier, under
 den Titul af Guds Børns Herlighed og
 Salighed i deres Liv, Lidelse og Død.

Tyskland.

Udi Lybek er udkommen det 9 Vol. af Bibliotheca Lubecensi, i samme findes:
 1. Bulla Indulgentiarum Papæ Bonifacii IX. Ecclesiæ Monasterii S. Johannis apud Lubecenses anno 1400 concessa ex originali. Originalen er paa Bergament med et Blæ = Segl for, hvis Aftryk findes ved enden. 2. Alia ejusmodi Papæ similis tenoris Bulla Ecclesiæ S. Catharinæ apud Rostochiensis anno 1399 concessa ex Originali. Denne Bulle er ligeledes skreven paa Bergament, og begge vidne om de Tidens Mørkhed. 3. Josephi de Jouvancy S. J. Carmina quædam & Epigrammata in donationem Bibliothecæ ab illustri Huetio factam composita. Da Hr. Schelhorn i den 5te Tome af hans Amœnitates literariæ anfører Tabulas Donationis, i Kraft af hvilke Huetius har testamenteret Jesuiterne Profes = Huus udi Paris sine Bøger, føje Collectores hertil disse Carmina samt et Supplementum, og have sat de Authores i Anmerkningerne, som give Efterretning om Huetii Bibliothecæ. 4. Chri-

stophori Augusti Fabretti disquisitione an Germani Cæsaris Tacitique temporibus Druides habuerint. Author siger med Schedio hertil Ja, og beviser imod Scurfleiss og andre, som negte det, og beraabe sig paa Julii Cæsaris Ord. Hand melder og om den Nytte denne Undersøgning fører med sig, og slutter med en Afhandling, hvor i gøtgjøres, at de Barbariske Tyrkers Sæder i at beoagte Religionen og Retfærdighed, have været meget bedre end de cultiverte Romeres. 5. Vita Georgii Westphalii Pastoris Sverinensis. 6. Joh. Henrici à Seelen disquisitione num per homines quorum Deus est venter, Phil: 3, 19. sigillatim sint intelligendi Judæi. 7. Recensiones librorum. 1. Refutationes comenti de gladio Regis Svecorum. Gustavi Adolphi Magico pars prior. Præside Georgio Wallin fil. S. Th. D, & Reg. Acad. Ups: Bibliothecario. Resp: Dan: Sallin Jons fil: Jemtio d: 7 Dec: 1728. Upsaliæ 4. Particula secunda eod: Præside resp. Olo Dechberg Uplando d: 15 Mart: 1729. Ups: 4 Pars tertia & ultima eodem Præside resp. And: Heden-gren Dalekarlo d: 29 Martii 1729. Ups: 4.

Udaf

Udaf disse 3 Disputationer er giort et fuld-
stændigt og curieus Udtog og smukke An-
merkninger, hvori denne egen Materie
om Kong Gustavi Adolphi Magiske
Kaarde anføres denne Usandferdigheds
Aarsag andrages, og hele Sagen grundig
igiendrivet. Herved findes og en og an-
den Anmerkning om de Svenskes Over-
troe. Udtog af 12. og 3. Deel af D. Net-
telblats Svenske Bibliothech. 3, den
Hamborgske Patriot, 1. 2. og 3. Aar 8.
Nova literaria.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er trykt følgende
smukke Franske Vers som kunde fortiene
at oversettes:

Elegie d'un Fils sur la Mort de son Père.

Je vais donc sans temoins, cedant à mes
douleurs,

Donner un libre cours à de trop justes
pleurs,

Je vais me trouver seul dans les lieux, où
mon Père

Me laissa, pour aller au Ciel joindre ma
Mère.

O souvenir ensemble & cher & doulou-
reux!

Je fus trop fortuné, je suis trop malheur-
 reux!
 Helas! de quels Parents je reçûs la lu-
 miere!
 Leurs soins sembloient m'ouvrir une no-
 ble carrière,
 Leurs solides conseils, dont je faisois ma
 loi,
 Malgré les passions me répondoient de
 moi.
 Je me trouye mon maître en ce perilleux
 âge
 Où par la liberté l'on court à l'escla-
 vage:
 Pour nous mettre en ses fers & séduire
 nos cœurs.
 Le Vice fait chacher ses armes sous les
 fleurs;
 Contre ses faux attraits pui pourra me
 defendre?
 Où trouver un Ami juste sincere, & ten-
 dre,
 Qui reprime l'ardeur de mes jeunes de-
 sirs
 Et m'arrache du sein des dangereux
 plaisirs?
 Con-

Contre nôtre raison leur troupe enchan-
 teresse
 Sait mettre en son parti, l'imprudente
 jeunesse ;
 Devient-on vert yeux dans l'âge, où je
 me voi
 Quand on n'a sur sa vie à consulter que
 soi ?
 Qu'estes-vous devenus, Guides sûrs &
 sinceres ?
 Dépourvu du secours de vos sages lu-
 mieres
 Votre Fils aujourd'hui languissant, a-
 battu,
 Après vôtre trépas tremble pour sa
 vertu :
 Voilà le lieu, la place, où d'un soin no-
 ble & tendre
 Vous daigniez chaque jour & m'instrui-
 re & m'entendre ;
 Avec même amitié vous me formiez
 tous deux,
 Et pour vous deux au Ciel j'offrois les
 mêmes vœux.
 Avec quelles bontez, ô mon Maître, ô
 mon Père !
 De

De vôtre art à mes yeux dévoilant le
miftère,
Me donniez vous l'efpoir d'être un jour
vôtre égal!
Ce qui fit mes plaifirs fait aujourd'hui
mon mal.
Ce noble & doux travail, où mon ame
ravie
Trouvoit un fur remede à fa mélanco-
lie,
Ne me fert aujourd'hui qu'à nourrir
dans mon cœur
Des plus justes chagrins l'amertume &
l'aigreur.
Je ne puis m'occuper fans pleurer vôtre
perte;
A mes triftes efprits par tout elle eft of-
ferte;
Sur le moindre projet que je veux mé-
diter,
Mon premier mouvement eft de vous
confulter.
Je cours, mais vainement; ô douleur
qui me tuë!
Les lieux où je vous vis s'offrent feuls à
ma veuë;
Sor-

Sortant de mon erreur ; je vous perds de
nouveau,

De nouveau je suis prêt à vous suivre au
tombeau.

Mais quoi , je vous entends , vous m'or-
donnez de vivre ;

Il n'est pas tems encor , dites-vous , de
me suivre ;

Quoi ? t'ai-je donc tracé le chemin des
vertus

Pour voir sous les revers les esprits a-
battus ?

A pleurer tes malheurs tu trouves trop
de charmes ?

Crois-tu ne me devoir que d'inutiles lar-
mes ?

Des leçons qu'on reçut montrer un di-
gne fruit,

C'est honorer celui par qui l'on fut in-
fruit,

Bien mieux que par des pleurs qu'on
voit souvent répandre

Pour des morts dont le nom s'éteint avec
leur cendre,

Distingue-toi, mon Fils, dans cet art en-
chanteur

Qui

Qui d'un Prince éclairé m'attira la fa-
 feur,
 Montre pour tes devoirs une ardeur tou-
 jours vive,
 Ne pleure plus ma mort, fais qu'en toi je
 revive.

Engelland.

Udi London har Prof. Machin begyndt
 at publicere sin Theorie om Maanen,
 som er en extraordinaire simpel og let
 Materie i praxi til at calculere Maanens
 Bevægelse ved Neutons Theorie.
 Hand har giort Neutons Theoremata
 meget fattelige, og dertil føjet adskillige
 af sine egne.

Italien.

Udi Meyland lader Joh. Ant. Saffi tryk-
 ke et curieus Værk in 8. De Studiis Me-
 diolanensibus antiqvis & novis.

Udi Verona har mand begyndt, at
 trykke Cassiodori Opera, som Marquis
 Scip. Maffei lader udgaae, den vorder
 trykt saaledes: Den første Tome skal in-
 deholde Opera Ecclesiastica, og den anden
 Profana. Foran staar en udførlig Dissertation
 om Cassiodori Navn, og i Fortalen

len hans Liv og Levnet, hvorved skal findes alt hvis som P. Garet, en Benedictiner, har i 679 foresat sin Edition, som udkom i Rouan, derpaa følger et Supplementum til Cassiodori Liv og Levnet, hvorudi findes saavel P. de S. Marthe som andre didhen hørende Anmerkninger. I Verket selv staar Cassiodori Commentarius over Psalmerne, paa hvilket hidindtil ikkuns er givet liden agt, da det dog er et af hans største Arbejder. Udi en nye Fortale gives herudi Efterretning hvad i Authoris Forklaring er merkeverdige om uforstaaelige Ord og de af ham anførte Authores. Mand har confereret de Latinske Versioner med den Grækske Text, nøye anmerket Forskiellen og i sær holdt dem mod et meget gammelt MSS. der forvares som en stor Skat hos Canonicos i Verona, saa at denne Commentarius vil udkomme overmaade accurat. Derpaa følger Complexiones over Acta, Epistolas Apostolicas og Apocalypsin. Dette Verk, som mand holdt for at have været fortabt, haver Mr. Maffei fundet i et gammelt MSS. af det Veroniske Capitul, hvoraf hand engang har ladet trykke nogle faae Ex-

emplarier, nu findes derved mange nyttige og vigtige Anmerkninger, samt en Besvaring paa de Vanskeligheder, som deels ere udkastede af Richard Simon, deels af Samuel Chandler, om det Loco Johannis de testibus cœlestibus. Brevet besluttet med Institutionibus divinarum lectionum. I stæden for Appendix følger en Betragtning om de gamle Sangesaa og om de i Psalmerne værende Figuris Rhetoricis. I den anden Tome skal findes Cassiodori Breve, ved hvilke Mr. Maffei vil vise, at de hielpede overmaade meget til at lære den Italienske Historie, og ere at ansee som en ret Historisk Skat. Derpaa skal følge Cassiodori Tractat 1. De anima. 2. Chronica Consularis. 3. Historia Gothorum ex Jordanande. 4. Historia tripartita. 5. Tractatus de artibus liberalibus. 6. Tractatus de Ortographia.

Savonen.

Udi Turin er i 1728. kommen fra Pressen, de Litteris Encyclicis Dissertatio Francisci Dominici Bencini Abbatis S. Poncii, ad magnum Victorium Amedæum Sardiniaë Regem.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

12.

Den 23 Martii 1730.

DANMÆRK.

Marggreve af Lister,

Med dette Baaben er Hugo Octavius Accorambani benaadet af vores nu regierende allernaadigste Konge ved hans Nærværelse udi Florentz og til den Værdighed 1709. den 22 April ophøjet. Baabenet er af følgende Tegning, som forhen er beskrevet.

M

udi

Udi Mr. Smedtgens Officin er nylig
trykt in 4to Hans Vel-Ædle Belær=
værdigheds Mag. Hans Buchs, da væren=
de

De Sogne-Præst til den H. Erre-Zebaoths Kirke i Kiøbenhavn, Apostoliske Ruff-Kammer Eph. 6. aabnet i Anledning af det ellefte Vers i en Afskeds-Tale holden Dom. XIX. p. Trin. før den Danske Guarnisons Meenighed i den H. Erre-Zebaoths Kirke i Kiøbenhavn; Samme udgior $5\frac{1}{4}$ Ark.

End er sammesteds trykt bemelte Hans Belædle Belærværdigheds Mag. Buchis, som Sogne-Præst og Provst til Dom-Kirken i Roskilde, Udtog til en Bræste-Ritual i Forslyttelser indrettet efter Jeremiaæ Kalds-Brev, Cap. I. v. 7. og kortelig af Skriften, Kirke-Historien, samt adskillige Lærdes Skrifter, i en Indgangs Tale holden Alle Helgens-Dag 1729 i Roskilde Dom-Kirke, samme bestaar af $7\frac{1}{4}$ Ark in 4to.

Continuation af Asselt: Holbergs Danmarks og Norges Beskrivelse.

Det 15. og sidste Capitel angaar de høje Geistlige og Verdslige Collegier, samt Retter og Bestillings Mænd, og de i sær som 1660 bleve stiftede, som Stats-Collegium, Geheim-Consail, Cancellierne

det Danske og Tyske og Krigs-Etatens. Det Danske Cancellie beskrives dernest efter dessen gamle og nye Indretning, hvorhos forklares hvad Maitre des requetes Bestilling er, hvad Cancellie-Secreterernes og Cancellie-Forvalternes, dernest hvis som concernerer Ober-Secretereren og endelig Lehns-Secretairen. Dernest beskrives det Tyske Cancellies forrige og nærværende Tilstand, saa og Krigs-Cancelliet, hvorved tillige erindres eendeel om det gamle, og andrages det nu værende Krigs-Cancelliets Stiftelse og dessen Indretning, hvilken Beretning sluttet med en Efterretning om Cancellie-Expeditionerne. I Ordenen følger derpaa Rente-Cammernes, det gamle Rente-Cammers Tilstand andrages derved, og berettes, hvorledes Lehns mændene fordm havde Stifternes Indkomster, og gif da Cammer-Expeditionerne igiennem Cancelliet. I førstningen var ifkuns en Rentemeester, siden bleve der bestikkede tvende; I de ældre Tider var derved et Klæde-Cammer, som forklares hvad var, og varede fra 1592 til 1677. Lehns mændene havde i de
aldre

ældre Tider Lehnene enten paa Regnskab eller Afgift. Adskillige Skatter vare i gamle Dage giengse i Norge, og iblandt dem Unions-Skatten. 1660 blev Skat-Cammer Collegium stiftet, hvis andre Ting anføres, og det nye Skat-Cammers Lemmer opregnes; Iblandt Skatmesterne anføres Hannibal Sehested og Holger Vind. Amtstjuernes Opkomst andrages, saa og Land- og Krigs-Commisariaternes. Skat-Kammeret afskaffedes 1680. og fra den Tid til 1691 vare Rentemester; Derefter kommer den første Præsides og de Deputerede for Financerne. Under vores nu regierende allernaadigste Konge kand Rente-Kammeret rettelig siges at være stiftet, hvorved Cammer-Collegii nu værende Indretning andrages og enhver Forretning forklares, som de Deputeredes for Financerne, de Committeredes udi Cammer-Collegio, de tvende Cammer-Secretereres, Justitz-Secretairens, Renteskrivernes, som ere ved 17 Contoirer; Hand anfører ved denne Lejlighed Aarsagen hvorfor Renteskrivernes Tall 1720 blev formeeret, anfører hvad deres Forret-

reninger i særdeleshed ere. Derneft be-
 rettes, at der findes ved Rente-Camme-
 ret en Bogholder og 2 Assignations-Con-
 toirer, en Archivarius, en Landmaa-
 lings-Skriver, og sluttet med Beret-
 ning om Camer-Expeditionerne. Her-
 neft følger Underretning om General-
 Commissariatets Stiftelse og dens før-
 ste Indretning samt Deeling 1712 udi
 Land og Sæ-Etatens General-Commis-
 sariater, og hvad Forretninger ved hver
 i sær falder at erindre, og hvorledes
 Feldt-General-Commissariatet blev ind-
 rettet, og ved Land-Etatens Commissa-
 riat staae 1 Bogholder og 3 Commissa-
 riat-Skrivere for de Danske, Norske og
 Indske Expeditioner og endelig en Re-
 gistrator. Sæ-Commissariatets Stif-
 telse regnes fra 1712. dets Betientere
 anføres Admiraltetes Collegium reg-
 nes fra 1660. Herpaa handles om Poli-
 tie og Commerce-Collegio, berettes
 hvo der i gamle Dage hanthævede Poli-
 tien, og hvorledes en Politie-Fiscal un-
 der Kong Friderich 3. bestikkes, som var
 Henrich Lillemand. 1682 constitueris
 den første Politieimester Claus Rasch.
 Hvad Politieimesters Embede er, beskrie

ves, saa handles og om Politie=Rettens
 Stiftelse og dens Indretning. Det nye
 Commerce-Collegium stiftes, hvis An-
 ordning 1704 indrettes. Og 1708 bleve
 Politie=Retten og Commerce-Collegi-
 um foreenede. Hernest tracteres om
 Missions-Collegii Oprindelse, og fortæl-
 les hvorledes samme 1714 blev stiftet,
 og Missionarii sendte til Indien. Der-
 nest anføres Berg-Collegii Stiftelse og
 densen nu værende Indretning, som ved
 Under og Ober=Berg=Umtet og Berg-
 Betienterne. Dernest tales om Høieste
 Ret, de gamle Herredage, om Høieste
 Rets Stiftelse af Kong Frider: den 3die,
 dends Indretning og nu værende Til-
 stand. Om Hof=Retten, Anledning til
 dends Stiftelse og hvad Personer der-
 under svare. Her forklares hvorledes
 Gaards=Retten var fordum en anseelig
 Ret, som tabte sin Anseelse ved Hof=Ret-
 tens Stiftelse, nu kaldes den Borg=Ret.
 Dernest beskrives Hirdskraae eller den
 Norske Hof=Ret. Her forklares hvad
 Høieste Ret var i Norge og dends Be-
 skaffenhed. 1684 bliver Ober=Hof=Ret-
 ten stiftet. Magistraten i Kiøbenhavn be-

skrives dernest, og at det gamle Raad-
 huus var først i Klædeboderne, siden hvor
 Bispegaarden sidst stoed, det nye Raad-
 huus var bygt 1576. Her andrages Ma-
 gistratens forige Indkomster og gamle
 Titul, Magistratens Chæfs vare forðum
 Stadens Fogder, siden Borgemestere.
 Her affhandles tillige, hvo der forðum
 beskikkede Borgemester og Raad. Hans
 Nanson var den første Præsident. Der-
 nest berettes hvor mange de gamle
 Raadmænd vare, og hvorledes de ud-
 valdtes; Saa giøres og Observation o-
 ver de gamle Byefogder. Christians-
 havn havde forðum sin egen Magistrat,
 som 1674 blev afskaffet, der var adskil-
 lige Tvistigheder imellem Magistraterne
 i Kiøbenhavn og Christianshavn, som
 anføres, samt Liste paa Christianshavns
 Borgemestere. Magistratens nu væren-
 de Tilstand andrages, samt hvis ved
 Oeconomien og Jurisdictionen er at
 agte. Den saa kaldede lille Commis-
 sion. Andre Embeds-Mænd uden for
 Collegierne anføres derhos. Dernest
 beskrives Statholderne i Norge, som
 opregnes, siden Stifs-Befalingsmæn-
 dene og deres Embede. Amtmændene

og deres Forretning, Amts=Forvalter og Fogder, Justitz=Betienter paa Landet, hvorhos er anført en Tabel over Bestillings=Mændene paa Landet og Betienterne paa de andre Stæder i Danmark og Norge, hvormed denne Bog sluttet.

Indskland.

Udi Leipzig er i Aar trykt i 8. 1 Alph.
3 Ark stor, Joh: Erhard Kappens, Prof;
Publ: kleine Nachlese einiger, grösten
Theils noch ungedruckten, und sonderlich
zur Erläuterung der Reformations=Ge-
schichte nützlichen Urkunden. Dritter
Theil, welches des theuren Märtyrers,
Johann von Draendorffs Inquisition-
Process so wohl als einige desselben an
die Weinsberger wieder den Päpstlichen
Bann &c. geschriebene Briefe, Marini de
Fregeno. Johan Nixstein Ablas=Dip-
lomata, die vollständigen Urkunden der
wegen der Butter=Brise zwischen denen
Barfüßern eines und denen Prediger=
Mönchen und Johan von Breitenbach
andern Theils, entstandenen Streitig-
keit, Joh: Angeli Arcimboldi Avisamen-

ta, Joh. Tezels Streit mit dem Closter Königs-lutter, der Deutschen Nation Beschwörden, 1521 zu Worms übergeben, Joh. Agricola's Schreiben an Lutherum von dem 1530 gehaltenen Reichstag zu Augspurg, der Universität zu Wittenberg Citation und Relegation Sim: Lemnii &c: in sich hält, aus denen Originalien und Autographis ans Licht gestellet und mit gehörigen Einleitungen und Anmerkungen versehen. Denne Deel er dediceret Over-Consistorio i Dresden. I Fortalen tilsiiger Author den 4de Deel af dette Verk.

Samnesteds er trykt Consideratio Physico-Medico forensis de saliva humana, qva ejus Natura & usus infimilisqve morsus Brutorum & hominis rabies & hydrophobia Demorsorum delicta & defensio item signa Vitalitatis ex spuma oris in foetu mortuo desumenda & alia huc spectantia quaestionibus Medico-forensibus perpenduntur Authore D. Martino Garisch,

Udi Helmstad er trykt 1729. in 4to. Dissertatio Theologica de Raptu Christi
in

In cœlum, qvem Sociniani fingunt contra Sam. Crellium. Dette er en under Abbed Mosheim holdne Disputation, imod den saa kaldede Artemonium, som og under et andet Navn har skrevet en Bog, kaldet Fides primorum Christianorum ex Barnaba, Herme, Clemente Romano demonstrata: Defensioni fidei Nicenæ D. Georg Bulli opposita, auctore Luca Melliero, V. D. M. Lond. 1697. saa og følgende Cogitationum novarum de primo ac secundo Adamo, sive de ratione salutis per illum amissæ, per hunc recuperatæ Compendium, Amst: 1700, I denne Dissertation bliver nøye og skarp undersøgt Socinianernes Meening, at Christus for sin Himmelfart er oprykket i Himmelen. Mand siger at Artemonius har for, at besvare saavel D. Buddeum, som Abbed Mosheim.

Udi Nyrnberg er af Archi-Diacono udi Hersbruf Wilhelm Höfler til Tryk-ken forferdiget følgende Skrifter: 1) Selecta Exegetica super Evangelia Dominicalia & Festivalia totius Anni, è potioribus iisque rarioribus Celeberrimorum

rum Virorum Dissp. & Tractatibus nonnullisque MSS. excerpta. 2) Illustratio Pericoparum Evangelicarum totius anni, ex Historia Ecclesiastica, ejusque Antiquitate, ope & lectione Celeberrimorum Autorum, maximam vero partem, Selectissimarum Dissp. &c. instituta. 3) Dietericus Continuatus sive Supplementa & augmenta, quibus b. Joh. Conr: Dieterici, Professoris olim in Academia Hasso-Giessena, Novi Testamenti Illustramentum ulterius illustratur. 4) Bibliotheca Emphatica sive Notitia auctorum, quorum opera circa Emphases & Significationes vocum & verborum V. & N. Test. occupata: 5) Bibliotheca Exegetico-Biblica sive Bibliothecarius Exegetico-Biblicus in universa Biblia V. & N. Test: *J hvilket intet skal forekomme af hvis som findes udi de 3 Deele af Prætorii Bibliotheca Homiletica, men er at ansee som en Continuation deraf.* 6) *Saft und Kraft des Leidens Christi, oder bisher gehaltenen Passions-Predigten, über unterschiedliche auserlesene Passions-Texte.* 7) *Der rechte und wahre Christ, entgegen gesetzt den Schein*
und

und Häuchel-Christen nach Anleitung
des sehr herrlichen Lehr- und Trostreich-
chen Stücke der Berg-Predigt Christi,
von den acht Seeligkeiten aus Matth. 5.
1. 12. in 56 Predigten. 8) St. Pauli
Weissagung von der letzten bösen Zeit, in
22 Betrachtungen über die Worte 2 Tim.
3. 1. 5. 9, Matthiæ Flacii Clavis S.S. jux-
ta Exemplar Basileense an. 1629. secun-
dum Ordinem Librorum Bibliorum V.
& N. Test. ita adornata, ut instar Com-
mentarii succincti ac perpetui in uni-
versa Biblia esse possit.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er nylig trykt Article
concernant un nouveau livre Hebreu
imprimé à Berlin en Caracteres Rabbi-
niques sans ponctication & dont le titre
est Mehemuta de Cola c'est à dire la
croyance de tous. Herudi findes mange
berømte Rabbiners adskillige Meeninger
og store Stridigheder.

Udi Amsterdam er trykt i afvigte Nar
in 8. Mag: Justi Laurenti Dietzii succin-
cta historia Ecclesiastica Novi Testamen-
ti à Christo Nato usque ad Philippum
Me-

Melanchthonem. Author har bragt hvis hand har fundet hos andre i en god Orden, og har dertil af adskillige Biblioteker, hand har havt under Hænder, havt god Lejlighed. Det var at ønske, at hand havde continueret sit Verk til vore Tider og snart vilde udgive sin i Fortalen lovede Historiam Theologicæ Catecheticæ. Om Kiettere og deres Leynet har hand bragt eendeel kortelig tilsammen, dog taget sig i agt at en noget Unøttigt skulde blive indmenget, saa at denne Bog fortjener at læses. Ved Enden findes Excerpta af adskillige Dissertationer, udgivne af Ægidio Strachio, og Jac. Thomasio.

Ligeledes er der i Mar forferdiget Georgii d'Arnaud specimen Animadversionum Criticarum ad aliquos Scriptores Græcos nominatim Anacreontem Callimachum Hephæstionem, Herodotum, Xenophontem & Æschylum.

Udi den Hag er i Mar udkommen den 7 Edition af følgende Lexicon, som i Frankrig er meget højt agtet: Dictionarium universale Latino-Gallicum & omnibus latinitatis Autoribus summa dili-

līgētia collectum accesserunt multarum
 qvæ vulgò Synonymæ videntur Latina-
 rum Vocum differentia.

Italien.

Udi Benedig er trykt 1728, udi 2 tom.
 in fol: den første af 8 Alph. 20 Ark, og den
 2den af 8 Alph. 10 Ark. Sacrosancta Con-
 cilia, ad Regiam editionem exacta, qvæ
 olim qvarta parte prodiit auctior, studio
 Philippi Labbei & Gabrielis Cossartii S.
 J. Presbyterorum; nunc vero integre in-
 fertis Stephani Baluzii & Joannis Har-
 duini additamentis, plurimis præterea
 undecumqve conqvistis monumentis,
 notis insuper ac observationibus, firmi-
 ori fundamento Conciliorum Epochas
 præcipue fulcientibus, longe locuple-
 tior & emendatior exhibetur, curante
 Nicolao Coleti, Eccl. S: Moyfis Venet.
 Sacerdote alumno. Det Project, hvorved
 dette Oplag 1727. er lovet, haver givet ad-
 skillige stort Haab om dette Bærk, som de
 der ere Liebhabere af dette slags Studiis,
 have der om fattet, i sær om Cloeti Navn
 som var bekiendt af den store Møye hand
 har anvendt paa at udgive Ughellum.
 I dette Haab ere de dog ikke bleven be-

dragen som af de leverte tvende Tomer
 er at see, hvoraf det første gaaer til 314
 og det andet til 401. Hensigten er værd
 at roses, thi da iblandt saa mange Sam-
 linger af Conciliis ingen havde opnaaet
 den Fuldstændighed som mand sig deraf
 kunde vente. Thi den bekendte Jesuit
 Harduin, hvilken mand efter Labbeum
 har at takke for det nyeste Udrag, har
 saa lidet seet derpaa, at hand har udelat
 meget af P. Labbe, og udstroget hvis
 hand har vildet, saa at mand maatte
 med stor Bekostning tillegge sig begge
 Skrifter. Men ved denne Edition er
 derpaa raadet Bod, da alting hvad og
 andre Lærde deels i deres andre Verker
 som paa nogen Maade kunde høre til A-
 cta Conciliorum, har lagt Verden for
 Øien, alletider er indrykket paa sit Sted
 herudi, saa at de som besidder denne
 Samling gandske kand undvære alle an-
 dre didhenhørende Skrifter. Coletti her
 og der vedføyede Anmerkninger ere ikke
 at foragte, men vidne om hans Ferdighed,
 saa er og en sparet paa at giere dette
 Verk sin Fuldkommenhed, saa vel i Hens-
 seende til Papiere som de brugte
 Bogstaver.

Søne Tidender

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

13.

Den 30 Martii 1730.

DANMÆRK.

Von Laffon,

Skjoldet som er af Sølv, er igiennem
Skaared med en blaae Bielke paa
tverts, fra den venstre til den høire
Haand, i hver af Afdeelingerne sees en
rød Rose, med grønne Blade. Paa Hiel-
men en Blumads bestaaende af 7 Struds-
Fedre, hvoraf den mellemste og høieste
er hvid, og de andre saaledes fordeelte at
hver af de 2de middelste er hvide, de andre
blaae.

N

Det

Det af Hans Vel-Erværdighed Provsten Mag. Johan Cold, forferdigede og in 4to trykte Consilium & Judicium Episcopi Licitum, det er den Evangeliske Geistligheds underdanige og kjerlige Tieniste i Verdslige Sager, befalet af Gud, begiært og behøvet af Næsten, bevilget og paabuden af Kongen, forhadet og ilde lidet af Verden, men nu i et Sendebrev til en viss fornemme Herre forsvaret, bestaar af 38 $\frac{1}{2}$ Ark. Foran findes en smuk Prologus som gaar ud paa at vise som Authoris Præsuppositum fundamentale, at endskiøndt Fædrene vare baade Regentere og Præster, ja endskiønt Gud selv paa de Tider havde gjort dem til saadanne, Status Ecclesiasticus og Politicus, dog nu ere blevne impossibiles, alligevel ophæves derfor visse Mandelige Tienister aldrig hos en Verdslig, ikke heller forbydes visse Verdslige Tienister altid hos en Geistlig Mand. Brevet i sig selv er inddeelt udi 33 Capitler. Det første Capittel behandler Indledningen til dette Skrift baade inden og uden Landst, Befaling derom, og Undskyld-

Skyldning derover. Cap. 2. *Ὀνοματολογία* over Titelens Ord. Episcopus; hvad det er i Hebraiske og Grædske Sprog. Bruges om Christo. Om alle Geistlige. Om de Fornemste. Her om begge slags. Er brugt om Verdslige. *Dicæcetes*. En Præstes Navn ligesaa. *Cohen Sacerdos*. *Pontifex*. *Presbyter*. *Infula*. Cap. 3. *Consilium*. Hvoraf det kommer. Hvorom det handler. Hos hvem det søges. Gud holder Raad. Er Verdsligt, men bruges om Geistlige. Hvorledes det her bruges. Cap. 4. *Judicium*. Hvoraf det kommer. Hvad det betyder. Bruges og om det Geistlige. Cap. 5. *Licitum vises à contrario*. Naar mand med Magt trænger sig ind. Med List sniger sig ind. Tilholder sig som en Ret. Vil have det tillige og bestandelig. Forsømmer sit eget. Vil abe sig efter andre. *Epitome* derover. Cap. 6. Præstedømmets Tilstand kortelig beskrevet fra Verdens Begyndelse til disse Tider. Adam i sin Uskyldigheds Stand den første Konge, saa og den første Præst. Cap. 7. Adam i Synde=Standen den første Præst. Saa og tillige den første Regenter og Stats=

Mand. cap. 8. De førstefødde Regentere og Præster tillige. Patriarkerne, Abraham, Isaac, Esau og Jacob, Melchisedech og Job. Hedningenes Førstefødde. Cap. 9. Moses. Leviterne i de Førstefødtes Sted vare tillige med Dommere, Intendans, Exsecutores, Fogder og Raadgivere. Præsterne ligeledes. Cap. 10. Den nypperste Præst Aaron i Verdslig Tieneste. Eleazar, Pineas, hans Heroiske Gierning. Samuel, Abjathar og Zadok. Jojada og Josva. Maccabæerne. Den nypperste Præst præsiderede i den Høyeste Ret. Urim og Thummim gav Svar ved Indblæsning. Blev en brugt uden i Verdslige Sager. Cap. 11. Propheterne. Samuel Prophete og Dommere. Nathan Prophete og Geheimt-Raad. David Konge og Propheete. Elias og Elizaens giver Verdslige Ordre. Esaias Pater Patriæ. Daniel i det Babyloniske Hoff Jødernes Patron. Propheterne Assessores i Over-Retten, og ellers indtagne i andre Raad. Adspurte af fremmede Konger. Hos Ægypterne et Verdsligt Navn. Døberen Johannes i Herodis Hoff. Cap. 12. Cere-

remonialste og Forenliske Loug affkaffet. Men ey hvad derudi er utile og decorum. Kongerne haver over Externa saa meget at befale, som i det gamle Testamente. Præsternes Vilkaar ere ikke ringere i det ny Testamente. Cap. 13. Christius havde baade Aandelig og Verdslig Myndighed, men brugte ej den sidste. Thi hans Fader havde ikke befalet ham det. Hans Prædikke=Ar vare faae. Hans Skulde ved Ydmynghed og ey ved Herlighed blive vor Saligheds Fyrste. Aflagde dog, hvor det endelig udfordredes, mogle Verdslige Myndigheds Prøver. Cap. 14. Continuation om Christo. Apostlerne maatte ingen Tvang bruge. Kunde og lidet have gieldet. De Tider ere ey lige vore Tider. Apostlerne vare mistænkte som de Hedenske Staters Fiender. Ambassadeurs Embede. Tilhørere nu maa ey ligne sig mod Tilhørere da. De ydmynge sig under Hedningene. Havde dog for dem selv nogen Verdslig Myndigheds Ovelse og Dom. Excommunicatio har Verdslig Straf med sig. Paulus bruger legemlig Haardhed. De har været Fatiges Forstandere. Cap. 15. Bispernes

Dommer-Embede i Constantini, Arcadii, Honorii og Theodosii Tider. Nar-
 sag dertil. Patres. Ambrosius. Augu-
 stinus, Athanasius, Tertullianus. Cap.
 16. Skriftens Exempler burde være nok.
 Hedningene har og i deres Religion havt
 Levninger af Jyderne. Deris Konger
 har giort Præste-Tjenester. Deris Præ-
 ster har haft Verdslig Magt. Cap: 17.
 Religionens og Statens Harmonie. Cle-
 ricus og Laicus. Tilhørere bør og at væ-
 re Geistlige. Præster kunde ikke andet,
 end i mange Ting være Verdslige. Re-
 ligionens og Statens fællis Maximer.
 Cap. 18. Kongens Rett til at udvelge de
 beste Tienere. Exempler derpaa i andre
 Lande. Hos os selv. Continuation om
 Kongens Rett og Myndighed. Cap. 19.
 Rigernis Loug. Undtager ingen fra Ly-
 dighed. Hvorledes den undtager de Geist-
 lige fra Verdsligt. Hvorledes den og
 indtager dem i Verdsligt. Cap. 20. En
 Geistlig Mands Eed. Om Trofsabs Eed
 af ham maa fordris. Den forbinder ham
 og til Verdslig Lydighed. Cap. 21. Bil-
 lighed forhindrer meere end Rett. Det er
 billigt for det gode Kongen gjør os. For
 den

den Nytte vi selv have deraf. For de Privilegier vi ere forlænedede med. Cap. 22. Det er en alleene Justum & Æquum, men end og Pium. Guds Ord er Grunden til al Visdom. End ogsaa til den Politiske. Giver en Konge en god og vis Samvittighed. Samvittigheds Ret. Om der maa dømmes efter acta og probata, eller efter Samvittighed. Efter hvad Form Louge indrettes. Krig føres. Skatter paalegges. Cap. 23, Kierligheds Kald. Til Kierligheds gierninger bør være louglig Kald. Hvo der er begavet, bør tiene andre deraf. Verdslige Gaver bør føres til Nytte. Verden støder sig paa denne ene Gave. Er den ædelste Tieniste, og endskjønt den synes Verdslig, bliver dog Geistlig. Præsterne ere Fædre. Bør ligne Gud i Kierlighed. Cap. 24. Raad af Guds Ord ere en farlige. Geistliges Raad ere en farlige for Staten. En heller for Prædike-Embedet selv. Cap. 25, Aarsagerne til Verdens Mistanke. Den hænger ved fra de Papistiske Tider. Men de Evangeliske ere dennem ulige. Cap. 26. Gendeel Geistlige give selv ond Aarsage, Nogle ere uforsigtige. Andre fordriftige

uden Kald. Endeel føye Verden i det Onde. Andre misbruge saadant Kald til deres egen Billie at fyldestgjøre. Eens Last maa en tilregnes alle. Verden kand selv have Skyld. Cap. 27. Skylden bør en alle Verdslige tilregnes. Men nogles Selv=Kierlighed. Herste=Siuge. Egen=Nyttighed. Avind=Syghed. Πολυπραγμωσύνη. Lærdoms Had. Cap. 28. Hvorledes jeg modsiges. Hver vil i Bibelen finde Forsvar. Der bruges mod de Geistlige først adskillige Skriftens Sprog, 1 Petr. 4, 15. 1 Cor: 7, 20. 2 Thess. 3, 12. 1 Cor: 9, 14. 1 Petr: 5, 2, 3. Luc. 22, 25. Matth. 6, 24. Act. 6, 2. 2 Tim. 2, 4. 2 Cor. 10, 4. Syrach 3, 21-24. Dernest Apostoliske Canones. Nogle Concilia, Patres saasom Tertullianus. Cyprianus, Nazianzenus, Ambrosius, Hieronymus, Synesius, Isidorus, Bernhardus. Saa og yngre Lærde Mænd. Lutherus, Wellerus, Danhawerus, Wandalinus, Qvenstedius, og endelig nogle Ordsprog. Cap. 29. Disse besvares. Og først 1 Petr. 4, 15. dernæst 1 Cor. 7, 20. 2 Thess. 3, 12, 1 Cor. 9, 14. 1 Petr. 5, 2, 3. Luc. 22, 25, Matth. 6, 24, Act. 6, 2. 2 Tim. 2, 4. 2 Cor. 10, 4. Syrach

rach: 3, 21-24. Cap. 30. Videre Besvarelse. Apostoliske Canones Tvifstraadige. Concilium i Epheso forbyder kun abusum. Kysseren strax efter samme Concilium stadfæster dog paa ny og befaler usum. Det Chalcedonensiske Concilium ligesaa. Strax derefter har og en anden Kysser med Bilkaar befalet det samme. Cap. 31. Tertullianus raader fra Verdens Ære: men priser Dydens Ære, Kierlighed og Lydighed. Cyprianus straffer kun de Onde. Gregorius Nazianzenus priser Barmhiertighed. Ambrosius er heller ikke derimod. Hieronymus taler i sær om Munkes-Levnet. Synesius melder kun de impossibilitate Sacerdotii & Domini; men ikke de impossibilitate Sacerdotii & obedientiæ. Isidori første Sprog vedkomer ej denne Materie. Hans andet Sprog ophæver kun onde Sorger. Bernhardus angriber Paven og de Rømerste. Men lod sig selv meget bruge til Verstige Tienister. Cap. 32. Nogle Sprog af Luthero og Lutheri eget Exempel. Wellerus melder kun om de Geistlige ordentlige Kald, og om dem der uden Ordre indbryde i det Verstige. Dannhaverus besvares. Kong Ha-

rald og Patriarken Arsenius undskyldes. Derimod sættes den Anhaltiske Fyrstes Exempel. Dannhaveri egne Ord paa andre Stæder. Wandalinus er ikke hel-
 ler, naar hand nærmere læses, af anden Tanke. Qvensted seer kun paa det Ba-
 velige Misbrug. Calvör gjør Anmerk-
 ning over disse Qvensteds Ord. Cap. 33.
 Ordsprog. Apellis Ord fremføres af Pli-
 nio. Maler-Berk alles Domme under-
 kastet. Apelles beskrivis. Visdom hos
 Ringe. Det andet Ordsprog besvares.
 Straffis af Friedlibio. Det tredie Ord-
 sprog os u-vedkommende. Berket slut-
 tet med en Epilogo.

Sverrig.

Udi Stokholm er trykt Secreterer Ja-
 cob Freses Passions Tanker, eller Be-
 fragtelser over vor velsignede Frelseres
 blodige Pine og Døds Kamp in 4. samt
 nogle Poetiske Samlinger, forfattet af
 samme Secreterer.

Tydskland.

Udi Leipzig er trykt in 8. D. Justi Wes-
 selii Rumpæi, Commentatio critica ad
 libros

libros novi testamenti in genere, in qua de eorum titulo, auctore primario, secundariis, tum in genere, tum in specie, Chronologia, Authentia, Pseudevangeliis, Evangelistarum insignibus, apostolorum scriptis tum genuinis, tum spuris, Christo item & Mariæ suppositis, materia ex qua, forma five sensu atque stilo, fine, divisione, dispositionis ordine ejusq; ratione. Epistolis Catholicis, distinctionibus veterum ac recentiorum, versibus eorumque auctore, interpunctionibus, pericopis Evangelicis & Apostolicis, canone ejusdemque auctore, libris *ἀντιλεγόμεναις*, Codicibus Authographis & Apographicis, Manuscriptis & typis impressis, variantibus lectionibus, versionibus & commentatoribus, fusius agitur.

Sammesteds er ferdig trykt den 3de Tomus af Hov-Raads Menkens Scriptores rerum German. & Saxon. samme er meget vigtigere end de 2de foregaaende Deele, i det Author med Kongens af Polens Tilladelse har af det Chur-Saxiske Archiv i Dresden faaet mange hidtil ubekandte dog vigtige gamle

Krøniker og Efterretninger i sær om Meissen og Tyringen, af hvilke hart ad intet hidtil er trykt. Dertil føyes et fuldstændigt Register over alle 3 Deelene.

Udi Franckforth bliver trykt ved Subscription B. Dn. Wolfgangi Adami Lauterbachii Jc. Antecessoris quondam celeberrimi in Academia Tübingensi, & Serenissimi Ducis Würtembergici Consiliarii Status Intimi & Consistorii Ecclesiastici Directoris &c. &c. Consilia & Responsa maximam partem decisiva in causis civilibus consistorialibus publicis nec non criminalibus & feudalibus, opus in quatuor Tomos distributum ab Orbe erudito jam dudum expetitur nunc expeditum cum Elencho generali summaris ut & Indice rerum ac Verborum locupletissimo cuius parti specialiter annexo accurante nepote Adamo Friderico Lauterbachio Jc. & Consiliario Badeno-Durlacensis Aulæ & Regiminis, Francofurti & Giessæ apud Joh. Philipp. Krieger & Reinhard Eustach. Möller. A. MDCCXXX. Editor som har gjort sig den lærde Verden for længst bekendt ved sine Forsædres udgivne Skrifter, giver sig

fig ey liden Møje med at indrette dette Bærk, da hand over hver consilium og responsum med stor Flid har sat Argumenta og Summarier, og efterseet alle Allegata. Bærket trykkes i 4 Vol. og er Prænumerationen en general 12 gl.

Udi Breslau er udkommen den 2den Tomus af Scriptorum rerum Silesiacarum, og iblandt andre Monumenta findes derudi de længe forventede Annales Silesiæ ab origine gentis usque ad Imperatorem Rudolphum. 2. udarbejdede af den berømte Nicolao Hepelio ab Hennenfeld, hvis Silesiographia & Breslographica med mange Additamentis ere udgivne af Abbed Fibiger.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er trykt i afvigte Aar in 9. Natuerlyke Historie van de Conchenille beweezen met Authentique Documenten. Til denne Samling har et Beddemaal imellem Mr. Ruuschern og en af hans Venner, givet Anledning, i det den første har holdt Cochenille for et Dyr, og den anden for en Frugt af et Træ. Mr. Ruuschern har til den Ende skrevet derom til en
sin

sin Ven udi Porto St. Maria, at hand
 vilde lade sin Søn som havde for at rey-
 se til Nye Spanien, derover indhente
 tilstrekkelige Bidnesbyrd og Attestata.
 Samme har saa snart hand kom til Me-
 xico skrevet til Antiquero, Hoved=Sta-
 den i Biskops=Dommet Oxkeia i nye
 Spanien, hvor den største Handel dri-
 ves med Cochenille, hvor og mange Bid-
 ner med ald muelig Omhyggelighed der-
 over ere afhørte, og deres Bidne udfædt,
 som i denne Samling findes paa Spansk
 Hollandsk og Fransk. Denne Bog som
 i Mexico skulde synes latterlig, efterdi
 dessøn Indhold er og Børn bekiendt,
 maae med langt andre Dyne ansees af
 Europæerne, som herudi finde en Splin-
 ternye Underretning om Cochenillen i
 sig selv, Methoden til at opdrage dem at
 føde, og samle dem, samt døde og føre
 dem til Nytte. Cochenillen er ellers i
 sig selv et lidet Dyr som løber og søger
 sin Næring, avler Unger, som ej er
 større end Spizen af en Knappenaal, de
 haver Dye, Snabel, Føder og Kløer,
 de forandre sig ikke som Silke=Orme,
 men bringe deres Unger levendes frem,

og naar de vorder fuldkommen store saa ligne de i Størelsen og Farve en Orm som Latinerne kalde Ricinus. Author fortæller, hvorledes disse Orme skyttes og opdrages, hvorledes de samles og dødes, og er at agte, at derom findes en heel Articul udi Lemeris Dictionnaire des drogues simples.

Engelland.

Udi London haver Mess. Knaptons la-
det trykke en nye Edition til en Sam-
ling af de merkverdige længsvarige og
vidtløftige Rejser udi 4 Vol. in 4. Udi
samme findes Dampiers Rejse om Ver-
den. Ligeledes 2 Lionel Vaters Rejser,
samt en Historie over hvis ham under
de lærde Americaner er beegnet, og en
egen Beskrivelse over alle af ham igien-
nemreysede Lande. 3. En Rejse omkring
Verden, hvori beskrives Dampiers For-
retninger og Idretter i Syd-Søen,
samt W. Funnels Rejse til Mexico. 4.
Capitain Cowlejs Rejse omkring Verden.
5. Capitain Varps Rejse til Darien, og
hans Tilfælde i Syd-Søen. 6. Capi-
tain Woods Rejse til den Magellani-
ske Stræde. 7. Mr. Roberts Tilfælde

under Søe=Røverne i Sallee, og hans
 Beskrivelse over Derne i Archi=Be=
 lago.

Nye Bøger.

Biblia Hebraica accentuata, five Codicis
 Hebræi accentuum Radiis collustrati
 ultra bis mille specimina, quibus ve=
 xatissima loca, reliqua Hermeneusi
 non neglecta, nodis solvuntur, cum
 Dissertationibus &c. Opera & curis G.
 Ch. Dachselii, cum præfatione Dey=
 lingii 4.

Scriptorum de Rebus Marchiæ Bran=
 denburgicis maxime celebrium Nic.
 Leuthingeri, nec non Zach. Garcæi,
 commentarii desideratissimi, in unum
 volumen collecti; præmissis Vita & fa=

tis utriusque auctoris, cum præfatio=

ne J. G. Kranfii, 4.
 Jacobi Voorda, Icti, ad Legem Falcidiara
 commentarius, quo multa Juris Justi=

nianei loca exponuntur, illustrantur,
 emendantur, vindicantur. Accedit
 ejusdem dissertatio de Legato Parti=

tionis, 8.

Søve Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

14.

Den 6 Aprill 1730.

DANEMARK.

Von Laffon,

Med dette Raaben er Oluf von Laffon søn til Bustrop, da hand den 16 Januarii 1703. i Adelsstanden blev optagen af vores nu regierende allernaadigste Konge, benaadet. 1717. indlod hand sig i Egtteskab med Conferentz Raad og General Procureur Johan Worms Daatter, Frøiken Magdalene Jacobine Worm, i hvilket Egtteskab er fød en Søn Johan Peter von Laffon.

udi

Udi Mr. Höpfners Officin er nyliq vaa
 nye oplagt et forhen 1689. af Hans Bel-
 ædle Bel-ærværdighed Mag. Jacob Hum-
 mer, Sogne-Præst til Hollænder Byens
 Meez

Meenighed paa gammel Timgaer udgivne Skrift, kaldet Jacobs Strid med Engelen, trykt in 4. hvortil er sønet en Afkeeds-Prædiken, holden i det Hollandske Sprog for den Hollandske Meenighed i Holmens Kirke 1695 den 20 Nov. af samme Author, som var samme Meenigheds første Præst, og forestoed den troeligen i 9 Aar, men nu efter gode Benners Begiering i Dansk oversatt.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er udkommen følgende Ode:

L'AMOUR PROFANE.

O Toi, qu'on adore à Cythere,
 Implacable ennemi des plaisirs innocens,
 Toi dont l'impetueulé Mere,
 Naquit dans les flots mugissans;
 Je veux de tes forfaits retracer la peinture,
 Faire rougir la terre, effrayer la Nature.
 Ce n'est point Apollon que j'implore aujourd'hui;
 C'est vous, sage Pallas, c'est vous, chaste Diane,

Soyez contre l'Amour Profane,
Mon Apollon & mon appuy.

Quel Monstre, assemblage bizarre,
De vices l'un par l'autre à l'envi combattus:

Fier & soumis, humain barbare,
C'est peu, que de fausses vertus;

Naif, aimable enfant, les jeux, les ris, les
graces,

Volent autour de lui, sèment de fleurs
ses traces;

Ses dédains affectez irritent nos desirs;
Bientôt tout disparoit, & les fleurs se flétrissent,

Avec elles s'évanouissent
Et nôtre espoir & nos plaisirs.

Avec adresse il s'infinue,

Tantôt sous les dehors d'une noble pitié,
Tantôt il échape à la vue

Sous les voiles de l'amitié;

Mais amitié perfide, & pitié sacrilege,
La raison contre lui n'a point de privilège,

Ses pieds audacieux foulent les plus
saints droits,

Themis & ses arrêts, la Patrie & ses lar-
mes

En

En vains'oposent à ses armes,
L'horreur consacre ses exploits.

Que vois-je? c'est son temple, il s'ou-
vre,

Quel temple, quels autels, quels Pré-
tres odieux,

Quels objets mon œil y découvre!

La mollesse regne en ces lieux.

Les reraords dévorans, fruits du plai-
sir perfide,

Les aveugles soupçons dont l'erreur est
le guide,

Le desespoir, la rage & les pales soucis:

Tels de ce temple impur font les affreux
Ministres.

Et c'est sur ces debris finistres

Que le Dieu du Temple est assis.

Ces murs, immortelles archives,

De la Rive Athlantique aux bords ou naît
le jour,

M'offrent des peintures naïves,

Des vains triomphes de l'Amour,

Il attache à son Char les Dieux, les Rois,
les Sages,

Portraits humilians; les plus fermes cou-
rages,

Languissent dans les bras d'un indigne
 repos.

Tout tremble au nom d'Alcide, il tremble
 aux pieds d'Omphale;

Amour, ta puissance fatale,

Change en esclaves les Heros.

Dans ce superbe Mausolée

Cleopatre renferme un Amant mal-
 heureux,

- Une passion dereglée

Les perd, les réunit tous deux.

Quel état, quels revers, est-ce là ce grand
 Homme,

Qui jadis dans ses mains tenoit le fort de
 Rome?

Vaincu, percé de coups, & fuyant ses
 vainqueurs,

Romain, honteux de l'être, esclave d'une
 Reine,

Il meurt accablé sous sa chaîne,

Et trop indigne de nos pleurs.

Je vois des tableaux plus tragiques;

Meurtres, poisons, fureurs, horribles at-
 tentats,

Maux publics, crimes domestiques,

- Ruine des puissans Etats.

Ilion, tu n'es plus, un vaste amas de
 cendre

Couvre les murs pompeux que baignoit
le Scamandre.

L'Amour s'en applaudit, triomphe dans
les airs,

Et marquant son transport par un batte-
ment d'ailes,

Il pousse au loin les étincelles

D'un feu qu'ont vomé les enfers.

Ces étincelles dispersées

Allument en cent lieux de longs embra-
semens;

Combien de Villes renversées

En font de tristes monumens!

Ici de ces Captifs l'Amour peint les sup-
plices;

Il trouve dans leurs maux de barbares
délices;

Une honteuse mort termine leurs re-
grets:

Mirra, Phedre, Biblis deviennent les vi-
ctimes

De leurs flammes illegitimes;

Quel Sort cruel! mais quels forfaits!

Sortons de ce séjour funeste,

Du Monstre qui l'habite évitons les trans-
ports,

Fuyons; la colere céleste

Assemble sur lui ses trefors,
 Elle ouvre sous ses pas des abimes de
 flammes;
 Mortels, que la vertu regne seule en vos
 ames:
 Ah! craignez d'en ternir jamais la pu-
 reté;
 Gardez-vous d'avilir par d'indignes
 hommages
 Les plus respectables images
 De l'auguste Divinité.

LA CHARITÉ ROMAINE.

Poëme.

Vous, qui savez si bien imiter la Na-
 ture,
 Rivale ensemble & Sœur de l'aimable
 Peinture,
 Savante Poësie, en ce sujet nouveau,
 Egalez, s'il se peut, l'adresse du Pin-
 ceau;
 Ce sujet embelli par des couleurs fidel-
 les,
 Vrai Chef-d'œuvre de l'Art, des moder-
 nes Apelles,
 Est connu sur la toile en cent Climats
 divers,
 Ren-

Rendez-le plus fameux par de sublimes
vers ;

La toile parle à l'œil, mais vous parlez à
l'ame ;

Vous m'inspirez ; cedons à l'ardeur qui
m'enflamme.

Les Decemvirs regnoient & le crime a-
vec eux ;

Ces Tirans enyvrez du sang des malheu-
reux

Sous leur injustes loix opprimoient l'in-
nocence.

Appius unissoit à sa vaste puissance
Ce fordide interêt & ces penchans per-

vers
Qui l'ont enfin rendu l'horreur de l'uni-

vers,
Cimon, fameux Guerrier, issu d'Ayeux

illustres,
Et qui comptoit alors plus que quator-

ze lustres,
Sincere en ses discours, austere dans ses

mœurs,
De l'inique Appius excita les fureurs ;

Ce Tiran veut le perdre, & suivant sa
maxime,

Qu'un innocent, qu'on hait, ne peut être
sans crime,

Il accule Cimon; ce Heros chargé d'ans,
Et dont mille lauriers ornoient les che-
veux blancs,

Traîne dans les cachots les restes d'une
vie,

Qui bientôt par la faim lui doit être ra-
vie;

C'est l'ordre d'Appius, qu'avec soin ren-
fermé

Par un supplice lent il meure consumé.
Tout le quitte & le fuit, une Fille lui
reste;

Elle mettoit au jour en ce moment fu-
nefte

Un Fils, que de son lait elle vouloit nour-
rir;

Que faire, dit Sylvie, à qui des deux
m'offrir ?

Mon Pere meurt sans moi, sans moi mon
Fils peut vivre;

Cedons à mon devoir; il parle; il faut le
suivre;

Allons trouver mon Pere, & de ses tri-
stes jours

Tachons avec mon lait de prolonger le
cours.

Aux

Aux pieds des Decemvirs, les yeux baig-
nez de larmes,

Elle fait pour un Pere exprimer ses allar-
mes;

Ah! dit-elle, souffrez que j'expire avec
lui,

Ou que j'aïlle ou moins partager son en-
nui;

Ne me refusez pas cette faveur legere,
Que sans peine obtiendrait une vile é-
trangere;

l'ose vous en prier au nom de tous les
Dieux,

Par vos sacrez genoux, par vos nobles
ayeux...

Ses pleurs disent le reste; Appius a l'au-
dace

De lui faire acheter une si foible grace;
L'or seul lui peut ouvrir ces antres creux

& surds
Qu'une Garde farouche environne tou-
jours.

Les Soldats cependant examinent Syl-
vie,

Et l'ordre étoit donné de lui trancher la
vie,

Si

Si sur elle on trouvoit les moindres ali-
mens ;

On fuit avec rigueur ces durs comman-
demens ;

Vaines précautions ; cette avide co-
horte

Nelui fauroit ravir le secours qu'elle ap-
porte.

Dans un lieu souterrain, solitaire reduit
Qu'habitent la misere & l'horreur de la
nuit,

Cimon nud sur la terre, épuisé sous ses
chaines,

Sans se plaindre, attendoit le terme de ses
peines ;

Il entend tout à coup les portes s'en-
trouvir ;

Tranquille, plein de joye, il s'apprête à
mourir,

Il croit voir ses bourreaux ; il croit que
le fer brille.

Quelle surprise, ô Dieux ! il apperçoit sa
Fille.

Elle pousse un grand cris ; mon Pere est-
ce donc vous ?

Dit Sylvie, en tombant sans force à ses
genoux.

Son

Son Pere la releve, en les bras il la presse.

Grands Dieux! quel jour mêlé d'horreur
& d'alegresse!

Ma Fille, lui dit-il, ma Fille, unique espoir
D'un Pere qui craignoit de ne te plus re-

voir,
Ma Fille, quel dessein jusqu'en ces lieux t'

amene?

Celui de retarder vôtre perte certaine,
Répond-elle à son Pere, & découvrant

son sein,
Voilà ce qui m'amene; apprenez mon

dessein,
Contre vos ennemis je ne puis vous de-

fendre;
Je leur offre mon sang, s'ils veulent le ré-

pandre;
Mais je perdrais ma mort en ne vous sau-

vant pas;
Je vis pour empêcher vôtre injuste tré-

pas;
Vôtre sang le plus pur a formé dans mes

veines
Ce lait, que je vous rends pour adoucir

vos peines;
Abregeons des discours qu'on pouroit

remarquer,
C'est

C'est par les seuls effets que je dois m'ex-
pliquer.

Le Pere à ce discours pleure, gémit sur
elle,

Eleve jusqu'aux Cieux son amitié fidelle,
S'approche, boit; deja cette douce li-
queur

De ses sens affoiblis ranime la vigueur,
Et de ce lait tout pur les ondes jaillissantes
Colorent du Vieillard les levres pallissan-
tes;

Sa Fille du tombeau vient de le rappeler,
Et la Parque pour lui trouve encore à
filer.

C'est ainsi chaque jour que la tendre Syl-
vie

D'un Pere malheureux fait prolonger la
vie;

Appius est surpris qu'un Vieillard sans
secours

N'en ait pas terminé le déplorable cours.
On veille, on examine, on apprend l'arti-
fice;

Appius le fait, change, & lui devient
propice;

Cet exemple le frappe, & son cœur cor-
rompu

Tout barbare qu'il est, admire la vertu.

Cimon revoit le jour qu'il ne doit qu'à sa

Fille:

Mais à peine à ses yeux le premier rayon
brille

Qu'ébloui tout à coup de cet éclat
nouveau,

Sortant de sa prison, il descend au Tom-
beau;

Et bientôt sur ses pas sa Fille généreuse
Va voir du Styx affreux la rive ténébreuse.

Un pompeux Monument pour eux est
elevé,

Le tems jusques à nous n'a pas conserve;
Mais leurs noms sont écrits au Temple

de Mémoire,
Et sur le tems jaloux remportent la vi-

ctoire.

Franferige.

Udi Paris er trykt i afvigte Aar 2de
vigtige Medicinske Tractater, den første
Dissertatio Physiologica de Respiratione.
Auctore Hugone Gourraigne, Doctore
Medico, & in Monspeliensium Medico-
rum Academia Vice-Professore. Au-
thor afhandler denne Materie med egen
Flid, beskriver meget nøje alle Organa af
Respirationen, og viser deraf, at Ande-
dragelsen skeer mechanisk. Den første

Deel undersøger Luftens Indgang i Lun-
 gen, hvilket mand kalder Inspirationem,
 og den anden behandler Luftens udgang,
 hvilken mand kalder Expirationem.
 Hand har proberet sine Posita med man-
 ge Experimenta, som hand i sær har be-
 viiset paa Hunde, hvilke hand levendes
 har ladet opskiere. Den anden kaldes
 Qvæstio Medica Cardinalitiis Disputatio-
 nibus mane discutienda, in scholis Medi-
 corum die Jovis septima Aprilis 1729. M.
 Franc. Picoté de Bellestre, Doctore Medi-
 co Præfide. An Aqva vitæ, Aqva mortis?
 Proponebat Parisiis Ludov. Petr. le Hoc,
 Rothomagus, Baccalaureus Medicus.
 Author forkaster som en u=nyttig og ska-
 delig Ting det saa kaldede Aqva vitæ, og
 viser at dessens Brug i sær, om den er u=
 maadelig, forarsager stor Sygdom, ja
 fører ofte en alt for tilig Død med sig.
 Vil mand gøde en Kat eller en Hund et
 fuldt Glas Brændeviin i Halsen, bliver
 de ligesom rasende deraf og døer strax.
 Den berømte Patin plejede at sige, Aqva-
 vit er et slags Vand, som opholder deres
 Liv der haver samme at selge, men beta-
 ger dem, som samme nyde, deres for Ti-
 den.

Søne Tidender

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

15.

Den 13 April 1730.

DANMÆRK.

Pelinus,

Skjoldet deeles udi 2de lige Triangler ved tvende fra øverst til nederst paa skat igiennemgaaende Skærfer, hvoraf det øverste er blaat og det nederste guld, i den øverste Triangel sees en Enhjørning udi Guld Felt, og i den nederste en hvid Thrane i blaae Felt, paa Hielmen tvende udstrakte hvide Trane Vingler.

B

Endss

Tyskland.

Udi det i Hamborg trykte og af Doct. Fabritio udgivne Centifolio Lutherano ere med indrykte de tvende Spaadomme om den ved Luthero skeede Reformation som Mathias Flacius uden at neyne Tiden eller Stæden, har ladet hver for sig trykke in 8. hvilke ere megetielden at see, og derfor her indføres. Det første er taget af en gammel Codex i det Hilsfeldtske Bibliothech, og fører til Titel:

PROPHEZIA

de Politicorum & Ecclesiasticorum
Certaminum Eventu

Seqvitur PROPHEZIA Sybillæ per versus.

B. studium pendet, I. tota damnificatur.

Qvod transibit ad A. sed F. ditabitur inde.
Bononiæ crux alba ruet bis strage secuta.

Tertia crux rubea corruet ense gravi.

Mel apes perdet, pueros sensu fatuata.

Hæc faciunt opera Gallus, bos, crux, leo,

spata,

Urbs bona fiet ager, & nidus philosophiæ.

Con-

Congeries lapidum, fertilitasque fames,
Lux erit obscura, dominans ancillaque
gaudens,

Lugens, pax guerra, sordida cauda ca-
put.

Exilium passim terram capient & habebunt
In brachio forti, reliqui tunc pace care-
bunt.

Tunc cadet Ecclesia fantastica, veraque
stabit.

Post longum tempus pietas miseros re-
vocabit.

Et tunc tranquillæ stabunt partes simul
illæ.

Crescent urbs, villæ, notat hæc doctrina
Sibillæ.

Den anden skal herrøre fra S. Hilde-
gardis, lydende som følger:

PROPHETIA.

S. Hildegardis de ruina Papæ & piæ Ec-
clesiæ reformatione post Imperii in-
clinationem sequutura.

Concilium, scribit Hildegardis virgo
sancta, quod sicut fides per multa cur-
ricula dierum ad excelsa sanctitatis, ve-
lut per scalas ascendit: ita in diebus mu-

liebris levitatis, quasi per quosdam descendens à justitia & honestate à sui rectitudine inclinabitur: quia radix iniquitatis & oblivio justitiæ & inhonestatis squalor sunt exortæ. Et subdit: In illis autem diebus Imperatores Romanorum à sua fortitudine, quæ Imperium strenue rexerunt, descendent, & imbecilles fient. Quapropter multi Reges & Principes cum Romano Imperio in defectum dispargentur: & quisque populus Regem sibi constituet, cui obediet.

Et postquam Imperiale Sceptrum hoc modo divisum fuerit, nec recuperari poterit, tunc etiam insula Apostolici honoris dividetur, quia nulla religio in Apostolico ordine invenietur: & ea propter dignitatem illius nominis vilipendent, aliosque sibi viros & Archiepiscopos præficient. Ità etiam ut Apostolicus eo tempore ex diminutione honoris vix Romam & pauca adjacentia sub insula habeat, Hæc autem ex parte per bellorum incurfionem evenient: ex parte per commune Concilium & consensum spiritualium & secularium personarum: Tunc justitia in sua rectitudine stabit

stabit. Ita ut in diebus illis, homines ad antiquas consuetudines & disciplinas antiquorum hominum honeste se convertent & eas observabunt sicut antiqui. (id est, antiqva forma Ecclesiæ restituetur,) Concordat Glossa 2. ad Thessal. 2. de illa discessione ab Imperio & Ecclesia. Et Glossa super Daniele de bestia 10. habente cornua, dicit imperium in 10. regna dividendum.

Ex sylvæ locorum communium HENRICHITOKEN, olim ante annos 130. Canonici Magdeburgensis, ad verbum.

Udi Bremen er trykt 1729. in 8. John Duglafs, berühmten Chirurghi zu London und Mitglieds der Königl. Englischen Societät, Verhandlung einer neuen Methode, so von ihm zu erst practiciret worden, den so genannten Apparatum Album ins Werck zu richten, worin aus der Erfahrung und durch zulänaliche Raisons bewiesen wird, das diese Manier, den Stein aus der Blase zu ziehen, wegen weniger Gefahr, womit sie begleitet, und kurzer Zeit, so dazu erfordert wird, wie auch verschiedener wichtigen Zufälle halber, so dabey vermieden werden, und

sonst bey dem Steinschneiden vorzufallen pflegen, die übrige jetziger Zeit gebräuchliche Arten der Lithotomie weit übertreffe. Aus dem Englischen ins Deutsche übersetzt, mit einer Vorrede, Supplemento und verschiedenen Anmerkungen vermehret. Herausgegeben durch Joh. Timme, M. D. & Practicum Bremensem.

Udi Leipzig er trykt i afvigte Aar Philipp Friderici Hane, Histor. Eccles. & Prof. Publ. Ord. Colleg. Phil. p. t. Decani, atq; Acad. Kilon. h. a. Pro-Rectoris, Historia Sacrorum à B. Luthero Emendatorium, à suis initiis ad religiosæ profanæque pacificationis Augustanæ ævum deducta, ac ita methodicè concinnata, ut recitationibus Academicis longè commodius adhiberi, ususque ejus pragmaticus inde ad quoscunq; studiorum cultores redundare possit. Author giør med dette Skrifts publication en begyndelse af en udi hin anden hengende Kirke-Historie over det nye Testamente, og alt saa og med at fyldestgiøre sit Løfte, da hand for nogle Aar siden i Hamborg lod trykke et Udkast hvorledes Kirke-Historien
hos

hos Protestanterne burde indrettes, og var at sette paa en bedre Foed, under den Titul: Consilium de studio Historiæ Ecclesiasticæ apud Protestantes nostrates per commentarios perpetuos & paulo pleniores à se concinnandos, fontesque hujus studii genuinos recludendos, promovendo, amplificandoque. Udi samme har hand viist hvorledes Kirke-Historien hos Religions-Forvanterne, i sær Lutheranerne udseer, og til hvad stor Guldkommenhed den var stegen, samt hvad endnu paa den var at udsette. Hand declarerer, at Lutheranerne udi denne Deel af Videnskaberne sig fornemmelig have signaliseret, men derhos maa hand dog tilstaae, at derved endnu findes nogen Mangel, thi i sær fejle os en fuldstændig Sammenheng af Kirke-Historien, paa hvilken Kortholt, Schmidt og Ittigius have søgt at raade Boed, men over de mange derved mødende Vanskeligheder have de ey dermed kunde trengge igienem. Hvad det gamle Testaments Kirke-Historie angaar, da har mand Aarsag at være fornøjet med hvis Joh. Christian Lang, Wigleben og Nehrings der i

have skrevet, og i jar med Buddei fuldstendige og accurate Bock, som hand kalder *Historia Veteris Testamenti*. og hvoraf vi allerede have 3 Editioner, men i det nye Testamentes Historie er ej endnu noget fuldstendigt udkommen, dets Aarsag har Author paataget sig dette Arbejde, som hand har villet afhandle udi 5 Tome, hvoraf den første skal indbefatte *Historiam Ecclesiae à Christo nato ad conversionem Constantini M.* Den anden à *Constantino M. ad Imperium Caroli M.* Udi den 3die à *Carolo M. usque ad Reformationem Lutheri.* I den fjerde *Reformationem Lutheri & sequens ad pacem usque Westphalicam tempus.* I den 5te *Historiam Ecclesiae à pace Westphalica ad praesens ævum.* Hand har gjort Begyndelse af dette Bock med den 4de Tome af de Aarsager, som hand i Fortalen har andraget. Samme er inddeelt i 3 Deele, og indeholder heele Reformationens Historien. Den første Deel kalder hand *Parascevasticam*, i det første Capittel gaaer hand de beste Fontes og Subsidia til denne Historie, og giver Seckendorffs *Commentario*, til hvis Forsatning P.

Maimbörg haver givet den første Andledning, Fortrinnet. Rest efter samme roser Author dem, som have forferdiget de offentlige Acter, og de Skribentere, som have levet paa de Tider, der vel ikke af Forset have behandlet Kirke-Historien, dog ved Lejlighed indrykket en stor Deel hid hen hørende. I det andet Capitel betragter Author Statum Orbis Politici circa ipsum Reformationis ævum, og giver os en accurat Beskrivelse om de paa den Tid levende Keysere, Konger, Churførster og Førster. I det 3die Cap. viser hand Rei literariæ da værende Tilstand. I den anden deel af Bøket, som kaldes Exegetica, forekommer Hoved-Materien. I det 1ste Capitel findes Begyndelsen af Reformationen indtil de 1521 holdne Comitua Wormatiensia, i det andet samens Fremgang til den 1530 overleverte Ausborgiske Confession, i det 3die Kirke-Historien fra Comitua Augustanis til Lutheri 1546 paafuldte Død, og endelig udi det 4de hvis som er foreløben til den saa kaldede Pacem religiosam 1555. Den 3die deel af denne Tome kaldes af Authore Pragmatica, og medde-

ler 3 lærde Specimina, nemlig i en The-
 ologisk Afhandling ved Præsternes igien
 tilladte Giftermaal, til det andet et styk-
 ke af Jure publico de Principe Protestante
 dessen Oprindelse, Navn, Rettigheder og
 Prærogativer, til det 3die Mercurini Ar-
 borei de Gattinara Ihukommelse, som
 var Geheime-Raad hos Kæyser Carl den
 5te, og har ey lidet hiulpen i Religions-
 Verket, samme er fød midt udi det 15
 Seculo, nemlig 1465 til Gattinara i det
 Piemontesiske, og efter at have lagt
 Grundvolden til sin Lykke udi Hertugens
 af Savoyen og Maximiliani af Burgun-
 dien Tjeniste, blev hand af Kæyser Carl
 den 5te antaget til at være hans Gehei-
 me-Raad og Ober-Cantzler, i hvilket
 Embede hand har viist sig meget genegen
 for Protestanterne, saa at hand af Luthe-
 ro selv var meget afholden, hand blev si-
 den Cardinal, og hans Opførsel, da Kæy-
 ser Carl V. og Pave Clemens VII. vare
 samlede i Bononien, fortiener i sær at læ-
 ses. Mand kand ikke andet end fatte i
 almindelighed en god Idée om dette
 Skrift, da saa mange andre af Authore
 udgivne Skrifter forlængst have vundet
 om

om hans Lærdom og Dexteritet, hvilke
Skrifter herved til Læserens Fornøielse
opregnes.

1. De methodo studii Philosophici facili
omnibus atqve plana Disput. Jen. 1718.
habita; recusa in Tentam. Philos. E-
lect. n. II.
2. Leben und Thaten Ignatii Lojolæ, aus
Jesuitischen Scribenten entworffen,
und mit einer Critique versehen. Rost.
1721. in 8. & ibid. recus. 1725.
3. Antiquitatum Mecklenburg. Speci-
men de Episcopis in his terris primiti-
vis Disp. Rost. hab. 1721.
4. De Jure & obligatione cognoscendi
veritatem. Disp. ibid. eod. loco hab.;
und nun wieder aufgelegt, in Tentam.
P. n. III.
5. Annalium Mecklenb. oder Jahr=Re-
gister von den Geschichten der Gelehr-
ten in Mecklenburg, A. 1722. 8.
6. Idem, ad 1722. wozu auch Hr. M. Det-
harding damahls einigen Beitrag ge-
than, 1723. 8.
7. Entwurff von den auswärtigen be-
rühmten und wohlverdienten Meck-
lenburgern, in einer Gratulation an
Sr.

7. **St. Magnif. Herrn Burgermeister Sa-**
ber, Rost. 1722. Fol.
8. **Principia Philosophiæ, s. doctrina de**
anima humana. Disput. pro loco Kilon.
 1723. recusa in Tentam. Ph. n. 1.
9. **Ratio Prælectionum in Philosophiam,**
historiam & literas elegantiores, Ki-
lon. 1723: 4.
10. **Commentat. Acad. de ingeniis gen-**
tium Borealium Philosophicis, aliqvot
Disput. exhibita Kilon. 1724. 4. recusa
in Tentam. P. II. IV.
11. **De Conciliis Lateranensibus, Disput.**
Kilon. 1726. habita 4.
12. **Consilium de studio histor. Ecclesiast.**
inter Protestantes promovendo. Hamb.
 1727. 4. jam loco præfat. in histor. sac.
 emend. recus.
13. **Die durch Lutheri Reformation wi-**
der hergestellte Briesler=Che. Kiel 1727
 4. nunc è vers. Lat. in Hist. Sac. emend.
 P. III.
14. **Memoria Mercurini Gattinaræ reno-**
vata, Disp. Kil. 1728. hab. nunc & in P.
III. hist. sac. emend. rec.
15. **De sacrorum Christianorum in Cim-**
bria primordiis, Disput. inaug. auct.
Christ.

- Christ. Kortholto, Jun. sub ejus præsid.
habita Kilon. 1728.
16. Gedencmaal von der Glückseligkeit
und algemeinen Freude Eimbriens,
bey der Geburt und Kirchgang der
Herzogin, Kiel 1728. Fol.
17. Tentam. Philos. Eelect. Rost. & Lips.
1729. 4.

Nederlandene.

Udi Utrecht er trykt Joh. Hartm. Degneri, Med. Doct. & Acad. Nat. Cur. Coll. Dissertatio Physica de Turfis, sistens historiam naturalem cespitum combustibilium, qui in multis Europæ regionibus & præcipue in Hollandia reperiuntur, ac ligni loco usurpantur. Samme er udkommen i afvigte Aar in 8. Vel har mand forhen om denne Materie Mag. Scokii Tractat de Turfis, men den er meget rar, og indeholder allehaande Ting, som ey høre til Sagen, derimod har D. Degner søgt at afhandle denne Materie grundig og udferlig.

Engelland.

Udi London seer mand trykt følgende:

In-

*Inscriptio Monumenti Sepulchralis GEORGII
HOOPERI, Episcopi Angli.*

In hoc Sacrario cineres suos reqviescere
voluit

Reverendus admodum Præsul

GEORGIUS HOOPERUS, S. T. P.

Magnum Ecclesiæ Anglicanæ Decus;

Scientias qvippe maxime reconditas,

Mathesin universam

Antiquitates patrias exterarqve

Linguas pæne omnes, qvotqvot aut Ori-
ens protulit aut Occidens,

Jus civile, municipale, canonicum,

Elegantiorum literarum venustate tem-
peraverat.

Theologiam vero

Affidua Sacri Codicis & primævorum
lectione,

Quasi alias omnes scientias ignorare
maluisset,

Totam penitus hauserat,

Saniora haud dubie amplexus.

Summo tamen eruditionis amore in-
census

Non ita studiis se totum tradidit,

Ut arduis negotiis impar

Aut hominum ignarus,

Aut

Aut difficilis, inconcinnus, asper eva-
deret.

Inerat enim illi

Comitate aulis principum digna
Christiana simplicitas condita,
Ingenium non ad litteras magis
Quam ad res gerendas habile & versatile:

Mira in conciliandis sibi hominibus
solertia

Sed animarum saluti unice intenta.

Ita cum artes doctrinasque longe diffitas
conjungeret

Summisque honoribus par

Nullam unquam ambiret,

Aditum sibi ad famam eximiam

Ad primarios tam in republica, quam
in ecclesia Viros,

Ad Reginarum denique pientissimarum
Mariæ & Annæ patrocinium

Virtute sola patefecit.

Itaque ab illa Decanatu Cantuariensi,

Ab hac infula primo Sanct-Asaphensi;

Deinde Bathono Wellensi ornatus est.

Quo in munere amplissimo

Cum gregi suo fideliter invigilaret

Inopes occulto plerumque munificentia
fonte

Sed

Sed perenni, ubere, late fluenti reficeret,
 Presbyteros suos indulgentia paterna
 illi foveret,

Impigerrimos quosq; etiam ruri latentes
 In lucem & splendorem nec opinan-
 tes evocaret,

Bonorum omnium amorem & obser-
 vantiam meriuit,

Posteris morum exemplar pulcherri-
 mum reliquit.

Obiit VI. Septembr. A. D. MDCCXXVII.
 Ætatis LXXXVII.

Frankerige.

Udi Paris er trykt 1729 in 4: *Traité de la Methode d'observer exactement sur Mer la hauteur des Astres.* Piece, qui a remporté le prix proposé par l'Academie Royale des Sciences, pour l'année 1729, par M. Bouguer, Professeur Royale.

Not er sammesteds udkommen in 4to *Refutation d'un systéme imaginé par un Philosophe Cartésien, qui a prétendu démontrer Geometriquement la possibilité de la presence réelle: par M. David Ecclesiastique.*

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

16.

Den 20 Aprill 1730.

DANNEMARK.

Lelius.

Med det anførte Naaben ere af Vos
Hes allernaadigste Konge de tven-
de Brødre Mouritz Koning Lelius til
Nørre Ullerupgaard og Morten Lelius
til Sønder Ullerupgaard udi Thye i
Nørre Jylland benaadede, da de den
4 Martii 1704 i Adels-standen ere op-
tagne.

Indst.

Indsland.

Udi Leipzig er nylig trovdt: Kurbæzeigte
 te Structur des gantzen Welt-Gebäudes,
 nach seinen vornehmsten Theilen und
 Glics.

Gliedern, nebst beygefügter Erläuterung und kurz formirten Principiis, nach welchen die Copernicanische Meinung, daß die Sonne das Centrum und unbeweglich, hingegen die Erde beweglich und um die Sonne lauffe, gründlich untersucht und widerleget, hingegen die alte Meinung, daß die Erde unbeweglich und die Sonne noch jetho wie vor Alters um selbige lauffe, Sonnenklar behauptet, auch die bishero von denen Astronomis angegebene Grösse und Höhe der Sonnen nach vielen Umständen in Zweifel gezogen, und zur weitem Überlegung mitgetheilet wird.

End er udi Leipzig i Jar trift Mathiaz Hoe von Hoeneegg, weyland der Heil. Schrift Doctoris und Churf. Durchl. zu Sachsen hochbestallten Ober-Hof-Predigers zu Dresden, Evangelisches Jubel-Fest-Büchlein, welches er, auf das erste Heil. Jubel-Fest, so das hochlöblichste Churfürstenthum Sachsen den 25, 26, 27 Junii 1630. zur schuldigen Dancksagung gegen Gott für die gnadige Erhaltung der reinen Evangelischen Lehre, so für hundert Jahren auf dem Reichs-Tage

ge zu Augsburg, für Röm. Käyserl. Majest. für König, Chur- und Fürsten bekennet worden, gefeyert hat, nebst beygefügeten Erklärungen der Terte, und Beschreibung des ganzen Gottes-Dienstes, in Druck gegeben hat; nunmehr bey herannahung des zwenten Augspurgischen Confessions-Jubel-Fests, ans Licht gestelt, 1730. samme udgier in 8vo 1 Alphabet 1 Ark.

Sammestedts er trykt in 12. Theologia Germanica, Libellus aureus, hoc est, brevis & prægnans, qvomodo sit exuendus vetus homo, induendusq; novus, ex Germanico translatus, Joanne Theophilo, vero nomine, Sebastiano Castellione interprete, Editio nova, accurante Jo. Georg Pritio, S. Th. Doct. & Ministerii Francofurtani Seniore.

Udi de in Aprill udi Leipzig udkomme Actis eruditorum ere følgende Verker recenserede; 1) Atlas Cælestis by the late Reverend Mr. John Flamsted, Regius Professor of Astronomy at Greenwich. Lond. 1729. fol. atlant. 4 Ark Præf. og Dedic. og 28 store Charter. 2) Petri van Musschenbroek, A. L. M. Med. & Phil. D. Phil. & Ma-

Mathef. Prof. in Acad. Ultraj. Physicæ experimentalis & Geometricæ de Magnete, Tuborum capillarium, vitreorum speculorum attractione, magnitudine Terræ, cohærentia corporum firmorum, Dissertationes, ut & Ephemerides Meteorologica Ultrajectinæ. Lugd. Bat. 1729 4 Maj. 3 Alph. 18 Art og 29 Raaberplader. 3) Georg. Erh. Hambergeri, Phil. & Med. D. & Prof. Publ. Med. Provinc. Saxo-Vinar. uberior dilucidatio legum suarum adhæfionis atqve transitus ignis ex uno corpore in aliud, qva simul ad ea, qvæ nuper contra disputata sunt, respondetur. Jenæ 1728. 8. 9½ Art: 4) Silesiacarum rerum Scriptores aliquot adhuc inediti, quibus Historia ab origine gentis ad obitum usqve Rudolphi II. recensetur; accedunt Tabulæ Geneal. gentis Lotharingicæ, Lichtensteiniensis, Lobkowizicæ, Auersbergicæ ex Monumentis fide dignissimis. Confecit Tomum hunc II. non Silesiæ modo sed & vicinarum gentium res illustrantem, Fridericus Wilhelmus de Sommersberg, Eques Silesius. Lipsiæ 1730: fol. 6 Alph. 5) Hermanni Schyn, nuper Medicinæ Doct. & verbi di-

vini Amstelodami Ministri, Historiæ Men-
 noritarum plenior deductio. Amst. 1729
 8. 1 Alph. 1 $\frac{1}{2}$ Arf. 6) Collections rela-
 ting to the History of Mary Queen of Scot-
 land. In IV Tomes. Revised and publis-
 hed by James Anderfen, Esq. London
 1729. 4 Maj. 7 Alph. 7) Regni Angliæ
 sub Imperio Serenissimæ, Piæ & Poten-
 tissimæ Reginæ Elisabethæ religio & Gu-
 bernatio Ecclesiastica. Londini, impen-
 sis Editoris, Guil. Wekett, Rectoris
 Bransgethæ in Episcopatu Dunelmi, 1720
 4 Maj. 15 $\frac{1}{2}$ Arf. 8) Martini Warren, ad
 Amicum Epistola, in qua curandi metho-
 dus & ratio in febribus nuper grassanti-
 bus, ac corticis Peruviani periculum, in-
 certitudo & insalubritas breviter expli-
 catur. Cantabr. 1729. 4. 8 $\frac{1}{2}$ Arf. 9) D.
 Martini Schurigii, Gynæcologia Histo-
 rico-Medica, hoc est, Congressus mulie-
 bris Consideratio Physico-Medico-Fo-
 rensis. Dresdæ 1730, 4. 2 Alph. 9 Arf.
 10) Frutex ad verum suum genus rela-
 tus a J. F. S. 11) Hieronymi Rotarii,
 quod animalia bruta sæpe ratione utan-
 tur melius homine, Libri II. quos recen-
 suit, Dissertatione de anima brutorum,

annotationibusque auxit Georg: Henr. Ribovius, Lib. Art. M: Helmstadii 1729. 8. 2 Alph. 7 $\frac{1}{2}$ Arf. (12) Di Santa Columba Vergine Sacra Commentario, da Giusto Fontanini, Archivescovo d' Ancira. Roma 1726. 8. 18 Arf. (13) Achates Isiacus annularis, Commentariolo explicatus. Roma 1727, 4 Maj. 1 $\frac{1}{2}$ Arf og 1 Kaaberstykke. Author er den nylig omtalte Fontanini. (14) Anastasis veteris Germani Germanæque fœminæ, cum integro vestitu comparentis, quorum effigies rarissima in urna prope Bostampium cum aliis reliquiis inventa est, explicata a Gottl. Sam. Treuero, Polit. Moral. & Histor. Prof: Publ. Helmstadii, 1729. 4. 6 Arf, og 2 Arf Kaaberstykker. (15) Biblia Hebraica accentuata, five Codicis Hebræi, accentuum radiis collustrati, ultra bis mille specimina, quibus vexatissima loca, reliqua hermenevsi non neglecta, nodis solvuntur; præmissis IV. Dissertationibus in hac rem cum accentuationis utriusque Tabula; Additis, post spicilegium, conjecturis de accentuum origine divina, & obsignationis ratione apud priscos. Opera & curis M. Georg. Chri-

Stoph. Dachfelii, Past: Technitii prope
 Dœbelam. Accedit Præfatio Salom. Dey-
 lingii, S. S. Theol. Doct. & Prof. P. cele-
 berr. Lips. Præfulis &c. Lips: 1729. 4. 9
 Alph. 12 Ark.

Udi Zwickau er trykt in 8. 1. Alphabet
 sterck Mag. Gothard Schusters Archidia-
 conii in Zwickau Jubilirender Luthera-
 ner, welcher darstellet: 1) Die ungeän-
 derte, rechte und wahre Augspurgische
 Confession, &c. 2) Eine historische Bez-
 trachtung von der Augspurgischen Con-
 fession, durch Frage und Antwort verfas-
 set, also, daß hiermit nicht nur die Ein-
 fältigen, sondern auch viele sonst verstan-
 dige Christen, eine gute Nachricht bekom-
 men von einer Sache, die sie vormahls
 nicht gewußt. 3) Auserlesene Jubel-Pre-
 digten, welche vor 100 Jahren Ao. 1630
 am grossen Evangelischen Jubel- und
 Glaubens-Fest von hochberühmten Leh-
 rern sind gehalten worden; und 4) einige
 Religions und Glaubens-Fragen, mit
 beygesetzter gründlicher Erörterung;
 nebst denen im ganzen Churfürstenthum
 Sachsen verordneten Texten und dem
 schönen Jubel-Gebet, auch vielen geist-
 reichen Psalmen und Liedern.

Udi Brynsvald er kommen fra Pressen: Apparatus Diplomatico-Historicus, oder Verzeichniß allerhand zur Pommer- und Rügianischen Historie dienlichen Landes-Gesetze, Constitutiones, Rescripta, Privilegien, Gerechtiglichen Judicaten, wie auch anderer zum Statu Publico gehörigen Nachrichten, Urkunden, und theils gedruckten, aber wieder rar gewordenen, mehrentheils aber nie gedruckten Schriften, Anmerkungen &c. erste Ausfertigung 1730. III. lov: m: tot

Udi Gotha findes under Bressen Historia der Augspurgischen Confession, auf Gnädigsten Befehl des Durchlauchtigsten Fürsten und Herrn, Hrn. Friedrichs des Andern, Herzogens zu Sachsen Gotha, aus denen Original-Acten beschrieben von Ernst Salomon Cyprian, Doct. Confistorial- und Kirchen-Rath zum Friedenstein. Herved findes adskillige Bielager trykte, som ere laante udi det Churførslige Saxe Archiv, og hører til den u-forandrede Augsborgske Confession. .5:1:10:0:0:1:1:1

Ne-

Niederlandene.

Udi Amsterdam er trykt: Francisci Baconis de Verulamio, Vice-Comitis S. Albani & summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia septem voluminibus distincta in 1. amo. continentia vol. I. Tractatum de dignitate & augmentis scientiarum; vol. II. Novum Organum scientiarum, cum Parasceve ad Historiam naturalem & experimentalem, item historiam ventorum; vol. III. Historiam vitæ & mortis, & scripta in naturali & universali Philosophia; vol. IV. Sylvam sylvarum sive Hist. naturalem & novam Atlantis; vol. V. Historiam regni Henrici VII. Angliæ Regis, & Tractatum de Sapientia veterum; vol. VI. sermones fideles, Ethicam, Politicam, Oeconomiam, sive Interiora rerum, item Fabrum fortunæ, Colores boni & mali &c. item Opuscula varia posthuma Philosoph. Civil. & Theol. cum vita Autoris; vol. VII. Opuscula nova Historica & Politica ex Anglico nuper latine donata.

Italien.

Udi Meyland er trykt 1729. in 8. De Stu-

Studiis Literariis Mediolanensium antiquis & novis Prædromus ad Historiam Literario-Typographicam Mediolanensem, Auctore Joseph Antonio Saxio, SS. Ambrosii & Caroli Oblato Collegio & Bibliothecæ Ambrosianæ Præfecto. Dette Bærk er dediceret den lærde Grevinde Clelia Grillo Borromæa. Til dette Bærk har givet Authori Andledning at Mr. Mattaire har i sine Annalibus Typographicis meldet megget lidet om Bogtrykkerierne i Meyland, og altsaa en kænd give Efterretning om de der værende lærde og de af dem udgivne Bøger. Hele Strikket bestaar af 15 Capitler, som 1) De antiquitate, origine ac progressu studiorum Mediolanensium. 2) Bibliothecam publicam Mediolani extitisse primo æræ christianæ Seculo, ex Plinii Marmore eruitur; aliæ etiam Bibliothecæ in hac urbe antiquitus conditæ indicantur. 3) Novas Athenas appellatam fuisse Mediolanensem urbem, aut saltem partem illius, Hadriano imperante, contra celebres scriptores defenditur. 4) Florentinum in hoc urbe studiorum Seculo IV. infigne argumentum ex S. Augustino, publico

blico Mediolani præceptore. 5) Gymnasia Mediolanensium celebritas seculo V. & VI. S. Ennodii & Cassiodori testimonio comprobata. 6) Literarum per Italiam clades miserrima sub postremis Gothicis Regibus ac Longobardis. 7) Quam cito renasci coeperint Mediolani literæ sub Regibus Francis. 8) Vicecomitum Principum erga studia Mediolanensia artesque liberales Patrocinium. 9) Scientiarum artiumque nobilium sub Sfortiis Principibus cultus amplissimus. 10) Mediolanensium studia seculo XVI. bellis afflicta egregie restaurantur. 11) De studiorum incremento hoc eodem Seculo per Mediolanenses cives, ac præcipue S. Carolum Borromæum curato. 12) Federici Borromæi Cardinalis Archiepiscopi erga literas artesque liberales amor eximius. 13) Academiae quamplures ac Gymnasia hoc seculo XVII. instituta. 14) Seculi XVIII. pro studiis promovendis præclara meditata. 15) Elenchus Operum tum MStorum, tum editorum Federici Borromæi Cardinalis Archiepiscopi Mediolanensis.

Udi Florentz har den berømte Botanicus Hr. Peter Anton. Micheli udgivet et med stor Glid udarbejdet Skrift for dem som ere Liebhabere af Botaniqven, under den Titul: *Nova Plantarum genera juxta Tournefortii methodum disposita quibus plantæ MDCCC. recensentur, scilicet fere MCCC. nondum observatæ, reliquæ suis sedibus restitutæ; quarum vero figuram exhibere visum fuit, eæ ad DL æneis tabulis CVIII. graphicæ expressæ sunt; Adnotationibus, atqve observationibus, præcipue fungorum, mucorum, affiniumque Plantarum rationem, ortum, & incrementum spectantibus, interdum adjectis.* Auctore Petro Antonio Michellio Flor. Regiæ Celsitudinis, Joannis Gastonis, magni Etruriæ ducis Botanico. Samme er trykt 1729. in 4to. Der forekommer derudi mange endnu ubekandte Planter. De Anmerkninger, som Author derved har gjort, ere ikke af det gemene slags, og give en egen Videnskab om alle slags Urter og Planter tilkiende.

Udi Benedig har mand confisceret og borttaget alle Exemplarier af den nye Edition

dition udaf Bocacii Skrifter, som der er oplagt efter den udi Florenz 1527 trykte Edition.

Udi Valermo har Professor Matheseos sammesteds Pat. Maria Benj. Castronius ladet trykke følgende meget nyttige Skrift for dem, som ere Elskere af Mathematiske Videnskaber: Horographia uniuersalis Sciatericorum omnium planorum, tum horizontalium, tum verticalium, tum portatilium, gnomonice noua methodo describendorum, pro quouis Horologio, siue Babylonico, siue Italico, siue Judaico, uniformis atque uniuersalis Doctrina, sola Triangulorum analysi breuiter exposita, atq; in tres libros digesta: Ubi concinne præcedunt Isagogica nonnulla Mathematicum, è Geometricis Trigonometricis, Geodæticis, Cosmographicis & Astronomicis selecta, satis ampla. Quibus tandem, occasione nata, triplex accedit Appendix, de Nautica Scientia, de Militari Architectura, & de Templorum janua.

Ingermanland.

Udi Aaret 1725 den 5 Febr. er Soc=Ca-
pitrum

pitrin Bering efter Czar Petri I. Foranstaltning under en vidløftig Svite af Officerer, Geodesister, Saa og Matroser og Soldater afferdiget til Kamtschatka, som til denne Rejse's Befordring udi Foraaret 1727 lod bygge det første Fartøi udi Ochotsk, som ligger paa de yderste Grendser af Siberien, paa det at hand dermed kunde fare over det Benuiske Haf til Kamtschatka, hvor hand paa den der ved løbende Flod af lige Navn har ladet bygge udi Foraaret af 1728 det andet Fartøi. Da nu hans udtrykkelig medgivne Ordre var at undersøge de Nordøstlige Grendser af dette Landstreg for at see, om efter nogles Meening, dette Land henger sammen med den Nordlige Deel af America, eller og om en frie Passage der imellem til Søes var at finde. Har hand med samme Fartøi og antaget sin Rejse til Nordost og forlief samme til den 67 Grad 19 Minuter af Norderbrede, da hand har befunden, at der virkelig befindes en Nordost passage. Saa at udsaf Lena, saafremt mand en maatte blive forhindret af Isen i Norden, kand mand komme til Skibs til Kamtschatka og derfra

fra til Japan China og Ostindien, hand beretter, at ham er sagt af samme Districts Beboere, at for 50 til 60 Aar siden var et Fartøng af Lena ankommen til Kamtschatka, hand stadfester de forhen om samme Land havde Efterretninger, at det henger sammen med Siberien imod Norden, har og foruden sit 1728 indsendte Rejse-Kort, som strekker sig fra Tobolsk til Skotskon, ladet optage et andet nyere Kort om Landet Kamtschatka og dessens Søe-Cours, hvoraf er at see, at det imod Sønden begynder under den 51 Grad af Norder bredden, og altsaa udløber til den 67 Grad imod Norden. Den Geographiske Lengde angiver hand fra den Vestlige Kust af at regne efter Meridianen fra Tobolsk 85 Grader, og fra de yderste Nordøstlige Grendser efter samme Meridian 126 Grader, hvilke naar de paa den almindelige Meridian af de Canariske Øer vorder reduceret, udgør paa den ene side 173. og paa den anden 214 Grader. Samme Capitain er nu kommen til Petersborg tilbage, og har været 6 Maaneder undervejs fra Kamtschatka.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

17.

Den 27 Aprill 1730.

DANNEMARK.

Lohendal,

Skjoldet er deelt i 4re Deele, i det første Qvarter som har et sølv Feldt, staar en Bildmand med sin Kulle over Axelen, paa en liden grøn plet Jord. I det andet Qvarter ere tvende røde Bieker ligeledes i Sølvfeldt. I det tredie Qvarter springer en Guld Løve i rødt Feldt, og i det tredie eller sidste Qvarter staar et Justitia i et grønt Klædemon

R

hola

holdende Bægten i den høyre og et kros-
ned draget; Sverd i den venstre Haand.
Oven paa den aabne Adelige Tourneer-
Hjelm sees til højere Side en rød og til
venstre en hvid Binge, derimellem staaer
en grøn Stilk med trende Kleverblade.

Udi det Kongelige privilegerede Bog-
trykkerie er nylig bleven oplagt in 8vo.
The Vohle duty of man. et Menniskes
Skyldighed imod Gud, sig selv og sin Næ-
ste. Dybsiunlig og klarlig sat frem for
alle, men særdeelees for den Eenfoldige,
deeled udi XVII. Capitler, af hvilke naar
eet læses hver Søndag, kand den hele Bog
læses igiennem tre gange om Aaret, nyt-
telig at læse for alle. Derhos adskilli-
ge andegtige Bønner. Denne Bog er
trykt in 8vo. og er i Alph. 17 Ark stoer.

Tydskland.

Udi Tubingen er Professor Johan Bach-
meister fundet at udgive hans Farfa-
ders og Pr. Lucae Bacmeisters Acta Au-
striaca og Orationes som merkelig con-
tribuerer til Kirke og Reformations Hist-
rien. Af Actis Austriacis, findes Indhol-
den udi den af Hr. Krause udgifvne 13
Deel

Deel af Bergnügens müßiger Stunden.
 Indholden af Orationerne som alle findes tilstæde in Originali, kand best for-
 klares af følgende Enumeration, 1) O-
 ratio præmissa Lectioni Epistolæ ad He-
 bræos de V. & N. Testamento & utrius-
 que discrimine. A. 1566. 2) Oratio
 qua Illustriss. Princeps Ulricus, Hæres
 Norwegiæ, Dux Holsatiæ Sleswici, no-
 mine Academiæ A. 1592. exceptus est: 3)
 Exceptio Ducis Augusti, Henrici Filii,
 Ducis Brunsvicens. & Lüneburg. Studi-
 orum causa A. 1594. die 12 Apr. Rosto-
 chium venientis. 4) Exceptio Philippi
 & Ulrici, Ducis Pomeranæ Bugislai Fi-
 liorum A. 1602. 5) Submissa oratio ad
 eundem Ulricum Pomeraniæ Ducem, ut
 Rectoratum in Academia continuet. 6)
 Commentatio Psalterii Davidis ad Fride-
 ricum II. Daniæ Regem, præscripta Ar-
 noldo Bonno, Secretario Lubecensi, Pa-
 rentis sui, olim Superintend. Lubicens.
 post Reformationem Imi M. Hermanni
 Bonni, Commentarium in Psalterium
 Davidis edere meditati. 1572. 7) De O-
 rigine, Cognation & Affinitate Præcipua-
 rum Linguarum, Hebrææ, Græcæ & La-

tinæ M. Andrææ Wesslingio, Hebrææ
 Linguae Prof. Publ. Collegæ suo præscri-
 ptum. 8) Oratio Imi Rectoratus de dul-
 cissima Imagine Filii Dei amissi & postea
 reperti in Templo inter Doctores eo in
 loco, ubi scholastica exercitia audiendo,
 interrogando & respondendo habeban-
 tur, habita die Lucae 1563. 9) Responso
 ad Quæstionem in Promotione ipsius Do-
 ctorali à Pueris 1564. proposita, Serveti
 impiam sententiam de Trinitate refutans
 & damnans. 10) Oratiuncula Rectoratus
 Illi pro felici Regimine 1567. habita. 11)
 Oratio in Abdicatione Rectoratus A.
 1568. de Ritibus Academicis in genere,
 deque Academiæ Rostochiensis fundati-
 one ac variis hæctenus fortunæ vicissitu-
 dinibus habita. 12) De Scholarum à Mun-
 di exordio ad sua tempora erectione &
 fundatione oratio. Dn. D. Davidi Chy-
 træo novo Academiæ creato Rectori
 1573. præscripta. 13) Oratiuncula
 Illi sui Rectoratus Ao. 1573. de Dicto
 Ezechiae Regis: sit Pax & Veritas in
 diebus meis, habita. 14) In Deposi-
 tione Sceptrorum Academiæ de Divo
 Georgio 1574. 15) Exceptio Nomine A-
 ca-

academia Ducum Megapolensium D. Joh.
 Alberti, & D. Udalrici, die 8 Febr. A. 1574
 urbem suam Rostochium splendidissimo
 apparatu & comitatu ingressorum. 16)
 Oratio IV. Rectoratus 1579. de Festo Ta-
 bernaculorum, ejusque significatione &
 usu. 17) De Legum in Academiis & Uti-
 litate & Necessitate, ante Legum Aca-
 demicarum recitationem. Ao. 1586. præ-
 missa. 18) De Ritibus solennibus in Re-
 ctorum renunciationibus usitatis Ao.
 1586. cum Fasces Rectorales alteri trade-
 ret, recitata Oratio. 19) Oratio de Di-
 cto Esaiaæ LI. posui verba mea in ore tuo
 &c. in promotione Theologica D. Joh.
 Frederi & Mich. Philippi Beutheri Ao.
 1587. habita. 20) De Luca Loffio, Scho-
 læ Johanneæ Pro-Rectore, in Vto. Recto-
 ratu habita Oratio. 21) De Conjunctio-
 ne sinceræ Theologiæ & sobriæ Philoso-
 phiæ Ao. 1591. in Promotione Theolo-
 gica Joh. Fabri Argentinensis proposita.
 22) Oratio de D. Sim. Pauli Theologo &
 Superint. Rostoch. in Renunciatione VI
 Rectoratus A. 1591. recitata. 23) De Di-
 vo Ambrosio Oratio Ao. 1594. in Renun-
 ciatione D. Theolog. Henrici Heshusii,

Superint. Hildesiensis, habita. 24) Oratio de miranda conservatione Ecclesiæ & Scholarum inter ruinas Imperiorum & varias generis humani confusiones Ao. 1594. habita in Renunciatione IV. Doctorum Theologiæ, Valentini Schactii, Frederici Rungii, Davidis Lobeckii, & Matthæi Flegii. 25) In Promotione D. Balthasaris Masquedelii, Viduæ Reginae Daniæ Sophiæ Concionatoris Aulici, de dicto Pauli 2. Thimoth. 2. v. 15. habita Oratio 1595. 26) Oratio VII. Rectoratus Ao. 1597. de statu istorum Temporum. 27) Ante Lectionem Statutorum Academiae Ao. 1598. habita Oratiuncula de LL. omnium fundatione & utilitate. 28) In Depositione Sceptrorum Academicorum, de Rectoris in Academiis Officio & Dignitate. Ao. 1598. proposita oratiuncula. 29) De postremo excidio Hierosolymitano ejusque potissima causa; de Purgatione item Templi per Christum facta, & vero ejus usu monstrato, ac restituto, in Promotione Theologica M. Nicolai Petrai, Superint. Districtus Razeburgensis Ao. 1600. habita Oratio. 30) In Renunciatione VIII. Rectoratus Ao.

1603. habita Oratiuncula de Historia, Academiae & Reipublicae Rostochiensis Annorum 1565. & 1566. 31) In Abdicatione à Rectoratu Ao. 1604. de Singulari Dei beneficio in plantandis Ecclesiis ac Scholis it. de Gubernatione Academica. 32) Historica Oratio de Scholis Trivialibus Germaniae illustribus, speciatim Scholæ ad S. Johannem urbis Rostochiensis in Institutione Rectoris novi Scolæ istius Ao. 1605. habita. 33) In renunciatione Trium Doctorum Theol. Pauli Tarnovii, Eulhardi Lubini & Lucæ Bacmeisteri Junioris Filii Ao. 1605. habita de Gradibus & Ordinibus Personarum Ecclesiam omnibus temporibus docentium & gubernantium. 34) Oratiuncula de Vocationibus ex variis hominum ordinibus ad Ministerium Ecclesiasticum Ao. 1607. habita in Promotione Theologica D. Bartholdi de Krakeviz Nobilis Rugiani, Superint. Generalis citerioris Pomeraniæ. Af disse Orationer ere ingen trykte, undtagen den 9. som findes in actis Philippicis, den 20 befordret til Trycken ved Superintendent Goetse, og den 32 ved Hr. Krause udgivet.

Da det bekendte Consensus Sendomiriensis, som de samtlige Evangeliske Kirker udi Polen 1570 med hinanden have oprettet Tid efter anden er udgaaet, og de havde Exemplaria ey ere at bekomme, have, da de saa kaldede Dissidenter idelig fortreges udi Polen, de der værende Evangeliske Kirker 1712 paa nye forbunden sig under hinanden for at conserve med foreenede Kræfter deres Religions og Samvittigheds Frihed, og anordnet, at samme Consensus tillige med dertil hørende General Synoder i hvilken samme Consensus er stadfæstet og nærmere forklaret, skulde oplegges paa Latin og Polsk. At besørge sammes Udgivelse, er opdraget den Kongel. Preussiske ældste Hof-Prædikant, som Superintendent over de reformerte Kirker udi Store Polen D. Dan. Ernst Jablonsky, der herved har faaet Anledning at forfatte en fuldstendig Historiam Consensus Sendomiriensis af samme Kirkers Archiver og andre meest utrykte Documenter, hvorudi de Evangeliske Kirkers Gestalt i Polen og dessen Opførsel imod hinanden troelig forestilles fra Reformationens Begyndelse

delse til disse Tider, hvilket er trykt i Berlin i War under den Titul: Historia Consensus Sendomiriensis inter Evangelicos Regni Poloniae & M. D. Lithuaniae in Synodo generali utriusq; Partis Evangelicorum Sendomiriæ An. D. 1570. die 14 April. initi continua serie quæ Synodum Sendomirienses antegressa quæ in ipso Synodo Acta, quæq; eam consecuta sunt ex Archivis Ecclesiarum & Monumentis maximam partem MSSis percensens ad præsens usq; tempus deducta. Cui subicitur ipse Consensus nec non Synodi Generalis Consensui jungi solitæ. Studio & Opera Danielis Ernesti Jablonsky S. Th.

Nederlandene.

Udi den Hag er nu ferdig trykt: Le Grand Theatre Sacre du Duché de Brabant: contenant la Description Historique de toutes les Eglises, Abbayes, Convens, & autres Fondations pieuses qui se trouvent dans l'Archevêché de Malines, les Evêchez d'Anvers & Bois le Duc, & dans le Wallon Brabant. Les Vies des Evêques, la Liste des Doyens, Prévots, Ab-

bez & Abbeſſes. Les Tombes elevées, Cabinets d'Armes, & Inſcriptions Sepulchrales des perſonnes, qui ſe ſont diſtinguées & ſe ſont renduës illuſtres dans l'Egliſe, dans la Robe & dans l'Epée, enterrées dans leſdites Eglifeſ. Samme beſtaar af 2 ſtore Vol. in folio, forſynet med 300 vel udfukne Blader.

Engelland.

Udi London haver Mr. Johan Ball udgivet de Conſtantinopolitaniſke Antiquiteter overſatte af det Latiniſke Petri Gyllii paa Engeliſk, til ſamme har Forfatteren føyet en curieux Paſſage om de Statuer ſom vare i ſamme Bye, og ſont af Latinerne, da de den Indtog, bleve nedbrudte og ødelagte. Denne Verſion er gjort efter et MSS. af det Bodlejaniſke Bibliothech, og findes derved adſkillige Raaberſtykker, ſom præſentere Portraiterne, Statuerne og Bas reliefs.

Robert Caſtelets Enke udleverer til dem ſom have ſubſcriberet et ſmukt Volumen in folio, med mange ſmukke Raaberſtykker, udarbejdet af Hendes Sal. Mand om de Samles Lyſthuiſe paa Landet.

Frans

Frankerige.

Det er nu nogen Tid siden først blev bekiendtgjort, at mand havde for at indrette et Bogtrykkerie i Constantinopel efter Store Sultanens Behag, for der udi at trykke de Skrifter, som kunde være den Tyrkiske Nation nyttige, og mand har længe længtes efter at vide, hvad Udfald slig Entreprise vilde tage og hvad for Skrifter derfra maatte udkomme. Den Franske Ambassadeur i Constantinopel Mr. de Ville Neuve, har stillet denne Curieusitet og indsendt til det Kongl. Franske Biblioth: de 3 første der udkomne Bøger. Den første er Giauhari Arabiske Lexicon oversat paa Tyrkisk ved Ouan-coulli, samme er trykt udi 2 Vol. in folio, hvoraf det første er af 666 sider, og det andet af 756, trykt udi Hegire 1141 Aar, det er 1728. Ved dette Dictionaire er en Fortale, hvorudi anføres hvis som er foreløben ved den Memorial, som blev overleveret Store Visieren om et Bogtrykkeries Indrettelse i Constantinopel for de Tyrkiske Bøger samt de Arabiske og Persiske. Mand taler der med Betsømmelse om de Messures, som samme

Mi-

Minister fastede for at approbere dette Etablissement i sær ved Mufti, og mand forklarer hvad der har været Aarsage udi, at da Store Sultanen dertil gav sit Minde, mand da begyndte med at udgive dette Dictionaire. Efter Fortællingen følger det Privilegium, som Store Sultanen har givet Zaid, Mehemed Effendi, som var Ambassadeur i Frankerige, hans Søn og Ibrahim Mutafarrica, paa at trykke alle slags Bøger paa Tyrkisk, undtagen de, som angik den Mahometaniske Religion. Samme Privilegium indeholder og at 4 habile og Lærde Personer skulde igiennemsee og corrigere de Bøger som bleve trykte. Mand finder dernæst Abdoulla den store Mufti Tilladelse paa at trykke, og et stykke af en Tractat om den Nytte og de differente Fordeele, som Tyrkerne kunde have af dette Trykkeries Indretning. Vel mueligt, er det den Memorial, om hvilken tales i Fortællingen, som blev Store Visieren præfenteret, i det mindste er samme besvaret eller approberet af den store Mufti, af Cazil Eskers og de andre fornemste Ottomanniske Geistlige. Sidst i denne Tractat siger mand, at om end de Christne have

den Ere, at de førend Tyrkerne have trykt nogle Bøger paa de Orientaliske Sprog, kunde dog samme en selges blant Mahometanerne, efterdi de hverken ere vel eller accurat trykte, thi ellers havde de Christine kundet gjøre store Fordeele og Profiter blandt de Orientaliske med at selge saadanne Bøger. Strax derpaa følger Geauhari og hans Oversetteres Ouanculi Liv og Levnet, dog er dette Dictionaire en trykt en Svite, thi Manuscriptet, som mand først arbejdede efter, var saa fuld af Fauter, at Store Visieren lod indeholde med Trykken igien, og befoel nogle Lærde at see det igiennem og deraf levere et accurat Exemplar, hvilket er forklaret i Fortalen til et andet Bæk trykt imidlertid paa Tyrkisk i en liden Folio, kaldet Tuhfatil Wibar. Author kaldet Hagi Califa giver deri en Tractat de Globo terrestri, om Sphærer og de Geographiske Love. Hand meddeeler en particulier Relation om Venedig, Albanien og Kusterne deraf, om Den Corfu og nogle andre Stæder, som ere i Nær-
værelsen af Tyrkiet. Hand anfører adskillige Expeditioner og Tog, som Tyrkerne have gjort til Søes, hvorved er en

Kort Historie om de Tyrkiske Admiraler fra Constantinopels Erobring til Aar 1653, hvorhos hand beskriver Store Sultans Arsenal i Constantinopel og de Omkostninger, som paa dets Underholdning anvendes, og slutter hand denne Tractat med nogle Instructioner, som hand giver de Tyrkiske Armateurer. Ibrahim Mutafarrica, som har udgivet denne Bog, har føjet dertil en Tractat om de Geographiske Maal og Jordens Bevægelse, ved denne Bog er en Mappa Mundi, et Søe-Kort over Middelhavet og det sorte Haf, et over Archipelagum, et andet om den Venetianske Golf, paa hvilke ikkuns Graderne af Bredden ere anmerkede. Dette endes med den Slutning, som det forige trykt udi det Constantinopolitanske Bogtrykkerie udi Maanedens Kalkida udi Hegire 1141 Aar. Den tredie Bog er udkommen af samme Trykkerie 1728. og er in 4to, bestaaende af 194 sider, kaldet Tarih-Sayah, det er en Rejsendes Relation. Dette er en Oversættelse paa Tyrkisk, forferdiget af Ibrahim Mutafarrica af en Historie om den sidste Revolution i Persien skreven paa Latin, som Oversetteren i Fortalen anfører.

Author, som en nevnes, siges at have opholdt sig lang Tid udi Persien, samme giver en kort Historie om alle Sophis indtil Schach Hussains Regiering, og beskriver os hvorledes same Prins blev dethroniseret ved Miri Mahmoud, og slutter sin Historie med Sultan Escheref. Den Conformitet, som findes imellem dette Verk og det som P. Cerceau anfører udi sin Fortale til Historien af samme Revolution, som hand udgav 1728. efter de af Juda Krufinsky forferdigede Memoires, giver Anledning til at troe, at dette er en Oversættelse af samme Memoires, hvorom mand kunde være meere forvissat om P. Cerceau havde meldet paa hvad Sprog Krufinsky havde skrevet sine Memoires. Efter Fortalen af dette Verk haver Mutafarrica ladet trykke den Supplique, som hand indgav til Store Visieren for at erholde Tilladelse til at lade sin Version trykke, og det Svar Store Visieren derpaa gav, indeholdende ongefærlig, at det maa være tilladt at trykke denne Version, som den er opbyggelig, og kand være tienlig for det almindelige Beste. Overalt er Trykken meget skøn i disse 3 Bøger og Papiret got, saa at mand maae

forundre sig over, at Tyrkerne paa saa kort en Tid have kundet bringe det til saa stor en Guldkommenhed.

Italien.

Udi Geneve er under Trykket in folio: Dictionarium Casuum Conscientiæ, seu præcipuarum Difficultatum circa Moralem & Disciplinam Ecclesiasticam Decisiones, è Scripturis, conciliis, Pontificum Decretalibus, Patribus, nec non celeberrimis Theologis, & Canonum peritis depromptæ, Authore Joanne Pontas, Presbytero, Facultatis Parisiensis, Juris Canonici Doctore. nec non Ecclesiæ Parisiensis Propœnitentiario. Editio Recens, è Gallico in Latinum pari studio & fide concinnata. Tribus Tomis comprehensa.

Sammesteds er trykt den første Tome af Dictionaire Historique, Critique, Chronologique, Géographique & Littéral de la Bible, par le R. P. Dom Augustin Calmet, Religieux Benedictin, Abbé de saint Leopold de Nancy. Dette er den anden Edition hvorved Supplementum er indført paa sit Sted, samme skal bestaa af 4 Tomer in 4to.

Søne Tidender

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

18.

Den 4 May 1730.

DANMÆRK.

Lohendal,

Sed det sidst beskrevne Baaben og Navner Joh: Henrich Loheman da værende Justitz og Camer-Raad samt Ober-Krigs-Commissarius i Fyrstendommene Slesvig og Hollsteen, men nu Etats-Raad og General Krigs-Commissarius i omtalte Fyrstendomme benaadet, da hand den 10 Junii 1720 af Borens allernaadigste Konge blev Nobiliteret.

S

Udi

Udi det Kongel. Wansenhuiuses nye oprettede Bogtryckerie ere efterfølgende Bøger og smaae Piecer hidindtil blevne ferdige. 1) S. Aug. Herm. Frankes liden Tractat, kaldet: Lærdom om et Christeligt Levnets Begyndelse. Den er oversat af det Tyske Sprog, og er dette det tredje Oplag deraf i det danske Sprog, Samme liden Piece handler paa en eenfoldig, dog meget opbyggelig Maade om de vigtigste Stykker, som høre til en sand Christendom, nemlig om Bod og Troe, om at læse den H. Skrift til sin rette Opbyggelse, om at bede ret og Gud behageligen, og hvorledes mand skal prøve sig, om mand har Troen eller ej. Den bestaar af 4 Ark in 12. 2) Samme Authors liden Tractat, kaldet: Anviisning til en sand, uforfalsket og Apostolisk Kundskab om Jesu Christo. Hvorudi den Lærdom om Christo, og hans saliggjørende Maade udi ti Hovedstykker korteligen, dog eftertrykkeligen og opbyggeligen forrestilles, bestaar af 1½ Ark in 12. 3) Jacob Janneways liden Mandelig Exempel Bog for Børn, d. e. en udførlig Beretning om adskillige Børns Omvendelse,

helli-

hellige og Exemplarist Levnet, samt glædelige Død. Denne liden Bog er skrevet første gang i Engelsk Sprog, men siden i Tydskland ederet, og med adskillige smukke og sandferdige Exempler formeret; og nu i det Danske Sprog oversat, bestaar af 8 Ark i 12. 4) Tydelige Spørgmaal og Siensbar over D. Luthers liden Catechismus, hvorudi Christendommens Kierne kortelig bliver forhandlet, og med den H. Skriftes Sprog skadsastet. Denne liden Bog, (hvis Author haver været den berømt Propst Bost i Berlin,) har allerede tilforn været trykt i det Danske Sprog, men er nu paa nye igiennemseet, og efter den forbedrede og sermerede tydske Edition til Trycken befordret, bestaar af 8 Ark i 12. 4) S. Ph. Jac. Speners Udleggelse over Sal. Lutheri liden Catechismus ic. Denne Bog, som tilforn er nok som bekiendt, og af mange forstandige Mænd er bleven høit agtet, er nu anden gang trykt i det Danske Sprog, den kand agtes for et tilsvækkelig, grundigt, og meget opbyggeligt Compendium Theologiæ tam Dogmaticæ, quam Moralis. Den bestaar af 27 Ark i 12. 6) August

gust St. Frankes korte Underviisning, om den sande Omvendelses og giørlige Christendoms Muelighed, hvorudi efter den H. Skrift svares til den Undskyldning, at mand ikke af egne Kræfter kand omvende sig ic. Herhos findes et lidet Tilleg af Bibelske Sprog og Exempler, som henhøre til samme Materie, bestaar af 3 Ark i 12.

Tydskland.

Udi Leipsig er trykt in 8. en tydsk Oversættelse af efterfølgende Mad. Gions Skrift. Christliche und Geistreiche Discourse über verschiedene Materien, welche das innere Leben betreffen, und größten Theils aus der Heil. Schrift genommen sind.

Nok er sammesteds trykt: Die Nachfolge Christi nach seinem Leben, Lehre und Leiden, von Joh. Heint. Steiß kürzlich vorgestellet.

Udi Leipsig er trykt i 4to in 12. Bierzig Passions-Betrachtungen für die Kinder und andere einfältige Christen, darinnen die ganze Geschichte des Leidens und Sterbens Jesu Christi durch Frage und

und Antwort kühlich erkläret, und was für Lehren aus jedem Theil zur Erbauung im Christlichen Glauben und Gottseligen Leben fließen, deutlich und einfältig angeführet werden, welche anfangs seinen Kindern und andern seinen Hausgenossen zur Übung des Christenthums in der heil. Passions-Zeit vorgestellet, jeho aber zum Nutzen der ihm von Gott anvertrauten Gemeine, wie auch andern Jesum den Gekreuzigten liebenden Herzen, die sich und die Ihrigen zur Betrachtung des Leidens Jesu anzuführen begierig sind, in den Druck gegeben M. Christian Langhausen, Königl. Preuss. Consistorial-Rath, Pastor der Altstädtischen Pfarr-Kirchen, des Ministerii Tripolitani Senior und der Pfarr-Schulen Inspector zu Königsberg 1730.

Udi Clausdal har General-Superintendent Meyenberg udgivet følgende imod Gichtelianerne udi sammesteds Ministerii Navn ved den Titul: Tücken des Satans, in vielen verknüpfsten und den Grund des Glaubens und thätigen Christenthums unterstützenden Irrthümern, allen denen, welche sich auf denen beyden

benachbarten Bergstädten zum Claus-
thal und Zellerfelde auf dem Harze von
der Gemeinschaft des Evangelischen
Gottesdienstes daselbst, mit dessen viel-
fältiger Verlästerung und gemachten
öffentlichen Spaltung, abgesondert und
mit beharrlicher Widersehung gegen al-
le öffentliche Gesetze und Ordnungen
durch besondere unter sich angestellte
Versammlungen eine eigene Kirche und
Gemeine anzurichten gesucht, nebst de-
nen, welche durch dieselbe auf viele Weise
geärgert worden, nur zu einiger Probe
in etlichen zur gemeinen Praxi gehörigen
Hauptstücken Christlicher Lehre in kurz-
gefaßten Fragen, nebst beygefügter An-
zeige des Ursprungs und Verknüpfung
solcher in blinder Leichtgläubigkeit aus
Jacob Böhmens, J. G. Gichtels, V. Wei-
gel, C. Hohburgs, J. Tenhards, V. C.
Fuchsfelds, und andern dergleichen un-
reinen Schriften angenommenen irri-
gen Meynungen, auch damahlen zum
kurzen Gegen-Beweis angewiesenen
Haupt-Sprüchen heil. Schrift, und ei-
nigen Zeugnissen Lutheri und Joh. Arnds
zu nöthiger Bezeugung und bessern Un-
terricht

terricht auf gegebenen besondern Anlaß eilfertig fürgestellt, und mit öffentlicher Erbietung zur besondern liebreichen Unterredung darüber mit einem jeden insonderheit zu eines jeglichen Prüfung nach Gottes Wort in heil. Schrift durch den Druck fürgeleget von dem gesammten Evangelischen Ministerio bey den Kirchen zum Clausthal und Zellerfelde. Samme Skrift er trykt i afvigte Aar, bestaar in 4. af 1 Alph. 12 Ark. Ved samme er trykt D. Philip Jacob Speners tvende Theologiske Betenkninger om de i Privat-Huuse anstillede Sammenkomstne til Opbyggelse og deres Guds-Tjeneste, samt Undersaatternes Pligt og Forbindlighed i at adlyde de af Øvrigheden derimod giorte Forbud.

Rusland.

Til Muscau er en vis Munk, navnlig Ignatius Kopresky ankommen fra Sibirien, der i mange Aar har opholdet sig i Kamschatka, og der anlaag et Eremiteskloster, samt giort adskillige Undersøginger saavel inden som uden Landet, saa at mand fra ham kand vente sig meget

om samme Lands Historie, Situation, Indbyggere og andre Omstændigheder. Han er en Bolak af sin Herkomst, men fød og opdraget i Jakutskoy, hvorhen hans Fars fader Fædore Kosirevsky blev ført fangen udi een af de Kriger Alexius Michaelevitz havde med Polen. Hans Fader Peter Kosirevsky og denne Munk Ignatius, der førend han blev en Ordens Broder, kaldtes Ivan Petrovitz Kosirevsky, ere med mange andre Personer udi Aaret 1700 af Wojvoden i Jakutskoj Dorofe Traurnicht sendt til Kamtschatka for at bringe samme og andre flere Lande, som de maatte finde, under den Russiske Regiering. Hvorpaa samme, efterat de havde tvungen de Anadirkiske, Karakiske og andre der imellem liggende Lande til Lydighed, udi Aaret 1702 fattede Bosta ved Floden Kamtschatka, i det Land som af denne Flod nevnnes. Oven for denne Flod saa og paa 2de Stæder neden for Floden have de anlagt efter de Landesvis 3de Fæstninger til næve forseet med Ballisader, hvorhen de have i Forvaring ladet henbringe saavel den dem givende Skat som de annamende Gidseler, der

bestaae af de anseeligste Personer i Landet. Den første Fæstning er af dem kaldet Verkney Kamtschatskoj Ostrog og de andre Nischney Kamskatskoj Ostrog. Denne Munks Fader Peter Kosiresky er 1708 i hielslagen af de paa Verne omboende Naaboer, siden har denne Munk fra Jakutskoj af udi de Aar 1711 til 1714 inclusive erholdet Ordre, at hand vel skulde erkjendige sig om Landets Grændser, og i sær den Stordødelige Hul kaldet Kamtschatskoj Nofs, deslige om de næstomliggende Der og der omkring foresindende Nationer, under hvis Herredømme de stode, og tvinge dem, som en vidste af noget ordentlig Herskab at sige, til at give Skat, ja saa viit mueligt at informere sig om det Japanste Rige, hvorledes mand kunde komme derhen, hvad slags Bevæhr Indbyggerne brugte, hvordan de vide at føre Krig, om det var at formode, at de som Chineferne vilde pleje Venkab og Handel med Rufferne, og hvad Bæhre de maatte forlange fra Siberien, hvilket hand i de følgende Aaringer deels ved udi egen Person at igiennemreise Landet og omfare paa Havet, deels og ved sine

uoyendre Betienter paa det nøjeste habet
 recognosceret, saa at hand veed at give
 Efterretning om Søe-Coursen til Ja-
 pan og de passerende Ver, saa og om een
 yderst paa en af dem beliggende Stad
 kaldet Matmej eller Matsmej. Hand hat
 og mod de for Synden af Kamschatka bo-
 ende Indbyggere holdet adskillige Sker-
 myndsker, ferend hand tvang dem under
 Lydighed, dog alletider erholdet Sejer,
 og endelig bragt dem til at give Skat og
 stille Gidseler, til sidst har hand med Pal-
 lisader nest ved det Sted hvor den store
 Flod indflyder i det Pensiskiske Hav is-
 gien befestet et Sted som kaldes Bolschoi-
 retskoj Ostrog, hvor og for Fartøngerne
 er anlagt en Havn. Udi Aaret 1715 har
 hand ladet sig af sin Colonie bevæge til at
 anlegge et Bede-Huus eller Capelle ved
 Floden Kamschatka paa et øde Sted,
 samt ladet bygge et Kloster paa sin egen
 Bekostning, i hvilket hand selv 1718 ind-
 gav sig for en Munk og forandrede som
 sagt er sit Døbe-Navn. Den Skat som
 Kamtskalerne levere til den Russiske Na-
 tion, bestaar i Sobler, Rebe og Bever-
 Skind. Hand har og medbragt Efter-
 ret-

retning om et Ild-sprudende Bierg, som kaldes Sopla, der idelig udkaster Røg, Ild, brændende Steene og Aske, deslige-
ste om andre mærkverdige Stæder.

Frankerige.

Udi Paris er trykt 1729. in folio Veterum Scriptorum & Monumentorum Historicorum Dogmaticorum Moralium Amplissima Collectio. Tomus IV. complectens plures scriptores historicos de rebus præsertim Germanicis Opera & studio Edmundi Martene & Ursini Durand. Da siden det 3de Bind af denne Samling udkom over 4 Aare forløbne, meldte Editores, at man maade tilregne Aarsagen de u-lyksalige Tider, da Boghandelen paa 3 a 4 Aar mærkelig er kommen i Decadence, saa at man maade forundre sig over, at de kunde levere nu deraf saa meget ferdigt. I denne Tid, da Boghandelen leed saa meget i Frankerige, har Hr. Echard og Muratori vidst at profitere deraf, og bragt adskillige Skrifter for Lyset, hvormed disse Editores havde villet berige deres Samling, dog tager ej den lærde Verden derved Skade, da i den Tid er opdaget man-

ge lærde Skrifter. I dette Bind skeer Begyndelsen med adskillige Documenter om Kesser Wenceslai Afsetning og Ruperti Zal, derpaa følge Gestæ Trevirensium Archiepiscoporum fra 880. til 1455 som ere meget meere vidtløftig end de af Acheri og Leibnitz udgivne, dernest Annales Novesienses som gaae til Enden af det 16 Seculo, som ere beskrevne af von Vhernern en Munk i samme Kloster, og derhos adskillige Skrifter om Stifter Lutzig, som et Udtog af Amelgardi XI. Bog af Ludvig den XI. Historie, Bispepernes af Lutzig Historie meere fuldkommen end den 1616. af Chapeauville er udgiben, Klostersets Aindis Historie, som indeholder mange Merkværdigheder, og er forsynet med mange Documenter, et kort Udtog af Ruperti Historie om S. Laurents Kloster i Lutzig, tillige med Adriani de Veteri Busco og andre Munkes af samme Kloster, og Angeli de Curribus Sabinis Latinske Vers om Byens Lutzig Forstørrelse.

Ligeledes er der trykt in 4to. Methode d'observer exactement sur Mer la hauteur des Astres, Piece qui a remporté le prix

prix proposé par l'Academie Royale des Sciences, pour l'année 1729. par M. Bouguer, Professeur Royal en Hydrographie au Croisic, & Membre de l'Academie Royale de Bordeaux.

Sammesteds er trykt: Entretiens Physiques d'Ariste & d'Eudoxe ou Physique nouvelle en Dialogues, qui renferme precisement ce qui s'est decouvert de plus curieux & de plus utile dans la Nature enrichi de beaucoup de figures par le P. Regnault in 12. 2 vol.

End er sammesteds trykt i Aar in 12. Histoire ancienne des Egyptiens, des Carthaginois, des Assyriens, des Babyloniens, des Medes & des Perfes, des Macedoniens, des Grecs par Mr. Rollin, dette er den første Deel, og indeholder Egypternes og Carthaginensernes Historie.

Engelland.

Udi Engelland ere følgende Bøger udi de tvende forbigangne Aaringer samt i Aar blandt andre udkommen: A complete Body of Divinity consisting of five Parts: 1) of the Being, Nature and Attributes of God and the Evidences of di-

vine Revelation, 2) of the Works of Creation and Providence; 3) of the most memorable Transactions from the Beginning of the World to the coming of Christ, with proper Dissertations upon each; 4) of the Mysteries of our most holy Faith; 5) of the great Precepts of Moral and Evangelical Righteousnes: the whole extracted from the best Ancient and Modern Writers, but chiefly from the Works of such, as have been reputed the most able Divins and celebrated Preachers amongst us; with two Tables, of the Matters and Texts of Scripture explain'd. Lond. 1729, fol.

The Works of the Right Reverend Father in God Dr. William Beveridge, late Lord Bishop of S. Asaph. In two Volumes; with a Preface and three useful Tables. Lond. 1729, f.

The sacred and prophane History of the World connected. Vol. I. from the Creation of the World to Dissolution of the Assyrien Empire &c. By Samuel Shuckford, M. A. Rector of Shelton. Lond. 1728, 8.

A Vindication of the Defence of Christia-

stia-

stianity from the Prophecies of the Old Testament, in Answer to the Seme of literal Prophecy considered; by the Right Rev. Father in God Edward, Lord Bishop of Coventry and Lichfield. In two Volum. Lond. 1728, 8 Maj.

A serious Call to a devout and holy Life adapted to the State and Condition of all Orders of Christians; by William Law, A. M. Lond. 1729, 8.

Origenis de Oratione liber, Gr. & Lat. ex nova collatione cum Codice MS. Holmiensi, in Bibliotheca Collegii S. Trinitatis Cantabrigiæ reposito, recognitus & emendatus; una cum Anonymi Scholiis in Orationem Dominicam, quibus subjunctæ sunt eruditi cujusdam Viri Notæ partim Criticæ, partim locorum difficultum exegeticæ, ab Editore Guiljelmo Reading, A. M. Cleri Londin. in Collegio Sionensi Bibliothecario, Lond. 1728, 4.

Novatiani Presbyteri Romani Opera quæ supersunt omnia, à multis mendis expurgata, & copiosissimis observationibus & notis illustrata. Præmittitur Dissertatio de Filii Dei Homousio, sive coessentialitate uni Deo Patri. Studio Joannis Jack-

Jackson, Eccl. Angl. Presb. & de Wherwell Comitatu Hantoniæ Præbendarii, Lond. 1728, 8.

4 A new Law Dictionary, containing the Interpretation and Definition of Words and Terms used in the Law; and also the whole Law and the Practice thereof, under all the Heads and Titles of the same; together with such Informations relating thereto, as explain the History and Antiquity of the Law, and our Manners, Customs and original Government; by Giles Jacob, Gent. In the Savoy, 1729, f.

A View of ancient Laws against Immortality and Profaness, under the following Heads: Lewdness, profane Swearing, Cursing and Blasphemy; Perjury; Profanation of Days devoted to Religion; Contempt or Neglect of divine Service; Drunkenness; Gaming; Idleness, Vagrancy and Begging; Stage-Plays and Players; and Duelling; collected from the Jewish, Roman, Greek, Gothick, Lombard and other Laws, down to the middle of the Eleventh Century; by John Disney, M. A. Vicar of St. Mary's in Nottingham. Cambridge 1729, fol.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

19.

Den 11 May 1730.

DANMÆRK.

Lohendal,

Saa benet, hvormed denne Familie er
benaadet, er forhen beskrevet, men
den Tid glemt at melde, at om Justitiæ
Billede gaar et blaadt Bevant, og at saa-
vel Begt skaalene som Festet af Kaarden
og den paa Klingen staaende Krone er af
Guld saaledes som Tegningen viser.

£

udi

Udi det Kongl. privilegerede Bogtryk-
 kerie er nylig trykt: Den blodige Brud-
 goms Jesu Christi Kiærlighed til sin
 Blod-syndige Bruds Herlighed, da hand
 med

med sit dyrebare Blod afstoede hende af alle hendes blodige Synder, forestillet i nogle gudelige Betragtninger over vor kiære Frelseres JesuChristi hellige Lidelse og Død, de Gudfrygtige og Christelskende Siæle til Himmelske Trost og Fornøjelse samlede ved Severin Colding, samme bestaar af 1 Alph. in 8.

Lydsland.

Udi Lybeck har Lic: Seelen ladet trykke følgende lærde Program: Controversiæ de Novo Testamento inter Desiderium Erasmum atque Eduardum Leum agitata, considerario, qvam Orationi publicæ de Meritis Erasmi in literas humaniores d. 30 Mart. An. 1730. secundo Augustanæ Confessionis Ecclesiæ ac Athenæi Lubecensis Jubilæo commemorabilis, præmisit Joh. Henr. a Seelen SS. Th. Lic. & Cymn. Lubec. Rect. 1 Ark in 4. Author giver deri Efterretning om adskillige Editioner af Erasmiano Novo Testamento, saa og Aarsagen og Omstændighederne ved den heftige Striid imellem Erasmus og Edvardum Leonem, Capellan hos Kong Henrich 8.

Og Erke-Biskop i York, og døde 1544. Hvilken Herre i sine Annotationibus in annotationes Nov. T. Erasmi og Epistola Apologetica imod Erasmus mærkelig igiennemheglede den. Den vedføjede Oratio Valedictoria publica de meritis Erasmi in literas humaniores har Christopher Ant. Erasmus Lubeeensis holdet.

Udi Hannover er trykt i Aar in 4to. Henric. Conrad. Koenig Philos. & J. U. Doct. Schediasma de hominum inter feras educatorum statu naturali solitario. Existencia status indubitatis exemplis probatus indoles ejusdem explicatur illustratur denique usus in Jurisprudentia Naturali ostenditur. Authoer har til dette Schediasma taget Anledning af den for 3 Aar siden til Hammelen fundne vilde Dreng, som af Kong Georg I. blev overført til Engelland.

Udi Berlin er trykt: Laudum oder Rechtliches Erkantnis, wodurch die zwisehen Sr. Königl. Majest. in Preussen etc. und Sr. Königl. Maj. von Gross-Brittannien entstandene Differentzien von denen dazu requirirenden und ersuchten beyden Herrn Arbitris, nemlich der Hrn. Herz

Hertoge von Sachsen Gotha, 2c. und von Braunschweig und Lüneburg, 2c. Durchl. Durchl. endlich entschieden und beygelegt worden.

Udi Wittenberg er under Mag. Godof. Wagners Opfyn trykt in 4. Schurtzfleischers Introductio brevis in historiam Ecclesiasticam Sect. XVI. samme bestaar af følgende Hoved-Capitler: 1. De statu Ecclesiæ. 2. De Viris illustribus, hvis Liv og Levnet kortelig opregnes. 3. De hæreticis & Schismaticis. 4. De Conciliis & Colloquiis.

Udi Erfurth er udkommen en nye Edition af Floro, under den Titul: Flori lib. IV. rerum Romanorum; Recensuit, observationibus illustravit & indicibus instruxit Laurentius Reinhardus. Editors Arbejde ved denne Edition udgaar i sær paa, at hand først leverer os en accurat Text, dernest vedføjer Anmerkninger, som tiene til at oplyse Antiquiteten og Latiniteten, og endelig vedføjer en Indicem rerum og en Indicem latinitatis. I blandt andet har hand forklaret Jes. IX. 5. af Floro. Hvor hand anfører andres Anmerkninger, har hand vedtegnet deres

Navne. For ved Registeret staar VV. A. Schroëni Epistola ad Reinhardum de variis Confiliis recentiorum levandi labores Scholasticos.

Udi Leipsig er trykt in folio, det berømte Medaille-Berk af Sl. Liebens, under den Titel: Gotha Numaria, sistens Thefauri Fridericiani Mumismata antiqva, aurea, argentea, ærea, ea ratione descripta, ut generali eorum notitiæ exempla singularia subjungantur Auctore C. S. Liebe.

Samme Steds er trykt i afvigte Aar in 8. Johann Fischers Christliche Hertzbewegende Betrachtungen, denen Gläubigen zum Trost, denen Gottlosen zum Schrecken, und einem jeden zur ernstlichen Aufmunterung seiner schuldigen Pflicht, gegen Gott, sich selbst und seinen Nächsten, heilig nachzuleben, in sinnreicher Verfassung für gestellet, welche zur gemeinen Erbauung aus der Niederländischen Sprache überset, und mit beygefügter Anweisung, wie gegenwärtige Betrachtungen bey Erklärung der Evangelien und Episteln nützlich zu gebrauchen, vermehret Johannes Diete-
rici

rici, Diaconus der Alt-Städtischen Pfarr-Kirchen zu Königsberg in Preussen. Cum censura & approbatione Facult. Theol. Lips. Samme er 2 Alph. 18 Ark sterf.

Udi Jena er udkommen Philippi Melancthonis verneurtes Alterthum der Evangelischen Kirche, som M. Adam Lebrecht Müller har besørget sammes Trykning, og saa lidet dette Skrift er, saa læsværdig er det, efterdi Melancthon angriber Bavedømmet derudi paa det sensibelste Sted. Editor har herved giort adskillige lærde Anmerkninger, som giver Børfet mærkelig Lyk. Udi Fortalen anføres Melancthons Lif og levnet fortelig.

Udi Königsberg er trykt Bibliotheca Gregoriana sive Catalogus librorum in quovis studiorum & omnium ferè lingvarum genere insignium nitidissimeq; compactorum quos per longas annos summo labore colligit Franciscus Christianus Gregorii Sac. Reg. Mag. in Borussia à Consiliis Bellicis & Aulicis, quorum auctio publica ob rationes in præloquio allegatas parata pro pecunia in Ædibus propriis aufm Stenham in der

Sorten-Bassen prope Aedem neo-Rosgartensem fitis d. 8 Maj. sequentibus ab hora 2 pomeridiana ad 6. instituetur. Denne Catalogus som er 2 Alph. 3 Ark stor in 8. indeholder en meget smuk Collection af vel-conditionerte Bøger udi allehaande Scientier og Faculteter.

Udi Zullichau i Neder=Slesien er følgende udkommen: Die durch den Schlüssel Davids eröfnete Thür zum Verständniss der H. Offenbahrung Johannis, das ist kurze Beschreibung des Zustandes der Kirchen N. Test. aus den Gesichten und Weissagung der Offenbahrung, wie sie der Zeit nach zu ordnen, mit Zuziehung andrer Schrift=Derter erläutert und bestätigt, in 8vo. Author har ej vildet giøre sit Navn kundt, men forsikrer i Fortalen at udgive et vidtløftigere Verk over Johannis Aabenbaring.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er trykt in 4. Pretensions de Don Carlos avec un examen de la nature des fiefs & du Traité de Seville. hvilket er en Engelsk Version og vel skrevet af det slags Skrifter.

Engelland.

Udi Londen ere følgende Bøger ud-
komne:

Ordo Judiciorum five Methodus pro-
cedendi in negotiis & litibus in Foro Ec-
clesiastico-Civili Britannico & Hibernico,
ubi, quæ mendis olim cum innumeris e-
dita fuere, castigatè nunc & dilucidè di-
gesta, juxta Normam ordinis Judiciarii
exhibentur ac Notis & Observationibus
illustrantur. Per Thomam Oughton, Al-
mæ Curiaæ Contuariensis de Arcubus,
London, Procuratorum generalium u-
num & à multis retrò annis supremæ Cu-
riaæ Delagatorum Registrarii Regii De-
putatum. Londini 1728. 4.

A new System of the Spleen, Vapours
and Hypochondriack Melancholy, whe-
rein all the Decays of the Nerves and
Lownesses of the Spirits, are mechanical-
ly accounted for; with a Philosophical
Essay concerning the Principles of
Thought, Sensation and Reflexion, by
Nicholas Robinson, M. D. and of the Col-
lege of Physicians, London, Lond.
1729, 8.

Dictionary Botanicum or a Botanical Dictionary for the use of the curious in Husbandry and Gardening; containing the Names of the known Plants, in Latin, English &c. their Description their Culture and Management, rendered easy and familiar, wheter Domestick or Exotick, so that the Name of a Plant being known, the proper Direction for its Improvement in the Garden is to be found in the same Article; the Terms used in every Branch of Botany explain'd. A Work never before attempted. II Volumes. By R. Bradley, Professor of Botany in the University of Cambridge and F. R. S. Lond. 1728, 8. max.

Pomona, or the Fruit-Garden illustrated, containing sure Methode for Improving all the best Kinds of Fruits now extant in England, calculated from great Variety of Experiments made in all Kinds of Soils and Aspects, wherein the Manner of Rising Young Stocks, Grafting, Inoculating, Planting &c. are clearly and fully demonstrated; with Directions for Pruning, Nailing, Thinning, Preserving &c. likewise several Practical Ob-

servations on the Imbibing Power and Perspirations of Fruit-Trees; the several Effects of Heat and Moisture tending to the Growth and Maturity of Fruits: to which is added a curious Account of the most valuable Cyder-Fruits of Devonshire. The whole illustrated with above 300 Drawings of the several Fruits, curiously engraven on 79 large Folio-Plates. By Batty Langley of Twickenham. Lond. 1729, fol.

An Attempt towards a Natural History of the Fossils of England, in a Catalogue of the English Fossils in the Collection of J. Woodward M. D. containing a Description and historical Account of each, with Observations and Experiments, T. I. Lond. 1729, 8.

Fossils of all Kinds, digested into a Method, suitable to their mutual Relation and Affinity, as also several Papers tending to the further Advancemens of the Knowledge of Minerals &c. by John Woodward, M. D. &c. Lond. 1728, 8.

An Introduction to a general System of Hydrostaticks and Hydraulicks philosophical and practical. illustrated and explained.

plained by Sixty Copper-Cutts. Two Volumes. By Stephen Switzer. Lond. 1729, 4. c. fig.

Atlas cœlestis; by the late Reverend Mr. John Flamsteed, Regius Professor of Astronomy at Greenwich, Lond. 1729, f. max. fig. 28.

Isaacî Newtoni, Eq. Aur. in Academia Cantabrigiensi Matheſeos olim Professoris Lucasiani, Lectiones Opticæ A. 1669, 1670 & 1671 in scholis publ. habitæ & nunc primum ex MSS. in lucem editæ. Lond. 1729, 4.

A View of Sir Isaac Newtons Philosophy (by Henry Pemberton.) London 1728, 4 Maj. c. fig.

Animadversions upon Sir Isaac Newton's Book, intitl'd: Vhe Chronology of ancient Kingdoms amended; by Arthur Bedford M. A. &c. Lond. 1728, 8.

Frankerige.

Udi Paris er trykt 1729 in 12. Refutation d'un Systême imaginé par un Philosophe Cartesien, qui a prétendu de montrer géométriquement la possibilité de la presence réelle: par M. David Ecclesiastique

que du Diocèse de Bayeux, Bachelier de la Faculté de Theologie de Paris, de la Maifon & Societé de Harcourt.

Italien.

Udi Benedig har Bogføreren Javarini 4re Tomer ferdige fra Trykken udaf det ved ham begyndte nye Oplag af de Byfantinske Historieskrivere. Heele Verket som ellers udgjør 34 ulige Tomer, er inddeelt udi 22. og hver Maaned meener mand at faae et Bind ferdig. Det kommer i steden for 700 Venetianske Ducater som det nu gielder, at koste 200 Ducater hvoraf 29 Venetianske Liures betales strax, og lige saa meget ved hver Binds Modtagelse.

Udi Neapolis har en Jesuit, navnlig P. Hieronymi Renda-Ragusa, ladet trykke: Singulare Juridico-Policum, utrum Filii Sacrilegi, legitimati privilegio Principis, consequi possint hæreditatem paternam ex testamento, aut aliquo ex titulo, aut etiam ab intestato. Author forstaar ved Filiis sacrilegis de u-egte Børn, som ere avlede af Geistlige Personer, der have aflagt Kydsfheds Løfte. Hand bejaer

Spørs-

Spørgsmaalet og beviser samme med sterke Fundamenter, Vidnesbyrd og Exempler. Sligt vil forekomme dem sælsomt, som ikke vide, at udi Sicilien og Maltha findes mange flere saadanne Børn, som Præsterne offentlig erkiende for deres, end andensteds, og er det noget som er giengse i disse Lande, at mand gifter disse Sønner og Døttre med hinanden, saa at det ej er at forundre sig over om Pater Renda-Raguza har udarbejdet det Spørgsmaal: Om saadanne Børn kand arve deres Fader, i sær naar de ere legitimerede af Lands-Herren.

Portugal.

Udi Lissabon begynder det Kongelige Academie for den Portugisiske Historie og deres Medlemmer at lade trykke de dem anfortroede stykker af samme Historie: Og omendskiøndt Mengde af deslige Bøger forhen ere announcerede, saa komme de dog nu først ud, thi Titulen er først forhen udgiven, blandt hvilke kand regnes: Historia da Academia Real da Historia Portugueza, composta por Manoel Telles da Sylva, Marquez de Alegrete, Secretario da mesma Academia, e dedicada a el Rey D. Joaó V. nosso Sen-

hor. Tomo primeiro. Lisboa occid. na
 Officina de Joseph Antonio da Sylva, Im-
 pressor da Academia Real. Anno 1727.
 4 May, 2 Alph. 12 Ark.

Ellers er der udfommen: Catalogo
 Chronologico, Historico, Genealogico e
 Critico, das Rainhas de Portugale seus
 Filhos, por D. Joze Barbosa, Clerigo fe-
 gular, Academico real da Historia Portu-
 gueza, e Chronista da Sereniss. Casa de
 Bragança. Lisboa occid. 1727, 4 May,
 2 Alph. 20 Ark. Author har ved hver
 Dronning ladet stifte i Kaaber Hendes
 Stamme-Baaben.

Nof er der trykt: Memorias para a Hi-
 storia Ecclesiastica do Bispado da Guar-
 da. Parte primereia, dedicada a el Rey
 &c. approvada pela Academia Real, escri-
 ta pelo Doutor Manuel Pereira da Sylva
 Leal, J. C. Ulyssiponense, Collegial de
 Collegio Pontificio de S. Pedro na Uni-
 versidade de Coimbra, Cavalleiro da Or-
 dem de Christo, e Academico da mesma
 Academia Real. Lisboa occid. 1729,
 4 May, 3 Alph. 9 Ark. Author viser der
 udi stor Belæsenhed, har og anført de
 Bøger hand haver fuldt, hvorover Li-
 tulen udgjør 8 Ark.

Herforuden sees sammesteds trykt: O Engenheiro Portuguez dividido em dous Tratados, obra moderna, e de grande Utilidade para os Engenheiros e mais officiaes Militares, composta par Manoel de Azevedo Fortes, Academico da Academia real da Historia Portugueza, Cavalleiro professo na Ordem de Christo, Brigadeiro de Infanteria dos Exercitos de Sua Magestade e Engenheiro mor destes Reynos, &c. Lisboa occid. (T.I.) 1728 (T.II.) 1729. samme bestaar af 6 Alph. og 35 halve Ark Raaberstykker. I den første deel gives Inledning til Geometriam practicam, og de til Ingenieur - Kunsten behøvende Instrumenter, samt et Anhang om Trigonometria rectilinea; I den anden handler Author om den regulaire og irregulaire Fortification, om Festningers Attaque og Defension, om Stykkernes og andet Krigs = Geværs Brug. Under Authoris Effigie ere satte følgende tven = de Disticha.

Hæc Azevedo viva est scribentis imago,
 Est quoque bellantis Martis imago sua.
 Scribens arte docet superari Palladis
 artes,
 Scribat, vel pugnet, vincere castra docet.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

20.

Den 18 May 1730.

DANMÆRK.

Machabæus,

Sederst i Skioldet opstige nogle hvide
ligesom med Snee bedekte Høje i
blaat Felt, hvorpaa stiger en nogen vild
Mand, som meder med en opspendt Bue,
der med Pül, Streng og alt er forgyldt.
Baa Hielmen 2 forgyldte Püile, som
staar Korkhvis med Spitserne ned ad.

U

Trykt

LIDLAND.

Udi Hamborg er udkommen en Tydst
 Oversættelse af Derhams Physico-Theo-
 logie, under den Titul: William Der-
 hams, Canonici in Windsor, Rectorn zu
 Upminster in Essex, und Mitglie des der
 Königl. Englis. Gesellschaft, Physico-
 Theologie, oder Natur-Leitung zu Gott.
 durch aufmercksame Betrachtung der
 Erd-Kugel und der darauf sich befindend-
 den Creaturen, zum augenscheinlichen
 Beweis, daß ein Gott, und derselbige
 ein allergütigstes, alweises, allmächtig-
 stes Wesen sey. In die Teutsche Sprache
 übersetzt von C. L. W. jeho aber nach der
 siebenden Englischen Ausgabe mit Fleiß
 von neuem übersehen, und nebst einer
 Aufmunterung des Herrn Carol Rollins,
 die Jugend bey Zeiten zur Liebe ihres
 Schöpfers durch Betrachtung der Crea-
 turen anzuführen, zum Druck befördert
 von J. Alb. Fabricio, D. und Prof. Publ.
 des Gymnasii zu Hamburg. 1730. samme
 udgiør in 8. 2 Alph. 12 Ark. Den første
 der har lagt Haanden paa dette Arbejde
 er Christian Ludvig Wiener, som har o-
 versat Richard Baxters 3 Bøger om den
 sans

sande Maade at kiende sig selv paa, af
 Engelsk paa Tydsk, skøndt hand der for
 ey har ladet sette sit Navn, men de man-
 ge og skønne af adskillige Authores i
 Derhams Skrift anførte Steder udi An-
 merkningerne saa og Skriftets Analysis
 og Fortalen, vare ey oversatte. At nu
 Nyttten af dette Verk kunde blive desto
 større, da Indholden deraf og heele Ud-
 arbejdelsen er u-stridig fortreffelig, har
 D. Fabricius paataget sig den Nøje at
 vedføje Lola Authorum oversatte, denne
 Version tillige med den manglende Ana-
 lysin og Fortalen, confereret Bogens
 Version med det Engelske meget nøje, og
 søgt at levere deraf en fuldstendig og god
 Version. Da og D. Fabricius den Tiid
 hand for 2 Aar siden udgav sin Tydske O-
 versættelse af Astro-Theologien, der er at
 ansee som den anden Deel af denne Bog,
 foran satte en Fortegnelse paa de Skri-
 bentere, der ved Naturens eller et eller an-
 det stykke deraf dessen Betragtelse have
 søgt at opmuntre deres Læsere til at rose
 og elske deres store Skabere, har hand udi
 Fortalen herved ligeledes anført 13 saa-
 danne Skribentere udi et Supplemento,

hvorhos hand tillige taler om den berømt
 melige Franſke Profefſor Carolo Robi-
 no, hvis Skrifter 1726, og 1728. ere tryk-
 te in 12. under den Titul: la maniere
 d'enseigner & etudier les belles lettres,
 og da iblandt andre nyttige Anmerk-
 ninger i samme Bog og ſaa findes i den
 5 Bog tom. 4. p. 353, -412. en eftertryk-
 kelig Foreſtilling, ſom gaar derud paa,
 at en ſand Philoſophie og Naturens flit-
 tige Betragtelse forlyfter vores Forſtand
 og opfylder den med 1000de nyttige
 Kundſkaber, og medfører en ſtor Kierlig-
 hed og Højtid mod ſin Skabere og Ve-
 neration for Religionen, recomman-
 derer hand Forældrene og dem, ſom ha-
 ve over Ungdommens Opfoſtring at ſige,
 meget indſtendig, at de have at bemøje
 ſig, fra Ungdommen af at give deres Un-
 derhavende Andledning til at lukke Øye-
 ne op, at eſtertenke hvad de ſee, og ej ſaa
 løſelig hen at anſee hvis Naturen os fo-
 reſtiller, men fornuftig at betragte det,
 at glæde og forundre ſig derover, og u-
 di de Ting at erkiende den Store Me-
 ſters Godhed, Wiisdom og Magt, og at
 dyrke ſamme med en ydmyg, inderlig og
 op=

oprigtig Kierlighed. Hvorledes samme
 Land settes i Bæk har Rollin tydelig viist
 udi sin Physique des Enfans, eller Bør-
 ne-Physica, med hvis Oversættelse D. Fa-
 bricius slutter sin Fortale.

Udi Lybeck er trykt in 8. 2 Alph. 5 Ark
 sterck, Jo. Henr. a Selen, SS. Th. Lic. &
 Gymn. Lub. Rect. Meditationes Exege-
 ticæ, quibus varia utriusqve Testamenti
 loca expenduntur & illustrantur. Udi
 Fortalen anføres Aarsagen til dettes
 Trykning, og tilsiges i en aparte Sam-
 ling af Authore adskillige af hans andre
 smaae Skrifter udi Philologia, Histo-
 ria Ecclesiastica, Antiquitate, Philosophia
 & historia literaria. Hvorhos meldes, at
 mand har gjort disse Meditationes exege-
 ticas mere brugelige ved vedføjede Synop-
 ses og Indices. Derneft følger de Aarsager
 hvorfor mand har beholdt Epilogos Pro-
 grammatum. Meditationerne ere 18.
 som 1) De Integritate Vocis ΕΠΙΡΑΣΘΗΣΑΝ
 Hebr. XI. 37. Schediasma Philologicum.
 2) Inqvisitio in Samuelis Basnagii senten-
 tiam de Vaticinio Jacobi Gen. XLIX. 10
 evincens non esse illam verisimiliorem,
 sed Accentuum rationi & Genio Hebrææ

Lingvæ adversari. 3) De institutione
 Juventutis apud veteres Hebræos ad
 Prov. XXII. 6. Commentatio. 4) Exer-
 citatio de emphatica falsorum & impio-
 rum Doctorum denominatione, quæ a
 Juda Ep. comm. 13. ΑΣΤΕΡΕΣ ΠΛΑΗΝΤΑΙ
 vocantur. 5) Annotationum Philologi-
 carum in Nov. Test. ex Plutarcho eruta-
 rum specimen. 6) De Pietate Josephi
 ergo Mariam ad Matth. I. 19. Schediasma
 exegeticum, Versionem inprimis Luthe-
 ri vindicans. 7) De anno a Deo corona-
 to. ad Ps. LXV. 12. Commentatio. 8) De
 Jesu in Jesu Sirachide frustra quæsito ad
 Eccles. XLIII. 25. Dissert. Philolog. 9)
 Dissertatio theologica inauguralis ex
 Eph. II. 11. 12. Ideam ethnicismi sistens.
 10) Theologumena ex Inscriptionibus
 Biblicis. 11) De lege regia Jac. II. 8. Diss.
 epistolica. 12) Mythologumena, quæ in
 Actis Apostolicis occurrunt, Commen-
 tario Philologico-Sacro illustrata. 13) De
 Sigillo Mystico ad Cant. VIII. 6. Commen-
 tatio. 14) De Magdalii Jacobi, Gauden-
 sis, Laboribus biblicis, corrigendæ inpri-
 mis Versioni Latinæ Vulgatæ impensis
 Commentatio, selectas simul observati-
 ones

ones ad varias. Codicis loca complectens. 15) De Gaudio Divino quod Ecclesia excitat, cum Gaudio Conjugali Es. LXII. 5. comparatio Diss: epistolica. 16) De fortitudine in Domino, qva Eph. VI. 10. Paulus Ephesios instructos cupit, Diss. epistolica. 17) Vindiciæ Conjugii secundi ex Gen. XXV. 1. & aliis locis Biblicis, adversus Tertullianum Montanistam. 18) De Salute Sacerdotibus à Deo Psalm. CXXXII. 16. promissa Dissertatio epistolica. Alle disse Meditationer ere heri formeerte og vidtløstigere end ved den første Trykning.

Udi Leipsig er trykt compendieuses Lexicon exoticorum & Materialium, oder accurate Beschreibung derer vornehmsten ausländischen Ost- und West-Indischen Materialien und Vegabilien, als Bäume, Stauden, Kräuter, Blumen, Wurzel, Schalen, Rinden, Früchten, imgleichen derer Fossilien, Metallen, Mineralien, wie auch der ausländischen Thiere, Fische und Vögel, 2c. nach ihren Eigenschafften, Nahmen, Nutzen und Wirkungen, mit besondern Fleis und Mühe aus denen besten Skribenten und

Rejse-Beschreibungen in Alphabetischer Ordnung zusammen getragen, und mit einen besondern Register versehen.

Ligeledes er der udkommen in 8. der vernunftige Zauber-Arzt, som lærer og viiser hvorledes mand ikke alleene ex triplici regno kand forferdige Medicamenter, men end og curere de fornemste Sygdomme per Sympathiam & Antipathiam transplantationem amuleta & Magiam naturalem.

Nederlandene.

Udi Leyden haver Prof. Burman giort en lykkelig Decouverte i det blandt von der Goeses som endnu blandt os af sit Gesandtskab ved det Kongl. Danske Hof er bekiendt, hans efterladte Papiirer udi en Kiste, som paa det Leydenske Raadhuus lenge haver staaet in seqvestro over en Process, deraf bemelte von der Goes som en Arving efter Nicolaum Heinsum blev ført, ej allene haver fundet denne store Poets Notas in Virgilium som mand i saa mange Aar med stor Møje har eftersøgt, men endog 3 Volumina af hans Adversaria over adskillige Authores Classicos, tillige med MS. som indbefatter hans

hans Itinerarium Svecicum, eller hans Rejse til Sverrig, da hand af de tvende Brødre Witterne 1670. 71. var forsendt i Gesandtsskab til Sverrig. Samme trende Skrifter har Prof. Burman destineret at lade trykke til Publici Nytte.

Engelland.

Udi London ere følgende Bøger udkomne:

A general coasting Pilot, containing Directions for Sailing into, and out of, the principal Ports and Harbours thro'out the known World, with a Sett of Sea-Charts, some laid down after Mercator, aut the greater Part according to a new globular Projection, adapted for Measuring (Distances (as near as possible) by a Scale of Equal Parts, and authorized by Letters patent under the Great Seal of Great Britain. The use of the Projection justified by Dr. Halley. Also two large Hemispheres on the Plane of the Equinoctial, containing all the Stars in the Britanic Catalogue; of great Use to Sailors for finding the Latitude in the Night. To all which are prefixed Directions to mariners, whereby the Use of the Globular

Charts is made plain and easy to the meanest Capacity; sundry Exemples laid down on the said Charts and the Arithmetical Computations added, whereby the Mariner will be able to judge of the Truth of the said Charts; and the Errors of the Plain Chart shewn, that so the Mariner may avoid them. By Nathanael Cutler. Lond. 1728, fol. reg. max. cum Fig. plur.

The Chronology of ancient Kingdoms amended, to which is prefix'd a short Chronicle from the first Memory of Things in Europe to the Conquest of Persia by Alexander the Great. By Sir Isaac Newton, Lond. 1728, 4.

A new Treatise of the Construction and Use of the Sector, being a Work of the late Mr. Samuel Cunn's, now carefully revised by Edmund Stone, Lond. 1729, 8.

Two Dissertations concerning Sense, and Imagination, with an Essay on Conscience. Lond. 1728, 8.

The Procedure, Extent and Limits of Human Understanding, Lond. 1729, 8.

The Lives of several antient and illustrious Men, omitted by Plutarch, viz. Æneas, Tullus, Hostilius, Aristomenes,
Tar-

Tarquin the Elder, L. Junius, Brutus, Gelo, Cyrus, Jason, faithfully extracted from the Greek and Latin Historians by Tho. Rowe, Lond. 1728, 8.

The History of Great-Britain from the first Inhabitants thereof till the Death of Cadwaladar, last King of the Britains; and of the Kings of Scotland to Eugene V; as also a short Account of the Kings, Dukes and Earls of Bretagne, till that Dukedom was united to the Crown of France, ending with the Year of our Lord 68: in which are several Pieces of Talieffin, an antient British Poet, and a Defence of the Antiquity of the Scottish Nation, with many other Antiquities, never before publishd in the English Tongue. By John Lewis, Esq. Barrester at Law. Now first publishd from his original Manuscript. Lond. 1729. f.

The History of England during the Reigns of the Royal House of Stuart, wherein the Errors of late Histories are discoverd and corrected, with proper Reflections and several original Letters from K. Charles II, K. James II, Oliver Cromwell &c. The whole collected from the
most

most avthentik Memoirs, MSpt. and printed; by the Author of the Critical History of England, Lond. 1730. fol.

Collections relating to the History of Mary Queen of Scotland, in four Volumes, containing a great Number of original Papers never before printed, also a few scarce Pieces reprinted. Revised and published by James Anderson, Esq. with an explanatory Index of the obsolete Words, and Prefaces shewing the Importance and Usefulness of the Collections, Lond. 1729, 4.

A Register and Chronicle Ecclesiastical and Civil, containing Matters of Fact, delivered in the Words of the most avthentik Books, Papers and Records; digested in exact Order of Time with proper Notes and References towards discovering an connecting the true History of England from the Restauration of King Charles II, II Volumes. Faithfully taken from the Manuscript Collections of the Lord Bishop of Peterborough. Lond. 1728, fol.

Historia vitæ & regni Richardi II. Angliæ Regis à Monacho quodam de Evesham

ham consignata. Accesserunt præter alia Joannis Rossi Historiola de Comitibus Warwicensis, Jo. Berebloci Commentarii de rebus gestis Oxoniæ, ibidem comorante Elisabetha Regina; & D. Richardi Wynni, Baroneti, Narratio historica de Caroli Walliæ Principis famulorum in Hispaniam itinere A. 1623. E Codicibus MSS. nunc primus edidit Tho. Hearnus, Oxon. 1729, 8.

Memoirs of the English Affairs, chiefly Naval, from the Year 1660 to 1673, written by his Royal Highness James Duke of York, under his Administration of Lord High Admiral &c. published from his original Letters and other Royal Authorities, Lond. 1729, 8.

Memoirs of Queen Anne. being a compleat Supplement to the History of her Reign, wherein the Transactions of the four last Years are fully related &c. from original Papers and other sufficient Vouchers. Lond. 1729, 8.

Regni Angliæ sub Imperio Serenissimæ, piæ & potentissimæ Reginæ Elisabethæ Religio, & Gubernatio Ecclesiastico, Lond. 1729, 4.

The History of the Revolutions in the Empire of Marocco, upon the Death of the late Emperor Muley Ishmael; with Observations Natural, Moral and Political relating to that Country and People, written by Capitain Braithwaite, with a Map of the Country, Lond. 1729, 8.

Batavia illustrata, or a View of the Police and Commerce of the United Provinces, particularely of Holland, with an Enquiry into the Alliances of the States General, in two Parts; by Onslow Burrich, Esq. Lond. 1728, 8

The History of the Parthian Empire from the Foundation of the Monarchy to its final Overthrow, compiled from the Greek and Latin Historians and other Writers and the Chronology settled; by Thomas Lewis, M. A. Lond. 1728. 8.

Joannis Caji, Britannii, de Canibus Britanniaë liber unus; de rariorum Animalium & Stirpium historia liber unus; de Libris propriis Liber unus; de pronuntiatione Græcæ & Latinæ lingvæ cum scriptione nova, libellus, recogniti a S. Jebb. M. D. Lond. 1729, 8.

M. Tullii Ciceronis de Finibus bonorum
rum

rum & malorum Libri V. ex recensione
 Joannis Davisii, Coll. Regin. Cantabr.
 Præfidis cum ejusdem Animadversioni-
 bus & Notis integris Petr. Victorii, P.
 Manutii, Joach. Camerarii, D. Lambini
 & Fulvii Ursini, Cantabr. 1728, 8.

Franferige.

Udi Paris har det Kongl. Academie
 for Videnskaberne ladet befaendt gjøre
 at de udi deres Forsamling 14 Dage efter
 Paaske 1731. ere sindede at uddeele den
 første af Parlaments-Raadet Rowille
 de Maslay indrettede Priis. Materien,
 dertil er: Quelle est la cause physique de
 l'inclinaison des plans des orbites des
 planetes par raport au plan de l'Equa-
 teur de la revolution du soleil autour
 de son Axe & d'ou vient que les incli-
 naisons de ces orbites sont differentes
 entr'elles. h. e. Hvad den næurlige Aars-
 sag er til Planorum af Planeternes Or-
 bita inclination i Henseende til Aqvato-
 ris planum og Solens Omdrejelse paa
 dens Axel, samt hvoraf det kommer at
 defflige Orbitalium Inclination under sig
 er ulige.

Ita

Italien.

Udi Rom er af en Græfisk Codex udi det Vaticanffe Bibliothech paa Cardinal Albani Befaling og under hans Opsigt trykt udi 2 Folianter Basiliæ Macedonis Calendarium Ecclesiasticum.

P. Sciomanni en Munk udi S. Basiliæ Abbedie til Grotta Ferrara, har oversat paa Latin af et Grædsk MS. udi det Vaticanffe Bibliothech, Bartholomæi IV. Abbeds sammesteds Lef og Levnet, og samme læst det trykke. Adskillige curieuse og vigtige Ting forekommer herudi, som merkelig tiene til at oplyse Italiens Tilstand paa de Tider og i sær beskriver os de da levende Baver.

Til Trevigi har Mr. Ritzetti udgivet sit Systema om Farverne in 8. paa Latin tillige med visse Indbilledinger, mod Newtons Systema, da de derover anstillede Prøver ej alle have vildet holde stik. Noogle curieuse Folk i Bononien have villet undersøge Tingens Sandhed, og befunden at Forsøget virkelig ej angaar med de Venetianske Prismata, men da de have forskrevet dem fra Engelland, have de kundet sig lige som Mr. Neuton deraf med bedre tiemt.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

21.

Den 25 May 1730.

DANMÆRK.

Macabæus.

Denne Familie er under Kong Christian den 3dies Regiering fra Skotland indkommen her i Riget, Doctor Johannes Maccabæus Alpinas blev indkaldet fra Wittenberg som Theologus ved Kiøbenhavns Universitet, hand var saa højt elsket og æret, at da hand døde, beviiste Kongen ham den sidste Naade og Ære at følge hans Liig til sit Lejersted.

Æ

Hand

Hand var gift med en Adelig Dame, og blev derfor hans Søn Christian Macca-bæus agtet her i Riget for en Adels Mand og giftet med Frue Kirsten Sage, hand var sendt Gesandtviis til Muscau, var den første Forstander paa Sorøe 1586 og siden Præses sammesteds og Canonicus i Lund.

Tydskland.

Udi Leipzig har ved Kongens af Po-lens Fødsels-Dags Holdelse været at see en meget artig Illumination, hvor i sær under Kong Augusti Skilderie af fuld-kommen Størrelse var at læse.

Hæc est illa dies, quæ magni conscia
partus,

Augustum populis imperioq; dedit.

End er udi Leipzig trykt det nyeste og 2de Stykke af Oeconomiske Mama i 5 Ark in 8. hvorudi indeholdes 1. Anonimi Skrift om Frostens Natur, og hvorledes Have-Beerter derimod kand bevares. 2. Sinceri Cordati Anmerkninger over samme Skrift. 3. Efterretning om de Anordninger, som ere publicerte mod den paa nogle Aars Tid giengse Svaghed blandt Dvæget. 4. Adskil-

lig

lig Nytt om Oeconomiske og Politie-
 Sager. Det første er Efterretning om
 Grev Mercis Gods i Ungern Heditz strax
 ved Stul Weisenburg, hvor hand har
 anlagt en privilegeret Bleg af Læret og
 sribede Parketer og en halv Catton di-
 visa Fabriqve, hvoraf mand tænker til at
 indrette Handelen over Görts og Trieste
 i fremtiden til Spanien og Portugal,
 hvoraf Holland og Hamborgerne deraf
 nu trekke saa stor Fordeel; Det andet
 angaar den Kayserslige Forordning, at
 visse Land-og Rættens-Betienters Børn
 skal antages blandt Handverkerne for
 der at oplæres; Det 3die er Beretning
 om det Ostindiske Compagnie, som paa
 Andledning af Josias v: Aspen i Stokholm
 skulle oprettes; Det sidste er en Beskrivelse
 af en Model til en Plov, der i det der-
 med pløjes, har den Fordeel, at tillige
 saaes, hvis Nytté skal bestaae derudi, 1.
 at Kornet kommer meget dybere derved
 end ellers i Jorden, og derved foraaarsa-
 ger, at samme bærer 10 til 12 ja 20 Korn,
 2. at mand ikkuns bruger halv saa me-
 gen Udsæd, 3. at mand ved at saae ey har
 nødig at vie efter god Sæde-tid, eller at
 K 2 frys-

frygte for at det skal vorde opædt af Fugle, 4. at mand i Ilet Jord og kand vinde det 6 og 8 Korn, og en frygte for at det skal bortfryse eller bortvindes. Det var at ønske, at dermed maatte blive giort en Prøve. Slig Forsøg er for nogle Aar siden giort af en Italiener Joseph Locatelli, hvoraf Modellen 1727 er forbedret og giort bekiendt udi den Tid udgiven Entdeckte Grust natürlicher Geheimnisse.

Nof er udi Leipsig trykt udi afvigte Aar in 4. fem Alph. 12 Ark stor. Der Medicinische Haupt-Schlüssel, oder gründliche Einleitunag zur vernünftigen Cur aller inderlichen Kranckheiten des Menschlichen Leibes, durch welche jede Beschaffenheit eigentlich erweget, alle Stücke genau untersuchet, und die Cur nach denen neuesten und gründlichsten Principis, besonders aber des Weltberühmten Mannes Herrn Doctor Stahls, Königl. Preussischen Hof-Raths und Leib-Medici, ganz aufrichtig und leicht begreiflich, so wohl Theoretice als Practice, nicht allem zu besondern Nutzen derer Herrn Studiosorum Medicinæ und jungen

gen Practicorum, sondern auch allen andern Lehr- und Hülfss-Begierigen, dargestellt und ans Licht gegeben worden, durch den bekannten Autorem des Medicinischen und Chirurgischen Schlußsels.

Udi Leipsig er det Tyrkiske Lexicon, som Prof. Lingvæ Arabicæ Joh. Chr. Clodius har forferdiget, trykt in 4. under den Titul: Compendiosum Lexicon Latino-Turcico-Germanicum, in quo non solum Voces & Phrahes usitatæ continentur, sed etiam illarum Lectio, adjectis ubiq; Observationibus variis, ad statum Ecclesiasticum, Politicum & Militarem pertinentibus, cum præfatione de Lingva & Litteratura Turcarum, corruptisque vulgari pronuntiatione Nominibus Ministrorum Aulæ Turcicæ, cum Grammatica Turcica ac triplici Indice. Author har anvendt stor Umage paa at gjøre dette Arbejde nyttig til et almindelig Brug, saa at der er ingen Tvivl at jo det hos Liebhaberne vil finde Biefald.

Hos Johan Friderich Gledisken er nyttig trykt Corpus Juris Gentium Academicum, enthaltend die vornehmsten

Grund=Gesetze, Friedens=und Commer= cien=Tractate, Bündnisse und andere Pacta der Königreiche, Republicven und Staaten von Europa, welche seit zweyen Seculis biß auf den gegenwärtigen Congress zu Soissons errichtet worden, zusam= men getragen von Johan Jacob Schmauß, Hoch=Fürstl. Baaden=Durla= chischenGeheimbden=Rath, same bestaar af 5 Alph. 15 Arkhudi stor 8Format. And= ledningen dertil har Author taget af sit Corpore Jur. Publ. S. R. I. Da nu hint alleene angaar Tydskland, begriber dette derimod de øvrige Europæiske Stater og Lande. Author har haft stor Andled= ning til at legge sig efter denne Videns= skab med særdeles Flid, og har for alle Ting holdt nødvendig udaf Recueil des Traitez og andre store Verker at trekke det sammen udi et lidet Corpus, som er tienlig til et grundig Begreb og Sam= menheng af denne Videnskab, saa at det= te Verk er udarbejdet endog til Stats= Mænds nytte. Hand har derudi indrykket ej allene de nyeste Freds og Commerce= Tractater og andre Pacta, som nu er Grundvolden for den Europæiske Røe= lig=

lighed, men endog de for de ældre Tider, paa hvilke de nye Tractater deels beraae sig, deels og de Europæiske Magter med Ret og Billighed eller med nogen skinn deraf kunde grunde deres Stridigheder og Prætensioner, dog har hand derudi brugt den Forskiel, at de nyeste Tractater ere anførte fuldkommen med Procemiis, Fuldmagter og Ratificationer, at mand deraf kand see i hvad Form og med hvilke Curialia nu omstunder deslige Ting forfattes. Der imod har hand af de gamle Ting ej anført andet end hvorved de udi de tvende sidste Seculis opkomne Krige og andre vigtige Stridigheder ere endte, og hvad endnu i fremtiden maatte være tienlig ved en og anden Stridigheds Afgjørelse. De øvrige Stykker forestiller de Staters indvortes Gestalt og Indretning, der ikke regieres af en Souverain Herre, men efter Grund-Regler. I almindelighed er denne Samling saaledes indrettet, at de som samme besidder, meget vel kand undvære Recueil des Traitez, at mand ey skal tale om at herudi forekommer mange Ting, som ey forhen have været trykte. Hvad som findes i

Authore Corpore I. P. Academ. er her med Glid udeladt, hvorfor hand sig derpaa beraaber. Til denne Samling haver Author endnu for at udgive en historisk Forklaring bestaaende af Tractater og offentlige Documenter.

Engelland.

Udi London har Mr. Moivre publiceret en Tractat, som indeholder alt hvis der er høyt udi Mathematiquen, under den Titul: *Miscellanea analytica de Seriebus & quadraturis. Accessere variæ Considerationes de Methodis Comparationum, Combinationum, & Differentiarum, Solutiones difficilium aliquot Problematum ad Sortem spectantium, itemq; Constructiones faciles Orbium Planetarum, unâ cum determinatione maximarum & minimarum mutationum quæ in motibus Corporum cœlestium occurrunt,* in 4to.

Udi Oxford er ferdig trykt den anden Tome af Aristide under den Titul: *Ælii Aristidis opera omnia cum interpretatione & observationibus Samuelis Jeb,*
den

Den første Tome er allerede 1722. udkom-
men in 4.

Monf. Gagnier arbejder paa at udgibe
Abulfedas Geographie, som med det før-
ste vil komme under Pressen.

Mr. Sale, en udi de Orientaliske Sprog vel
beløben Advocat, tilfiger os en Engelsk O-
versættelse af Alcoranen udarbejdet ef-
ter Originalen med Remarqver og Ex-
plicationer tagne af de beste Commenta-
tores, ved samme skal følge en Prælimi-
nair Discours hvor i hand andrager de
gamle Arabers Historie, deres Regie-
ring, Religion og Skikke. Hand re-
marqverer, hvorledes Christendommens
og Jødenskabets Tilstand var da Maho-
met fremkom, og de Omstændigheder som
concurrerte til at favorisere denne nye
Religions Indretning. Hand vil giøre
adskillige Observationer over Alcoranen
og den Lærdom som derudi findes. Mand
lover en Idée om de differente Secter som
er blandt Mahometanerne, og vil tale om
de Araber som have vildet være holdne
for Propheter i Mahomets levende Live,
og efter hans Død derforuden skal derved
findes et nyt Kort over Arabien og

Planen til Mahomets Tempel udi Mecca. Prospecten af dette Verk indeholder en Avertissement hvorudi Mr. Sale anmerker at da den Mahometanske Religion behersker en anseelig Deel af den bestandte Verden, og at den daglig æder om sig, har hand holdt for at en troeværdig Oversættelse af Koran, som corrupte kaldes Alcoran, en allene vil blive foruøvelig men endog nyttig for curieuse Læsere deels for at opdage de Fundamenter og Principia som Mahometanernes politiske og civile Love have og at vise de Christne Middell og Maal til letteligen at kunne aabne Øyne paa dem, og vise dem deres Bilsfarelse, hvilket mange have forsøgt med liden Nytte siden de ej have forstaaet Tingen af Grunden. Hand legger dette dertil, at den Romerske Kirkes Skribentere ere saa langt derfra at reussere, at de ved at forsvare deres Idolatrie og andre Superstitioner have forøget den Afstye Mahometanerne i Almindelighed have for den Christelige Religion, og derved givet dem store Fordeele i deres Dispute. Protestanterne alle ne siger hand ere de, som med Succes kunne

ne bestride Mahometismu:n. Mr. Prideaux er avanceret temmelig viit derudi i hans Beskrivelse over Mahomets Liv og Levnet, i hvorvel han og fejler den behøvede Oplysning, saa at han her og der har taget Fejl hvoraf en Habil Mahometan lettelig kand trekke nogen Fordeel. Mr. Sale falder dernest paa at tale om de Oversættelse vi have af Alcoranen. Vel kommer mand derudi overeens at de ere defectueuse og have deres Fejl. Mr. Prideaux forsikrer at hvis Bibliander deraf har udgivet som en Latinisk Oversættelse af denne Bog, er ikkuns et ælendig Udtag samlet for omtrent 600 Aar siden af Roberto Retinensi, hvorudi Meeningen af Originalen saa ilde andrages, at mand hart ad intet kand forstaae deraf. Arrivabani har deraf udgivet en Italiensk Oversættelse, men ihvorvel han siger den er gjort efter Originalen, er det dog Djensynligt at han har arbejdet efter Retinensis Latiniske Exemplar som Seldenus har anmerket. Mr. Prideaux siger, at Ryers Franske Edition er saa god som den af en Kjøbmand kand ventes,

tes, hvoraf er at formerke at deri ere Fejl, og de findes nesten paa hver Side, derforuden er den uforstaaelig paa mange Steder udaf Noter og Explicationer. For at supplere den, henviser Author os iblandt til de Arabiske Fortolkere, men derved bliver Læseren ej klogere. Ross har oversat paa Engelsk Ryers Version, og har multipliceret Fejlene, hand har og adopteret de absurdste og latterligste Fabler som mand har giort om Mahomet. P. Maracci Version er meget exact, men den har og sine Fejl, da den er paa Latin, og alt for presse har bundet sig til Originalen, er den ej god at forstaae. De vedføjede Remarqver er meget artige, men Bogen er derover bleven alt for stor, saa den er 2 tomer in fol. og overalt ubrugelig. Mand tager imod Subscriptioner for dette Verk, men Benge forlanger mand ikke førend Verket er klart, som trykkes in 4. med Anmerkninger neden paa Siden. Naar Verket er klart koster hver Ark 6 s. Danske, ellers lades det for dem som subscribere, for 5 Skilling Arket.

Ita-

Italien.

Udi Rom har Cardinal Alexander Albani paa Monte Moli ladet opgrave en gammel Inscription, hvorpaa mand alleene har fundet læse Phraates og Abgarus, det øvrige er saa u-læselig, at ingen tør give sig i sær dermed, derimod har Cardinal Polignac i Nærværelsen af Columbarii Livia fundet en temmelig tydelig Inscription, som lyder saaledes:

D. M.

PHOEBUS

QVI ET TORMOGUS HISPANUS

NATUS SEGISAMO-

NE III. KAL. MARTIAS

C. BELLICIO TOREVA

TOTI CLAUDIO

ATTICO HERODE COS.

DEFUNCTUS III.

NONAS AUGUSTAS

Q. MUSTIO PRISCO

M. PONTIO LAELIANO COS.

PHOEBION ET PRIMI-

GENIA FILIO KARISSI-

MO FECERUNT.

En vis lærd Mand har derover fattet disse

diffe Lanter: Segisamo var en Bue in Hispania Tarraconensi ved Segisama Julia. Plinius handler om begge lib. 3. §. 4. Efter Marianæ Beretning hist. lib. 3. cap. 25. ligger det i Egnen af Guipuscoa, den Phœbus om hvilken der meldes, blev kaldet Tormogus, og det er rimelig, at dette Tilnavn er givet ham af sit Fødselssted, hvilket land tiene til nogen liden Forbedring hos Plinium og Ptolomæum. Plinius kalder det Folk, som har beboet de Stæder Segisamo og Segisama Julia Tormodigi, Ptolomæus kalder samme *μουρογος*, som P. Hardvin har anmerket, hvorhos hand tillige tilstaar, at hand aldrig har hørt om Tormodigio, det land altsaa være, at Plinius har skrevet Tormogi og Ptolomæus *τορμογοι*. Alle Romerske Fasti eller Annales sette de tvende Consulater udi det 6te Antonini Pii Aar, eller det 896 efter Roms Bygning og 143 Aar efter Christi Fødsel. Mand land og her erindre hvis Cardinal Norris har anmerket om disse Borgemestere, at de vare Consules i Januarii og Februarii Maaned, efter hvilken Tid de giorte
an

Andre Blads, hvis Navne ere ubekiendte og som en staage in Fastis, efterdi de kaldtes Suffecti. De tierlige Expressiøner Filio karissimo, filio dulcissimo, viiser at Phæbus Døde ung, og mueligt som et Barn, det kand være at hand altsaa en er bleven over 5 Maaneder og 2 Dage gammel; af Inscriptionen kand en sluttet Aarenes Tæll.

Samme Steds er Mr. Fortiguerra, som skal være et meget habil Subjectum, i Bærf med at lade trykke en Extract af Rymers Actis Anglicanis, der skal bestaae af 2 tomer in folio.

Udi Bologna har Eustachius Manfredus for at udgive sin Tractat om Fix=Stier=nerne's Parallaxi, som hand har observeret, og paa det hand ikke som Galilei fordum, derover skal geraade under noget Ansvar, vil hand beviise, at der af en kand tages noget Beviis om Jordens Bevægelse.

Udi Florentz er den berømte Maler Capiglia virkelig i færd med at aftegne Store Hertugens smaa og store Statuer, og at forestille samme den lærde Verden udi Raaber.

Nye Bøger.

Gotha Numaria, sistens Thesauri Fridericiani Numismata antiqva Aurea, Argentea, Ærea, ea ratione descripta, ut generali eorum notitiæ exempla singularia subjungantur, Auctore Christiano Sigismundo Liebe. Accedunt ex Andreæ Morellii specimine universæ Rei Numariæ Excerpta, & Epistolæ tres Ez. Spanhemii, quibus rariores ejusdem Thesauri Numi illustrantur. fol. Apud Wetstenios & Smith.

Prolegomena ad Novi Testamenti Græci Editionem accuratiorẽ è vetustissimis Codd. MSS. denuo procurandam; in quibus agitur de Codd. MSS. N. Testamenti, Scriptoribus Græcis qui N. Testamento usi sunt, Versionibus veteribus, Editionibus prioribus, & claris Interpretibus; & proponuntur Animadversiones & Cautiones ad Examen Variarum Lectionum N. T. necessariæ, in 4.

Commentarii Academiæ Scientiarum Imperialis Petropolitane Tom. I. ad annum 1726. 4. Petropoli.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

22.

Den 1 Junii 1730.

DANNEMARK.

Lemforth,

Skjoldet deeles i 4 Qvarteerer, i den første øverste Deel en Guld Løve, staaende halv opreist paa Bagfødderne i et Vand, og holdende udi Klovene af den høyre Forfoed en Guld-Kaarde, en hvid Standart med et røt Kaars udi overkryds, og en Guld-Pen der midt inelalem, med Federen lige op ad i blaaFeldt. I det andet Qvarteer af bemeldte øverste Deel

Deel tre grønne Grau-2raer, hvoraf det mellemste er højere og større end de andre tvende tilsammenstaaende paa et grønt Bierg eller Klippe i hvidt eller Sølv-Feldt. Det første Qvarteer i den nederste Deel er ligesom det andet Qvarteer i den øverste Deel, og det andet Qvarteer i forbemelte nederste Deel er ligesom det første Qvarteer i den øverste Part. Midt i det store Skiold er et lidet Hierte-Skiold, deri en hvid eller Sølv-Trane med en Guld Krone om Halsen, staaende paa den venstre Foed, og havende den højre opløst med en Steen udi i rødt Feldt. Udaf Hielmen udkommer en harnisket Mand indtil Knæerne med røde og hvide Plumager paa Cheten, havende den venstre Haand i Siden, og den højre Haand opløst, med en Steen udi.

Udi det Kongel. Wänsenhuuses Bogtrykkerie er under Pressen: Den Augspurgiske Confession eller Troes Bekjendelse, som trykkes med en liden Fortale paa $1\frac{1}{2}$ Ark, i 12. til Publici Tieneste, eftersom tilstundende 25 Junii skal holdes en Thukommelses Fest, fordi da just 200

Aar

Nar ere forløbne, siden samme Confessi-
on, til hvilken vi os bekiende, blev til Key-
ser Carl den 5. overleveret.

Sverrig.

Udi Stokholm er udkommen en liden
Tractat kaldet Systematiske Nødhielps
Tanker, som viser udi giørende Indven-
dinger og Besvaringer hvorledes Vel-
stand og Rigdom skal forskaffes til Bøye
i et fattigt Land, som ej har Penge, in-
gen Næring, og ingen Fortieniste.

Samme Steds er trykt en Prædiken paa
8½ Ark, forfattet af M. Oluf Fryksall,
og holden udi Provste-Modet i Carlstad
den 8 Febr. 1728. kaldet den levende Troe
i Anledning af Jacobi 2. v. 20, 21, 22.

Endnu trykkes udi Stokholm ved Præ-
numeration Verelii libri tres Epistola-
rum og hans Iter Cosmopolitanum tilli-
ge med en Oration holden af ham i Ley-
den over den tydske Fred, for hvilken ham
et anseeligt Honorarium blev given, i-
tem 3 à 4 Parentationer over Paulinus og
andre, alt paa Latin.

Indiskland.

Udi Lybeck er den 10 Deel af det saa

faldede Bibliotheca Lubecensi trykt, i samme findes: 1. Jo. Diecmanni Gener. qvondam Sup. per Ducat. Brem. & Verdenf. dissertatio de typorum cœlestium paradoxo Helmontiano. Denne lærde Afhandling er allerede 1677 udkommen i Stade, men da den er bleven rar og ifluns faae Steder at faae, er den herudi paa nye indryffet; Den er egentlig indrettet imod den ugrundede Astrologiam judiciariam, og gotgiøres der i meget grundig, at udi disse Helmontii Ord: Futura contingentia depicta sunt in astris, non quidem omnia, sed fortè unius seculi, itemqve tragœdia cujusqve hominis in suo astro picta, cujus pictura cessat cum vitæ epilogo, stikker en stor Uvidenbed og et daarligt Foregivende, som ej stod til at bevise. Joh. Diecmanni Levnet og Skrifter findes udi von Seelens Stada literata. 2. M. Henrici Scharbau Observationes Basnagianæ in Flavium Josephum, quibus varia illustris scriptoris loca illustrantur, vindicantur, emendantur. Efter som nogle have meent, at efter den fortreffelige Edition af Josepho, som Sig. Havercamp har draget Omforg for

for, var vel intet at anføre, som jo forhen var agtet, haver Mr. Scarbau herudi søgt at vise, at en alleene adskillige Lærde have anført i den nogle Forvedringer, men hand haver og selv i disse Observationer anført en stor Mengde, som Hr. Havercamp en har rørt noget ved. 3. Amplissimi Senatus Gedanensis literæ ad Senatores Polonos & Borussos, statum Religionis concernentes. Ex Lengnichio. Dette ofte paa Latin og Tndsk trykte Brev er derfor indrykket, efterdi samme er lovet udi den 7 Deel af Bibliotheca Lubecensi. Udi samme stilles Papisterne deres uretmessige Forhold imod de Evangeliske udi Polen og Preussen for Dyne, og igiendrives deres fornemste brugte Beviser, at de kunde tage Kirkerne tilbage siden de havde ladet dem bygge, paa det kraftigste. 4. F. A. T. A. Observationes Philologicæ succinctæ in censuram Petrinam ἐμπλοκῆς τριχῶν. ad illustr. I Petr. III. 3. 5. Jo. Henr. à Seelen Relatio de nuperis motibus in Ecclesia Lutherana Neo-Eboracensi, Historiam Lutheranismi in America illustrans. Andledning til denne Afhandling har von Seelen ta-

get af een for nogen Tid siden ham tilsendte Bog af Hr. Wilh. Christoph Berkenmeyers Lutherisk Prædikant til Nye York, som der er trykt under den Titul: Willem Christoffel Berkenmeyers, Bedienaars des Heyligen Evangeliums van de Nederduytsche Gemeente te Nieuw-York, Albanie en daar ontrent, insgelyks der Parochye der Palatynen by Quasfayk, de onveranderde A. C. toegedaan, Getrouwe Herder-en Wachter-Stem aan de Hoog en Neder-Duitsche Lutheriaanen in dese Gewesten, eenstemmig te zyn vertoont met twe Brieven en andere Redenen Lutherscher Theologanten: aangaande 't van Dierensche Beroep, en de Henckelsche Bevestiging. Te Nieuw-York, by J. Peter Zenger, A. C. 1728. 4to 1 Alph. Af denne i America trakte Bog giber Licent. Seelen et fuldkommen Udtoeg, i hvilken anføres de der af en Skommager fra Königsberg Jo. Bernh. van Dieren, indførte Svermerier. 6. følger Recensiones librorum. 7. Nova literaria.

Udi Leipsig er trykt in 4. D. Justi Wesseli Rumpæi Commentatio Critica ad li-

libros novi testamenti in genere, in qua de eorum titulo, auctore primario, secundariis, tum in genere, tum in specie Chronologia, authentia, Pseudeuangelis, Evangelistarum insignibus, Apostolorum scriptis tum genuinis tum spuris, Christo item & Mariæ suppositis, materia ex qua forma sive sensu atque stilo, fine, divisione, dispositionis ordine ejusque ratione, Epistolis Catholicis, distinctionibus veterum ac recentiorum, versibus eorumque auctore, interpunctionibus, pericopis Evangelicis & Apostolicis, canone ejusdemque auctore, libris Antilegomenois Codicibus authographis & Anographicis, manuscriptis & typis impressis, variantibus lectionibus, versionibus & commentatoribus fusius agitur.

Udi Jena er trykt Grund-Ris̄ einer überzeugenden Belehrung von der Vortreflichkeit der Evangelischen Lutherischen Religion, kurz und deutlich entworffen von Laurentio Reinhard. Denne Bog bestaar af 8 Capit: og handler det 1. om den Naturlige Religion. 2. Om den Guddommelige Aabenbaring. 3. Om

Kiendetegu af en Guddommelig Aaben-
 baring. 4. Om at Bibelen er Guds Ord.
 5. Om Jesus af Nazareth er den rette
 Messias. 6. Om den Romerske Catholske
 Religion. 7. Om den Reformerte Reli-
 gion. 8. Om den Evangeliske Lutheriske
 Religion.

End er udi Zena trykt in fol. 19 Alph.
 14 Ark, og 14 Ark om Sigillerne, følgende
 af den lærde Struves Skrifter: Burcardi
 Gotthelfii Struvii, J.Cti, Sereniff. Saxon.
 Ducibus Lineæ Ernestinæ & Sereniff.
 Marchioni Brandenburgico - Culmba-
 censi à Consiliis Aulicis, Historici-Saxo-
 nici, Professoris Juris & Historiarum in
 Acad. Salana Ordinarii, Corpus Historiæ
 Germanicæ, a prima Gentis origine ad
 annum usque M.D.CCXXX. ex genui-
 nis historiarum Documentis, Coævorum
 Scriptorum Monumentis, Diploma-
 tibus & Actis Publicis illustrantur, cum
 variis observationibus & figuris æneis,
 adjecto indice locupletissimo & opusculis
 ad Historiam Germanicam facientibus.
 Præmittitur Christiani Gottliebi Buderi
 Bibliotheca Scriptorum rerum Germa-
 nicarum, easdem universim illustranti-
 um

um. Mange have ønsket, at have for sig selv Buderis Bibliothec, som staar for ved Struvens Historie og som udgør en stor Deel af dette Verk. Om Hr. Struvens historiske Skrifter maae enhver forund tilstaae, at mand nu udi den Tydske Historie ej har et meere fuldstendig og grundig Udtog end udi dette. Udi Inddeelingen i sig selv har hand beholdet den naturlige Orden, i det hand gjør 10 Periodos. I den første handler hand om de Tydskes Oprindelse, deres Skikke, Religion, Huusholding, Krig, Tyrster ic. indtil Julium Cæsarem, hvilken hand kalder Germaniam liberam. I den 2. gaar hand fra Julio Cæsare til Frankernes Regiering, beskriver deres Krig med Romerne, og viser, at de Tydske vel bleve hart ansegtede af Romerne, men en tvungne eller overvundne. I det 3die handles om Frankernes Regiering i Tydskland til Carolum Magnum. I det 4de hvis som hører til de Carolingiske Kyseres Regiering til Conradum I. I det 5te behandles de Sariske Kysere fra Henrico Aucupe til Henricum 2. I den 6. de Frantsiske Kyseres Historie fra Conrado 2. Salico

lico til Henricum V. I den 7. de Svabiske Kænsere fra Conrado III. til Conradum IV. I det 8. de Tider, i hvilke indfaldt det bedrøvelige Interregnum indtil Rudolphum Habsburgensem. I det 9de hvis sig i Tydskland har tildraget fra Rudolpho af til Sigismundum, og endelig 10. Tydslands Historie fra Alberto II. af til Carolum VI.

Udi Helmstadt er følgende kommen fra Pressen, Joh. Frid. Noltenii Lexicon Latinæ linguæ antibarbarum. Præmittitur ejusdem Oratio de hodierno linguæ Latinæ cultu negligentiori. Samme bestaar in 8. af 3 Alph. 6 Ark. forsynet med 5 Register, og er heel nyttig for dem som ville skrive ziirlig Latin.

Udi Helmstad har Prof. Johan Gottfried Lackemager udgivet den 4. 5. og 6 Deel af sine Observationes Philologicæ quibus varia præcipue S. Codicis loca ex Antiquitatibus illustrantur, tillige med Register over alle 6 Deele, hvoriblandt den udi den 6 Deel forekommende Dissertation de Gosenitidis situ vero er forklaret med et Landkort, de 3 andre Deele udkom afvigte Aar.

Udi Brunsvig er trykt Joh. Friederici Bertrami, haftenus Diaconi in Aula Auricana & Lycæi Rectoris: nunc Sere-
nissimo Principi Fris. Or. à Concionibus
Aulicis, Consistorii Assessoris & Scho-
larchæ, Oratio de præcipuis Studiorum
Literariorum finibus, qua Auricæ d. 20
Dec. 1729. in solemni Panegyri habita,
Pergulas Lycæi valere jussit. Accedunt
Memoria B. Dieterici Menii, Theologi
in Aula Ostfrifica quondam meritissimi,
superiore anno defuncti, Allocutio, in
qua post alia, Sholæ III. Auricanæ Origi-
nes, ejusdemque Rectores narrantur.

Udi Nyrnberg er trykt udi 8. i afvigte
Aar 2 Niph. 12 Ark sterk, Erleichterte
und zum Gebrauch des Menschlichen Le-
bens eingerichtete Tugend-Lehre, welche
nach den Gründen der gesunden Ver-
nunfft, die Tugenden und die unter den
Teutschen herrschende Laster deutlich er-
klähret, sie mit lebhaften Farben abschil-
dert, ihre Quellen entdeckt, die Ausflüch-
te der Lasterhafften beantwortet, die aus
den Tugenden herflüssende Zufriedenheit
und Glückseligkeit, und das aus den La-
stern herrührende Unglück vorstellt, nd=
thia

thige Regeln ertheilt, auf was Art die Tugenden zu erlangen und hergegen die Laster zu fliehen, und allenthalben anweist, wie die Lehrsätze der Vernunft mit der Offenbahrung übereinstimmen. Ausgearbeitet von Julio Bernhard von Rohr. Author har opdaget sin Læremåas de fuldkomnen i denne vidtløftige Titel. Hand siger hand en haver raadfort sig herudinden med nogen Skribent, dog tilstaar derhos at Hr. Wolfens Gedanken von der Menschen Thun und Lassen dertil har lagt Grundvolden.

Udi Ulin er den 12 Tome af Schelhorn's Amœnitates Literariæ udkomnen, hvorudi indeholdes følgende Observationer: I. Jacobi Zimmermanni Vindicia Dissertationis de Atheismo Platonis, contra D. N. H. Gundlingium. II. Memoria M. Joannis Schmidii, Theologi Cœci. III. Jo. Georgii Frickii, de Joanne Morono, S. R. E. Cardinali, Articulisque, quibus ab Inquisitionis officio jussu Pauli IV. olim tanquam Lutheranismi suspectus & in vinculis detentus accusabatur, Observatio. IV. Ad Christianissimum Galliarum Regem Humillima
Sup-

Supplicatio pro Impressorio. V. Historia Dialogorum Cœlii Secundi Curionis de Amplitudine beati Regni Dei. VI. Epistolæ quædam ineditæ. VII. Petri Cardinalis & Episcopi quondam Augustani Literæ Indulgentiarum, in Ecclesiæ Brenzianæ gratiam.

Switzerland.

Udi Zyrick er den første Tomus af den nye Edition af de 70 Fortolkere udkommen under den Titul: Διαθήκη κατὰ τὰς ἑβδομήκοντα. Vetus Testamentum ex versione septuaginta interpretum olim ad fidem Codicis MS. Alexandrini summo studio & incredibili diligentia expressum, emendatum ac suppletum à Joanne Ernesto Grabe, S. T. P. nunc vero exemplaris Vaticani aliorumque MSS. Codd. Lectionibus Var. nec non Criticis dissertationibus illustratum, insigniterque locupletatum. Summa cura edidit Joannes Jacobus Breitingerus Tomus I. Tiguri Helvetiorum. Ex officina Joannis Heideggeri & Soc. 1730. 4. samme bestaaer af 3 Alph. 10 Ark. Efter Grabens Tilskrift til Dronning Anna og Breitingers Dedication til nogle fornemme Lemmer af Republiqven, saa og Kir-

ke og Skolen i Zyrck, følger 1. Joannis Pearsoni Præfatio parænetica, og Grabens Postscripto. 2. Fortalen ved den Romerske Edition af 1587. 3. Grabens Prolegomena om den Alexandrinske Codicis Kiendetegn og dessens Fortrin for den Romerske, tillige med Lamberti Bos Anmerkninger over nogle Stæder af Ostateucho. 4. Breitingers Fortale til dette nye Dplag, hvorudi hand i Begyndelsen behandler denne Oversættelses Nødvendighed, og dernæst handler om det af Bos skeedte Dplag. Og viiser Hr. Breitinger at Bos udi sit Dplag en nøye har søgt den Romerske Edition som 1587. udkom efter Sivti V. Befaling, men lagt Grundvolden enten af Joh. Morini Parisiske eller den i Valtoni Bibliis Polyglottis som hand beviiser med Exempler. Det sidste kommer ham meget rimeligt for, thi hvor Morin og Valton har beholdt den Romerske Lection, har Bos satt en anden i dens sted, som Breitinger med Exempler gotgør. Saa ere Variæ Lectiones som findes i den Bossiske Edition alle med hinanden, undtagen den Mascaniske, over Josvam og Ufferianske over Esters

Esters Bog laante af Valtoni Polyglottis, og har Bos ej dertil betient sig af et eneste Manuscript. Især ere de Variæ Lectiones som skulle forestille den Alexandrinske Codicem, fuld af Fejl, hvoraf kand giøres den Slutning, at mand af den Franekerste Edition en lettelig kand dømme om den Alexandrinske Codicis rette Lection. Ligesaa løselig ere Variæ Lectiones af Codice Cottoniano anførte, Tallene og som skulle vise os disse Lectiones Variasaa hyppig kastede under hinanden, at mand snart ej veed hvorviit denne Varia Lectio gaar. Efter Bos Edition falder hand paa at tale om Grabens, da nu samme er den accurateste og fuldstændigste, men ikkuns sielden uden for Engelland at see, har Breitinger giort en priselig Gierning, at hand har paataget sig at besørge deraf et nyt Oplag. Hand har taget den Alexandrinske Codicem saaledes, som den af Graben er udgivet til Lyset, til Fundament, men forbedret Tryk-Fejlene. Med denne har hand confereret den først omtalte Romerske Edition exciperet Varias Lectiones med Flid og sat dem under

Lex

Terten. Denne Deel gaar indtil Ruths
Bog.

Frankerige.

Udi Paris haver den habile Machi-
nist og Kongelige Ingenieur Mr. Tho-
mas forferdiget 6 Canoner, hver paa 6
pd. Calibre afen egen Invention. Alle
6 veyer ej saa meget som en ordinair Ca-
non, og skyder længere med mindre Krud.
2 Karle kunde lettelig uden Hielp af He-
ste bringe en af samme Canoner hvor
hen de vilde.

Nye Bøger

J. Jac. Mascovii Principia Juris Publici
Imperii Romano-Germanici, ex ipsis
Legibus, Actisque publicis eruta, & ad
usum rerum accommodata. 8.

Plantarum minus cognitarum Centuria
I. complectens Plantas circa Byzanti-
um & in Oriente observatas, par J. C.
Buxbaum Acad. Scient. Soc. 4. Pe-
trodoli.

Sermones in secundo Solemni Acade-
miæ Scientiarum Imperialis conven-
tu die 1. Aug. 1726. publice recitati. 4.
Petropoli.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

23.

Den 8 Junii 1730.

DANNEMARK.

Løwenørn,

Skioldet er deelt paa langs udi tven-
de lige Deele; i den første sees en
blaae oprætt-staaende Løve i guult Feldt,
holdendes et draget Slag-Sværd med
Odden need ad, hvorved Skioldet deeles.
Udi den anden Deel sees den Russiske flak-
te Ørn guul udi rødt Feldt. Hielmen
staar oprett, og er kronet: af den udkom-
mer tvende harniskede Arme, som holde
3 hver

hver en Pallast eller Slag=Sværd i
Haanden: Imellem Armene er en gul
Stjerne.

Sverrig.

Den udi Stokholm af Hans Kongl.
Majests. og Rigets Lov=Commission ud=
arbejdede nye Lov, hvorom udi Fortalen
findes udførlig Efterretning, er nu un=
der Pressen og udgives Balkeviis, lige=
som de efter Haanden blive ferdige, hvor=
af den første Balk, Siftermaals Balken
kaldet, som bestaar af halvfjerde Ark,
allerede udgives.

Erdsland.

Udi Dresden er trykt in 4. Annales Ec=
clesiastici, oder gründliche Nachrichten
der Reformation=Historie, Chur=Säch.
sis. Albertinischer Linie, woben zugleich
von der Churfürstl. Sächs. Schloß=Kir=
che zu Dresden und dem darinnen ange=
ordneten Gottes=dienste gehandelt wird
daben die umständliche Lebens=Beschrei=
bung derer Churfürstl. Sächs. Ober=und
übrigen Hof=Prediger, so in derselben
nach der Reformation bis auf ihige Zei=
ten

ten gelehret, nebst dero Schrifften und Bildnissen zu befinden, aus wahren Original-Documenten bestatiget, welchen verschiedene Kays. Königl. Chur- und Fürstl. auch anderer vornehmer und gelehrten Leute an selbige geschriebene Briefe beygefüget. Mit Fleiß zusammen getragen, und mit vierfachen Registern versehen, von D. Johan Andreas Gleichen, Königl. und Churfürstl. Sächsis. Ober-Consistorial-Rath und ältesten Hof-Prediger. I dette Verk forekommer hvad som ved det Dresdenske Hof nu paa det 3die Seculo nesten Aar fra Aar i Kirke-og Religions-Sager er foreløben. Author har documenteret alting med Originaler, og rettet det hvorudi andre Skribentere kand have taget fejl. Fortællen giver Efterretning om Reformationens Historien i den Chur-Saxiske Albertiniske Linie, saa og om den Saxiske Kirke i Dresden og den der i holdende Guds Tjeneste.

Samme Steds er ved den sidst der holdne Carneval Hans Kongl. Maj. af Polen, som efter tagne Lod-kastning tilfaldt i det der anrettede kostbare Vertsskab at

forestillte en Buntmager, bleven følgende tydske Vers overleveret:

Mit Gunst, daß ich allhier an diesem

Freuden=Tag,

Nach Handwercks Art und Brauch ein

Wörtgen sagen mag,

Weil Du, mein König, bist durchs Loos

zum Kürschner worden,

So spricht dein Knecht dich an aus dem

Boeten=Orden,

Blind, elend, arm und bloß, weil er an

Beltes statt

Nur einen Kittel trägt, der gar kein Fut-

ter hat,

Und also frieren muß. Laß doch aus deis-

nem Laden

Mir etwas auf Credit, es wird dir we-

nig schaden.

Du bist ja unter uns der allergrößte Mann,

Der wol ein ganzes Land damit verlegen

kan.

Eins sag ich Dir voraus: Du wirst mir

müssen borgen;

Doch will ich Tag und Nacht vor die Be-

zahlung sorgen.

Fragst Du vielleicht: Woher? so höre mir

nur zu:

Es ist ein grosser Herr, der reicher noch
als Du,

Der Dir so viel verleiht, und zwar zu
offtermahlen,

Der wird Dich hier und dort für mich
content bezahlen.

Ich dachte, daß der Mann gnug ange-
sessen wär;

Drum gib auf Conto mir das Futter im-
mer her.

Erlang ich deine Huld, die mehr als Belts
kan wärmen,

Werd ich mich weiter nicht des Winters
wegen härmn.

Wenn FRIDRICH AUGUST nun hiez
zu sein Fiat spricht,

Bergeß ich Lebenslang den theuren
Kürschner nicht;

Denn ohne dessen Gunst weiß sonst keint
ander Mittel

Zu kleidern Brod und Holtz

Johannes Gottlob Kittel.

Udi Nürnberg er, eferat Prof. Köhlers
til Altorff kostbare Institutum, da hand i
forrige Aar Ugentlig paa et Ark in 4. har
udgivet en Aftryk af et rart Mynt-stykke
med dessen udførlige Beskrivelse, har

fundet stor Biefald og Behag hos Læseren, nu den fuldkomne Samling heraf i et heel Bind, som er meget reent trykket, at bekomme, under følgende Titel: Joh. Dav. Köhlers, P. P. im Jahr 1729. wöchentlich herausgegebener Münz-Belustigung erster Theil, darinnen allerhand merckwürdige und rare Thaler, Ducaten, Schausücken, Klippen, und andere sonderbahre Gold- und Silber-Münzen von allerley Alter, zusammen LXIV. Stücke, accurat in Kupffer gestochen, beschrieben und aus der Historie umständlich erkläret worden, nebst einer Vorrede von Jo. Luckii Sylloge Numismatum, und einem zweyfachen Register: samme udgiør 2 Alph. 14 $\frac{1}{2}$ Ark in 4to. Iblandt dennem, som historisk have behandlet de nye Mynte-Sorter, har omtalte Luck været den allerførste, og Tydskland tilegner sig formedelt hannem atter igien den besunderlige Ære, at en Tydsk end og i den Numismatiske Historie, som ellers snart i alle Videnskaber, haver brudt Tisen. Hr. Reiman havde altsaa ikke skuldet forbigaae Luck, da hand i sit Forsøg til en Indledning i de Tydskes Histor.

literariam, saa højt prisede 10 berømmelige Mænds merita in re numismatica. Saasom nu Prof. Köhler har foretaget sig snart ligesaadant et Arbejde som Luck, mand ogsaa finder lidet antegnet af denne vigtige Autore, saa har hand fornøyet denne første Begynder af en historiske Mønt-Samling hans Ihuommelse, og givet en tienlig Efterretning om hans nyttige Bog. Ellers er Luck fød i Strasborg, og har været en gammel Amtmand paa Stauffenberg hos Hr. Eberhard von Rappolstein, hvor hand An. 1653 i sit Alders 79 Aar ved Døden er afgangen, meere Omstændigheder er om hans Liv og Levnet ikke bleve bekendte. Hans Annales Rupispolitani tillige med hans Chronica Rupispolitana og adskillige Tomi Collectaneorum Genealogicorum, hvilke hans Søn Frid. Gall. Luck har continueret, findes nu i Staden Strasborgs Archiv. Hans Mønt-Cabinet, hvilket hand af nogle 1000 stykker med stor Møje og Omkostning har samlet og derover i stor Gield geraadede, saasom hand og selv lod sin Bog oplegge, er bleven saa berømt, at Dronning Christina

af Sverrig har efter hans Død det sig tilhandlet, og ladet det bringe til Rom. Af hende har Cardinal Azolini bekommet det, og af ham igien Fyrsten Don Livio Odochalchi. Denne efterlod det til Cardinal Ottoboni, fra hvilken den forrige Regent i Frankerige Hertugen af Orleans ved Kiøb bragte det til sig, saa at det nu i Paris er at finde. Om hans Sylloge Numismatum ab an. 1500 ad an. usq; 1600. hvilken 1620 er trykt til Strasborg in fol. af 4 Alph. 6 $\frac{1}{2}$ Ark, og hvoraf Hr. Köhler har haft 3 Exemplar, og udi 2 af demnem fundet en merkelig Forskiel, thi den som skal være trykt i Frankfort 1650 in fol. har hand ikke seet, finder mand saadanne særdeles lærde Efterretninger, som mand hidindtil ikke har vidst, i det hand paa det grundigste viiser deres Forskiel, Indhold, Bestaffenhed, Mangel og hvad andre derom have dømmet. Der findes derudi 408 vel tegnede Medailler beskrevne. Det er altsaa højlig at beklage, at vi og ikke af denne fortreffelige Auctore besidde Mynte. Historien fra 1400 til 1500, om hvilken hand selv i Enden af Barket giver Forhaabning, da hand skr-

ver

ver at de mestendeels vare færdige, saasom deraf meget skulde have været at erfare om Medaillernes Oprindelse. Hvad Hr. Köhlers Mynt-Forlystelse anbelanger, har hand for vigtige Aarsagers skyld stillet sin Afsigt paa de nyere Tider, og ikke bundet sig til nogen vis Tid og Orden, men yndet et frie Val. Hand selv ejer ey noget Mynt-Cabinet, men alt det hand om Mynt bringer for Lyset, har hand andres Hielp at takke for, hvis Godhed af ham særdeles bliver bemsømmet, og forsikret, at ham ikke fattes paa tienlig Mynt til dette Verk, om hand endog i 100 Aar vilde fortsætte dette sit Arbejde. Hand har baaret Omsoarg for at Afstrykken af en god Konstner er bleven reen og accurat stukken, og hvilket, som best er, saa foretager hand ingen, som andre tilforne udførlig har handlet om, med mindre hand kand hosføje noget, som hans Formænd ikke har anmerket. I den historiske Forklaring forebringer hand ikke andet end hvad Hoved-Omstændighederne og Sandhed udkræver.

End er udi Nyrnberg trykt: Historische Nachricht von den Nürnbergischen

Mathematicis und Künstlern, welche fast von dreyen Seculis her durch ihre Schriften und Kunst-Bemühungen die Mathematic und mehreste Künste in Nürnberg vor andern treflich befördert, und sich um solche wohl verdient gemacht, zu einem guten Exempel, und zur weitem rühmlichen Nachahmung in zweyen Theilen an das Licht gestellet, auch mit vielen nützlichen Anmerckungen und verschiedenen Kupfern versehen von Johann Gabriel Doppelmayr, der Kayserl. Leopoldino-Carolinischen Academiae Naturæ Curiosorum, auch der Königlich-Preussischen Societät der Wissenschaften Mitglied und P. P. Mathematicum, in folio.

Udi Franckforth erudkommen in 8vo. med Raaberstucker: Augspurgisch-Evangelischer, wie auch anderer Lutherischen Kinder Jubel-Religions- und Augenlust, welche bey denselben an ihrem durch Göttliche Gnade und Güte Anno 1730. im Brach-Monath hoch-eyerlich und frölich im Herrn zu begehenden Jubel-Fest, theils durch beygefügte Erklärungen zu erwecken, zu vermehren und zu erhalten

halten sich bemühet Martini Lutheri Intimus.

Udi Jena er ferdig trykt in 8. Historische und Theologische Einleitung in die Religions-Streitigkeiten der Evangelisch-Lutherischen Kirchen, von der Reformation bis auf jetzige Zeiten ausgeführt, und nebst einem zweyfachen Anhang, worinnen Gerhards Lehr-Begriff des Ewigen Evangelii von der Wiederbringung aller Dinge, und die Melodischen Lehr-Sätze untersucht worden, herausgegeben von Joh. Georg Walch, der Hl. Schrift Doct. und Pr. Publ. Ord. auf der Univerfit. Jena. Dette forlængst forønskede Verk er inddelt udi 3 Deele, den 1ste Deels 1ste Capittel handler om den Evangeliske Lutheriske Kirkes Bestaaffenhed. I det 2. om Religions-Stridighederne udi vores Kirke, som maatte være paakomne efter Lutheri Død til Formulam Concordiæ. I det 3. om de opkomne Stridigheder over Formulam Concordiæ Antagelse og Forferdigelse. 4. Om de fra Begyndelsen af det 17 Seculo opkomne især Syncretistiske Stridigheder. I det 5. om de imod Enden af det

det 17 Seculo til denne Tid opkomne Irringer, og i sær i den første Afhandling om de nyeste Pietistiske Stridigheder. Den 2den Deel indeholder den anden Afdeeling udaf det 5 Capittel om de nyeste stridige Pietistiske Puncter. Den 3die Afdeeling de Chilianiske, Fanatiske, Indifferentistiske, og den 4. de Terministiske Stridigheder. Den 3 Deel indbegriber den 5te Inddeeling af det 5 Capittel om particulier Stridigheder. Udi Tilgiften mod Mag. Gerhard, meddeles udi det 1. Cap. Efterretning om Indholden af hans Lære over det ævige Evangelium, og de derover opkomne Stridigheder. I det 2. anføres de Fundamenter, med hvilke mand beviser Ewigheden af Helvedes Straf. I det 3. vises Urigtigheden af den Gerhardiske Lære. Udi det 2det Anhang imod Melodium gives det 1. Capittel en fuldstendig Efterretning om Melodii Meening og de dets Aarsage udkomne Skrifter. I det 2det undersøges hans Lærdom imod hvilken Sandheden reddes.

End haver udi Jena Mr. Litzel ladet trykke følgende: M. Georgii Lizelii Hist-

istoria Poetarum Græcorum Germaniæ à renatis literis ad nostra usqve tempora, ubi eorum Vitæ, Poemata, & in Priscos Poetas Græcos merita, recensentur. 1730. in 8. 1 Alph. 1 B. Author følger den Orden som Tiden i hvilken disse Poeter har levet, udfordrer, og tager sin Begyndelse fra Reuchlino. I fremtiden har hand og i sinde at beskrive saa vel de Latinske, som Tydske Poeter, og maa skee iblandt de Tydske indføre de Morgenlandske, saasom de Ebraiske og Arabiske Poeters Historie for Lyset, og alt saaledis sette dend gandske Historie om Poesien iblandt de Tydske i sin Fuldkommenhed.

Udi Leipzig er trykt den 2den Deel af Scriptorum rerum Silesiacarum som bestaar af 6 Alph. 18 Ark in fol. under den Titul: Silesiacarum rerum Scriptores aliquot adhuc inediti: quibus historia ab origine gentis ad obitum usque D. Imperat. Rudolphi II. Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæque Regis potentissimi speciatim recensentur: accedunt Tabulæ genealogicæ serenissimæ gentis Lotharingicæ: quæ Ducatum superioris Silesiæ Tassinensem: Celsissimæ Familiæ

Lich.

Lichtensteinensis: quæ Ducatum superioris Silesiæ Oppaviensem & Carnoviensem: Celsissimæ Familiæ Lobkowitziæ: quæ Ducatum Silesiæ inferioris Saganiensem: & Celsissimæ Familiæ Auersbergicæ; quæ Ducatum inferioris Silesiæ Monsterbergensem habet: ex Monumentis fide dignissimis: confecit Tomum hunc II. non Silesiæ modo sed & vicinarum Gentium res illustrantem Frider. Wilh. de Sommersberg, Eques Silesium Lipsiæ. Sumtibus Michaelis Huberti, Bibliopolæ Wratislaviensis. **I samme indeholdes** 1) Chronici Silesiæ vetustissimi Fragmentum. 2) Boguphali II. Episcopi Poznaniensis, (qui An. 1253. V. Id. Febr. obiit) Chronicon Poloniæ: cum continuatione Baczkonis, Custodis Poznaniensis. 3) Anonymi Archidiaconi Gneznenfis brevior Chronica Cracoviæ, ab orbe condito ad A. C. 1395. 4) Vita Thomæ I. Episcopi Wratislaviensis, ex variis testimoniis Episcopi, Capituli, & Abbatis, S. Vincentii congesta. 5) Joannis Lonini, sive Dlugossi, Canonici Cracoviensis, Episcoporum Smogorzoviensis, ecclesiarum Historiæ & Acta. 6) Annales Wratislavienses ab An. C. 1149. ad

A. C. 1499. 7) Anonymi Vitæ Episcoporum Ecclesiæ, quæ olim Smogroviensis, deinde Rytzinensis, mutato loco & nomine Wratislaviensis appellatur, ab A. C. 965. ad A. C. 1539. 8) Nicol. Henelii ab Hennenfeld, S. C. R. M. & c. Annales Silesiæ ab origine Gentis ad obitum usque D. Imp. Rudolphi II. ex MSto ipsius Auctoris editi, & observationibus necessariis instructi. 9) Tabulæ Genealogicæ Sereniss. Gentis Lotharingicæ, & Celsissimæ Lichtensteinensis, Lobkowitziæ ac Auersbergicæ Familiæ. Præmittuntur Tabula I. accessiones quædam ad historiam Genealogicam Ducum Silesiæ Piastorum Tomo I. Scriptorum nostrorum insertam. 10) Statuta Civitatis Svidnicensis ex vetusto Cod. MSto. membranceo. 11) Mantissa Diplomatum. Heraf kand mand see hvorledes det Historiske Studium Dag fra Dag tiltager, og har Editor Friderich Wilhelm de Sommersberg gjort sit Arbejde saa nyttig som behageligt ved sine vedsatte Marginalia.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er trykt udi Aar in fo-

lio, Orbis Antiqui Tabulæ Geometricæ secundum Claudium Ptolomæum, cum indice Philologico absolutissimo omnium locorum.

Nok er sammesteds udkommen in 4to. Essai Philosophique concernant l'Entendement Humain traduit de l'Anglois de M. Locke, par M. Coste Secunde edition, revuê, corrigée & augmentée de quelques Additions importantes de l'Auteur, & de quelques remarques du Traducteur.

Nye Bøger.

Franc. Baconi, Baronis de Verulamio, Opera Omnia, septem voluminibus distincta. Novæ huic editioni accedunt Opuscula Historico-Politica, ex Anglico nuper Latine facta. 12.

Antiqvæ & pervulgatæ de quatuor Monarchiis sententiæ contra recentiorum quorundam objectiones plenior & uberior assertio. Auctore J.G. Jano. 8.

Historia Legis Scatinæ, antiqvorum Codicum testimoniis emendandis illustrandis passim distincta. Auctore Joh. Frid. Christio. 8.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

24.

Den 15 Junii 1730.

DANMÆRK.

Løwenørn.

Med dette Raaben og Navn er Hr.
Bovel von Løwenørn, Ridder,
General-Major ved Cavalleriet, Stifts-
Befalningsmand over Aarhus = Stift
og Amtmand over Havreballegaards
og Stiernholms Amter, samt Hans
Kongl. Majests. til det Kongl. Preussiske
Hof atter paa nye forsendte Envoye Ex-
traordinaire bleven beaaedet, da hand

Na

Anno

Anno 1710 til vores nu Regierende Allernaadigste Konge blev hidsendt fra Hans Czariske Majestæt, i hvis Tieniste hand da stod som General-Adjutant og Oberster.

Udi Hans Kongl. Majest. og Universitets Bogtrykkerie er nyligen trykt:
 כור נהשת משה וימזק שלמ:
 five De Labro Aeneo Mosis ex Exod. XXX. 18, 19, & XXXVIII. 8, Mariq; fuso Salomonis ex 2 Chronic. IV. 2, 3, 4, 5, 6. Dissertatio IV. Quam בעה Præside Andrea Frölundio L. Ebr. Prof. P. & Curiae Consistorial. Assess. In Consistorio publice tuebuntur Lectissimi Laureæ primæ Philosophicæ Candidati. Hvilken Dissertation udi Consistorio den 10 Junii er bleven holden, og derefter Honores i Dag uddeelte, saa at som det trykte og under Rectoris Magnifici og Facultatis Philosophicæ Sigiller i Rectoris Magnifici Hans Højædie Højærværdigheds den Kongl. Confessionarii og øverste Hoff-Prædicants, saa og SS. Th. Professoris Severini Lintrupii Navn udgivne Programma ombydner, ere 62 creerede til Bacchalaurei.

Udi Boghandler Nicolai Loffii Forlag er nylig trykt: Die wunderbahre und Erstaunens-würdige Begebenheiten des Hrn. von Lydio, worinnen dessen fast un-glaubliche und unerhörte Fata enthalten; Insonderheit wie er durch einen entsetzlichen Sturm auf eine unbewohnte Insul geworffen, auf derselben 6 Jahre ohne einiges Menschen Hülffe oder Gesellschaft zugebracht; Endlich aber, nachdem solche durch ein erschreckliches Erdbeben erschüttert, ihr ganzes Fundament loß gerissen, und Stück-weiß von Wind und Wellen an das feste Land von Africa getrieben worden, haben ihn die Barba- ren erhaschet, und in die Slaveren ge- stürzet, in welcher er bis An. 1727 den 13 August. verharren müssen, da er Gele- genheit gefunden, sich durch eine sonder- bahre Schickung daraus zu erretten; Mit untermengten curieusen Geschich- ten anderer Personen, von ihme selbst beschrieben; der neu-begierigen Welt a- ber mitgetheilet durch Selimenem. Hvil- deraf er udkommen bestaar nesten af 2 Alph. in 8.

Indskland.

Udi Kostocho har Hr. Hendrich Hoch-
 gesang for under det Navn af Heraldo at
 udgive Ungdommen til beste Nye-Aars
 og Navne-Bers, hvorved skal føjes de
 beste Moralia af de la Serres Tractat, kal-
 det: le Tombeau des delices, af hvilke
 til en Prøve er anført følgende over en
 Bøllystigs Graf:

Hier ist kein Licht, hier ist nur Schre-
 ckens-volle Nacht,

Der Würmer grosse Schaar hält die-
 sen Ort bemeistert.

Hier liegt der Gliederzeug erblast, ver-
 welckt, entgeistert,

Hier liegt das todte Aas das Bosheit
 hochgeacht,

Der Becher, der vorhin mit Wollust
 abge-irret

Liegt hier in Schlamm u... Koth ent-
 setzlich umgestürzet.

Komm Sünder! steig hinab in die beklem-
 te Gruft,

Laß einen Augenblick nur deine Lampe
 brennen,

Du wirst für Schreck und Furcht dich
 selber nicht mehr kennen.

Ein

Ein stilles Angst-Geschrey erfüllet hier
die Luft,

Ein zischendes Geräusch von Schlan-
gen, Molch und Spinnen,
Zerstöret deinen Muth, verändert dei-
ne Sinnen.

Wohlan! so schicke dich zur Busse in der
Zeit,

Noch eh' du heute wirst ein solch Spec-
tacul werden,

Der Todt kommt ungesäumt und nimt
dich von der Erden.

Weh dir! wenn du verdirbst in alle Ewig-
keit.

Im Leben lebe Gott, so darffstu nicht
erschrecken,

Wenn Gott dich dermahleins wird
wieder auferwecken.

Udi Leipzig har Hof-Raad Menke for-
meeret den udvalde Samling af Scripto-
res rerum Germanicarum præcipue Sa-
xonicarum, med 3 Tome, som bestaar
af 12 Alph. 12 Ark og 4 Ark Raaberstykker,
hvoreved findes Registeret over alle 3 To-
mer, de Skribentere som forekomme der-
udi, og om hvilke Editor i Fortalen med-
deeler i Beshynderlighed Esterretning, ere

følgende: 1) Matth. Doeringii, Doct.
 Ord. Min. Continuatio Chronici Theodo-
 rici Engelhusii, ab An. 1420. usque ad
 An. 1498. è Cod. MSt. Bibliothecæ Acad.
 Lips. descripta. 2) Chronica brevis, (Lip-
 siensis) de quibusdam novissimis tempo-
 ribus actis in partibus Misne & Thuringie
 &c. ex eodem Cod. Biblioth. Acad.
 Lips. 3) Anonymi Saxonis Historia Im-
 peratorum à Carolo M. usque ad Frider.
 II. & quidem ad An. 1235. ex Cod. Char-
 taceo Bibl. Paulinæ Lips. 4) Chronici
 Pegaviensis (quod sub tit. Historia de Vi-
 ta & rebus gestis Viperti, publicavit Rein
 Reineccius, Frf. 1530. Fol.) Collationes
 & Continuatio usque ad An. 1236. 5)
 Fragmentum Chronici Chemnicensis e
 Cod. M. Petr. Albini, in Archivo Electo-
 rali Dresd. extante. 6) Emendationes &
 Supplementa ad Chron. Martisburg. à Dn.
 Petro de Ludewig in Reliqv. MSS. Tom.
 4. editum; ex Cod. recentiori, sed satis
 accurato Archivi Elect. Dresd. 7) Memo-
 rabilia quædam in Chron. terræ Misnen-
 sis, aliis Thomano Lipsiensi dicto, à no-
 bis inter Script. Rer. Germ. T. II. edito,
 desiderata; nunc ex Cod. MSto Freheri-
 ano

ano-Goldbeckiano restituta. 8) Chron. Quedlinburgense ab An. circiter 370. usque ad An. 1024. ex Cod. Pet. Albini nunc in Arch. Elect. Dresd. extante, collatum cum Chronographo Saxone, quem Leibnitijs Tom. I. Access. Hist. primus editit. 9) Chron. S. Petri, vulgo Sampetrium Effurtense, ab An. 1036. ad An. 1355. 10) Chronicon parvum vernaculum rerum in Misnia ab An. 1175. ad An. 1349. quod non immerito Dresdense dici posset; ex membrana veteri Archivi Elect. Dresd. 11) Epkonis a Repkau breve Chron. Magdeburg. ab anonymo germanicè versum. Ex Cod. Biblioth. Paulinæ, in quo Speculum Saxon. ejusque *Richtsteig*. 12) Collationes Chronici Magdeburg. a Meibom. T. II. Script. editi ex Cod. MSt. in Archivo Elect. Dresd. extante, quibus crassi errores & hiatus editionis Meibomianæ feliciter emendantur & supplentur. 13) Georgii Torquati, Magdeburgensis, Pontificum Eccles. Magdeburg. series & ordo ab exordio foundationis suæ usque in præsens videlicet ad A. 1523. ex Chron. Archiepiscoporum quam brevissime An. 1562. excerptus, passimque

auctus, nunc cum Chron. Magdeb. Meibomiano collatus. 14) Jo. Latomi, Collegii S. Bartholom. apud Francoford. Decani, Catalogus Episcop. & Archiepisc. Moguntinens. usque ad An. 1582. hactenus nondum editus, cum notis & animadversionibus quibusdam primæ Parti adjectis, Autore Herman. Ulr. de Lingen, Seren. Duci Saxo-Isenac. à Secretis. 15) Broderi Brissen Chron. Slesvicense ab initio Christianæ Religionis in Provinciam iniectæ, usque ad An. 1530. ex MSto Biblioth. Menckianæ. 16) Chron. Curia, s. rerum, quæ Curia Regnitianæ ad Salam, & in univ. Variscia à primis initiis ad An. 1597. acciderunt, e Diplomat. & Monument. fide dignissimis collectum à M. Enocho Widemanno, Curiensi, Scholæ patriæ Collega, opus hactenus inedit. e vernaculo in latinam transtulit C. H. G. 17) Cata. omnium Episcop. & Archiepisc. Bremenens. contextus & conscriptus à Jo. Ottono, Lunebürgensi, An. 1580. 18) Breve Chronic. adhuc inedit. Eccles. Hameleensis Autore Jo. de Poelde, ejusdem Canonico Seniore An. 1374. conscriptum. Accedit ejusdem Civitatis Discursus histori-

storicus conscriptus à Gerhardo Reichen
 &c, cum additamento Sebast. Spilckeri
 ex Biblioth. Mencken. 19) Genealogia
 Comitum Leisnicensium, deducta à Ma-
 joribus Viperti &c. Auctore Petro Albi-
 no, Nivemontio, Specimen, qvomodo il-
 lustrare conaturus erat nobilitatem Mis-
 nicam, Saxoniam, Thuringicam &c.
 modò necessariis adminiculis non desti-
 tueretur. An. 1587. Nunc notis illustra-
 vit variisque accessionibus auxit Christi-
 an. Gottlieb. Schwartzius. Com. Pal. Cæs.
 & in Acad. Altorf. P.P. 20) Annales Er-
 furtenses Germanici ab An. 1440. usque
 ad An. 1464. jussu Hartungi Kammer-
 meisteri, Consulis Erfurt. collecti, s. Con-
 tinuatio Chronici Thuring. Jo. Rothii;
 ex Arch. Reg. & Elect. Dresd. 21) Ada-
 mi Ursini, Molybergensis, Chron. Thu-
 ringiæ Vernaculum, usque ad An. 1500.
 cum Append. de Erfurto & Nordhusa,
 absolutum An. 1547. 22) Historia Belli
 Smalcaldici imprimis Ludovici ab Avila,
 Commentariis de bello Germanico op-
 posita à Duce quodam bellico, forte ipso
 Sebast. Schettlino à Burtembach, qui à
 parte Protestantium bello illi interfuit,

locis ex Avila in notis adductis illustrata. Accessit ejusdem Schettlini Commentarius de rebus à se bello gestis; è Biblioth. ill. Reym. Krafft. de Delmensingen, Ulmenfis Conf. 23) Herm. Kerffenborch narratio de obsidione Monesteriensi seu de bello Anabaptistico. 24) Anonymi Chron. Bohemicum ab orig. Ducum Bohem. usque ad An. 1329. deductum & cum aliis Scriptoribus Bohem. collat. è Biblioth. Mencken. 25) Cosmæ Pragensis, Chronica Bohemorum lib. III. supra Scriptorum horum Tom. I. editi, nunc cum membrana Autori feræ cœva integerrimaque Archivi Reg. & Elect. Dresd. collati, plurimis locis emendati & insigniter aucti. 26) Benj. Leuberi, Jcti, Catalogus Regum, Electorum, Palatinorum, Ducum Marchionum item & Comitum, potentiorum veterum Saxoniae, Thuring. Misn: ut & Marchion. & Comit. paulo recentiorum, & Toparcharum, quorum memoria in Saxon. Superioris Circulo exstat; ex Autoris quarta Monarchia, nunquam publici juris facta, & partem in Gribnerianæ, partem in Menckianæ Biblioth. Codici-

dicibus extante depromta. 27) Diplomatarium Caroli IV. ex Cod. chart. Bibl. Paul. Lips. descriptum. 28) De origine, vetustate, appellatione & regionibus Tubantinorum, Cygneorum, Libantinorum, Misnensium, nec non Molbii Fluminis descriptione, qvondam per Dn. Erasimum Stellæ, (alias Stuler) Art. Liberal. & Medic. Doct. tunc temporis Proconsulem & Physicum Civitatis Cygneæ descripta. 29) Observationes extemporaneæ, singularia qvædam loca trium Tomorum breviter illustrantes à Dn. Haltausio adjectæ.

Udi Leipzig ere trykte Acta eruditorum pro mense Majo, saunc indeholder i Atlas Maritimus & Commercialis or, a general View of the World &c. Lond. 1728 fol. i Atlas-Format 6 Alph. 2 Ark. Author til den her udførlig, under den Titul A general coasting Pilot beskrevne Skib-Direction, er Nathanael Cutler, men Søe-Korterne ere af Jo. Harris, Jo. Senex og Henrich Wilson forfærdiget. Halley har haft Directionen derved, og sat foran en lærd Tale om Projectione Sphærica. 2. Is. Newtoni, Eqv. Aurati in Academia Can-

Cantabrigiensi Matheſeos olim Profeſſoris Lucaſiani, Lectiones Opticæ Annis 1669, 1670, 1671 in Scholis publicis habitæ & nunc primum ex MSS. in lucem editæ, Lond. 1729, 4. 1 *Arſt.* 16 *Arſt.* og 24 *Kaaberſtykker.* 3. A new Treatiſe of the Conſtruction and Uſe of the Sector, by Edm. Stone, Lond. 1729, 8. 14 *Arſt.* 2 *Kaaberſtykker.* 4. Jo. Poleni ad Vir. Cel. Jac. Hermannum, in Imperiali, quæ Petropoli eſt, Academia Matheſ. Prof. eximium, Epiſtola, in qua agitur de organica curvarum Tractoriæ atqve Logarithmicæ conſtructione. Accedunt problematum ac theorematum de curva Tractoria à celeb. Geometris propoſitorum Demonſtrationes. Patav. 1729, 4. 14 *Arſt.* 6 *Kaaberſtykker.* 5. Methodus genuina & Geometrica, quantitatem fluidi in dolio, ex parte jam evacuato adhuc contenti, in hypotheſi conſiſtentiſſimæ, inveniendi, eruta a Jo. Wilh. Theod. Leichnero, Erfort. Ph. M. & Dicaſterior. Electoral. Erffurtenſ. Adv. Ord. 6. The Principales of the Philoſophy of the expansive and contractive Forces &c. by Robert

bert Green M. A. and A. C. S. Cambridge
 1727 f. 11 *Alph.* 7. *Historiæ Philosophiæ*
Synopsis, sive de origine & progressu Phi-
losophiæ, de vitis, sectis & systematibus
omnium Philosophorum Libri IV, Jo-
hanni V. Lusit. Regi dicati ab Jo. Bapt.
Capasso, Phil. & Med. Doct. Neapol. Ne-
apoli, 1728, 4. 2 Alph. 15 Ark. 8. *Jose-*
phi Binghami, Angli, Origines sive Anti-
quitates Ecclesiasticæ, è lingua Anglic.
in Latinam translatae à Jo. Henr. Grischovio,
Halberstad. Volumina X. Halæ 1723,
1729, 25 og et halv Alph. 9. *Thesaurus*
Juris Romani, continens rariora melio-
rum Interpretum Opuscula. Cum Præf.
Ever. Ottonis JC. & Antess. Tomus IV.
Lugd. Bat. 1729, f. 9 Alph. 13 Ark. 10.
M. T. Ciceronis de finibus bonorum &
malorum Libri V, ex recens. Jo. Davisi,
Colleg. Regin. Cantabr. Præsidis Cantabr.
1728, 8. 1 Alph. 5 Ark. 11. *Thoræ Wop-*
kens Lectionum Tullianarum, sive in O-
pera quædam Ciceronis Philosophica A-
nimadv. Criticarum Libri III, Amst. 1730
8. 22 Ark. 12. *Everh. Dav. Hauberi nyt-*
tige Discours om Geographiens nu væ-
rende Tilstand i sær udi Europa, trykt i
Wm,

Ulm 1728, in 8. 1 Alph. 3 Ark stor. 13.
Nova literaria.

Udi Marborg har Hoff-Raad Wulf i det Latinſke Sprog overſat ſin Tydſke Logica, eller fornuſtige Tanker om den Menniskelige Forſtands Kræfter, ſamt under eſterfølgende Titul ladet udgaae: Cogitationes rationales de Viribus Intellectus humani, earumq; uſu legitimo in veritatis cognitione, cum iis, qui veritatem amant, communicatae, & nunc juxta editionem quintam ex ſermone Germanico in Latinam translatae, à Christiano Wolfio, Conſiliario Aulico Haſſiaco, Mathem. & Philoſ. Prof. Prim. Marburgenſi, Prof. Petropolitano honorario, Societatum Regiarum Britannicae & Boruſſicae Todali, 1730. in 8vo 14 $\frac{1}{2}$ pl. Au-
thor har ſelv paataget ſig denne Overſet-
teſe til deres Brug, ſom ikke forſtaa-
det tydſke Sprog, eller dog holde ſamme
bequemmere for Philoſophien, paa det at
Exprefſionerne maatte være over alt
rigtige og eſter hans Sind indrettede,
hvilket en anden ſaaledes neppe ſkulde
kunde have troffet. Hans øvrige tydſke
Philoſophiſke Verker lover hand ligeledes
Tid eſter anden at føre frem for Lyſet.

Udi Tybingen er nu under Pressen en nye Edition af Imhofs Notitia Procerum; Hr. Imhof har ved dette Bærk søjet en Udkastrning, hvorudi hand declarerer sig for medelst sin høje Alderdom at have overladt Prof. Köhlern dette Arbejde, Titulen: Jacobi Wilhelmi Imhofii Notitia Sacri Romani Imperii Procerum tam Ecclesiasticorum quam Secularium Historico-Heraldico-Genealogica, ad hodiernum Imperii Statum accommodata & in Supplementum operis Genealogici Rittershusiani initio adornata. Editio quinta, partim ex Annotationibus & schedis ipsius auctoris, partim ex propriis observationibus & collectis multis Supplementis instaurata, aucta, correcta, locupletata, studio & opera Jo. Davidis Kœleri, Hist. & Polit. Professoris Publ. & Bibliothecarii Altorfini, in fol.

Frankerige.

Udi Paris er trykt: L'Anatomie de l'Homme, suivant la circulation du sang, & les nouvelles découvertes, démontrée au Jardin du Roi, par feu M. Dionis, premier Chirurgien de feuës Mesdames les Dauphines & Maître Chirurgien Juré à Paris.

Sixieme edition, revûë & augmentée de plusieurs Notes, Additions & Dissertations. 1729, 8.

Nye Bøger.

Origines Longobardicæ ; è membrana pervetusta edidit & notas adjecit Joh. Frid. Christius : accessit Con. à Liechtenau Historia Longobardorum. 4.

Critique de la Bibliotheque des Auteurs Ecclesiastiques & des Prolegomenes de la Bible, publiez par Mr. Elies du Pin ; avec des Eclaircissemens & des Supplemens aux endroits où on les a jugé necessaires. Par feu Mr. Richard Simon. Avec des Remarques, in 8vo, 4 Voll. Paris 1730.

Entretiens Physiques d'Arifte & d'Eudoxe, ou Physique nouvelle en Dialogues. Qui renferment précisément ce qui s'est decouvert de plus curieux & de plus utile dans la Nature. Enrichis de beaucoup de Figures, par le Pere Regnault Jesuite, 12. 3 voll.

Les Oeuvres de Théâtre de Mr. de la Motte, de l'Academie Françoise, avec plusieurs Discours sur la Tragedie, 12. 2 voll.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

25.

Den 22 Junii 1730.

DANMÆRK.

Løwenørn.

For samme Tid af, da Hans Erle-
Glence Hr. Poul von Løwenørn blev
antaget i Hans Kongl. Majests. Tie-
neste, som Oberst af Cavalleriet og Ge-
neral-Adjutant hos Hans Kongl. Maje-
stet, samt hannem anfortroet et Compag-
nie ved Liv-Gvarden til Hest, er hand i-
deligen bleven brugt i adskillige heel vig-
tige Exploits og Negociationer, som lyk-
keligen ere udfaldne. Hvilke troe Tie-
nester

B b

nester Børes allernaadigste Konge med
 særdeeles Kongelig Naade og Mildhed
 haver erindret, ved at forflytte velbe-
 meldte Hr. General Major Löwenørn
 fra

fra et Eres Trin til et andet, saa at hand den 13 Novemb. 1719. allernaadigst er beskicket til General-Major ved Cavalleriet, den 16 April 1722. benaadet med Ridder-Ordenen af Dannebrogge, og den 24 Nov. 1725. imedens hand var som extraordinaire Envoye ved det Preussiske Hoff, befordret til at være Stifts-Befalnings-Mand over Aarhus-Stift, og Amtmand over Haverballegaards og Stiernholms Amt. Hand haver Anno 1714. indladt sig i Egtekab med afgangne Hr. Etah-Raad Pouel Bindings eeniste Daatter Frøiken Ingeborg Dorothea Binding, og haver med hende een Søn, ved Navn Friderich Lovenørn.

Tydskland.

Udi Nyrnberg haver den sig der befindende Myntemeister Poul Gotlieb Nyrnberger, ved D. Christoph. August Lemmerman ladet inventere en smuk Medaille, iligemaade en Rude-Mynt til nest forestaaende den Augspurgiske Confessions Jubel-Fest, om hvilke begge vi af efterfølgende Beskrivelse vilde lade Læseren

seren selv dømme; paa den eene side af Medaillen er at see den dyre Guds Mand's Lutheri Billede, som holder i Haanden Bibelen, og et der paa hvilende Lam med en Seyers-Fane. Thi omendskiont det er noget særdeles, og neppe en Mynt at finde iblant alle de, som mand nogen tiid har præget paa ommeldte Megalandrum og det store Reformations Berck, som kand settes imod denne, saa har dog Opfinde- ren her til haft saa meget des større Nar- sage, i det andre tildeelte Christi Forløbe- re og Døberen Jhanni, og igien andre Lutheri Forløbere afgangne Taulero, saadan et Lams Figur.

Om skriften er taget af Nabenbarin- gens 5 Cap. 2. 5. 9. v. og indeholder Nars- Tallet af denne for medelst Guds Naade nu anden gang helligholdte Augsborgske Confessions Jubel-Fest i disse Ord: Vere DignVs aperltre LibrVM & signaCVLa eIVS. I Afsnitten staar disse 5 Bogsta- ver, V. D. M. I. Æ. det er: Verbum Do- mini Manet In Æternum, hvilket ellers kand sees paa flere Luthero til Tre slag- ne Skue-Benge, og alt for mange Nar- siden ere saaledes fortydskede.

Gottes Wort und Luthers Lehr
 Bergehen nun und nimmermehr.

Thi nogle have af det Navn MARTINVS
 LVTHERSVS ved Bogstavernes omver=
 ling frembragt: VIR MVLTASTRUV=
 ENS, andre igien med det foransatte
 Prædicat, D. VT TVRRIS DAS LV=
 MEN, eller: TV (VT) TURRIS LV=
 MEN DAS clarum lampade Verbi; Ja
 end og en Geistlig Person af Modstan=
 derne ved Navn Nicol. Ulnerus, som var
 Vicarius til Cöln, da hand Aar 1520 is=
 giennembladede Lutheri Skrifter, maat=
 te selv give Sandheden Eren, i det hand
 sagde: Lux Vera Totius Ecclesiæ Ro=
 manæ, det er: Lutherus er den gandske
 Rommerske Kirkes Lys.

Paa den anden side af denne Medaille
 findes atter igien dette nærværende Ju=
 bel=Aar, og Aarsagen hvorfore det er
 indstiftet, af denne Indhold: Ob Data à
 trIVno ConfessionI aVgVstanæ gaVDIa
 DVCenarla.

Som og ovenmeldte Paa skrift er ind=
 fattet imellem tvende Palme=Greene,
 til Tegn, at den, som et den H. Skriftes
 Foster triumpherer over alle sine Fien=
 der,

der, og endnu fremdeles, saa lenge det klarfjinnende Herrens Ord varer, skal fare fort i sin Sejer, blomstre og ævig triumphere end og imod Helvedes Porte.

Neden under staar VII. Kal. JUL. som betyder den 25 Junii i dette Aar, paa hvilken for 200 Aar siden den Augsborgske Confession paa den da værende Rigsdag af vores Glorværdigste og Høj-Salige Troes Helte og offentlige Christi Bekiendere med frisk Mood blev overgiben og forsvaret, til den i Mærkhed nedstyrtede Verdens store Forfærdelse.

Rude-Mynnten indeholder paa den ene side denne Latinske Opkrift: Altera Secularis Memoria Confessionis Aug. M.D.XXX. D. XXV. Jun. DIVO CAROLO V. Rom. Imp. S. A. In Comitiiis Traditæ Atqve Defensæ. Neden under staar disse Bogstaver: V. D. M. I. Æ. det er: Verbum Domini Manet In Æternum.

Den anden side har 3 over hinanden liggende aabne Bøger, af hvilke den underste med det Ord, Biblia paa Snittet, betyder den H. Skrift, paa hvilken saadan Saliggjørende Bekiendelse og Lærdom sig egentlig grunder, hvorfor den
 øver=

øverste Bog, som sees ved den venstre side, fører den Opfskrift: Confessio Augustan: (eller den Augsborgske Bekiendelse) og den ved den højre side sig befindende Bog, Matth. X. 32. Luc. XII. 8. efterdi paa samme Steder den høy-bevægende Marsag dertil af Sandheds egen Mund, som bekiendt er, findes at læse, nemlig hos Matthæum: Derfor, hvo mig (JEsu) bekiender for Menniskene, den vil jeg bekiende for min Himmelske Fader: og hos Lucam: Men jeg siger eder, hvo mig bekiender for Menniskene, den skal og Menniskens Søn bekiende for Guds Engle.

I dend øverste Vinkel staar hans allerhelligste Navn med de sædvanlige Klarheds Straaler omgiven, og endelig runden omkring paa Myntens Side tvende tydske Vers, som foreskilder nærværende Aar 1730. I hvilket dend Augsborgiske Confessions Jubel-Fest i dend Evangeliske Christenbed til Guds Ære og Tal paa dend 25 Junii Dom. III. post Trinit. paa Elogii Dag, af alle retskafne Christlige Elogiis, eller rettere at sige Eulogis, efterdi Gud saa underlig haver

opsegt sine forlaarne Gaar, og igien fundet
 det dend Benge, som gielder for Guld,
 andægtig skal og bliver hellig holden
 So Lang Ie Gott VVirD Gott, VnD
 VVahrhelt VVahrhelt seYn *
 VVirD kelne FinsternVs VerVVehren
 Vnsern SCheln.

* Y er dobbelt II. da det af nogle i sær de Engelse
 saaledes udtales.

Nederlandene.

Idi Amsterdam er trykt følgende
 Franske Conte, kaldet

LES SEREINS

OU

la Naïveté.

Naïveté du Ciel nous est venue,
 Au siecle d'or Dieu nous en fit un don.
 De tous alors la bonne étoit continuë,
 Onc pour un oui n'eut été dit un non,
 Elle charmoit par sa face ingenuë,
 De qui Nature étoit l'unique fard;
 Comme sa Sœur souvent elle alloit nuë,
 Ou s'ajoustoit simplement & sans art.
 De sa douceur toute ame prévenue,
 N'eut pu la voir sans un secrèt transport;
 L'angue que soit ne se fut retenuë,
 En la voyant, de s'écrier d'abord,

Naïveté du Ceul nous est venuë.
 Mais quand Mensonge au discours en-
 chanteur,
 Eut pris les droits de Themis & d'Astrée,
 Siecle de fer enfanta maint Flateur,
 Par qui justice étant administrée,
 Loin de la Cour, du fourbe usurpateur
 Naïveté se vit tôt sequestrée;
 Chacun farda son visage & ses dits,
 Au plus offrant toute ame fut venduë,
 Et nul ne fut criant comme jadis,
 Naïveté du Ciel est descenduë.
 On l'exila. L'Homme, quoque peu fin,
 Vit qu'en son lieu l'on avoit mis Fallace,
 Grand bruit en fut, peu la crurent; enfin
 Pour mieux tromper, Astuce prit sa
 place,
 Qui non pas nuë ainsi que Verité,
 Mais sous l'atour de la Naïveté,
 Dupa les Grands avec la Populace.
 Naïveté pour obéir aux Loix
 Du fier vainqueur, au perfide langage,
 Les yeux en pleurs, fuit au travers des
 bois;
 Lasse, alterée, enfin presque aux abois,
 On la reçoit dans un lointain Village;
 Elle y demeure avec gens à son choix,

Sans regretter le vain sejour des Rois ;
 Donc, quoiqu'ici nous la croyons per-
 duë,

Dans des Hameux on la trouve par fois ;
 Bergers encor chantent à haute voix,
 Naïveté du Ciel est descenduë

Bergers pourtant ne sont seuls héritiers,
 Des biens sans prix de la franche Déesse ;
 Chez les Bourgeois se trouvent volon-
 tiers

Collatéraux, mais grande n'est l'espece :
 Si quelq'un d'eux nous fait voir son por-
 trait,

(Peinture à nous presque autant deffen-
 duë,

Que nuditez, partant moins attenduë,)
 D'abord difons, benifant chaque trait
 Naïveté du Ciel est descenduë.

Chez le Manant plus souvent la voit-on ;
 Preuve j'en tiens à qui louange est due ;
 Pour la montrer je quitte mon dictum :
 Naïveté du Ciel est descenduë.

Et dis enfin presque sur même ton,
 Fuyant de Cour la race empoisonnée,
 Naïveté s'est aux Champs confinée.

Remi Richard, Marchand assez aisé.
 Dans le Martigue avoit son domicile,

Clau-

Claude Croit-tout, Paifan peu rufé,
 D'un lieu voifin, fréquentoit à la Ville;
 Le bon Pitaut, non encor déniaifé,
 Rien n'y cherchoit qu'à gagner croix ou
 pile;

Richard ayant quelque méchant Procès,
 (Car pour de bons je crois qu'il n'en eft
 guere.)

Pour avancer d'icelui le fuccès,
 Voulut graiffer la patte, à l'ordinaire,
 Au Rapporteur dudit en la Cour d'Aix.
 Deux Habitans des Isles Canaries,
 Furent choifis chez le meilleur Mar-
 chand,

Onc on n'ouït Mufiques fi fleuries.
 Lully tout pur distiloit de leur chant
 Fredons, fur tout, ornemens du ramage,
 De leurs goziets frôlant le doux plumage,
 Si tendrement l'oreille chatouilloient
 Qu'on fe pamoit fitôt qu'ils gazouilloient.
 Or l'embarras fut de trouver voiture,
 Pour envoyer ce précieux ballot,
 Ballot craignant vent, cahots, chaud,
 froidure,

Le bon Richard pour envoi fi fallot,
 Jamais, ce croi, n'avoit dreflé facture.
 Tant y rêva, qu'enfin fut arrêté,

(Et

(Et franchement c'étoit un doux voyage,)

Que ledit Couple en main feroit porté,
Et que d'un voile on couvriroit la gage,
Pour qu'en chemin ne fut épouvanté.

Pour cet effet Richard cherchant un
Homme.

En plain marché trouve Claude, & d'
abord

Lui dit le fait, lui propose une somme,
Puis plus, puis tant qu'enfin ils font d'
accord.

Le Couple part; s'il arrivé à bon port,
C'est autre cas: plus bas on verra comme
Il en avint. Il charge Claude encor.

D'un mot d'écrit, & voici ce qu'en som-
me,

Portoit l'écrit, Il vous plaira, Monsieur,
Avoir bon œil sur ma petite affaire:

Si je la gagne, à bon jeu bon payeur;

J'aurai le soin de vous bien satisfaire;

En attendant, recevez du Porteur,

Les deux Sereins de la meilleure espece;

Ils m'ont couté quatre pistoles piece,

Je suis, Monsieur, vôtre humble Servi-
teur.

Claude, chargé de ce double message,

Ri-

Richard l'instruit du soin qu'il doit avoir,

Mets-les à l'air, dit il, & songe à voir,
Avant diner, s'il n'ont manque en leur cage,

De graine on d'eau, c'est ton premier devoir,

Puis quand après voudras rentrer en marché,

Recouvre les, enfin fais de ton mieux,
Car nul depuis l'ouverture de l'Arche
N'a vû, je croi, Couple si precieux.

Claude promet plus qu'on ne lui demande,

Et Dieu l'ayant de jambes bien monté,
En peu de tems il fait traite assez grande,
Malgré l'ardeur du Flambeau de l'Eté.

Mais l'Astre chaud lui cuisant la cervelle,
Sous des Tilleuls au bord d'un clair Ruif-
seau,

Il va faire alte, & sur l'herbe nouvelle,
Fait table & lit au pied d'un Arbisseau.

Auprès de lui le Couple au doux rama-
ge,

Est mis à l'ombre, & d'un jugement
clair,

Croit - tout, au lieu de découvrir la cage,
Ouvre la porte, afin qu'il ait de l'air,

La Cour fera bon droit sur la Requête,
 Mais nôtre ami, les Sereins que voici.
 Le grain & l'eau n'est pas ce qui le tou-
 che.

Son plus grand soin n'est que pour le bê-
 tail;

Son ventre alors importunant sa bouche,
 De son bissac il tire pain, gourde, ail,
 Fromage aussi, mange, boit & se couche;
 Mais cependant que ronfle le bœuf,
 Un des Sereins qu'une branche effarou-
 che,

Sans demander à Claude s'il lui plait,
 Sort de la cage & poursuit une mouche;
 Pas ne la manque, & sur l'arbre voisin,
 Va se percher pour manger à son aise;
 Là le petit trouvant quelque Cousin,
 Chénille encor à son goût non mau-
 vaïse,

Il s'en régale, appelle son second;
 L'autre écoutant suit la voix, qui le gui-
 de;

Claude sortant de son sommeil profond,
 A son reveil trouve la cage vuide,
 Il se démène, il fisle, il va, revient,
 Apperçoit l'un, l'appelle, le cajolle,
 L'oiseau l'attend, Croit-tout croit qu'il
 le tient,

Mais, lui plus près, l'oiseau malin s'en-
vole,

Puis avec l'autre il fait le même jeu,
Tant que lassé d'inutile course,

Le bon Croit-tout commence à croire
un peu

Que les Sereins sont perdus sans res-
source.

Pourtant encor flatté c'un peu d'espoir,
Qu'ils reviendront d'eux mêmes dans
la cage,

Il se recouche, il attend; mais le soir
Chassant le jour, lui fait plier bagage.

Etant déjà plus d'à moitié chemin,
Allons, dit-il, toujours porter la Lettre,

Laiçons la cage, & peut-être demain,
Sereins voudront d'eux-mêmes s'y re-
raestre.

Il part, arrive, & d'un cœur satisfait,
Au rapporteur de la fuscite instance,

Il met en main la Lettre & sa sentence,
Sans se vanter du beau coup qu'il a fait.

Le Conseiller ayant lû cette Lettre,
Dit au Porteur: Richard peut se pro-
mettre,

Que de ma part j'aurai soin du Procès,
Il peut dormir sans douter du succes,

La

400 Une Lid. om lærde og eur. Sager.

Où? Quels Sereins? Deux oiseaux, gros-
se bête,

Lire fais-tu? Tiens, vois, ils sont ici.

Comment, dit Claude, en avançant la
tête,

Pour regarder la Lettre de Remy,

Tous deux sont là! Peste soit d'eux!
j'enrage,

Ils m'ont tantôt presque mis sur les dents,

J'ai tant couru, qu'encore en suis en nage,

Mais tout va bien, puis qu'ils sont là de-
dans,

Attendez-moi, je vais charger la cage.

Une Bøger.

Histoire Militaire du Prince Eugene du

Savoye, du Prince & Duc de Marlbo-

rough, & du Prince de Nassau-Frise.

Ou l'on trouve un détail des principa-

les Actions de la dernière Guerre, &

des Batailles & Sièges commandez par

ces trois Généraux. enrichie des Plans

nécessaires. Par Mr. Dumont Baron

de Carels croon, Historiographe de S.

M. Imp., augmentée d'un Supplement,

par Mr. Rouffet.

Abregé des Mathematiques pour l'usage

de Sa Majesté Czarienne Tom. I. 8. à

St. Petersbourg.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

26.

Den 29 Junii 1730.

DANNEMARK.

Maccabæus,

Christian Maccabæus havde med
sin Frue Kirsten Sage to Sønner
Jens Maccabæus til Bisboe i Fyen, og
Claus Maccabæus Lands-Dommer i
Halland, Claus Maccabæi Sønner va-
re boefatte paa Borringholm og i Skaa-
ne, hvoraf Biørn Maccabæus boede ved
Nsted i Skaane; Christian Maccabæus
paa Skovsholm døde 1657. Hans Søn
var Christian Maccabæus paa Skovs-
holm,

Ec

holm,

holm, som var 1685. Capitain over
Land-Folket.

Saa som de Danske Comædier eendeel
ved seeneſte Brand, eendeel ved Tidens
Længde

Længde fast gandske ere forkomne, saa at faae have dem complete, og de nu ikke uden ved Leylighed og Auction ere tilfals, saa have mange got Folk forlangget, at der maatte skee et nyt Oplag af de forhen trykte 3 Tomer, iligemaade der-til, at faaes de som enten ikke have været trykte eller paa Theatro forestillede. Men som Entreprisen af saadant Forlag er stor, og kostbar at lade et Verk trykke af 5 Tomer, med mindre mand forhen kand være forvisset om at blive nogenledes Skadesløs for saadant sit gjørende Indskud. Saa intimeris herved alle dem som ønske at see dette Verk ved Trykken forferdiget, at understøtte saadan Forleggerens Intention ved at prænumere den halve Deel som er 4 Rtl. Danske for hvert Exemplar af saadanne 5 Tomer: som ere affølgende Indhold, nemlig:

Tom. 1.

1. Dend politiske Kandstøber.
2. Den Begellindede.
3. Jeppe paa Bierget.
4. Jean de France.
5. Bert Westphaler.

Tom. 2.

1. Den 11 Junii.
2. Barsel=Stuen.
3. Det Arabiske Pulver.
4. Masketraden.
5. Juule=Stuen.

Tom. 3.

1. Ulyffes von Ithacia.
2. Jacob von Tyboe.
3. Melampe.
4. Kilde=Reisen.
5. Uden Hoved og Hale.

Tom. 4.

1. Den Pantfattede Bonde.
2. Menschen Streck
3. Hendrik og Bernille.
4. Den Stundesløse.
5. Bernilles korte Frøiken Stand.

Tom. 5.

1. Don Ranudo, eller Fattigdom og Hof=
- fart.
2. De Ushulige.
3. Rosiflengins.
4. Hererie eller blind Allarm.
5. Johannes Montanus, eller Hans paa
- Bierget.

6. Den

6. Den honete Ambition.

Saa at der ere 11. som ikke ere trykte tilforn.

D. 15. Jun. da ved dette Kongel. Universitet med de sædvanlige Ceremonier og Rectoris Magnif. Programme, som før er meldt, Honores bleve confererede 63 Candidatis Laureæ inæ Philosophicæ, holdte først Decanus Fac. Philos. M. Andr. Frölund Sanct. Lingv. Prof. Reg. & Colleg. Consistor. Assess. en Oration: De Lingvæ Ebraicæ Excellentia. Problema, som blev proponeret af Supremo Candidatorum: An Homerus fuit ipse Salomon, vel quid cum Salomone habuit commune? solverede M. Edvard Londe-
mand Poët. & Eloqv. Prof. R. & Th. Des. Derpaa M. Frid. Nannestad Communit. Reg. Præposit. holdte Candidatorum nomine Petitionem de Honoribus impetrandis ved en Oration De Eo, quod Divinæ B. Megalandri Reformationi debent Academiæ: i Erindring af det nærværende den Augsburgiske Confessions andet Jubel=Åar, og at den var just den Dag, paa hvilken Kejser Carl den 5te for

200 Aar holdt sit Indtog i Augsborg, før Rigsdagen blev aabnet.

Tydskland.

Udi Stralsund har D. Celsus Prof. Th. til Upsal for at lade trykke med det første hans Flora Uplandica, og en Svensk Urte-Bog af meere end 720 Urter, som vore omkring og ved Upsal, og dertil først Physiske Anmerkninger.

Udi Ulm er trykt 1728. in folio, Joh. Schilteri Thesaurus Antiquitatum Teutonicarum, Ecclesiasticarum, Civilium, Literariarum, Tomus tertius, exhibens Glossarium ad Scriptores Lingva Franciæ & Alemanicæ Veteris.

Dend Undersøgning Mr. Schilter har gjort om det gamle tydske Sprog, har givet ham Andledning i Fortalen af denne Bog at fremsætte sine Gissninger om dette Sprog. Hans meener, at Folkens Adskillelse i Verden ikke er kommen af de foranderlige Tungemaal, men at Tungemaalens Forandring har sin Oprindelse af Folkens Adskillelse. Efter hans Tanke ere der 4 Hoved-Sprog til, det første, hvilket de Orientaliske har beholdt

holdt, er det Hebraiske Sprog, i hvilket hand anseer Dialecterne som Chaldeisk, Persisk, Arabisk, Syrisk, og af hvilket hand slutter, at mand kand uddrage Oprindelsen til de Ord i andre Tungemaal; Det andet er det Ethiopiske Sprog; det tredie det Celtiske, og det fjerde det Schytiske: Saasom nu disse 3 sidste Grundprog have formeeret sig af det Hebraiske, efter Mr. Schilters Systema; er af disse igien udkomne 3 andre foranderlige Dialecter, hvilke mand har anseet, som adskillige Tungemaal, naar Dialecternis Forandring har tilkiendegivet saa stor forskiel, at de som betiene sig af en Dialect, kunde ikke meere forstaas af dem som tale de Grundsproget. Efter dette Systema følger det da paa, at det Celtiske Sprog ikke tager sin Oprindelse enten af det Grædske eller Latinske Tungemaal, men at det har sin første Begyndelse af det Hebraiske, og at deraf har indfundet sig adskillige foranderlige Dialecter, med hvilke ikke desmindre mange andre Ord, dragne saa vel af Grædsk som Latin, og flere andre Sprog sig haver beblandet. Dette Systema synis ham at have saa me-

get meere Skin af Rimelighed, som hand er forsikret, at de Folk, som da Nationerne bleve adspredte, have sat sig ned paa de længst fra Armenien beliggende Grændser, have forladt de første Stæder, som bleve beboede af Noæ Efterkommere.

Dette gamle Celtiske Sprog, som Authoer meener at være bleven conserveret i Tydskland, er ikkun bleven lidet poleret indtil Kaysar Caroli Magni Regiering, men der findes dog adskillige skrevne Bærk i dette Sprog under Carolo Magno, og hans Efterkommere. Mand har allerede seet endeel af disse Bærk i de 2 første Bøger i dette Archiv. Der har været adskillige Poemata componeret i samme Sprog i Kaysar Friderich den Førstes Tid, og der er et MS. udi Kongens af Frankerige Bibliotheque som indeholder 139. af disse Poemata.

Da det gamle Tydske Sprog saaledis var kommen til Fuldkommenhed, forbød de Kaysarne Frid. den Anden, og Rudolph dend Første at betiene sig af det Latinske Sprog i Acterne, enten i publiqve, particulieres, eller og i Rettergang. Men siden

siden dend Tid er i dette Sprog forefaldet adskillige Forandringer, saa at de som nu best vide disse Tidens tydsk, ikke uden stor Møye kunde forstaae enten de gamle Tituler, eller de gamle Teutoniske Skrifter. Hvorfore Mr. Schilter har faaet i Sinde at forfatte dette Glossarium, hvori hand foretager sig ikke alene at forklare Ordene, men end og de Taalemaader som ikke ere meere brugelige, og vanskelige at forstaae. Hand føyer derhos adskillige Anmerkninger over det Gothiske, Angel-Saxiske, og Lombardiske Sprog. Ordnes egentlige Forstand indleder ham undertiden i de allerrarestes Dissert. over de gl. Tidens Brug enten det er angaaende Religionen eller deres Love. Da nu siden Mr. Schilter begyndte at arbejnde paa sit Glossarium, angaaende de Teutoniske Antiquiteter, adskillige Skrifter ere udkomne, saa har Editor, som det merkelig har forsøget, brugt dend Omhyggelighed derudi at indføre hvis hand har holdt for det beste blandt disse Scribenter, og iblandt andre de i de af Mr. Bernard Pez udgivne Skrifter over desine Materie i hans Thesauro Anec-

dotum af hvilke det ene kaldis Glossarium Theodiscum in S. Biblia, og det andet Miscellanea Theodisca.

Efter denne Forklaring over dette Glossarium kand riene Læseren til et kort Begreb af det Glossario følgende deraf ud-
dragne Exempler.

Mal, som gemeenlig er tagen af det Ord Malum hos de gamle slette Latiniske Authores bemerker et Tegn i dend naturlige Forstand, hvoraf det og kommer at Ot-
frid bruger det naar hand taler om Korsets Tegn eller om de 12 Himmel-Tegn. I dend figurlige Forstaaelse tagis det Ord Mal for et Rettersted, thi paa saadanne Steder sætter mand gierne et besynderlig Tegn, som enten et Sværd eller Balge. Dette Ord har ogsaa været brugt at tilkiendegive Stats-Forsamlinger ved, og ellers alle andre høytidelige Samlinger. Derfor er det kommen at som Giftermaal var en Act som burde offentlig sluttet ere Brullupperne bleven kaldte Mal.

Sal vil i dend Tydske Lov siges saa meget som et Pallas eller et Sted hvor en Prins

Brink holder Hoff, det betyder og hos andre et Dommer-Sted. Author fremfører over dette Ord et Skrift af det Aar 1326. om Haimon een Abed til Lucelle, som gav til Albret Erke-Hertugen af Østerrige de samme Steder til Lehn, som hans Formænd Landgreverne af Elsas havde tilforn erholdet af Klosteret, i hvilket hand var Advocat og Schutz-Herre. Hvilket Hertugen af Østerrige tilsagde hannem fide salemanicâ: Det er at sige paa dend samme Maade, som Vassaler pleyer at tilsige det, som ere forbundne til at holde Ret under deris Heris Jurisdiction. Paa denne Maade er det, mand bør forklare de to Ord af Chartre, det mand følger dend Tydske Lehn-Ret, cap. 113. og dend Sariske Ret, cap. 32.

Samwist, betyder at forblive, leve hos nogen. Boris Author meener, at dette Ord er sammensat af de Terminis Sam eller Samen, der vil sige saa meget som tilsammen og wist, Føde eller Maaltid. Gotheerne betiener sig af det Ord Sam i samme Meening: Efterdi Samrædi vilde sige hos dem en Omgiengelse, Sameyda,

do, 2 Personer, som levede paa een Tid: det Ord Sam vist bruges hos Sachserne, for Gifftermaal.

Tunicka paa gammel Tydsck betynder det samme som det Ord Tunica hos Latinerne. Undertiden siger de gamle tydscke Autores Tunichum. Boris Authour har sine egne Betragtninger derover, hvorføre de gamle Tydscke, som snart aldrig have betient sig af nogen Latinsk Expression, har brugt dette, snart uden at forandre det. Og dette er det som ham synes at være dend sandferdigste Aarsag dertil, at de gl. Tydscke klæbde sig ifkun i Skind, efter Julii Cæsaris Beretning. Disse Skind hængde de ifkun over Kroppen uden nogen særdeles Dannelsse. Men siden Tid efter anden antog de Tydscke dend Romerske Skik og Maneer, lod de deris Klæder giøre efter de Romerske Kiolers Skik og Maade, og gawe disse Klæder det samme Navn, som Romerne havde givet dem.

De som ere Liebhabere af det gl. Tydscke Sprog, behøve at igiennemlæse Bogen selv. Hvad dem angaar, som skulde

de forlange Exempel paa de Artifler, hvor Author i Andledning af nogle Ord indfører sine Observationer over de tydske Antiquiteter, de kunde see hen til det Mr. Schilter beretter over det Ord Adel for Adelen, over det Ord Ban i Henseende til adskillige Bærdigheder, over de differente Stater i Elsas, over de Celters og Frankers eedelige Forpligtelser, over dend Gudinde Herta, Mynten, de tydske Keyseres Monogramata eller Maa-ners Trekning og over en stor Deel andre meget fordeeltagte Materier. Der findes adskillige andre Steder, hvor Author ikkun fremfører Giesninger, men hand gjør sig derhos Umage for at gjøre dem forstaaelig. Om andre forsikrer hand igien paa god Troe og Love, at hand ikke har kundet opdage noget dem angaaende som kunde udtynde viffe Ord som hand har fundet i de gamle Acter. Hvad hand hereffter skal kunde opdage, lover hand at skal tiene til at gjøre dette Glosarium ved een anden Edition meere fuldkommen.

Fran-

Frankerige.

Udi Montpessier er trykt 1729 in 4to
 Dissertatio Physiologica de respiratione,
 auctore Huggone Gourraigne, Doctore
 Medico, & in Mospeliensium Medico-
 rum Academia Vice-Professore. Au-
 thor undersøger her i det Spørgsmaal,
 om Brystet giver sig ud i det mand træk-
 ker Aanden, efterdi Luften gaar ind i
 Lungen, eller om det første er Aarsag til
 det andet. Hand biefalder den første
 Meening og undersøger alle de Tings
 Beskaffenhed, som udfordres til at drage
 Aanden, i sær Luftens Kraft, Lunge-Blæ-
 rerne, og derved Brystets Udstrækkelse.
 Til Læseren overlades at skionne om der-
 ved endnu ikke maatte forefalde en og an-
 den Besværighed, saa vidt hvad angaar
 at trekke Luften ind i Lungen, og om ik-
 ke Luftens indtrædende og udstødende der
 skeer paa samme Maade, som i en Buste-
 re, der virkelig ikke just derfor udstrækker
 sig, at Luften trekker sig der ind, men i
 hvilken Luften derfor indtrænger sig, for-
 di den gjør en Abning, saa at just det
 samme, som Hænderne gjør ved en Bu-
 stere

stere, naar de den udstrekker, forretter ogsaa Muslerne ved Brystet, naar de gaar i Høiden, fra hvilken almindelige Mee-ning dog alligevel Mr. Gourraigne viger. Hand beraaber sig paa det Forsøg, at naar mand igiennemskærer alle Musklerne udi Under-Livet og imellem Gulvet paa en Hund, og naar dend da er død, vil gjøre en liden Abning i Luft-Røret samt for- medelst et lidet Rør blæser Luft ind i Lungen, ophæver sig samme, og drives siden Enderne og Sternum til at give sig op i Bejret, men saa snart mand holder op at blæse, falder begge sammen igien, men derimod kand mand indvende, at Luften da ikke gaar ind af sig selv, men formedelst en udvortes Kraft, nemlig et Menniskes blæsende bliver stødt der ind. Naar mand med Magt driver Luften ind i en Bustere, giver den sig ogsaa fra hinanden og bliver udviet, men derfor følger det dog ikke paa, at den ogsaa ved dets blæsende allene derfor giver sig fra hinanden, fordi Luften sig der ind trænger, men det er vist, at Luften ikke under- for trænger sig ind, fordi den bliver ud- viet fra hinanden.

Nye Bøger.

Alberti, Val. Interesse præcipuarum religionum christianarum, cum Præfatione Joh. Georgii Pritii, 12. Francof. Impenf. Joh. Frid. Fleischeri.

Βιβλοι Αποκρυφοι five libri incertæ originis & auctoritatis humanæ Canonicis V. T. scriptis communiter juncti, quos ex codice Vaticano aliquoties editos à M. Christiano Reineccio, 8. Lips. apud Bernh. Christoph Breitkopffium.

Biblia hebraica non-punctata in Philebræorum gratiam forma minime compendiose expressa e typographeo D. E. Jablonski 24. Zullichoviæ in Orphanotropheo apud Gottlob Benj. Fromman.

Buddei B. D. Jo. Franc. historia theologiæ litteraria continuata & novis accessionibus illustrata, s. isagoges historico-theologicæ ad theologiam universam singulasque ejus partes adpendix, supplementa tum vetera, tum nova, itemq; conspectum specialem totius operis continens, 4. Lips. apud hered. B. Thomæ Fritschii.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

27.

Den 6 Julii 1730.

DANMÆRK.

Markdan,

Skjoldet fordeelt paa tverts i tvende
lige Deele, den øverste hvid, og
derudi en halv rød Løve med kryllet op-
reist Hale, som holder en rød Stok med
Knap paa imellem Forsødderne, det
nederste halve Deel er blaae. Paa Sidel-
men 2 hvide Binger, og der imellem et
halvrødt Elsdyr, og paa hver Side en
hvid Binge. Med dette Vaaben blev

DD

Caspar

Caspar Markdan for sine i Ungern be-
 viiste tapre Idretter af Kaysers Mari-
 miliano benaadet og i Adels-standen
 optagen. 1388. tiende hand i Kong Fri-
 derich den Andens Hof for Kjøgemester,
 og blev omsider forleenet med Eolding-
 huus. Hand eiede Søegaard og Lan-
 gesøe, og døde 1619.

For at raade Boed paa den store Man-
 gel som Hayes paa de udi Danmark og
 Norge anordnede Alter-Bøger, og at sou-
 lagere dem i deres Udgifter, som uom-
 giengelig maatte have samme Bog, hvor
 høyt den end har maatt komme dem til
 at staae, er udi det Kongl. privilegerede
 Bogtrykkerie deraf giort et nyt Oplag.
 Mand haver brugt dertil en nye læselig
 Stiil, og trykt Bogen in 8vo. Den fo-
 rige Edition er presse fuldt, dog Tryk-
 Feylene med mueligste Flid endrede, og
 denne Edition forbedret dermed, at ved
 Evangelierne og Epistlerne ere Versene
 anførte, og foran in Parenthesi med en
 anden kiendelig Skrift distingveret hvo
 det er som i Texten indføres talende:
 Og da nu dette Oplagt er skeedt udi for-
 hen ommeldte velmeente Hensigt, og
 mand i fald saa tilstrekkelig et Antal

Liebhavere maatte findes at mand kunde fra et anseeligt Oplag paa Skriftpa-
 piir være forvisset om at blive Ska-
 desløs holden, agter af samme Bog
 med meget stor Stil in 4. paa Skriftpa-
 piir at foretage en nye Edition. Saa bli-
 ve de som deraf maatte forlange et eller
 flere Exemplarer, herved ombeden
 at de vilde behage at lade sig hos Di-
 recteuren over Hans Kongl. Majests.
 og Universitets Bogtrykkerie derfor med
 forderligst indtegne, da samme Edition
 strax skal vorde foretaget, hvortil mand
 dog en forlanger noget Forstud, men al-
 leene, siden Forlaget er saa kostbar for
 Papiirets skyld, Bished om hvor mange
 Exemplarier mand kunde affette.

Udi det Kongel. Wansenhuses Bog-
 trykkerie er bleven ferdige følgende
 Skrifter:

1. Joh. Hieron. Wieglebs tvende Trac-
 tater, af hvilke den første forestiller Om-
 vendelsens og Christendommens For-
 hindringer, tillige med Folkes sædvanli-
 ge Undskyldninger; Den anden forestil-
 ler Evangelii overbettes Herlighed, til-
 lige med Satans List, som hand bruger
 Dd 2 til

til at skiule den for Menneskene. Be-
staaendes af 9 Ark. 12.

2. De vigtigste, tydeligste og kraftig-
ste Bibelske Sententzer, som ere af den
Hel. Skrift sammensøgte. Saaledes
at hos hver Artikel findes først en tyde-
lig Definition og Beskrivelse om den Lær-
dom, som deri forestilles, og hvad vores
Blight derhos er, og dernest følger de vig-
tigste Sprog, ved hvilke samme Lær-
domme stadfæstes. Herhos findes de
Bønner, som offentliges læses i Wå-
senhuset, saavel ved den daglige Guds-
Tieniste, som om Søndagene efter Præ-
diken, bestaar af 10 Ark i 12.

3. En sand Christens Lyst til Guds
Ord og Nytte af Guds Ord, betragtet i
en Prædiken paa den Søndag Sexage-
sima, over Evang. Luc. 8. 4, 15. Holdet
for det Kongel. Herskab, og efter aller-
naadigste Befalning til Trykken befor-
dret, 3 Ark i 12.

4. D. J. Dinysons Jersins tvende op-
byggelige Skrifter, det første kaldet: den
sande Livsens Bey, det andet: Troens
Kamp og Seyer, paa nye efterseet, og
tilli-

tillige med den Sal. Mand's Levnets Løb til Trykken befordret. 19 Ark i 12.

5. D. Jens Din. Jersins Eenfoldig Undervisning om Mirakler, Tegn og Aabenbaringer, og deres Udleggelse. Paa nye igiennemseet, og til Trykken befordret. (Denne sidste Tractat er endnu under Pressen, men nesten ferdig, og bliver 4 eller $4\frac{1}{2}$ Ark i 12.)

Sverrig.

Udi Stokholm har mand for at udgive Ugentlig et Moralsk Skrift paa et Ark, under den Titul: Sedo Lärande Mercurius, samme skal indeholde nogle Moralske Discurser eller Betragtelse hvorudi Author randsager sine Landsmænds Sæder og Leve-maade, visendes ved alle Tilfelde med sande og tydelige Raisons hvad u-dydigt, u-anstændigt eller daarligt derudi kand findes, skøndt de i. ved gammel Vane og almindelig Brug kand have tilsneget sig Navn af Dyd og lovlige Idretter. Hand betiener sig af de fornemste Moralske Skrifter som i Engelsk, Fransk eller Tydsk udi dette Seculo ere udgivne, af dem vil
hand

hand iblandt laane hele Discurser, iblandt anføre allene hvis Land passe sig paa hvis Nation. Stundom vil hand forsøge sine egne Tanker, heldst naar hand har at giøre med saadan Misbrug, som i hans Fødeland Land være bleven til en anden Natur.

Indskland.

Udi Altona er trykt udi Mr. Kortens Forlag M. Christophori Wollii, S. Theol. Baccal. & ad D. Petri Catechetæ Lipsiensis, Ecclesia Pharisaica & Christiana in vitæ morumqve AKRIBEIA diversa, sive de Excellentia doctrinæ Christi Moralis Commentatio Theologico-Practica. Accedit Dissertatio de vera fictaque nonnullarum particularum novi Fœderis græcarum Emphasi. Samme bestaar af i Alphabeth in 8vo. Og udi Fortalen har Author besvaret de Scribentere, som have vildet have noget at udsette paa den Christelige Morale. Ved Enden af denne Tractat ere søyede nyttige Indices over Dicta Scripturæ Auctores & res.

Udi Grypsvold har Doctor og Prof. Net-

Nettelblad ferdig liggende til Trykken 1,
 et Compendium historiæ Svecanæ. 2.
 et Compendium Juris publici Svecani,
 og en Commentarium over den Svenske
 Kirke=Ret.

Udi Halle har Prof. Rambach ladet
 trykke: Exercitationem epistolicam ad
 M. Gottlob Frieder. Gudium, V. D. M.
 Laubæ Lusatorum, qva de problemati-
 bus ejus exegeticis, de Jobo incarnatio-
 nis Christi vate, de urbe Sichem sale
 conspersa mentem suam exponit, ac no-
 vam aliquam lucem istis Scripturæ lo-
 cis adfundere studet, deniqve mysticum
 miraculorum Christi sensum paucis de-
 fendit, samme er trykt in 8vo. Og er
 hans Meeening over de Jobs Ord: Jeg
 beed at min Frelser lever; at det inde-
 holder et Bidnisbyrd om Christi Fødsel
 og Opstandelse, og holder af de Ord: mit-
 ne Øyne skulle see ham, for rimeligt, at
 Job har været iblandt de Helgen som
 stode op med Christo.

Den 3 Bog af den 3 Tome udaf Dr.
 Christoph. Augusti Heumanni Pœcile si-
 ve epistolis miscellaneis ad literatissimos
 ævi nostri Viros, er nu ved Trykken ud-

Kommen. I samme indeholdes 1) Dedicatio ad Lib. Baron. de Munchausen. 2) Meditationes ad Clar. Viti Vindicias. 3) De hyperbolis S. Scripturæ contra Læscherum & Gerdesium. 4) Emendationes Baudii, Sereni Samonici, Ciceronis, Concilii Illiberitani. Vita Sam. Racheii. De Grotii Concionatore Domestico, De Aquila bicipite Cæsarea. Emendatio Tituli Operis Grotiani de Jure belli & pacis. 6) Interpretatio Matth. V. 5. 7) De styli Papismo. 8) Electa Epistolica. 9) Jo. Frid. Christii Annotationes ad hanc Pœcilen. 10) Prolegomena historica sive introductio in studium historiæ. 11) Programma in natalem Regis Angliæ Georgii I. 12) Christologia Paulina. I Tim. III. 16. 13) De Angelo Spirensi. 14) De Sela, Hebræorum interjectione Musica. 15) De Titulo Serenissimi.

Udi Halle har Doctor Lange virkelig begyndt at arbejde paa sin store tydske Commentarium over det gandske gamle Testament. Det samme kommer til at bestaae af 4 Deele: Den første skal føre den Titul: Mosaisches Licht und Recht, den anden Biblisch-Historisches Licht und

und Recht, den 3die das Davidische und Salomonische Licht und Recht, med et Tilheng over Jobs Bog, og endelig den 4de das Prophetische Licht und Recht. Enhver Part skal koste 1 $\frac{1}{2}$ Rdlr., og alt saa det gandske Bælk 6 Rdlr. eller dog ikke meget derover. I den første og anden Deel vil hand foresætte en udførlig Afhandling om den af Sandhed og Fortreffelighed af Guld ved Mosen aabenbarede, og siden ved Propheterne alt meer og meer opklarede, og endelig i Christendommen i sin fulde Klarhed staaende Religion. I den 3die Deel skal som et Tilheng forekomme den Materie om Christi Fyldestgjørelse og den deraf oprindende Retfærdiggjørelse, imod Dippels Bog: Vera demonstratio Evangelica. Meere har hand selv i Enden af Fortalen ved hans Apocalyptiske Licht und Recht medet. Hand lader og paa nye trykke Hug. Grotii Tr. de satisfactione Christi, cum notis Anti Crellianis, hvoraf allerede nogle Ark ere ferdige.

I Wittenberg ere Profess. Francisci Wokenii meletemata antiqvaria eaque philologico-critica, bestaaende af 18

Bøger i 4to aftrykte. (1) handler hand om Samaritanismo & Hebraismo Justini Martyris. (2) de filio primigenito, primo statim mense denato. (3) ad Koheleth XII. 1. 13. de nuperrime excogitato Uchalis, Jeddonis, Bathsebæ, Synedrii & Salomonis colloquio. (4) de ritu saliendo (5) de pulchris fœminis veterum Judæorum. (6) ad Psal. XVI. 2. &c. (7) de præjudiciis nonnullis in Jobo vitandis. (8) ad I Chron. XXVIII. 21.

Udi Nürnberg vil med det første kommen fra Pressen det fuldkomne Fruentimmer Biblioteqve, derudi mand finder alle de Skrifter, som af Fruentimmer selv ere skrevne, og af andre Sprog oversatte, eller ellers komne for Lyset; hvorhos ogsaa en kort Underretning om deres Liv og Levnet er antegnet. Samt og alle Skrifter, der af Mands Personer saavel til Fruentimmerets Ære, som til deres formeentlige Beskrivelse ere blevne skrevne eller trykte. Iligemaade Juristiske og Medicinske Bøger, som handle om Qvinde-Kiønnenes Ret og Svagheder. Indrettet saaledes af Friederich Roth-Scholtzen.

Udi Hamborg har Rector Johan Hübner hos Joh. Fr. Gleditschen i Leipfig ladet aftrykke den gandske Reformationens Historie i 50 korte Sprog, tillige med et Skue=Spill om de Sachsers Omvendelse til Christendommen. 1730 i 12mo, 12 $\frac{1}{2}$ Ark. under den tydske Titul: Die ganze Historie der Reformation, in funffzig kurzen Reden, nebst einem Schau=Spiele von Bekehrung der Sachsen zum Christenthum. I disse Sprog bliver de fornemste Historiske Omstændigheder saa vel om Lutheri Liv og Levnet, som og i særdeelighed om Reformationen kort, tydelig og meget udtrykkelig forestillet; og det hosføjede Skue=Spil stiller de Sachsers Omvendelses Historie meget angennem og behagelig for Øjnene.

Udi Duisborg har Doctor Daniel Gesdes Theol. & Histor. Eccles. Professor Ordinarius ved Univerſitetet, en Tractat under Hænder, de peccatis typicis. saavel som og en vidtløftig udført Forklaring over vor Frelseres Lidelses Historie, hvilken snart bliver leveret til Trykken. Ellers har den samme bragt adskillige
Di-

Disputationes Theologicas frem for Lyset, saasom den, de Judicio particulari animarum à corpore separatarum, de operariis in vinea, ad Parabolam, Matth. XX. 1. 16. de usu Eucharistiæ medico, de Mysterio Baptismi Christi, og endnu nyelig de Festo Clangoris, ejusq; Mysterio ad Levit. XXIII. og Num. XXIX. ligesom hand og virkelig har begyndt at udgive nogle Observaciones Miscellaneas over nogle Steder i den Hellige Skrift, hvorudi Historia Patriarcharum fornemmelig bliver forklaret. Den Continuation af den Tractat de Hyperbolis ex S. Script. eliminandis bliver og snart ført for Lyset.

Frankerige.

Udi Paris finder mand nu trykt Nouvelles Poësies Spirituelles & Morales, Noëls sur les plus beaux airs de la Musique Françoise, & Italienne avec une Basse continue, Fables sur des petits airs & des Vaudevilles choisis, avec une Basse en Musette. Premier Recueil.

Etienne Gannau har trykt Critique de la

la Bibliotheque des Auteurs Ecclesiastiques & des Prolegomenes de la Bible, publiés par M. Ellies Dupin, avec eclaircissement & des suppléments aux endroits où on les a jugé nécessaires, par feu M. Richard Simon, avec des Remarques 1730 i 8vo 4 voll.

Hvem den berømte Bossuets lærde og subtile Skrifter ere bekiendte, den kand og af efterfølgende, der først for meget kort Tiden er kommen for Lyset, lettelig kunde dømme derom, saafremt de ellers efter Manuscriptet rigtig ere trykte bleven, deres Titul er: Defensio declarationis celeberrimæ, quam de Potestate Ecclesiastica sanxit Clerus Gallicanus, 19 Martii 1682. ab Illustr. ac Reverend. Jacobo Benigno Bossuet, Meldensi Episcopo, ex speciali jussu Ludovici Magni, Christianissimi Regis, scripta & elaborata. Nunc primum in lucem edita, summoque studio ad fidem avtographi Codicis exarata. Tomi II. Luxemburgi 1730. i stor 4to, den første Tome beløber sig til 2 Alph. 3 Ark, og den anden Tome 2 Alph. 9 Ark. Den første Tomi første Deel af dette Verk vil bevise: Qvod de-
cla-

claratio Gallicana ab omni cenſura fit libera, Romaniq; Pontificis autoritate nihil noceat, og det lib. 1.) ex Profeſſione fidei & Doctorum Catholicorum cum eccleſia Gallicana ſentientium auctoritate, in 18 Capitibus, 2) ex autoribus Pariſienſium ſententiæ adverſantibus in 15 Cap., 3) ex ipſo ſtatu quæſtionis, in 13 Cap. I den anden Deel bliver alle Capita Declarationis Gallicanæ ſtaðfæſtede og forklarede, hvilken Afhandling bliver fortsat med den 4) libro, quo ex ſtatu quæſtionis, reiſve novitate deponendorum Regum directa & indirecta poteſtas confutatur ad Cap. I. Gallicanæ declarationis, in 16 Cap. 5) Quo expenduntur Scripturæ loci & patrum traditiones illuſtrantur ad Cap. I. Gallic. Declar. in 37 Cap. 6) Quo Patrum teſtimonia & exempla afferuntur uſque ad Gregorium VII. in 44 Cap. 7) Quo à Gregorii VII. tempore res extra Concilia œcumenica geſtæ referuntur ad Cap. I. Gallic. Declar. in 28 Cap. 8) Quo à Gregorii VII. temporibus res in Conciliis Oecumenicis geſtæ referuntur ad Cap. I. Gall. Declar. in 23 Cap. Den anden Tome begynder
mand

mand med libr. 9) De Concilio Constantiensi & Conciliorum Oecumenicorum Potestate ad Cap. II. Gall. Declar. in 37 Cap. 10) De Basiliensi, aliisque Seculi Synodis, quibus Constantiensia Decreta confirmantur ad Cap. II. Declar. Gallic. in 28 Cap. 11) De Pontificiæ Potestatis usu per Canones moderando ad Cap. III. Gall. Declar. in 24 Cap. 12) De Quæstionibus fidei præsertim per Concilia generalis definitis ad Cap. IV. Decl. Gall. in 40 Cap. 13) Solvuntur objectiones quædam, præsertim illa, quæ ex Conciliorum Confirmatione petitur, ad Cap. IV. Gall. Declar. in 20 Cap. 14) De quæstionibus præsertim fidei extra Concilia generalia per consensum ecclesiæ definitis, in 49 Cap. 15) Quo probatur convenire cum Declaratione Gallicana quod Romana sedes fidesque nunquam defectura sit; & quod prima sedes non judicetur à quovam, in 37 Cap.

Mand fand og blot af denne Bøgernes almindelige Indhold fornemme, at de vigtigste Stykker af den Bavelige Kirke-Historie paa en sær forsigtig Maade ere forestillede, som mand og derudinden virkelig finder alt det sam-

samlet paa et sted, som kand tiene til de Papistiske Bildfarelsers skinhellige Understyttelse, og Author har fremført alt det, som har været ham mueligt til at forsvare sin Sag med.

Nye Bøger.

Carpzovii, Joh. Bened. Fil. & Nep. de Urim & Tumin conjectura Christiana, ex ipsis vocibus ad illos pertinentibus & Scripturæ S. dictis nec non eorum Antitypo probabilis reddita, 8. Lips. ap. hæ. Lanckisianos.

Dachselii, M. Ge. Chr. Biblia Hebraica accentuata, s. codicis hebræi, accentuum radiis collustrati, ultra bis mille specimina, quibus vexatissima loca nodis solvuntur, 4. Lips. apud Joh. Sam. Heinsium.

Disquisitiones Theologicæ de anima separata à corpore ejus vita usque ad examen Dei & æterna salute, à Doctõribus Theologiæ valde inelytis publicè defensæ, nunc autem ob argumentorum præstantiam in unum opus congestæ, 8. Frf. apud Reinh. Eustach. Mœllern.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

28.

Den 13 Julii 1730.

DANMÆRK.

Markdan,

Gaspar Markdan efterloed sig 2 Søn-
ner, Friderich og Hans Markdan-
ner, denne sidste eyede Langesøe, efter-
loed sig ej Børn, men blev som Ritme-
ster slaget i Slaget ved Ronnebye 1677.
Af dette Vaaben og Navn have herfor-
uden iblandt os levet Hendrich og Cas-
per Markdanner.

Et

Tydf=

Lydskland.

Udi Grynsvald er hos Jacob Løffern
 følgende Historiske Efterretning kommet
 for Dagen: Altes und Neues Rügen,
 det

det er: kort forfattet og omstændelig Beretning om det, som saa vel i det Verdslige som fornemmelig i det Geistlige med det Fyrstendom Rügen sig haver tilbraget, tillige med en rigtig Fortegnelse paa de 4 Provstier paa denne De, tillige med deris Bræste-Kald, og de Personers omstændelige Levnets Beskrivelse, som siden Lutheri Reformation har der staaet i Bræste-Embedet. Samme er trykt i Nar in 4to. 2 Alph. 4 Ark. Zi lever nu i en Tid, at mand paa alle Stæder, paa det flitigste tilsammen søger, og meddeeler Verden Historiske Efterretninger om alle Lande og Stæder, mand og har udgivet endeel som henhøre til dend Pommeriske Histories Oplysning. Bugenhagii Pomerania og Lichtetii Annales kunde herom bære tilstrekkelige Bidnesbyrd. Om Fyrstendomet Rügen finder mand i Besynderlighed meget hos Micrælium, men i sær er allerede om denne De ved Trykken udkommet en Oration, holden af General Superint: D. Bartholom. Cracovitz, de Insalæ Rūgiæ præstantia, iligemaade M. Lemmii Dissertation de Insula Rudia. Nu paa denne Tid frem-

Kommer ovenneldte Chronike om denne
 De, som formedelst sin Orden og Tyde-
 lighed ikke kand andet, end være den Pom-
 merſke Histories Liebhabere angennem,
 heldst siden derudi, om end skjøndt ingen
 Beviisligheder og Diplomata, dog man-
 ge endnu ubekiendte Efterretninger an-
 føres. Der meenis, at Henrich Wa-
 chenroder Provst til Pöſſerik, hvis Liv
 og Levnet findes i denne Krønikes pag.
 232. beskrevet, har samlet dette Verk til-
 sammen. Dend første Deels første Bog
 handler om de gamle Rugianers Hedni-
 ske Eeltiske Guds Tieneste for Christi
 Fødsel i 10 Capitler. Dend anden Bog
 beskriver det gamle Wendische Rügen
 Hednische Guds Tieneste efter Christi
 Fødsel i 13 Cap. Dend tredje Bog be-
 tragter det Romerſk-Catholske Rügen i
 20 Cap. Dend 4 Bog handler om det E-
 vangeliſt Lutherſke Rügen i 22. Cap.
 Dend femte Bog forteller Historien om
 det dend Kongelige Svenske Krone tilhø-
 rende Rügen i 15 Cap. I dend anden
 Deels første Bog bliver det Provstie Ber-
 gen, nemlig dend lille Stad Bergen tilli-
 ge med de der været have Præpositi, Dia-
 coni,

coni, Rectores, og de her tilhørende Landsbyers Præster i 16 Cap. beskreven. I lige Orden betragter dend anden Bog det Provstie og Præste-Kald Bosseritz i 9 Cap. Dend tredie det Provstie og Præste-Kald Bingst i 9 Cap. Og dend fierde de Provstier og Præste-Kald paa Wittau og Jasmund i 5 Cap. Slutningen paa det gandske Bæk er et kort Register.

Udi Helmstad er af Joh. Gothofr. Lachemackeri dend der værende Græcæ & Orient. Lingv. Prof. Ord. Observationibus Philologicis, quibus varia præcipuè S. Codicis loca ex antiqvitatibus illustrantur, dend fierde, femte og siette Deel med de nødvendige Register i 8vo. af 1 Alphab. 7 Ark udkommen. Fortalen handler fornemmelig derom, at mand ikke af Had maatte dømme ilde om hans nye Meeninger, men forhen giøre grundig Undersøgning, og at hand i de tilkommende Parter vil svare dennem som have haft adskilligt at sige paa hans første Observationer. Hvad dend fierde Deels Indhold angaar, da bliver i samme afhandlet 1) de Mose manum in præ-

lio cum Amalecitis attollente, ad Ex. XVII. 8 seq. 2) de Gad & Meni, five Hecate, & Mana, à Judæis olim culta, ad Ef. LXV. 11. 3) de Hofea Propheta meretricem ducere juffo ad Hof. 1. 2. 4) de eodem, uxorem fibi certo pretio comparante, ad III. 1, 4. 5) ad loca quædam difficiliora cap. III. libri Ruthæ, cum ftudii philologico commendatione atqve vindicatione. 6) De regno Dei Hierofolymis manifeflando, ad Luc. XIX. 11. 7) oratio, qua ftudium Rabinicum à recentiorum quorundam criminationibus vindicatur. **I dend femte Deel ftaar** 1) de Jordane fub nomine Pſichonis, qui inter Edenis enumeratur fluvius, latente; 2) de Ephraime ſpeculante cum Deo, ad Hof. IX. 8. 3) de Ifraelitis è domo Dei expellendis, ad Hof. IX. 15. 4) de cognomine Ifchariotæ, quò appellatus fuit Judas proditor. 5) de indicio proditoris extinctionione in acetabulum, ad Matth. XXVI. 23. 6) de ærario Judæorum ſacro, in quo proditoris præmium abjecit Judas, ad Matth. XXVII. 5. 7) de morte Judæ proditoris. **Dend fiette Deel handler** 1) de Gofenitidis fitu vero. 2) De

De Juvenibus sacrificantibus ad Exod. XXIV. 3) de Israelis in Ægyptum reverentibus, de vectibus eorum absumendis, ac de iisdem averfationi Dei affixis, ad Hof. XI. 5. 6, 7. 4) de Victoria Jacobi, virium & felicitatis regni Israelitici Symbolo, ad Hof. XII. 4, 5. 5) de Paulo Naziræo facto, sumtusq; in Naziræos alios faciente, ad Actor. XXI. 24. seq. 6) de ratione optima Lingvam Hebraicam discendi ac docendi, 7) Atticismorum cum formulis & loqvendi rationibus Hebraicis comparatorum specimen.

Italien.

Udi Genf er udkommen den 3die Tomus af det Italienske Biblioteque eller saa kaldede Biblioteque Italique, i samme findes blandt andre Articler: Lettre de M. sur le Caractère des Italiens. Mr. Muralts Breve om de Franske og Engellænderne har givet en lærd Mand Anledning at udkaste Italienernes Caractér; men hand har ikke vildet give sit Navn tilkiende, hvorføre Editores alleene sige, at hand er en fornemme Mand og en Medlem i det Arcadiske Academie, der

allerede ved adskillige sindrige og nyttige
 Skrifter hvilke, endskjønt de endnu ere
 u-trykte, ere dog i manges Hænder, har
 giort sig bekiendt, og love i fremtiden at
 lade nogle af dem i dette Biblioteqv ind-
 trykke. Nærværende have Editores paa
 det accurateste af det Italienske i det
 Franske oversat, men efterdi den er no-
 get lang, har de ikkun anført det halve,
 og sparet det øvrige til de følgende Dee-
 le. De melder, at Autoris Foretagende
 har været saa meget desto besværligere at
 udføre, som Italienerne ere vandte til
 at forstille sig, i steden for, at andre Na-
 tioner gaae lige frem, iligemaade, da
 hand meddeler enhver Provinzes Cara-
 cter, hvortil udfordredes en stor Kund-
 skab om hans egen Nation, har hand
 ogsaa maat givet sig blot for at døm-
 me om sine egne Landsfolk, hvorved
 mand ellers mestendeels altformegyet ple-
 jer at lade sig indtage, dog alligevel øn-
 skes, at hand heller havde overladt til
 Læseren at tilsette de indførte Signelser
 om hans Nation med andre, hvilket ikke
 skulde have giort hans Beskrivelse
 meere u-fuldkommen. Author melder
 strax

strax i Begyndelsen, at mand ikke maae afmaale alle Italiener efter en Men, som de Franske, Engellænder og Spanier. Thi den Sammenblandelse af adskillig slags Folk, som have bemægtiget sig Italien, og dends foranderlige Regierings Maade, har ikke alleene meere forandret Sæderne, som ellers Tidens Lengde pleyer at gjøre, men endog til veje bragt en særdeles merkelig Forskiel iblant dette Lands Indbyggere. Hvad dets Clima angaar, saa giver den Italienerne saadant et Temperament, at de kunne blive tappere, skarpsindige og forstandige; De Nordiske Folk synes at være meere skicket til de Videnskaber, som udfordre en god Iuhukomelse og en sterk Indbildings Kraft end andre; Men Italienerne, hvilke af de yderste Climatibus ere ligesom i midten indbefattede, have begge Fordeele samlet, og ere skikkede til allehaande slags Studeringer. Deres Sæder og Skikke anlangende, ere de i udvortes Dingien-gelse, i sær til Hove, artige, høflige og belevne imod alle, omendskiønt de ikke gjøre sig et Hoved-verk deraf, som de Franske, hvorudi Author berømmer dennem,

efterdi dermed ellers megen Tid u-nyttig bliver spildt, som mand til bedre Ting kunde anvende. Derimod laster hand hos dennem, at de giøre saa mange og lange Complimenter, og have indført saa mange fortrædelige Ceremonier, i det de hver Djeblig plejer at bukke, krumme og dreje sig, hvoraf mand i det 16 Seculo i Italien intet har vidst at sige, da denne Mode først efter den Tid er bleven laant af andre Folk, ihvorvel der og findes mange skikkelige Folk i Italien, som ikke rette sig efter denne Mode, og antage saadanne Complimenter af andre, ikkun med største Fortrydelse. I Breve søger mand at bruge en prægtig Beskedenhed og tvungen Oprigtighed, og opfylder nogle Sider med de sædvanlige Tale-maader, som med en ringe Forandring ved alle Lejligheder lader sig anbringe. Med Tilsignings Skrifter giør mand det endnu meere latterlig, og med Compliment-Breve paa høje Fester bliver saa megen Tid fordervet, at nogle arbejder derpaa nogle Ugers Tid. Dog synes det, at mand paa nogle visse Steder allerede er kied af denne Mode.

Tituler er mand saa ødsel og spandabel, at det skulde blive anseet for en Hoved=fejl at slutte en Skrivelse uden 2 eller 3 gange at igientage Eminentz, Excellentz eller Vos Signoria Illustrissima. Den Titul Illustrissimo opkom først i Begyndelsen af forbigangne Seculo, og blev ikkun tillagt Adelen, samt og Grever, Marquiser og Baroner; Men Excellentz brugte mand ikkun alleene til Personer af endnu høyere Stand. Men i disse Tider finder mand snart ingen Kiøbmand, hvilken molto Illustre ikke skulde falde alt for ringe, og vil kaldes Illustrissimo, saa at mange nu omstunder skriver blot Signore til en Adelsmand, som ingen Betienning haver, efterdi fast ingen meere agter den Titul Illustrissimo, fordi mand har gjort den saa gemeen. Excellentz vil paa somme Steder enhver Herremand hede, hvorføre mand nødvendig maae være betænkt paa at opfinde et nyt Ord til dem, som vil være anseet meere end andre, eller og mand maae indføre et af de gamle igien. De Rejsende i almindelighed ere ikke saa vel fornøjede med den Art og Maade paa hvilken Italienerne

tage imod dennem, som med den Høflighed de have nydt i Frankerig. Men det kommer alleene deraf, at de første ikke saa let kand indlade sig i Fortroelighed med Folk, som de endnu ikke kiender, som de Franske, thi de ere alt for varsomme: men naar de første ret have prøvet et Mienisfe, saa bliver Venfchabet desto stærkere og varagtigere, saa at ogsaa fremmede, der noget længere end andre pleje, have opholdt sig i Italien, neppe kunde resolvere sig til at forlade dette Land igien. Til Rom bliver de af og tilrejsende fremmede mindst agtede, deels fordi mand der seer en alt for stor Mængde af samme, deels og fordi mand altid har nok at bestille med dem, som sig der bestandig opholde. Borgernes Høflighed iblant hinanden differerer efter Landets viis, i sær er Besøgelse for Skikkeligheds skyld og Tienstagtighed meget brugelig. Samlinger af Fruentimær og fornemme Herreer skeer nu omstunder oftere og med mere Frihed end tilforne, siden de Franske lenge have opholdt sig i Italien. De samme have ogsaa indført den Skik, at ugifte Fruentimmer tager imod Besøgelse

og

og andre Friheder, som dog ikke alle vegne finder biefald. Dog alligevel har den Franske Klæde=dragt over alt taget Overhaand. Fruentimmeret bruger herudi ikke heller en Maade eller Mode. Paa nogle Steder, synderlig til Rom, betiener de sig af sminke, men paa andre Steder bliver det holdet for en Theatralisk Skionhed. Overalt elsker de fremmede, og har temmelig Forstand, som dog i Klosterne, hvor de forblive indtil de skal gistes, ikkun lidet bliver øvet og skierpet. De Romerske Damer ere artigere i Dingiangelse end andre, men over alt er det Italienske Fruentimmer i offentlige Forsamlinger meere ærbare end lystige. I forrige Tider pleje de at bringe allehaande sundrige Spil paa Bane, men nu omsunder bestaar den eeniste Tidsfordriv i Kort=spil. Sandruheden anlangende, da er Italienerne meere tilbøjelig til Forstillinger end Bralerie. I Skiemt og lystig Snak ere Florentinerne saa vel hurtige og sundrige i deres Siensbar, som angenem i deres Fortellinger. Men Bologneserne ere rige paa Ord og artig Tale og temmelig Satyriske. Italienerne vide paa det nøjeste

jeste at efterabe en andens Thone og Be-
 berder, hvilket naar det skeer med Beskee-
 denhed iblant gode Benner, giir en an-
 genem Forlystelse. Hvad den indvortes
 Gemyts beskaffenhed angaaer, da er
 Klogskab vel de Welstes Hoved-dyd, i-
 hvorvel samme ligesaa let bliver anvendt
 til det onde, som til det gode. Benedig,
 Florens, og andre Republikver, ligesom
 ogsaa mange flogte Paver, Printzer, Mi-
 nistrer og Lærde, som Macchiavelli, Fra
 Paolo, Boccacini, Paul Doria og andre,
 kunde derom bære tilstrekkelig Vidne. I
 Huus = Væsenet har paa nogle Steder
 Fruentimmeret gandske intet at bestille,
 men tænker alleeniste paa deres Vynterie
 og Besøgelse, paa andre Steder der-
 imod, som til Benedig, maae de alleene
 besørge alleting derudi. Børne = Optug-
 telse bliver meget forsømmet, i det mand
 over alt stikker dem hen i Kloster, hvor de
 aldeles ikke blive anførte til den Leve-
 maade de engang i Tiden have at udvel-
 ge, og endnu mindre deres naturlige Ca-
 pacitet undersøgt. En forstandig Huus =
 holdning finder mand ikke allevegne, i det
 nogle, særdeles Neapolitanerne, i en kort
 Tid

Tid forøder det i Staden, som de i mange Nar have samlet paa Landet. Florentinerne ere uden Modsigelse de beste Huusholdere i Italien, og ikke tilbøjelige eller hengivne til Ddselhed, hvilken hos Venetianerne ogsaa ved skarpe Love er forbudden. Genueserne vide at sammenblende en klog Sparsomhed med et skin af en stor Prægtighed. Piemonteserne og Mejlænderne ere herudi de Efterladenste. I Mejsland føres en u-maa-delig Pragt i Ballader, kostelig Spiise og Klæde=dragt, og til Rom i henseende til de mange Gesandter og Prinsker bringer det heller intet andet med sig. Men naar i Italien privat Personer ofte opfører sig prægtigere end som Fyrster i andre Lande, saa maa mand derimod tilstaae, at de og gøre meere end Fyrstelig Gield. Ellers have Italienerne stor Omhyggelighed for at formeere deres Midler, og mand finder mange Folk, som af en ringe og slet Begyndelse have samlet sig en u-sigelig stor Rigdom. I synderlighed ere de af Bergamo i dette stykke bekiendte, som besette de rigeste Stæder med de anseeligste Familier. Venetianerne, Genueserne og Florentinerne ere

dertil de dygtigste, efterdi de, deres Adels-
 u-beskædiget, kunde drive Rishmandskab.
 I den Florentiniske Adels tør og indlade
 sig i Kram og Berel-Handel, derimod de
 af Spoleto langt heller med Taalmodig-
 hed bære deres Armod, end de vil betiene
 sig af den dem af Urbano VIII. meddeelt
 Frihed, og Meislænderne heller ikke vil-
 de imodtage samme Frihed af Keyseren.
 Ager-dyrkning bliver imellem Biergene
 meest og stittigst i agt taget, da derimod
 de, som besidde skønne Steder paa det
 platte Land, forlade sig alt formeget paa
 deres Jorde-Godsens Frugtbarhed.

Nye Bøger.

Eusebii, Theodoriti, Evagri, Socratis &
 Sozomenii Historia Ecclesiastica græ-
 ce & latine, cum annot. Henr. Valesii
 III. Vol. fol. Amstelod. apud Joh. Mich.
 Teubner.

Examen Mataëlogiæ Mysticæ qvo Male-
 fanæ opiniones & præcipua dogmata
 tam veterum quam recentiorum En-
 thusiastarum & Fanaticorum ingenue
 deteguntur & solide confutantur. Ac-
 cedit Tabula synoptica totius Theo-
 logiæ & articulorum fidei 4. 1730.

Søve Tidender

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

29.

Den 20 Julii 1730.

DANMÆRK.

Markmand,

Skoldet fordeeles paa langs udi tven.
De lige Deele, det første af Sølv og
derudi en halv sort Ørn, den 2den ligeledes
af Sølv og derudi 3 skaktavlede Bieller
med rødt og blaat, paa Hielmen en sort
Ørn med udstraktevinger. Den første af
dette Navn mand herudi Riget finder,
var Peder Markmand, som levede 1426
og var med at forlige den Ridder-San-

ff

dist

disse Affaire, og at love for een af Jomfruerne, at hun derom var u-vidende.

Udi Hans Kongl. Majests. og Univerfitetets Bogtrykkerie er nyligen kommen fra Pressen Underviisning om H. Errens Nadvere, som kaldes Alterens Sacramente, udi en Prædiken forfattet og holdet i Kiøbenhavn paa Skær-Torsdag Anno 1626. Manges Begiæring at efterkomme, flere meddeele, særdeles denem, som ville gaac til Guds Bord, af Casper Bertelsen, Doct. og Prof. i den H. Skrift. Nu igiennemseet, og med tvende Tilleg forbedret, af den Salige Mands Sonne-Søn, Hans Thomæsen Bartholin, D. og P. Pr. Theol. sammesteds.

Tydskland.

I Dresden er seenist afvigte Baaske Messe fra Trykken udkommet efterfølgende Skrift: De agno ad æræ cornua ligando ad illustrandum Psalmum CXVIII in memoriam secularem exhibitæ c10 10 xxx. Augustanæ Confessionis D. Bernhard Waltherus Marperger in Aula Regio-Electorali Saxonica sacrorum Antistes Primarius, Consil. Eccles. & Supremi

mi Consist. Dresd. Assessor, Dresd. 1730. samme er trykt in 8. stor i Alph. 19 Ark og et halv Ark med Kaaberstykker. Author har med dette Skrift vildet giere et velmeenende Tilleg til den anden Augsburgiske Confessions Jubel-Fest. Hand er ved denne Lejlighed kommet over Lutheri skønne Commentarium over den 118 Psalme, hvilken hand just samme Tid til Coburg har forfærdiget, da Churfyrst Johannes til Augsburg overgav Confessionen. Denne har hand videre eftertænkt, og til sin store Fornøjelse fundet, at den gandske Psalmes Indhold sigtet derhen, at Lammet blev bunden ved Alterets Horn, nemlig, at Christus, det Guds Lam, skulde kaarsfæstes for vores skyld. Dette bliver i 5 Capitler vidtløftig udført, og er Hoved-Beviiset fra de ellers til Oplysning tienende Anmerkninger med større Skrift adskillet. Der udi forekommer og foruden en stor Skat af Theologiske Lærdomme, nogle nye Exegetiske og Philologiske Anmerkninger, hvilke tillige med de over alt indstrødde opbyggelige Tanker ikke lidet fornøye Læseren.

Udi Breslau haver Mr. von Sommersberg een af Regierings-Raadet der ved Stedet, ved en nye Samling af Slesiske Historie = Skrivere giort sig den lærde Verden, i sær sit Fæderne = Land forbindelig, hvilket Skrift fører efterfølgende Titul: Silesiacarum rerum Scriptores aliquot adhuc inediti, quibus historia ab origine gentis ad obitum usque D. Imperatoris Rudolphi II. Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæqve Regis potentissimi, speciatim recensetur. Accedunt Tabulæ Genealogicæ Serenissimæ gentis Lotharingicæ, quæ Ducatum superioris Silesiæ Oppaviensem, & Carnoviensem, Celsiss. Familiæ Lobkovitzia, quæ Ducatum Silesiæ Inferioris Monsterbergensem habet. Ex Monumentis fide dignissimis confecit Tomum hunc II. non Silesiæ modo, sed & vicinarum gentium res illustrantem Friderich Wilhelm de Sommersberg. Eqves Silesius Lips. 1730 fol. VI Alph. 7 Ark. 1 Raabershykke. Det synes af denne Titel, at denne Bog indeholder adskillige endnu u-trykte Skribentere, deels og nogle Slegt-Registere. Begyndelsen gjører en saa kaldet Anonymi

mi Annales Silesiæ, hvilte vel ere korte, men dog temmelig gamle, nemlig alt for det 13 Seculo. Derpaa følger den Aar 1253 afdøde Posenſke Biskops Boguphali II. Bohlniske Chronike, tillige med den Posenſke Klosters Baczkonis Fortſættelse, hvilken vil blive den lærde Verden ſaa meget meere angenem, da endog i Bohlen ſaadanne Skrifters flittige Efterforskere, Starovolſcius, Hartknok, Groddek, Hoppe og andre, har aldrig kundet bekomme dem at ſee. Mr. Hoppe har i ſin Schediasmate gjort Baczkonem alt for ung, naar hand, efter Varſevicii Meening foregiver, at ſamme har ſkrevet Aar 1370, og alle har hidindtil ſtaaet i den vildfarende Meening, at hand har forfærdiget det gandske Verk. Men det laeder ſig klarlig tilſyne af denne Chronikes egne Ord, at Boguphalus er den rette Author, men Baczkon ikkun har fuldført det, hvilken ålt Aar 1257 har været gammel, og Aar 1265 blev henſtillet til Paven, og ålt ſaa neppe kand have levet til 1370. Den 3die er en Archi-Diaconus til Gneſen hans korte Cracouiſke Kronike, ſom har levet i Caſimiri III. Tider, og

igiennemgaar flittig den Slesiske Histo-
 rie. Derpaa følger (4) Thomæ I. Bi-
 skops til Breslau hans Levnets Beskri-
 velse, som efter Biskops Andreæ Befal-
 ning af det Biskoplige samt og det Capi-
 tels til St. Vincents Archiv er bleven til-
 sammen søgt. Det 5. ere Jo. Longini
 eller Duglossi Historia & Acta Episcoporum
 Wratislaviens. fra 966 til 1468. til-
 lige med et Tilhæng af 2de Levnets Be-
 skrivelser. Derester finder mand her An-
 nales Wratislavienses, hvilke synes at væ-
 re beskrevne Aar 1513 af en Breslavi-
 ske Raads-Betienter, og gaar fra det 12
 til 15 Sec. Den 7de sted indtager atter
 igien Vitæ Episcoporum Wratislaviensiu-
 m, hvilke, som Author meener, synes
 at være den første Concept af Duglossi
 Verk, hvoraf de ovenmeldte Levnets Be-
 skrivelser ikkun ere exciperede. Men
 det anseeligste Verk i dette Bind er uden
 Tvivl den berømte Nicolai Hennelii ab
 Hennenfeld Annales Silesiæ, om Folkets
 Oprindelse indtil Kaysers Rudolphi II.
 Død, om hvilke alle de have talt om Hen-
 nelius og hans Skrifter, intet har vidst,
 i det de paa et forborgen sted have ligget
 skul-

skulte, men skrevne med Authoris egen Haand. De same har Ferdinand Ludwig von Bresler tilforn vildet indrykke i sin forehavde Edition, Scriptoribus Bohemicis, Moravicis, & Silesiacis ineditis, men efter hans Død ere de opkøbte af hans Fætter Johan Gottlieb von Bresler, og overladte Frid. af Sommersberg til Trykken at befordre. Paa disse følger de i Titulen anførte Genealogiske Tabeller, til hvis Oplysning hand af Sommersberg i Fortalen adskilligt forebringer. Slutningen udgør Statuta civitatis Svidnicensis af en gammel Codice MSto. Author havde og i sinde at tilføje denne Tomo et Supplementum til sin Historia Genealogica Ducum Silesiæ samt og Diplomatarii Bohemo-Silesiaci Fortsettelse, hvilket dog for sine Aarsagers skyld endnu har maat været bleven efterladt. Mand har altsaa endnu et Supplementum til disse Skribentere at vente, hvilket hand vil indrykke i den berømte Henelii Breslographia renovata og hans Catalog. Episcoporum Wratislaviensium udf. af Authoris egenhændige MS. Derfor uden vil hand og indrykke Historiam Ge-

nealogicam Ducum Silesiæ tillige med
Grevens Slegt-Register, som besidder
de 6 frie Heriskaber i Schlesien, og ende-
lig et Antal af Diplomater. og det gandske
Berk vil hand forshyne med fuldkomne
Registere.

I Stutgard er efterfølgende kommet
for Lyset: Den Durchleuchtige Prins
Maximilian Emanuels, Hertugs til Wür-
temberg etc. Obrist over et Svensk Dra-
gouner Regiment, hans Rejser og Feldt-
tog igiennem Tydskland, i Bohlen, Lit-
thauen, rød og hvid Rusland, Polhyni-
en, Siberien og Ukraine, hvorudi tillige
med denne Prinses selsomme Tilfelde,
diffe Folkes Stat, Sæder og Skikke,
sampt og disse Landes Frugtbarhed og
Beståffenhed kortelig bliver beskrevet.
Tillige med Rejse-Beskrivelsen fra Pul-
tava til Bender: samme er i 8vo. og be-
staar af 1 Alph. 19 Ark. Author, som
synes selv at have gjort disse Rejser med
Prinsen, forsikrer, at denne Efterret-
ning skulde alt for 18 Aar siden været
kommet for Lyset, hvis Omstændigheder-
ne, angaaende en høy Person, det ikke
havde forhindret. Men efter at denne
For-

Forhindring er bleven ophævet, har mand ikke villet lade saadanne merkvoerdige Anmerkninger gaae reent til Grund, som meest af Prinsens egen Journal ere tagne, undtagen af Underretningen om det fra Aar 1708 til det u-lykkelige Feldtslag ved Bultava er af en Preussisk Officiers Journal.

Udi Berlin er trykt i Aar in 4to en af Brovsten Rhenbech forfattet bevægelige Prædiken over det anden Pinxedag skeede Torden=slag og derved paafulgte Brand, under den Titul: Der gerechte Gott, als derselbe am zweensten Pfingst=Zage dieses 1730 Jahres Abends nach 9 Uhr, den an der Petri-Kirche neu-erbauten und fast vollkommen fertigen Thurm, durch einen drey-mahl nach einander erfolgten, ganz ausserordentlichen Blitz entzündet hatte, wodurch nicht allein der ganze Thurm fast in ein Augenblick in volle Flamme gesetzt, sondern auch die Kirche selbst nebst dem Gymnasio und mehr als 40 nahe stehenden Häusern in einem Stein und Aschen-Haufen verwandelt wurde, ist am 1sten Sonntag nach Trinitatis aus Psal. VII. v. 12. 13. 14

in der Kloster = Kirche der ihres Gottes =
Hauses beraubten Petri = Gemeine zur
Busse vorgestellet worden von Joh. Gu-
stav Reinbeck, Consistorial-Rath, Probst
und Inspect.

Nederlandene.

Udi den Hag er trykt i Aar udi 2 Vol.
in Fol. Traitez Geographiques & Histo-
riques pour faciliter l'intelligence de l'
Ecriture sainte par divers Autheurs.
Mand siger, at Mr. Bruzen de la Marti-
niere er den, som giver denne Samling
ud, og forsikres i Fortalen, at disse 2 Vo-
lumina ifkuns ere en Begyndelse til en
større Collection, som skal udkomme, li-
gesom denne Samling bliver optaget vel
eller ilde til. Hensigten dermed er at fa-
ciliterer Læsningen og Forstaaelsen af den
Hellige Skrift, da de Tractater, som
hand publicerer paa Franke og sauker i
et Corpus, ere curieuse og lærde Dissert-
ationer over visse Steder af den Hel-
lige Skrift og indeholdes i disse tvende
Volumina 6 Stykker, som alle angaae
Geographien. 1. Hardvins Tractat om
det Jordiske Paradies Situation. 2. Cal-
mets Dissertation om de gamle Hebræers
Boe =

Boepæl. 3. Sammes Dissertation om det Land hvorhen de af Josva uddrevne Cananæer retirerede sig. 4. Biskop Huetii Commentarius om Salomons Sejlsads. 5. Abbed le Grands Meening om de Lande Ophir og Tarsis. 6. Calmets Dissertation om det samme.

Ildi Amsterdam er trykt Philippi Cluveri Introductionis in universam Geographiam, tam veterem, quam novam Libri VI. cum notis Bunonis, Heckelii, Reischii &c. Textum recognovit &c. Augustinus Bruzen la Martiniere. I blant alle udgivne Editioner af dette Bærk er denne den retteste og accurateste. Buno har været den første, som har sat Anmerkninger dertil, hvis Exempel Hecchel og Reischkius have efterfuldt, og da mand til London Aar 1711 igien har oplagt Bogen, har Opleggeren endnu føjet meere til. Mr. de la Martiniere har i dette stycke været meget sparsom, og hand er at berømme, at hand ikke saa vel har søgt sin Ære derunder, i at opfylde Bogen med Anmerkninger, for derved at vüise sin Lærdom og Erfarenhed, som at giøre den nyttig for Læseren. I sin Tractat
for

forbedrer hand de i hans Formænds Anmerkninger, ja end og hos Cluverum selv sig indsnegne Fejl, og jætter Geographien efter de Opdagelser, som efter hans Død ere blevne gjorde, eller de ved Kriger og andre Tilfald skeede Forandringer, i bedre Rigtighed. Men det vigtigste, som hand derved har gjort, er, at hand har hosføjet nogle af Mr. de l'Isle giorte Landkort, og forbedret de Bunoniske. Iblant alle hans Formænds Anmerkninger, holder hand Bunonis for de beste. De Heckeliske aalseer hand med ald den Foragt, som de billig fortiene, og den Londenste Forleggere har udi sin ikke opført sig bedre, end Heckel. Reiskii ere bedre, allceniste derudi findes megen u-nyttig Lærdom sammenstreven. Mr. de la Martiniere havde gierne udsløttet alt, hvad i disse Anmerkninger er u-ret eller u-nyttig, dersom ikke den onde Bane var i vore Tider opkommen, at Forleggerne ikke vil lade noget ude af det der har staaet i de forrige Editioner. Til Prøve af Mr. de la Martiniere Anmerkninger, kand vel tie-
ne hvorledes hand røver Heckels Fejl, som har ladet see saadan U-videnhed, at
hand

hand ikke har undseet sig ved at sige, at det Nicæniske Concilium er bleven holdt til Nizza i Piemont, og udgiver Pelagium, som har oprettet det Kongerige Leon, for en Biskop af Leon, fordi hand, maa see har hørt noget om Pelagio, der i det 12 Seculo har været Biskop til Qviedo. Hvad Mr. de la Martiniere SkriveMaade angaar, saa seer mand lettelig, at hand ikke er vant til at skrive Latin. Hans levende Indbildings Kraft bringer ham Franskøse Expressioner i Thakommelsen, hvilke hand uden Betænkning fremfører i Latin, imidlertid forstaar mand dog hvad hand vil sige, Hand anfører og her og der sit Bibliothèque Geographique, om endvisent den endnu ikke er udkommen, ikke heller melder hand, hvor snart den skal komme for Lyset.

Italien.

Udi Neapolis er trykt i afvigte Aar en fuldstendig Forklaring over det famøse Senatus Consultum, som udi Rom forbød de Fester, som kaldedes Bacchanalia. Dette Brev kaldes Senatus Consultum

ti de Bacchanalibus, sive Æneæ vetustæ
 Tabulæ Musæi Cæsarei Vindobonensis
 Explicatio Authore Mathæo Ægyptio
 1729. in fol. Denne Table er funden 1640
 da mand vilde kaste Grundvolden udi Ti-
 rioli i Calabria Ulteriori i Kongeriget Ne-
 apolis til et Huus, som Ejeren af Stedet
 Johan Baptista Ligala lod bygge, den er af
 Raaber en halv Alen udi en firkant, den
 var ey heel den Tid den blev funden,
 mand har remarqveret, at den har væ-
 ret forhen i stykker og fliffet sammen, da
 der var noget Rum paa hvilket Caracte-
 rerne ey vare at see, og hvilket Rum E-
 ditor tilstaar sig at have fyldt, eftersom
 hand giattede til af Texten, at der bur-
 de skrives. Adskillige blandt de Lærde
 have givet dette Senatus Consultum for
 Dagen, men meget uagtksom, som Edi-
 tor i Fortalen anfører. Jacob Sollius i=
 blant andre, har ladet det trykke i Hol-
 land for ved Ciceronis Opera. Mr. Fa-
 bretti har indført dem udi hans Volu-
 men af Inscriptioner, og Marquis Maffei
 har efter Fabretti Copie indført det i sin
 Historia Diplomatica, samt søjet dertil
 nogle Noter for at explicere det. Nu

synes dette Monument at være correct, og Mr. Egiptio har en kundet unddrage sig for at meddeele Publico Explicationen af dette Decreto førend dette Monument blev udført af Italien til det Kayserslige Antiquitets Cabinet, hvorhen det af Fyrsten af Tirioli Johan Baptista Cigola er bleven forøret. Mr. Egiptio har udi Besyndelsen af dette Verk ladet trykke Texten af Tito Livio udi den 9 Bog i den 4de Decade, hvor denne Historicus taler om Bacchanalia, og ved at commentere der over, er det hand søger at explicere det Senatus Consultum, som concernerer dette slags Fester.

A une Jalouse.

AVIS.

L'implacable Junon, la terrible Medée,
 En proye aux mouvemens jaloux
 Dont vous êtes si possédée;
 Ont fait trembler, fremir leur Amans,
 leurs Epoux.
 Lisez de leurs Epoux l'Histoire déplorable,
 Lisez-la pour en profiter;
 L'une s'est fait hair & l'autre redouter.
 Mais

Mais pour se faire aimer, il faut se rendre aimable.

Nye Bøger.

Gerhardi Joh. Ern. Augustana Confessio enucleata, anno MDCLXIV. publicè prælecta; nunc verò in memoriam Jubilæi Aug. Confess. secundæ, d. 25 Junii a. c. piè celebrandi, edita, variisq; annotationibus ex historiæ ecclesiasticæ monumentis ætatis recentissimæ aucta atqve illustrata, cura M. ad Lebr. Mülleri, 8. Frf. apud Joh. Frid. Fleischerum.

Hane, Phil. Frid. Historia sacrorum à B. Luthero emendatorum, à suis initiis religiosæ profanæq; pacificationis augustanæ ævum deducta, ac ita methodicè concinnata, ut recitationibus academicis longè commodius adhiberi, ususqve ejus pragmaticus inde ad quoscunqve studiorum cultores redundare possit, 4. Lips. apud Jo. Fr. Gleditschii B. fil.

Historia creationis mosaica Cap. I. Genes. delineata variisqve observationibus illustrata a Jac. Heinr. Balthasare, 4. Gryphisw. ap. Jac. Lœffler.

Søne Tidender

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

30.

Den 27 Julii 1730.

DANNEMARK.

Marchmand.

Svert Marchmand levede 1535, hand
haver undertegnet det Forlig, som
indgikkes imellem Kong Erich af Pom-
mern og de Svenske, og forseglet sam-
me Forhandling.

89

Mane

Manderup,

Denne Familie er og bekiendt under
det Navn af Uldsax laant af Baabenet,
som

som bestoed af 2 overskierer Sæxer i blaa-
agtig Feldt, og paa Hielmen 2de deslige
paa Kors satte Sæxer.

Lydsland.

Saa som Doct. Joh. Gotlob Carpzovii
Introductio in libros Historicos, Poeticos
& Propheticos Vet. Testamenti, over alt,
end og iblant fremmede har fundet Be-
hag, saa at mand har ønsket, at Author
ligeledes vilde fuldføre og bringe for Ly-
set et Arbejde over det Nye Testamentes
Bøger, hand og har haft det i sinde, saa
har hand dog alligevel efterladt saadant
i Verk at føre, efterdi Doct. Rumpæus
har betaget ham denne U-mage, og i et
grundig Verk udgivet det samme paa li-
ge saadan Maade som det fra ham selv
kunde være ventet, som fører den Titul:
Commentatio Critica ad libros Novi Te-
stamenti in genere, cum præfatione Dn.
Joh. Gotlob Carpzovii, Doct. Theol. L.
S. Prof. Publ. & Archi-Diaconi in Acad.
& Ecclesia Lips. Accurante Justo Wesselo
Rumpæo, D. og er trykt i Leipzig i Aar
in 4to 3 Alph. Alt hvad som hører til
saadant et Critiske Arbejd, har D. Carp-

zov vist i sin Fortale, og til Beslutning
 bekræftet, at Doct. Kumpæus har meget
 nøje observeret alle Ting, og lykkelig
 fuldført dette Betsk efter samme Orden
 og Maade, som hand har brugt i den af
 ham tilforn for Lyset bragte Indledning
 til det Gamle Testamentes Bøger, saa
 at tillige med Waltheri officina Biblica
 Læseren i denne Afhandling kand finde
 alt det, som hører til det Nye Testamen-
 tes Bøgers Historiske og Critiske Videns-
 skaber. I Barket selv, som itkun er den
 første og almindelige Deel, og paa hvil-
 ken Commentatio Specialis endnu skal
 følge, bliver meget udførlig og grundig
 handlet, de N. T. generali inscriptione
 five Titulo, auctoribus principalibus &
 minus principalibus, genuinis, & Pseud-
 Evangeliiis, Evangelistarum insignibus,
 Apostolis eorumq; veris & spuriiis, ipsius
 etiam Salvatoris & Mariæ scriptis, ma-
 teria ex qua & circa quam, forma, sensu
 nempe. stylo, & lingua, fine, librorum di-
 visionibus, & dispositione externa, epi-
 stolis Canonicis, five Catholicis, chro-
 nologia, divisione in capita & versus, di-
 stinctionibus per accentus, commata, co-
 la

la & puncta, itemqve in pericopas Evangelicas & Epistolicas, canonica auctoritate, codicibus, variantibus lectionibus, versionibus, Vet. Testamenti in Novo allegationibus & commentatoribus. I henseende til de mange og beste anførte Authores, kand mand ansee dette Verk som et skönt Biblioth. Crit. Bibl., og saasom mand ligeledes af den anden Deel kand vente sig en ligesaa grundig Udførelse, saa vil og saadanne Theologiske Videnskabers Liebhabere med Forlængsel vente der efter.

Udi Gorha er nylig kommen for Lyset de fornemste Theologorum deres Levnets Beskrivelse, saa vel paa de Evangeliskes som de Bapistiskes side, hvilke Aar 1530 havde været paa Riigsdagen til Augsburg og have taget deel i den i henseende til den Augsburgske Contessions Overlevering anstillede Religions Handel, tillige med en Beretning om de øvrige saa vel Evangeliske som Bapistiske Lærde Mænd, som der have været tilstæde, samme er trykt in 4to, bestaaende af 13 Ark. Author dertil er Christian Sigismund Liebe, Fyrstelig Saxiske Secre-

tarius og Antiquarius til Gorha. Hand har forfærdiget dette Skrift efter Hans Fyrstelig Durchl: Friderich den Andens af Saren Gorha Befalning, som har sigtet derhen, at Author af autentique Efterretninger skulde forfatte en kort Udkastning paa disse dyre Bekienderes Liv og Levnet, som kunde være tienlig til en hver privat Persons Underretning. Dette er fuldkommen skeet i nærværende Skrift, hvorudi efterfølgende Mænds Liv og Levnet afhandles: (1) Mart. Lutheri. (2) Justi Jonæ. (3) Phil. Melancthonis. (4) Georg. Spalatini. (5) Joh. Brentii. (6) Erhardi Schnepfii. (7) Andr. Osiandri. (8) Urbani Rhegii. Disse ere hosføjede de Papistiske Theologorum deres Liv og Levnets Beskrivelser, nemlig (1) Joh. Eccii. (2) Joh. Fabri. (3) Conradi Wimpinæ. (4) Joh. Cochlæi. Alle disse vitæ ere meget vel og accurat beskrevne, i det Author betiener sig af de beste Authoribus, legger disse Theologor: Characterer til, men særdeles har hand haft sin Afsigt paa hvad for en Influentz de have haft paa Rigsdagen til Augsborg. I Fortalen bliver først givet Underretning om efter-

føl-

følgende Evangeliske Theologis, nemlig om Joh. Rurero, Martin. Moglino, Ad. Candido eller den hvide, Henrich Bok, Joh. Oettingern, Joh. Rana, Steph. Agricola, ellers kaldet Kastenbauer. Herneft bliver handlet om de andre Papistiske Theologis, som Augustino Mario, Paulo Hugone, Andrea Stos, Conrado Collin, Barth. Uffingen, Conrad. Thoman., Joh. Menfing, Joh. Dietenberger, Joh. Buvehard, Petro Speiser, Arnoldo Vesaliensi, Frid. Medardo, Augustino à Getterheim, Wolfgang Rebdörffer, Hieron. Montino, Math. Gretz, Frid. Michaele og Ruperto Elgersma.

Frankerige.

¶ Udi Paris er trykt følgende af Mr. Montfaucon Skrifter om Papiir, under den Titul: Dissertation du R. P. Don Bernard de Montfaucon, sur la plante appellée Papyrus, sur la Papier de Egypte, sur le Papier du coton & sur celui dont on se sert aujourd'hui. Denne Dissertation er fuld af saadanne Undersegninger og Observationer, som svare til Authours Store Lærdom og Kundskab af de gamle MSS. som hand ved flittige og iidelige

Studeringer, ved Rejser og en lang Erfar-
 renhed haver forhvervet. Dette har og
 sat ham i Stand til bedre at kunde ud-
 grunde end en anden det som angaar Hi-
 storien om Papiir-Bæsenet, som er Lær-
 de Folk saa højt angelegen. Hand begyn-
 der paa det Ægyptiske, som det ældste og
 meest bekiendte iblant alle. Hand igien-
 nemgaar derudi dets Oprindelse, For-
 arbejdelse, og dend Handel og Vandel
 mand dermed haver drevet over det
 gandste Land. Hand viiser derefter,
 hvorledes, og paa hvad Tid det Ægyp-
 ske Papiir i Oriente maatte vige for det af
 Bomuld, og i Occidente, for det som nu
 forarbejdes af gamle Klude. Det sy-
 nes rimeligt og troeværdigt, siger Au-
 thor, at det Ord Papyrus, Papier, er
 en Ægyptiske Terminus, hvis første
 Stavelse (Pa) er i det Ægyptiske Tunge-
 maal den samme Artikel, som svarer
 til den Artikel le, la i det Franske
 Sprog, og findes at staae for ved ad-
 skillige Ægyptiske Navne, saasom Paph-
 nutius, Papremis, Pathermuthius &c.
 Iblant hvilke nogle ogsaa undertiden fo-
 rekommer uden deris Artikel Pa. Det
 Ord Papyrus er da (efter den Beskrivel-

se, som Author gjør der over) en Ægyptiske Plante, som i Overflødighed vore i det Morast, som Nilstrømmen forarsager naar dend sig overgyder. Det er et slags Rør, hvis Stamme af 3 kantet Skikkelse er fra 4 til 7 Allen i Hønden, og bær hverken Greene, Blade, Frugt, eller Frøe, blødere end smaa Buske meget haardere end ordinaire Græs, og fuld af en Marv og Saft som er hvid, og ej ubehagelig at smage. Dette slags Rør var kommen meget i Brug hos Ægypterne, de gjorde deraf (siger Author,) Skoe, Baand, Beger i Lamperne, Madraher, Senge-Dekkener, Skibs-Seyl, Klæder og smaa Baade; Mand betiente sig af dend i Medicinen; De Fattige brugte den til deres Livs Ophold og Næring, i det de krystede det Søde deraf til deres Spise. Dends Rødder, som ere træagtige, af hvilke de længste ere henimod 10 Allen, og i Tykkelsen som et Haand-Led, tiende baade til Brændevad og Bildhuggerne til at gjøre adskillig kunstig Arbejde udaf. Af dette Rørs affskallede og tyndgjordte Bark, hvilken de kaldte Biblos, Phylira, Charta, forarbejdede mand Pa-

piir at skrive paa: og det er Oprindelsen til denne Fabriqve. Dom Bernard, uden at vilde just beskrive dend fornemste og egentlige Oprindelse dertil, holder for, at denne Maade til at giøre Papiir paa, har været i Brug for Alexanders Tidder. Hvad Maaden i sig selv angaar, paa hvilken mand forarbejdede dette slags Papiir, da bestoed dend (efter Plinii Meening) i at med en spiz Naal afskiære og fraskille de tynde Hinder som sidder ved Papyri Bark, (de mellemste ere de beste) at udstrekke dem paa et Bord fra dend ene Side til dend anden efter deris Længde, derefter at tildekke dem med de der atter nest paasiddende Hinder paa tværs, og som de i saa Maade skiuler de første, at liime dem tilsammen med et vis slags Klister, eller og alleene med det vandagtige Mudder = Sliim, som Nil-Floden kastede fra sig, og siden sette det under en Perse, derefter loed mand det tørris ved Solens Varme, naar det var skeet, lagde mand dem tilsammen i Hobetal, een Snees i hver Hob, saaledes at de første bleve bevarede altiid som de beste. Dette Egyptiske Papiir, i hen-

seen=

kende til sin Størelse, Siinhed, Hvidhed, Brug, Stedet hvor det er forarbejdet, og andre flere Omstændigheder, blev kaldet med adskillige Navne, ligesom det sandt is got og ringere til af Syldighed. P. de Mantfaucon er omhyggelig for, at bemerke ald denne Forskiel, og at antegne fra et Secul. til et andet, alle de Forandringer, ved hvilke denne Fabrique er kommen til sin Fuldkommenhed. Mens uagtet ald den Kunst som blev anvendt, observerer hand, hvorledis dette Papiir, formedelsst det var tyndt og skrøbeligt, i en kort Tid forgik; mand har derfor taget sig for, at indbinde dem, og fæste dem i Bøger, settende blank Pergement imellem hver Blad, som er at see i et kostbar MS. paa Egyptiske Papiir, der er 1100 Aar gammel, og bliver med stor Omhue bevaret i Abbediet til St. Germain de Prez, hvilket Dom Bernhard har anskaffet tilsamme Sted. Det Egyptiske Papiir var kommen snart i een almindelig Brug, og bekiendt over den gandske Verden, og Handelen dermed oprettet endog for Theophrasti Tider, som denne Scribent selv tilstaar.

Denne Handel florerede allermeest under Keyser Augusti og hans Efterkommeris Regiering, som skrevede deres Breve og Forordninger paa Egyptiske Papiir: og mand forarbejdede en saa stor Quantitet imod Enden af det 3de Sec. at den Tyrant Firmus, da hand havde bemægtiget sig dette Land, berømmede sig af at have saa meget Papiir og Klister, at hand kunde opholde sin heele Armée dermed, hvilket mand bør at forstaae med Casaubono, om dend Verdie denne Papiirs-Handel kunde indrente, og ikke som Saumaise forklarer det, om Papiiret i sig selv, som aldrig kand tiene nogen til Livets Ophold. Denne Handel blev endnu holden ved liggende under Constantino den Stores og hans Efterkommeres Regieringer; og det var omtrent i det Seculo mand skrev dend bekiendte Bog om S. Marci Evangelio, som endnu dend Dag i Dag er bliver conserveret i Skat-Kammeret til Venedig, hvor dend fra 146 Aar af er skjult i en Kielder under Jorden, og saa forraadnet, at mand neppe kand læse 2 Ord i rad, som Dom. Bernard, der selv har seet dend, bevidner. Hand
 igien=

igiennemløber adskillige Ting, som ere
 skrevne paa samme Papiir i det 5te, 6te
 og 7de Sec. af hvilke nogle endnu findes
 bevarede i det Kongelige Bibliothek.
 Hand forklarer i Særdelighed et af disse
 Skrifter, som findes i Archivet til S. De-
 nis i Frankerige, og som er en stor Rolle,
 hvorpaa er skrevet et Brev fra en Kæiser
 i Constantinopel, ved Navn Constantinus
 til een af de Franſke Konger, hvis Navn
 er afrevet med Kanterne af Rollen. Der-
 efter undersøger hand, paa hvad Tid
 det var, at det Egyptiske Papiir kom af
 Brug, og hans Meening falder der ud
 paa, at det er skeet, efter at Bomulds
 Papiret var bleven paafundet, som er
 meget bedre, nettere at skrive paa, og
 langt varigere. Men fra hvilket Seculo
 har dette Paafund sin Begyndelse? Mr.
 Monfaucon beviser, at det er begyndt for
 det Aar 1160. i een Dissertation som hand
 har holdet til Rom Anno 1700. efter
 Generalens af S. Basilii Orden Begie-
 ring: Og hand opregner her noget som
 hand har opdaget, over denne Materie,
 siden dend Tid. Dette Papiir (paa Grædsk
 kaldet Chartes, Bombykinos, eller Bam-
 ba-

bakinos, af Bombyx, hvilket ligesaa vel som Bombax forstaaes og tagis i samme Meening, som coton, Bomuld, hvilket Italienerne endnu omstunder kalde Bambaccio). Dette Papiir, siger Author, blev ikke bekiendt førend omtrent i det 9de eller og siidere, imod Begyndelsen af det 10de Seculo, som hand beviser, ikke aleniste ved Dag og Datum, men i Særdeleshed i Mss. hvor der fattis Datum ved at ligne Skrivermaaderne imod hinanden: eet snart u-fejlbarlig Beviis for vel erfarne Folk. Mand finder nu omstunder i hundrede viis, siger hand, de Grædste Mss. paa dette Bomulds Papiir. Det syntis, som hand forsikrer, at der i de Tider har været stor Trang paa Pergament, efterdi den Tids vankundige Græker udkræbde de gamle Mss. Skriff af Pergamentet, for derpaa igjen at afskrive deres Kirke-Bøger: hvilket til stor Skade for dend lærde Verden har forvoldet, at saa mange hyperlige Grædste Authores som vi nu ikke meere have, enten aldeelis, eller for en deel ere forsvundne: og dette er saa sandfærdigt, at mand endnu i nogle af disse Kirke-Bøgers Mss.

Land læse nogle Ord eller Linier, af det
 mand ikke vel haver udkrædet. Hvad
 det Papiir angaar, som forarbejdis af
 gl. Kluder, der i disse Tider er brugeligt,
 da udregner Author dets Begyndelse og
 Oprindelse fra hen imod det 11te eller 12
 Secul. hvilket hand beviser med noget, som
 har tildraget sig med een saa kaldet Pierre
 le Venerable, hvor der bliver talt om et
 slags Papiir som er gjort ex rasuris vete-
 rum pannorum, hvilket Dom. Bernard kal-
 der i det Franske at være gjort De chiffon.
 Hand gietter til, at dette nye Papiir
 har forvoldt, at det Egyptiske er i Occi-
 dente gandske kommen af Brug, ligesom
 det ogsaa i Oriente gandske og aldeles har
 casset det af Bomuld. Men hand er-
 klærer dog paa samme Tiid, at i hvor me-
 get hand saavel i Frankerriig som i Italien
 har erklyndiget sig derom, har hand dog
 aldrig fundet nogen Bog eller Ark af det-
 te saa kaldede Klude-Papiir, som jo er ble-
 ven opfunden efter S. Louis Regierings-
 Tiid.

Til Marsilien er Abed Sevin ankóm-
 men tilbage fra Constantinopel med
 2de Kister fulde af rare Manuscripter i
 Grædsk

480 Nye Tid. om lærde og cur. Sager.
Grædsk, Arabisk og Tyrkisk Sprog, som
skal indleveres paa det Kongelige Biblio-
tech.

Nye Bøger.

Hoffmanni, Godofr. Synopsis Theologiæ
purioris dogmaticæ, juxta normam
verbi divini & typum librorum sym-
bolicorum breviter & succinctè deli-
neata, confirmata, vindicata, ita ut ea
justi systematis theologici vices susti-
nere queat. Editio secunda, auctior 4.
Tubing. apud Carolum Theoph. E-
bertum.

Jan, Dan. Fridr. de pietate via & duce ad
sapientiam liber singularis in usum
studiosæ juventutis, accedunt D. Joh.
Franc. Buddei characteres sapientiæ 8.
Lips sumpt. hered. Joh. Frid. Braunii.

Janzens, Joh. Jac. Nexum pariter atqve
differentiam vivæ & operosæ fidei, ad
confirmandam veritatis Evangelicæ
Ακροπολιν amovendamqve ab ecclesiis
γνησιως Lutheranis, fidei mortuæ vel
suspicionem vel inculpationem ex SS.
Lit. Pandectis & LL. Symb. demon-
strat. 8. Dresd. ap. G. C. Hilscher.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

31.

Den 3 Augusti 1730.

DANMÆRK.

Marsvin,

Skildet af Sølv, og derudi en rød
Bielke paa skaf, hvorpaa et blaat
Marsvin som krøger op med Stierten.
Paa Hielmen paa den ene Side 5 grønne
Paafugle Fedre, og paa den anden 5 Fa-
ner, hvoraf den første, mellemste og sid-
ste er rød, de tvende andre blaae. Under
Kong Waldemar den Store var Johan
Marsvin til Sufferup mægtig og Ravn-
kundig. 1487. var Jørgen Marsvin til
Sh Lin-

Stnnet med at hylde Kong Christian den Anden, og hannem om Succesjonen forsikre, hand blev siden Rigens Raad, og 1534. Rigens-Canceler, da hand samme Tid skrev sig til Dybet.

Tydsland.

Udi Altona har Mr. Zorn ladet komme for Lyset og med sine Anmerkninger forklaret Hecatæi, een af de ældste Hednisse Skribenteris, Fragmentum, som befindis hos Josephum, efterdi Moses Bøgers Guddommelighed derudaf er at beviise, og de Jødiske Antiquiteter derved blive særdeles oplyste. Titelen derpaa kaldis: Hecatæi Abderitæ, Philosophi & Historici, bis mille ab hinc annis longè celebrimi, Ecclogæ, five fragmenta &c. cum notis Josephi Scaligeri, & Commentario perpetuo Petri Zornii, Hamburgensis, 1730, in 8vo. 13 Ark. Det er at beklage at denne Authoris Bog, de Historia Ægyptiaca, som af Diodoro Siculo bliver saa meget berømmet, og en anden de Judæis, hvoraf Josephus og Eusebius her og der meget have udtaget, er med andre fleere bleven borte. Imidlertid har Mr. Zorn

Zorn dog tilføyet et Stykke af Hecataeo Milesio, som snart er af samme Indhold som forige, og et Prolegomenon for det gandske Verk.

Udi Leipzig er trykt in 8vo. 2 Alph. 18 Ark sterk, en Forklaring over Johannis Aabenbaring, under dend Titul: David Israel Dimpels, Predigers zu Behin in Hinter-Bommern, Exegetische Einleitung in die Offenbahrung St. Johannis, nach Ordnung der Capitel mit erbaulichen Moralien oder heilsamen Lehren und Nutz-Anwendungen; nebst einem schon ehemahls gedruckten Tractätlein, in welchem die Gesichte und Weissagungen derselben in ihren Zeiten ordentlich angewiesen werden. 1730.

Udi Leipzig er kommen fra Trykken Joh. Petr. Kohlii Introductio in Historiam & rem literariam Slavorum. Dette li- det Verk er opfyldt med megen Lærdom; mand kand finde allevegne noget, som fornøjer en Liebhabere, og endnu hidind- til deels ikke noksom er bekiendt, da det opvækker Begierlighed til at vide endnu meere deraf. Author bekiender selv, at ham fejler endnu meget, noget har hand

ogsaa forgieves søgt efter i Muscou, og først fundet i Hamborg. Hand har i Begyndelsen haft i sinde dertil at føye et Bibliothecam Slavonicam, og herefter en Consultation de Bibliotheca Slavonica, men endnu til dato er der intet blevet af begge. Mange har ikke ringe Forlangsel efter at see dette Stykke, og over alt vil mand, efter en saa vel skicket Indledning, være begierlig efter fra Authore at see noget større udarbejdet. Hand igiendriver hist og her hvad Olearius, Heineccius, M. Frenzel og andre uden Grund have foregivet, dog alligevel overtræder hand ikke Beskedenheds Grændser. Af Nic. Heinsio har hand ellers indrykket 2 endnu u-trykte Breve, og de samme, saavel som alt andet i hans lærde Bog med gode Anmerkninger ledsaget.

Udi Jena er trykt 1729 in 8. 10 Ark, D. Joh. Franc. Buddei delineatio Commentationis de veritate Religionis Evangelicæ, prout Lutherana eam profitetur Ecclesia. Dette lidet Verk er egentlig ikkun trykt til et Collegii Brug, men dog alligevel kand andre ogsaa drage sig Nytte der udaf. Author har saa

ledes indrettet sine Regninger, at mand deraf kand kiende den Sammenheng viffe Bildfarelser have, og af hvad for en Hoved-Grund de have deres Oprindelse. At forbigaae, at hand til sidst imod den bekiendte Melodii forargelige Bog har aflagt et berømmelig Bidne: Men det fornemste er, at hand her har givet os en skøn Udkastning paa et fortreffelig Verk, som mand lenge har ventet fra hannem, og er intet meere at bejainre, end at deene berømte Mands uforanderlige Dødsfald nu endelig har giort det gandske Forset til intet.

Udi Halle i det Rengeriske Boghand-ling er allerede i nest-afvigte Leipziger Paaske-Messe udkommen: Christian August Saligs fuldstendige Historie om dend Augsburgske Confession, og dend Apologie, af authoriserede Skribentere, og saa vel trykte som u-trykte Documenter ud-tagen. I de første 3 Bøger ere efter dend Chronologiske Orden alting anførte ind-til den Aar 1555 sluttede Religions-Fred. Og i dend 4de Bog med en udførlig Historia Literaria og Polemica: Ved An-ledning af dend i indeværende Aar afvig-

te 25 Junii indfaldende 2det Jubel-
 Aar, er dette Verk forferdiget trykt in
 4to. 6 Alphabeth 19 Ark sterk. En
 fornemine Herre har givet Oplegge-
 ren Anledning at lade dette Verk ud-
 gaac, og det Wolffenbuttelske Biblio-
 theqve som af Reformations-Historien
 har snart et fuldkommen Forraad, har
 sat hannem i Stand, at bringe meget
 for Lyset, som endnu ikke tilforn er skeet
 af andre. Hand har fundet saa meget
 derudi, at hand har maat været betænkt
 paa baade hvad hand ikke, og hvad hand
 skulde skrive. Imidlertid har hand vidst,
 saaledes at indrette sit Arbejde, at det
 tiener saa vel Lærde som U-lærde til Nyt-
 te, og er blandet med en klar og tydelig
 Fortælling om de merkværdigste Hændel-
 delser med Kundskab af rare Bøger. Det-
 te Verk bestaar af 4 Bøger. Dend første
 Bog handler om Reformations-Histo-
 rien indtil dend Ausborgske Confession.
 Samme er vel kortelig, men derhos me-
 get vel forfattet, og viiser Author hen paa
 de af Cyprian: Löscher, Cappen og an-
 dre udgibne Skrifter, efterdi de samme
 som hand siger ere meere bekiendte og be-
 dre at bekomme. Dend anden Bog

handler om dend Augsburgske Confession. Hand har og herudi foruden de beste trykte Skribentere betient sig af 4re Augsburgske Kirke-Chroniker i MS. hvorudi paa mange Steder ere fundne een og anden Omstændighed, som ellers andre Steder ikke er at finde. Hand udgiver af Beviisligheder og Lutheri Skrifter opbyggelige Udtog, anfører om dend Augsburgske Confessions Apologie, saa vel som om dend oprøriske Handel til Strasborg allehaande u-bekiendte Skrifter, efterat hand her og har handlet om dend Zwingliske Augsburgske, og dend Tetrapolitaniske Confession i tvende Capitler. I dend 3die Bog viser hand, hvad for Anstød den Augsburgske Confession fra dend Forandring som skeede ved det bekiendte Interim, og andre Vidervedigheder har udstaaet, og gaaer indtil dend Aar 1555 paafulte Religions-Fred. I dend 4de Bog handler hand om dend Augsburgske Confessions Historia Literaria og Polemica, om de mangfoldige Oplag og Oversættelser deraf, iligemaade om de imellem dend Lutheriske og Reformerte Kirke, saa vel som om de imellem Lutheranerne

og Bapisterne angaaende dend Ausborgs-
ste Confession verlede Strid-Skrifter.
Det ganske Verk er meget vel og accurat
skrevet, og bliver sluttet med Register.

Udi Altorf er 1729 trykt in 4to D. Gust.
Ge. Zeltneri Dissertatio Philologico-Exe-
getica, qva præmium Jebusaorum ca-
stri expugnati 2 Sam v. 8. expressè defi-
nitum asseritur. Doct. Zeltner set-
ter blot under et Ord af Grund-Ter-
ten andre Puncter, og læser *INDV*, saa
at Meeningen var denne: Hvem der
staar Jebusiterne, - - - den skal være den
næste efter Kongen. Men en vis Profes-
sor LL. OO. saabelsom og M. H. G. Rei-
me har skrevet til Opleggeren, af hvilke
det er den første mishageligt, at mand
understaar sig i Terten at forandre Pun-
cterne imod Reglernes Accentuation,
men den anden søger en særdeles Efter-
tryk i det første Ord af dette Vers *INDV*,
og forklarer det, & laudes dixit, seu præ-
mia promisit, hvorved dette Vers, i det
det ellers noget synes at fejle, bekommer
en fuldkommen Forstaaelse.

Udi Zürich er 1729 udkomen Joh. Jacob
Hottingers Helvetiske eller Svitseriske Kir-
ke-

ke=Histories 4de Deel in 4, 1 Alph. 18 Ark.
 Denne 4de Deel er egentlig den 8de Bog
 af det allerede noksom bekendte Verk,
 hvoraf den første Aar 1698 og den anden
 og tredie Aar 1708 er udkommen. Det
 er ikke at tvivle paa, at jo denne nu ende=
 lig til fuldkommen Stand bragte Hel=
 vetiske Kirke=Historie allevegne skal finde
 sin tilbørlige Lof, og forskaffe stor Nytte
 i Verden; Men mand maa dog tilstaae,
 at den sidste Deel er ikke liig de 3 første.
 Mand finder her snart ikkun et blot Re=
 gister eller Optegnelse paa de Aar fra
 Aar forefaldende merkværdige Handel=
 ser. Author beraaber sig over Hovedet
 hist og her paa Acta publica, men anfø=
 rer ikkun lidet af dennem, saa at mand
 altsaa vel seer, at hans Hensigt ikke har
 været at skrive noget grundigt og fuld=
 stændigt om Kirke=Historierne, hvortil
 hand maa see har haft sine Aarsager.
 Jeg vil ikke tale om, at hand endnu har
 undermenget mange Verdslige Ting, som
 just ikke henhører til Kirke=Historien,
 hvorover hand selv i Fortalen til deels
 søger at undskylde sig. Ikke desmindre
 kand mand dog ingenlunde undvære den=

ne sidste Deel for de forrige's Skyld, fornemmelig i henseende til det ved Enden tilfattede Additamentum over det gandske Bænk, hvoriblant nogle merkværdige Oplysninger, saavel som og nødvendige Forbedringer forekommer. Der som Mfr. Ruchat endnu bliver ved sit Forsæt, i det Franske Sprog en almindelig Helvetiske Historie at sammenkrive, har maad det Haab, at hand endnu bedre skal føre meget frem for Lyset. Mand skal og maa see heller vilde læse adskiligt paa hans Sprog og ved hans Skrivemaade end paa den Hottingeriske Tale og Skrivemaade, der falder noget hart. Hvad hand i Fortalen imod de af D. Löscher og D. Cypriano de Reformerte imodsatte Historiske Skrifter, ja ogsaa imod den i Leipzig almindelig Historiske Lexicon indførte Artikel om Dortrecht, og den der holdne Kirke-Forsamling anfører, kunde hand vel have ladet blive ude.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er trykt:

LES DESORDRES DE L'AMOUR

Dans l'Isle de la Sagesse

Idille Historique.

Minerve avoit jadis rassemblé des Mortels,

Qui fuyant de Venus le Culte & les Autels,
Ne suivoient que les loix de l'austere Sageffe;

Des coupables plaisirs ils ignorent l'yvresse;

L'aveugle Ambition, l'ardente Soif de l'or
Soumis à la Vertu, leur unique trésor,
Sur des bords ecartés que de monts environnent,

Et que de toutes parts les Peupliers couvrent,

Où Thetis opposoit aux Nochers hazardeux

De ses humides bras les replis tourtueux.
Ces sages habitans couloient des jours tranquilles;

L'Amour, le traître Amour, vint percer leurs aziles;

En quels lieux l'imposteur ne penetre-t-il pas?

Minerve doit quitter ces fortunés climats;
On la rapelle aux Cieux, & l'Amour en profite

Pour tramer le projet que son dépit médité;

Il a soin d'écarter le curieux Soupçon ;
 Il conjure en secret avec la Trahison ;
 De la Pitié sensible il emprunte les lar-
 mes ;

L'Artifice lui prête & la voix & ses armes.
 La Déesse tranquille ignore ses apprêts ;
 Le Destin immuable en ses profonds de-
 crêts

Sait éclairer les Dieux sur les desseins des
 Hommes ;

Mais entr'eux, il permet qu'ils soient ce
 que nous sommes,

Qu'ils ne puissent avoir que des signes
 douteux

Des Projets differens que font les autres
 Dieux.

D'un devoir importun il faut que je
 m'acquie ;

A regret, dit Minerve, aujourd'hui je
 vous quitte.

Cette Isle vous a mis à l'abri des dangers ;
 Gardez-vous d'y souffrir des Mortels é-
 trangers ;

Mon retour doit bientôt calmer votre
 tristesse ;

Puissai-je vous revoir tels qu'ici je vous
 laisse !

Ainsi

Ainsi parle Minerve, & soudain mille cris
 Accompagnent son char au céleste lam-
 bris ;

Mais hélas ! son absence à l'Isle fut fatale,
 On n'eut plus pour son culte une ferveur
 égale ;

La molle Oisiveté dans ses honteux liens
 S'efforça d'arrêter ces actifs Citoyens ;
 Le succès la suivit ; l'amour d'intelli-
 gence

Saisit l'heureux moment d'exercer sa
 vengeance ;

Neptune en sa faveur a soulevé les mers.
 Une profonde nuit que percent les éclairs
 Couvre l'onde en fureur ; le tonnerre &
 l'orage

Des Vaisseaux perissans achevé le nau-
 frage ;

La curieuse Eglé du haut d'un mont voisin
 Promenoit sur la mer ses regards sans
 dessein,

L'Ennui surprit son cœur ; la longue so-
 litude

Des Nymphes de quinze ans nourrit l'
 inquiétude ;

L'Amour frappe ses yeux sous les traits
 d'un enfant

Qu'un

Qu'un reste de vigueur contre la mort
defend:

Il n'avoit ni carquois, ni ses feux, ni ses
aîles,

Mais il pouvoit encor charmer les plus
rebelles.

Resten i neste Stykke.

Italien.

Udi Badua fortfarer Joseph Comini under de tvende Brødre Volpi deres Direction at oplegge paa nye de gamle og i Italien en almindelige Bøger, som og have udgivet en nye Edition af Plauto in 8vo, 2 Alph. 7 Ark stærk, hvilken Author en siden Giunti og Aldi Manutii Tid er trykt udi Italien, under den Titel: M. Accii Plauti Comœdiæ superstites viginti, cum fragmentis deperditarum, ex optimis quibusque editionibus, ac præcipue Frid. Taubmanni, diligentissime repræsentatæ. Accessit Index, in quo rariora & obsoleta Poetæ verba breviter ac dilucide explicantur.

Saa et og hos ham trykt: La divina Comedia di Dante Aligheri, accresciuta di un doppio Rimario & di tre Indici copiosissimi, per opera del Sig. Gio. Antonio

niø

nio Volpi, Publico Professore di Filosofia.
Tre Volumi. 1727. 8, 4 Alph. 10 Rf.

De vita & moribus Divi Ignatii Lojolæ
Libri III. Autore Jo. Petro Maffejo, ex op-
timis editionibus repræsentati. Accessit
de D. Ign. Lojolæ Gloria liber singularis:
Josepho Roccho Vulpio, Soc. Jes. Aucto-
re 1727, 8. 1 Alph.

Scisma d'Inghilterra con altre Operet-
te del Sig. Bernardo Davanzati Bostichi,
Gentiluomo Fiorent. tratie dall' Ediz.
Fior. del 1638, con somma diligenza ri-
vedute, 1727, 8. 17 Rf

Thomæ a Kempis, Canon. Regul. Ord.
S. Augini, de Imitatione Christi Libri IV.
Ex accuratissima recensione Heriberti
Rosweydi S. J. qui se ad fidem autogra-
phi anni 1441 eos emendasse professus
est: cum ejusdem Thomæ Vita a Roswey-
do ipso conscripta & annotationibus illu-
strata, 1728, 8vo, 19 Rf.

II. Trattato di M. Giovanni della Casa,
Galateo ovvero de Costumi, colla Tradu-
zione Latina a fronte di Nicolo Fierber-
to Inglese, già pubblicata in Roma l'an-
no 1595. e omai divenuta rarissima. 1728
8. 14 Rf.

Le Rime d'Angelo di Constanzo, Caval. Napol. quarta Edizione delle passate molto più illustrata ed accresciuta, 1728, 8vo, 8 *Art.*

Rosmunda Tragedia di M. Giovanni Rucellai, Pætrizio Fiorent. ora la prima volta con grande esattezza ristampata, 1728, 8vo, 3 $\frac{1}{2}$ *Art.*

La Temisto Tragedia di Giuseppe Sallio, Padovano, 1728, 8vo, 6 $\frac{1}{2}$ *Art.*

L'elegantissime Stanze di Messer Angelo Poliziano, incominciate per la Giostra del Magnifico Giuliano di Piero de' Medici, ridotte ore col riscontro di varie antiche Edizioni à la loro vera lezione, e accresciute d'uno Canzone e di varie Notizie 3 $\frac{1}{2}$ *Art.*, 1728

Jo. Ant. Vulpîi, Physicæ Prof. in Gymnasio Patavino Scholæ duæ, altera de Aristotele, ejusque laudatoribus & reprehensoribus, altera, quæ præcipue eidem Philosopho vitio vertantur. His adjectum est σύνταγμα de veteribus Philosophis Libro I Physicor. ab Aristotele memoratis; in quo singulorum sententiæ de rerum natural. principiis breviter & summatim expenduntur, 1728, 4. 12 *Art.*

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

32.

Den 10 Augusti 1730.

DANNEMARK.

Marsvin,

Den af denne Familie fra hvilken Slegte-Linien nu haves, er Peder Marsvin, som med sin Frue Margrete Bryske af Lindved afledede Jørgen Marsvin til Lindved, Dannemarks Riges-Raad, Kong Hanses og Christiani 2 Cantzeler, Secreterer og Justitiarius, hand var gift med Anne Bild, som var Anders Bild og Anne Grubbe af Lystrup deres Daatter, hvilken Frue af andre siges at have været

Di

ret

ret Anne Passov af Fjndstrup, ere begge begravet i vor Frue Kirke i Odense. Jørgen Marsvins Søn var Peder Marsvin til Dybek og Hollegaard, Danmarks Riges-Raad, hvis Frue var Niels Tages Daatter Tage Hendrikson Hollunder af Bramstrup, og Karen Tornekrafts Daatter, hand døde 1528. og hun 1556 begge begravne i Lunde Kirke i Skaane, deres Børn vare 2 Sønner Jørgen og Anders Marsviner, og 1 Daatter Karen Marsvin, som var Erich Billes, Knud Billes og Frue Birthe Banners Sønns første Frue, dend ældste af Sønnerne Jørgen Marsvin til Dybeck var 1568 Amtmand i Landskrone, og bivaanede den der forsamlede Herrededag 1576 da Kong Fridrich den 2den lod sin Recept udgaae blev hand udvaldt til at være Danmarks Riges Raad, 1604 fik hand Sylvesborg i Forleening, hand havde til ægte Frue Karen Gyldenstjerne, som var Otte Gyldenstjern til Ivernes og Frue Helvig Mogens Daatter Gise til Sunderslevholm deres Daatter. De havde sammen 3 Sønner, Otte Marsvin, Peder Marsvin og Herluf Marsvin som døde

ung ugift. Døttrene vare sex, 1. Anne gift med Hans Arnfeld, som var Axel Nielsen Arnfeld af Rugaard, og Anne Hans Daatter Skeels Søn. 2. Helle Marsvin, gift første gang med Axel Urup til Allerup, Hendrich Urup og Karen Ivers Daatter af Norge deres Søn. Anden gang med Jacob Bech, Lave Bech til Forsløf Søn, og 3die gang med Matthias von Rech. Den 3de Daatter Berethe Marsvin, fik Friderich Ulfeld Balle Ulfeld til Baarsøe og Margrete Jacobs Daatter Bech deres Søn. Den 4 Ellen Marsvin havde 1 Ludvig Munch af Nørland. Ludvig Munch og Kirsten Peders Daatter Lykkes Søn, anden gang var hun gift med Knud Rud til Ruberregaard. 5. Else havde Endvold Engesøn Kruse til Hermeslov Gaard, Rigens Raad og Statholder i Norge. Den 6 Daatter var Frue Helvig Marsvin, gift med Gudde Galle, som var Oluf Galle og Dorthe Rafnsbergs Søn.

Sverrig.

Udi Stokholm er nylig udkommen
kort dog tydeli, Indledning til een U-

niverfelle Historie forfattet paa Svenske Vers, med vedføjet Chronologie samt Historien i sig selv udi korte Spørsmaal og Svar, hvorhos findes de Romerske Kejseres Ordsprog paa Latin, hvis Indhold er oversatt udi Svenske Vers.

Tydskland.

Udi Nyrnberg er nylig trykt uden Authoris Navn: Vera delineatio atqve descriptio Globi Imperialis, qvi inter cetera Sacri Romani Imperii insignia asseruatur: samme er trykt in folio, og derved et Raaberstykke med samme Rigs Klodes Afbilding. Vel har mand deraf forren adskillige Beskrivelser, men denne fortjener Fortrinnet, da Materien ordentlig og grundig er afhandlet, saa at udi den 1) handles de variis nominibus globi; 2) quomodo globi designentur in matriculis antiqvis; 3) de globo aurei Carolini figura, magnitudine & pondere. 4) de materia interna & externa. 5) de duobus circulis globi Carolini; 6) de cruce aurea huic globo insistente & de gemmis insertis; 7) sigillatim de Sapphiro, cui monogramma incisum est; 8) quo

ar-

artificio constructus fit iste globus; 9) de duobus aliis globis imperialibus. 10) de antiquo usu Globorum inter insignia regalia, ex mythologia, apud Romanos priscos. 11) apud Francos Germanosque ex testimonio veterum scriptorum: 12) ex indicio numorum & sigillorum, aliorumque ornamentorum veterum. 13) conjectura & observationes quædam de ætate globi primarii. 14) de Monogrammate Sapphiro inciso. 15) quid censendum videatur de ætate reliquorum duorum globorum Imperialium; 16) de politica significatione globi Imperialis.

Udi Ulin er til Magnet=Maalens ved Sejlasken desbedre Brug in gvo. udkommen en nye opfundne Universal - Maade af Johan Conrad Holthoy, hvori viises hvorledes Middags=Linien, let og hastig, beqvem og usejlsbarlig er at forestille, 1) ved og med Solens, Maanens, og Stjernerens Skin! 2) Foruden deris Hielp og Middel endogsaa ved mørk og dunkel Himmel; uden kostbare og besværlige, alleene formedels de af Author i Særdelighed dertil opfundne Instrumenter, ogsaa uden Soelens Declination, og Poli Ele-

vations i agt Tagelse. Hvilket Skriffte Author foregiver at være nyttelig og tiellig til alle Astronomiske, Geographiske, og Gnomoniske Observationer for alle Ingen: Architect. og Rejsende, fornemmelig de Søfarende til Magnet-Naalens bedre Indretning og Declinationernis Betragtning.

Udi Siessen arbejder Doct. Estor paa en Tractat de eo, quod Justum est circa Augustanam Confessionem. Samme vil og sette den lærde Berden for Dyne ald den Berømmelse den høysalige Philippus Magnanimus, Landgreve til Hessen, ved den Evangelisk-Lutheriske Religions Indførelse i Hessen, og ved den af ham og andre til Kysler Carl den Femte med uforkærdet Mod skeede Overgivelse af den Augsborgske Confession, sig haver erhvervet, og hvad siden den Tid af hans Efterfølgere, især den Fyrstelige Darmstædtiske Linie til dens Udbredelse og Conservation, i sin første Reen- og Klarhed er bleven forrettet.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er trykt:

Sui-

Suite des Désordres de l'Amour.

Eglé qui sans douleur ne peut le voir pé-
rir,
Infidelle à Pallas, ose le secourir,
Lui jette un bois fragile où le traître s'at-
tache;
Il est au port; la Nymphé en sa Grotte la
cache,
Elle n'épargne rien pour lui sauver le
jour,
Et ne sauroit penser qu'elle sauve l'a-
mour.
Bientôt elle le montre à ses jeunes com-
pagnes;
Le séjour de leur Bois, l'aspect de leurs
montagnes,
Commence à devenir des objets odieux,
Et pour le seul Amour ces Nymphes ont
des yeux
Le Dieu va triompher, Venus, sans qu'on
le voye,
Lui donne son Flambeau dont il s'arme
avec joye,
L'Arc est prêt: le Carquois resonne plein
de darts;
Dans les Airs épurés brillent ses Eten-
darts.

Eglé veut fuir, l'Amour la retient dans
ses chaînes,
Et montant sur son char dont il faisoit les
renes,
Avec un fier fouris il lance pour adieux
Des traits empoisonnés & de sinistres
feux.
Toute l'Isle en ressent les mortelles at-
teintes;
Les soupçons, les fureurs, les dégouîrs
& les craintes
Du cœur des Citoyens chassent l'aima-
ble Paix,
Les plaisirs innocens n'ont plus pour
eux d'attraits;
Ils respirent le crime, ils l'adorent, l'en-
censent.
Minerve est oubliée; on du moins s'ils y
pensent,
C'est pour charger son nom de titres o-
dieux.
On brise ses Autels; on outrage les
Dieux;
Les amis sont Rivaux; l'Isle de sang est
teinte:
Les vertus de Minerve ont adressé leur
plainte;
Elle

Elle revient ; mais Ciel ! On commençoit
ses loix.

Voilà de Cupidon les illustres exploits.
Malheureux habitans ! Ouvrez les yeux,
dit-elle.

Qu'est devenu pour moi vôtre amour,
vôtre zèle ?

Vous ne m'écoutez pas ! Evitez mon
couroux,

Le Dieu qui vous seduit me vengera de
vous.

Vous cœurs regretteront ces rives for-
tunées,

Par le funeste amour aujourd'hui pro-
fanées

Elles ne me'offrent plus que d'indignes
objets :

Ces lieux en me perdant vont perdre
leurs attraits ;

J'ai scû les élever ; je saurai les détruire.
Par là puissent du moins tous les mortels

s'instruire.

En vain pour fuir l'Amour on cherche
les deserts :

La seule vigilance ose braver ses fers.

Engelland.

Udi London er udkommen en Edition

af den berømte Baconii Skrifter, saavel hidtil trykte som u-trykte. Denne lærde Mand levede udi det 13 Seculo, og findes der mand mange i hans Tider giorte Decouverterer af ham anførte, som mand almindeligen troer langt efter at være opkomne.

Den berømmelige Thomas Hearne har udi Oxford udgivet paa Latin Annales Edwardi 2. per Johannem Trokelovium, Chronicon Henrici aBlancfordi, og endelig samme Kong Edwardi 2. Liv og Levnet, skreven af en lærd Munk af Malmeisbury.

Italien.

Udi Rom har den lærde Greve Passionæi efter Grev Berardi Afrigning i Raaber ladet udstikke et gammelt Theatrum eller en Hedenske Skue-plads, hvoraf Rudera endnu i disse Tider er at see ikke langt fra Staden Gubbio i det Grevskab Umbria. Denne Raaber-plade, der af ham til Cardinal Ottoboni er bleven dediceret, indeholder omtalte Skue-pladses inderste deels Diameter, og det saaledes, som det sig endnu i nærværende Ti-

der befinder. Hvad Rummet i sig selv er angaaende, maatte det maaskee beløbe sig omtrent 300 Palmer efter Romerske Maal. Neden under lader sig tilshne dette Theatri saavel inderste som yderste circumferences Profil, saa meget nemlig har været at slutte af det, som endnu er forhaanden, hvorledes det i gamle Tider maae have været. Hvorhos tillige findes en Teigning af det første og andet Stofverk, samt den Understøttelse, som er bleven udfordret til dets nødvendige Capitaler. Dem som ere Elskere af Antiquiteter, fand saadan Greve Passionei omhyggelige Flid ey andet end være høystangennem, i det hand har opdaget os denne Antiquitet efter sin nu værende Tilstand, hvor om vel Palladius og andre berømte Bygmestere have meldet, men Afrikingen har aldrig været foretaget af nogen. Efter ald Formodning har Mr. Passionei med Flid givet sig i færd ved dette Objectum, alleeneste af den Nar-sage, at hand kunde opmuntre sine lærde Landsmænd fremdeles til at undersøge dette Theatrum, saa fremt hand ikke selvmueligt skulde være findet, en videre Ef-

ter=

terretning derom den lærde Verden at meddeele.

Udi Florentz vil den Latinske Oversættelse af Eustathii Commentarier over Homeri, Iliada og Odyssæam, hvorpaa P. Alessandro Politi Clericus Reg: Piarum alt i nogle Aar haver arbejdet, med det allerførste i 2 Folianter paa stor Bapier træde for Lyset. I Fortalen giver hand nøyantig Underretning hvorfor hand har anvendt sin Tid paa denne Authour, som bestaar deri: nemlig, at det deels er hans Embedes Blygt og Skuldighed, deels at Skole-Disciplerne og unge Studenter i hans Fæderne-Land i Italien kunde ved den u=forligelige Homeri jo længere jo større Bekiendtgjørelse opnaae den rette Smag af den Grædske Mythologie og Sprog, saasom just der= ved alle Grækenlands lærde Kostbarheder til Italien blive overbragte. Efter den i Fortalen anførte Beretning, hvorledes Dette hans Forehavendes store Besværlighed endda ikke har kundet giort hannem træt og kied, mindre gandske og aldeles bringe ham til at afstaae derfra, anviser hand den i ermeldte Oversættelse brug=

brugte Methode, og melder ved Lejlighed om Eustathii Grædske Text, hvilken hand med allermueligste Accurateste har ladet hos trykke, saa og om de fornemteste Editioner, som af denne Text ere udkomne, deels gandske, deels stykviis. Den allerførste Edition siger hand til Rom hos Anton: Bladus i Aaret 1542. at være udkommen, men melder derhos, at dens Dpleggere Nicolaus Majoranus i samme Aar alleene udgav Eustathii Commentarier over de 5 første Bøger Iliados, de øvrige derimod bleve først ferdige Aar 1550. med meget mindre Tryk end den forrige. Dernest rører hand om, hvorledes Hadrianus Junius har giort et Udtog deraf, hvilket Udtog de paa de Tider værende berømte Bogtrykkere til Basel, Hieron. Frobenius og Nicol. Episcopijs, sampt den Homeriske Grund=Text 1558 har givet for Lyset, og siden Aaret 1560 meddeeleet Verden de samtlige Eustathianske Commentarier langt accuratere end den Romerske Edition, tillige med et fuldkommen Register. U=anseet nu disse omrørte fuldkomne Editioner af 1550 og 1560. har været de eeniste mand har vidst noget af at fige,

saa beviser dog P. Politi, at allerede længe
 forhen nogle Grammatici have giort Ud-
 tog af disse Commentarier; Iblant an-
 drer Guarinus Camers, i sine ved Aldum
 Manutium i Benedig Aar 1496 trykte
 Hortis Adonidis. Paa MSt. Codices fand
 hand sig ikke beraabe, saasom hand ingen
 haver haft ved Haanden: men vel mel-
 der hand, at i det store Hertuglige Bi-
 bliotek til Florentz findes tvende der af,
 det eene meget gammelt i 2 Folianter paa
 Pergament (hvilket hand holder for, at
 være snart saa gammelt som Author selv)
 men det andet paa Papier, af en me-
 get yngre Haand skrevet. Det sid-
 ste holder hand for en Copie af et andet
 MSt. som er i Biblioteket til Benedig,
 hvor hen det fra det Pepolianste Biblio-
 tek i Bononien, hvor Hadrianus Junius
 formeener sig saadant et at have seet, let
 fand være kommen. Hand beretter, at
 i det Vaticanste Bibliothek findes ingen
 Codex af Eustathii Skrifter. Herneft
 forglemmer P. Politi ikke heller at røre
 noget om sine egne, og de af Antonio Sal-
 vini, ihvorvel ikkun over de 5 første Bø-
 ger

ger Iliados, hannem meddeelte Anmerkninger. For denne store Møye og Arbejde vil vel den lærde Verden takke hannem, men hand kunde maa skee endnu have gjort sig den lettere, dersom hand havde efterseet og sammenholdet flere Editioner og MSta udaf disse Commentarier, af hvilke endogsaa i det Kongl. Bibliotek til Paris adskillige ere forhaanden.

Frankerige.

Udi Paris er trykt i Aar in 12. Voll. Conference de la fable avec l'histoire sainte, ou l'on voit, que les grandes fables le Culte & les Mysteres du Paganismi ne sont que les Copies alterées des histoires des usages & des traditions des hebreux par Mr. de Lauvar.

Samme Steds er trykt: Description de la Ville de Lisbonne, hvor i mand handle om Hoffet, det Portugisiske Sprog, Indbyggernes Sæder, Regieringen, Kongens Indkomst, Krigs-Magt til Lands og Bands, de Portugisiske Colonier og Handelen paa Lissabon.

Saa

Saa er og sammesteds trykt i Aar følgende Bøger: Nouvelles Poësies spirituelles & Morales. Noels sur les plus beaux airs de la Musique Françoise & Italienne, avec une Basse continué; Fables sur des petits airs & des Vaudouilles choisis, avec une Basse en Musette. Premier Recueil.

Les Oeuvres de Théâtre de M. de la Motte de l'Academie Françoise, avec plusieurs Discours sur la Tragédie, 1730 8. II Voll.

Le nouveau Gulliver, ou Voyages de Jean Gulliver, Fils du Capitaine Gulliver, traduit d'un Manuscrit Anglois, par Mr. L. D. F. 1730, 12. II Voll.

Les Voyages du P. Labat, de l'Ordre des Freres Prêcheurs, en Espagne & en Italie, 1730, 12. VIII Voll.

Les Sermons du Reverend Pere de la Boissiere, Prêtre de l'Oratoire, pour le Carême, Vêtures, Professions Religieuses, & Assemblées de Charité 1730, 12. III Voll.

La Vie de Brutus premier Consul de Rome, 1730, 8. pagg. 35.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

33.

Den 17 Augusti 1730.

DANNEMARK.

Marsvin,

Jørgen Marsvin og Frue Karen Gyl-
denstiernes Søn Otte Marsvin til
Dybeck og Krogholm var Befalings-
Mand over Christianstads Lehn, og hav-
de Dronningborg 1623 i Forleening, hand
sankede sig et megtigt Gods synder i
Skaane, og bygte med en skøn Byg-
ning det nye Borsøe, hand var gift med
Mette Brahe, som var Peder Brahe til
Krogholm og Margrete Sises Daatter,
Kf de

de havde tilsammen en Søn Jørgen Marsvin, som efter at have lenge forsøgt sig udenlands, døde i Frankerige ugift. Døttrene vare 1. Margrete, gift med Hr. Jørgen Urne til Alslev Rigens Marskalk. 2. Karen, gift med Iver Krabbe, Tage Krabbe til Jordberg og Sophie Frises Søn. 3. Pernille, gift med Lave Bille, Erich Bille til Kiersgaard og Mette Bechs Søn. 4. Helvig, gift med Hans Friis, Hr. Christian Friis til Kragerup og Barbara Witrops Søn. Den anden af Jørgen Marsvin og Fr. Karen Gyldenstierns Sønner, Peder Marsvin til Afnsberg og Hollufgaard i 609 giftede sig i 608 med Mette Brahe, Axel Brahe til Elved, Rigens-Raad og Karen Hardenbergs Daatter. De havde sammen 3 Sønner og 1 Daatter, nemlig Jørgen Marsvin, Erich og Otte Marsvin, som døde smaa. Daatteren Karen Marsvin havde først Erich Bors til ægte, som var Claus Bors og Karen Daaes Søn, de vare ikkuns et Aar sammen, og havde en Børn, siden fik hun Henning Bovisch, som var Hans Bovisch til Damsboe og Karen Brochenhuses Søn.

Tyskland.

Udi Kiel er nylig fra Trykken udkom-
 men 1) Oratio de Occupatione bellica,
 acqvirendi dominium non modo, habita
 Kiliae d. XII April MDCCXXX. à D. Jo.
 Zach. Hartmanno, Com. Pal. Cæs. Jur.
 Prof. Publ. Ord. da hand blev Pro-Re-
 ctor ved Academiet, det samme er tilskre-
 vet Hertugen af Holsten, og i denne af-
 handlede Materies Application er det
 samme indretted paa Italiens nærvæ-
 rende Tilstand, og den høje Keyserlige
 Rettighed, som derved er at agte, bleven
 eftertrykkelig forsvaret, den bestaar af
 8 $\frac{1}{2}$ Ark in 4to, 2) Detlev. Reventlovii, E-
 qvitis Holsati Oratio de Religione publi-
 cis fidei confessionibus, iisque Cimbricis
 insigniter confirmata, in memoriam
 Aug. Conf. CC. abhinc annos in comitiis
 solemniter oblata, in Academia Cimbri-
 ca memoriter recitata, & cum notis per-
 petuis edita. Denne er den Tale, hvilken
 den unge Ditlev Reventlov iblant Jubel-
 Solemniteterne har holdet, og udgjør med
 Dedicationen til H. S. E. Grev Christi-
 an

an Ditlev von Reventlov og tillige med de af Profess. Kortholt derved igien oplagde Programm. 10 Ark in 4to. De derunder satte Annotationes ere skrevne af Adr. Heinr. Lachman, som Author selv i Fortalen melder.

I Hamborg er trykt in 4to Joachimi Oporini Historiæ Criticæ Prodromus, primis lineis exhibens recensioem causarum, fundamentorum & rationum Historico-Philosophicam doctrinæ de natura & vita animorum perenni, i. e. de animi humani essentiali à corpore differentia & immortalitate, ita quidem factam, ut quid superficialii aut veri penes doctrinæ hujus vindices, quid falsi penes ejusdem hostes deprehendatur, appareat facilius. Denne besynderlige Brøve, hvormed Mr. Operinus giver sig den lærde Verden tilkiende, og er ikkun en Summariske Forestilling af et udførlig Bærk, frembringer i en god Latinsk Skrivemaade og i en ordentlig Sammenheng de grundige Fundamenter, hvorfør vores Siæle ere et udsødeligt og aandeligt, men ikke et materialist eller forgiengeligt Væsen, saaledes, at de Lærde med Forlæng-

længsel vil vente efter dette Berks fuld-
 kommen Afhandling, i hvilket ikke allee-
 ne den gandske Historie om alle herom i-
 blant gamle og nye Lærde hidindtil haf-
 te Meeninger og deres Betænkninger,
 men end og Sagens Beviislighed i sig
 selv paa en ny og saare tydelig maade skal
 foredrages, som mand hidindtil endnu
 ikke har seet. Imidlertid kand mand her
 ikke fremføre videre derom end Indhol-
 den af de XII Hoved=Capitler, hvoraf
 dette Berk skal bestaae, og maae henvise
 Læseren til Prodrorum selv i henseende
 til dets beshynderlige Materier. Der
 handles nemlig i det første Cap: de uni-
 versali gentium consensu in speranda hu-
 mani animi perennitate, hujusq; doctri-
 næ origine falsa & causis spuriiis; 2) de
 causis sinceris atqve fundamentis veris
 doctri næ de animi perennitate; 3) inte-
 gritas traditionis Vocem Naturæ de vita
 altera supponentis penes Mosen scripto-
 rum antiqvissimum clarissime est obvia;
 4) de rationibus simplicitatis primigeniæ
 tum circa incorpoream, tum immorta-
 lem animi humani naturam inter Bar-

baricos, Græcos & alios corruptæ; 5) simplicitas doctrinæ de animo materiæ ac mortis experti turpiter adeo corrupta primum inter Græcos, deinceps Romanos impugnabatur; 6) simplicitas primitiva tum Vocis naturæ, tum Traditionis de animo humano materiæ & mortis experti per sospitatorem Christum & ejus nuntios illustrata, à corruptelis vindicata, & invicte confirmata est; 7) simplicitas doctrinæ de anima materiæ & mortis experti Christianæ à primis cœtus Christiani Doctoribus aduersus exaggerationem, extenuationem & impugnationem paganam, si ab errorum reliquiis quorundam patrum subtilioribus, & hæreticorum crassioribus discesseris, strenue primura adstructa, deinde tum Philosophia sectaria, tum novis etiam philosophandi initiis defensa & corroborata; 8) simplicitas Christianæ doctrinæ de anima materiæ & mortis experti per initia quidem philosophiæ rectioris illustrata, infausto Scholasticorum labore misere turbabatur & suffocabatur; 9) simplicitas doctrinæ de animo materiæ & mortis experti opera Eclecticorum non
pla-

plane contemnenda, sed superficiaria tamen qualitercunqve vindicata; 10) simplicitas doctrinæ de animo materiæ & mortis experti opera Eclecticorum vera & solida restituta & confirmata; 11) simplicitas doctrinæ de animo materiæ & mortis experti opera Eclecticorum vana & irrita in dubium vocata aut negata; 12) Habitus hujus historiæ criticæ tum generatim, tum speciatim ad doctrinam de anima materiæ & mortis experti.

Udi Nürnberg har Andreas Goezius Norimbergensis ladet udgaae 2 Skole-Bøger i 8vo, af hvilke den første er et Index puræ & impuræ latinitatis, ex præstantissimis opusculis collectus, den anden fører den Titul: Antiquitates Romanæ, det er: Forflaring over de gamle Romerske Skikke, for des tydeligere og med meere Nytte at forstaae Authores Classicos med dertil hørende Raaberstykker, og en Fortale om de Skribentere, som i det XVIII Seculo have i henseende til Antiquiteter gjort sig meriterede.

Udi Helmstad er Profess. Treuer nu i Arbejde med at lade udgaae et Histo-

rist og politisk Verk, som indeholder over 700 Skrifter, der oplyser og forklarer Statum ecclesiasticum civilem & publicum i Tydskland. Hand har allerede ladet Fortegnelsen og Udkastningen deraf ved Trykken udgaae, hvoraf mand kand see, at hand ikke alleniste tager en god Orden i agt, men endogsaa har bragt meest smaa og luttet udvalde, og mestendeels rar-blevne Skrifter i denne Samling tilhaabe.

Sammestedes er fra Trykken udgaaen. Unvorgreifliche Vorstellungen, wie die præcognita eruditionis und die darunter sonderlich mit begriffene Gelehrten-Historie, auf denen hohen Schulen also vorzutragen und abzuhandeln, daß dadurch die studierende Jugend zu ihrem Zweck desto eher gelangen und zu der wahren Weißheit angeführet werden könnte, ans Licht gestellet von M. Joh. Anton Struberg, Osnabrugensem. Author holder for nodig, at paa høye Skoeler dertil en egen Mand blev bestilt, som kunde vise de Unge, hvorledis de deris Studia klogelig, ordentlig og Christelig hafde at begynde, at fortsætte, og til det gemeene Beste rette-
lig

lig at anvende. Dend samme kunde kaldes Professor Præcognitorum, eller historia Litterariæ, og skulde læse 3 eller 4 gange om Dagen, og hver halv Aar saaledis bringe Præcognita til Ende, at hand viiste descriptionem, divisionem, nexum, historiam subsidia, usum, cautelas, præjudicia, desideria &c. saa vel af Lærdommen over hovedet, som en hver Disciplin, saa vel i Sprogene, som Videnskaber, samt og Kunster og Handverker, hvilket da kunde bringe dend usfatteerlige Nytte til Beye, at de Studerende strax kunde kiende en Disciplins rette Egenkab, aflegge de fattede irrige Meeninger, forfatte alting i behørig Orden, og anvende alting til den rette Brug, saa at de med større Flid og Bindskibelighed selv Videnskaberne kunde lære. Til saadan Professors Underholdning kunde lettelig findes Raad og Middel, i sær hvor store Konger, Fyrster og Herrer, ere de høye Skolers Nutritores. De øvrige Professorer kunde saadant være meere nyttelig end skadelig. Thi om de Studerende strax, naar de vare komne paa Universiteter, bleve vel anførte, og dennem blev viist

hvorledes de skulde erlange en sand Lærdom, og hvad for Glid de skulde anvende paa nyttige Videnskaber, saa skulde de derefter blive desto bedre skikkede og begierligere efter at opvarte Collegia. Det kunde og vel være meget mueligt, at en Mand kunde lære alle dend gandske Lærdoms og alle Discipliners præcognita, dersom hand ikkun var forstandig, flittig, oprigtig og ordentlig, og derhos besad en god Kundskab om de til hver Videnskab hørende Bøger. Dette Forslag syntes vel at være noget nyt, uden hvilket vore Forsædre og have opnaaet en grundig Lærdom. Men mand maae dog ikke forkaste alt Nyt, men langt heller søge at gjøre en større Forbedring i Videnskaberne og i sær den rette Maade at studere paa.

Udi Leipzig er trykt: Arcana Bibliothecæ Annæbergensis in partes III divisa, Epistolas LXXII summorum quorundam Principum clarissimorumq; Sæculi XVI & XVII. virorum nondum editas nec non Annalium Typograph. usque ad A. M. D. specimen complexa, luci publicæ exposuit Christianus Gotthold Wilschiuschi-

Sehius, Lipsiæ sumtu Lanckischianorum 1730, 8. Author, som nu er Diaconus til Freyberg, har endog som Rector til Annenberg giort sig vel meritered ved det der værende Skoole-Bibliothek, og af samme samlet nærværende Arcana, hvilke hand nu til Kirkens og den lærde Verdens Nytte har skillet for Lyset.

Samme Steds har den ved adskillige smukke Skrifter allerede bekiendte Mag. Christoph Wolle, den H. Skrifts Baccal. og Cathegeta til St. Petri. begyndt at skrive imod den berngtede Woolstons Bildfarelser, og derimod ladet efterfølgende udgaae: Schediasma historico-theologicum de Jesu Spirituali in Anglia redivivo, ubi de historia, usu & abusu Allegoriarum patristicarum in Exegesi sacra contra Thomam Woolstonium, ex instituto differitur, 1730 in 4to, 9 Ark. Omendskient imod denne Woolston i England en stor Mængde af Igiendrivelsere komne for Lyset, saa ere dog meget faae faldne de Protestantiske Theolog: Studiosis i Hænder, blant hvilke mange ikke heller forstaae det Engelske Sprog, altsaa har Mag. Wolle giort meget vel,
at

at hand har gjort sigllimage med grundig at forestille saa vel Historiien som og de Woolstoniske Bildfarelsers bestaaffenhed imod Christi Miraculers egentlige Forstand. Til den Ende setter hand 7 Axiomata til Grundvold, og naar hand har beviist hvert i sær, saa beviser hand derimod sin Modstanderes Falskhed. Til sidst viser hand et vantroe Menniskes Eslændighed, og giver gode Forslag hvorledes saadan een kand best udvikle sig af sin Tvilraadighed om den Christelige Religion.

Iudi Frankfort vil Doct. Senckenberg med det første lade efterfølgende lærde Verk til Trykken befordre: nemlig 1) Ludovicum Barbatum sive de origine Landgraviorum Thuringiæ, hvorudi hand vil vise en gandske nye Oprindelse til denne fornemme og i Historiien saa bekiendte Familie. 2) Fabulam de Judicio Comitum Palatini in Cæsarem, solidis argumentis destructam, hvorudi bliver beviist, at samme aldrig har været i Tydskland, iligemaade bliver givne skønne Efterretninger om Judicio Cæsaris Aulico, ejusq; præsidibus antiqvissimis: 3)

Jus Statutarium Francofurtense. 4) Tra-
ctatum de Judæis. 5) Jus feudale Ger-
manicum, i hvilket altsammen hand vil
meddeele noget besynderligt, i sær in Ju-
re feudali, hvorudi nemlig hand frem-
fører saadan et stort Liggendefæe, som
særdeles meget viger fra den almindeli-
ge Lærdom om Lehn-Retten.

Engelland.

Udi London har Mr. Georg Campbell
i det Engelske Sprog meddeelt en De-
monstration paa dend Cartesianiske Re-
gel, for at bestemme numerum radicum
positivarum & negativarum, in æqvatio-
nibus compositis.

Noogle af de Lærde paa samme Sted
have og besluttet, at stille for Lyset en
almindelig Historie, hvilken de i 4re
Folianter vil lade udføre, saa at hver
Maaned 20 Ark deraf skal udgaae.
De have ikke alleeniste gjort een Udka-
stning deraf bekiendt, men end og i af-
vigte Febr. virkelig begyndt med Ber-
ket at lade trykke; og love, at det fra de
Seyl, som mand hidindtil har laaset i de
Univerfelle Historier skal blive befriet,
og

og Verket af større Nytte, end Walther Raleighs og D. Hovels Historier, eftersom hin ikke gaar til vore Tider, men denne ikkun giver Efterretning om de Europæiske Nationer. Ikke alleniste de store, men end og de smaa Kongeriger skal derudi i besynderlige Afhandlinger vorde beskrevne men til Beviis ikkun anføres de nødvendigeste og troeværdigste Skribenter, og af Chronologien og Geographien det nytteligste. Dette gandske Verk kommer til at bestaae af 8 Deele og et Anhang. I dend første beskriver mand dend Asiatiske Historie indtil Alexander dend Store, i dend 2den Grækenlands og Asiens Historie fra Alexander indtil Mahomed, i dend 3die dend Romerske, i dend 4de dend Mahometanske, i dend 5te de Vestlige og Nordiske Folkis Historie i Europa, og de sidstes Indfald i det Romerske Rige, i dend 6te disse Tidens Kongerigers og Staters Historie i det sydlige Europa, i dend 7de de i det nordiske Europa nu omstunder florerende Riger og Lande, i den 8de den Africanke og Americanke Historie, og i Anhanget, de endnu florerende Staters Tilstand i disse

disse Tider, og enhvers saa vel indvortis som udvortes Interesse.

Greven af Boulainvilliers, fra hvilken vi have det store Verk kaldet L'Etat de la France, har efterladt sig et andet udførlig Verk, hvilket nu allerede er under Pressen, og bliver snart ferdig. Samme Verk afhandler Mahomets Historie i 3 Bøger, dog saaledis, at i dend første Bog er fremsat en Beskrivelse over Arabien, tillige med en Efterretning om Indbyggernis Sæder og deris ældste Historier, saa vel som og een nøjagtig Betragtning over dend Mahometanske Religion og Muselmanniske Ceremonier. Og i dend anden er udført Mahomets Liv og Levnet, indtil hans Flugt eller dend saa kaldede Hegira: Men efterdi Author ikke længere end hidtil har fuldbragt dette sit Verk, saa har Monfr. Dadichi, dend Kongel. Engelske Tolk, der besidder en stor Videnskab udi de Morgenlandske Sprog, og er vel belæst i de Arabiske Skribentere, sig foretaget, dend 3die Deel af dend saa kaldede Hegira indtil Mahomets Død dertil at forferdige. Mand har til dette Verk antaget Subscrip-

528 Nye Tid. om lærde og cur. Sager.
scriptioner, og satt Priisen derpaa, saaledes at for et Exemplar paa sinaae Papiir betales en halv, men paa siort, paa en heel Guinee.

Franckerige.

Udi Paris er trykt i Aar følgende Bøger: Les Tablettes Chronologiques de M. Marcel, Avocat au Parlement, contenant la suite des Papes, des Empereurs & des Rois qui ont regné depuis J. C. expliquées & continuées jusqu'à present. On y voit tout ou long, & non plus en énigme, les actions, le caractere, l'année du regne & de la mort de chaque Pape, Empereur & Roi: c'est-à-dire tout ce qu'il y a de plus curieux & de plus interessant dans l'Histoire Sacrée & Profane. Pour servir de plan à ceux qui lisent l'Histoire, 1729, 12.

Critique de la Bibliotheque des Auteurs Ecclesiastiques & des Prolegomenes de la Bible, publiez par M. Allies du Pin, avec des Supplemens aux endroits où on les a jugé necessaires, par feu M. Richard Simon, avec des Remarques. 1730, 8. IV. Voll.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

34.

Den 24 Augusti 1730.

DANMÆRK.

Marsvin,

Peder Marsvins og Mette Brahes
Ældste Søn Jørgen Marsvin til
Arnsberg fik Anne Helvig Gyldenstiern
som var Mogens Gyldenstiern til Søe-
holm, og Sophie Rankovs Daatter, de
de havde tilsammen 2 Døttre, Mette og
Kirstine Marsvin, og 3de Sønner, Pe-
der Marsvin som døde liden, Mo-
gens Marsvin og Otte Marsvin, Otte
Marsvin eyede Truidsholm, hand havde
til ægte Lene Maria Hovenbech, som
var

var Peder Hansøn paa Balsgaard, og
Anne Margrete Helverschovs Daatter,
Moder til Jørgen Marsvin og Anne
Helvig Marsvin.

Udi det Kongel. Wansenhuses Bogtrykkerie er bleven ferdig:

1. Thomas à Kempis 3 Bøger: om Christi Efterfølgelse, og hvorledes vi skal forsage al Verdens Forfængelighed; hvilke paa ny med Flid ere blevne igiennem seede, og med mange Bibelske Sprog stadfæstede. Her hos er trykt D. C. M. Pfaffii Fortale, og en kort Efterretning om denne Gudfrygtige Mands Levnet. Den bestaar af 13 Ark i 12.

2 Dend udstrakte Kierlighed betragtet i en Prædiken paa 2 Søndage efter Trinit. over Aften-Sangs Terten, 1 Joh. 3 13=18 holden for det Kongel. Herstab, og efter allernaadigste Befalning til Trykken befordret, 3 Ark og 2 Blade i 12.

Tydskland.

Udi Brunsvig er trykt: Die Fallstricke der Sünde, in Gottseeligen Betrachtungen vorgestellet von Johan George Palm, Pastor zu St. Petri und Pauli in Hamburg, und Scholarcha. Drittes Zehend. samme er trykt 1729, 1 Alph. stort. Author, der tilforn haver været Høyskræslig Wilffenbüttelske Capellan, men nu

forestaar Præstie-Embedet til St. Petri og Pauli Kirke i Hamborg, har allerede Aar 1725 ladet udgaae det første og 1727 det andet 10 von diesen Fallstricken der Sünde. Dette 3die nu fremkomne, indeholder 10 Betragtninger, von der Sünde der Blindheit des Hertzens, der Hårdhæftighed desselben etc. Mand maae tilstaae, at alle disse Betragtninger ere vel satte og Skriftmessige. Af denne tredie deel kand enhver u-partiisk ikke uden Grund slutte, at Author ikke allene en nyttelig og let Bibliske Moral sig har foretaget, men end og med Berømmelse samme udført. Mand finder ved samme en god Orden, i hvorvel de saa kaldede Homileter, hvis Konst er meget indskrenket, i henseende til Inddeelingen maatte have et eller andet at erindre. Et maatte mand maaskee ved den ellers skønne Udførelse savne, nemlig, at mand har forglemt at foredrage de Kiendetegn der er paa adskillige Hiertets onde Stickelser. De U-gudeliges skinbarlige Indvendinger ere uden Tvivl derfor blevne forbigangne, fordi mand har fundet det for

raadeligt, sig af den allermueligste Korthed at betiene.

Udi Frankfort an der Oder er af den Oeconomiske Fama, hvilken Prof. Dithmer har forfærdiget, for kort Tid siden det 4de stykke udkommen, hvorudi indeholdes en Betenkning om Kjøbmandskab, Handel og Handtering over heele Verden, og hvorledes Skibs=Farten paa Oder = Strømmen i Ehur = og Mark = Brandenburg er at indrette, tillige med adskillige Anmerkninger, som angaar den gamle Handel paa Ostindien, Skibs=Farten paa Oder = Strømmen, den Strid, som har været imellem Stæderne Stettin og Frankfort for den frie Fart i Osters = Søen, de nye Graver, Laugene, Klæde = Forordninger og andre Commercie og Politie = Sager.

Udi Dresden har Beheime Secreterer og Hoff = Poët König, nylig, da Cämmerer von Brühl af Hans Kongl. Majest. i Preussen med Ridder = Ordenen af dend sorte Orn blev benaadet, ladet et kort Riime = digt ved Trykken udgaae, hvilket her indrykkes, ikke saa meget for dets Kortheds Skyld, som langt meere for =

Di det Land tiene til en Model, hvorledis
 mand paa en skikkelig Maade og uden at-
 fornærme Beskeedenheden kand berøm-
 me de Personer, hvis store u-sædvanlige
 Qualiteter skinner hver Mand i Dynene,
 men dog derhos ere leedsagede af saa stor
 een Beskaffenhed, at de dend meest for-
 tiende Priis og Berømmelse ej ville ha-
 ve. Samme ere af følgende Indhold.

Das Schicksahl sprach: Kommt alle
 Gaben,

Die ihr Verehrungs-würdig send,
 An diesem Tag erscheint die Zeit,
 Daran ihr sollt Belohnung haben.
 Seht in des Preussen-Königs Hand
 Des schwarzen Adlers Ordens-Band,
 Das ist im Voraus dem beschert,
 Der unter euch des Vorzugs werth.

Sogleich erschien vor dem Gesichte
 Die Treu, die Staats-Verschwiegen-
 heit,

Die Einsicht und die Fähigkeit,
 Die Sittsamkeit in frühem Glücke,
 Das unermüdliche Bemühen,
 Nebst dem behutsamen Zollziehen,
 Verstand, Verdienst und Wissenschaft,
 Die

Die Hof-Geschicklichkeit, die Güte,
 Und ein dienstfertiges Gemüthe,
 Das minder stoltz als tugendhaft.
 Ein Geist, der höflich, wachsam, weise,
 Die stellten sich in einem Kreise,
 Und jedes rieß absonderlich:
 Das Ordens-Band gehört für mich.

Da trat mit einem schnellen Schritte
 Und einem glänzenden Gesicht
 Auch selbst die Wahrheit in die Mitte,
 Und sprach: Ihr Schwestern, laßt
 euch nicht,
 Laßt meinen Vorschlag euch vergnü-
 gen;

Der Gaben sind zuviel alhier,
 Nur ein Band ist der Preis dafür,
 Nicht jede kan ein eignes kriegen.
 Wir kommen näher zu dem Ziel,
 Wann wir es einem übergeben,
 Bey welchem wir vereinigt leben;
 Das ist der Cämmerer von Brühl.

Wir sind es, sprächen sie, zufrieden,
 Da jede von uns in ihm wohnt,
 Sind wir, da Ihm der Preis beschie-
 den,

Auch ja zugleich in ihm belohnt.
So fort sah man das Schicksahl eilen,

Das Ordens-Band ihm zuzutheilen,
Die Gaben klatschten in die Hand,
Und riefen, einig an Geberden:
Diss Band ist ein gewisses Pfand,
Brühl wird durch uns noch grösser werden.

Udi Halle er nylig udkommen: Auf-
richtige Nachricht von den Jüdischen Leh-
rern, und ihrer zur Exegefi und Antiqui-
tæt gehörigen Schrifften; auch wie man
mit ihnen von Glaubens-Sachen zu han-
deln: nebst einer kleinen Bibliotheca Rab-
binica. Ingleichen von denen Radicibus
der Hebrätschen Sprache, und einem
deutlichen Alphabeto Litteraturæ Hebra-
icæ Hieroglyphicæ. Zu einer Probe von
des Autoris noch nicht edirten Exegeti-
schen Lexico an den Tag geleet. Halle
1730. 8. 18 Ark. Author er Friderich
Opffergeldt, udvaldt og bestalter Brovst
og Prælat i det Evangeliske Kloster B. M:
V. i forrige Tider af den Præmonstraten-
ser Orden, og tillige med en Medlem af de
høy-

hønløvlige Stænder i Hertugdøm Magdeburg.

Paa samme Sted er og i afvigte Aar bleven trykt: M. Joh. Heinrich Zopfens, Direct. Gymn: Essend. Grundlegung der Universal-Historie, darinnen das aller-nødtigste von der Civil-Kirchen-und Gelehrten Historie A. und N. Testaments bisz auf das Jahr Christi 1729. zum nützlichen Gebrauch der studirenden Jugend fürzlich entworffen. Halle 1729. 8vo. 12 $\frac{1}{2}$ Ark.

Udi Halle er og udkommen die XXV. Continuation des Berichts der Königl: chen Dänischen Missionarien in Ost-Indien, og hermed giort en Begyndelse af det 3die Bind udaf disse Esterretninger. Det same bestaar af et dobbelt Dage-Register af Aar 1727. Sex Breve, og en Prøve af det Worngische Sprog, i hvilket alt nu omstunder Guds Ord om Søndagene bliver prædiket for Hedningerne, i hvilket ogsaa tillige med adskillige smaae Tractater det gandske nye Testamente bliver oversat. Professor Franke fatter kortelig tilsammen i Fortalen, hvad omvendt derværende indvortis og udvortis

Missionens Tilstand i denne Fortsættelse forekommer, og melder og derhos om dend skinkbarlige Betsignelse, med hvilken Gud i det forbigangne Aar saavel i Tydskland som Engelland Missionen haver anseet. Dend 26de Continuation af de herefter forventede Breve, vil og med det første udkomme.

Udi Marburger af Hoff-Raad Wolfs Philosophia prima allerede en god Deel fra Trykken udgangen, og skal derudi alle Videnskabers Grundvold paa lige Maade, som i Fornuftens Lære blive udførte. I Særdelighed søger hand at bringe alting ad notiones communes, paa det at, ligesom dend gandske Mathematiqu. saa og dend verdslige Wiisdom med dend almindelige Kundskab, der findes iblandt Menniskene, kand beroe paa et slags Fundamenter. Hand lader og i det Latinste Sprog sine Elementa Matheseos paa nye oplegge, hvorudi dend første Editions overflødige Tryk-Feyler ikke allene skulde blive forbedrede, men endog hist og her nye Additamenta komme for Lyset. For nemmelig indretter hand alle Demonstrationes saaledes, at de ere som et Mynster

ster af dennem, hvilke hand i sin Latinske Logica kalder Consummatas, paa det at de som bruge disse Elementa, kand have en bestandig Praxin udi hans Latinske Logica.

Fremdelis har hand ladet sig bevege at lade udgaae i det Latinske Sprog, smaa Efterretninger hvorudi hand vil vise Nyttten af en vel grundet Philosophie i det Menniskelige Liv, og Stats-Handteringer. Dend første Deel er allerede aftrykt under efterfølgende Titul: Horæ subsecivæ Marburgenses Anni 1729, quibus Philosophia ad publicam privatamqve utilitatem aptatur. Trimestre brumale 8vo. Denne første Deel handler 1) de habitu philosophiæ ad publicam privatamqve utilitatem aptæ; 2) de notionem Juris Naturæ, Gentium & Civilis juxta L. 1. §. 3. & L. 9. ff. de Justitia & Jure; 3) De Differentia intellectus Systematici, sive vulgaris; 4) De Medico Astronomos imitante.

I Tübingen er fra Trykken udkommet: Godofredi Hofmanni, SS. Th. D. & P. O. Tubing. Synopsis Theol. plurioris dogmat. juxta normam verbi divini &

& typum librorum symbolicorum breviter & succincte delineata, confirmata & vindicata, ita ut ea justi Systematis Theologici vices sustinere queat. Editionem hanc secundam curavit & explicationem thesibus subjunctam ex Collegio MS. adjecit B. Auctoris filius Jo. Godofr. Hofmann, P. M. Ecclesiæ Cathedralis Studgardianæ Archidiaconus, 1730, 4to VI Alph. Den første Edition, som Aar 1720 in 8vo er udkommen, og bestaar alleene af 20 Ark, er formedelst sin Tydelighed og Grundighed allerede vel optaget, i hvilken henseende mand og om dette saa sterck foregedede nye Oplag saa meget des meere kand have at forvente, at det vil finde Liebhabere.

Nederlandene.

Udaf de i Amsterdam trykte Lettres serieuses & Badines sur les ouvrages des sçavans, er den 2den Tome og udkommen, som bestaar af 16 Ark in 8vo og begynder med det 12te Brev, hvori findes Mr. Locks Berømmelse. I det 13de et Udtog af det Italienske Theatres Historie. 14 Extrait des nouveaux Theatre Italiens. 15

Nogle særdeles Ting, angaaende Mr. Bergiers l'histoire de grands chemins. 16
 En Extract derudaf. 17 Om Landvæ-
 nes Nytte hos de Romere. 18 Udtog af
 et Brev, Reflexions sur les femmes. 19
 Den 2den Tome af L'etat present des pro-
 vines unies par Mr. Janicon. 20 Om
 Abbed St. Pierre Skrifter. 21 Besynder-
 lige Ting om Theatre sacré de Brabant.
 22 En Fortegnelse paa Scipionis Maffæi
 Bøger.

Saa er og i Amsterdam udkommen
 den anden Deel af den 3die Tome udaf
 Critique desinteressée des journaux li-
 teraires; I samme findes efterfølgende
 Artikler: 1) Critique over Journal des
 savans. 2) Over la Bibliotheque raison-
 née. 3) Over Lettres serieuses & badin-
 nes. 4) Miltons forlorne Paradies. 5)
 Et Brev over Cornelii Nepotis Oversæt-
 telse. 6) Reponse a sept questions de Mr.
 H. D. L. C. 7) Histoire militaire du Prin-
 ce Eugene. 8) Forsvars-Skrift for Mr.
 Poul Matij. 9) Janicons etat present des
 provinces Unies. I Fortalen meldes, at
 Authores til denne Journal forblive ved
 deres cengang besluttede Plan, og ville
 ude-

udelukke alle grove Personaliteter, samt i steden for de belovede Supplementa anføre nødvendige Anmerkninger, og saaledet som mueligt handle om Theologiske og Mathematiskke Bøger, og endelig hver Maaned at vilde levere et Indicem over Materierne.

Iligemaade er og der at bekomme efterfølgende Historiske Piece, som er fuld af god Lærdom: Dissertations Critiques par Pierre Rival, som in 12. i 33 Ark er udkommen. Den bestaar i tvende Deele, i den første staar 1) en Dissertation om den Ostrogotiske Prinsesse Amalofonta i Italien. I den anden undersøger mand om Pave Zacharias har affat Childericum III. og indsat Pipinum i hans sted; tillige med beviser mand imod adskillige Authores, at Gregorius VII. ikke er den første der har affat Konger, og mand bekræfter imod Lucinojum og andre, at Gregor. II. har sat Keyser Leonem III. i Bandede, og ophidset Italien imod hannem. I den tredie kommer snart den samme Materie for igien om Pave Zacharia, alleeneste, at Author igiendriver P. Daniel, der i sin berømte Historie om Frans

Frankerig hannem har vildet undskyldte.
Den 4de handler om hvad P. Daniel taler
om Billeders Dyrkelse i det 8 Seculo.
Den 5te handler om samme Materie, saa
velsom og den 6te, 7. 8. og 9de deel.

Udi Prag er trykt 1727 in 8vo:
Compendium Annalium Ecclesiastico-
rum Odorici Raynaldi, Congreg. Orat.
Presbyt. T. XV, XVI, XVII, XVIII, XIX
& XX. Continuatore P. Eustachio Jan-
ka, Sac. Ord. Cisterc. Monast. B. V. M. de
Offeco Professo ibidemq; Venerab. Con-
vent. Priore. Begyndelsen til dette
Compendium har P. Augustinus Sartor-
ius i det Bøhmiske Osseckiske Cisterciens-
ser-Kloster giort udaf Baronii og Raynal-
di Annalibus, hvilken det af Baronio Mar-
1720, 21, 22 og 23 i 12 smaa Deelee ud-
givne, og ligeledes med de tvende første
Tomis af de af Oderico Raynaldo fort-
satte Annalibus har deelt i 2de Dee-
le. Men efterdi Sartorius døde over Ber-
ket, saa har P. Eustachius Janka af selv-
samme Orden i Bøhmen til fornævnte
Osseck efterfuldt hannem, og har ladet
Resten af denne Fortsettelse, der bestaar
af 6 temmelige Tomis, tilsammenføje,
og

og nærværende 6 smaa Tomos deraf i 8vo ved Trykken udgaae. Omstøent nu de samme ere et blot Compendium af en gammel Bog, som og allerede for 3 Aar siden har seet Verdens Lys, saa bør det dog at gøres bekiendt. 1) Efterdi derudi findes nye og seldsomme Elogia af Pave- lige Hellige, og høifortiente Mænd. 2) Meget ellers gammelt og forligget Tøn bliver nye anstrøget. 3) Mand fra Bøhmen ellers ikke faar mange lærde Sager at læse. Den XV Deel gaar fra 1305 til 1335. den XVI fra 1335 til 1338. den XVII til 1417. den XVIII til 1457. den XIX til 1503. den XX til 1534. I hvilken sidste Begyndelsen og Fremgangen af Reformations Berket, saa slem, som nogensinde af en Controvers-Prædikant Land skee, bliver beskrevet. Den Latinske Stil er i dette Compendio endnu det bedste, men Judicium, hvilket en Epitomator for alting maa bruge, det allerstemmeste. Ingen Moderation tør mand ogsaa heller her søge, efterdi mand i Bøhmen endnu intet deraf veed at sige; Imidlertid har mand dog her i et ret octav Bind samlet alt hvad got og ont Raynaldus i nogle Folianter har skrevet.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

35.

Den 31 Augusti 1730.

DANMÆRK.

von Mehlen,

Skjoldet fordeeles paa langs udi tven-
de Deele, den første rød og derudi en
blaa-graa springende Ulf, den anden gul
og derudi en rød Tverbielke. Af Hielmen
som er kronet, udspringer en blaa-graa
Ulf, som holder i Munden over Rykken et
hvidt Lam. Familien haver hieimne ved
Halle i Saren, den som mand her regner
Slegten fra er Henrik von Mehlen Fri-
herre til Winsak i Dyringen, som ved sin

M m

Frue

Frue Margrete Liboc havde trende Sønner Hans Hr. Bernhard og Hr. Conrad von Mehlen, den ældste af Sønnerne Hans von Mehlen fuldte her ind i Riget med Kong Hansis Gemahl Dronning Kirstine 1478. Hand ejede Lundsgaard og var Befalingsmand over Nyborg Slot, hans sidste Frue var Torben Nielsen Præsents Enke-Frue Ellen Ulfeld, som var Palle Anderson Ulfeld til Hverringe i Fyen, og Rigike Olufs Daatter Godor deres Daatter. Burchard von Mehlen gift i Sverrig, var hans Søn eller Broder. Med hans første Frue havde hand førend hand kom her ind i Riget Hans Hendrich og Sivert von Mehlen, hvilken sidste eyede Skiernes, hand fuldte med Kong Christian den 2den ind i Sverrig, og blev 1530 slagen ved Balams Aas, den anden Søn Henrich von Mehlen var blandt de 86 Herremænd som Kong Friderich 1528. vilde have udført Saren og Hessen til Hielp. Med Frue Ellen Ulfeld havde Hans von Mehlen en eneste Søn ved Navn Palle von Mehlen.

Indskland.

Udi Stralsund er trykt Historiæ Cathæ-

techeticæ, oder gesammleten Nachrichten zu einer Catechetischen Historie erster Theil worinn die Catechesis, vom Anfange der Kirchen, bis auf die Zeit der Reformation Lutheri, nach allen Seculis vorge-
 tragen wird; insonderheit von den fälsch-
 lich benahnten Catechismis, Schola Ca-
 techetica Alexandrina, Catechesibus Cy-
 rilli, der Waldenser, Wiclefiten, Husi-
 ten, der Böhmischen Brüder, von alten
 Deutschen Monumentis Catecheticis, und
 dergleichen Nachrichten zu finden. Her-
 ausgegeben von D. Gregorio Langemak,
 der Stralsundischen Kirchen Superin-
 tendenten. I denne lærde Bog finder
 mand en stor Forraad af en herhid høren-
 de Lærdom, og mand skal neppe i denne
 Materie noget grundigere kunde fremvi-
 se. Efterretningerne ere ikke gemeene eller
 let samlede. De have deris Oprindelse af
 en særdelis møyssommelig og rar Læsning
 i de ældste og kostbareste Bøger og Skrif-
 ter. Author har allevegne opsogt det
 beste i de allærslæmteste Tider, og taler
 om oprigtige Mænds Forseelser med en
 sømmelig Moderation. Mand finder
 her ikke blotte Navne, Titler eller tørre

Fortællinger, men grundige Udføringes, til hvilke ingen, uden en stor Litterator og en Kiender af Antiquiteter har kundet været skicket. Læseren kand allerede forsikre sig selv om noget stort af denne Bog naar mand ikkun melder om dends Author, at hand i forrige Tider har været i Huuse hos dend store Mayer, og for 30 Aar siden har været een Ven af dend fornemne Polyhistor J.A. Fabricio, til hvilken hand og har skrevet denne Bog. I dend anden Deel der allerede er ferdig til Trykken, lover Author at handle om Catechismo Lutheri, og de dertil hørende Materier, men i dend 3die om Papisternes Catechismus, de Reformertis, Russernis, Mennoniternis, Quæckernis, Socinianernis, Jødernis, Indifferentisternis og Missionariernis. Hand ønsker at et hvert anseelig Stats-Ministerium og nogle Superintendentes maatte give tilkiende, naar, og ved hvem Catechisationen hos dem har taget sin Begyndelse, hvorledis dend er bleven fortsat, og hvad for Catechismi der er bleven brugte paa den Maade som D. Severin Walther i Fortalen til dend Lyneborgske Catechismus har gjort.

Udi Halle er udkommen den 3 Bog af den 3 Tome udaf D. Heumans Poecile i samme indeholdes: 1) Meditationes ad Clar. Viti vindicias. 2) De hyperbolis S. Script. contra Loescherum & Gerdesium. 3) Emendationes Lactantii. 4) Emendationes Baudii, Serini, Samonici, Ciceronis, Concilii Illibentani, Vita Sam. Rachelii. De Grotii concionatore domestico. De aquila bicipite Cæsarea. 5) Emendatio tituli operis Grotiani de jure belli & pacis. 6) Interpretatio Matth. V. 5. 7) De styli papismo. 8) Electa epistolica. 9) Christii annotat. ad hanc poecilen. 10) Prolegomena historica, five introductio in studium historię. 11) Programma in natal. regis. 12) Christologia Paulina i Tim. III, 16. 13) De angelo Spirensi. 14) De Sela hebræorum interjectione musica. 15) De titulo serenissimi.

Udi Altenborg har Mag. Joh. Abrah. Wimmer ladet trykke Gregorii Pontani Lif og Lefnet, som har saa stor Influentz udi Reformationens Historie, Titulen derpaa er: Vita Greg. Pontani, J. U. D. & trium Saxonię Electorum Cancellarii

&c. ad historiam de Augustana confessione uberiorem illustrationem. Altenburgii 1730, 8. 1 Alph. Denne Beskrivelse som er forfattet med stor Flid, bestaar allene af 17 Afdeelingen, men er overalt forsynet med vidtløftige Anmerkninger af historia literaria & Ecclesiastica. Udi den sidste §. Sutter Author: Habes B. L. quæ de Gregor. Pont. cognita habuimus atqve explorata. Nihil sane scriptum quod non satis fuerit comprobatum. Ex ingenio tabulas historias ex libellis desumamus oportet. Hand tilsi-
ger heraf endnu en forbedret Edition. Om Pontano er ellers bekiendt at hand var Lutheri ifrige Medhielpere og har leveret Keiser Carl den Augsborgiske Confession paa Rigsdagen, efter at den var bragt paa Papir af Luthero, indrettet af Melanchthon, og oplæst af Bajer. Under det foransatte og af hans Sviger-Fader Luc. Cranach forferdigede Original skilderte Effigie udaf Pontano læser mand disse Disticha:

Gregorii faciem Pontani hæc monstrat
imago

Consilio præstans qui fuit, atque fide.

Hu-

Hujus erat nostro facundia tempore,
 quanta

Olim seu Mutii, five Periclis erat.

Sed melior causa est hæc, quam Pontanus agebat,

De gnato solitus dicere vera Dei.

Nam quia credebat, se totum sanguine
 Christi

Justifica coluit Te, Deus alme, fide,

Nec virtutum umbras habuit, sed pectora
 rexit

Ipsæ sibi vivens assimilata logos.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er trykt følgende læs-
 værdige Franske Vers.

L'Existence de Dieu

Demontée par les merveilles de la Nature,

ODE

Contre les Athées.

Mon Dieu! c'est vous seul que s'adore;

Tout pénétré de vos grandeurs

Malheur à ces Blasphémateurs

Dont la bouche vous deshonoré!

Peut-on vous méconnoître, où sont donc
 ces mortels,

Partisans du Destin, ennemis des autels,

Dressez à vôtre Providence ?

Qu'ils tremblent ! l'Univers de leurs traits
odieux,

Dément tous les jours l'insolence,
Avec tout cet éclat dont il brille à leurs
yeux.

Esclave d'un penchant funeste,
Dont tu te laisses dominer,
Toujours prompte à te mutiner,
Fière Raison, je te deteste ;
Sur les aîles d'Icare, & bien moins sûre
encor,

Comme lui temeraire osant prendre l'effor,
Tu t'abandonnes à toi-même :

Dans les flots de la Mer honteux il se
perdit,

Et tu te perds dans le système,
Au gré des Passions dont le bruit t'étour-
dit.

Tels sont les malheureux Athées ;
Leur esprit séduit par le cœur.

Suit aveuglément son vainqueur,
Qui triomphe de ses idées ;

Dans ces dereglemens ce cœur plus qu'
endurci,

Ne veut-il point de Dieu ? l'esprit le nie
aussi,

De ses sentimens tributaire :

Ainsi l'impiété de son horrible sein,
 Par une suite nécessaire,
 Enfante le Blasphème, & lui prête la main.

Il faut que toute Creature,
 Combattant pour le Createur,
 Vange ses droit & son honneur
 Contre la plus noire imposture.

O vous, Cieux azurez, de son regle jaloux,
 Pour lui dans ce combat, brillez, signalez

vous,

Déconcertez ces fiers coupables;
 Suspendus sur leur tête offrez leur tour
 à tour,

Ces feux éclatans, innombrables,
 Dont la vive splendeur leur parle nuit &
 jour.

Mais, toi surtout, Ame du Monde,
 Brillant flambeau de l'Univers
 Qui dans tant de climats divers
 Regnes sur la terre & sur l'onde,
 Quand du sein de Thetis, sur ton char lu-
 mineux,

De tes rayons dorez, faisant luire les feux,

Du jour tu r'ouvres le barriere;
 Confonds ces insensez, poursuis les en
 tout lieu,

Et les force dans ta carriere,

Temoins de, tant de gloire à reconnoître
un Dieu.

Muse, arrête, où tendent tes vuës
Contre ces esprits orgueilleux,
Pourquoi d'un vol imperieux
Les porter au delà des nuës?

Dieu n'est-il pas par tout? Attentifs ici bas
Quand ils voudront le voir, ne le verront-
ils pas?

Sa Puissance est-elle incertaine?

Jusqu'au plus vil infecte, au brin d'herbe,
au fêtu,

Tout parle, tout crie à voix pleine,
Tout annonce son nom vainement com-
battu.

Grands Rois, qui devant Dieu n'êtes qu'
un vain fantôme;

Vous qu'on traite de demi-Dieux,

Et qu'on adore en ces bas lieux,

Créez une mouche, un atome:

Quoi donc? embarrassez pour de si petits
corps,

Impuissans Souverains, redoublant vos
efforts,

Ne sçauriez vous leur donner l'être?

Non non, ce n'est qu'à Dieu que ce Droit
appartient;

En qualité d'unique Maître,

Lui seul peut les créer, & lui seul les sou-
tient.

Qu'entends-je ! Les cris des impies
S'élevent ici contre moi,
Je tremble, & je pâlis d'effroi
Aux noirs accès de leurs manies:
Point de Dieu, disent-ils hautement, à
quoi bon ?

Un je ne fai quel Sort aveugle & sans rai-
son,

Preside seul à toutes choses ;
Dans ce vaste Univers de l'un à l'autre
bout,

Arbitre des metamorphoses,
Il fait, défait, refait, change, rechange
tout.

Jusqu'à quand fameux temeraires,
Sacrileges profanateurs,
Livrez aux desirs de vos cœurs
Vous repaîtrez vous de chimeres ?

Qu'est ce donc, selon vous, que ce Sort in-
certain,

Ce pretendu Hezard, ce bisarre Destin,
Dont vous adorez les Caprices ?

Remontez à la source, examinez de près,
Vous verrez que c'est à vos vice,

Qu'il doit son origine & qu'il doit son pro-
grès.

Ouvrez les yeux, maudite engeance,
Philosophes vains, entêtez,
Du Globe que vous habitez
Admirez la magnificence,
Quel est son poids immense, & comment
dans les airs
Il se soutient lui-même, ah ! complez ces
Mers,
Et tout ce pompeux étalage,
De plantes, d'animaux, sur sa surface é-
pars;
Je n'en dirai pas davantage,
Pour fixer vos esprits, en fixant vos re-
gards.
Chantons la Puissance Divine,
Homme, seconde mes transports,
Quel nombre effrayant de ressorts,
Dans cette admirable machine !
Que l'ordre en est charmant ! le jeu bien
menagé !
Tout fait, tout surprend, dans ce mon-
de abrégé,
Ineffable dans sa structure :
D'un Etre intelligent, monument éternel,
Vrai chef d'œuvre de la Nature,
Fait exprès pour lui rendre un culte so-
lemnel.

Ecla-

Eclatez Verité captive
 Sous le joug de l'iniquité,
 Jouisses de la liberté
 Dont un maudit penchant vous prive,
 Libertins dans les cœurs, malgré vous
 dans l'esprit
 D'un Dieu toujours present, le grand nom
 est écrit.
 D'un caractere ineffaçable,
 Vos folles passions ont beau le rejeter,
 Persecuteur inexorable,
 Vous le trouvez par tout, sans pouvoir
 l'éviter.

Engelland.

Det gamle Armenianske Sprog er li-
 det bekiendt i Europa og neppe forstaaet
 af de nu levende Armenier. Den Ar-
 meniske Version af Biblen, som er giort
 for 420 Aar siden meget correct, findes ej
 i nogen af de udkomne saa kaldede Poly-
 glottis. Mange Bøger ere skrevne paa
 dette Sprog, som fortiene at være be-
 kiendt. Tvende af Mr. Whistons Sønner
 have paataget sig der af at lade nogle
 komme for Lyset, de have expres dertil
 la-

ladet Armeniske Bogstaver støbe, og de agte at begynde med følgende Bog: *Mosis Chorenensis Historiæ Armeniacæ Libri III. Accedit ejusdem Scriptoris Epitome Geographiæ. Armeniacè ediderunt. Latine verterunt, Notisque illustrarunt Gulielmus & Georgius, Gul. Whistonii filii.* Dette Verk er deelt udi 3 Bøger, den første indeholder den Armeniske Historie fra Babels Forstyrrelse til Alexander den Store, det andet gaar til Tiridatis Død omtrent Aar 300, og det tredie til midt udi det 5te Seculo i hvilket Author levede. Originalen er trykt udi Amsterdam 1695 under en Armenisk Erke-Biskops Opsyn. Messrs. Whistons have dertil føjet en Latinsk Oversættelse og korte Anmerkninger, hvorudi de andrage de Autores, som forklare, stadfeste eller imodsiges hvis herudi andrages. Denne Bog er saa meget meere curieux og nyttig, som den er den eeniste der meddeeler os en ret Idée om den Armeniske Nations gamle Tilstand, og er grundet paa tilforladelige Beretninger. Den lille Geographiske Tractat fortjener at læses

en

ey alleene fordi den har conserveret os mange originale Navne, men endog fordi den er et Udtog af den Alexandrinſke Pappus, hvilken Svidas har citeret, og nu er forkommen. Denne Bog trykkes ved Subscription, vil bestaae af 40 til 50 sider in 4to, og koster 12 Engelske Skilling, hvoraf helften forud maae betales og Resten ved Exemplarernes Annammelse.

Udi London er trykt in 4. en meget smuk Edition af Plutarchi Beskrivelse over visse gamle Helters Liv og Levnet, under den Titul: Plutarchi Chæronensis Vitæ Parallelæ, cum singulis aliqvot. Græcè & Latinè. Adduntur variantes Lectiones ex MSS. Codicibus veteres & nova, doctorum virorum Notæ & Emendationes, & Indices accuratissimi. Recensuit Augustinus Bryanus. Samme er trykt in 4. og da Mr. Bryan døde førend denne Edition udkom, haver Mr. Soul dertil føjet Efterretning om hvis hand derved har giort.

Sammeſteds er trykt Mr. Listers Historie om Coquillerne, hvilken Tractat nu var meget rar, og fører til Titul: Martini Listeri Historia sive Synopsis Methodica

dica Conchyliorum, qvorum omnium Picturæ ad vivum delineatæ exhibentur æri incisæ. Af denne Bog er forhen trykt meget faae Exemplarier, men Vice-Cancellor og Curatores for Universitetet udi Orford, som besidder Raaberstykkerne der udaf, have tilladt Mr. Whiteside, der forhen haver haft Museum Ashmoleanum under Opsyn, deraf at trykke lade 30 Exemplarier, til hvilke ere søjede endnu 20 Raaberstykker.

End er udi London udkommen en Dissertation om Thee, hvorudi mand forklarer dens Natur og Egenskaber ved mange Prøver, og viser ved Philosophiske Demonstrationer og Principia de adskillige Virkninger, som samme yttres udi differente Temperamenter. Mand har dertil søjet en Naturlig Historie om Theen i sig selv, og derved opdaget det Bedragerie, som foreløber ved samme at tillave. Herved følger en Discours om Saugen og Vandet, og en Tractat hvorudi Aarsagen undersøges, at det en passer sig efter enhvers Temperament. Author her til er Mr. Short. Tractaten er trykt in 4to, og dette Verk er høyt æstimeret.

Søne Tidender

Om
Ærde og curieuse Sager.

No.

36.

Den 7 Septembr. 1730.

DANMÆRK.

von Mehlen,

Hans von Mehlen og Ellen Ulfelds
Søn var Palle von Mehlen til
Lundsgaard som fik Anne Knob, Lauritz
Knob til Gilleboe og Fr. Sidsel Balken-
dorfs af Blørup Daatter, Moder til en
Søn Hans von Mehlen, og 4 Døttre,
hvoraf den første Ellen, døde ugift paa
Coldinghuus i en Dant, og var Dron-
ning Sophies Kammer = Frøiken. 2.
Sidsel von Mehlen, gift med Morten
An Schina

Schinkel til Baritskov, som var Povel Schinkel og Ide Dresselbergs Søn, de havde ej Børn sammen. 3. Thale gift med Johan Urne til Balsøe, som var Claus Urne til Belteberg og Fr. Margrete Trolle af Lilløe deres Søn. 4. Agatha von Mehlen var først gift med Marcus Rothsteen, Jens Rothsteen og Lisbeth Billes Søn, siden med Mogens Kaas, Erich Kaas og Anne Styges Søn.

Da endeel curieuse Liebhabere have været begierende at vide hvad Bøger og Skrifter nu for Haanden ere at bekomme udi Hans Kongl. Majest. og Universitetets Bogtrykkerie, saa har mand en vildet mangle dem derom at meddeele følgende Liste:

In Quarto.

Dend Kongl. Told-Rulle med sit Tilbehør.

Forordninger for de Aar 1716, 1717, 1720, 1721, 1722, 1724, 1727, 1728, 1729.

Registeret over Forordningerne continueret til 1728 Aars Udgang.

Laugs-Artikler for Høvkræmerne og Steensførerne.

Mengs

Mengde Kongl. Forordninger som i den daglige Brug forekommer.

D. Braems Tale over Jesper Hutfeld.

Hr. Johan Cold Consilium & Judicium Episcopi licitum eller den Evangeliske Geistligheds Tieniste i Verdslige Sager.

Psalmen o Gud vi love dig med Noder til Clericiets og Deignenes Tieneste og Brug.

Mag. Esaias Helts Samtale imellem en troende Siel og Christum.

Mag. Coldings Zebulon eller Gudelige Betænkninger over Søe-Væsenet.

Albert Thuras Poetiske Betænkninger. Achilles og Polixene Tragædie.

Boileaus fordannede Satirer fra No. 1. til No. 9.

Den Danske Patriot fra N. 1. til N. 16

Mag. Tommerups Bæderqvægelse i Bedrøvelse.

In Octavo & Duodecimo.

Den i Danmark og Norge anordnede Alterbog.

Udtog af samme.

Krigs-Artiklerne paa Dansk

- See=Rettens Instruction.
 Samling af Forordninger om Po-
 litien.
 Cammer=Rets Ordningen.
 Samme paa tydsff.
 Consumptions-Forordningen.
 Exercitz-Reglement for Infanteriet.
 = = = = Cavalleriet.
 = = = = Dragonerne.
 Rang=Forordningen.
 Adskillige andre i den daglige Brug
 forekommende Anordninger.
 Donat.
 Aurora.
 Catechismus Minor Lutheri med
 Dansk hos.
 Catechismus integer cum dictis græ-
 cis & Ebræis.
 Rhetorica Resenii.
 Epitome Grammatices.
 Physica.
 Metaphysica.
 Ethica.
 Pontica Ovidii.
 Conspectus Borrichii.
 Epitome Erotematica.

Et Menniskes Skyldighed imod Gud
sig selv og sin Næste.

Eoldings blodige Brudgom.

Forsøg til en Tractat om den Christes-
lige Religions Sandhed.

Underviisning om Hærens Nædvæ-
re af D. Caspar Bertelsen, nu igiennemseet
og forbedret af D. Hans Bartholin.

Kjøbenhavns Beskrivelse.

Hjørings Lejer-Krands.

Oveni Epigrammata fordanskede ved
E. Herlov.

Poul Juuels gode Bønde.

Philip von Zesens fordanskede Assa-
nath.

Brafsens Oratio Jubilæo-Gamica ved et
par gamle Folks Egteskabs Jubel-Aar.

= = Discours om Stædernes Op-
komst og Forringelse.

Nachricht von Rakeburger Gespenst.

Verden som et Dol-Huus Satire.

Den daarlige udenlands Rejse. Satire.

Samling af udvalgte Vers 1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8, 9, 10 Bind.

Jens Munchs Navigatio Septentriona-
lis eller Norvestiske Seylads.

Tychonius de Noctis prærogativa.

Jens Billes Slegte=Register.
 Pyschanders Grønlandste Krønike.
 Statua Gymnasio Oth. erecta per Pr.
 Luja.

Reichs Himmerige paa Jorden.
 = = Dännemarks Storm=Klokke.
 KongErichs af Bomeren Danske Chrø-
 nike.

Fasting om den sidste Venetianske
 Krig.

Nachrichten wegen Gebäude sicher auf-
 zuführen.

Comædie om Lyveren med Anhang
 dertil.

= = De Forliebtes Galenskaber.
 Philedors Don Pedro paa Bers.

Holger Danskes Historie.

Den taalmodige Helena.

Melusina.

Den Bejerste Robinson eller Hertug
 Ernst.

Almazonte eller den forstandige Koene.

Den dnyckøbte Isabella.

Alcimedes.

Prinß Artus eller Kong Edwards Hi-
 storie.

Lydst=

Landsland.

I Gotha er den anden Edition af den Augsburgiske Confessions Historie, som først for kort Tid siden af Doct. Cypriano er ført for Lyset, fuldkommen ferdig trykt. Autor har denne sinde lagt en Fortale dertil, i hvilken hand siger, at de, som have den første Edition, kunde meget vel undvære den anden, kand dog alligevel ikke negte, at Verket jo nu er meget formeeret, heldst siden hand af det almindelige Hennebergiske Archiv har erhholdet Acterne om det Naumburgiske Møde 1561. og derudaf bekræftet mange fortreffelige Sandheder, som angaae denne Historie. I Bielagerne finder mand ligeledes nogle Piecer, som i den første Edition ikke ere at finde. Der iblant er ogsaa D. Chytræi lidet Verk om den Augsburgiske Confessions almindelige Underkrivelse. Autor har des uden taget mange trykte og skrevne Beviser og rare Bøger til Hielp, hvilke hand enhver erbhder sig in originali at forelegge, og i saa maade, da hand snart har beviist alle Ting af de modstridiges Skrifter og Beviser, skal

ingen have nødig om Bogens sande Historier at tvile.

Engelland.

Udi London har Mr. Rodke udgivet en Engelske Oversættelse af Alexander den Stores Tog og Batailler, beskrevne ved Arrienum, hvorved hand har føyet sine Historiske, Critiske og Geographiske Noter, samme bestaar af 2 Vøll. in 8vo. End findes og derudi Indianernes Historie, beskreven af samme Authore, samt en Beretning om dend Division som skeede af samme Rige efter Alexandri Magni Dødsfald. Raderi Tabeller og en Catalogus over de Authores som have udarbejdet denne Historie, og en kort Chronologie med en vidtløftig Table over Materierne. Den som har forferdiget Oversættelsen har tilsat en Critique over Curtium, udarbejdet af Mr. Clerc og adskillige Anmerkninger til samme Authoris Forsvar ved Perizonium.

Hos Mr. Ilive er trykt in 8vo, The Laymans Vindication, det er den Christelige Religions Forsvar ved en Laicum, inddeelt i 2 Parter, det første indbefatter
et

et almindelig Forsvar for den Christelige Religion, det andet er klart og udførlig Svar til en Bog kaldet Discours sur les raisons & les fondemens de la Religion Chrétienne.

Herforuden er sammesteds kommen fra Pressen Christianity set in a true Light, det er en sand Idée om Christendommen, forfattet udi 12 Politiske og Historiske Discourser, ved en omvendt Hending. Samme trykkes in 8vo, og er den første Discours endnu alleene udgivet, hvorved findes en præliminair Discours, i hvilken Author indberetter Historien om sin Omvendelse, men da hand har skjult sit Navn og Stedet, har Udgiveren forklaret det ved Anmerkninger. Mand holder for, at Breven af Passeran dertil er Author.

Frankerige.

Af Mr. Petits berømmelige Bog, som fører denne Opsskrift: Traité de l'univers materiel ou Astronomie Physique, hvoraf den første Deel for nogen Tid siden er trykt, er nu den 3die Deel udkommen, uden at en Linie er trykt af den anden.

Uarsagen dertil giver Author tilkiende i sin Apologie, som sigter derhen, at, efterdi dette Skrifts Liebhabere har instændigst forlangt af ham, at hand snart vilde stride til de ikke alleene saa vel speculative, som langt meere de almindelige nyttelige Anmerkninger, hvilke fornemmelig handlede om Handelens Rettelse og Skibs-Fahrtens Sikkerhed; har hand ikke andet kundet, end lade deane 3die Tome løbe for i Beyen for dend anden, efterdi derudi bilver handlet for at opfylde det foromtalte Maal, om Uarsagerne til Ebbe og Flod, om Midlerne at betiene sig af til at udforske Længden med paa høy Søe: Iligemaade om Vindene, hvilke formedelst Maanens Influentis i dette Aar 1730 maatte blive opvakte.

Italien.

Udi Meyland er trykt i afvigte Aar in 8. Joseph Antonii Saxii S. S. Ambrosii & Caroli Oblati, & Bibliothecæ Ambrosianæ Præfecti, de studiis Literariis Mediolanensium antiqvis & novis Prodromus ad
Histo-

Historiam Literario - Typographicam
Mediolanensem.

Ihvorvel dette ikkun er et simpel Project af et Bærk, som er meget meere angelegen, hvilket Autor nu virkelig har under Hænder, har vi dog meent, at det var lige meget, enten mand ventede efter dets Publication for siden at give en fuldkommen Extract af dends rette Begreb og Indhold, eller her ikkun at tale om nogle af Autors Underføgninger. Vi vil derfor lade os nøje med at fremvise hans rette Djemerke, da de Materier hand har sat sig fore i dette sit Bærk at indføre, paa det at Liebhaberne kand blive derom underrettede.

Autors Forsæt er da forhaanden ikke andet, end at forfatte en Historie om det Meylandske Bogtrykkerie, det er at sige, om denne Konstes Oprindelse og Fremgang i den gandske Meylandske Stat, og det siger hand af den Aarsag, fordi hand ikkun havde fundet meget lidet derom i Mr. Mettaire Annales Typographiques. Men som hand ikke har villet behandle denne Sag saa løselig, at det skulle passere for et simpel Catalogus paa Bøgers Titler, har hand

hand igiennemlæst alle de Menlandſke lærde Skrifter af det Seculo; dets Narſag er hans Verk Tiid efter anden meget tiltaget og hand har opnaaet det Maal hand ſig havde foresat, i det hand ſaa uformerket har giort ſig de Menlænders gandske lærde Historie bekiendt. Efterfølgende ere de Sager, hand har foretaget ſig at igiennemgaae, og af hvilke hand her ikkun giver os en Prøve.

I. Om Studeringers Alder, Oprindelse og Fremgang i den Stad Menland.

II. Om denne Stads offentlige Bibliothek i det første Seculo, hvorom er talt af Plinio den unge i hans Marmor, og om dens andre gamle Bibliotheker.

III. Om det Navn Nye Athenen. hvilket denne Stad blev given under Keyſer Adriano.

IV. Om Videnskabernes blomſtrende Tilſtand i denne Stad fra det IV Seculo, da St. Augustinus der offentlig lærde.

V. Om ſamme Tilſtand i de V. og VI. Seculis.

VI. Om diſſe Studeringers endelige Undergang under de ſidſte Gothiſke og Longobardiſke Konger,

VII. Om deres Opkomst paa nye under de Frankiske Konger.

VIII. Om deres Fremgang under de saa kaldede Visconti.

IX. Om deres nyperligste Tilstand under den Sforziske Familie.

X. Om deres Afgang og igien nye Opkomst, i og efter Krigs-Troublerne i det XVI Seculo.

XI. Om deres Tiltagelse under S. Carolo Borroméo

XII. Og under Cardinal Friderich Borroméo, som begge have været Erkebisper til Meyland.

XIII. Om de Academier, som ere blevne oprettede i det Meylandske i det XVII Seculo.

XIV. Om de Desseins, som i det 18 Seculo ere blevne formerede til Boglige Konsters Forfremmelse.

XV. Om allehaande Skrifter, saa vel trykte, som skrevne af Cardin. Friderich Borroméo, af hvilke hand her fremsetter en Fortegnelse.

I det IX Cap. hvor der i særdeleshed handles om Boglige Konsters nyperlige Tilstand under den Sforziske Familie, og ved den Lejlighed tillige med om Bog-

trykkeriets Opkomst i Meyland, paaftaar Autor, at da Bogtrykkeriet blev indført fra Tydskland til Italien, var Meyland den første Stad, hvor det blev anlagt, og at den første Bog det har ført for Lyset i Italien, er den saa kaldede Historia Augusta, five Historiæ Augustæ scriptores, trykt til Meyland Aar M.CCCC.LXV. En saadan Opdagelse vilde sikkerlig være en meget stor Ære og Berømmelse for denne Stad, dersom Autor fandt sig i den Tilstand vel at kunde bevise den; Men det er just det, mand har aldeles Marsag at tvile om. Thi i hvor vel hand beraaber sig paa Saumaises Autoritet, og endnu kunde anføre Crenius vid. hans Animadversiones hist. og Phil. tom. XI. p. 38, Fabricius v. hans Bibl. lat. p. 551 & suppl. 2. p. 85. saa og Mr. de la Monoie v. hans Remarquer sur les jugemens des savans de Baillet Tom. V. p. 301. hvilke synes herudi at have fuldt Saumaise, saa kommer det dog ingenlunde overeens med det, som gamle Editioners Historie-Skrivere eenstemmig fortæller os om Bogtrykkeriets Opkomst i Italien. Og er det overalt meget u-rimeligt, at denne Saumaises Autoritet ikke er saa gandske vis

og u-stridig, som den er kommen Autor
 fore, da den ej er meere antagelig end
 Molleri, som anfører denne Edition i Aa-
 ret M.CCCC.LV. v. Molleri dissertation
 de Spartiano apud Fabricium Bibl. lat. p.
 551. førend vi have større Bished der
 om, da disse tvende Editioner ikkun allee-
 ne ere funderrde paa 2 Fejler i Trykni-
 gen i henseende til det Datum mand har
 sat paa dennem: Birkelig og u-imodstri-
 delig er det derimod, at Historia Augusta
 er bleven trykt til Meyland Aar M.
 CCCC.LXXV. in folio. Denne Edition
 har tilforn været i Nic. Heinsii, Theod.
 Rickii og Jac. Perizonii Biblioteker, som
 af deres Catalogis er at see. Nu omstun-
 der findes den i Biblioteket ved det Lei-
 denske Universitet, til hvilket Perizonius
 har testamenteret det Exemplar hand
 derudaf havde. Og denne er Titulen der
 paa, og den Inscription Bogtrykkeren har
 sat i Enden af Bogen.

IN HOC CODICE CONTINENRUR VITAE DI-
 VERSORUM PRINCIPUM ET TYRANNO-
 RUM A DIVO HADRIANO AD NU-
 MERIANUM A DIVERSIS
 SCRIPTORIBUS
 COMPOSITAE.

Accedit Eutropii Historia Romana.

Informatum est hoc Opus per Magistrum Philippum de Lavagna. Anno à Nativitate Christi M.CCCC.LXXV. undecimo Kalendas Januarias. Mediolani.

Der som Autor ikke fremfører saadant et Exemplar af sin paastaaende Edition fra Aaret M.CCCC.LXXV. vil hand vel aldrig kunde overtale en skarpsindig Læser om Tingens Rigtighed; thi efter Mollerus aabenbare og u-paatvilelig har taget Fejl, kand hans Autoritet ikke tiene til noget Beviis herudi med mindre hans Myndighed understøttes af saastor en Kiendere som Lambecius, eller forsynes med saadanne handgribelige og overbevisende Omstændigheder, som de hvilke denne lærde Bibliothecarius har lagt til den Efterretning hand har givet os om den første af alle bekiendte Editioner, det er at sige, om den saa kaldede Psalmorum Codex, hvilken er trykt til Mayntz hos Johan Fust & Pierre Schveffer de Gernsheim M.CCCC.LVII. hvilken Edition meget faae har seet, men dog ingen endnu har faaet i sinde at tvivle om jo at maae have været til.

Søne Tivender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

37.

Den 14 Septembr. 1730.

DANMÆRK.

von Mehlen,

Balle von Mehlen og Anne Knobs
Søn Hans von Mehlen til Lunds-
gaard ejede og Skersnes, hand var gift
med Emerentze Peders Daatter, som var
Peder Iversøn til Frihøe, og Margare-
te Brendes Daatter som efter hans Død
fik Claus Brochenhuus, de havde ej Børn
sammen, hun døde 1611. og hand 1609.
saa at Baabenet med ham som den sidste
paa Sverdsiden her i Riget blev nedlagt.

Do

Svers

Sverrig.

Udi Stokholm er udkommen Archia-
ter Mag. von Bromels Indledning til en
nødvendig Kundskab om at kunne kiende
og finde allehaande Bergarter, Minera-
lier, Metaller samt Fossilia, og hvorledes
de til sin rette Dytte kunne anvendes.

Saa er og sammesteds ferdig trykt
den Svenske Huusholdings Bog.

Udi det Kongl. Svenske Historiogra-
phi Regni Bogtrykkerie oplegges den
Kongl. Svenske Residentz = Stad Stock-
holms gamle og nye Ordinantz, Paa-
budder og Statuta, med et accurat og
fuldkommen Register og en historiske Be-
skrivelse om Byen i sig selv. Men ald-
den stund det falder tungt at betiene Pu-
blicum med saa nyttige Bøger for en
maadelig Priis, og mand er u-vis om
samme Bøgers Afgang, mand og et an-
sæeligt i saadan et Forlag maae indsky-
de, kand Oplaget ej skee saa stort, dets
Aarsag mand har resolveret ved Prænu-
meration at lade Bogen trykke, saa at
de som forlange et Exemplar, kunne for-
ud sig lade indtegne, da mand overlader

Bogen for en Svensk Dre Sølv-Mønt; dog saaledes, at 2 Daler Sølv-Mønt for 64 Ark maae prænumereres, den øvrige Rest betales 3 Dre for Arket ved Bogens Levering; Hvo ikke prænumererer kand ej vente sig Bogen for saadan en Priis. Barket er allerede under Pressen, dog bliver Oplaget ikkuns lidet, om mand ej er forvisset om at Afnemmere findes.

Tydskland.

I Hamborg arbejder D. Fabricius paa et Skrift, som vil udgiøre den anden deel af hans Syllabo de Scriptoribus veritatis Religionis Christianæ, og som skal udgaae under den Titul: Salutaris Lux Evangelii toti Orbi per divinam gratiam exoriens, sive Notitia Historica, Chronologica & Litteraria propagati per universum orbem terrarum CHRISTIANISMI, tradita à Jo. Alb. Fabricio, SS. Theol. D. & Prof. Publ. cum Indicibus locupletissimis.

I Breslau er af Christoph Pfeiffer en Præst i Schlesien, efterfølgende Compendium over den Mähriske Historie kommet for Dagen: Paprotzkus enu-

cleatus, oder Kern und Auszug aus dem so genannten Mährischen Geschicht-Spiegel Bartholomæi Paprotzkii &c. i Alph. 8 Ark in 4. Originalen er Volkst, hvorudaf det først af en ved Navn Johannes Woditschka i det Bøhmiske, og deraf af en fornemme lærd Mand i det tydske Sprog er bleven oversat. Author har været saa lykkelig, at hand er kommen over Originalen af denne Oversættelse, som ellers er meget rar, og ikke overtvende gange affkrevet, hvoraf hand har forfærdiget dette Udtog. I de første Capitler meddeeler hand Historien om det Mähriske Riges Oprindelse, tillige med de der værende Regenteres Slegt-Register etc. I de øvrige de Adelige Samtliers Baaben og Slegt-Register.

Udi Gotha er allerede det for nogen Tid siden af dend højlærde Theologo Doct Ernst Salomen Cyprian: belovede Verk under følgende Titel til Lyset befordret: Historia der Augsburgischen Confession auf gnädigsten Befehl des Durchl. Fürsten und Herrn, Herrn Friedrichs des II. Herzogen zu Sachsen-Gotha, aus den Original-Acten beschrieben

ic. Sotha 1730. 4to. 2 Alph. 14 Ark. Denne fornemme Theologi blotte Navn er tilstrekkelig nok til at kunne give Læseren en fuldkommen god Idée om dette Verk. Efter den til Hertugen af Saren stillende Dedication, hvortudi Author og anfører noget om dend store Nytte, dend Augsborgske Confession i det Verdslige Regimente har bragt til Veje, følger en ypperlig udført Historie om dend Augsborgske Confession, der bestaar af efterfølgende Capitler, 1) Beviis, at det gandske Tyskland een lang Tid for Luthers var ilde tilfreds med Bavernis Regimente, og sukkede efter en Forbedring i Kirke-Væsenet. 2) om dend Romerske Kirkes ælendige Tilstand i Reformationens Tider. 3) En kort Historie om den Evangeliske Kirke fra Aar 1517 til 1530. i hvilket dend Augsb. Confess. blev overgivet. 4) Om de Aarsager, der bevegede de Evangeliske Stænder at lade forferdige og overgive den A. C. hvorved dendes Fortale af Riigs-Handlingerne bliver oplyst. 5) Om de Evangeliske Stænders Forberedelse til dend A. C. Overgivelse. 7) Om Confessionens fuldkom-

ne Indrettelse til Augsburg. 7) Om Confessionens Overgivelse og dends fornemste Omstændigheder. 8) Hvorledes Confessionen af Keiserne og de Evangel. Stænder blev opraget, og hvad ellers efter dends Overgivelse for fredelige men mislingede Sager bleve afhandlede, og endelig hvorledes Rigs-Dagen blev sluttet. 9) Om Guds aldmægtige Forsorg, hvilken igiennem Bekjendernis skinbarlige Oprigtighed i dette Verk har ladet sig til syne. 10) Om det rette til Augsburg virkelig for Riget oplæste og Keiseren overleverede thdske Exemplar af Confessionen. 11) Om dend forkiel der findes paa de thdske Exemplarier og dessens Aarsager. 12) Beviis, at Chur-Fyrsten af Sachsen med Melanchtons Forandring alt for dend i Aaret 1540 til Wormbs holdte Religions Samtale har været ilde fornøyet. 13) Om Melanchtons forsetlige Forsalskning af dend Augsb. Confess. 14) Om Keiser Carl V. og de fornemste Rigs-Stænder, til hvilke Conf. blev overgivet. 15) Om Chur-Fyrsten Johanne, og de Stænder, som Confessionen overgave. 16) Et Forslag om at vil-

le

ke forklare alle Troens og Skifters Lærdomme Rietterier, Kirke-Schismata, Cereemonier, Misbruge, og andre Ungdommen ubekiendte Ting, som tales om i Confessionen. Efter denne Historie, som bestaar af 1 Alph. og 6 Art følger en anseelig Samling af allehaande deels trykte deels utrykte rare Bielager dend A. E. Historie tilhørende. I det øvrige forsikrer dend højberømte Author i sin Dedication at nærværende Skrift til den største Deel af store Fyrsters Ord og Ben er udflydt, og udført med dend gamle Talemaade af Original-Acterne og de Romerske-Catholske Skribenteris Attester uden noget Menniskes Fornærmelse.

Udi Göttingen har Doct. og Inspect. Heumann nylig ladet udgaae Disputationem Jubilæam, de Confessionis Augustanae Lenitate, cum duabus Appendicibus, quarum prior exhibet Articulos Torgavienses, posterior Epistolas Lutheri & Melanchtonis Göttingam missas, in 4to, 6 Art, i sær. Den Augsburgiske Confession har tvende store Egenskaber ved sig, nemlig en u-stridig Sandhed og en Christelig Sagtmodighed. Om den før-

in have mange af vores berømte Kirkes
 Lærere vidtløftig handlet, men om den
 sidste har endnu ingen skrevet udførlig,
 hvorfor D. Heumann har foretaget sig i
 særdeleshed denne Materie at forestille,
 hvilket hand og i efterfølgende Orden har
 ført i Berf. 1) Causa & occasio Dissertationis. 2) Prudentia theologica circa stylum acriorem & leniorem. 3) Prudentia Principum Protestantium, Lutherum Articulos Smalcaldicos, Melanchtonem Confessionem Augustanam concinnare jubentium. 4) Providentia Dei conjungentis cum Luthero Melanchtonem in opere Reformationis Ecclesiæ. 5. 6.) Causæ quibus permotus fuit Melanchton ad Conf. Aug. leni stylo componendam. 7) Hanc Melanchtonis scriptæq; ab eo Confessionis lenitatem approbavit Lutherus. 8) Cur Torgavienses Articuli non fuerint exhibiti in comitiis Augustanis. 9) Demonstratur lenitas A. C. ex priori ipsius parte. 10. 11) Unde priorem illam partem approbarunt Pontificii moderatores. 12-18) Quo sensu Melanchton scripserit in priore A. C. parte: nihil inesse in ea parte, quod discrepat ab Ecclesia Romana

mana. 19. 20) Lenitas etiam posterioris
 A. C. partis in apricum producitur. 21)
 Ostenditur in C. A. lenitatem cum forti
 veritatis professione sapienter conjun-
 ctam esse. 22) Producuntur ii, qui nega-
 runt, Melanchtonem esse A. C. autorem.
 23) Quo affectu hi inducti id fecerint.
 24) Autorem hujus confessionis agnitum
 esse Melanchtonem à Camerario, à The-
 ologis Wittenbergensibus, à semetipso,
 à Luthero. 25) Nostræ quoq; ætatis The-
 ologos eum nominare Autorem Aug.
 Conf. 26. 27) Logomachia eorum, qui
 autoris titulum Melanchtoni abjudica-
 runt. 28) Laudatur decisio hujus contro-
 versie Menzeriana. 29) Notatur pecca-
 tum Melanchtonis, se non solum pro au-
 tore, sed etiam pro domino Confessionis
 habentis. 30) Monitum contra Pontifi-
 cios, non omnia Lutheranorum dogma-
 ta, nec omnes Pontificiorum errores in
 A. C. exhiberi. *Uf dette Indhold kand
 mand tilfulde merke, at Author neppe
 vil blive Modsigelse foruden. De Tor-
 gauiske Artikler ere satte dertil, efter some
 mand in corpore librorum Symbolico-
 rum cum Rechenbergii Appendice, gands*

ffe ikke, og ellers meget sielden dennem
finder. De til allerlidst forekommende
og før endnu aldrig trykte Lutheri og
Melanchtonis Breve indeholder adskilli-
ge til den Göttingiske Kirke-Historie hen-
hørende Sager, saasom mand og der-
iblant finder Lutheri Fortale til den Göt-
tingiske Kirke-Orden.

Nederlandene.

Udi den Hag er nu overalt at bekomme
den længe siden forlangede Joh. Blomhert,
Phil. D. og Præst til Hæsten, hans Hyl-
dings-Prædiken over 2 Sam. V. 1, 3. in
8vo af 379 Sider, foruden Tilskriften,
Fortalen, Ere-Digter og kort Indled-
ning, under den fulde Titel: Nederlandt
verhoogt door wonderen van Gods
Voorzienigheit, onder het bestuur der
Princen van Oranje en Nassauw; ver-
toont by gelegenheit der inhuldiging van
zyn Hoogheit, Willem Karel Henrik Fri-
so, Prince van Or. en Nass. &c. tot Stad-
houder, Kapitein General en Admirael
van't Furstendom Gelre en Graaffschap
Zutphen: met een kort historisch ver-
toog, hoe Nederlandt onder het beleidt
dier

dier Princen van de Spaansche dwingelandye en gewetens-dwang is verloft, en tot deze hare hoogheit gebragt. Author har med stor Flid og Forstand excerperet de om den Nederlandiske saabel Geistlige, som Verdslige Friheds Opkomst forhaanden værende gamle og nye Skribentere, og naar hand melder om Regienternes extraordinaire og Personlige Meriter efter hinanden, ogsaa hvorledes under de sammes viiseste Anstalt alting efterhaanden opnaaede denne nu værende Tilstand, saa heder det gandske kort, men desto eftertryffeliger: Havde der ingen Prinzer af Oranien været, ingen Wilhelm I, ingen Moritz, ingen Friderich Henrich, ingen Wilhelm II. og i sær hans Søn Wilhelm III. ingen Prinzer af Nauffau, nemlig ingen Statkyndig Johannes den Gamle, ingen Mandhaftig Wilhelm Ludwig, ingen tapper Ernst Casimir, ingen Gudsfrygtig og Edelsindet Wilhelm Friderich, ingen standhaftig Henrich Casimir, og hans disberre! alt for tiilig bortdøde Søn Johann Wilhelm Friso, hvor havde det da staaet sig
med

med Hollands Frihed, Guds Tieniste,
Guds og Formue?

Det tilhængte Navne- og Stamme-
Register af Oranien og Nassau indehol-
der ved sin Korthed dog alligevel mange
Merkværdigheder, og mand læser med
Fornøjelse Authoris skønne Forestilling,
hvorledes Protestanterne, der under Kej-
ser Carl V. iligemaade hans Søn Phi-
lippo II. Konge af Spanien, vare blevne
undertrykkede, ej allene under og forme-
delst Prins Wilhelm I. bleve frelst og op-
højede, men og under Wilhelm III. af de
Engelske Kriger befriede.

Franckerige.

Udi Paris haver et Compagnie asso-
cieret sig for at oprette en Fabrique til
at giøre Ryflæder, hvilket mand meener
at skulle blive nok saa got som det i Rus-
land giøres.

Samme Steds har en Medicus ved Navn
Morceunau opdaget et Sympatetisk Salt
af en egen Kraft og Birkning: Nemlig
naar hand vil have en Patient til at sve-
de, lader hand ham en Nare aabne, kom-
mer Blodet i et Glas, og derudi en viss
Qvan-

Quantitet af sit præparerte Salt, da Patienten fire Timer derefter begynder at sovede, hand vil opdage Kongen af Franckerige hvori denne Hemmelighed bestaar at det siden fra saa højt et Hoved kand blive bekendt giort.

Ingenieuren S. Compagnot har paa funden en nye og egen Machine, hvormed 1 eller 2 Mand gjør alt det samme som ellers bliver dreven ved Vand. Iblandt andre Ting kand derved bringes i Begyning en Blæsebelg med en Hammer af 1000 til 1500 pds. Vægt, som i Tid af en Time slaar 600 Slag. Smiddene kunne herved udi stor Frost og stærk Tyrke uden Hielp af Vand fortsætte deres Arbejde.

Saa er og udi Paris efterfølgende i dette Aar in 12. af 1 Alph. 18 Aar udkomne Mediciniske Skriffte at see: Les vertus medicinales de l'eau commune &c. nouvelle edition. Dette er een i 3 Tomer afdeelt Samling af allehaande rare Mediciniske Skriffte. Dend første er een Piece af Mr. Hoffman til Halle, om det gemeene Vands Dybd og Kraft, og at samme er eet almindelig Hielp=Middel
som

som er oversat af Latin. 2) Dend samme Udsørsel af Mr. Smith. 3) Mr. Hancock, een Engelsk Theologi, le grand fabrique, hvorudi hand viser, at Vandet curerer allerbest baade Feber og Pest. 4) Et Udtoget af Nouvelles de la republ. des Lettres, om samme Materie. 5) Mr. Goeffroy Medicinske Disquisition an aqua saviante peste eximium prophylacticum? 6) Hecquets Piece om Arsladen og Medicinske Drikke. 7) Hr. Noguez Physicalke Erklaring om Vandets Virkninger. 8) Dend Neapolitanske Doctor Crescenzi Regler, om Vand ret at bruge hvilke hand har hængt ved sin for 3 Aarsiden udgivne Bog ragionamenti intorno alla nuova medicina dell' aqua. 9) Mr. Mairan om Isens Generation, og om sammes adskillige Phænomenis. 10) Hofmans Dissertation om Huus-Raads Fortreffelighed. Til Supplem. et til dette nye Dyleg, foruden foromtørte Crescenzi Tractat udkommen een af en Malthesisk Capuciner, ved Navn Bernhard: Mar. deCastrogianne, saa kaldet methode pour traiter les Maladies avec l'eau à la gla-

Glance, hvilket af et Italiensk MS. er bleven oversat.

Udi Paris er under Pressen udi 12 Tomer in 4. følgende af Jesuiten Longueval forarbejdede Skrift, kaldet: L'histoire d'eglise de France depuis l'establissement de la religion chretienne dans les Gaules jusqu'à present. De fire første Tomer som gaar til Aaret 790 ere allerede ferdige.

Mr. Tellier arbejder sammesteds paa et Bærk, hvorudi hand vil soutenere med nye Beviser deres Meening, som statuere at Creaturerne ere idel Machiner, Titulen skal være: Nouveaux Essais sur l'ame des Betes.

Vel haver Abbed D. Augustin Calmet i Begyndelsen teet sig noget fortrydelig, der hand fik at høre at den første Tome af hans Bibelske Lexicon er eftertrykt i Geneve hos M. Bousquet, men da hand har faaet dette Oplag at see, har hand skrevet et høfligt Brev til Mr. Bousquet og teet sig heel fornøjet med dette Oplag da det kunde kjøbes af dem som ej formaade at anskaffe sig det Parisiske.

End

End er sammesteds trykt i Aar i lige Format : Saluste ou Histoire de la Conjurati-
 on de Catalina, contre la Republique
 Romonine & de la guerre des Romains
 contre Iugurtha, traduite en François.
 Oversetteren Abbed Thyon, har til desto
 større Oplysning af Bøket forklaret sin
 Version med Critiske, Historiske og Geo-
 graphiske Anmerkninger og tvende Dis-
 sertationer.

Portugal.

Udi Lissabon haver Marquis d'Alegre-
 te Secreterer ved det Kongelige Acade-
 mie for Videnskaberne udgivet det første
 Volumen af samme Academies Memoi-
 res, under den Titul: Historia da Acade-
 mia Real da Historia Portugueza, com-
 posta per Manoel Tellez da Sylva, Mar-
 quez de Alegrete, Secretario da mesma
 Academia, dedicada a el Rey D. Joanno o
 V. nosso Senhor. Tome primero. Lisboa
 Occidental. Anno 1727. Samme er trykt
 in 4. og bestaar af 412 Sider, indehol-
 dendes samme Academies Indretning,
 Statuter og nogle curieuse Dissertatio-
 ner.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

38.

Den 21 Septembr. 1730.

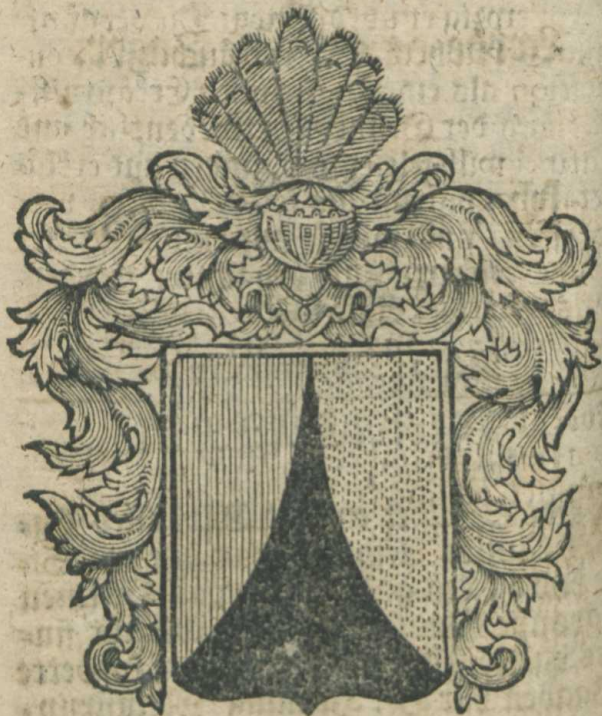
DANNEMÆRKE.

Meinstrup,

Sdi Skioldet en sort Savl eller Py-
ramide Affsuttet paa den ene St-
de rød og den anden gul, paa Hielmen
7 grønne Paafugle Fedre, iblandt fin-
des og Besselhorn paa Hielmen; af dette
Baaben var Hr. Henning Meinstrup,
som 1471 var Hoveds-Mand paa Cor-
føer, og saa myndig, at hand lod en over-
gigen Adelsmand for sine Excesser hen-
rette uden for Slagelse. I Ringsted lig-
ges

Pp

ges

ger Hendrik Meinstrup Ridder og Lands-
 Dommer i Sieland begravet med den-
 ne Inscription paa sin Ligsteen: hic jacet
 Dominus Henricus Meinstrop Miles
 qvon-

quondam legislator Selandiæ qui obiit
MCDXCVII.

Erdspland.

I Leipzig er udkommen: Die vernünftige Gewisheit der Hebräischen Accentuation als einer figurlichen Erkänntniß, darnach der Grund-Text ordentlich und distinct will gelesen, verstanden und erkläret seyn, warum also solche nicht zu verwerffen, und wie sie auf eine neue Art könne erkernet und behauptet werden. Ausgefertiget von M. Christian Friedrich Bauern, 1730. in 8. 12 $\frac{1}{4}$ Art. Esterdi Author har fornummet, at den Allegoriske Forestilling, efter hvilken Accentuationen i almindelighed bliver lært, er alt for kunstlet, og mand i dets Terminologie og derpaa grundede Regler finder mange u-rigtige og vidtløftige Indbildinger, saa har hand giort et Forsøg til at foredrage Accentuationem profaicam paa en naturligere og lettere Maade. Hand meener mand skal behandle Accentuationen, som en anden artem characteristicam, da mand ikkun erklærer characterne, og fast stiller deres som skeer i Alegebre og Musiken. Mand bør altsaa ik-

ke udgibe Accenterne for videre end Tegn
 og Figurer, som anføre Læseren til først
 ret distincte og oratorisk at læse, og siden
 ordentlig at overveje og forklare den
 Hebraiske Text. Mand har derfor ikkun
 nodig at viise en af alle accentuerte Ver-
 ses Til sammenstemmelse i Bibelen, at
 Accenterne saa vel vare tydelige Læse-
 nings- som og hermeneutiske Overvejel-
 ses og Forklarings-Tegn. De vare Figu-
 rer, ved hvis Hielp ved alle Hebraiske
 Ord en fornuftig Visshed er os malet for
 Dine, om mand ved saadan et Ord skulde
 holde inde, eller endnu gaae videre i Læse-
 ning og Betragtning; Thi hos alle He-
 braiske Ord finder sig for den aarsags skyld
 enten en Forbindings eller en Afdeelings
 Figur, paa det at saa snart Ordet ikkun
 falder een i Djnene, det da strax fremvi-
 ser een derhos staaende Figur, om Ordet
 med det efterfølgende skal forbindes, eller
 læses og overvejes alleene. Hvorved da
 og alle Afdeelings Figurer tillige vare en
 figurlig Anviisning til hermeneutiquen,
 i det de viiste hvor mange Ord egentlig
 hørte til et Sæt eller Begreb, og hvad for
 en proportion saadan et Sæt har med
 den

den foregaaende og efterfølgende context. Formedelst disse Afdeelings Tegner os foreviist en Disposition, efter hvilken mand skal afdeele den følgende Talemaade, rigtig overlegge alle i behørig Orden afdeelte Sæt, holde dem fornuftig tilsammen, og den rette Forstand derudaf bekomme. For at viise dette udaf Accenterne, og det at give tilkiende, havde de ældgamle Jøder ikke brugt nogen allegorisk og kunstig Fordrag, ikke heller havde de adskilt eller afdeelt Accenterne, som Kenser, Konger, Fyrster og Grever, ikke heller tillagt dem de Navne, som de nu føre; Thi udi Mosis og Propheternes Tider vare Kensere og Grever endnu ikke bekiendte i Historierne: Men de havde forklaret Accenterne, som saadanne characterer, hvilke vare Læsnings og Befragtnings Figurer, og ikkun viist hvad Forskiel, Orden og Symmetrie de havde, og hvorledes de i at læse og meditere, plejger meget let at bringe Læseren paa en god connexion. Denne Accenternes figurlige Anviisning har altsaa en gandske anden Bessaffenhed end som Europæernes Interpunction, og maatte mand for

alle Ting om de Hebraiske Afdeelingens
 Tegn merke, at de gandske ikke komme o-
 vereens med vores Distinctioner, som for
 Ex. et puncto, colo, semicolo og comma-
 te. De Lærdes meeste Instancer imod Ac-
 centuationen haver af saadan Mistyd-
 ning deres Oprindelse. Accentuationens
 Modstandere, som Capellus, Clerc, Pri-
 deaux og andre, have med et falsk begrib
 om Accentuationen, meere kundet stridet
 omkring med hinanden, end at de skulde
 have kundet omstøde den fornuftige Vis-
 hed og denne Tegne-Konstes Grund. De
 selv have ikke forstaaet Figureerne rigtig,
 og altsaa per consequence ikke kundet for-
 nuftig og vist domme om denne figurlige
 Kiendelse. Der bleve ifkun mange af Ac-
 centuatorum u-rigtige Meeninger, men
 ikke Accentuationen selv af dennem be-
 stridet. Men saadanne ere derfor af be-
 synderlig Art: efterdi da Afdeelingens
 Tegnene tillige med deres Afdeeling, og
 atter igien deres Symmetrie og verlende
 Forbinding paa hinanden havde, og for-
 langede, at de først afdeelte distincte Be-
 grib igien skulde forbindes med contex-
 ten og sammendrages i et systemariske
 Sammenheng og Betragtning. Her-

nest er Afdeelings = Tegnenes Orden og Symmetrie gandske let at fatte; Thi den flyder ud af en bestandig Halvering, saa at det gandske Bers i det halve, det halve i en fjerdedeel, fjerdedeelen i en ottendeel, og saa fremdeeles bleve adskildte, og saadanne gjorde Afdeelinger foreene sig igien, saasom to ottende deele i en fjerdedeel, to fjerdedeele i en halv, to halve i en heel. Er altsaa ved de Hebraiske Afdeelings = Tegn Ordenens Grund en bestandig Halvering, hvilket mand har anseet som et Middel, hvorefter alting tydelig kunde blive forestillet, og igien i et Systematiskt Sammenheng sammendraget, hvorved mand just bliv sat i stand til at kunde tydelig tenke. Derfor vare de Hebraiske Afdeelings Figurer Tegn til en god Orden, i at læse og estertænke, ordentlig at skille fra hinanden, og igien at forbinde. I deris Ordens og Symmetries Bemærkning kunde mand vel komme Hukommelsen til Hielp, om mand forestillede sig Accentuationen som een Regl og Maalestok for dend ordentlige Læsning og Betragtning, og giordte sig bekiendt af hvilken Figur, som er een

halv eller een 4 Deel, eller et 8 Deel Tegn
 og gav agt paa dets ordentlige Force-
 ning med det derpaa følgende halve. Thi
 lige saa god Orden og Symmetrie paa en
 Maalestof findes, ligesaadan ordentlig
 Afdeeling og Tilsammenmaaling er og
 at finde i de Hebraiske Afdeelings Tegns
 Symmetrie. Dette søger Author at giø-
 re tydeligt, saa vel ved det foran stukne
 Raaberstykke, som de derefter indrettede
 nye Benævninger af Accenterne. Og
 saasom hand holder Accenternis angiv-
 ne Symmetrie for en bestandig og lige
 skicket Orden, saa forkaster hand gandske
 og aldelis Accentuationem Anomali-
 cam, og meener, at det er gandske u-
 nyttigt at sette saa mange slags Alter-
 nationes vicariatus, og Transpositio-
 nes Accentuum. Hand er og derfo-
 re heller ikke enig med Joh. Franchens
 Commentario Acroamatico og over Sa-
 lomons Prædikener, naar samme anfø-
 rer bestandige transpositiones accentu-
 um, men lover Grund-Texten udaf Præ-
 dikerens Bog saaledes at forklare, at
 mand skal finde sig overbevist, at Accen-
 terne vare der satte gandske regulair og
 context-mæssig, og ikke i det ringeste ano-

malist. Mand maatte ikkun følge de samme, saa skulde man strax kunde fornemme den fortreffeligste Forstand af den foretegnede connexion, af hvilken forommeldte Franch altid havde taget Fejl, saa hans Oversættelse som oftest viger fra Accentuationen, og udgiver den for anomalist.

Udi Halle er trykt i afvigte Aar in folio i 2 Deele D. Joahim Langens Apostoliches Licht und Recht, das ist, richtige und erbauliche Erklärung der sämtlichen Apostolischen Briefe, darinn nach einer exegetischen Einleitung nöthigen Historischen Nachricht, von dem Leben und den Reisen Pauli, mit Vermendung aller zur gründlichen Exegesi eigentlich nicht gehörigen Neben=Dinge, gedachte Episteln erstlich von Vers zu Vers, wo es nöthig ist, mit einer parenthetischen Paraphrasi kürzlich erläutert und hernach in hermenevtischen und practischen Anmerkungen nach dem Grund=Texte ausführlich erkläret und zugleich zur Erbauung in Lehr und Leben angewendet werden. Auhor som allerede har ladet mange Striffter i adskillige Formater

udgaae, har i denne Foliant maa see vildet gjort sit alle beste. En fuld-
 stændig Forklaring over de Apostoliske Breve har meget at sige. Dertil udfor-
 dres en stor Videnskab om snart alle nød-
 vendige og virkelige Omstændigheder i
 dend første Apostoliske Kirke. Men desto
 større Nytte har mand sig at forsikre ud-
 af saadan et Verk, som forommeldte vidt-
 løfftige Titel giver tilkiende. Author er
 engang formedelst adskillige Striid-
 Skrifter bleven forhindret fra sit exe-
 getiske Arbejde, men endeligen lykkeligen
 igien af denne Circulo Polemico udfom-
 men, og nu har hand i Sandhed ved nær-
 værende Verk forrettet noget særdelis
 berømmeligt, hvorved hand har fortsat
 dend Eansteiniske Harmonie over de 4 E-
 vangelistes. Sine begyndte Latinske
 Commentarios over de Apostoliske Bre-
 ve, har hand nu ikke i sinde at fortsætte,
 men derimod at foretage sig et andet exe-
 getiske Arbejde over det gl. Testament,
 hvortil hand vil giøre en Begyndelse
 med de 5 Mosais Bøger, og lade deraf et
 maadelig Bind udgaae under den Titul:
 des Mosaischen Lichts und Rechts. Hand
 haa-

haaber, at, om Gud vil lade hannem op-
 naae saa nær 70, som hand er 60 Aar, da
 lykkeligen at fortsætte dette Verk. Hvis
 ikke kunde hans Collega og Sviger-
 Søn Profess. Rambach det øvrige sig vel
 paatage, hvortil hand ikke er u-gene-
 gen. Ved denne Lejlighed melder hand og om
 dend tilforn af hannem foreslagne Latin-
 ske Oversættelse af det gl: Testamente,
 men ønsker derhos nu, at en anden som
 var meere habil, sig dertil vilde resolve,
 haaber og det vel i Tiden skal skee. Det
 er at beklage, at Author overalt i nær-
 værende Verk har maatt rettet sig der-
 efter, at alting i et Bind kunde komme.
 Thi naar mand ceengang er saaledis
 bundne, lader mand meget ude, som el-
 lers maa skee var meget nytteligt. Dog
 er ej denne Meeening ved dette ene Verk
 afhandlet, saa fuldstendig at Doct. Æ-
 gidii Hannii Thesaurus Apostolicus af
 D. Feustking udgiven jo tillige fortien-
 er at læses, da det er bekiendt, hvor højt end
 og de Engelske denne berøimelige Exege-
 ten holde, hvorved mange iblant os, som
 agte de ældre Theologos efter Lutherum
 imod de nye og nu levende, alt for ringe,
 blive bestemmede.

Udi Giessen har den lærde og forme-
 delst adskillige vel antagne Skrifter be-
 kiendte Hr. Hopman Potgieser sat sig for
 at lade et nye Dplag udgaae af sin Bog
 De statu servorum. Verket er meest fer-
 dig, og er anvoret til 260 Ark. Det er
 saaledes forandret, at af det første Ar-
 bejde ikke en eeneste Linie er bleven staaen-
 de, og derfor kand det meget vel for et
 gandske nyt Verk passere. Og er Indhol-
 den af samme følgende: Prolegomena
 de origine & natura servitutis. Liber I.
 cap. I. de variis servitutum apud Germa-
 nos constituendi modis. Cap. II. de ori-
 gine, progressu & duratione servitutis,
 bellica potissimum captivitate introdu-
 ctæ. Cap. III. historia successionis servi-
 tutis secundum alios eam constituendi
 modos breviter delineata. Cap. IV. de va-
 riis servorum speciebus eorumque no-
 minibus. Liber II. de statu servorum in-
 tuitu potestatis herilis. cap. I. de potesta-
 te dominorum in servorum conjugia.
 cap. II. de jure dominorum alienandi ser-
 vos, & primo de eorum permutatione.
 cap. III. de venditione illorum, cap. IV.
 de illorum oppigneratione. cap. V. de æ-
 stima-

stimatione illorum. cap. VI. de fervorum
operis. cap. VII. de sensu fervorum. cap.
VIII. de servis fugitivis eorumq; persecu-
tione. cap. IX. de vindicatione fervorum.
cap. X. de jure dominorum in bona ser-
vorum viventium, cap. XI. de jure do-
minorum in bona fervorum demortuo-
rum. cap. XII. de potestate coërcendi
servos, eorumqve lites dirimendi, five
nunc dicta jurisdictione patrimoniali. Li-
ber III. de statu fervorum intuitu reipu-
blicæ. cap. I. de rejectione fervorum à ju-
re civitatis. cap. II. de rejectione ser-
vorum à ministerio ecclesiastico. cap. III.
de testimonio fervorum invalido. cap. IV.
de peculiaribus fervorum notis. cap. V.
de vindicatione injuriarum, quas ingenui
servis inferebant. cap. VI. de nece ser-
vorum. cap. VII. de fervorum delictis eo-
rumqve pœnis. Liber IV. cap. I. de ma-
numissione generatim considerata. cap.
II. de his, qui manumittere, & qui manu-
mitti possunt. cap. III. de manumissione
coram rege per denarium. cap. IV. de
manumissione in ecclesia. cap. V. de ma-
numissione per testamentum. cap. VI. de
manumissione per libellum five chartam.
cap.

cap. VII. de manumissione, quæ iustam dabat libertatem. cap. VIII. de manumissione, quæ injustam tribuebat libertatem. cap. IX. de libertate, volentibus dominis aliquo pretio redempta. cap. XI. de libertate, quæ nullo preto intercedente, invitis dominis acqvierebatur. cap. XII. de variis causis, ob quas domini servos gratis manumittere solebant. cap. XIII. de præscriptione libertatis. cap. XIV. de libertis. cap. XV. de revocatione libertatis. Liber V. cap. I. de statu servorum ex fontibus Germaniæ domestibus repetendo. cap. II. de usu tractationis in effectibus pristinae servitutis, in hominibus propriis adhuc reliquis.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er følgende kommet fra Pressen:

Stances sur les Vocations.

Le Ciel en nous donnant la vie,
 Nous asservit aux mêmes loix;
 Mais pour le bien de la Patrie,
 Il nous forme à divers emplois.

L'un doit, à couvert des allarmes,
 Dictier les Arrêts de Thémis

L'au-

L'autre, par la force des armes,
Repousser nos fiers Ennemis.

Celui-ci, pour donner l'exemple,
Revêtu d'un honneur sacré,
Doit faire reverer le Temple,
Où lui-même il est reveré

En marquant ces routes diverses,
Le Ciel nous y veut faire entrer,
Mais que nos volontez perverses
Font d'efforts pour nous égarer!

Nous entrons jouvent par caprice
Dans le chemin le plus batu,
Et nous commençons par le vice,
Pour arriver à la vertu.

Souvent une force étrangere
Captive nôtre liberté,
Et l'on est par le choix d'une Pere
Ce qu'on n'auroit jamais éte.

Encor si ce choix étoit sage;
Mais, Helas; que consulte-t-on?
Le Hazard, l'Intérêt, l'Usage,
Et presque jamais la Raïson.

En vain le Ciel & la Nature,
Condènnent cet aveugle choix;
En vain nôtre cœur en murmure;
On n'en écoute point la voix.

Ainsi voit-on l'Enfant timide,

Qui

Qui sur les Lys devoit s'asseoir,
 Forcé par un ordre homicide,
 Porter la main à l'Encensoir:

Ainsi l'on voit croupir sans gloire,
 Dans le crime, ou dans le repos,
 Le Magistrat que la victoire
 Eut compté parmi les Héros.

Ici, j'aperçois l'innocence,
 Qu'on arrache aux sacrez autels,
 Et qu'une injuste violence,
 Immoie à des Dieux criminels,

La, je vois marcher la victime,
 Qu'on sacrifie à l'interêt;
 Une autorité légitime
 Porte un illégitime arrêt.

Peres cruels & parricides,
 Suspendez un coupable effort;
 Songez que vous êtes nos guides.
 Non les Maîtres de nôtre sort.

Vous pouvez nous montrer la route.
 Où nous devons porter nos pas,
 La Raison veut qu'on vous écoute,
 Mais conduisez, ne forcez pas.

Un choix dont les perils extremes
 Nous menacent bien plus que vous,
 Un choix qui se fait pour nous-mêmes,
 Ne doit pas se faire sans nous.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

39.

Deti 28 Septembr. 1730.

DANMÆRK.

Meinstrup eller Meinsdorf.

Denne Familie haver forhen og boet i Holsteen, hvis Vaaben beskrives at have været en blaa Sparre, Feldet imellem Sparren blaa, paa den højre side deraf hvid og paa den venstre blaa, paa Hielmen 7 Paaflugle Fedre, og neden der ved 7 Flammer. Det Fordrag, som i 340 er oprettet imellem de Edle af Hummelsbuttell og Raadet udi Kiel, haver Ditlev von Meinsdorf forseget. 1418.

Da

Da

Da Segeberg fik sine Privilegier, var Henrich von Meinsdorf Gravens af Holsteen Raad, hand levede og 1423. Udi Aaret 1589 var Christopher von Meinsdorf Hertuginde Christinae af Holsteen Hovedsmand udi Kiel. 1597 levede endnu en af de Meinsdorfer udi Holsteen og besad der 2de Adelige Gaarde.

Sverrig.

Udi Stokholm tages Prænumeration udaf 9 Daler Kaaber-Mønt hos Bogfører Lochner paa en Svensk Version af 6 Molieres Franske og 6 udaf de Danske Comædier.

Tydskland.

Udi Hamborg er udkommen den 3die Edition af Johan Jübner J. U. L. Lexicon Genealogicum Portatile, saa mærkelig formeeret, at det nu kand passere for en nye Bog.

Udi Berlin har den der værende Boghandler Joh. And. Rüdiger, efter at den forige Forleggere af den tydske Oversættelse af D. Prideaux Connexion imellem det gamle og nye Testamente, forlængst ved Døden er afgangen, tilforhandlet sig
det

dette Bærks Forlag, og det paa nye lader trykke, saa har hand og agtet det for nødig, ligeledes at lade oversette og Publico meddeele den formedelst den berømte Schuckford udgivne Fuldforelse over Pri-deaux, hvilket over alt saa stor Berømmelse har erhvervet. Den første Deel er allerede under følgende Titel fra Pressen udkommen: Die aus Heil. Schrift und den Heydnischen Scribenten mit einander verknüpfte Geschichte der Welt, von der Schöpfung an bis zum Untergang der Assyrischen Monarchie bey dem Tode des Sardanapalus, und bis zum Verfall der Königreiche Juda und Israel, des Königes Ahas und Pekah, durch Samuel Schuckford, M. A. Rector zu Shelton in der Graffschafft Norfolk. Das I. Vol. in 8. aus dem Englischen überseht von Theodor Arnold.

Udi Halle er efterfølgende af Doct. Lange belovede Bærk bleven ferdig: Jurisconsulti Summi, Hugonis Grotii, liber singularis, Defensio Fidei Catholicæ de Satisfactione Christi inscriptus: Præmissa auctoris vita, majoris perspicuitatis gratia in paragraphos, lemmatibus suis

insignitos, distinctum, ob præstantiam &
 raritatem suam ad illustrationem Jubilæi
 Evangelici secundi luci publicæ reddi-
 dit; eidemqve Elenchum Anti-Dippelia-
 num, qvo sic dicti Christiani Democriti
 Pseud-Evangelicum Systema destruitur,
 cum Oratione ejusdem argumenti secu-
 lari, subjunxit D. Joach. Lange, S. Theol.
 Prof. Ord. & h. t. Acad. Frid. iterum Pro-
 Rector. Tilskriften har Author af visse
 Aarsager indrettet til det høje Collegi-
 um af de saintlige Herrer Rigs-Raadere
 i Sverrig, imod hvilke sig den saa kalde-
 de Dippel i Forberetningen til sin Demon-
 strationem Evangelicam gandske stam-
 melig har opført, og efterdi hand og i
 samme gandske stes provocerer de Hal-
 liske Theologos, i sær D. Lange til Sien-
 svar, saa er ham ikke alleeniste Grotii
 grundige Bog de Satisfactione, men end
 og en besynderlig Elenchus sat for Dyne,
 hvor udi hans Gud bespottende Lærdom
 med fast tilsammen hængende og u-
 imodsigelige Bevisligheder bliver slaget til
 Grunde. Den hosføjede Oratio secularis
 er en Oplysning om den 4 Art. i den
 Augsburgiske Confession, om Syldist- og
 Ret-

Retfærdiggjørelsen, hvor i tillige med bliver viist, hvorledes mand denne Evangeliske Hoved=Lærdom een deel imod de 3 nye falske Systemata, nemlig Huthmannianum, Poëretianum og Dippelianum, een deel imod den Misbrug af Kjødelig Sikkerhed, omhyggelig har at bevare. I hans Commentariis over den 3die Mose Bog lover hand endnu udførligere om denne Materie at handle.

End er den første Deel af Mr. Ludewigs til Jus publicum henhørende Skrifter, hvor i mange besynderlige Skrifter forekommer, under den Titel stillede for Lyset: Jo. Petri de Ludewig, Fridericianæ Canhellarii, singularia Juris Publici Germanici Imperii: Tom. I. Habentur 1) Principia ejus vera & spuria; 2) Jura translati in Germanos Imperii; 3) in nexu ejus Papa & ordines Italiae; 4) Arelati & Burgundiae regna; 5) Lotharingia superior & inferior, cetera. Nova ratione fideqve Diplomatum & medii ævi monumentis adornata. Instar Conringii de finibus Imperii librorum Commentarii. 1730 in 8. 2 Alph. 6 Ark.

Udi Halle er trykt i afvigte Aar udi
 4to. 2 Alph. 10 Ark stor, Josephi Binghami Origines sive Antiquitates Ecclesiasticae. E versione Jo. Henr. Grischovii Volumen X. & ultimum. Hr. Grischou har hermed bragt til Enden sit priislig begyndte og hidindtil fortsatte Verk af denne Engelske Bogs Oversættelse. Bist er det, at mand ved dette velgeraadne Dplag af saa nyttig en Bog have noget ret skönt og fortreffeligt at fremviise. Det tredobbelte fuldstændige Register udgjør dend største Deel af dette Bind. Bingham har vel selv ogsaa saadan et over sit Verk, men de her befindende ere meget meere ordentlig og vidt fuldkommere, hvilke mand alt saa ved adskillige Lejligheder meget nyttig kunde betiene sig udaf. Maa skee det var ikke ilde giort, om Oversetteren vilde forfatte endnu et noget kortere Udtog af dend gandske Bog for dennem, som Verket selv ellers maatte komme for vitløst og for dyre at staae.

Udi Biessen har mand med første fra D. Estor at vente en Afhandling de eo, quod justum est, circa Augustanam confessionem.

nem. Samme vil og stille den lærde Berden for Dine, den Berømmelse forige Philip-
 pus den Edelsindede, Landgreve til Hesse-
 sen har fortient formedelst den Evange-
 list=Lutherske Religions Indførelse i
 Hessen, og formedelst den Dristighed hand-
 tillige med de andre beviiste i at overgi-
 ve den Augsburgiske Confession til S. R.
 M. Keiser Carl den Femte, og hvad hans
 Efterkommere, i sær den Fyrstlige Darm-
 stedtske Linie har gjort, til dens videre Ud-
 bredelse og Vedligeholdelse i sin første
 Reenhed og Klarhed.

Udi Söttingen har Christoph. Aug.
 Heumann, S. Theol. Doct. Profess. &
 Gymn. Götting. Insp. foruden sidst meld-
 te Dissertation fra Begyndelsen af dette
 Aar indtil nu for Lyset udgivet endeel
 smaa, men dog efter sin Maade meget
 grundige og ordentlig afhandlede Skrif-
 ter, hvilke ere 1) Diss. Theologica de Pec-
 catis clamantibus, af 2 Ark in 4. Efterdi
 denne Materie, med hans Vidende end-
 nu ikke af nogen Theologo er bleven af-
 handlet, saa har Author gjort saadant
 ommeldte Dissertation, og ikke alleene
 grundig beskrevet samme efter de hid-

behørende Bibliste Stæders Fortklaring
 og afdeelt den i 5 Classer, men ogsaa der-
 hos handlet de ethnicorum more Jovem
 ultorem invocandi & inclamandi; de Jo.
 Hussi appellatione ad Christum; an Chri-
 stiano homine digna sit ad cœlestem Ju-
 dicem appellatio, & quomodo hos cla-
 mores Deus exaudiat? an Sodomia vul-
 go recte referatur inter peccata claman-
 tia? & de veterum ac recentiorum ali-
 quot Theologorum falsis ideis peccati
 clamantis. 2) Et Programma illustrans
 Vaticinium Ezechielis Cap. XVII. 22, 23;
 24. de Christi humilitate eamque secuto
 regno ejus amplissimo, qvatuor oratio-
 nibus Januariis præmissum. Med Gram-
 mataliste Erklæringer over Grund-
 ten har Author sig ikke opholdet, men ik-
 kun alleene tydelig viist de Prophetiske
 Ords Kierne og egentlige Hensigt, og is-
 giendrevet Grotii og andres urigtige For-
 klæringer. 3) Disputatio Philosophica
 de paupertate af 2 Ark in 4to. Denne
 besynderlige Afhandling fortjener, at
 dends gandske Indhold fremsættes der
 staar udi a) Divisio paupertatis in vulga-
 rem & Philosophicam; b) Defini. pauper-
 ta-

tatis vulgaris; c) ejus duo gradus, egestas & paupertas civilis; d) divisio civilis in simplicem & comparativam; e) adversus egestatem remedium; f) paupertatem non esse malum; g) sed permultum habere boni; h) i) k) non esse ministram scelerum; l) de egestate id conceditur & paupertate adventitia; m) interpretatio verborum Salomonis, ut nec dives sis nec pauper; n) facilitas perveniendi ad hanc felicitatem; o) quinam mortalium sint felicissimi; p) divitiæ non sunt per se malum; q) defin. paupertatis philosophicæ; r) divisio in eam, quæ est bonorum fortunæ, corporis & animi; s) divitiæ corporis quæ sint; t) animi; u) librorum bonorum dominum esse hominem divitem; v) Omnes Protestantes, possessores quippe libri pretiosissimi, esse homines ditissimos adeoque vere dixisse Erasmus: a Luthero paupere multos factos esse divites. Hvo som her ved betragter de lærde Anmerkninger, skulde neppe indbilde sig, at saa mange skionne Sager paa saa saa Blade Papiir lode sig sig. 4) Programma de Paschatis Christiani celebratione vera & falsa af 1 Ark;

i 4to. Dette er een meget alvorlig Fra-
 raadelse til hans Gymnasiafter, om at
 afstaae fra det almindelige Onde og li-
 derlige Forhold ved Paaske-Festens Hel-
 ligholdelse, da mand alleniste glæder sig
 over Hellig-Dagene, som over en ørke-
 løs Tid mand agter at holde sig lystig u-
 di, tillige med en Formaning, hvorledis
 denne Tid Christelig, i sær af de studeren-
 de bør helligholdes. 5) Programma, qvo
 Memoriam Hippolyti Hubmeieri, qvinti
 Göttingensium Pædagogiarchæ, reno-
 vat, simulque anniversariam celebratio-
 nem Natalis Gymnasii Gottingensis indi-
 cit, & ad orationes publicas invitat. Ef-
 tersom der ikke noksom bliver talt om
 denne lærde Mand hverken i det lærde
 Lexicon, eller i Witts Diario Biographi-
 co eller andensteds, da hand dog har ef-
 terladt sig mange lærde Skrifter, og ikke
 alleniste med stor Berømmelse forestaaet
 det Göttingiske, Geraiske og Coburgiske
 Gymnasio, men endog Aar 1637 død som
 Superintendent til Heldburg, saa har
 D. og Prof. Heuman i dette Programmate
 udstedt hans Livs og Levnets Beskrivel-
 se, meest af Skriftlige Efterretninger og
 til-

tillige anført hans Skrifter. 6) Et Skrift hvorudi Inspect. Heuman betragter, hvorefter dend Augsburgiske Confessions Lærdom ikke i Spanien har fæstet Rodder, da dend snart i alle Europæiske Landskaber har fundet Sted. Hvorved hand gjør en Continuation til dend i det Gøttingiske Gymnasio holdende Jubel-Tale, af 2 Ark in 4to. Dette curieuse Skrift er sær eftertrykkelig forfattet: Hand forestiller først at saa længe det heede hos Forfædrene, vi troer, hvad Kirken troer, saa længe sad dend grove Bildfarelse og blinde Overtroe paa Thronen, men da dend Guds Mand Lutherus raabte til Verden, prøver hvad Kirken troer, og randsager Skrifften, saa droge en stor Mængde af dennem, som snart kiendte Forskiellen, ud af den Bavelige Mørkhed, som Israels Børn af Egypten, og udi Ober- og Neder-Sachsen, Hessen, Francken, Slesien, Pommern, Westphalen, Swaben, Elsas, Sweitz, Friesland, Nederlandene, Sverrig, Dannemark, Holstein, Preussen, Pohlen, Liefland, Ungarn og Siebenbürgen, ja og i Engelland, Frankerig og midt udi Italien have us

tallis

tallige mange raabt. Zi have fareet vild fra dend rette Vej. Herpaa viser Author af Historien, hvorledis dette Budommelige Lys er kommet til Spanien, og hvorledis det formedelst dend allergrueligste Forfølgelse er bleven uddreven af dette Riige. Fremdeelis handler hand om Aarsagen, hvorfore dend hellige Lærdom ikke har fundet mere Tilhængere i Spanien, eller der fæstet fast Foed, nemlig, efterdi Regienterne der ikke have kiendt denne Sandhed, derimod nøse forbundet sig med Paven, og tilladt Geistligheden at øve det allerforfæreligste Tyrannie imod Sandheds Bekiendere. Endelig fortæller hand Indholden af de 4 Jubel-Orationer, som der paa Gymnasio ere holdne, og er dend ene Orators Oversættelse af dend 118 Psalme i tydske Vers, som meget vel og eftertrykkelig ere satte, derudi gandske indrykket.

Nederlandene.

Udi Hag er estersølgende belovede og meget curieuse Physicaliske Vers endelig at bekomme: Cours de Physique accompagné de plusieurs Pieces concernant la
Phy-

Physique, qui ont déjà paru, & d'un Extrait critique des Lettres de M. Leeuwenhoek, par feu M. Hartsoeker. 1730. in 4to. At den berømte Hartsoekers efterladte Verk ere blevne oplagde, har mand hans Søn Theod. Hartsoekern for at takke. Efterdi den afdøde Hartsoekers Physikaliske Forestillinger og Idéer ikke har vildet behage adskillige lærde Mænd, hand og i hans levende Live har verlet mange heftige og stridige Breve med dennem, har Editor af dette Verk i steden for en Fortale sat et Forsvar-Skrift, hvorudi hand gjør sig Umage for at forsvare hans Person og Skrifter imod endeel Lærdes aldt for uskikkelige Domme. *Cursus Physicus* selv, hvilken for Mr. Fontenelle *Re-Tale* over Author staaer, er afdeelt i 7 Bøger, blant hvilke eenhver bestaar af mange Capitler. Mand har efterfuldt den samme Orden, som i de 14 *Physicaliske* Stykker der tilforn allerede har været trykkede, og i hvilke Author fornemmelig tragter efter at beviise det af Mr. Newton opfundne Systematis Urigtighed. I blant andre finder mand og derudi een *Dissertation* om Besten, og om Middel sig

Derz

derfor at tage vare. Brevet besluttes med Critiske Udtog af Hartsøekers Breve.

Engelland.

Udi London haver D. Medicinæ Thoma Scorro udgivet: A. Dissertation upon Thea Explaining its nature and Properties by many new Experiment. Udi dette Brev udføres Theens Natur og Egenskab, dends Birkning ved adskillige Constitutioner, saa og en Historie om samme Urte og hvad Kunstgreb og Besdrag, som foreløber ved den at forfalste og efterabe.

Franckerige.

Udi Paris er trykt en nye Edition af Ausonio, som Abbed Souchay har udgivet in 4. under den Titul: D. Magni Ausonii Burdigalensis Opera. Interpretatione & Notis illustravit Julianus Floridus, Canonicus Carnotensis, jussu Christianissimi Regis in usum Delphini; recensuit, supplevit, emendavit, Dissertationem de Vitâ & Scriptis Ausonii, suasque Animadversiones adjunxit Johannes Baptista Souchay Regiæ Inscript. & Hu-

man. Litter. Academiae Socius. Denne Poët er den eeniste, som har manglet udi den store Collection af Authores in usum Delphini, saa at den lærde Berden er Mr. Souchay forbunden for den Umage, hand sig haver herudinden givet.

Samme Steds har den lærde Benedictiner, Dom. Remy Ceillier udgivet i afvigte Aar udi 2 Voll. in 4. Histoire Generale des Auteurs Sacrez & Ecclesiastiques, som indeholder deres Liv og Levnet, Catalogus Critique, Chronologie, Analysis og Opregning af adskillige Editioner af deres Skrifter, tillige med deres Dogmata, Moralia, Kirke-Disciplinen og Moderne, saavel de generale som particuliere.

Swigerland.

Udi Zürich er nu ferdig trykt den første Tome af det Gamle Testamente efter de 70 Fortolkeres Version, Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ: Vetus Testamentum ex versione Septuaginta Interpretum, olim ad fidem Codicis Ms. Alexandrini summo studio & incredibili diligentia expressum, emendatum & sup-
ple-

pletum à Joanne Ernesto Grabe S. T. P. nunc verò exemplaris Vaticanæ, aliorumque Mss. Codd. Lectionibus variis, necnon criticis Dissertationibus illustratum, insigniterque locupletatum summâ cura edidit Joannes Jacobus Breitingerus. Kariteten og den høje Priis af de Exemplaria udaf den Edition, som Mr. Grabe 1707 udi Oxford besørgeve udaf de 70 Fortolkere's Bibel efter det berømte Alexandriniske Exemplar, har antlediget Mr. Breitinger til at give sig i Verk med at besørge denne Edition udi 4 Vøll., og det for saa taalelig en Priis, at ved Subscription kommer alle 4 Deele en over 8 Hollandske Gylden at koste. Editor har, foruden at Texten trykkes meget accurat, og saaledes som den af Mr. Grabe er besørget, undtagen nogle faae Forandringer, som hand i Fortalen erindrer ved Noter, tillige anført den Forskiel, som findes udi den Tryk, som er skeedt efter det Alexandriniske Exemplar, og den som efter Pave Sixti V. Ordre udkom i Rom 1587. efter et Manuscript, som findes i det Vaticaniske Bibliothech, hvorhos ere søjede variantes Lectiones efter andre Manuscripta.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

40.

Den 5 Octobr. 1730.

DANNEMARK.

Merke,

Af dette Navn forekommer ej mange blandt den Danske Adels, men at Familien har været fornemme sluttes af den Charge, som Hans Merke 1355 har betient som efter at hand havde været Hoveds-Mand paa Callundsborg, blev beskicket til Lands-Dommer i Sieland.

Rr

Uns

Under Pressen er nu kommen den tredje Deel af et meget grundigt og vel udarbejdet Skrift, hvoraf tvende Deele udi afvigte Aar ere trykte in 8. som vel ere omladte: Samme fører til Titul, Forsøg til en Tractat om den Christelige Religion, Sandhed, Viisdom og Godhed, samt de Bevisninger hvorpaa samme hellige Religion er grundet. Author det til, som en paa Titulen hidindtil har laadet gjøre sit Navn bekiendt, er Claus Fasting, Hans Kongl. Majests. Cancellie-Raad, Politimester og Borgemester i Bergen, fra hvis lærde og opbyggelige Pen den lærde Verden sig meget got har at forvente, da hand iblandt andre Ting har ferdig liggende til Trykken en fuldstendig Beskrivelse over Bergens Bue. Udi Fortalen for denne Tractat om den Christelige Religion, der er en Indledning til det heele Verk, har Author taget Indledning af den Naturlige Tilbøjelighed, som findes hos et hvert Menneske at vilde være lykkelig, til at forestille, at det er et viist Menneskes Pligt at søge efter de beqvemteste Midler at erlange Salighed; Og eftersom et hvert

Men

Menneske er begaved en alleene med et Legeme, formedelst hvilket hand kand nyde Sandsernes Lyster, men endog med en u=dødelig Siæl, formedelst hvilket hand kand nyde Sindets Forlystelser; Og Gud, der er et almægtig, alvidende og fuldkommen Væsen, kand ikke have have gjort noget forgieves, saa kand og bør mand fornuftig slutte, at Mennesket er skabt til at nyde saavel Siælens som Legemets Forlystelser, og at det saaledes ikke kand være Guds gode og velbehagelige Villie, at Menneskene skulle alleene stræbe efter Sandsernes Lyster, og fornøje sig ikkun i de gode Ting, som de have til felles med de u=fornuftige Dyr, men langt meere, at de rettelig bør anvende deres Siæles Magter, hvilke Gud har begaved dem med, og bruge dem til at opsoge hant, som de have deres Oprindelse, Liv og Velstand af, for at erlange den Lyksalighed, hvilken de som fornuftige Væsener ere skabte at nyde. Heraf gøres da denne Betenkning, at Gud, som haver vildet at Menneskene skulde bestaae baade af Legeme og Siæl, har skabt begge Deele til Lyksalighed, men

eftersom Siælen er den ypperste Deel af
 Mennisket, og i henseende til sin aande-
 lige Natur er beqvem til at blive ved ef-
 ter Døden og det til ævig Tid, da maae
 og bør deraf sluttes, at dens Lyksalighed
 varer ævig, og et Menniske stedse kunde
 blive ved at nyde, er langt ypperligere
 end Legemet's Lyksalighed her i Verden,
 der itkun varer en kort Tid, samt at Gud
 ingenlunde maae ville, at Menniskene
 skulle have mindre Omsorg for den u-dø-
 delige Siæl end for det dødelige Legeme;
 At det derfor hører fornuftige Menni-
 sker til at bruge den samme Forskiel i
 Omsorg for Siælen's og Legemet's Lyk-
 salighed, som Gud har brugt i at skabe
 dem begge, og saaledes at lade sig være
 angelegen at befordre Siælen's Lyksalig-
 hed frem for Legemet's. Og som intet
 Kænd være af større Bigtighed for Men-
 niskene, end at vide, om der er en Gud til
 eller en, om Siælen døer med Legemet
 eller dend er u-dødelig, og om den, i fald
 den er u-dødelig, skulle blive lyksalig el-
 ler elendig efter dette Liv, saa har mand
 stor Aarsag nøje at undersøge disse
 Grund Sandheder, paa det Sindet kun-
 de

de settes i Roelighed og Siælen i sikkerhed for en Ulyksalighed der varer ævindeligt. Videre forestiller Author, det at være af særdeles Bigtighed, at et Menneske en med en gemeen bifald følger den almindelige Meening om den Religions Sandhed, som hand er opfød udi, men at hand er bedre faren, naar hand efter foregaaende Overvejelse kunde blive forvissed om Guds Væsen og Villie, samt at den, som vil være forvissed derom, maae bemøje sig at undersøge det, saasom mange har bedraget sig, ikke derved, at de har undersøgt Sagen og befundet den anderledes, men derved at ikke har nøje undersøgt Sagen, eller overvejet de Beviisninger som haves der om, men i den sted paa andres Credit modtage, uden videre Undersøgelse, de Indsigelser de haver giort derimod, i hvor u-tilstrekkelige og u-vigtige de end har været, saa og at den der vil legge Bind paa at vide Sandheden af saadan vigtig Sag, maa oprigtig handle med sig selv, og uden at lade sig forud indtage af andres Meening eller Exempel, overveje ikke hvad hand gierne vilde en Ting skulde være

men hvad den virkelig er. Derpaa faar Author fort at forestille den Fornøjelse og Lyksalighed, hvilken et viist Menneske finder baade i henseende til dette nærværende og tilkommende Livs Ansegenheder, der i at hand er forvissed om at GUD er til, samt at hand er almechtig, alvidende og grundgoed, saa at om det stoed til et forstandig Menneske at udvelge det beste som hand kunde forestille sig, burde hand, efter at hand havde undersøgt alle Ting, u-omgiengelig falde paa det Ønske, at der maatte være saadan et Væsen til som GUD beskrives; Og efter at det noget omstændelig er bleven anført, at det er overeensstemmende med et viist Menneskes Villie og Lengsel, at ønske at der maatte være Gud til, saa anføres dernest, at det er ligeledes overeensstemmende med hans Forstands begreb, at troe at GUD er til, saa hand, naar hand rettelig bruger sin Forstand, ei andet kand end bifalde det, og troe at det er saadan et Væsen til som Gud er; saasom vi have saa kraftige Beviisninger om Guds Existentz, som Tingens Natur er beqvem til, og fornuftige Mennesker med

med Rimelighed kunde fordre; og efterdi Guld har begavet Menniskene med en fornuftig Siæl frem for de ufornuftige Creature til at kiende hans Væsen og Egenskaber, da er det tydeligt, at hand vil være bekiendt for dem formedelst saadan deres Siæles Magt, og at saaledes den Beviis, som de kand have om Guld, maa være saadan, som de ved Forstandens Oplysning og fornuftig Eftertænksheds kunde blive forvissede om.

Tydskland.

Udi Kiel er, om endskjønt de der værende Jubel-Acta skulde i et særdeles Volumine været stillede for Lyset, dog alligevel efterfølgende Tale for sine Aarsagers skyld besynderlig bleven trykt: Henrici Muhlii, D. Theologi in Ecclesia & Academia Holsatica Primarii, hujusqve Pro-Cancellarii & Ordinis Theologici nunc Decani, Oratio, Solemni S. Theologiæ Doctorum Duumvirum, ingenio exquisitaqve Doctrina eximiorum Dn. Philippi Friderici Hane, & Dn. Gustavi Christophori Hosmanni in Seculari Augustanæ, quæ dicitur, Confessionis festivitate,

Renunciationi die 30 Junii 1730. clementissimis auspiciis præmissa. In qua tot maxima & Regiæ & Ducalis in Augustanam Confessionem propensionis exempla, jam olim & hodie ad posteritatis memoriam omnino insignia, breviter cursumque indicatur, in 4to 3 Ark.

Udi Brunsvig er den berømte Polyhistor til Helmstad, Herm. Conringii samptlige Opera Juridica, Politica & Historica i IV. Tom. in fol. udkommen, hvis Indhold efter Titel-Bladenis Anviisning er efterfølgende: Dend i Tom. begriber i sig Varia Scripta ad Historiam & Jus publicum Imperii Germanici, imprimis ejusdem veteres modernosque fines & controversiam de jure coronandi Romanorum Regem, inter Serenissimos Electores Moguntinum & Coloniensem superiori seculo ventilatam, jura item Serenissimæ Domus Brunsvico-Luneburgicæ, & Archiepiscopi, jam Ducis Bremensis, aliaque ad Potentissimos Galliæ Prussiæque Reges spectantia, cum præfatione & Vita Conringii. Dend anden Tom. indeholder Varia Scripta ad Historiam, Prudentiam Civilem & Jus publicum

cum Imperii Romano - Germanici spectantia, inprimis Commentaria in Jac. Lampadium & Nic. Machiavellum, censuram Diplomatis Lindaviensis & librum aureum de pace civili Protestantibus danda. Dend 3die Tome indbefatter Varia Scripta Politica & Historica, inprimis Clarmontium, de conjectandis cujusque moribus & animi adfectibus, librum de prudentia civili & Aristotelis Politica. Dend 4de Tome indeholder i sig Varia Scripta Politica & Historica, inprimis descriptiones potiorum totius orbis Rerum publicarum, & Dissertationes jura Majestatica, & quæ ad commercia promovenda faciunt, illustrantes. Dend 5te Tome leverer os Scripta Miscellanea, inprimis Commentaria in Grotium de Veritate Religionis Christianæ & Librum Taciti de Moribus Germanorum, antiquitates Academicas, & quæ ad statum Veteris Germaniæ spectant. Endelig den 6te Tome legger os for Djen Scripta Miscellanea Juridica & Historica. inprimis Epistolas ad Celeberrimos sui seculi in Orbe erudito Viros, Librum de origine Juris Germanici & de statu Europæ tem-

pore conclusæ ac confectæ pacificatio-
nis Osnabrugensis.

Doctor Goebel den berømte Jctus paa
Universitetet til Helmstad, hvilken mand
har at takke for denne Samling af det
Conringianske Verk, har allevegne hos-
føjede lærde Tilsetninger, og aldt saa der-
ved merkelig forklaret alle besværlige
Stæder, saa at alle, som ere Liebhabere
af de Conringianske Skrifter kunde nu
efter Ønske i en skion Orden, ogsaa i een
accurat og reent Tryk have samlet i det-
te fortreffelige Verk dend Sal. Mands al-
lerudvaldeste Tractater, ikke alleniste E-
dita men og de hvilke Conring fuldkom-
men udarbejdet i MSt. har sig efterladet.
Og efterdi Editor har haft alle de Subsi-
dia ved Haanden, som til en fuldstændig
Samling af de Conringianske Skrifter
udfordredis, saa er denne Edition langt
højere at agte end alle de fra dend Sal.
Authore eenlig udkomne Tractater, og
det saa meget dismeere, som Forleggeren
paa en rigtig og reen Tryk ikke har ladet
det fejle.

Udi Leipfig er udkommen Joh. Franc.
Buddei, Th. D. & P. P. Historia Theolo-
giae

giæ Litteraria continuata, & novis accessionibus illustrata, sive Isagoges Historico-Theologicæ ad Theologiam univrsam singulasque ejus partes Appendix, supplementa nova continens. Disse Supplementa som gaar over dend gandske Isagoge, har dend Sal. D. Buddeus efterladt sig i MSt. hvorudaf D. Walch har ført dennem for Lyset.

Dend Franſke Oversættelse af det gl. Testamente, hvilken Præsterne og Professores til Kirken og Academiet til Geneve Mar 1726, in 4to, har ladet komme for Lyset, bliver eftertrykt in 8vo udi Leipzig meget net og cendeel paa Skrivpapiir, med samme store og grove Stil, paa det at denne Edition og kand tiene for svage Dyne. Paa Versionen selv agter mand det ikke nødvendig at giøre ringeste Forandring, uden at Loca Parallela, hvilke uden Nød giøre Verket dyrt og vidtløftigt, og gandske ikke vilde stikke sig i et compendius Format blive i denne udelukkede, hvorimod mand har indsat det 24 Vers af Marci 1ode Cap. hvilket af Correcturens Forseelse var udeglemt, og dog ikke i nogen aferratis findes. antegnet. Paa
en

en accurat Correctur bliver allerstørste
 Gliid anvendet, som og denne dyrebare
 Boges Fortreffelighed og Værdie det for-
 tiener, og haaber mand at Verket, hvor-
 paa sterkt bliver trykket, med det første
 bliver ferdig, paa det at Liebhabernis
 Forlængsel, som med Begierlighed vente
 der efter, kand blive tilfreds stillet.

Udi Ulm har Mr. Johan Conrad Holtz-
 hey i sin nyelig udgangne liden Latinske
 Tractat om paa adskillige Maader at fin-
 de Middags-Linien, fornemmelig af-
 handlet Efterfølgende, saasom 1. Med
 Soel=Maane= og Stjerne=Skin ved Nat
 og Dag. 1) Med een paa alle Poli-Høy-
 der beshynderlig stillede Soel=Skive. 2)
 Med hans beshynderlig forfærdigede Maa-
 ne=Skive. 3) Formedelst lineæ Chor-
 darum Hielp, som paa hans Vinckel=
 Maal er stukken. 4) Formedelst Ampli-
 tudines ortivas & occiduas. 5) Forme-
 delst trej beshynderlig til Middags=Linien
 opfundne og forfærdigede Tabeller A. B.
 C. 6) Med de culminerende Stjerner,
 paa adskillig Maneer og Maade. 7) For-
 medelst en Quadrant, hvorpaa en æqvino-
 tial Buisere er stukken. 8) Paa en Qua-
 drat

drat med adskillige smaa Cirkler. 9) Med hans af ham besynderlig opfundne Proportional-Cirkel paa adskillig Maneer. 10) Med hans Vinkel-Maal. 11) Formedelst et Spejl. 2. Uden Soel-Maanen og Stierne = Skin. 1) Formedelst Landkort. 2) Paa Kaaberstykker, eller Skilderier af store Stæder, Byer, Flecker, og Slotte. 3) Ved de paa Beggene i Huusene afmalede Soelviisere. 4) Og formedelst de gemeenlig imod Soelens Opgang staaende Altare.

Tractaten om Middags-Linien koster 37 Kreuzer eller 10 gode Groschen. Maanen-Viiseren 4 Kreuzer, eller i Leipzig 1 god Groschen.

Uldt dette trøster Holkheden sig til at præstere, og det gandske let, hastig og uden Compas, som aldeelis ikke hertil udkræves, alle Tider paa Naret, ved Dag og Nat, Timer og Minuter, ved klart og ved mørkt Vejr, og det ved ringe Bekostning, da de foruden hans Qvadranter, Vinkel-Maal og Proportional-Circul dertil udfordrende Instrumenta ey ere kostbare. Hans Instrumenter kand hand forskaffe stukken paa Messing eller paa Papiir.

Foruden de Maader at finde Middags
 Linien paa, og hvilke hand nyelig i et li-
 den trykket Tractat har meddeelt Pu-
 blico, har hand endnu ogsaa efterskrev-
 ne Inventa, de hand dog ikke uden efter
 mægtige Søe-Puissancers høye Forlan-
 gende og imod en stor Recompens agter
 vil giøre kundt. Saasom 1) Longitu-
 dinem til Søes. 2) Kompassernis accu-
 rate Corrigering. 3) at forskaffe Obser-
 vatorier paa Søerne Æquilibrium uden
 Bevægelse. 4) En gandske besynderlig
 accurat udregnet Tabelle, hvormed hand
 alle og enhver paa bekiendte Maade us-
 rigtig gaaende Soel-Büfere paa det ac-
 curateste Land corrigere, uden hvilken
 Longitudo marina aldrig kand opfin-
 des.

I Tübingen er efterfølgende udførli-
 ge Afhandling bragt for Lyset: Christi-
 ani Friderici Fabri, Pastoris Studgard. ad
 Div. Leonhard. Schediasma de appellati-
 one ad tribunal supremi in cælo Judicis,
 quæ vulgo dicitur citatio seu provocatio
 in vallem Josaphat, oder Vorladung und
 Forderung in das Thal Josaphat und
 vor den Richter-Stuhl Christi, variis ob-
 ser-

servationibus illustratum. 1730. in 4to.
af 15 Ark.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er trykt udi 6 Voll. in
12. Histoire du Royaume de Danemarck
depuis sa fondation jusqu' à l'année 1697
inclusivement par le S. des Roches.

Engelland.

Udi London har mand ladet trykke et
stønt Oplag af Plutarchi Parallelis un-
der efterfølgende Titel: Plutarchii Chæ-
ronensis Vitæ Parallelæ, cum singulis a-
liqvot. Græce & Latine. Adduntur Va-
riantes Lectiones ex MSS. Codicibus ve-
teres & novæ, doctorum virorum notæ
& emendationes, & Indices accuratissi-
mi. Recensuit Augustinus Bryanus. Ex
officina Jacobi Tonson & Joh. Watts,
Efterdi Mr. Bryan døde, imens denne E-
dition var under Pressen, har Monsr. du
Soul gjort en Fortale dertil, i hvilken
hand viiser hvad. dend samme besynderlig
indeholder.

Franckerige.

Udi Paris er trykt i 2 Ar in 12. Trai-
té de l'Art Metallique, extrait des Oeu-
vres

vres d'Alvare Alphonse Barba, celebre Artiste dans les Mines de Potozi, auquel on a joint un Memoire concernant les Mines de France. Author til dette Verk Hautin de Villars har giort adskillige Prøver og Forsøg angaaende hvorledes hvert slags Malin og Berg=Art skal behandles og øvet sig i de Mineralske Materiers Tillavelse, at deraf kunde uddrages Guld og Sølv, hvorom hand i Verket i sig selv giver omstændelig Efterretning i Andledning af de udaf Barbas og Agricola anførte Meeninger, samt adskillige derved føjede Figurer stukne i Raaber.

Sverrig.

Udi Stokholm er trykt Pr. Andreæ Rydelii Begyndelse til at igiendrive den bekendte Dippels eller Christiani Democriti grove Bildfarelse, samt den af Provsten Borst for samme Bildfarelsers skyld udgivne Prædiken, om den hos Gud giældende Retferdighed.

Saa lader og Mr. Blondel udgaae en af de meest agtede Skribentere sammendragen Bog, under den Titul: Le Passepar-tout de la Politesse ou l'art de bien vivre en union avec des hommes.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

41.

Den 12 Octobr. 1730.

DANMÆRK.

Moltise,

Skjoldet af Guld, og derudi 3de smaa sorte Fugle med Croner paa Hovederne, mueligt det er Hærfugler, paa Hielmen 7 Faner, den mellemste største er sort, de 2de andre mindre, paa hver Side gule og den mellemste sort. Familien haver i de ældre Tider været meget mægtig og fornemme her i Riget, da den under Kong Erich Mendveds Regiering var en

S s

af

af de meest agtede, saa at 1313. vare Sivert Bise og Edvard Moltike med at forsegle Egte-Bagten imellem Hertug Magnus af Sverrig, og Hertug Bislav's Daatter af Rngen.

Udi Hans Kongl. Majests. og Universitetets Bogtrykkerie er nyligen ved Trykken forfærdiget en Tale af Mag. Jens Brasen, forfattet over Kiøbenhavns Ildbrand, samme er trykt in 8. og fører til Titul: Tænk der paa, Kiøbenhavn! Tænk der paa, Danmark! det er: En klagelig Ild-Tale i Anledning af den u-lykkelige og forstrækkelige Ildbrand, som Anno 1728 den 20 Octobr. om Natten og derefter overgik den Kongel. Residentz-Stad Kiøbenhavn, og gjorde saa ynkelig en Udeleggelse. Udført af Moses Fjerde Bogs II Cap. v. 1. 2. Til Guds retfærdige Domme at legge paa Hjertet; Til Guds retfærdige Straf og Brede videre ved Bøn og Paakaldelse, ved Bod og Bedring af afvende. Til Slutning en Digression til at betragte to slags Ild: Først den sidste Ild, som Verden skal opbrænde, for det andet Helvedes Ild, som aldrig skal udbrænde.

En

Enfoldeligen og væmodeligen forfatted
og sammenskrevet af Jens Brasen, Sog-
ne=Præst til Nørby Meenighed paa
Fanøe.

Continuation af Cancellie=Raad Fa-
stings Tractat om den Christelige
Religions Sandhed.

Efter at det saaledes er bleven forestil-
led, at det er overeensstemmende med
Billiens Lengsel saavel som Forstandens
Oplysning, at troe at Gud er til, og at
vide de Beviisninger hvorpaa saadan
Troe er grundet; Saa forestiller Author
videre, at det er ikke mindre fornøveligt
og forstandigt at troe den Christelige Re-
ligions Sandhed, og at vide de Beviis-
ninger hvorpaa den er grundet, saavel
som at være underretted om Guds Væ-
sen og Billie, samt hvad et Menneske der
efter bør gjøre og lade, samt at den Chri-
stelige Religion er en Anordning af Guds
Viisdom og Godhed til Menneskenes Lyk-
salighed, og er beqvem at udstaae Prøve
mod dem, som modsætte sig, saasom den
har disse tvende nypperlige Egenskaber,
at den er grundet paa gode og tilstrekke-
lige Beviisninger, og saaledes fortienet

Forstandens bifald til at troes, samt at den hensigter til Menniskenes sande Lyksalighed, og saaledes fortjener Billiens Samtykke til at adlydes, saa at et Menniske, som rettelig bruger disse Siælens Magter, kand ey andet end antage og adlyde den Christelige Religions Lærdomme og Befalinger. Videre vises, at den Christelige Religions Hensigt til at befordre Menniskenes sande Lyksalighed, angaar ey allene deres Velstand i det tilkommende Liv, men endog i dette nærværende Liv, saavel i henseende til et hvert Menniskes særdeles Tilstand, saavidt hand er en Person for sig, som i henseende til hans almindelige Tilstand, saavidt hand er et Lem i Societeten; At den Christelige Religions Dvelse tilfører en sand Christen Sindets Roelighed, hvilket gjør ham frem for andre Mennisker baade i Medgang og Modgang fornøjet og lyksalig, saa hand ikke har Marsag at frygte for enten Armod, Sygdom eller Døden selv; At den ogsaa befordre almindelig Fred, god Orden og Regimente, samt forpligter alle Undersaatter til Underdanighed og Lydighed mod dem, som have

Over

Overmagten, saavel som til indbyrdes
 Eenighed og Kierlighed, hvorved deres
 felles Belfært og Fordeel saavel som det
 almindelige Beste befordres; Men at
 dens fornemste Hensigt dog er, at drage
 Menneskenes Hjerter fra de Jordiske og
 timelige Ting til de aandelige og ævige
 Ting, som ere langt hyperligere, saa at
 endskiøndt et Menneske med Taksigelse
 maae og bør betiene sig af Verdens gode
 Ting, saa bør dog den almindelige Hen-
 sigt være indrettet til det store Maal,
 som er Saligheden, hvilken et Menneske,
 som vil blive virkelig og standhaftig lyk-
 salig, maae jevnlig forestille sig i sit Liv
 og Levnet, samt legge vind paa at være
 vis paa sin Troe, og at vise Troens Frug-
 ter i et helligt Levnet, hvilket alt er det,
 som den Christelige Religion underviser
 os om.

Efter at Author saaledes som tilforne
 er meldt, i Indleedelsen eller Fortalen
 haver giort bekiendt Hensigten af dette
 Skrift, foretager hand i den første Deels
 Iste Capitul at handle om Guds Existentz,
 og strax i Begyndelsen forestiller, at det
 er en alleene fornøden at troe, at der er

en Guld til, men endogsaa fornøden at vide, hvordan vi troe at Guld er til, og om saadan vor Troe er grundet paa tydelig Beviis, eller og vi ingen anden Beviis har derpaa, end at vi har hørt vore Forældre og Lærere sige os saaledes; Derpaa anfører hand omstændelig de Beviisninger, som vi have om Gulds Existenz, og gjør af den eene efter den anden disse Sandheds Slutninger.

At der virkelig har været til et reelt Væsen, som ingen Begyndelse har haft fra Evighed.

At det Væsen, som har været til fra Evighed, er til i Kraft af dets Natuurs Nødvendighe, og at det er Oprindelse til alle andre Væsener, som ikke ere ævige.

At det Væsen, som nødvendig er til fra Evighed, maae og nødvendig blive til i all Evighed uden Forandring eller Formindskelse, samt at det besidder all den Magt, som kand optænkes, og er et almægtigt Væsen.

At det ævige og almægtige Væsen besidder alle de Fuldkommenheder, som ere muelige at kunde optænkes, og saaledes den højeste Lyksalighed.

At

At det ævige, almægtige og fuldkomne Væsen er det forstandigste og allerviieste Væsen.

Dette ævige og fuldkomne Væsen, som er det allermægtigste og allerviieste Væsen, er det vi kalde Gud.

Tydskland.

Adskillige Theologi have hidindtil af en sær berømmelig og nyttelig Hensigt stræbt efter, ved smaa Samlinger at bringe Kiernen af Lutheri Mandelige og opbyggelige Skrifter i Folkes Hænder, og ved deres Læsning at opmuntre dem til en dis større Begiærlighed efter dennem, paa det at de ogsaa kunde blive overbeviieste af Lutheri Nidkiærlighed til Sandhed, og om hans særdeles Kraft ved Guds Ord at bevæge Hierterne. Til saadan Ende er og efterstaaende lidet Verk, hvilket Christian Wilh. Brandt har forlagt, af Mr. M. Bambamio udi Hamborg under den Titul bleven forfattet: Die vertriebene Bitterkeit des Todes, das ist, Rath und Trost wider des Todes Schrecken aus Herrn Lutheri Schrifften ertheilet, von M. Hartwig Bambamius, Predigern

Ju St. Petri, 1730 in 8vo, 14 Ark. Au-
 thor viiser først i Fortalen, at paa vores
 Evangeliske Lærdom endogsaa derved af-
 legges en stærk Sandheds Prøve, i det
 at den giver Frimodighed til, og i at døe,
 hvilken fattes alle andre Religioner, hvil-
 ke Author igiennemgaar, og siger her-
 paa, at, siden hand en temmelig rom Tid
 har ofte igiennemlæst Lutheri Bøger, og
 deraf sig til Trøst og Husvælelse samlet
 megen sød Honning, fornemmelig imod
 Dødens Bitterhed, har hand besluttet,
 at sanke denne Honning saamen ligesom
 i visse Fade, (saasom og Capitlernes Or-
 den samt deres Afset er meget vel indret-
 tet) og samme ogsaa andre at meddeele,
 paa det at deres Hierte derved kand bli-
 ve styrket imod deres sidste Fiende. Paa
 det at og Lutheri Hierte-avgæende Trøst
 desbedre kand vedhænge, har hand sat
 foran en kort Forberedelse til Døden af
 Lutheri Skrifter. Hand har hver gang
 allegeret de Altenburgske Skrifter, da
 det store Tal anmerker Tomum, men
 det mindre Paginam. Hand forsikrer
 til Beslutning, at, hvem som læser denne
 liden Bog med Andagt, skal ikke have
 Nar-

Åarsag at klage: O Død! hvad est du bitter! men skal raabe med en forandret Stemme: O Død! hvor sød, behagelig og angenem er du!

Udi Leipsig er nu ferdig dend Svenske Oberst-Lieutenant von Strahlenberg hans Verk, som er en Historiske og Geographiske Beskrivelse over gandske Rusland, Siberien, og det store Tartarie, tillige med et rigtig Landkort paa tre Ark af det største Royal Papiir, og mange Raaberstykke, hvilke angaar de Asia-tiske, Skyttiske Antiquiteter, saa vel som og en tabula Polyglotta paa 32 Tartariske Spr og og et Chalmuckisk Vocabularium. hvilket benævnte Author med største Flid og Accurateesse af egen Erfarenhed og for medelst sikker Erkyndigelse har bragt tilsammen. Author har altsaa nu endelig, efter saa meget og stort Arbejde opnaaet sit Ønske, saa at Prænummeranterne imod Betaling af det satte Efterstud i Rdr. 9 gode Groschen deres Exemplaria paa behørig Stæder kunde affordre. Omkiønt Verket i Hen-seende til de mange Additamenta er boret under Authoris Hænder, og langt meere

Kaaberstykker i denne første Deel, end hand i Begyndelsen havde i Sinde, ere blevne tilsatte, som temmelig har forøget Bekostningerne, og derfor med stor Billighed af Prænumeranterne et Tilleg kunde forlangis, saa har hand dog ikke villet viige fra dend engang satte Priis, eller prætenderet meere, men Porto maa Collectores paa udenlands Stæder betale, og dersom de, som have seet det store Kort illumineret, forlange det heller paa saadan Maade, i det Rigerne og Landskaberne af dette store Stykke af Verden falder tydeligere i Dynene, at mand strax kand have en Concept om denne Asiatiske Deel, saa bliver for dend møjsommelige, accurate, og reene Illuminering a parte 8 gl. betalt. Men de Lysthavende som ikke have prænumereret og dog alligevel ville anskaffe sig dette Verk, skal det for en billig Priis blive overladt, neml. ikke illumineret for 3 Rdr. 18 Gl. og med et illumineret Kort for 4 Rdr. Forlanger og nogen Kortet alleene kand hand bekomme det illumineret for 1 Rdr. men u-illumineret for 8 gode Groschen.

Udi Grypsvold vil Doctor NELLEBLAD

nu lade komme under Bressen den for-
 længst belovede første Deel af sin Thesau-
 ro Rerum Sveo-Gothicarum ved Sub-
 scription, hvoraf hand allerede har giort
 efterfølgende Titel bekiendt: Christiani
 Nettelbladi, Holmia-Sveci, J. U. D. Prof.
 Jur. Ord. Regii, Collegii Jctorum Gry-
 phiswald. Assessoris & Reg. Societ. Scient.
 Upsaliens. Sodalis, Thesaurus rerum
 Sveo-Gothicarum, cujus Tomus I. om-
 nes, quotquot haftenus de Sveo-Gothi-
 cæ gentis elogiis, antiqvitae, migratio-
 nibus, institutis, virtutibus, literatura
 Runica, re monetaria & metallica, facie
 imperii antiqva, regni insignibus, reli-
 gione, cænobiis & monasteriis, provin-
 ciis, urbibus, insulis & montibus, &c. in
 lucem prodire orationes, disputatio-
 nes, & alia opuscula binis voluminibus
 collecta, sepositis inutilibus & adjectis
 nonnullis ineditis, quæ nunc prima vice
 ex MStis eduntur, continet. Quo non
 solum Sveo-Gothicæ gentis, sed & jam
 adsitarum regionum ac provinciarum
 historiæ antiqva lux amplior accenditur
 & conciliatur. Notas, emendationes &
 animadversiones una cum indice locuple-
 tissi-

tissimo & præfatione adjecit editor. Syllabus totius operis post præfationem exstat. in fol. Paa dend anden Side af nu omtalte Titul meddeeler dette vigtige og skønne Berks Collector dend Efterretning, at efterdi hans Oplag hidindtil fornemmelig derfor er bleven opholdet, at hand u=anseet ald anvendt Gliid og U=mage, dog ikke har kundet finde nogen, der har villet paatage sig, at gjøre Forlag dertil, saa har hand besluttet sit Thesaurum paa egen Bekostning at lade udgaae, og at det kunde falde ham dis lettere, da at antage Subscription. Hand lover efter nøye Betaling at lade til Subscribenterne i fuldkommen Stand levere dend første Tomi første Volumen til Mikkels Dag tilkommende Aar 1731. og det andet Volum. til Paaske i Aaret 1732. Mand skal derudi finde ikke alle= niste alle de i hans udgivne iterato Alloqvio anserte, men endog de efter dend Tiid endnu bekomne, samt og de Skrif= ter, hannem lang Tids fra blive tilskil= fede. Derefter gjør hand Ansegning hos dennem, som endnu maatte have noget i Eye af nyttige MScis, som kunde henhere
til

til hans Thesaur. de da gunstig vilde meddeele ham dennem, da hand igien lober ald muelig og billig Bederlag derfor at giøre. Skulde af saadanne Skrifter nogle for sildig indløbe, vil Author indføre dem, som et Appendix i det andet Vol. og alt saaledes intet, som kand giøre dette Verk fuldkommen, lade blive tilbage. Grav-Steene, Skilderier, Gothiske Breve og deslige, vil hand lade i Raaber stikke, og nye Gothiske Skrifter som mand kalder Runer, lade forferdige. Fremdelis skulde og Exemplarier saa vel paa Skriv- som paa Tryk-Papiir blive besørgede, og lige saa stor Skriff, som i Grævii og Gronovii Thesauris befindes, dertil blive tagen, saa at det ikke i ringeste skal give nu omtalte berømte Verk noget efter i Reenhed og Accurateffe. Man skal derhos finde reene udstukne Efterlignelser af alle de nu levende Kongl. Svenske Senatorer med deres Kirke-Levnets-Beskrivelse. Hvad Verkets Størrelse anbelanger, saa vil det omtrent bestaae af 30 Alphabeter og 150 Raaberstykker. Meere end 600 Exemplarier bliver der ikke trykkede, hvilke hand enten i Holland,

Ham

Hamborg eller Leipfig, hvor de beste Officiner ere, vil lade trykke, og dertil en god Corrector bestille. Subscriptionerne skal i Tyskland antagis fra nu af indtil næstkommende Mars Begyndelse, og af de Udenlandste til Februarii Maanedslidgang i samme omtalte Mar, hvor Bengene enten til Author selv franco maa indsendes, eller paa tilstundende Leipfiger Messer betalís til Mr. Löflern Boghandler i Gryphsvalde, saavel som og til Mr. Gammersfeld Rusvormisse Factor i Sustrau, men i Sverrig oversendis de til Mr. Rusworm i Stokholm, hvorfore Subscriberne have een af Author selv egenhändig understøebne, og med hans eget Signet forsenlede trykte Qvitering at vente. Paa denne første Tome skal strax ved Indteguingen for et Exemplar paa Skrivpapiir betalís 6 Rdr. in fl. og naar det første Vol. bliver udleveret igien 4 Rdr. i fl. og endelig ved det andet Vol. Erlangelse endnu 2 Rdr. i fl. For et Exemplar paa Tryk-Papiir betaler mand strax i Begyndelsen 4 Rdr. ved det første Vol. Annammelse 2 Rdr. og ved det sidste Udlevering igien lige saa meget i $\frac{2}{3}$ Paa

Paa saadan Maade have Subscribenterne et Exemplar paa Skrivpapiir for 12 Rdr. og paa Trykpapiir for 8 Rdr. Hvo som ikke har prænumereret, maa herefter betale for et Exemplar paa det beste Papiir 24. og paa det flettere 16 Daler.

Frankerige.

Udi Paris er trykt udi 3 Vol. Entretiens Physiques d'Ariste & d'Eudoxe ou Physique nouvelle en dialogues, qui renferme précisément ce qui s'est découvert de plus curieux & de plus utile dans la nature: enrichi de beaucoup de figures. Par le P. Regnauet de la Compagnie de Jesus. Denne Bog bliver ikke kaldet een nye Physica fordi mand finder nye Meeninger derudi; men fordi Naturen paa en nye Maade i sammenhængende Samtaler bliver forklaret. Platonis og Ciceronis Philosophiske Samtaler bliver med Fornøjelse lærde, men ingen har endnu hidindtil i det mindste i det Francke Sprog foredraget dend gandske Naturs-Lære ved Samtaler. P. Regnauet har i adskillige Forsamlinger, af hvilke dend ene gir Anledning til dend anden forklaret det vigtigste og grundigste af hvad af nye

Opdagelser indtil vore Tider er bleven
 bekiendt. Samtalerne skeer snart paa et
 Studere-Kammer, snart i en Have, snart
 ved een Floed, snart ved siden af et Bierg,
 snart ved et Spring-Band. Eudoxe vil-
 ser sin Selskabs Broder Sagerne, og Ari-
 ste forklarer dem. Dend gandske Bog be-
 staar af 73 Samtaler, som efter unge Men-
 niskers Forstand og Begreb ere indrettede,
 og kand ogsaa forstaaes af dennem, som
 troer, at de ikke kand skikke sig til at fatte
 Physiqv. efterdi de holde dend samme for
 een alt for højtravende og fortredelig
 Videnskab, da dend dog indeholder intet
 andet end enhver jo kand begribe, der-
 som dend ikke bliver forvirret med mør-
 ke Tale-Maader og Konst-Ord, hvilke de
 indbildte Lærde aldeles ikke med bekiend-
 te og forstaaelige Ord ville fortusse.
 Mand har ikke saa lige nødig, at være
 en Physicus til at forstaae disse Samta-
 ler, men kand maa skee blive een, om
 mand vil give noget nøje Agt derpaa.
 De fleeste ere forklarede og angenem gior-
 de med. de allercurieuseste Experimenta,
 og finder mand stor Lærdom derudi, da
 saavel i Samtalene i sig selv, som i Bred-
 den mange gode, Bøger bliver anførte

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

42.

Den 19 Octobr. 1730.

DANMÆRKE.

Moltike,

1314. levede Conrad Moltike Ridder.
1315 var Erhard Moltike Forlovere udi
det da unellem Kongen og Hertug Erich
oprettede Fordrag 1321. Hennike Mol-
tike Ridder. 1329. Bise Otte og Ti-
deke Moltike Bebnere. 1341. levede Eg-
gert Moltike. 1360 Arnt Moltike sam-
me var Hr. Evert Moltike til Lora-
benfeld og Sielskov udi Kong Valdemar-
ri 3. Raad og var med i Callundborg
Et ved

ved den Transaction som der skeede, da Jyl-
land som var bleven Kongen affpenlig i-
gien blev antaget til Naade. 1377 var hand
Kong Olufs og Dr. Margretes Marsskalk.
Udi Baldemari 3. Tid levede ellers af
denne Familie Hr. Fikke Moltike von der
Stridfelde Ridder, hand lod sig 1361 skrivi-
ve af Møen, hvad Sammenheng det der
med haver er ubekiendt, hand sad i Dan-
marks Raad, og var Sielkere det er
Statholder over Skaane, hvilken Char-
ge hand 1365 beklæde, og var 1369. Hø-
vedsmand paa Ribershuus. Hendrich
Moltike Bebnere nevnes og 1361. og Hen-
rike Moltike, som 1369. var Høveds-
mand paa Nyborg Slot, kom hid ind fra
Sverrig, i hvilket Rige hand indkom med
Kong Albert fra Meklenborg.

Udi Hans Kongl. Majests. og Universi-
tetets Bogtrykkerie er nyligen kommen
fra Pressen i 8. En liden gudelig Tale,
hvoraf noget blev fremført, da mine el-
skelige Sogne-Folk den ærlige og velagte
Danne-Mand Jens Nielsen udi hans
Alders 78de Aar og hans kiere Hustru
den ærlige og gudfrugtige Danne-Kone
Ellen Hans Daatter udi hendes Alders

72de Aar, begge, efter at de haver levet i et ærligt og kiærligt Egteskab tilsammen udi 51 Aar, og affet 14 Børn, holdte deres Glædes, og saa kaldet Jubel eller anden Bryllups-Dag, udi deres elskelige Børns og Berne-Børns, sampt indbudne fornemme og kiære Venners, tilige med nogle og 80 Familiers af Nørbye og Synderhoe Sogner, deres udi Slegt og Svogeriskab Paarørendes, Nærværelse, ved en fornøilig Tractementte for alle, Ao. 1730 den 3die Martii eenfoldig forfatted af deres Sogne-Præst Christian Engelstofft udi Synderhoe paa Fanøe udi Riberhuus Ampt.

Tydsland.

Udi Lybek har den der værende berømte Licentiat og Rector von Seelen, efter sin berømmelige Sædvane atter igien ved et Programma af 3 Ark in 4to ladet trykke et udførlig Tilleg til Histor. Literar. under følgende Opskrift: De Pseudo-Jureconsultorum Dillingensium, sic dictæ Pacis compositionis Scriptorum, irritis conatibus adversus Augustanam Confessionem, ejusque Auctores ac Soci-

os, differit, & Orationem publicam de Meritis Jureconsultorum in Augustanam Confessionem d. 5 Sept. Ann. Jubil. 1730. HLQC Hab. indicit Jo. Henr. a Seelen, SS. Th. Lic. & Gymn. Lubec. Rect. Authors Forehavende i forom-meldte Tractat gaar derhen, at hand leverer et kort Udtog samt den rare og imod den Augsborgiske Confession fiendtslige Bogs Igiendrivelse, som har den Titel: Pacis compositio inter Principes & Ordines Imperii Romani Catholicos atqve Augustanæ Confessioni adhaerentes in Comitiiis Augustæ an. MDLV. edita. Qvam Jureconsulti quidam Catholici ex publicis Comitiorum Actis & Decretis adversus complurium A catholicorum scriptorum commenta Qvæstionibus illustrarunt an. MDCXXIX. Jussu & auctoritate superiorum. Dilingæ. Impensis Caspari Sutoris, in 4to. Om adskillige af denne Larm-blæsende Bogs Editioner har Mr. Salig allerede handlet i den Augsborgiske Confessions Historie, og Mr. von Seelen har derfor med at forbigaae den tydske Edition, taget sit Udtog af den Latinske, saasom de udgive den

den samme for den rette, og forkaste den
 tydste: Altsaa bliver i den 2 Sect. denne
 Bogs Authores anførte, hvilke have væ-
 ret Jesuiterne Paulus Laymannus, Lau-
 rent. Forestus og andre tillige med de Do-
 cumenter, hvorpaa de sig beraabe, hvil-
 ket Sleng have udgivet sig for Jurister,
 paa det at de desto friere kunde udøse de-
 res Bespottelser, saasom de endog den
 Dag i Dag er imellem sig selv holde mee-
 re af denne Bog, end af Bibelen selv. I
 den 3 Sect. bliver deres Hoved = Argu-
 ment, hvormed de formeene at bestride
 den A.C. Authoritet, trædt under Fødder.
 Den 4 Sect. igiendriver alle deres vran-
 ge Slutninger, ved hvilke de vilde paa-
 staae og bekræfte, at den A. C. ikke kand
 kaldes et Symbolum fidei. I den 5 Sect.
 bliver deres Bespottelser affærdigede,
 hvilke de imod Lutherum og Melanch-
 tonem, som den A. C. Authores have ud-
 øst. Paa lige maade er og i den 6 Sect.
 Sociorum A. C. Ære og Reputation ble-
 ven reddet. Endelig bliver og i de 7 og
 8 Sect. begge de Hoved = Beskyldinger,
 hvormed de spitzfindige Jesuiter tænke til
 at belastige de Evangeliske, til intet og

til Stamme giordte. Mand maa tilstaae, at Mr. von Seelen i disse faae Ark sandgrundig har besvaret de skinhelligste og u-gudeligste Jesuiternes Indvendinger imod den A. C., saa at den Guddommelige Sandheds bittre Siender nødvendig maatte blive forstummede.

Swizerland.

Udi Genfer indrykket udi det der udgivne Bibliotheque Italique et Brev fra Marquis Scipion Maffei, til Professor Valisnieri: Lettre de M. le Marquis Scipion Maffei, à M. Wallisnieri, Professeur en Philosophie à Padouë. Udi dette Brev bekræfter Author sin allerede bekiendtgjorte Meening, at Lynild antænder sig ikke i Lufften, men neden paa Jorden, og mand holder for at begge Meeninger med hinanden kand foreenes. Det er ikke at negte, at jo paa Jorden findes Svovelagtige og nitreusle Dunster, som ere fordeelte paa adskillige Stæder i Atmosphæren, og af hvilke dend Deel, som befinder sig imellem Skyerne og Jorden, paa den Tid, naar det regner, og det behynder at storme, er meget sammenpresset.

let. Mr. Maffei tilstaar at Dunsterne samler sig i Luften og i Skyerne, fordeeler sig i adskillige streger og antænder sig. Mand torde derfor ikkun sige, at de i Skyerne sig befindende Dunster hænger formedelst saadanne Streger fast til sammen med de neden paa Jorden. Paa saadan Maade kunde mand let forklare, hvorledis dend Bevegelse, som skeer i Skyerne, undertiden strekker sig ud til en større Haab af saadanne Dunster, formedelst at de i Luften adspredte Dunster anstikker dend store Hob, og bringer dend samme Virkning som Krud til Beje. Mr. Maffej kunde ikke forevende saadanne Dunsters Subtilitet, efterdi de desforuden med Magt og Hastighed udbrede sig, og kunde foraarsage forfækkelige Jordenslag. Just dette, at de sig i Overflødighed til sammen befindende Dunster antænde og udbrede sig paa Jorden, naar Atmosphæra meest bliver trykket, bevæiser, at saadant skeer formedelst de sinnaa Deele meddeelis en hastig Bevægelse, af hvilke dend ene rører den anden, foruden at det udfordrer, at Luften synlig farer ned ad; Thi det er kundbart, at der findes Materier,

som let lader sig anstikke, som og i en vis Distanz tage imod Ilden, naar ikkun smaa Deelene af lige Art befinder sig imellem dem og Ilden. Naar de Svovelagtige og nitreuse Deele til Fordinomo kunde trænge igiennem Muuren, som Mr. Maffej fortæller, uden at giøre Hul; hvorfore hafde dend da ikke ogsaa kundet komme igiennem Dørene, eller Vinduerne ind i det Kammer, hvor hand var, og anstikke Kuglen, som hand siden saae brændende. Havde Mr. Maffej tænkt paa at Kugler, som befinde sig højt oppe i Luften, og en Tidlang staae gandske ubevegelige, siden efter en vis Direction bevæge sig, og endelig springer i Stykker, som en Bombe, eller Carcasse; skulle hand lettelig kunde have sluttet, at dend af hannem seede Kugle kommer dennem meget nær i sær da hand merkede, at Slaget af denne Kugle var langt anderledis end et Tordenslag. Det syntes og at hand ikke nok som havde overvejet Skyernis Krafft, hvilke hand ikkun har forestillet sig som en Taage. Alleniste det kunde ikke være ham ubekendt, da de hefftigste Storme og Virvel-Vinde komme af Skyerne, at

ide

i de samme undertiden fremkommer Ha-
 gel af en forunderlig Størrelse og Tyng-
 sel, at een eller flere formeerer paa
 en vis Grad tilsammenpressede Skye
 Rør, som drager en usigelig Mæng-
 de Vand temmelig højt op i Vejret; at
 og disse Skyer, som hand holdt for at væ-
 re saa tynde, undertiden føre meget tun-
 ge Stykker Klipper og Erts en langt Vej
 fort; Hvorudaf Systemata Cartesii og
 Gallendi, som fast ere eens med Mr. Mas-
 sej sig snart lade foreene. De flygtige
 og sublimerte Dunsters Lethed synes Mr.
 Massej en Umuelighed at kunne beviise.
 Men hafde hand betænkt, at mand paa
 Biergene, især de Alpiske fornemmer, at
 Kvalitet af et Byffe-Stud höris meget
 sterk i Dahlene, da det i Lufften har væ-
 ret meget svagt, saa kunde hand derudaf
 have sluttet, hvad en heftig og hastig Be-
 vegelse i Skyerne kand bringe til Beye,
 og de i Lufften sig befindende smaa Dee-
 lis Communication med de sammenpres-
 sede herveden til, skulde ikke have syntis
 ham umuelig. Naar mand horer Tor-
 den i de endnu højt staaende Skyer, uden
 at see Lynild, men Tordenslagene forme-

re sig, og Lyn=Ilden antænder sig, naar Skyerne gaae nedrigt, saa kand mand deraf slutte, at Torden og Lynild skeer af een Marsage. Og da frembyder sig dend allerfeldsomste Hændelse, som mand vil see paa Biergene, i sær de Alpiske. Mand hører Torden i Lufften gandske swag nedden under, og seer udaf just de samme Skyer paa adskillige Steder, mange smaa Streger af en virkelig Ilds Lue saare op i Lufften, hvilken forarsager de saa kaldede Nordlys, og gjør tillige med det allerstionneste Spill af Naturen. Mr. Maffej vil vel ikke tilstaae, at Ild=Straalene over Skyerne have deris Oprindelse af de Dunster, som befinder sig nedden paa Jorden. Mand har dem uden Tvivl at tilskrive de, som ere i Skyerne, og de ere Forbud for de derpaa følgende Tordenslag. Mand kand af det forfærdelige Skrald der skeer just paa samme Tid, som Lynet antænder sig, saa meget slutte, at saadant kommer deraf at et Antal Svovelagtige og nitreuse Ting i Skyerne, i Lufften og paa Jorden, paa eengang antænder sig, og pludselig gjør deres Virkning. Dette synes at stride imod Mr. Maffej

Massej Anmerkning, og synis at det af hannem seede Phœnomonon er anderledes end sædvanlig Lynild, omstønt nogle Omstændigheder deraf befinder sig derved, men Naturen selv viser os en sikker Vej til at forklare Lyn-Ildens Oprindelse. Mand tør ikkun betragte, at ved ont Zeir staae Skyerne meget nedrige, og udgiøre ligesom en Massa med dend Deel af Luftens Kreds, paa hvilken de ligge, og trykke dend hart tilsammen; saa at de giøre dend ligesom til en Hvelving eller Hule, hvoraf de formedelst de tetteste af deris Lag indtage dend øverste Deel, at alt saa alt, hvad som skeer i denne Hule, har stor Liighed med hvad som skeer paa Jorden. Jordskielvene bliver ofte i langt fra hinanden liggende Stæder fornummet, hvilket ikke kand see anderledes, end ved det at de hastige Bærgelser bliver samlet med dend i de underjordiske Gange indsluttede Luft. De som har været i Berg-Verker, vüde, at det Lyd, hvilket mand giør ved Indfar-ten, fordeeler sig strax omkring i alle gange, og det saa meget dis sterkere og hastigere, som Lydet har været heftig til, hvil-

ket

ket kommer aldelis over eens med det, som
 skeer naar mand paa foromrørte Maade
 giver et skud paa et Bierg. Saasom naar
 i ondt og haardt Vejr skeer hastige Beve-
 gelser i Skyerne, saa kand det ikke fejle,
 at jo nogensteds en Deel af de der sam-
 mesteds udbredte Svovelagtige og ni-
 treuse Dunster derved blive bragte i Be-
 vægelse, hvilke i et Øyeblik blive samlede
 med de Deele, som ere af lige Art, og der-
 til beqvemmeligst. Ikke heller kand de,
 som see Lyn-Ilden fare ned i en Morast el-
 ler Dige formedelst dends Hastighed, som
 er saa meget dis større, jo nedrigere Sky-
 erne staae, gjøre Forfskiel om Antændin-
 gen skeer fra oven ned ad, eller fra nedent
 op ad, Det blotte Lyd og dend i Van-
 det formerkede Bevægelse forvolder, at
 de troe Lyn-Ilden er kommen fra oven
 ned. Men som Monsr. Maffej kunde sige,
 at hvad som skeer i Jorden, bekræfter og
 stadfæster hans Meening, i det Lufftens
 Bevægelse og Fugtighed forarsager somt
 en Giering i de Metalliske og Mineraliske
 Materier hvoraf de Ildsprudende Bierge
 og Jordskielve have deres Oprindelse, li-
 gesom Regn og Lufftens Bevægelse ved
 et Vejr antænder de Svovelagtige og ni-

treuse Dunster paa Jorden, og derved forarsager Lyn=Jld; Altsaa er deraf at slutte, at Sagen udkræver større Observationer, hvoraf mand kand see at Mr. Maffej har faret vild, da hand alt for hastig af een Hændelse har sagt sin Meening om, og hvor vidt mand paa begge Sider har truffet Sandhed.

I Tybingen er et nyt Verk bleven begyndt under følgende Titel: Erläuter=tes Württemberg, oder Sammlung aller=hand alt und neuer Schrifften, Observationen und Urkunden, worurch die Civil=Kirchen=Gelehrte und Natürliche Historie auch das Staats=und Land=Recht des Herzogthums Württemberg einiges Licht erhält; ins besondere der Stiftungen der in Württemberg befindliche Stipendiorum, der Leben derer noch lebenden und verstorbenen Württembergischen Gelehrten, und der Genealogien der vornehmsten in Württemberg florirenden so Adelich=als Bürgerlichen Familien. Erster Theil. Zusammen getragen und zum Theil selbst verfasset von Johann Jacob Moser von Filsack und Weilerberg, Herzoglich=Württembergischen Regierungs=Rath und Profess. Juris bey dem Fürstli=

chen Collegio zu Tübingen, 1729. in 8vo
 1 Alph. Dette er egentlig en Fortsættelse af de af Authore Aar 1724 begyndte, men siden formedelst hans Rejser opsatte beblandede Observationer. Hand lover i hver Deel, saa længe hans Forraad vil tilstrække, at anføre Stiftelserne og videre Acta. eller og i det mindste Efterretning om 4 Stipendiis, som om i Landet eller paa Landet florerende Familier, eller til Univerfitetet Tübingen ere blevne stiftede, og at vedføje Genealogiske Tabeller. Iligemaade Beskrivninger over endnu levende Würtembergiske Lærde, hvoriblant altiid bliver nevnet en af hver Facultet, da hand de allerede forhaanden værende Programmata eller andre Efterretninger gandske vil indrykke, og sine Anmerkninger hosføje, dog udelade de Ting, som ikke tiener til Sagen; om saadanne Mænds Beskrivelser ikke endnu ere trykte, vil hand selv hist og herfra indsamle Efterretningerne; Iligemaade lover hand 8 Beskrivelser over afdøde Würtembergiske Lærde, og det 2de af hver Facultet. Dernest tilfiger hand Genealogiske Tabeller og Underretninger om velfortiente Familier, og endelig Efterretning

ger om Württembergiske lærde og nye Sager. Denne første Deel indeholder

- 1) det Hertuglige Württembergiske Hiuses rette Oprindelse og ældste sandfær dige Historie, første Prøve.
- 2) Grev Eberhard den ældres, siden første Hertugs til Württemberg Stiftelse af et Universitet til Tybingen af Aar 1477.
- 3) Historiske og Genealogiske Efterretninger om de Mosers von Gilsack deres Familie.
- 4) Acta betreffende det Nippenborgske Stipendium.
- 5) Prof. Klemmii Series Professorum lingvæ Hebraicæ in Acad. Tubingensi.
- 6) Leges & Privilegia Illustris Collegii, quod Tubingæ est.
- 7) Christian Haymaiers S. Th. Doct. og Professor Extraord. det Fyrstlige Theol. Stipendii Superint. og Præst til Tybingen hans Levnets Beskrivelse.
- 8) Joh. Jac. Helferichs. J. U. D. Hertugl. Würtemb. Raad, Hoff-Rets Asses. og Prof. Jur. Publ. Hist. & Polit. i det Fyrstl. Collegio til Tubingen hans Livs Beskrivelse.
- 9) Burck: David Mauchard Med. & Chir. D. Hertugl. Würtemb. Liv-Medic: og Prof. Med. Ord. til Tybingens hans Livs Beskrivelse.
- 10) Joh. Albr. Bengel, Ober-Præcept. og Præst i Klosteret Dechendorf

hans Livs og Levnets Beskrivelse. 11) Prof. Hallwachsens Württembergſke Lærdis Forsvars Skrift imod dend Halliſke Jctum von Ludevig for Beſkyldning af Forfømmelſe i Fæderne-Landets Hiftorie. 12) Andr. Adam Hochſteter S. Th. D. Hertugl. Württembergiſke Conſiftorial-Raad, Abbed til St. Georgien, Prof. Th. Ord. og Stads-Præſt til Tybingen, hans Livs og Levnets Beskrivelse. 13) M. Adam, Guttl. Welgen, Præſt til Zählheim hans Levnets Beskrivelse. 14) Ernst Gotl. Majers J. U. D. Hertugl. Württembergſke Raad og Prof. Jur. Ord. til Tybingen. 15) Joh. Ph. Dattens, Hertugl. Württembergſke Regierings- og Conſiſt. Raad og Kirke-Kuſtens Advocat. 16) Rudolph Jacob Camerers Med. D. og Prof. Ord. og Horti Med. Præf. til Tybingen. 17) Joh. Georg du Vernoy Med. D. og førre Prof. Med. Extr. til Tybingen. 18) Joh. Nicolai Antiq. Prof. Extr. 19) Og Steph. Gerlach Antiqv. Eccl. Prof. Honorar. Liv og Levnets Beskrivelse. 20) Acta betreffende det Gomer- og Hirschmanniſke Stipendium. 21) Eſterretning om det Bryningeriſke Stipendio. 22) Litteraria Württembergica.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

43.

Den 26 Octobr. 1730.

DANMÆRK.

Moltike,

1369. var Cort Moltike Høvedsmand
paa Barberg. 1371. Bisk Moltike Hø-
vedsmand paa Bordingborg. 1387.
var unge Cort Moltike med de andre at
annamine Margareta til Regentere,
og Hendes Hylдинг at underskrive. 1395
levede Johan Moltike til Bavelse Rid-
per, og Esrardus Moltike af Hejne.
1411. nevnes samme Johan Moltike i-
gjen,

Uu 2

gien, og 1417. Herman Moltike Bets-
ner.

Tydsland.

Udi Hamborg har Monfr. Johan Hüb-
ner, J. U. L. ført dend anden Deel af sit
fuldstændige Geographie for Lyset. Dend
indeholder 2 Alph. 9 Ark, in 8vo. og hand-
ler om Danmark, Norge, Schlesvig,
Preussen, Pohlen, Rusland, Ungarn,
Tyrkiet, Asia, Africa, America, samt
de ubekjendte Lande. I steden for For-
talen finder mand den i Begyndelsen af
den første Deel tilsagde Specification paa
dend store Samling af IX. Tomer, hvor-
udi staar 1300 udvalde Kort af de berøm-
meligste Konstnere, hvilke hans Fader
har tilsammenbragt, og af hvilke Author
sig ved sit Geographiske Arbejde betie-
ner.

Mand maa ellers ikke tænke, at Mr.
Hübner har udgivet noget Nyt, naar
mand i Bogladerne seer dend 5te Deel af
hans til Informationens Lettelse affatte-
de Oratoria, saasom samme ick indehol-
der andet, end dend under een besynderlig
Titul omrørte Reformations Historie i
50 forr

50 korte Taler, tillige med et Skuespill om Sachsernis Omvendelse til Christendommen.

Udi Halle skal nu opholde sig et Fruentimmer, som efter hendes Behag kand bevege og røre begge sine Dreene, da nu udi den Efterretning som haves om Keiser Justiniani Magni Idrætter sees at Procopius de Anecdotis cap. 8. om ham skriver at hand har kundet bevæge sine Dreene, saa har mand i Anatomien bragt det Spørgsmaal paa Bannen om, og hvorledes et Menniske kand bevege sine Dreene. Aristoteles lit. I. hist. An. cap. II. siger alle Dyr bevæge deres Dreene, men Mennisket kand ej gjøre det, og er det vist, at alle Dyr har bedre og skarper Hørselse end Mennisket, hvorved mand maa prise Skaberens Wijsdom, at ved den lette og megen høren Sielenes og Gemytternes underlige Birkninger ej skal forstyrres og foruroeliges. Thi et Dyr fatter ingen Tanker over det, samme hører og ser, men et Menniske skulde være sær uluckyelig om hand kunde høre igiennem 3 eller 4re Huuse, thi derved vilde hans Gemytt holdes i en idelig U-

roelighed og Bevægelse, og alle hans Tanker adspredtes eller forvildes, hvorudover i de Tydske Academiske Statutis er indført at ingen Handverks-Mand hvis Arbejde giver nogen Lyd fra sig, maa boe i Nærvaærelsen af Professorerne eller de Geistlige. Imidlertid vidner Augustinus de Civitate Dei lib. XIII. Cap. 24. at hand har kiendt saadanne Folk der lige med Dyrene kunde optreffe og nedlade deres Dreene, hvilket og Cardanus de var. rer. lib. 8. c. 40. belegger med Exempler.

I Leipzig er hos Mr. Breitkopffen nyelig fra Pressen udgangen og hos hannem at bekomme: Anonymi Recensio succincta eorum, quæ Patres Concilii Tridentini pro veritate Evangelica dixerunt, secundum Historiam Sfortiæ Cardinalis Pallavicini, Lips. 1730, in 4. 5½ Ark. Auth. som er en meget berømt og lærd Mand i Sæxen, har denne sinde ikke villet give sit Navn tilkiende, ihvorvel Verket med en særdeles besynderlig Flid er udarbejdet, og om Auth. Navn skulde blive bekiendt, vilde det endnu sinde en langt større Biesfald iblant Folk.

Sams

Sammeledes er og trykt: Joh. Frid. Christ. de rebus Longobardicis Commentariorum Liber unus, quo migrationes & bella ejus populi ante expeditionem in Italiam continentur, Lipsiæ 1730. in 4to 8 $\frac{1}{2}$ Ark. Efterat Author allerede i sine Originibus Longobardicis havde udgivet nogle Undersøgninger om dette Folkes Antiquiteter, og et kort Begreb af deres gandske Historie udaf Conradsvon Lichtenau Bøger, som maatte tiene til et Compendium, har handligemaade strax i Begyndelsen formerket, at mand i de nyere Tider ikke havde noget besynderligt og ex professo skreven om de Longobarders Historie, men af de midlere Tider alleneste Pauli Diaconi 6 Bøger, thi ønskede hand den Tid i Fortalen, at samme med gode til Historie og til dens Fuldbyrkelse af andre Historie-Skrivere tienlige Anmerkninger maatte blive laant af Muratorii store Samling, og i Særdeleshed, til de Studerendes Nytte, maatte udgaae i Trykken; Men siden har hand, efter en højere Opmuntring, som derom Tilskriften i nærværende Commentario

de rebus Long. til Hans Excell. Hr. Henrich von Bünau den yngre nogenledes melder, fundet for bedre og nytteligere, at forfatte af Pauli og andres Skrifter en tilsammenhængende og fuldstændig Historie om dette Folk, med nogen større Grandtæning og en bedre Sinagt i agt tagelse, end i de forrige, besynderlig de midlere Tider fandtes, og derudi hverken at unde det som er frevet Fabelagtig og Bantroest, eller blotte Indbildinger nogen Rum eller Sted. Heraf lader sig nu tilhøne den samme Deel, om hvis Historie det mindste i andre Skrifter noget tilsammenhængende er at finde, nemlig: de gamle Tider, og de Longobarders Rige før deres Vandring til Italien. Historien har handtillige med Observation af det, som er sandfærdigst og meest troværdig, i Texten saaledes beskæftiget sig paa at skrive, at disse ellers mørke, og til deels forvirrede Sager, saa meget mueligt i en aatte erlange en tydelig Angenemhed. Men i Anmerkningerne ere de fleeste Tvivlsmaaler og Bildfarelser, som i henseende til deres Kongers Navne, Arvesuccession, deres Herkomst og ellers forkom-

refomme, helst naar ovenanferte hans Origines tillige blive consulerte, ophævede. Om hand og saaledes kand udarbejnde dette Folkes Regiering i Italien, og maa skee med større Fornøvelse, efterdi denne Deel er u-lige rigere paa Historier, vil hand ikke saa meget forsikre, som ønske, dertil at have Tid, og om dette bliver vel optaget, Befordring. Imidlertid kand, hvad som løber derhen, tilstrækkelig sees af Blondi Decadibus ab inclin. Rom. Imp., af Sigonii Bøger de Regno Italiae, af Er. Puteani historia Insubrica og andre deslige Skrifter, ja end og af dem, hvilke enten ikke skiotter derom, eller ingen Lejlighed have at efterslaae Pauli Diaconi Bøger selv, eller andre Kroniker af de midlere Tider.

Nederlandene.

Udi den Haag har Boghandleren Lom, som nyelig har udgivet le Theatre sacré du Brabant, nu ogsaa faaet færdig det saa kaldede Grand Theatre profane du Duché de Brabant i 2 Folianter, der indeholder en almindelig og kort besattet Beskrivelse om dette Land. Mand

finder derudi alle Hertuger af Brabant Stædernis Beskrivelse, deris Regierings Form, og de mærkværdigste Hændelser, Beskrivelse over Slotte og Lysthuuse, tillige med een Topographisk og Historiske Beskrivelse om det Hollandste Brabant. Dette Verks Author er Mr. Jacobus le Roy det H. Romerske Riiges Baron og Herre af St. Lambert. Altting bliver derudi forestillet i Kaaberstykker.

Det nye Oplag af Mr. de Fontenelle Skrifter i 3 Avarter, samt og i 3 Foli-
anter, med Mr. Picarts Kaaberstykker, seer overmaade prægtig ud, og tiener den berømmelige Author til stor Ære, er og saa meget meere fuldstændig, end noget andet, der endnu er kommet for Lyset. I det 3die Bind finder mand de siden 1699. afdøde Med-Lemmer ved Videnskabernis Academie deris Levnets Beskrivelse.

Desforuden er og endnu en meget vel forøget og forbedret Edition af et tilforn allerede ofte trykket Latinsk og Fransk Dictionaire, under følgende Titul udkommen: Dictionarium Universale Latino-
tino-

tino-Gallicum, ex omnibus Latinitatis Autoribus, summa diligentia collectum. Accesserunt multarum, quæ vulgo synonymæ videntur, Latinarum vocum differentia, 1730. 8.

Prolegomena ad N. T. è vetustissimis Codicibus denuo procurandum, hvilke Mr. Wetstein, som har været Præst i Schweitzerland, men nu opholder sig i Engelland, i Amsterdam in 4to har ladet trykke, tilfiger noget særdeles om dette Oplag, hvorefter den lærde Berden med Forlængsel venter.

I Leiden er den berømte Bynkershoeks sinaa Skrifter med efterfølgende Titul samlede udgivne: Cornelii van Bynkershoek, Jurisconsulti & Præsidis Opera minora, olim separatim, nunc conjunctim edita. Recensuit & nonnulla addidit Auctor. 1730, in 4to. Mand finder derudi de Skrifter, hvilke den berømte Autor fra 1707 til 1721 har ført for Lyset, nemlig: 1) Ad L. lecta. 40. D. de reb. credit. si cert. pet. Liber singularis; 2) Dissert. de Pactis Juris stricti contractibus in continenti adjectis; 3) De Auctore auctoribusve Authenticarum

(qvas vocant) Diatriba; 4) Contentio literaria cum Alex. Arnoldo Pagenstecher, Antecessore Juris Groeningano, de Auctore auctoribusqve Authenticarum; 5) Ad L. 9. D. de lege Rhodia de jactu, liber singularis; 6) de Dominio Maris Dissertatio; 7) De Foro Legatorum tam in causa civili quam criminali, liber singularis. Ellers har og D. Franc. Car. Conradi til Halle allerede ladet tilfammen trykke den berømmelige Civilistes varia opuscula i 2de Deele in 4. tillige med sin Fortale.

Engelland.

I London ere Tusculanæ Quæstiones Ciceronis med Joh. Davisii Commentario i en stor 8vo. formeeret og forbedret, 3die gang blevne oplagde.

Iligemaade er og den berømmelige Flamsteeds forrige Astronomus paa det Kongl. Observatorio til Greenwich, hans Atlas Cœlestis at bekomme ferdig trykt. Samme bestaar af 25 Kort, som indeholder alle synlige Stjerne-billeder, saa vidt vi kand see paa Himmelen. Hver Kort er 25 Tom; lang og 20 Tom; bred,
og

og ere efter Authors nye maade forfærdigede. Mand har og hosføjet tvende store Planisphæria om Middag og Midnats Stjerne-billederne. Og ere de tilsatte Anmerkninger skrevne paa Engelsk.

Udi Londen haver Richard Browne udgivet en Engelsk Tractat kaldet Medicina Musica, eller Forsøg hvorudi Sange, Musics og Dansens Virkning i det Menneskelige Legeme efter de Mechaniske Regler undersøges, tillige med en Afhandling om de Besværinger som herrører af Milten og Binde, og hvorledes samme skal cureris.

Samme Steds er ellers udkommen den 30 Edition af Chamberleynes Beskrivelse over nærværende Tilstand af Store-Britannien.

Saa er og der trykt en Critisk Historie over Engelland, Author har derudi i en Foliant stillet den Engelske Historie under de Stuartiske Prinkers Regiering for Lyset, hvorudi hand vil have opdaget mange Bildfarelser som hidtil ere begangne af Historie-Skrivere, foruden hans Betragtning over hver Bedrift, har hand
ind=

Indrykket mange Breve, skreven af Carl den Anden, Jacob den Anden, Oliver Cromvel &c. saa og det fra Lord Sarile bekendte Indbydelses Brev, hvorved Skotterne 1640 bleve indløkkede til England og den Indlandste Krig begyndt. Author meener at Grev Clarendon Burnet Echard, Welvold og andre Historie-Skrivere ere forledte til at fare vild af dette Brev, og forsikrer at hand intet har anført, uden hvis hand med trykte og utrykte Documenter kand gotgiøre.

End haver udi Londen Urtegaards-Mands Societetet til Chelsea, strax ved Londen, virkelig paa Engelsk og Latin laadet, hos hinanden trycke et Catalogum in folio, saa vel paa ind-som udlandste Træer og Gevexter, hvilke ere stærke nok til i frie Luft at imodstaae Kulden. Denne Bog er og bleven formeret med omtrent 20 Raaberstykker, hvorpaa de beskrevne Træer og Gevexter i deres naturlige Farve lader sig tilsyne. Mand venter snart flere af deslige Samlinger fra omtalte Societet, hvilke de desto flittigere vilde fortsætte om de kunde finde forstandige Botanicorum og Medicorum Biesald.

Sam-

Sammested bliver og nu udgivet og soldt en nye Edition af dend bekiendte Krønike om Kongerne i Engelland, fra det Romerske Herredømmes Begyndelse i Store Brittannien, indtil Kong Jacob den 1stes Død, hvilken Richard Bacher har forfærdiget, tillige med en nye Continuation indtil det Aar 1660. hvilken M. E. Philips har tilføjet. Til denne nye Edition er endnu desforuden tillagt en nye Fortsettelse, som indeholder Caroli II. Jac. II. Guilielmi III. Mariæ, Annæ, og Georgii I. Historier.

Udi Cambridge har Monsr. Robert Green en Socius paa det der værende Aula Clarehall kaldet, som for nogen Tid siden ved Døden er afgangen, og ellers er bekendt af sine Principes of Philosophie of the Expansive and Contraitive forces &c. som for 2 Aar siden udkom i en stor Foliant, efterladt sig et Testament hvorved hand har legeret samme Clavehall sit Bibliothech, tillige med hans heele Formue af 2000 Rdr. paa de Bilkoer, at Socii udi dette Aula skulle være tiltænkte at lade hans utrænkte efterladte Skrifter udgaae, og nederst i Bibli-

bliotheket for ved hans Bøger opsette hans Sceleton.

Frankerige.

Udi Paris er Kong Carl den Tolvtes af Sverrig Historie endnu ikke udkommen. Monfr. de Voltaire lader den hemmelig trykke, og mand forsikrer, at den vil blive curieux. Den skulde uden Tvivl have blevet nytteligere for Krigsfolk, om een i Krigs = Videnskaberne erfaren Mand havde foretaget sig at beskrive denne i vore Tidens store Heltes Liv og Levnet, hvilken mand fandt ligne ved de gamle Tidens største Hærførere, og samme havde af hans store Bedrifter uddraget alle ting, som fandt være tjenlige til en Krigs = Hærs Anførsel. Mange saae gierne, at Mr. de Folard var falden paa det Forsæt, som meget vel skikede sig for en i Krigs = Konsten saa erfaren, og i alle denne Konges Livs og Levnets Omstændigheder saa kyndig Officeer.

Pater Ceilliers af Benedictiner Orden hans Bibliotheque Generale des Auteurs Ecclesiastiques, finder ej Behag hos Folk, efterdi hand i sine Domme er alt for frygt =

frygtfom, i Skrifternes Extract vel sandfærdig, men ikke altid falden paa den rette Punct, hvormed hand skal underholde Læseren. Hand har ingen Fortrin for Mr. du Pin uden i Litteraturen, i det hand flittig opregner Editionerne, hvilket nu omstunder ikke koster stor Møje, da hand har Oudin, Fabricium og andre til Forgiengere. Hans Skrive-maade er vidtloftig, som mand og seer af hans Dissertationibus.

Sammestedes lader P. Bremois en Jesuit trykke en Oversættelse af de Græske Tragiske Poeter, med hosføjede Anmærkninger, som vil udgiøre 2de Voll. in 4to.

Udi Bordeaux har det der værende Kongl. Academie des Sciences ved Tryk-ken kundgjort, at det dend af Monsr. de la Force stiftede aarlige Priis, bestaaende i en Medaille af 300 Livres Verdie, den 25 Aug. næstkommende Aar 1731. vil dennem meddeele, som kunde give dend beste Forklaring om Thonens og Klangens Formering, saavel som og dendes Modificationer.

Italien

Italien.

Udi Verona er trykt Henrici Norisii, Veronensis Augustiniani, Tit. S. Augustini S. R. E. Presbyteri Cardinalis & Sanctæ Sedis Apostolicæ Bibliothecarii, Opera omnia, nunc primum collecta atque ordinata. Tomus I. continens Sacra, quorum elenchum post Monitum habes. Veronæ 1729. ex Typographia Tumermaniana, Superiorum permisso ac Privilegio Excellentiss. Senatus ad annos 15. Dend Karitet der er ved Norisii Skrifter, og dend Opdagelse af nogle, som endnu aldrig har været trykte, har givet Anledning til denne fuldkomne Samling deraf, hvorudi Marggrev Scipio Maffej har stor Deel. Dend bliver trykket ved Subscription, og Opleggeren har ikke forsømmet det ringeste, for at føre det smukt og correct for Lyset. Dette Bind indeholder Historiam Pelagianam tillige med de Skrifter, som i dend Levenske eller Amsterdamske Edition af 1702. er bleven dend tilføjet.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

44.

Den 2 Novembr. 1730.

DANMÆRK.

Moltike.

1446 levede Hans Moltike, hand var en mechtig og myndig Mand baade i Fred og Fejde og boede i Laaland. Folmer Moltike var af Dronning Margrete i sin Tiid sendt til Abbedissen Ingeborg i Ribnets med 300 M. Løbst, hvilke Abbedissen for hende havde udlagt. Hans Moltike var med Biskop Hennike udi Odense overværende paa Lands-tinget for

Ær

at

at sammenskrive de Laalandſke Bilkoer. Samme Hr. Hans Moltke, ſom førſt er nevnet, boede paa Krenkerup i Laaland, og ſoldte ſamme Gaard til Hr. Eſchild Sjøe.

Udi Hans Kongl. Majeſts. og Univerſitetets Bogtrykkerie, er mand i Berkt med in 4to. at udgive et nyt Oplag af de fra K. Chriſtiani 5. Regierings Begyndelſe til Salig og Højloſtig Ihuſomleſſe K. Friderich den Fierdes dødelige Afgang udgangne Forordninger med hvis dertil hører, og det ved et vis ſlags Prænumeration, hvorom mand ſeer følgende Intimations-Seddel at være udkommen under den dato 6 Octobr.

Paa adſkillige got Folks Forlangende og Beſværing over den Mangel, ſom nu fandtes paa de Kongl. Forordninger, ſiden den Forlaget derudaf i ſeeniſte Kiøbenhavn overgangne Ildbrand blev opbrændt, har mand været betænkt paa, ſaavidt hidindtil mueligt, derpaa at raade Boed, da mand og ſaaledes dermed er avanceret, at en ſtor Deel af Chriſtiani 5. Forordninger ere paa nye oplagde, og af vores allernaadigſte Kongers Forordninger

ger saa mange ferdige, at inden nogle faae Uger kand til de Lysthavendes Brug udleveres Forordningerne fra 1716 Aars Begyndelse til 1726 Aars Udgang. At continuere og fuldfærdige de øvrige Forordninger nu strax for Haanden, da der af en temmelig Deel imellem Folk endnu af forrige Oplager roullerer, da saa meget andet mangler, som nødvendig bør at trykkes, og da Bøger og trykte Materier hart ad ej ere at afhende, og derudi at indskyde uden Nytte saa anseeligt et Forlag, vilde falde een baade til Besværighed, og være til Tynge, med mindre mand kunde see sig forviffet om Debiten, og at blive uden Skade. Hvilket vel ikke ved anden Vej er at erholde uden ved en vis Sort Prænumeration, hvorved Liebhaberne ej kunde betynges, og dog have Sikkerhed og Fordeel, og Forleggeren nogenledes være skadesløs.

De Forordninger da, som mand ved Prænumeration tænker til at trykke og debitere, ere:

1) Alle Kong Christiani V. Forordninger fra hans Regierings Begyndelse til Lovens Publication.

Kr 2

2) Sama

2) Samme fra Lovens Publication til Høistbemeldte Hans Majests. dødelige Afgang.

3) Register derover.

4) Krigs=Artiklerne, og Krigs=Ret= tens Instruction.

5) Alle Kong Friderich den IVdes For= ordninger fra Hans Majests. Regierings Begyndelse til 1730 Aars Udgang.

6) Et fuldstendig Register derover.

7) Laugs=Artiklerne.

8) Søe=Retten's Artikler og Instru= tion.

9) Sold=Rullen.

10) Assurance-Octroyen og Conven= tionen.

11) Paralel-Register imellem Loven og Forordningerne.

12) De Kongelige Rescripter, som ved Jurisdictionerne bruges allegeres.

Et Exemplar af alt dette koster den= nem, som behage at prænumerere, 6 Rdr. 4 Mk. Da det derimod ej under 9 à 10 Rdr. til dem, som ikke lade sig ind= tegne, eller fast staae for visse Exempla= ria, kand overlades.

Denne heele Samling og Collection
trykt

trykkes in 4to. med en god og læselig Stil
paa got Tryk-Bapiir, mand forbinder
sig saa vidt mueligt dermed at uile, og
obligerer sig at levere aling færdig inden
Septembr. Udgang 1731.

Med Indtegnelsen skeer strax Begyn-
delse her udi det Kongl. Bogtrykkerie, thi
vilde Liebhaberne her udi Byen boende,
behage at indtegne deres Navne i en til
den Ende indrettede Bog, de uden Byen
boende lader det skee skriftlig, dog saale-
des, at jeg ej med Porto at betale betyn-
ges uden Refusion.

Af de her i Byen boende modtages ej
længere Indtegning end til Novembris
Udgang, og af de uden Byen boende ej
længere end til dette Aars Udgang.

Betalingen af disse 6 Rdr. 4 Mk. skeer
til 4 Terminer, nemlig 1ste gang til først-
kommende 11 Decembr. 2 Rdr. 4 Mk. og
siden i 3de gange hver gang 8 Mk. hvilke
Terminer retter sig efter, som med Ber-
avanceres, af Leverance deraf til Bed-
kommende kand gøres, da det ved Nou-
vellerne skal forstændiges.

Imod at nu til 11te Decemb. præcisè
til mig betales for hvert Exemplar 16

Mt. eller 2 Rdr. 4 Mt. udleveres Liebhaberne tillige med hans Qviterings og Prænumerations - Beviis et Exemplar af Kong Friderich den 4des Forordninger fra 1716 Mars Begyndelse til 1726 Mars Udgang, tillige med Told-Rullen.

Ved de øvrige af Kong Friderich den 4des Forordningers Leverance fra Hans Majests. Regierings Begyndelse til 1730 Mars Udgang betales atter 8 Mt.

Ved Leverancen af Kong Christiani V. Aarlige Forordninger fra Lovens Publication til Hans Majests. Døds-Dag, betales atter 8 Mt.

Og endelig ved Leverancen af Resten herudinden er benævnt, betales de øvrige 8 Mt.

Og saasom i saa Maade med en hver Prænumeration holdes en aparte Conto, saa kand ham derudi søjes, efter haanden at bekomme Forordningerne, ligesom de blive ferdige til, og det paa hans Regning at affrives, uden at hand har nødig at oppebie den Tid, til hvilken hver Generale Leverance skeer.

Man seer desuden i Continuation af foregagende, vedfølgende Prænumera-
tions

tions Sort af 27 Octobr., indrettet for dem, som sig for eendeel af dette Verk alleene maatte behage at lade antegne, saaledes lydende:

Siden den udfærdigede Prænumerations Intimation af 6 Octobr. afvigt, til de Kongl. Forordningers Trykning er bleven distribueret, har mand maat fornemme, at adskillige Liebhabere findes, som attraae til at prænumerere for eendeel deraf, som enten for Christiani V. Forordninger separeret for og efter Lovens Publication, eller samlede, item nogle Aarlige Forordninger af de, som under Kong Friderich den Fierdes Regiering ere udgivne, enten fra Begyndelsen til 1715 Aars Udgang, eller fra 1716 Aars Begyndelse til den Høysalige Konges Døds-Dag; Da for at viise, at mand saa viit giørligt, vil lempe sig efter Liebhabernes Commoditet og Lejlighed, er mand overbødigt at tage derfor Indtegning udi den til den ende indrettede Bog, dog saaledes, at de her udi Byen boende lader deres Navne indtegne inden Novembris Udgang, og de uden Byen boende inden dette 1730 Aars Udgang, og til-

lige imod behørig Beviis lade til Afdrag paa hvis de saaledes ville prænumerere, forud ved Indtegningen erlegge En Rdr. eller Otte Mark efter Proportion af hvis som forlanges og bestilles, da dem saa meget som bliver bestilt og betinget, paa den Soed af 20 fl . Alphabetet eller hver 23 Ark bliver beregnet, som kortes ved Fuldfærdigelsen udi de sex eller otte Mark, som ere prænumererede, da Resten imod Leverancen af det bestilte betales; Mand forvissret Liebhaberne om, at udaf denne Samling udelades ej nogen Forordning, ej heller bliver nogen Extract-viis andraget, men enhver heel og u mutileret trykt. I det øvrige forholdes herudinden, som udi den omtalte Prænumerations Intimation er andraget. J. Wielandt.

Tydsland.

Udi Nürnberg er udkommen den 19 Samling af Actis eruditæ & curiosæ med følgende Articer: 1) Nürnbergis. Kauf- und Gerichts-Brief samt der Erklärung. 2) D. Jo. Jac. Bayeri animadvers. phys. med. Spec. II. 3) D. Pet. Christ. Wagners Observationes meteorol. Phys. 4) Jo.

4) Jo. Henr. Mülleri conjecturæ phys. 5) Christ. Gottl. Schwartzzy disqvif. VII. 6) Ejusd. observat. crit. 7) Joa Dav. Kœleri de Ducibus Meraniæ. 8) Dœderlini comment. hist. de numis German. mediæ. 9) Seydelii Dissertat. de regulis architecturæ generalibus. samme udgjør 6 Ark in 8.

Udi Halle er dend anden Deel af August Herman Franchens forrige Prof. Theol. Past. Utr. og Schol. Erklæringer over Davids Psalmer fra Trykken udkommen med Gotthilff August. Franchens S. Theol. Prof. Ord. Insp. og Præst til vor Frue Kirke, hans Fortale. Samme indeholder tillige med Fortalen og det fuldstændige Register 8 Alph. og 7 Ark in quarto. Ligesom i dend 1ste Deel Erklæringerne af de første 3 Bøger har været Indholden af 80 Psalmer, saa følger herudi Udleggelsen paa dend 4 og 5te Bog, nemlig Talen over de sidste 61. fra dend 90de til dend 150de Psalmie. Men da der i dend første Deel mesten over Psalmie ikkun findes en Tale, saa ere derimod i dette sidste Bind over en Psalmie meere end en Betragtning at antrefte; Saasom nemlig over dend 119de, i følge

af dends Afdeeling efter det Hebraiske Alphabeth. 22. over dend 130de og 131. tvende, over den 139. som en af de vigtigste Psalmer. 11. over dend 141de og 143de atter igien tvende, over dend 145te fire, over dend 147de tre, og sidst over dend 148 atter igien tvende: Saa at da i hine ikkun ere 91. findes i denne derimod 102 Taler, og saaledis i begge Deele over dend gandske Psalme 193 Betragtninger. Til de belovede Latinske Præscript: in Psalmos giver Editor i sin Fortale ikkun slet Forhaabning, at de nemlig, enten sildig eller og maa ssee aldrig kommer for Lyset.

Udi Goslar er fra Trykken udkommet: Kort Indledning til de fornemste Historiers Oprindelse, 1) Historie-Skrivernis. 2) Steen-Skrifters. 3) Mynsters, og 4) Beviisligheders. Til en solide Skionsomhed over dend Historiske Sandhed, for Lyset fullet af August Friderich von Zanthier 1730. in 8vo. 8 Ark. Author, som ej allerede før har gjort sig bekiendt ved andre Skrifter, handler herudi om Kiendetegn paa en god Historie-Skrivere, og viiser tillige

ge med dend Nytte, hvilke de gl. Ind-
 skrifter, Mynter og Beviisligheder med
 sig føre.

Udi Zwickau er nyligen fra Pressen
 udkommen: De Pistrinis veterum ad illu-
 stranda varia Scripturæ S. & profanorum
 Autorum loca ex antiqvitatum monu-
 mentis differt. M. Frid. Lebrecht Gœtzi-
 us, SS. Th. Bacc. & Diac. ad S. Cath. Cygn.
 Cygneæ 1730. I Alph. 6 Art. Efterat Au-
 thor i Prolegomenis har handlet om alle
 Haand-Møller i Almindelighed, saa giver
 hand i adskillige Capitl. Efterretning om
 det Ord Pistrinum, om Brød-Møller-
 nis Oprindelse og deris Forskiel, Møller-
 ne, Mølle-Sveine og Biger saa og Kornet,
 og hvorledes mand ellers plejer at maale
 paa Møllerne, saavel som og Deignen,
 Brød og Kager, samt og Guderne for
 Brødmøllerne, og deris Forretning, Fæ-
 ster og de Sange, hvormed de af de gamle
 Hedninger ere blevne beærede.

Italien.

Udi Meyland har Mr. Argelati udgi-
 ven 2de Breve for Lyset, af hvilke hand
 har underskrevet det første i Dec. forbie-
 gangen Aar, og det andet i April i nær-

værende Nar, og derudi meldet, at Societas Palatina har ladet udgaae dend XV. og XVI. Tomum af Muratorii Scripturibus rerum Italicarum, (hvilke og, naar dend anden Deel saavel af dend første som anden Tomo bliver med beregnet, for dend XVII. og XVIII. kunde passere.) Begge disse Volumina, af hvilke det første er tilskrevet Cardinal Bentivoglio, og det andet Byen Meyland, synis at være saa meget dis vigtigere, som de indeholder idel endnu aldrig trykkede Skrifter, og derved kand gives stor Oplysning i dend Italienske Historie; særdeles det 13. og 14 Seculum betreffende; paa hvilken Tid adskillige Prinkers og nogle visse Staters Barthier, som søgte efter at erlange det øverste Herredømme, have opvagt stor Uroelighed og indvertis Krigge, ellr underholdet dennem, hvorom mand er begierlig efter at erholde de omstændeligste Efterretninger. I dend 15 Tomo ere efterfølgende Skrifter indeholdne:

Chronicon Senense, Italice scriptum ab Andrea Dei, & ab Angelo Turæ continuatum, exordium habens ab anno 1186, & desinens in annum 1352. e MSto

Codice Senensi nunc primum editum, una cum Notis Huberti Benvoglianti, Patricii Senensis.

Annales Senenses, auctore Nerio. Donati filio, ab anno 1352. usque ad annum 1381, nunc primum editi ex MS. Codice Senensi, una cum notis Huberti Benvoglianti.

Chronicon Estense, Gesta Marchionum Estensium complectens, ab anno 1101. usque ad annum 1354, per anonymos scriptores synchronos deductum & ab aliis auctoribus continuatum usque ad annum 1393, nunc primum in publicam lucem effertur e MS. Bibliothecæ Estensis.

Chronicon Mutinense ab anno 1002, usque ad annum 1363. auctore Joanne de Bazano, cive Mutinensi synchrono, nunc primum in lucem prodire MS. Codice Mutinensi.

Ephemerides Urbevetanæ Italica lingua ab anno 1342. ab Anonymo synchrono conscriptæ, nunc primum in lucem efferuntur e MS. Codice Bibliothecæ Vaticanæ.

Danielis Chinatii, Tarvisinii, Belli apud Fossam Claudiam & alibi inter Venetos & Genuenses gesti anno 1378 & se-

quentibus, Italico sermone accurata Descriptio, nunc primum edita e MS. Codice Bibliothecæ Estensis.

Gorelli, Aretini Notarii, Poema Italice scriptum de rebus gestis in civitate Aretina ab anno 1310. usque ad annum 1384. nunc primum prodit e MS. Codice Senensi.

Chronicon Ariminense, ab anno circiter 1188, usque ad annum 1385, auctore anonymo, ac deinde continuatum per alterum anonymum usque ad annum 1452, nunc primum prodit ex Codice Ariminensi.

Monumenta Pisana ab anno 1098, usque ad annum 1389, deducta, & continuata usque ad annum 1406, auctore anonymo. nunc primum luce donantur e MS. Codice Bibliothecæ Mediceo-Laurentianæ.

Deud 16 Tomus bestaar af efterfølgende Skrifter.

Vitæ Episcoporum & Patriarcharum Aquilejensium a primo Christianæ æræ seculo usque ad annum 1358, ab auctore anonymo circiter eundem annum conscriptæ, atque antea a Muratorio editæ. Subjicitur & nunc primum evulgatur.

Liber de Vitis & Gestis eorundem Patriarcharum, auctore Antonio Bellono, Denique succedunt Additamenta e MS. Codice Vaticanæ Bibliothecæ petita, & Chartæ quædam ad Aquilejensem Ecclesiam spectantes, luce huc usque carentes.

Petri Pauli Vergerii, Justinopolitani, Vitæ Carrariensium Principum, ad annum circiter 1355. nunc primum editæ e MS. Codice Bibliothecæ Ambrosianæ collatæ.

Ejusdem Orationes & Epistolæ variæ Historiæ, nunc primum prodeunte e MS. Codice Bibliothecæ Estensis.

Breviarium Italicæ Historiæ a temporibus Friderici II. Augusti, usque ad annum 1354, ab anonymo Italo, sed synchrono auctore conscriptum, nunc primum e MS. Codice Bibliothecæ Paulinæ Lipsiensis, olim Vetero-Cellensi, in lucem prodit.

Petri Azarii, Notarii Novariensis, synchroni auctoris, Chronicon de gestis Principum Vice-Comitum ab anno 1250, usque ad annum 1362.

Accedit Opusculum ejusdem Auctoris de bello Canapiciano, omnia e Codice MS. Bibliothecæ Ambrosianæ.

Chronicon Placentinum, ab anno 222, usque ad annum 1402, auctore Johanne de Mussis, cive Placentino, nunc primum prodit ex MS. Codice Bibliothecæ Estensis.

Annales Mediolanenses ab anno 1230, usque ad annum 1402, ab anonymo auctore literis consignati, nunc primum in usum omnium proferuntur e MS. Codice Novariensi.

Chronicon Bergomense, Guelpho-Gibellinum, Auctore Castello de Castello, ab anno 1378, usque ad annum 1407. nunc primum prodit ex MS. Codice Bergomenfi.

Ordo funeris Johannis Galeatii Vicecomitis Ducis Mediolani peracti anno 1402, & Oratio tunc habita in ejus laudem a Fr. Petro de Castelletto, Ord. Eremitarum S. Augustini, nunc primum luce donantur ex MS. Codice Viri Clarissimi Francisci Arisii Cremonensis.

Specimen Historiæ Sozomeni, Presbyteri Pistoriensis, ab anno Christi 1362, usque ad 1410, nunc primum tenebris erutum e MS. Codice Nob. Viri Jo. Bapt. Rustæ.

Søne Tidender

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

45.

Den 9 Novembr. 1730.

DANNEMARK.

Morter.

Mf denne Familie og Navn har og nogle været her i Riget, Henrich Morter levede 1315. udi Kong Erich Mendveds Tid. 1421 var Otte Morter en af de 37 Herremænd, som paa Bisborg Landsting vare med at vidne, at Gottrup henhører under Jylland.

Vn

Ende

Tyskland.

Udi Jena er i afvigte Jubel-Fest fra Trykken udkommen de 3 merkværdigste Troens-Bekjendelser, som ved dend velsignede Kirke-Reformation ere blevne opsatte: saasom 1) das veränderte und wahre Augspurgische Glaubens-Bekäntniß, 2) Die von D. M. Luthern und andern Theologen zu Torgau vorher ausgesetzte siebenzehn Glaubens Artickel. 3) Des sel. D. Morten Luthers 1529. gedrucktes eigenes Glaubens-Bekentniß, nebst M. Friedr. Andreas Hallbauers, der Philosoph. Fac. zu Jena Adjuncti, Vorbericht vom Ursprung und Anwachs des Babsithums; wie auch der Gelegenheit, Anfang, Fortgang und Erfolg der Reformation.

Den fornædte Jeniske Jubel-Glæde i en udførlig Fortælling om alt det som er passeret ved dend Jeniske Kirke og Universitet til dend anden Augsburgische Confessions Jubel-Festis Helligholdelse, beskrevet, og med en kort Bemærkning om Reformationens Fordeel, saavelsom og dend Skade der følger paa et Afald fra dend Evangeliske til dend Pave-lige Kirke udgiven af Mr. Friedr. Andr. Hallbauer, Ph. Fac. Adjuncto.

Troens Bekiendelserne har Udgiveren ladet afstrykke efter de acurateste Editioner, vi nu have, og i sær D. Luthers herlige Bekiendelse, efter dend Aftryck, som i det Wirtembergske, Eislebenske og Altenborgske Tomer er at finde og indrettet efter de Editioner som endnu i dend Sal. Mands levende Live i Beshnderlighed derom ere udkomne. Dend Jeniske Jubel-Blæde er fuldstændigere end dend, hvilken hand 1717. ved Reformationens Jubel-Festen har ladet udgaae, saasom hand i denne omstændelig og udførlig har beskrevet Udtoggene af Prædikenerne, Orationer, Disputationer, andre Skrifter, og alle Solenniteter og det Academiske Programma, og Kirke-Musiquen aldeelis indrykket. Udgiveren har ved denne Andledning afhandlet nogle vigtige Puncter, om hvilke en hver Evangeliske Christen billig bør have een tilstrækkelig Kundskab. For an ved Troens Bekiendelserne finder mand det oprindende og alt efter Haanden tilvorende Pavedom, og Reformationens Historien indtil dend Westphaliske Fred, hvor

hos og dend fornødne Underretning om D. Luthers Skrifter og de Evangeliske Kirkers Troes Bøger er at læse. For Tusbel-Blæden har hand udførlig antegnet de Fordeele, som Pavedømmet, men allermest dend Evangeliske Kirke saa vel over Hovedet som i Henseende til de besynderlige Stænder har erhholdet af Reformationen, sampt og dend mangfoldige Skade de, som igien vende sig til Pavedømmet, føre sig paa Halsen. Hand har vel derudi ikke fordesiget det ringeste som hans Djemerte til denne Afhandling udkræver, men dog alligevel derhos alle vegne beslittet sig paa en anstendig Besædenhed.

Udi Leipzig er udkommen Seltsame jedoch wahrhafftige, Theologische, Juristische, Medicinische und Physicallische Geschichte so wohl ans alten als neuen Zeiten, worüber der Theologus, Jure Consultus und Medico-Physicus sein Irtheil eröffnet, aus demem Original Acten mit Fleiß extrahiret. zumehrerer Erleuterung mit kurzen Anmerckungen versehen, und eines jeden vernünfftigen Gedanken überlassen von D. Joh. Christiano Fritschio, Fürstl. Sächs. Weymari-

schen Leib-und Hof = Medico. Anderer
 Theil, nebst einem vollständigen Register
 der merckwürdigsten in dem ersten und
 and anderen Theil befindlichen Sachen.
 in 4. 2 Alph. De herudinden sig befindende
 Historier ere 1) om en Ægte = Kones
 seldsomme Aversion for hendes ægte
 Mand og om dend derpaa følgende Dis-
 solutione Matrimonii. 2) Om et fore-
 tagne Sortilegio til at udforske et Tyve-
 rie formedelst at spise Ost i Fandens Navn
 og at lade en Bog og Nøgle omløbe. 3)
 Om een der i sin Ungdom er bleven bidt
 af en gal Hund, hvorefter hand ved til-
 trædende Mandes Alder per intervalla er
 falden i Raserie, og formedelst allehaan-
 de Guds bespottelige og u-forsvarlige Ord
 og anden udvortes Handel er geraaden i
 Inquisition. 4) Om et endnu ikke Nar-
 gammelt Barn, som en Fader haver gi-
 vet Drefigen, og om dets paafuldte ufor-
 modentlige Dødsfald, og derover skeede
 Inquisition. 5) Om en formeente Sovesh-
 ge, og formedelst beskyldte U-agtsom-
 hed og paa kommende Brand = skade paa-
 fuldte Inquisition. 7) Om en opdigtet
 Epilepsie for at befrie sig fra dend til-

Dømte Tortur. 8) Om den Roed Cicutæ u-forsigtige Spisning, derpaa følgende Død og andre Symptomatibus. 9) Om dend formeente Dvets Udslagelse ved Hæxerie. Alle disse Historier har D. Fritsch med Anmerkninger forklaret og hoføyet et Register om de fornemste Sager over disse tvende Deele.

Samme Steds er og ført for Lyset og uden Bederlag at bekomme Titulen samt Efterretningen om en almindelig og fuldstændig Stats-, Krigs- og Kirke-Kronike, i hvilken findes alle Geist- og Verdslige Merkværdigheder og Historier, som har tildraget sig fra Verdens Begyndelse indtil vores Tider. D. Jacob Franchenstein, Høfhyrdelig Anbalt-Zerbsttsche Hof- og Regierings-Raad, har Direction over dette Verk. Dette nyttige Verk skal bestaae af 7 til 8 Folianter, og har Opleggeren i sinde, at lade samme Verk ved Subscription trykke.

Udi Strasborg er trykt 1729. in 4to en Historiske Dissertation over den saakaldede Apotheosis eller de Rommeriske Kejseres Indvielse i Gudernes Tal, ved
Jo-

Johan Daniel Schœpfler, Prof. Historiarum & Eloquentiæ ved det Kongel. Academie og det Kongel. Societet til London, under den Titul: Dissertatio historica de Apotheosi, sive Consecratione Imperatorum Romanorum, quam Præses Johannes Daniel Schœpflerus Hist. Eloqv. Professor Publ. Cap. Th. Can. Reg. in Galliis eleg. Lat. atq; Inscriptionum Academiae alteriq; item Regiæ Angl. Societati adscriptus & Johannes Andreas Hey Argentor. respondens in alma Argentoratensium Universitate d. XXVII. Octobr. 1729. solemni eruditorum examini submittit. Denne Thesis, som er bleven forsvaret af Msr. Hey, under Msr. Schœpflers præsidio, er afdeelt i 4 Capitler, det første handler om Apotheosis i Almindelighed, det andet om de Rommerste Kejsere og Kejserrinder, som ere blevene satte iblant Guders og Gudinders Tal, det 3die om de Ceremonier, som brugtes ved Indvielsen, det 4de om de Titler mand har givet dem efter Indvielsen, om de Symbola eller Barteign mand har sat ved deres Billeder, og om den Maneer og Maade, paa hvilken de ere blevene beærede. Bo-

res lærde Author melder i det 1ste Capitel, at Afguds Dyrkerne have begyndt fra at tilbede Stierne, og at de have siden tilbedet dem iblant deres Konger, eller Strids-Helte, som havde distingveret sig enten ved deres mange og mandige Bedrifter, eller ved deres Forstand. Hand har den samme Tanke, som Minutius Felix, at den Dyrkelse de Mennisker skeede, som de siden satte iblant deres Guders Tal, var i Begyndelsen ikke andet, end en pure høflig Æres beviisning og et udvorteski. ndetegn paa deres Ærbødighed og Taknemmelighed, som i Længden af Tiden blev forvandlet til en R l gions Dyrkning og en Guddommelig Tilbedelse. Grækerne have udbredet Gudernes Navn paa et stort Tal af deres Lands gamle Helte. Romerne, som gjorde sig en Skyldighed af at ære andre Folkes Guder, har haft sig meget meere forbeholden udi denne Post, indtil Keysernes Tider. Der havde indtil den Tid ikke æret nogen, uden Romulus deres første Stiftere, som de tillige med Laurentia hans Fostermoder havde sat iblant deres Guders Tal. Men i Keysernes

Eder strakte Hylleriets sig saa vidt, at mand beviste dem Guddommelig Ære, ikke alleene efter deres Død, men endog nogle iblant dennem, medens de endnu levede. Julius Cæsar havde alt Bræster og Altare, som hannem til Ære vare indviede, længe førend hand blev ihjelslagen af de sammensvorne, og efter hans Død foreenede Folket og Senatet sig igien om at sætte ham iblant deres Guders Tal. Augustus vilde alleene, at mand skulde sætte den Stad Roms Navn hos Cæsar i de Templer, som skulle indvies til hans Formænds Ære. Augusto blev og bevist Guddommelig Ære, imedens hand levede, i alle Kejserdømmets Provinzier, i det mand satte ved hans Billeder Staden Rom, ligesom hand vilde, at mand skulde tage det i agt i henseende til Julius Cæsar. Augustus tillod vel ikke, at mand lod noget offentlig Decret udgaae i Rom, for at offentlig ære ham som en Gud medens hand levede, men den gemeene Mand gav ham Guddommelig Titul, og gjorde Offringer til hannem. Efter hans Død lod Senatet hannem virkelig en Tempel i Rom opbygge. Nero

og Agrippina overlagde med hinanden, at lade Kæyser Claudius sætte i Rang blandt og med Guderne, da de dog selv havde ombragt hannem for at bemægtige sig Kæyserdommet. Titus lod Vespasianus sætte blant Gudernes Tal, paa det hand selv kunde vorde anseet som en Søn af en Gud, og Domitianus vilde kaldes en Broder af en Gud, idet hand befalede at bevise Tito Guddommelig Ære. Efter Domitiani Død, som i sit Liv havde misbrugt den Ære og Dyrkelse Guderne alleene tilhøre, vilde Armeen lade hand sætte i Rang med Guderne, som en Gud, men Senatet satte sig derimod, og ingen af hans Efterkommere lod sig være anlegen at lade sliig hans Baastand finde sted. Armeens Frygt havde større Virkning i henseende til Caracalla, som blev gjort til en Gud, endskjønt hand var skyldig baade i Blodskam og Fadermord. Author taler derefter om andre Hedenske Kæysere, hvilke mand har givet Guders Navn, indtil hand kommer til de Christne Kæysere, og begynder paa Constantinus, som er bleven sat i Guder-

nes

nes Tal, efter Eutropii Meening, og der findes endnu nogle Medailler conserverte af denne Keyser med de Ord Consecration. Men Author anmerker, at paa disse Medailler hverken sees Ord, Altar eller noget andet Hednissymbolum, som man finder paa andre Consecrations Medailler. Mand seer der alleene Constantinus opsteget paa en Bog, som løfter sig i Vejret, og en Haand fremkomme udaf en Skye, for at tage imod hannem. Hvorudaf Author slutter, at ved de Christne Keyseres Consecration, har man ikke andet vilde give tilkiende end den Himmelste Herlighed, i hvilken man haaber, Gud har oversat dennem.

Iblant Kejserrinderne, blev Julia Augusti Gemahl, som den allerførste sat iblant Gudindernis Tal. For desbedre at kiende de Ceremonier, som bliver brugte ved saadan Observationer, fremfører Author efter Hoved-Skribenterne alt det, som er bleven i agt taget ved saadanne Ceremonier. Dion: beskriver vel Consecrationen offentlig, men Herodianus erklærer sig derover end vidtløftigere.

re i Andledning at hand taler om Severo. I det hand taler om denne Ceremonie, handler Mons. Schoepfler om et Spørmaal, som er bleven ventileret af de gl. Viise, hvorledis mand kunde skille dend Dødis Aske fra dend Aske som er kommen afpaalet der blev brændt tillige, og hand paaastaar imod Casauboni og Kirchmans Meening, at mand indsvøbte Legemet i et Linnet Ægyptiske Klæde, som ikke af Ilden kunde fortæris; og anfører derhos, hvad hand derom i Italien har opdaget Ao. 1702, ved en Marmor Krucke, i hvilken mand har fundet brændte Been indsvøbte i saadan et stycke Linnet. Een Kejsler, som blev sat i Sudernis Tal, blev kaldet Divus, og en Kejslerinde Diva. Deris Ere-Stytter, som mand undertiden gjorde af Guld, undertiden af Sølv, vare prydede med lige saadanne Symbola som de største Hedenske Gunders deris Støtter, mand gav dem een Pique i Hænderne uden Jern; Deris Hoved blev omgivet med Straaler, undertiden satte mand Stierner og Torden-Straaler rundt en omkring dem: Mand opre-

ste

ste Altare dem til Ære, byggede Temp-
ler til deres Hukommelse, og mand an-
ordnede Præster og andre hellige Perso-
ner til disse nye Guders Tieniste.

Engelland.

Udi London er Aar 1724 Ugentlig ud-
kommen et Blad paa selv samme Maade,
som forhen den saa kaldede Spectateur,
der dog ikke nær har fundet saa stor Vie-
fald hos Folk. Imidlertid har mand
dog nu omstunder trykket disse Blade til-
sammen i tvende octav Bind, under den
Titul: The Plain Dealer, being select es-
sais on several curious Subjects. Hvor-
udi bliver handlet om Kiærlighed, Ven-
skab, Ægtestanden, Handel og Vandel,
Maler-Konsten, Historier, Poesien og an-
dre Materier.

Ligemaade er og P. Maimburgs Hi-
storie om Arianismo, og Lami Historie
om Socinismo oversat i det Engelske, og
forbedret med tvende Discourser, af
hvilke den eene handler om den specula-
tiviske Lærdoms Natur og Bestaaffenhed,
den anden om den Lærdom om den helli-
ge

ge Tree=Enighed i særdeleshed. Begge disse Discourser blive soldte hver for sig selv.

Mand har og ladet et Skrift udgaae om en Engelsk Herremands Optugtelse, under følgende Titul: An Essay on the Education of a young Brittish Nobleman, after he leaves the Schools; to which are added some Observations on the office of an Ambassador.

Monfr. Harris Tractat om Skibsfarten fører den Titul: A Treatise of Navigation, wherein is demonstrated, that the Writers upon that Subject mistook the Nature of the thing called departure, which is ohne great cause of the Uncertainty of Mariners Reckonings; The use of Mercator's Chart, made as easy as that of the plain Chart of Currents, and how to find them several ways. By Joseph Harris, in 4.

Same Observations made in travelling through France, Italy &c. in the years 1720, 21 & 22; containing a large and particular Account of the most remarkable Curiosities in those Counzries, as
wel

wel such as relates to their Manners, Customs, Religions, Orders, Ceremonies, as likewise of their Civil and Sacred Architecture, Plainings, Sculpture, and other Antiquities, which are esteemed most worthy of the Observation of an English Traveller. With some short Remarks on the air, soil, productions, trade, manufactures of several places occasionally interspersed. By Edward Wright, Esq. Illustrated with 40 curious drawings, in 4. II. Voll.

Udi London haver Mr. Edward Wright udi 2 vol. in 4. publiceret sine Observationer som hand haver giort paa sin Rejse til Frankrig og Italien udi de Aar 1720. 1721 og 1722. Mand finder derudi en udførlig Beskrivelse over de meest merkverdige Curieuseiteter af de Lande som Author har igiennemrejst, og mand forsikrer at hand intet har efterladt af hvis som kand fortiene en reisende Engellænders Attention. Disse 2 Vol. ere zirede med Mengde Raabeskytter, som af Authore ere tegnede efter Stedet og stukne af de beste Mestere.

Frans

Frankerige

Udi Paris er nu ferdig trykt in folio, Les Lonumens de la Monarchie Françoise, qui comprennent l'Histoire de France, avec les figures de chaque regne, que l'injure des tems a épargnées, Tome second. La Conquête de l'Angleterre par Guillaume Duc de Normandie, dit le Bâtard, tirée d'un Monument du tems, & la suite des Rois depuis Louis VI. dit le Gros jusqu'à Jean II. Inclusive-ment. Par le R. P. Dom Bernard de Montfaucon.

End har udi Paris Abbed de S. Pierre udgivet et Project om at forbedre alle Europæiske Sprog's ortographie, og i samme findes et andet Project om at perfectionere alle slags Sprog.

Udi Montpellier er ferdig trykt i Mar in 12. Tractatus de febribus juxta circulationis leges, ubi rejectâ sanguinis fermentationis & fermentorum suppositione, solidorum systematis veritas demonstratur in Theoria & in praxi. Authore Hugone Courraigne Universitatis Monspelienfis Medicinæ vice-Professore, & ejusdem Urbis charitatis Medicæ.

Søne Tidender

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

46.

Den 16 Novembr. 1730.

DANMÆMARK.

Mormand.

Skjoldet af Sølv, og derudi et sort
Moriens Hoved, med hvid Baand
om Hovedet. Paa Hielmen 2 sorte Vessels
horn med en hvid Vielke over hver, der is
mellem et Moriens Hoved med et hvidt
Bind. De 3de Brødre af denne Slegt,
som efter deres Moder lode sig kalde Fal-
ker, varer Jørgen Claus og Jens Falk,
men deres Børn kaldede sig Mormænd.

33

Alles-

Assessor Ludw. Holberg, som continuerer med sin sædvanlige berømmelige Bind-
 stibeligbed og Nidkierhed for at udarbejde
 de Ting der kand være vores Sprog og
 Nation til Nytte og Ære, haver nu un-
 der Hænder en Historie af Dannemark
 udi 2 Tomer in quarto, hvoraf den første
 Tomus, som gaar til Christiani 2. Regie-
 rings Begyndelse er fuldfærdiget. Author
 har holdet saadant Skrift nødvendigt,
 saasom vi ingen ordentlig Dansk Histo-
 rie have, og vor berømmelige Hvitsfelds
 Krønike er meere en Samling af Diplo-
 mata og visse udenlandiske og indenland-
 ske Evenemens end en methodisk Histo-
 ric, da hand nu anvender en særdeles Flid
 paa samme Skrift, saa er hand enhver
 ombedende som noget kunde have til saa-
 dant Bøks Forfremmelse at de ham det
 samme vilde communicere, paa det at
 Skriftet kand tiene til en contre Historie
 af Mons. de Roches nyeligen publicere-
 de Histoire de Dannemark, saasom hand
 ikke kand fatte hvor denne gode Franss-
 mand har villet embarqvere sig udi saa-
 dant Bøks, som ikke vell kand gøres un-
 den

den af en Indrødde, dog maa hand suspendere sit Judicium, indtil hand faaer samme Skrift at see.

Hos Bogtrykkeren Joh. Christoph. Broth er ved Trykken forferdiget in 8. en Hellig Skue=Blads, hvoraf Jesu Kierlighed kand sees med største Fornøjelse ved hans Kaars og Grav, sammenkrevet af Benjamin Schmolck, og af tydsk paa Danske Vers tranlateret af Andreas Ambrosii Nyborg.

Tydskland.

Udi Jena er nyelig og anden gang forebedrede, efterfølgende ikke alt for reene Samling bleven trykket: Eunuchi conjugium oder Capaunen Schyrath, h. e. Scripta & Judicia varia de Conjugio inter Eunuchum & Virginem juvenulam anno 1666. contracto, T. T. à quibusdam supremis Theologorum Collegiis petita, postea hinc inde collecta ab Hieronymo Delphino, C. P. 1730. in 4to. 20 Ark stor. Ved denne Samling treffer det gl. Ord= sprog rigtig ind: quot capita, tot sensus: quot Facultates, tot sententiæ; Thi saa mange Faculteter og andre Doctores som

har været pro conjugio hoc confirmando, lige saa mange nemlig 7. have igien været derimod. Denne Casus er meget sælsom, og har mand vel neppe sligt oplevet, saa længe Corpus Juris civilis & Canonici in rerum natura har været til, dog var det at ønske, at deslige Sager overalt propter Juniores maatte blive skreven paa Latin. Denne Barsomhed har og nogle Herrer Consistoriales behaget at bruge.

Ligemaade er og nu Prof. Rufs Harmonia Evangelica bragt til fuldkommen Stand, da for kort Tid siden dend 3die sidste Deel af dette lærde Verk med efterstaaende Titel er kommen for Lyset: Joh. Reinh: Rus, P. P. O. Harmoniæ Evangelistarum ita adornatæ, ut investigata sedulo textus cohærentia, nullus versus sine brevi ac succincta explicatione, qvo justi commentarii loco esse queat, Tomus tertius & ultimus, 1730. in 8vo 5 Alph. Denne sidste Deel, som udgør 5 Bøger i 2 Parter, indeholder Christi Lidelses, Døds, Opstandelses og Himmelfarts

Hj

Historier; og gaar alt saa indtil Enden af alle fire Evangelister.

Udi Leipzig er udkommen M. Benjamin Hederichs, Sch. Hayn. Rect. Progymnas-mata Architectonica oder Vor-Übungen in beyderley Bau-Kunst der studirenden Jugend, wie auch resp. künftigen Mäu-rern, Zimmerleuten, Gärtnern und Soldaten aufgegeben und mit 52 Blat Kupffern erläutert. 8vo. halvanden Alph.

Udi Leipzig er nyligen udkommet Jo-hann Gotlieb Horns nützlicher Samm-lungen zu einer historischen Hand=Bi-bliothec von Sachsen und dessen incor-porirten Landen sechster Theil, nemlich 1. desselben Verzeichniß von denen alt und neuen Meißnisch = Sächsis. Hof=Cantzlern und Protonotarien, wie diesel-ben von dem 13 Seculo an bisz auf gegen-wärtige Zeiten hinter einander gefolget: 2. Ein Zehend gemischter Urkunden zur politischen Historie beydes der Sächs. Fürsten und Städte gehörig: 3. Ge. A-gricolæ Bericht, was mit ihm in Religi-ons=Sachen 1591 zu Dresden öffentlich und in geheim gehandelt worden: 4. Des Cardinal Klesels Send=Schreiben, Her-

hog Wilhelms und Friedr. zu Sachsen
 Gefängniß anrührend, nebst umständli-
 cher Relation von des ersten Erledigung
 de A. 1624 sq. 5. Virorum Clariss. Episto-
 læ quædam anecdotæ ad Jo. Andr. Bosi-
 um. Accedit Epistola Ferdinandi, Episc.
 Paderb. laudes ejusdem Bosii complexa,
 in 4to. 16 Ark.

Udi Regensborg har Baldmester Jo-
 han Georg Schlee paafundet et slags
 Møller med 12 Mølle-Steene, som kand
 drives med Bind eller Band, eller og
 med en Arm eller med Heste og Stude-
 mand kand betiene sig deraf ved alle Til-
 felde, og gjør samme 2, 4, 6, 8, 10 og 12
 gang større Tjeniste end en anden Mølle,
 nemlig saa mange Mølle-Steene mand
 vil bruge, da mand kand lade dem gaae
 alle eller nogle deraf.

Engelland.

Udi London er fra Trykken udkommet
 et Verk af efterfølgende Titel: The Ca-
 lumnies upon the Primitive Christians
 accounted for: or an Enquiry into the
 grounds and causes of the charge of In-
 cest, Infanticide, Atheism, Onolatria or
 Aff-

Aff - Worship, Sedition &c. laid against the Christians, in the three first Centuries, by Reb. Turner, M. A. Vicar of & Peter's in Colchester. in 8vo. Dette Brev er afdeelt i 12 Capitler, og viiser med hvad Bespottelser mand har belagt de første Christne, og hvad der har givet Anledning dertil. Bogen er fuld af Lærdom, og Author anfører intet, uden hvad hand af de gamles Skrifter beviiser.

Frankerige

Udi Paris er fra Trykken befordret: La Chronologie des anciens Royaumes corrigée; à laquelle on a joint une Chronique abrégée, qui contient ce qui s'est passé anciennement en Europe jusqu'à la Conquête de la Perse par Alexandre le Grand. Traduite de l'Anglois de M. le Chevalier Isaac Newton. Efter at Mr. Freret, en Medlem ved Academie des belles Lettres, havde i det Franske Sprog oversat et kort Begreb af denne Chronologie, har hand og Aar 1725 la= det trykke nogle Anmerkninger derover, hvilke Mr. Newton i et besynderlig Skrift har besvaret. Og mand har derhos an=

merket en af Mr. Freret begangen For-
 seelse, i det hand i sin Oversættelse har
 sagt, Polybius giver for, at Timæus ikke
 har besiddet saa megen critique, at hand
 har fundet skrive en god Historie, da dog
 hos Polybium herom intet er at finde,
 og tillige med i den oversatte korte Be-
 greb ikkun staar, Polybius begynder sin
 Historie, hvor Timæus har sluppet. Den-
 ne Oversættelse berømer begge Mr. New-
 tons Modstandere, nemlig forommeldte
 Mr. Freret og Poul Souciet meget, men
 nogle meene, at saadant komer ikke over-
 eens men den Briis hand beviser sig at set-
 te paa Newtons Systema, og mand har saam-
 dan Omgang det at tilskrive, at de Lærde
 i Paris ingen Frihed er tilladt at fælde
 deres Dom over andre. Den Berøm-
 melse hand giver Mr. la Nauze den nye
 Chronologies Forsvarere, kommer mees-
 re overeens med hans Dje-merke, i hvor-
 vel hand dog undrer sig over, at samme
 har understaaet sig, denne Jesuit at i-
 modsiges. Dog maa mand tilstaae, at O-
 versetteren ikke u-tydelig giver at for-
 staae, at P. Souciets Igiendrivelse ikke
 treffer det rette Maal, og at hand efter

Billighed dømmer om de i den 5 Tome af Memoires de Litterature befindende 2de Mr. de la Nauze Breve. Hand finder i deres Regninger en bestandig Rigtighed, og en u-forligelig Skarpsindighed, i at forsvare Mr. Newtons Meening. Det samme dømmer hand og om de Historiske Beviiser, hvormed hand understøtter den lærde Engellænders Beviiser. Mr. la Nauze har endnu skrevet 2de andre Breve herom, hvilke est'r den Tiid ere komne for Dagen i den første Deel af den VI. Tome af Continuation des Memoires de Litterature, og ligesaa vel ere imodtagne, som begge de første. Den store Lærdom, hvilken hand i disse 4 Breve har viist, har til veje bragt ham et sted ved Academie des belles-Lettres. Efter disse Anmerkninger drage nogle Betænkning at fæste Troe til Oversætteren, at hans om Mr. Newtons Modstandere fældede Dom har sin Oprindelse af en deres Skrifters nøyagtige Overleggelse, i det hand ikkun af alt for stor Høflighed ikke har villet sagt sin rette Meening om disse Strid-Skrifter, som blive ikkun læste af faae, og af endnu ferre høyt

aget. De skønne Steder hvilke hand anfører af Mr. Conduits Tilskrifter til Dronningen af Engelland, vil give mange Lejlighed til at beklage, at de ikke er blevne føjede hos denne Oversættelse, og mand skulde have meget forundret sig over saadan Opførsel, dersom mand ikke havde merket, at Author hist og her havde indstrøet nogle Steder om den Romerske Kirke. Den Gave at opfinde noget, hvormed Mr. Newton har altid været forsynet, lader sig og see i dette Brev Mand har derfor ikke nødvendig at forundre sig, at hand i en Materie, i hvilken det synes, at det fasttalt gaaer derpaa ud, at mand veed det, som allerede er bleven sagt af andre, udvelger gandske nye Veje. Kierlighed til Sandhed har og gjort ham dristig til at vove nye Opdagelser. De hinanden imodsigende Chronologiske Meeninger, adskillige formedst Historierne beviste Hændelser, og det slette Rygte den gamle Historie om Ægypten og Grækenland er geraaden udi, har foranlediget ham i Stjerne-Billedernes Bevægelse at søge en deel sandfærdigere Præsumptioner. Særdeles har

hand

hand besluttet sig paa Argonauternes
 Tiid at bestemme, hvilke hand setter i
 det 43 eller 44 Aar efter Salomons Død,
 og paaastaar, at Grækerne havde giort
 dem 300 Aar ældre end de virkelig vare.
 Det er saa meget besværligere, at fast-
 stille denne Aars-Regning, siden de gl.
 Authores hos Mr. Newton og hans Mod-
 standere ikke staar i lige Anseelse. Co-
 lumella, paa hvilken Mr. Newton sig
 grunder, bliver af P. Souciet anseet som
 en Bonde og Urtegaards-Mand, der u-
 ret har læst en Grædsk Authors Ord, i-
 hvorvel mand maa forundre sig over, at,
 da hand holder den samme saa foragte-
 lig, hand da paa andre Steder anfører
 ham til sin Fordeel. De gl. Stierne-
 figeres Bidnesbyrd forkaster hand, un-
 der det skyn, at de til at giøre accurate
 Observationer ikke har været forsynede
 med nødige Instrumenter. I den Assy-
 riske Historiske følger en Chronologus
 Ctesiam, en anden Herodotum; P. Sou-
 ciet forkaster Boeternes Bidnesbyrd, og
 Mr. Freret har ikkun siden Troe til Plu-
 tarchum i Tidernes Beregning; og da
 mand altid kand finde skynbarlige Aars-
 sager

sager til at forkaste en Authors Bidnes-
 byrd, saa retfærdiggjører mand derved
 den Frihed, at antage hvad for et Syste-
 ma mand vil. Ved denne Levlighed lover
 Oversetteren at udgibe det af Plutarcho
 skrevne Drydens Liv og Levnet paa Fransk,
 hvilket hand og skal have færdig til Tryk-
 ken; og efterdi det samme er meget sind-
 riig skrevet og fuld af curieuse Ting, saa
 ønskes, at hand snart vilde opfylde sit
 Løfte, og erindre, at det meere sikker kand
 blive trykket i Holland end i Frankerig,
 saasom mand der ikke er Hadere af en
 fornuftig Frihed. Efter at og Author
 har dømt om Mr. Newtons maade, i at
 bestemme Regieringernes Tiid, viiser
 hand, hvad i dette Verk er at berømme.
 Den korte Krønike har og tilveje bragt
 Mr. Newton en stor Berømmelse hos
 hans Modstandere, i det de derudi have
 merket en vidtløftig Lærdom og en sind-
 riig Maade at forstille sig Sagen paa,
 paa det at alting maatte stikke sig til det
 Systema. Men hvad for et langt for-
 declagtigere Begreb vil de ikke giøre sig
 om det gandske Verk. Virkelig finder
 mand der alting tilsammen, hvad Lær-
 dom

dom kand gjøre rart, en nye og findrig Mythologie, lykkelige Sammenføjelser, med megen Konst tilhimmensatte Hændelser, curieuse Fortællinger, grundige Undersøgninger, subtil opdagede Allusioner, lærde Etymologier, vil falde enhver u-parthiisk Læsere i Øynene. Isærdeleshed maa mand forundre sig over, at finde en saa vidtløfftig Kundskab om disse Sager hos de berømmeligste iblant alle Geometrer. da det ellers er bekjendt, at disse Herrer iblandt holde sig det for en stor Ære, at sette ej for stor Pris paa Historiernes Videnskab. Author giver af Beskedenhed sit eget Arbejde allene ud for en bogstavelig Oversættelse. Hand har ved de gamle Autorum Steder, der ikke af dygtige Folk ere bragte i det Franske, nøje bundet sig til dend Engelske Oversættelse, men paa adskillige Steder ikke heller gjort sig nogen Betænkning, i at betiene sig af dens Oversættelse. Monfr. Neuton oversætter Skriftens Steder, efter dend Hebraiske og Grædske Text. Naar nu Author har fundet de samme overeensstemmende med Vulgata, har hand brugt Mr. de Sacy Oversættelse, men naar Mr.

Neu-

Neuton afviger fra dend samme, over-
 setter hand Stederne troeligen. Mand
 er hannem forbunden, at hand i visse i
 dette Verk forekommende Materier har
 raadført sig med lærde Folk, og det var
 at ønske, at alle Oversættere vilde efter-
 følge dette Exempel. En Medlem af
 Academie des Sciences har revideret al-
 ting hvad i Astronomien løber, og een
 Bygge-Konsten erfaren Mand efterset
 Salomons Tempels Beskrivelse. De
 dette sidste Stykke hosføjede Anmerk-
 ninger ere meget behjelpelige til at for-
 staae dend ellers meget mørke Text. Til
 sidst er at erindre, at Mr. Neutons Ud-
 regning grunder sig paa et Sted, paa een
 i Henseende til Argonauterne, alt for nye
 Author. Dend samme er Clemens Ale-
 xandrinus, som over Hovedet blot siger,
 at Chiron har betegnet Stierne = Bille-
 derne. Men hvad skal mand gjøre af
 saadan en ubestemmed Sted, om det end
 var sandt, at Gigantomachiens Author
 saaledes, som Clemens Alexandrinus fo-
 regiver, har fortalt Sagen. Fortællin-
 gen maatte være omstændeligere, om
 mand deraf skulde slutte, at Chiron har
 for-

forferdiget Sphæram til Argonauternis Brug. Oversætterten meener, det kunde vel være, at Mr. Neuton nogensteds har misbrugt sin Frihed, hvorfore flittig er eftersøgt, hvad der vel maatte have givet Anledning til denne Mistroe. Dithen regner de det Sted, hvor Mr. Neuton fortæller Bogstavernis Opfindelsis Tid hos adskillige Folk, og setter dertil, at mand ikkun lidet kand sette Troe til det, som 100 eller 200 Aar skal være skeet, førend Skrift kom i Brug; Ja da Euro-pæerne stedse have rejst fra et Sted til et andet, saa kand de neppe have beholdet meere i Minde, end hvad maa skee 80 Aar for Bogstavernis Opfindelse har været skeet. Men dette holdes dog ikke for saa anstødeligt, som det hand siger om Berdens Alder; nemlig, Bogstavernis Ager-Dyrknings, Skibsfartens, Konstens og Videnskabers, Metallens, Smedens, Stæders og Huuses Oprindelse er i Europa ikke ældre, end Eli, Samuel og David; Mend for dend Tiid var Jorden saa øde, og skiult med Skove, at Menniskene ikke kunde være meget ældre, end dend H.

Skrift

Skrift gjør dennem. Men dend allerfrie-
 ste Sted er dend, at hand tilskriver Se-
 nacharibs Nederlag, hvor Herrens En-
 gel paa en Nat ihjelslog 185000 Mænd,
 Best, Torden=Veyr, hixige Binde, eller
 at Haren u=formodentlig blev overfal-
 den af Sethon og Tirhaka. I det ovrige
 er at forundre, hvorfra hand maa have
 taget dend Efterretning, at Idumæerne,
 hvilke alt for Hiobs Tider, som melder
 derom, har hafft Stierne=Billeder og
 Skrift, har lært Mosen at skrive Loven i
 een Bog. Ellers bemerkes, at Mr. Neu-
 ton har særdelis beslittet sig paa, at sette
 Græckernis Tid=Register i Rigtighed.
 Men hvad de Assyrier, Egyptier, Ba-
 bylonier, Meder og Perser angaar, da er
 hand ikke dermed kommen saa vidt. I
 midlertiid er Bogen opfyldt med nye og
 Sindrige Meeninger. Salomons Tem-
 pels Beskrivelse har noget af en Original
 i sig. Men overalt kand mand merke et
 Hoved, der søger at bane sig u=bekjend-
 te Veje. Imidlertiid bør mand undskyl-
 de de Fejl, som i Skrifften, der efter For-
 fatterens Død ere udkomne, ere u=for-
 biegiengelige.

Søne Tidender

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

47.

Den 23 Novembr. 1730.

DANMÆRKE.

Mormand,

Denne Familie berettes af andre at
føre 3 Mormænds eller Morians
Hoveder i Skioldet, og siges at være ind-
kommen i Danmark med Kong Christo-
pher af Bavern. Den første, mand veed at
regne Slagten fra er Mogens Mormand
hans Søn, Erich Mogenson Mormand
til Lovsted fik Karen Reckenberg, som
var Hr. Claus Reckenberg og Sophie
Daas

Daaes Daatter, som tilforn havde haft een af de Griiser, de havde sammen 4re Sønner, Mogens, Claus, Christopher og Jørgen Mormænd, den ældste Mogens Mormænd havde Otte Hvitfeld til Krumstrup, og Barbara Blaaes Daatter, deres Daatter Margtete Hvitfeld til ægte, og med hende 3 Sønner, Claus, Morten, og Erich Mormænd.

Lybfland.

Udi Lybek er den anden Deel af den fyrstelig-Holsteenssk Consistorial-Raadsh Superintendent og Hof-Prædikants, M. Peter Hansens Betragtninger om en ret-troende Christens dydefulde Liv og Levnet, in 8vo udkommen. Hand har udført samme i de sædvanlige Uge-Prædikener, og hver gang lagt et af Skriftens Steder til Grund, af hvilket hand har taget Anledning, efter Fornuften og Skriften grundig og opbyggelig at handle een af de Dyder, som gjør et Menneske skicket til, vel at øve sin skyldighed imod sin Næste. Ligesom hand nu i den første Deel, hvilken til Bøen Aar 1724 in 8vo er kommen for Lyset, i 11 Capitler

ler har udført Skyldighed imod Guld, Guld's Kundskab, Haabet til Guld, Kierlighed, Frygt og Lydighed, Ydmyghed og Erbødighed imod samme, Fornøjelighed med Guld, Bønnen, Taknemmelighed, Guds Kundskab og Lov, den udvortes Guds Tieneste, altsaa handler hand og her i lige saa mange Capitler om den Pligt mand er sin Næste skyldig, Kierlighed imod sin Næste, Christelig Medlidendighed og Barmhiertighed, Beldædighed og gode Sierninger, Taknemmelighed, Fred og Fendragtighed, Sagtmødighed og Mlldhed, Forsonlighed, Retfærdighed, Oprigtighed, Ydmyghed og Beskedenhed, Venlighed og Belevenhed. Den første Deel bestaaer af et Alphabet og den anden af 20 Ark.

Udi Nyrnberg har den nylig ved Døden afgangne M. Bohner fort for sin Død ladet efterfølgende ved Trykken udgaae: Evangelischer Unterricht von Gott mit gefälliger Heiligung der Tempel aus Joh. IV, 20 - 24 der Christlichen Gemeine zu Benzenhofen, ohnweit Altorff, der Wohl-Löblichen Nürnbergischen Univer. sität, in einer Kirchweih-Predigt am

Gedächtniß-Tage Johannis des Täuferis An. 1728 treu-meynend mitgetheilet, nunmehr aber auch andern frommen Seelen zur Erbauung benebst einem historischen Vorbericht von dalsiger-denn Herr Studiosiis Theologiae schon eine Zeitlang her zu Homiletisch- und Catechetischen Vor-übungen Oberherrlich zugestandenen Capelle schriftlich vorgeleget von M. Leonhard Bohner, Noribergensi 1729, in 8. 10 Ark.

Udi Jena haver Prof. Wucherer udi prolusione de Arii morte misera, ikke alleene derved bekræftet Arhanasii Beretning om denne Sag imod Arnoldum og Whiston, ved det at hand har viist, at intet vigtigt af dennem derimod er vorden indvendt, men hand har end og kundgiort, hvorledes hand i Disputationer vilde undersøge og igiendrive forommeldte Whistons Account of the faith of the two first Centuries. concerning the everblest trinity &c. og derhos antegnet de tilkommende Disputanters Navne. D. Wucherer har alt saa vildet gjøre Begyndelsen af sin theologiske professione extraordinar. med at igiendrive den Whisto-

stoniste Arianifinum, diihen og hans diff. inaug. de subordinatione filii in divinis non admittenda, og hans Programma de Patribus Ecclesiæ ante-Nicænis Arianismo non faventibus henhører.

Udi Leipzig er Monsr. M. Lotteri i Werk med at opfylde sit forhen gjorde Løfte, ved at i et samlet Bind bringe for Lyset den berømte Conrad Peutingers samtligge saavel trykte som u-trykte Skrifter, saasom hand har fornummet, at hans paa den sammes Livs og Levnets Beskrivelse anvendte Meje og Umage ej haver været u-angennem saavel for mange Lærde saa og andre Lysthavende i hans Fæderneland Augsburg. Titulen vil blive denne efterfølgende: V. C. Conradi Peutingeri, Augustani, Opuscula: tum illa, quæ edita sigillatim hæctenus circumferbantur; tum vero & quæ nondum typis vulgata exstant; maxime autem Margaritæ Velferiæ, Conradi Conjugis, feminæ eruditissimæ, ad Christophorum Velferum fratrem, Epistola recensum numerorum Imperatorum Romanorum, quos maritus in Cimeliarchio suo servabat,

bat, complexa. rel. Hand vil sette for an ved samme den af ham for et Aar siden i en Disputation udførte Historiam vitæ & meritorum Conradi Peutingeri, som er meere end til den halve deel forbedret, og ligesom hand anfører adskillige andre Omstændigheder, alt saa vil hand endnu i særdeleshed udførligere beskrive den berømte tabulæ Peutingerianæ Stiebne, hvilken indtil denne Tid ikke har været fuldkommen bekiendt. Endeel af dette Verks Indhold skal de af Peutingerro med de fornemste Lærde i hans Tid vevlede Breve udgiøre, som for Exempel med Greve Johanne Francisco af Mirandola, og Hermanno af Nuënar, Reuchlino, Erasmo, Trithemio, Huttero, Mutiano, Spalatino, Rhenano og andre, af hvilke hand allerede med Omhyggelighed har sammensamlet de, som i adskillige Samlinger findes trykte forhaanden. Men saasom det ikke uden Grund er at formode, at endnu en langt større Andeel af dennem torde ligge u-trykte i de Lærdes Cabinetter forvarede, alt saa har Editor ej holdt for u-tienlig, hermed at give Publico Efterretning om sit For-

res

rehavende, og at bede de Lærde, enhver efter sin Stand og Vilkor, at de, saa fremt de enten selv maatte eje saadanne Peuntingeriske Breve, eller i det mindste have nogen grundig Videnſkab om, i hvad for Bibliotheker de maatte være at finde, de da gunſtigſt vilde tilſende ham Copie af de ſamme, eller og give ham tilkiende, hos hvem hand i ſaadan Tilfald kunde have ſig at anmeldde. Denne ſaa vel Publico, ſom ham ſelv Editori herudinden beviiſte beſynderlige Bevaagenhed, vil hand ikke alleene paa ſine Steder tilbørligen vide at berømme, men end og ved forefaldende Lejlighed ved andre behagelige Tienefter ſtræbe igien at vederlegge.

Udi Halle har Mr. Ernst Friderich Neubauer Adjunctus ved det Philoſophiſke Facultet ſammesteds ladet et Programma udgaae, ſom fører efterfølgende Titul: Proluſio hiſtorica ſæcularis de Imperatoris Caroli V. favore & meritis in Auguſtanam Confeſſionem ſingularibus variis obſervationibus illuſtrata. Samme er indrettet paa det indeværende Aar, høytidelig holdte Augſborgiſke Confeſſions Jubilæum, og bliver derudi viiſt,

hvorledes Keyser Carl V. ikke alleniste har givet Anledning til dend Augsburgiske Confessions Forfærdigelse, men endog hvorledis hand og kiendte dend guddommelige Sandhed, og viiste i sit Liv og Levnet mange Tegn til dend Evangeliske Kundskab, hvilket i Særdelighed skeede, efter at hand havde nedlagt ald sin Regering, og forføyet sig i det Spanske Closter St. Just: Til sidst bliver hans Evangeliske Død beskrevet, og bekræftet imod dem, som dend har vildet nægte. Alt dette bliver med mange, saa vel gl. som nye Vidnesbyrd af Historie-Skriverne stadfæstet og forklaret.

Udi Wittenberg er for kort Tid siden bragt for Lyset Herman Ulrichs von Lingen kleine Teutsche Schrifft, in welchen allerhand aus der Antiquitæt, Historie, Chronologie, Genealogie, Numismatie und andern Wissenschaften hergenommene Materien abgehandelt werden. Første deel i 8vo. 16 Ark. Hvorudi Author, som nu, efter at hand har qvitteret den Sachsen-Eisenachiske Dienste, opholder sig til Gotha, og der veed vel at føre sig det Høifyrstelige Bibliothek til

Nyt=

Nytte, meget lærd har handlet I. om den formeente Galliske Gudinde Onvana, eller den gamle tydske Afgud Tanfan; II. om den prægede Sølv-Mynnts Brug hos de Romere, naar samme er opkommen. III. om Socratis Gestalt. IV. om Alberti Degeneris, Thur. Landg. & Saxon. Com. Pal. Fødsel, første og andet Giftermaal og Børn, fornemmelig om Henrico og Agnete af det første, og Alberto, samt og den hidindtil u-bekjendte Elisabeth af det andet Egteffab, og V. om Johannis Konge til Dannemark hans Giftermaal med Frøiken Christina, Churfyrst Ernesti til Sachsen ældste Prinsesse, samt og om det af Hertug Albrecht til Sachsen paa Raadhuuset til Lybeck holdte Ridderspill, tillige med et Forsvars-Skrift over det paa den Tid der værende Lybeckiske Fruentimmer imod eendeel Historie-Skriveres Beskyldinger.

Udi Brunsvig er udkommen Dan. Eberh. Baringii succincta notitia scriptorum rerum Brunsvicensium ac Luneburg: quotquot hætenus innotuerunt & in lucem editi sunt. Accedit quoque

recensio legum ac constitutionum terrarum Brunsvicens. Luneburgicarum singularium. Author har i dette Bærf med stor Omhuue bekaendt giort alle Authores og Piecer, som oplyse den Brunsvigiske Historie, hvorhos de og ikke ere forglemte som forekomme ellers i de store Samlinger. Hand tillsiger i Fortællingen udi en anden Deduction at ville bekaendt giøre Judicia, og hvad ellers i omtalte Skrifter maatte findes. Og da nogle Authores alleene i Henseende til Titulen ere bekaendte, er dette som en Forløbere af et vigtigere Bærf. Mand finder af de til historiam recentiorem rerum Brunsvicensium & Luneburgensium hørende Skribentere, her en skøn Samling, saa at det var at ønske at mand havde lige saadan een om andre Lande og Provinster. Hvorudi P. Longs Bibliothèque historique de la France meget vel kunde tiene til et Mønster.

Udi Dresden er nylig fra Trykken udkommen: De quinto decimo mensis Abh. Hebræor. diei expiationis comparato D. Bernhard Waltherus Marperger. in aula Regio-Electorali Saxonica Sacrorum Antistes primarius, Consil. Ec-

cles. & Supremi Consist. Dresd. Assessor, in 8. 7 Ark. Author udfører vidtløftigere i dette Skrift sin Meening om den 15de Dag i den Maaned Abh hos Hebræerne, hvilken hand i sin Tractat de agno ad aræ cornua ligando ifkun kortelig havde givet tilkiende. Hand er nemlig i den faste Tanke, at den 15de Dag i den Maaned Abh eller Nisan, paa hvilken Guld havde befalet at æde Paaske-Lammet, og hvilken siden har været det Glds Lams Døds Dag og det Nye Testamentes fuldkomneste Forsonings Dag er een og den samme. Hand udfører dette grundig og vidtløftig, og hosføjer endnu ved Enden nogle Anmerkninger over den første Tractat de agno &c.

Engelland.

Siden det saa vel har gelinget den berømte Tærsker Stephan Duck, at Dronningen af Store Brittannien allernaadigst har behaget at belønne ham med at lade for ham i Dyre-Haugen til Richmond indrette et eget Huus, hvor nu efter Hendes Majestets Befaling bliver anlagt en gandske nye Eremitage, og desforuden benaadet ham med een Aarlig Pen-

Pension af 400 Rdr.; Saa har dette Eventyr saaledis opvaakt de Boetiske Geister i Engelland, at nu allerede paa nye igien een anden Tærsker sig haver angivet og tillige med en Beskrivelse om sit gandske Levnets Løb, har ladet et Boetisk Verk udkomme. Den bestaar udaf 12 Stykker.

Dersom dette slags Vænder (Duch hedder paa Engelsk en And) stærkere skulle formere sig, og maa skee i henseende til det fugtige Forvantskab endnu opbringe Siessene tillige med, vil det vel i Fremtiden give Hoffet Anledning til at erindre sig de Romerske talende Ravne, og dend Franske store Roc.

Frankerige

Udi Paris er fra Preussen befordret et Skrift kaldet l'education d'un jeune Seigneur in 12. pag. 371. Mr. Baudevin Canonicus til Laval er Author til dette Verk, som i sig selv er gandske besynderligt. Hand forsikrer, at hand selv har udført de herudinden giorte Forslag. Hand fordrer saa store Guldskønheder af en Lære-Mester, saa at mand skulde tvivle paa, om nogen Tüd saadan en Mand skulde kunde fødis til Verden, og en Discipel glev

ver hand snart alle Videnskaber at lære,
 omendskönt hand selv maae tilstaae, at
 det ikke er mueligt, med grund at be-
 bringe et ungt Menneske dem alle. Ved
 hver Videnskab føyer hand og nogle Au-
 thores, som der om have skrevet, om hvilke
 hand og undertiden anfører sin Betenk-
 ning, og overlader det til Læseren at dom-
 me, om Author derudi har talet forme-
 get. Hand vil og at mand skal indplan-
 te i unge Mennesker en Affvæ for Comæ-
 dier og Romaner, men siger intet andet
 end bekiendte Ting om begge, gaar og,
 hvad de sidste angaar, saa vidt, at hand
 holder det for meget farligt, at læse Hue-
 tii Bog om Romaners Oprindelse. Dend
 eenste Roman, som hand siden undtager,
 er Don Qvichote, om hvilken hand vidt-
 løffrig handler, men havde dog vel kun-
 det føye dette dertil, at dend Franske O-
 versættelse, som mand har bekommet af
 Monsr. de St. Martin, er skrevet med ald-
 dend Artighed og Behagelighed, som det
 Franske Sprog os nogen Tid kand med-
 deele. Det Raad, hand siden giver, at læ-
 se D. Gusman d'Alfarache, Qvevedo Vi-
 sions og Tours de Maitre Genin, viiser ik-
 kun een ringe Skionsomhed, saasom dis-

se Romaner ere meget slette skrevne og opfyldte med naragtige og u-rimelige Eventyr. Maa skee hand har gjort dette for at opvekke derved en Afske til alle Romaner. Ellers fremskinner overalt en **Erlighed** i Bogen, og Author bestræber sig, at gjøre Dydefylde Borgere, og dennem Nidkierhed for det gemeene Beste og en grundig Berømmelse at bringe. Men hans Forskrift, hvorledis mand skal studere, er alt for u-rigtig, og de af hannem foreslagne Bøger afhandler ikkun Sagerne saa løselig hen. Hand har ikke besluttet sig paa, at opnaae en stor Roes for at kiende Bøger, og synis at anføre Bøgernis Titul blot efter sin Ihusommelse, i det de undertiden ere meget forvirrede. Hand søger vel i Fortællingen at svare paa nogle af disse Instanter, men disse kand dog ikke overtynde nogen, at Bogen er vel udført, og at u-erfarne Lære-Mestere kand drage megen Nytte derudaf. Dersom Author ikke forsikrede, at hans Forslag vare lykkelig førte i Verk, skulde mand snart tænke, at det allene havde været hans Dyemerke, at bringe det paa Papiir, som ham maa

stee om saa mange slags Materier kunde været faldet i Tanker. Havde hand vil- det gjort Bogen nyttigere, burde hand med større Siid have antegnet og fra hinanden sette de Materier, mand Tid efter anden burde foresette en ung Her- re. Og overalt var det at ønske, at der fandtis meere Orden i Bogen.

Ligemaade er Sammesteds udfom- men: Dissertation sur laBrittannique par Monfr. Pingre Docteur en Medicine. Au- thor som heftig besværger sig over de Chymiske Hjelpe=Midlers Misbrug, hol- der for at Urterne ere fornemmelig skab- te til Sygdommens Helbredelse, og at Herba Britannica, som ellers bliver kal- det Lapathum longifolium nigrum pa- lustre, er just ligesaa fortreffelig et Spe- cificum for Størbug, som China China for Feberen. Abraham Munting har is- gien gjort samme bekiendt i en til Am- sterdam Aar 1681, in 4. trykte Disserta- tion de Vera Antivqorum herba Britan- nica, udaf hvilken Author giver en ud- førlig Efterretning, og setter meget der- til af sin egen Erfarenhed, saasom hand haver været Feldt=Medicus ved dend
Franz

752 Nye Tid. om lærde og cur. Sager.
Franske Armée i Italien, og desforuden
reyst paa de Orientaliske Stæder. Efter
Plantens Beskrivelse meddeeler hand
dend omstændelig Efterretning om Skjor,
bug, om dends mange slags Arter, viiser
og saa, hvorledes mand omtalte Plante
derimod skal bruge, og melder til sidst og
saa andre Svagheder, intod hvilke dends
Dyd og Krafft har gjort store Virkni-
ger.

End er udi Paris trykt in 12. i Mar la
Connoissance parfaite de chevaux conte-
nant la maniere de les gouverner nour-
rir & entretenir en bon corps & de les
conserver en santé dans les voyages. Udi
dette Verk gives Efterretning om He-
stens Sygdom, dessen Tegn og Aarsager
samt Maaden same at forekomme og hiel-
pe med lette og ringe dog af lang For-
farenhed forsøgte Middel, tillige med en
Andledning til at andlegge Stuterier,
og opelske gode Foeler til allehaande slags
Brug og Nytte, saa og Efterretning
hvorledes Ride-Hester skulle holdes og
handteres, i Andledning af de beste Au-
thores deres derom lidgivne Skrifter,
samt afgangne Descampes Manuscrip-
ter.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

48.

Den 30 Novembr. 1730.

DANNEMARK.

Mormand,

Mogens Mormands og Margrete
Hvitfelds anden Søn Morten
Mormand, var Landsdommer i Hakland,
en lærd og dapper Herre, hand var 2de
gange gift, 1. med Anne Corfis Daatter
som var Corfis Laurikøn og N. Kru-
chovs Daatter, Moder til 2 Sønner,
Corfis og Mogens Mormand, hans an-
den Frue var Inger Brochenhuus, Hen-
drich

Bbb

drich Brochenhuus og Lisbeth Peders Daatters Daatter, de havde en Søn, ved Navn Claus Mormand. Morten Mormands ældste Søn, Corfitz Mormand til Osterraad, var gift med Lisbeth Hartvigs Daatter, som var Bendix Hartvig en til Kielstrup og Susanne Løffes Daatter, de havde en Børn sammen. Mogens Mormand og Margrete Hvitfelds tredje Søn Erich Mormand, ægtede Anne Broch, Morten Broch og Anne Schougaards Daatter, som føde ham 2 Sønner Mogens og Morten, som døde ugifte, og 2 Døttre, Barbara, gift med Erich Steenson, Hans Steenson til Steensgaard, og Margrete Basse Søn og Birgitte gift med Christoffer Steenson Broder til forige.

Tyskland.

Udi Wolffenbyttel er dend VI. af D. Bruchmans Epistolis Itinerariis de Ovo Gallinaceo figurato & terra Ulricana, og dend VII. om nogle i det Chur-Fyrstendom Hannover befindende Figurerte Steene, begge med Raaber blevne udgivne

ne, og Forsettelsen deraf loves at skal med det snarestefølge.

Udi Wittenderg har Herman Ulrich von Lingen efterfølgende lærde Verk liggendes færdig til Trykken, hvilket handgierne vil overlade til en billig Forlegger: H. U. von Lingen, Mucius Scævola, Marcus Curtius og Belisarius, hvorudi bliver handlet om de Romerske Familier, de Cordier, Mucier og Curtier, det usandsfærdige Foregivende, at C. Mucius selv forbrændte sin Haand, Camillus slog de Gallier, Curtius styrkede sig selv ned i en Grube for sit Fæderne Land, Belisarius blev gjort blind og til en Betlere, foruden adskillige andre Historiske og Chronologiske Bildfarelser opdagede, endeel Mynt, saavel som og mange gamle Inscriptioner og gamle og nye Skribenters Loca Legum og Faustorum Consularium bliver forklaret, emenderet og concilieret.

Nederlandene.

Udi Amsterdam er trykt udi 2 Vol. in folio, paa Imperial Papiir, Histoire des Insectes de l'Europe & d'Amerique,

Samme ere tegnede ved Mr. Sib. de Morrian paa 167 Blader, med Forklaring derover.

Samme steds lader Vaesberg trykke Plinii Epistler cum notis variorum in 4. saaledes som D. Gotlieb Corte har forbedret dem af adskillige MSS. og forklaret dem med Notis.

Udi Amsterdam er af den bekjendte Hollandiske Journal, kaldet: Maendelyke Uittreckfels of Boek-Zael der geleerde Werlt, i September Maaned in 8vo. udkommen den 31 Deel, som indeholder efterfølgende Articler: 1) Francisc. Fabricius Het Christelyk Gelove der Patriarchen en Profeten, in 4. 2) Joa. van den Honert Onderwyzingen van den voorbeeldige, zinnebeeldige en profetische Godtgeleerdheit, in 4. 3) Coenr. Mel de Lust der Heiligen in Jehovah, in 8. 4) de Guardian of de Britsche Zedenmeester, door R. Steele, in 8. 2 Deelen. 5) De la Rue de Christelyke Geloofs - Belydenis en het Gebedt des Heren in Kym. in 8. 6) Mr. Dan. de Lange van de gemene Bestsbestiering en Levenswys der oude Bataviern, in 8.

Udi Utrecht haver Prof. Drachenbroth for at udgive Livium, der forlængst var udkommen, om hand ikke var hindret med andre Forretninger.

Den lærde Ducker har nu sluttet sit Arbejde over Thucididem, der er aftrykt saa nær som Registeret, hvilket af en vis Engellænder forferdiges i Amsterdam.

Udi Leyden ere komne fra Pressen Burmanni Scriptoris rei venaticæ, til hvilke ere føjede Rutilius og Serenus Sammonicus, samme Professor er nu i Werk med at udgive Heinsii Commentarium over Virgilium og hans Adversaria, og bliver denne Virgilius i sær meget net trykt.

Frankerige

Udi Paris er trykt i Mar udi 2 Tomer in 12. Conference de la Fable avec l'Histoire Sainte, où l'on voit que les grandes Fables, le Culte & les Mysteres du Paganisme ne sont que des copies alterées des Histoires, des Usages & des Traditions des Hebreux. Par M. de Lavour. Adskillige Authores have allerede forebragt dette Systema, som M. de Lavour under-

staar sig i denne Bort at opdage. Steu-
 chus Biskop til Kifame, M. Huet; P. Tho-
 masin, have efter Eusebiam anmerket
 adskillige separerte Ligheder imellem de
 Personer, som forekomme i det gamle
 Testamente og de Hedenske Guder eller
 halv = Guder. Men disse besynderlige
 Ting kunde ikke være tilstrækkelige nok,
 som M. de Lavour meener, til at føre det-
 te Systema klarlig for Lyset, eller at til-
 kiende give ald den Fordeel, som mand
 sig deraf kand tage. Mand burde med
 større Bitleftighed have forklaret det,
 som disse kloge Skribentere have ikkun
 antegnet. Jeg har sat mig for, siger M.
 Lavour, at tage Farven gandske fra alle
 de falske Religioner, som har været i saa
 mange hundrede Aar, og narret ald Ver-
 den, at opdage de Røverier de have giort
 udaf vore hellige Bøger, at aabenbare
 midt i saa stor en Mørkhed den fornem-
 ste, eeneste, Guddommelige Religion med
 alle de Lineamenter, hvorpaa den kand
 kiendes, og som derudi har været enten
 skulte eller ilde tilredte. Mand seer i
 disse Undersøgelser alt hvad som er falskt
 og latterligt af disse berngtede Phanto-
 mer,

mer, som hemmelig ere foragtede af de forstandigste, endstøndt dog mange Fyrster, Politici, Forstandige, ja endog visse kloge Mænd selv have været hengivne til dem at tiene. I det Author forestiller de Hedniske Fabler og Religioner, som ere udtagne af Skriften, setter hand dette til i sin Fortale. Mand bekræfter Sandheds første Fødsels Ret og Autoritet imod Usandfærdighed. --- Dersom det, som synes at være det første, var af Menneskenes Baafund, skulde de, som har efterfuldt dennem, ligesaavel som disse første, have kunde opfinde adskillige Ting, -- de skulde ikke have været tvungne til at tage Tilflugten til denne eeniste ald Sandheds Kilde, førend enten at udcopiere eller gandske at vandskabe dends Skikkelse. --- Da nu Mosis, Jobs og Josvæ Bøger med deres fornemste Omstændigheder findes i de allerældste Fabler, saa er disse Bøgers Sandfærdighed med deres Omstændigheder stadfæstet imod alle Critiske og Kietteriske Chicaner. Den anden Nytte, som Author meener mand uddrager sig af disse Undersøgninger, er at anvende den Læsning mand er nødte til at

giøre af de Hedniske Fabler, til et hellig Brug, og at give Guds Aand den tilbørlige Ære, som har dicteret de hellige Skrifter, thi alle de Ting, som har gjort Homerum, Pythagoram og Platonem meest berømmelige, er ikke andet, end noget, som de have staalet af de hellige Bøger.

Da nu dette gandske Systema supponerer, at de, som have opfundet de Hedniske Fabler, skulde have kiendt Jøderne, at de have været underviiste i deres Historie, og at de havde læst Mosis Bøger, saa tager Author sig fore, at tilkiendegive, at Ægypterne og Phœnicierne, fra hvilke Grækerne have deres Oprindelse, ikke har kundet haft nogen Kundskab om de Jødiske Historier, og hånd anfører til Beviis om denne Artikel adskillige gamle Skribenteres Authoritet, hvis Skrifter ere blevne meget vel forvarede, eller af hvilke mand finder nogle stykker i Josepho, Eusebio og Photii Bibliothek. For nu at komme til Verket i sig selv, da gaar Author tilbage indtil Verdens Skabelse, og paastaar, at alt hvad Hedningerne her udi have sagt, er udtagen af

af det første Capitel af Skabelsens Bog, hvilket de gandske have forvendt. Hvad mand har talt om Saturno, har været indrettet, som Authors Systema formelder, efter Adams og Noe Historier, Jupiter, Neptunus og Pluto har været de 3 Noæ Sønner. Af Canaan har mand gjort Mercurius Gud for Røbmandskab. Mand erindrer sig Tubalcain under det Navn af Vulcano. Janus, som mand i Fablen undertiden har confunderet med Saturno, kommer overeens med Noa. Minerva, som er aflet af Jovis Hierne, er, efter Authors Meeening, den u-skabte Wiisdom, Ordet. Fablen har udtaget af Moses Historie alt hvad den melder om Baccho.

Fra disse store Hedniske Guder, gaar hand til deres mandige Helte og halv-Guder. De første, som blive forestillet, ere Argonauterne. Hand finder i det, som Poëterne have digtet om disse Heltes Rejse, at de har efterfuldt den Historie om Israels Børn, som ved Mosen bleve udførte af Egypten, og ved samme Anførere indleedte i Orken, og siden ved Josvam Rodfæstede i Canaans Land.

Hercules er Samson i den hellige Historie. Loths Historie og den om hans Hustru, der blev forvandlet til en Stytte, er Aarsag til den Fabel om Orpheo og Euridice. Den Fabel om Philemon og Baucis har endnu Hensigt til den Historie om Loth, som blev udfriet af sit Lands Odeleggelse, men dog har mand beblan- det den med adskillige særdeles Omstæn- digheder udaf Abrahams Liv og Levnet. Den Fabel om Niobe er giort over den Historie om Jobs Hustru. Chore, Da- thans og Abirams Uergierighed, og den disse oprøriske vederfarne Straf, har gi- vet Aaledning til den Fabel om Phaeton. Mand anseer det Offer Jephtha gjorde, som det om Iphigenia. Bores Author er end- nu forsikret om, at mand finder Labans Historie i den om Sarpedon, Trojæ Stads Stiftere, og den om David og Salomon, i den mand fortæller om Paris og Pria- mo. Senacheribs Historie, saadan som den er beskrevet af Herodoto, er ikke an- det end et Emblem af denne Brinkses sandfærdig Historie, som den findes be- skrevet i den 4de Kongernes Bog. Mand sand, som M. de Lavaur siger, i den Ro-
man

man om Psyche, uden Møje kiende den Historie om det Meniskelige Syndefald, Hedningernes Offeringer, deres Spaadom, Lodkastninger og deres Stave, hvilke de have tillagt særdeles Virknin- ger, ere laante af det gamle Testamen- tes Historie.

Det er os ikke mueligt at følge Authori al- le Handlingens besynderlige stykker, som hand anfører, ej heller hans Critiske An- merkninger over enhver af disse Articler. Det maa være os nok, at give hans maa- de tilkiende, at forfatte en kort Indhold over den Artikel om Hercule, som efter S. Augustini Meening har været indret- ted efter den Modell af Samsons Historie.

Samson paa Hebraisk betyder saa me- get som en Soel, og paa Syrisk, en Un- derdanighed, Hercules bemerker ogsaa en Soel, thi Hercules, efter Macrobi- i Meening, betyder Lustens Herlighed, som ikke er andet, end Solens Klar- hed. Og fordi det Navn Samson bety- der en Underdanighed paa Syrisk, har mand fingeret, at Hercules burde sin- gandske Lives Tiid være Eyrystea un- derdanig. Samsons Fødsel er over na- tur-

turlig, det samme melder Fablen ogsaa om Herculis Fødsel at være særdeelis og unaturlig. Samson i sin Ungdom dræbte en Løve uden Baaben, Hercules gjorde det samme i den Nemeiske Skov. Samson gjorde et stor Nederlag paa Philisterne, som havde undertvunget Israelliterne under et haardt Trældoms Aag, Hercules iligemaade frelste sit Fæderne-land for de Miniers Herredømme.

Ufen-Kiefften, med hvilken Samson ihjelslog de 1000de Philister, er blevet forvandlet til Herculis berømtelige Striids-Kølle. Det som har fundet give Anledning til denne Forvandling, er efter Authors Meening, dend Tiighed der findes hos Grækerne i mellem disse tvende Ord, Covré, Machaire, Cormné, Massué. Guld lod af Ufen-Kiefften udspringe een Vandkilde, at Samson ikke skulde forgaae af den Tørst og Mattighed som plagede hannem efter Philisternis Nederlag. De Gamle si-ge at Guderne ligeledes lode springe Vand udaf een Steen-Klippe, for at vedderqvæge Hercules med, da hand havde myrdt den Drage, som forvarede Guld-

Blene i den Hesperiske Have. Samfor
 foruden at hand havde en over-natur-
 lig Styrke, var tillige u-hørlig he-
 given til Fruentimmer, hvorudove,
 saasom hand ofte derved geraadede i Si-
 re, det forarsagede ogsaa hans Dø.
 Samme Omstændigheder finder man
 ogsaa i dend Fabel, som fortællis om He-
 cule. Grækerne sagde, som Herodotis
 det beretter, at da Egypterne have
 Herculem i deres Bold, hafde de be-ten-
 met ham til et Offer for Jupiter, og at
 denne Helt, da hand havde ladet sig hen-
 føre til Alteret, har ihjelslaget nogle
 1000. Mennsker, som vare forsanlede
 for at vilde see paa denne Offering. Dette
 synis at være laant af denne Histoie om
 Philisterne, som omkomme under Tem-
 plens Odeleggelse, hvilket Samson lo fal-
 de over dem, da hand omrykkede de Stol-
 per, Huuset hvilede paa.

I hvorvel nu vores Author kand være
 overtudet, at Hercules er en Copie eller
 Efterlignelse af Samson, saa efterader
 hand dog ikke at observere, at der ere no-
 gle Omstændigheder i Samsons Hitorie,
 som af Hedningerne ere blevne aplice-
 rede

ride paa andre end Hercules, og at det igen i dend Fabel om Hercule findes de Omstændigheder, som ere laante af Josue Historie.

Dend Steen-Regn Jupiter lod falde over Ligurierne imedens at Hercules slog imod dennem, er ikke andet end en Eterlignelse af det Terteign, Gud gjorde den Henseende til Josua, imedens han før Sibeoniternis skyld slogis med de Amoritiske Konger. Nisi Skiebne har vært eenstemmig med det som Fablen fortller om et purpur rødt Haar, Scylla hans Daatter afflippede hannem dett ulyksalige Haar, imedens han sov, og oergav saa sin Fader i sine Fienders Hæder. Denne Omstændighed er laant uda Samsons og Dalilæ Historie.

Hand seer af dette Udtog over dend Artikel om Samson, at M. de Lavaur gruider denne slags Lighed som han gjør imellem Samsons Historie, og dend Fabel om Hercule paa Ravnens Overeenstemmelse, hvilken han uddrager af Ordnes Oprindelse. Samme Maade bruger han fremdeeltis i de fleste Artikler af hans Bog, og han angiver for en

almindelig Regel, at de Gamle have givet de fleste Personer i Fablerne Grædske Navne, hvis Bemærkelse svarer til dend som de Hebraiske Navne have, hvilke føres af Personerne i det gamle Testamente, hvoraf de have laant Omstændighederne til at sammensette deres Fabelagtige Historier, og ere derudi gaaet saa vidt, at de have givet deris Guder de Navne, som Gud selv giver sig i dend hellige Skrift.

Hand anfører for Exempel i dette fald det Ord Ei, Tu, Es, som har været indgravet over Døren paa det Delphiske Tempel. Mand seer her, at dette Navn er laant af det, Gud giver sig selv i Skriften, som er qvi est. M. de Lavour anfører fremdelis et Sted af Plutarcho, som gjør en Forklaring over dend Delphiske Tempels Overskrift, der virkelig sigter hen paa det Navn Gud giver sig selv, da hand talede med Mose, hvoraf M. de Lavour slutter, at Plutarchus maa have laant af Skabelsens Bog dend Forklaring som hand gjør over Overskriften paa det Delphiske Tempel.

Dend Materie som er behandlet i disse
tven-

tvende Volum. foranlediger M. de Lavaur til at tale tydelig nok om de Hedniske Oracler, og Sibillæ Spaadoms Bøger. Hand har og over denne Materie sagt sin Meening i sin Fortale. Langt fra, at hand skulle indbilde sig at Oraclerne vare en Virkning som herrører alleene af Præsternis Svigagtige Bedragerie, hand troer heller, at dend største Part kom fra Dievlene selv, at disse Nander undertiden kunde forudsige visse Ting, som skulde skee, men at de ogsaa mange gange toge feyl i deres Svar, hvorved de ikke kunde narre denæm, som ikke vilde staa fast i deris Blindhed. Hand føyer dette dertil, at Oraclernis Ophørelse ved Jesu Christi Tilkommelse i Kiødet, er udtrykkelig anmerket i det 13 Capittel af Zachariæ Beophetie.

Mr. Lavaur er ikke mindre forsikret om Sibillæ Bøgers virkelige Bæsen, og om det som adskillige Fædre af dend Christne Kirke i de første Seculis have sagt, at om Messia Tilkommelse var spaaed i disse Bøger. Hand anfører derover de Stæder som Cicero har skrevet, og Virgilius i hans 4de Eccloga derom anført.

Søve Tidender

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

49.

Den 21 Decembr. 1730.

Tydskland.

Idi Zena er i Aar trykt in 8vo. en Hist
storiske og lærd Commentarie over
dend Christen Kirkes Tilstand i Apostler
nis Tider, under denne Titul: Jo. Fran
cisci Buddei Theol. D. & PP. Ecclesia A
postolica, sive de Statu Ecclesiæ Christi
anæ sub Apostolis Commentatio Hi
storica, Dogmatica, quæ & introdu
ctionis loco in Epistolas Pauli cæte
rorumque Apostolorum esse queat.
Der er fornemmelig 3 Tingi Apostlernes
Ecc Sri

Skrivelser at anmerke, nemlig: Lærdom, Underviisning og Morale. Mand bør at have en fuldkommen og retsindig Idee af disse 3 Poster, om mand ellers vel skal forstaae eller begribe Bogstavens rette Forstand i de Apostoliske Epistler. I dens ne Henseende, nemlig, at fremføre derover de nødvendige Forklaringer og Oplysninger, er det, at Mr. Buddæus har gjort dette Werk kundbart for Verden, hand har derudi taget sig fore, at give Kirkens Tilstand tilkiende, saadan, som dend var i Apostlernes Tider. Dend Maade hand har brugt, er at udarbejde hver Capitel med et vis Tal af Theses, og under hver Thesis at sette Anmerkninger, som ere opfyldte med megen Lærdom.

Disse Capitler ere 7 i Tallet, i de tvende første viiser Mr. Buddæus, at Apostlerne strider imod Hedninger og Jøder, i det de bekræfte imod de første, hvad latterligt der findes i dend Hedniske Religion, ved at bevise, at der ikkun er een Gud, og i det de lærde dem, at kiende Christi Mirakler og underlige Sierninger, de gave Jøderne tilkiende ved Prophe-

phetierne, at Messias, som de havde ventet, var alt kommen, at Jesus Christus havde alle de Kiendetegn, som derudi fandtes, og at alt hvad Propheterne havde spaaet om hannem, var opfyldt i denne deris Messeres Person. Author er forsikkert, at der findes ikke et bedre Middel til at refutere Atheisterne, end at imodsette dennem Apostlernes Argumenter, saavel imod Hedninger, som Jøderne. Hand ønsker overalt, at mand vilde tage sig for, alvorlig at vise de Absurditeter, der findes i nogle af disse Tidens Skribenters Systema, som har tordt understaaet sig at avancere, at Jøderne har aldrig ventet nogen Messiam, og at mand ikke uden paa en Mytiske maade bør forklare alt hvad Evangelisterne taler om Jesu Christi Mirakler. Slige Systemata kand ikke, siger hand, sigte hen til andet, end at kuldkaste de kraftigste Prøver paa Religionen.

Dend Christelige Religions fornemste Modstandere, efter Hedninger og Jøder, har været de falske Lærere, som have menet, at det var høj-nødvendig til Salighed, at Jøder og Christne bleve fore-

nede med hinanden. Author forklarer i sit 3die Capittel, hvad de Raisons har været, som St. Boul har betient sig af, til at besvare disse falske Lærere.

Det er disse Disputer imod de falske Apostler, som har givet Anledning til det Concilium, som blev holdet til Jerusalem, som forarsager Materien til det 4de Capittel. Author paastaar derudi imod Baron: og imod P. Cabasut, at det Concilium til Jerusalem er det første af alle Conciliis. Hand sætter fast at det er erhholdet det 1ste Aar af de Christnes Tider. Hand sætter iblant de tvilagtige Spørsmaale dette Sædvanlige, om ogsaa alle Apostlerne have været tilstede paa dette Concilio, efter at St. Lucas ikke melder om andre, end St. Peder, Boul, og St. Jacob. Hand anseer det og, som et u-nyttig Spørsmaal, at examinere, om Præsterne, som vare nærværende paa dette Concilio, vare Biskopper, efterdi, som hand meener, der var paa de Tider ingen Forskiel imellem Bisper og Præster. Mr. Buddæus staar hart paa samme Meening, som M. de Launoy, der har holdet for, at det Concilium til Je-

rusalem ikke har været sammenskaldet af St. Peder, hand siger derefter, at det var Apostelen Jacob, som havde været Præsides derudi. Author siger og, at Laici og har haft deris Stemme paa dette Møde.

Efter at hand har talt om de falske Apostler, som bleve fordømte paa det Concilio til Jerusalem, forsøger hand sig hen til Kietternis Kirke, af hvilke der har været nogle, som i Skrifften ere blevne kaldede, Hymenæus, Philetus, Simon Magus, de andre, som ikke ere bleven nævnedes, ere Ebion, og Cerinthus, i Anledning af de første Kiettere, som have nægtet Ordets Guddom, tilkiende giver Author dend Maade hand meener, at mand bør igiendrive Socinianerne paa, og hand oprejser sig forneimelig imod de af demne Sect, som uden nogen Authoritet af noget Ms. har tordt forandre Texten i Begyndelsen af S. Joh. Evangelio, og sette de Ord Dei erat Verbum, i Steden for Deus erat Verbum.

Af det vi nu allerede har berettet om dette Verk, kand mand tilfulde see, hvad Authors Meening er om Kirke-Regi-

mentet, hvorefter hand handler i det 6te Capittel. Hand vil ikke vide af nogen Forskiel paa Rang eller Jurisdiction i St. Peders Person over de andre Apostle; Hand gier ingen Forskiel imellem Bisper og Præster, og hand gier ingen anden Understøed paa Clerker og Leye-Folk, end at de første vare bestilte til at underviise de Eenfoldige Troende.

I det sidste Capittel holder Author en Berømmelsis Tale om de første Christnes reene Skikke og Sæder, imidlectid tilstaaer hand dog, at der endog i Apostleris Tider selv har indsneget sig nogen Uorden.

Frankerige

Udi Paris er trykt: Histoire de la ligue faite à Cambray, entre Jules II. Pape, Maximilien I. Empereur Louis XII. Rois de France, Ferdinand V. Roi d'Arragon & tous les Princes d'Italie contre la Republique de Venise. Quatrieme edition revue, corrigée & augmentée par l'Auteur. Dette Verk bestaar af 2 Tom. in 12. og er skrevet af den lærde Abbed Bross. Iblant de Tilleg, som findes ved

den-

Denne Edition, fortæner i sær at læses en Dissertation giort af vores lærde Author, om den Maade mand førte Krig paa, og hvorledes Troupen vare med det 16 Se-culi Begyndelse, som nu er saaledes for-meeret, at den udgør en tredie Deel af Verket. I Begyndelsen, da den Cam-bray'ske Ligue blev sluttet, var Solda-terne og Krigs-Kunsten meget different fra den Tilstand den findes udi i vores Tider, hvilken Forskiel fører Author ud til nogen Bidtøftighed. Hand begyn-der med Cavalleriet, som var da tvende slags, Gendarmerie og Cavallerie legere. Gendarmerie var det eneste Corps, som mand holdt ved lige udi Freds-tider, for-uden de i Stæderne lagde Guarnisoner, og paa hvilke mand i Armeerne kunde gjøre Stat, efterdi de gemeenligen deci-derte en Batailles Udfald, de havde og stor Fortrin for andre Troupen, i henseen-de til deres Mondur og Vaaben. Til des-tes egen Forsvar og Sikkerhed vare de klædte i Jern fra Taag til Top, og deres Heste vare og væbnede, ja havde Hovedet tildekket og forbart. Skabelsen af disse Harnisser proportionertes efter calibren

af Musqveterne, at de kunde staae deres Prøve, hvilket gjorde dem saa tungt, at mand omsider maatte stille sig ved en Deel deraf. De offensive Baaben, som dette Rytterie brugte, var i Begyndelsen en Lanke og Sverd, men siden brugte de Pistoler i stæden for Lankeerne. Hver Gendarme førte med sig gemeenliggen 4 Karle, hvoraf de tvende vare Archiers, og 6 Heste, af hvilke den største kaldes Bataille-Hest, den burde vare 6 Italienske Palmer og 4 Fingre høje, hver Palme regnet til 6 Tommer. Disse Archiers formerede den anden og tredie Rang, naar Rytteriet rykte ud i Marsken. Carolus V. var den første, som indrettede heele Escadroner af dette Gendarmerie, andre Nationer har herudi efterfuldt ham. Hver Compagnie Gendarm bestoed af 200 Mand, af Ludvig den XII. fik saadan et Compagnie Aarlig 20000 Guld-Kroner. Hand underholdt der af 25 Compagnier, og Henrich II. is mod 60. Denne i aarlig Sold staaende Gendarmerie er den sterkeste, som mand har seet i Frankerige, og Carl 7. var den første, som besoldede dem i Freds-Tider.

Alle

Alle disse Gendarmes vare udi Kong Ludvig XII. Tiid Adelsmænd. Denne Terminus i den Meening, som den strax i Begyndelsen tages, betegnede en alleene en Mand, som var fød af en Adelig Linie, men endog den, som lagde sig en efter andet end at omgaaes med Baaben og Gevær, skiondt hand var fød i den 3die Stand, hvilket Author søger at gøre ved adskillige anførte Prøver. For at gøre Forskiel imellem disse tvende slags Adelsmænd, kaldede mand de første Adelsmænd af Herkomst, Navn og Val. Den Extension at udnevne Adelsmænd udi det 16 Seculo og forhen, beroede alleene paa Kongernes velbehagelige Vilie, som alleene havde Ret til at gøre dem til Adel og foreskrive visse Vilkoer dertil, hvor iblandt vare disse, at hver Borger, som ej var af Adel, og havde forhvervet sig et Adeligt Lehn, burde fyldestgøre ald den Pligt, til hvilken Ejeren af samme Lehn var forbunden, og at den, som uden at besidde noget Lehn, ikke desto mindre gjorde Profession af Baaben og en øvede nogen anden Metie, skulde agtes, som de i Stilhed vare giorte til Adel.

Hvilket er saa stadig observeret, at under Philippi den driftiges Regiering fristoges den Borgere, som en var Adels, for at svare den Tætt, som lagdes paa alle Roturiers, som holdt Adelige Lehn, saa lenge saadan en Borgere virkelig besad saadan et Lehn, og gjorde deraf den udfordrende vedbørlige Tieniste. Men ved Enden af det 16 Seculo supprimerte de Franske Konger dette stiltiende Adelskab, som var udbirket ved Lehnens Besiddelse og Profession af Baaben. Hvorefter Bemerkningen af det Ord Adelsmand forandredes til den Restriction det nu er af; Thi da blev strax anført, at hvo der vilde være Gendarm, skulde være en fød Adelsmand, hvilket vedvarede fra 1575 til 1584. Men førend denne Epocha, som begynder med Caroli 9. Forbud, behøvedes det ikke, at mand var Adelsmand, som nogle nye Scribentere have statueret, der grunde sligt paa en passage ubi Chevaliers Bagards Liv og Levet, som Author viser, at de en har forstaaet ret; Hand opdager endnu en anden Fejl, i hvilken de ere faldne, i henseende til Franciscum I., hvilken de anføre, som den første

ste der har høvet den gamle Skik, at udelukke Roturiers fra at have sted blandt Gendarmes, og vores lærde Author anfører tilstrekkelig Beviis for, at førend den Forordning under Carl den 9. udkom, gjordes ey behov at være Adelsmand for at vorde enrolleret under Gendarmeriet. Mand maae ey forundre sig over, at saadan et Cavalerie, der bestoed af lutter ved deres Herkomst og Meriter distingverte og velbevæbnede Undersaatter, udgiordte den Tid den største Force og Magt udi Armeerne. Det regnes Comestablen Montmorency til stor Ære, at hand under en Escorte af 6000 Svitser og 800 let rustede Ryttere, bragte Kong Charl den 9. til Paris, skiondt Prinzen af Conde, som vilde opsnappet Kongen, ikkuns fremkom med 400 bevæbnede Mand. Hvad nu Fodfolket angaaer, da var i Frankerige under Ludvig XII. Regiering deraf 2 slags, Avanturiers og Archers. De første vare Soldater, som frivillig lode sig udskrive for at tiene udi Bander, hver Bander indeholdt mange Faneer, og under hver Fane rangerte sig 500 Mand, iblandt og 1000de, hvilket omfider blev

fast

fastsat til 300. Dette Fodfolk, hvoraf
 halften var bevæbnet med Flitsbuer, ind-
 til Francisci I. Regiering, blev vervet
 med en Campagnes Begyndelse, og igien
 giben Afspæed ved dens slutning. I Tref-
 ninger og staaende Strid var det ender-
 med stor bevendt, de duede best i Belej-
 ringer og til at storme en Festning, hver
 Soldat, som ved Enrolleringen kunde
 fremstille sig vel klædt og vel bevæbnet, fik
 en stor Sold, saa fik hand og hver Maa-
 net 100 Lybskilling, som var considera-
 ble paa de Tider, da, hvis hand igien be-
 høvede til Lifs Ophold, var 3 gange saa
 let som nu omstunder. Hvad sig de frie
 Archers betreffer, da blev den Milice ind-
 rettet af Carolo 7. i Frankerige, og un-
 derholdet paa heele Rigets Bekostning,
 nogle af dem til Fods, andre let bevæb-
 net til Hest, men da mand ikkuns fandt
 liden Nytte ved disse tvende slags Fod-
 folk, indrettede Franciscus I. et andet
 slags, som blev kaldet Legioner. Efter
 at Author saaledes kortelig har handlet
 om de Francke Krigsfolk, falder hand paa
 at tale om de andre Nationer, der ind-
 gie udi denne Ligue til Cambray. Hand
 be-

begynder paa Svejserne, som have Hiel-
 mer og Cuirasser, Espadons og Kaarder,
 Biquer eller Musqueter, og blandt hvil-
 ke Biquenererne udgiorte over de to tre-
 die deele. Deres største Magt bestoed i
 Bataillionernes Rangering, som udgior-
 te 3 til 4000 Mand. Ved deres Biquer,
 som vare 18 Foed lang, hvormed de i
 Trefning dekkede sig, lignede de et slags
 Herissons, og forestillede et bevægelig
 Castel, som det Franske Gendarmerie ej
 uden med største Banskkelighed kunde
 komme nær. Dette af sin Bravoure og
 Krigs-Disciplin berømte Fodfolk, duede
 en udi Belejringer, og tabte ald Moed,
 saa snart deres Batailloner bleve brel-
 kede; Det tydske Fodfolk eller Lands-
 folk vare bevæbnede paa lige Maade, som
 Sveitserne, men de holdt ej saa god Di-
 sciplin. Ludvig XII. var den første Kon-
 ge i Frankerige, som besoldede et Corps
 deraf, bestaaende af 6000 Mand udvald-
 te Fodfolk, kaldet den sorte Bande, over
 Listerne omkring deres Faner. Dette
 var det første regleret Fodfolk i Franke-
 rig, og blev gandske ruineret i Slaget
 ved Pavia. De tydske Ryttere vare slet
 ud-

udrustede, og bleve ikkuns lit estimeret imod andre Nationers; Men det Østerrigiske Huus fik ej liden Styrke af Cavalieriet, da dem tilfaldt Burgundien, thi da fik de 1200 Lanzer paa engang, hvilket Rytterie forsterkedes indtil 3000 vel udrustede Mand, hvilket Rytterie en liden del hialp til alle de Fordeele, som det Østerrigiske Huus i det XVI Seculo tilfegtede sig over de Franske. Det Spanske Rytterie var brav og bedre bevæbnet end noget andet, det førte en Lanzer men Cavalierer, lange og med Jern paa begge ender beslagne, hvilke det kastede i blandt Fienderne, det var en i Mengde i Italien, der imod var deres let bevæbnede Rytterie desto sterkere, og bestoed af behiortede Soldater, som fegtede paa den Mauriske Maade. Den Spanske sterke Magt og Styrke bestoed i deres Infanterie, som vare forsøgt i alle Farer, og hærdet til at udstaae Sult og Ondt, dessen Baaben bestoed af et Skield, en Partisan, Kaarde, Dolk og en Bøsse, var meget vel disciplineret, udi en Storm kunde intet holde dem tilbage, det flyede aldrig og skændt det

det i Feldten kunde blive splidt ad af Svitjerne eller de Tydske Lands-Knegte, satte de sig dog alletider igien, disse Fodgiengere dekkede sig med deres Skjolde, gik saa ind under Biskenerne, og nedstak deres Fjender, bleve de overvunden, vare alletider de fleeste døde paa Sejervindernes Side. Dette Infanterie blandede, for ej at overrumple af Rytterie, Pique-nerer derunder. Da det Italienske Tog havde ende, bleve de conserverte under deres Faner, og forhvervede sig den Reputa- tion, at nesten i 150 Aar var ej nogle Troupes saa gode som det Spanske Infanterie indtil det udi Bataillen ved Rocrois blev ødelagt. Med de Italienske Troupes forholdt mand sig som med Bahre mand kand accordere om, der vare visse Condottieri eller Chefs for Banderne som imod en viss Sum Penge vilde paatage sig udi en viss Tiid at forskaffe de Printzer Folk, som samme maatte behøve, men da de havde større Lenlighed til at berige sig med at anskaffe Ryttere end Fodfolk, bragte de det derhen, at Fodfolket blev ikkun ringe agtet. Det Italienske Rytterie førte eh enten saa mange He-
ste

ste eller Archivs med sig som de Franſke i
 Feldten, hvoraf det kom sig, at mand be-
 soldte et heelt Compagnie Italienske
 Ryttere, bestaaende af 100 Mand, med
 10000 Guldkroner Aarlig, naar et Com-
 pagnie Franſke derimod nød dobbelt.

Notification.

Formedelst afgangne Cancellie-Raad
 Wielandts dødelige Afgang kunde vel ik-
 ke for nærværende Tid continueris udi de
 Lærde Tidender at inferere de Adelige
 Genealogiers og Baabens Beskrivelse,
 deels fordi at mand ej saa hastig veed,
 at naae dend dertil erforderende Kyndig-
 hed, deels at mand udi dend ved den Sal.
 Mand's hastige Frafald forarsagede
 Confusion udi hans Bøger og Papiirer
 ey kand faae i Hænde de Manuscripta og
 Collectanea som hand sig til dette Brug
 havde samlet; Imidlertiid skal mand
 ey efterlade, udi alle mueligste Maader
 at see de Respective Liebhabere fornøyet
 med hvis Nytt enten in Litterariis, eller
 hvad andet in Curiosis foresalde kunde, og
 efter Formeening kunde tiene til Bed-
 kommendes Satisfaction; hvilken mand
 med yderste Gliid skal søge at erholde.

Søne Tidender

Om
Lærde og curieuse Sager.

No.

50.

Den 28 Decembr. 1730.

Indskland.

Sdi Dresden har D. Marperger det som
hand i sin for nogen Tid siden om-
talte Tractat, de agno ad aræ cornua li-
gando, ifkun kortelig har antegnet om
den 15 Dag i den Maaned Abh hos He-
bræerne, nu fuldkommen udført i efter-
følgende Tractat, som under denne Titul
er bleven trykket: De quinto decimo
mensis Abh Hebræorum die expiationis
comparato, D. Bernh. Walth Marperger,
in aula Regio-Electorali Saxonia Sacro-
rum

rum Antistes primarius, Consil. Eccles. & supremi Consist. Dresd. Adfessor, 1730. in 8vo. 7 Ark. Hand beviser derudi, at den 15de Dag i den Maaned Abh, som Mischna kalder den, og den 15 Dag i den Maaned Abib eller Nisan, paa hvilken Gud har befaleet at æde Paaske=Lammet, og hvilken mange Aar derefter er bleven Jesu det Guds Lams Døds og det Nye Testaments suldkomneste Forsønings Dag, har været een og den samme. Til slutning anfører hand endnu nogle Anmerkninger over den forhen meldte Tractat.

Udi Halle skal Doct. Lange have foresadt sig for det første ej videre at fortsætte de af ham for nogen Tid siden begyndte Latinske Commentarier over Epistlerne, men begynde paa Moses Bøger, hvilket hans Exegetiske Verk hand formeenet at udgive og lade komme for Lyset under Titel, Mosaiskes Licht und Recht.

I Wittemberg er efterskrevne Tractat ved Trykken bleven kundbar under højsøede Titul: Samuelis Frederici Bucheri Antiquitatum Professoris publici & Lycei

Lycei Witembergensis Rectoris, Antiquitates Biblicæ ex novo Testamento selectæ, consuetudines, ritus, formulas veterum examinantes. Det er en meget nødvendig og en højst nyttelig Ting, at have en god Kundskab om alle Stikke, saavel som og alle Ords- og Tale-Maadens egentlige Meeening, saavel i de Orientaliske, som det Grædske Sprog, om man ellers skal forstaae Bogstavens rette Meeening i dend Hellige Skrift. Author har deraf taget sig Anledning, at føre disse Observationer over det Nye Testament frem for Lyset. Hand gjør sin Begyndelse paa de 4 Evangelier, hvilke hand i dette Volumen forklarer. Og for at give dend gunstige Læsere Lejlighed at domme om hans lærde Skrive-Maade i dette Bærk, fremførte her et kort Begreb paa hans Antegnelser over det første Capittel af Matthæi Evangel.

Author begynder strax paa Titelen at igiennemgaae de Grædske Ord *καὶ* *Δια-*
Στην, over hvilke hand gjør disse Anmerkninger, at Ordet hos Hebræerne, som efter dend egentlige Forstand bemerker Nye, betyder efter dend figurlige Meeening

ning en ypperlig og forunderlig Ting, og at hvad der talis i dend 33 Psalme om en nye Sang, bør forstaaes om en Sang som fortienet at forundre sig over, det som synes nyt, føyer Author hos, opvefker en Opmerksomhed og Forundring hos os, hvoraf det og kommer, at Ordet selv er bleven brugt i adskillige Sprog, for at tilkiende give en nye og Forundrings værdig Ting.

Det Ord *Διαθήκη*, som har sin Oprindelse af *Διατίθεσθαι*, bemærker, at ordinere ved en eller anden Lov eller Forordning; at gjøre et Løfte formedelt een eller anden udstædt Act, at indrette noget ved et Testament, Plato bruger det, for at tilkiende give en Lov, Aristophanes et Løfte, Isocrates et Testament, og Aquila for at betegne een Alliance. Disse adskillige Bemærkelser kand appliceres paa denne Titel, Author paa dette Sted forklarer.

Efter disse Grammaticalske Anmerkninger giver de 2 Ord *παρθενομος* og *Γνωσκειν* i det første Capittel af Matth. Evangel. Author Andledning at bekiendtgjøre en stor Lærdom over de gamle Skikke

og Brug. Det første af disse Ord er, efter Neandri Meening, som Author anfører, bleven brugt til at antegne en Jomfrue, som bør stedse at holde sig inde hos sin Moder, indtil hun bliver gift. Hand observerer ogsaa, for at foreene det Grædske og det Hebraiske med hinanden, at dend Hebraiske Terminus Alma, som bemerker een ung Jomfrue, hvilket mand paa Grædsk oversætter ved det Ord Παρθένος, har sin Oprindelse af Alma, der vil sige saa meget, som skjult, efterdi dets rette Bemerkelse er een skjult Jomfrue: Author setter sig fore, derefter ved adskillige Passager af det gl. Testamente at give tilkiende, at saa længe Jomfruerne ikke vare gifte, maatte de være stedse i det samme Kammer, hvor deris Modere vare, og arbejnde i de Ting, som vare deris Kiøn anstændige. Samme Skik blev ogsaa iagttaget hos Græckerne; hvilket mand kand see af dend Beskrivelse Homerus gjør over Priami Ballad, og andre mange Grædske Authorers Beretninger, som Author vidtløfftig fremfører, og derved giver tilkiende, at hos Græckerne vare Jomfruerne stedse

indelukte hos deris Mødre. Hvorfore og de Gamle, siger Author fremdelis, havde ladet slaae en Medaille, paa hvis eene side blev forestillet een Jomfrue, og paa dend anden Side en Snegl, for at give tilkiende, at en Jomfrue ikke bør oftere at gaae ud af sit Huus, end en Snegl af sin Skall. Fra Grækerne gaae Author til de gamle Romere, Italiener, og andre Nationer, hos hvilke hand viiser, at Jomfruerne ere indelukte i Huusene, og ikke gaae derudaf, med mindre de skiu=le sig med et Klæde.

Ikke mindre Lærdom findis der i An=ledning af det Ord *γινώσκω*, af hvilket E=vangelisten betiener sig, naar hand taler om Jomfrue Maria. Mand brugte det=te Ord siger Author, for at give Jomfru=ernis Siftermaal tilkiende, efterdi de, førend de kom i Egteskab stedse gif med et Klæde over deris Ansigter, hvilket de ik=ke i nogen Mand=Personers Nærværrel=se lagde til Side, eller lode sig see med blotte Ansigter, førend de bleve gifte, og overleverede i Mand's Bærge. Tilige=maade opregner Author ogsaa alle an=dre Ceremonier som ved Egteskaber ble=ve i Agt tagne.

Dend tredie Anmerkning som Author
 gjør over det første Capittel af Matthæi
 Evangelio, er i Henseende til det 19 Vers
 hvor der staar, at Joseph Mariae Hosa-
 bond ikke vilde bestemme hende, *αὐτὴν*
παράδεισμαίον. De mangfoldige Udtol-
 fere Author anfører, har paa adskillige
 Maader fortolket dette Ord. Somme
 har forklaret det ved det Ord traducere;
 andre ved divulgare, nogle ved denun-
 ciare cum solemnitate, andre igien ved
 in exemplum dare. Hvilken sidste For-
 klaring Author mest biesfalder. Plato bru-
 ger virkelig dend Terminum *Παράδεισμα*
 for at give een Exemplariske Straf til-
 kiende. I følge af denne Udtolkning,
 bemærker dend Grædste Taalemaade hos
 Matthæum, om hvilken her handlis, at
 Joseph, som var retsindig, eller som Au-
 thor meener, som var af et fromt og ær-
 ligt Gemyt, ikke vilde anklage hende, for
 at underkaste hende dend Straff, til hvil-
 ken mand fordomte de Qvinder, som va-
 re befundne i Horerie, til et Exempel for
 dennem, som kunde have haft nogen
 Indbilding om hende, at have begaaet
 saaa

saadan en Misgierning, men agtede, hemmelig at forlade hende.

I Anledning af denne Horeries Straf taler Author om dend Straf som var brugelig hos Jøderne, og afdeeler dend i 2 Classer, nemlig først Ord=Straff, som Excommunication, og andre slige Straf=Maader, dernest Liv=Straf, som dend naar de, som vare grebne i aabenbare Hoer, bleve steenede.

Udi Goslar har den lærde og berømte Mr. von Zanthier, som allerede i Aaret 1723, da hand studerede til Wittenberg, har gjort sig berømt ved sin Delineationem historicam de Globi Crucigeri Imperialis origine & fatis, in 8vo, sampt og i Aaret 1725 ved sin Glenodiographiam Imperialem, sive de Insignium Imperii Romano-Germanici origine & fatis præcipuis, in 8vo, for kort Tid siden ogsaa ladet efterfølgende grundig affattede Skrift ved Trykken udgaae: Kurze Einleitung zu den vornehmsten Quellen der Historie, deren 1) Geschichtschreibern; 2) Steinschriften; 3) Münzen; und 4) Urkunden. Zu einer gründlichen Beurtheilung der Historischen Wahrheiten

ans

ans Licht gestellt von August Friedrich von Zanthier. 1730 in 8vo, 8 Ark. Author handler herudi om de Kiendetegn, hvorpaa mand skal kiende en god Historieskriver, og viser tillige med den Nytte, hvilken de gamle Opkrifter, Mynter og Beviiser med sig føre, saavel i de Historiske som andre Videnskaber, giver og tillige med Anledning, hvorledes mand de sandfærdige fra de falske og sig indsnigende skal kiende.

Nederlandene.

Udi den Hag er fra Pressen udkommen den anden Deel af efterfølgende Bog: *Etat présent de la Republique des Provinces Unies & des Pais qu'ils en dependent: Par Mr. Fr. Michel Jancion Agent de S. A. S. Monseigneur le Landgrave de Hesse Cassel Ao. 1730. in 12.* Dette Bind er dediceret til Hans Majest. Kongen af Sverrig, og skal Dedicationen fortjene at læses. Udi Fortalen melder Author, at nogle have angrebet ham med største Bitterhed, andre derimod lagt alt for stor Berømmelse paa ham, men endeel paa en høflig og velmeent

Maag

Maade vist ham hvils Fejler af ham kand
være begaaet; Hand forsikrer ellers, at
der ey er en eenigste Landsbys eller Flek,
at jo den Articul, som derom handler,
paa Stedet selv er bleven undersøgt,
begge udi denne Materie udfomne Bind
tiener til at erlange Begreb og Kundskab
om Regierings Formen udi Republi-
qven af de foreenede Provincier. De
følgende Deele skal indeholde en udsørlig
Beskrivelse over alle 7 Provincier. Udi
den anden Tomo findes en Underretning
om de Lande, som ved Republiqvens
Daaben og Herre-Skiold ere conqve-
rede, saavel de, som af sig selv have begi-
vet sig under dens Regiering, og kaldes
Generalitets Landene, thi de staae u-
mid-
delbar under General-Staterne, og ej un-
der nogen Provinz udi særdeleshed. De
ere afdeelte udi 4re Parter, neml. Hol-
landsk Braband, Landet paa den anden
side af Mosel Strøimen, eller Hollandsk
Limburg kaldet, Hollandsk Flandern, og
Districtet af Venlo, hvilket blev Repu-
bliqven indrømmet ved den Utrechtiske
Fred. Udi Begyndelsen af Bogen giver
Author Efterretning om det Braband-
se Raad, som er udi den Haag.

